

વર્ષ ૧૭ મું

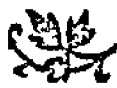
જ્યેષ્ઠ

અંક ૧

સંવત્ ૨૦૦૪

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

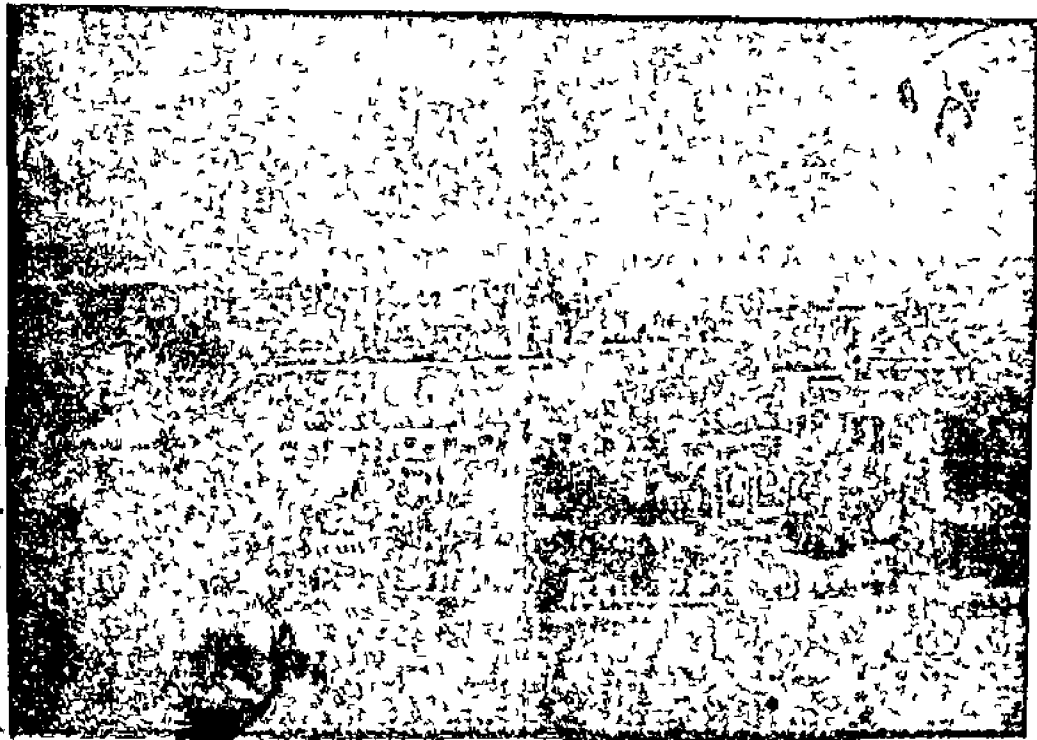

આનંદાશ્રમ

પરદેશભાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ-નવાગામ-પા બીલખા

પ્રશાન્તેઃ પરિવાદોડ્યમ શ્રીમન્નાથમુલાશ્રમે ।

પ્રશાન્તવાહિતાટ્ટચેર્યસ્મિન્ મજ્જન્તિ યોગિનઃ ॥

સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનના આનંદાશ્રમમાં સર્વત્ર વહી રહેલો પ્રશાંતિનો આ પ્રવાહ, જેમાં યોગીઓ આશીષ સ્નાન કરે છે તે પ્રશાંત-વાહિતાવૃત્તિની પ્રશાંતિનો છે

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	વિનંતિ.	૧
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૨
૩	શ્રીઆનંદાશ્રમપત્રના ૧૭મા વર્ષમાં પ્રવેશપ્રસંગનું મંગલાચરણ.	૩
૪	મદાલસા.	૪
૫	બ્રાન્તિ.	૫
૬	યોગસૂત્રો.	૬
૭	કથન.	૮
૮	નારાયણમય જગત.	૧૧
૯	ખેદજનક દેહાવસાન.	૧૩
૧૦	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૧૪
૧૧	પરચૂરણ ભેટ.	૧૫

— [*] —

કલ્લજુગતી કહાણી (રાગ પરજ)

[સંગ્રાહક:—શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જોશી—આનંદાશ્રમ]

આવ્યો જુઠો રે જમાન, કંઠણ કળજુગ વારો રે,
તેમાં કેમ દીધો રે કિરતાર, અવતાર અમારો રે. ટેક.
ગુરુમહિમા મરજદ, સેવક નહિ પાળે રે;
મન મનના થાપ્યા મત, પાખંડને પસારે રે. આવ્યો ૧
વરણ ધરમ ને વેદ, આશ્રમ લેદ લાંગ્યો રે;
તેમાં જતિએ મેલ્યા જપ જોગ, લોભે મન લાંગ્યો રે. આવ્યો ૨
નરપતિ નીતિના હોણ, તેની પરજ બહુ પાપી રે;
હન્યા વેચીને કણ ખાચે, વિરોધના વ્યાપી રે. આવ્યો ૩
સહુએ મેલ્યા રે સંતોષ, ઉવાદે ઉભાણા રે;
તેને કરમે પડે બહુ કાળ, ખાવાને ન મળે દાણા રે. આવ્યો ૪
ગુરુજી પાપે દીધો રે પસાર, પૃથિવીને બહુ પીડા રે;
સત રે ગયું ને સુખ નાહી, દુઃખના આવ્યા દહાડા રે. આવ્યો ૫
તમે સાંભળોને રવિ ગુરુ ભાણ, કળજુગની કાણી રે;
એના ઉગારો મુરારને મહારાજ, ખાનાતું બિરદ જાણો રે. આવ્યો ૬

જલ્લરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક
આનંદાશ્રમ, નવાગામ-પોસ્ટ બીલખા (કાઠિયાવાડ) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ, વેદાંતભૂપણ-માંગરોળ-કાઠિયાવાડ

મુદ્રણસ્થાન: શ્રી ભગવતસિદ્ધિ પ્રેસિંગ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

માસિક: પારેણ કેવળચંદ કાનજીભાઈ-ગોંડલ

શ્રીવક્ષિણામૂર્તિ નાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન ન વિમેતિ કુતચ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઠથી પણ કય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૭ મું]

સંવત ૨૦૦૪ જ્યેષ્ઠ

[અંક ૧ લો

વિનતિ

સાચા સ્નેહી સદ્ગુરુનાથ ! સનમુખ તમે રહેજો રે,
એવો કલબુગ વહે રે કુર, તેમાથી તારી લેજો રે ટકો
ગુરુજી ! બાનાં બ્રહ્મની લાજ, રાખો તો રહેશે રે,
એવા ભક્ત વત્સલ લગવાન, વંદીને વેદ કહે છે રે. મારાં ૧
ગુરુજી ! પ્રકટ કરું પાકાર, સમરથ સાંભળજો રે;
તારી ભક્તિમાં પાડે ભંગ, દુષ્ટોને તમે દબજો રે. મારાં ૨
દાક્ષિણાં દુરિજન દે છે દુઃખ, પ્રભુજી તેને પાડો રે;
તમે નોધારાના આધાર, છુડતાની બાંધ - જાલો રે. મારાં ૩
અમે કાલાંધેલાં કિરતાર, તોય છીએ તમારાં રે,
તમે આદિ અંત મધ્ય એક, હરિ છો અમારા રે. મારાં ૪
સ્વામી મુચર કહે મહારાજ, પૂરવની પ્રીતિ રે,
તમે રહેજો મારા હૃદયની માંય, અખંડ અદ્વૈતે રે મારાં ૫

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

આશાનું પરિણામ કદીપણ સુખમાં આવતું નથી.

નૈરાશ્યં પરમં સુખમ્ ॥-નિરાશપણું પરમસુખરૂપ છે.

સમજી મનુષ્યે અસ્થિર, ક્ષણવિનાશી ને દુઃખદ પ્રાણિપદાર્થને નિત્ય, ન સુખદ માની તેનું સેવન કરવું ઉચિત નથી.

સર્વ દુઃખના વિનાશને ને પરમસુખની પ્રાપ્તિને ઇચ્છનારે પરાવલંબી ન થવું જોઈએ.

અંતરાત્મા વિના અન્ય કંઈપણ મનુષ્યનું સારું શરણ નથી એ શાસ્ત્ર-કથન સત્ય જાણવું.

પ્રત્યેક પ્રાણિપદાર્થને શ્રીઈશ્વર તેના કર્માનુસાર જે સ્થિતિમાં મૂકે છે તેમાં ઈશ્વરનો સારો હેતુજ હોય છે.

તેઓશ્રીનો નિઘ્રહ પણ અનુઘ્રહરૂપ જ હોય છે.

સાધકે આવા પ્રસંગમાં સંસારની દુઃખરૂપતાના દૃઢ સંસ્કાર પોતાના અંતઃકરણમાં પાડી વૈરાગ્યને પકવ કરવો જોઈએ.

વ્યાવહારિક સુખ એ વાસ્તવિક સુખ નથી, એ તો સ્વપ્નસુખની થોડે સુખાભાસ છે, ને તે જન્મની પરંપરા ઉપજવનારું હોવાથી હેય છે.

ખરા ભક્તે વ્યવહારસુખને ઇચ્છવું ન જોઈએ. ભક્ત તો “રાજો હું મેં ફેસ્મે જીસ્મેં તેરી રજા હૈ ॥ એમ માનવું જોઈએ.

“પૂરે હૈ વો મર્દ જો હર હાલમેં ખુશ હૈ ॥ એ કથનનું તાત્પર્ય વિચારી ધૈર્ય રાખો.

કર્તાના સૃષ્ટિનિયમનો ને પરમ તત્ત્વનો વિચાર કરો.

પરમાનંદરૂપ એક અદ્વૈતતત્ત્વમાં શોકને સ્થાનજ કેયાં છે ?

અજ્ઞાન, તજ્જન્ય વાસના ને બહિર્ભુજવૃત્તિવડે જીવો પોતાની મજે કલિપત દુઃખ ભોગવી રહ્યા છે.

જો દુઃખરહિત પરમસુખ પ્રાપ્ત કરવું હોય તો મનુષ્યે આત્માભિસુખતાં સેવવી જોઈએ. અંતઃકરણની અંતર્ભુજવૃત્તિ કરવી જોઈએ.

કર્મની ગહનગતિ છે-તેની બહુ વિચિત્રતા છે. કેટલાક જીવોનાં પુણ્ય પાપાનુબંધી હોય છે, ને કેટલાક જીવોનાં પાપ પુણ્યાનુબંધી હોય છે. પાપાનુબંધી પુણ્યવાળા જીવો સત્કર્મ કરતા હોય તે છતાં તેમનું પાપ હોય ત્યાંસુધી તે દુઃખ ભોગવતા જોવામાં આવે છે, ને પુણ્યાનુબંધી પાપવાળા જીવો પાપ કરતા હોય તે છતાં તેમનું પુણ્ય હોય ત્યાંસુધી સુખ ભોગવતા જોવામાં આવે છે.

સત્કર્મનું ફલ સુખ ને દુઃકર્મનું ફળ દુઃખ એ અબ્યાધિત નિયમ છે. જો પાપનું ફલ સુખ હોય તો પુણ્યનું ફલ શું હોય ? મારે સમજીએ પુણ્ય-પાપના ફલમાં ક્યારે પણ શંકા કરવાજેવું નથી. (ચાલુ)

શ્રીજાનંદાશ્રમપત્રના ૧૭મા વર્ષમાં પ્રવેશપ્રસંગનું મંગલાચરણ કૃપાસિધેા જય !

હે વિશ્વવિધાયક ! જડજેવા જણાતા તથા ચેતનજેવા જણાતા જે સર્વે અભિમાનીઓ (હું એમ કહેનારાઓ)ના સમુદાયભૂત જે આ વિશ્વ પ્રલક્ષ છે તેમાંના કાષ્ટને પોતાની મેળે અસ્તિત્વમાં આવવાનું સામર્થ્ય તો હોતું નથી. તેઓ સર્વે પરવશપણે કાષ્ટ અન્યવડેજ અસ્તિત્વમાં આવતાં જણાય છે, તથા જે અન્યવડે તેઓ અસ્તિત્વમાં આવતાં જણાય છે તેઓ પણ કાષ્ટ પોતાની મેળે અસ્તિત્વમાં આવેલાં હોતાં નથી. તેઓ પણ પરવશપણે અન્ય અન્યવડે અસ્તિત્વમાં આવેલાં હોય છે.

પોતાની મેળે અસ્તિત્વમાં આવતા અમર્થ સમુદાયને અસ્તિત્વમાં આણનાર એવું પોતાનું અસ્તિત્વ પોતાની મેળે ધરાવનાર પણ કાષ્ટ હોયુજ નોંધીએ.

અને પોતાનું અસ્તિત્વ પોતાની મેળે ધરાવનાર આપ ભગવાન આ વિશ્વસમુદાયને અસ્તિત્વમાં આણનાર હો એમ શાસ્ત્ર કહે છે.

વિશ્વસમુદાયને અસ્તિત્વમાં આણવા સમયેજ યોગ્યતાસપન્ન મનુષ્યોના ઉપદેશને માટે કૃપા કરીને આપ ભગવાને પોને વહેતું મૂકેલું શાસ્ત્ર આપ ભગવાનનાં પોતાનાં શાસનોના સત્ક્રમ્ભૂત હોવાથી આ વિશ્વમાં પ્રલક્ષ આદિ સર્વે પ્રમાણોમાં શિરોમણિ જેવું પ્રમાણ છે.

આપ ભગવાને અસ્તિત્વમાં આણેલો વિશ્વસમુદાય સર્વથા આપ ભગવાનનેજ પરવશ હોવો નોંધીએ અને એમ હોવાથી તો આપ ભગવાન વિશ્વના ધર્મર એવા વિશ્વેશ્વર વા વિશ્વનાય કહેવાઓ છે.

છતા હે મહામાયાના પતિ પરમેશ્વર ! આ વિશ્વનો પ્રત્યેક અભિમાની જણે પોને કાષ્ટ સ્વતંત્ર કર્તા કાવતા તથા બોક્તા છે એમ માની કરવા જેવી તથા ન કરવા જેવી અનેક પ્રવૃત્તિઓમાં રાત-દિવસ નિરત રહે છે અને તેમ કરતા કાષ્ટ તો ધાર્યું પામવાના યથાને પણ પામે છે અને મોટે ભાગે તો સર્વે નિષ્ફળતાના અપવશનીજ આપત્તિથી બિન્ન રહે છે.

છતાં હે શ્રીસદ્ગુરો ! આશ્ચર્યની વાત તો એ છે કે આ વિશ્વ આપ ભગવાનની એક માયા છે અને પોતે સર્વ એ માયાના પતિ એવા આપ પરમેશ્વરને સર્વથા પરાધીન છે એમ વિચારી આપ ભગવાનનું શરણ કરવાના નિશ્ચયે બહુધા કાષ્ટ સાધી શકતું નથી !

આપ ભગવાનનાં શાસનોને સર્વથા અનુમગ્નું એવું આખા વિશ્વનું જીવનબધારણ બાંધી એ જીવનબધારણને અનુકૂળ જીવન વિશ્વનાં સર્વે મનુષ્યો જીવતાં માય તોજ આ વિશ્વમાં શાંતિ અને સ્થિરતા રાકય માય.

પણ આ વિશ્વની માયામાં બહુધા પ્રત્યેક અભિમાનીનાં સ્વભાવ પ્રકૃતિ ગ્રહેણી કરણી અને રુચિ આદિ સર્વ અન્ય સર્વનાં સ્વભાવ આદિથી બિન્ન જ રહેતાં હોવાથી આ વિશ્વમાં શાંતિની અને સ્થિરતાની આશા ધગભગ નિષ્ફળ જેવી છે એમ ધ્યાન વિના રહેતું નથી.

એમ છતાં સર્વેને તેમના પોતપોતાના પુણ્યના તથા પાપના સમઢને અનુમરીને

તેમને યથાસમય સુખદુઃખ મળતાં રહેવાનો ન્યાય તથા નીતિ પણ આપ ભગવાનની આ વિશ્વરૂપ માયામાં અપ્રતિહતપણે ઉપસ્થિત છે.

અને ઉપદેશવડે પોતાનું હિત સાધી શકે એવાંઓના ઉપદેશને માટે પણ સુયોગ્ય વ્યવસ્થા આપ ભગવાને વિશ્વની રચનામાં રાખેલીજ છે.

આ આનંદાશ્રમપત્ર પણ આપ ભગવાનના એવાજ ક્રોધ સંકેતને અનુસરીને વહેતું થયેલું છે. તે આજ સત્તરમા વર્ષમાં પ્રવેશ કરે છે. તે શુભ અવસરના મંગલાચરણમાં અમે આપ ભગવાનનું વેદોક્ત વિધિથી પૂજન અર્પણ કરી સાષ્ટાંગ દંડવત પ્રણામ કરીએ છીએ તેનો સ્વીકાર કરી હે પ્રણતપાલ ! હે કૃપાસિંધુ સદ્ગુરુદેવ ! આપ ભગવાનના સ્વાભાવિક પ્રસન્ન એવા વિશાળ વદનકમળના સરનેહ રિમતપૂર્વક કૃપામૃતભરેલાં આપ ભગવાનનાં સ્વરૂપ-શુભિ ચક્ષુઓમાંથી આત્મરશ્મિઓનો પ્રવાહ અમારા ઉત્તમ અંગોપર વહેવડાવવા અમે આપ ભગવાનને અમારી પ્રેમનિર્ભર વાણીવડે પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

જય નાથ !

મદાલસા

[અનુવાદક:-શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગત અંકના પૃષ્ઠ ૧૮૦ થી)

અનન્તરૈશ્વ સપ્તલેષમભ્યેત્ય તદનન્તરં ।

તેષામન્યતરર્મૃત્યૈઃ સમાક્રમ્યાનયદ્વશં ॥

વચ્ચેની સરહદવાળાઓ સાથે બોટા કરીને તથા તેપછી તેમના ચોઢીયાતો સાથે સામસામા આવી જમ્મને તેમને સર્વેને વશ કર્યા.

અપીડયંશ્ચ સામન્તાંસ્તસ્ય રાષ્ટ્રોપરોધનૈઃ ।

તથા દુર્ગાન્તિપાલાંશ્ચ ચક્રે ચાટવિકાન્ વશ્યે ॥

અલર્કના સામંતોને કાંઈ પીડા કરી નહિ પણ તેના સમગ્ર રાષ્ટ્રને ઘેરો ઘાલવા આદિ પ્રયોગોવડે તેમને સર્વેને તથા સીમાના રખેવાળોને તથા કોટવાળોને તથા વન-રક્ષકોને વશ કર્યા.

કાંશ્ચિજ્જોપપ્રદાનેન કાંશ્ચિદ્દેન પાર્થિવાન્ ।

સામ્નૈ વાન્યાન્ વશં નિત્યે નિમૃતાસ્તસ્ય ચેડમવન્ ॥

જે રાજાઓ અલર્કને ખગળી રહ્યા હતા તેમાંના કેટલાકને લાંચ રૂશવત આપીને કેટલાકને માંહોમાંહે વઢાવીને અને કેટલાકને સમજાવીને વશ વર્તાવ્યા.

તતઃ સોડલ્પવલ્લો રાજા પરચક્રાવપીડિતઃ ।

કોપક્ષયમવાપોચ્ચૈઃ પુરં ચારુધ્યતારિણા ॥

એમ અલર્ક રાજાનું બળ-લાંગી પડ્યું. રાત્રનાં સૈન્યવડે તે પીડા પામ્યો. ધનનો ક્ષય બોટો થયો, અને રાજાવાની રાત્રીઓવડે ઘેરાઈ ગઈ.

દુર્યં સંપોહ્યમાનસ્તુ ક્ષોણક્રોષો દિને દિને ।

વિપાદમાગાત્ પરમં વ્યાકુલત્વં ચ ચેતસઃ ॥

આ પ્રમાણે તે પીડા પામતો રહ્યો. કોષ પ્રતિદિન ક્ષય પામતો રહ્યો આથી,
અલર્ક રાગ બહુ વિપાદ પામ્યો અને ચિત્તની વ્યાકુલતાને પણ પામ્યો.

આર્તિ સ પરમા પ્રાપ્ય તત્સસ્મારાંગુલીયકં ।

યદુદ્વિદય પુરા પ્રાહ માતા તસ્ય મદાલસા ॥

તે અલર્કરાગ મોટા દુઃખને પામતા તેને વીંટીમા રાખેલું તે શાસનપટ સામર્થ્ય
કે જેને ઉદ્દેશીને તેની મા મદાલમાએ પ્રથમ કહ્યું હતું.

તત સ્નાતઃ શુભિર્ભૂત્વા ષાચયિત્વા દ્વિજોત્સમાન્ ।

નિષ્કૃપ્ય શાસનં તસ્માદ્ દંદ્યો પ્રસ્ફુરાક્ષરં ॥

પછી સ્નાન કરી પવિત્ર ચર્મ બાહ્યે પાસે અગ્નિવાચન કરાવી વીંટીમાથી શાસન
કાઢીને જોયું તો તે ધણાજ સ્ફુટ અક્ષરે લખેલું વચાણું

તત્રૈવ લિખિતં માત્રા વાચયામાસ પાર્થિવઃ ।

પ્રકાશપુલકાંગોઽસૌ પ્રદર્પોત્ફુલ્લલોચન ॥

અલર્કરાગએ એ શાસનપટમાજ જે લખેલું હતું તે પુરેપુરું વાંચ્યું, અને વાચતાજ
જાણે કાંઈ નવો પ્રકાશ પડ્યો હોય એમ તેના દવાડા ઉભા થઈ ગયાં અને હર્ષવડે
તેના લોચન ફટકા ઉઘડી ગયાં. (ચાલુ)

આન્તિ

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાથસગવાન્]

(સપાદક-શ્રી યોગેશ્વર તારાચંદ વડીલ)

વ્યવહાર પરમાર્થનાં હિતકર સાધનોને અહિતકર માનનારી, ને
વ્યવહાર પરમાર્થનાં અહિતકર સાધનોને હિતકર માનનારી, અંતઃકરણાદિના
શુભ ગુણોને દોષરૂપ માનનારી ને તેમના દોષોને ગુણોરૂપ માનનારી, વ્યવહાર
પરમાર્થના હિતેચ્છુઓને શત્રુઓ માનનારી ને વ્યવહાર પરમાર્થનું અનિષ્ટ
ધ્વજનારાઓને હિતેચ્છુઓ માનનારી, સદ્ગુરુના ઉપદેશમા આદર ન રાખનારી
ને પોતાના રાજસતામસ સ્વભાવવાળા મનના, વિચારમાં, આદર રાખનારી
અંતઃકરણની જે દુષ્ટ વૃત્તિ તે બ્રાંતિ કહેવાય છે આ બ્રાંતિ મનુષ્યના પ્રાપ્ત
વ્યવહારમાં સુધારો કરવા દેતી નથી, તેનું શરીર સાફ રહેવા દેતી નથી,
ઇંદ્રિયોને વશ વર્તવાવાનું બલ પ્રાપ્ત થવા દેતી નથી, અંતઃકરણની યોગ્યતામા
વધારો કરવા દેતી નથી, સદ્ગુરુની ને ઇંદ્રિયની કૃપાની પ્રાપ્તિ કરવા દેતી
નથી, જીવને જ્ઞાન, યોગ કે ભક્તિનાં સાધનાનું નિર્ભયપણે અનુષ્ઠાન કરવા
દેતી નથી અને પરમ પુરુષાર્થરૂપ મોક્ષનો લાભ પણ થવા દેતી નથી

હૈ સમજનો ! હૈ સુમતિવાંછાઓ ! તમે તમારા આ લોકના ને પરલોકના
ભલા માટે અવશ્ય એ વિકરાળ મહાકાર્કિનોરૂપ બ્રાંતિથી ઘણામાં ઘણાં
ફર રહેજો

યોગસૂત્રો

[અનુવાદક:—શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

પ્રથમ પાઠ

પરિચ્છેદ ૧

અથ યોગાનુશાસનમ્ ॥ ૧ ॥

ગુર્જરી:—હવે પરંપરાથી સાંપડેલા યોગશાસ્ત્રનો ઉપદેશ કરવામાં આવે છે.

પદ્મોદિની:—અથ આરંભે । અથ પદ આરંભ દર્શાવવા માટે છે. યોગ: સમાધિ: । યોગ: પદનો અર્થ સમાધિ છે. યુજ્ સમાધૌ ધાતુ: । કારણકે યુજ્ ધાતુ અહિ સમાધિના અર્થમાં વાપરેલો છે. તસ્ય અનુશાસનમ્ ઉપદિષ્ટસ્ય તસ્ય પુન: ઉપદેશ: । તેનું અનુશાસન એટલે એક વાર ઉપદેશાયેલા તેનો પાછો ઉપદેશ. હિરણ્યગર્ભાદિ-ભિરુપદિષ્ટ યોગશાસ્ત્રમારમ્ભત ઇતિ સૂત્રાર્થ: । હિરણ્યગર્ભ આદિએ ઉપદેશ કરેલા યોગશાસ્ત્રના ઉપદેશનો આરંભ કરાય છે એવો સૂત્રનો અર્થ છે.

ભાષ્ય:—અથેત્યયમધિકારાર્થ: । અથ એમ આ શબ્દ આરંભ દર્શાવવાના અર્થવાળો છે. યોગાનુશાસનમ્ શાસ્ત્રમધિકૃતં વેદયિતવ્યમ્ । યોગનું અનુશાસન એટલે શાસ્ત્ર જેના ઉપદેશનો આરંભ થાય છે તે ઉપદેશ કરવા યોગ્ય છે. યોગ: સમાધિ: । યોગ એટલે સમાધિ. સ ચ સ્વાર્થમૌમશ્ચિત્તસ્ય ધર્મ: । અને તે ચિત્તની સર્વ અવસ્થા-ઓમાં હોનારો ચિત્તનો ધર્મ છે. ક્ષિતં નૂઠં વિક્ષિપ્તમેકાગ્રં નિરુદ્ધમિતિ ચિત્તભૂમય: । ક્ષિપ્ત, મૂઠ, વિક્ષિપ્ત, એકાગ્ર ને નિરુદ્ધ એમ ચિત્તની અવસ્થાઓ છે. તત્ર વિક્ષિપ્તે ચેતસિ વિક્ષેપોપસર્જનીભૂત: સમાધિર્ન યોગપક્ષે વર્તતે । આં વિક્ષિપ્ત અવસ્થાવાળા ચિત્તનો જે સમાધિ હોય તે વિક્ષેપવડે ગ્રસ્ત થયેલો હોવાથી તે સમાધિ યોગના પક્ષનો સમાધિ ન હોય. યસ્ત્રેકાગ્રે ચેતસિ સદ્ગુણમર્થે પ્રચોતયતિ ક્ષિણોત્તિ ચ ક્લેશાન્ કર્મવન્ધનાનિશ્ચયતિ નિરોધમભિમુખં કરોતિ સ સંપ્રજ્ઞાતો યોગ ઇત્યાખ્યાયતે । પણ એકાગ્ર અવસ્થાવાળા ચિત્તનો સમાધિ તો સમાધિના વિષયભૂત પદાર્થના ખરા સ્વરૂપનો ચિત્તમાં સાક્ષાત્કાર કરાવે, ક્લેશને ક્ષીણ કરે, કર્મનાં બંધનોને ઢીલાં કરે અને નિરોધ અવસ્થાને સમીપ લાવે. તેથી તે સમાધિ સંપ્રજ્ઞાત યોગ એમ કહેવાય છે. સ ચ વિતર્કાનુ-ગતો વિચારાનુગત આનન્દાનુગતોઽસ્મિતાનુગત ઇત્યુપરિણાન્ વદિષ્યામ: । અને તે સંપ્રજ્ઞાત સમાધિ વિતર્કને અનુગત, વિચારને અનુગત, આનંદને અનુગત અને અંશ્મિતાને અનુગત એમ ચાર પ્રકારનો છે તે અમે આગળ કહીશું. સર્વવૃત્તિ નિરોધે ત્વસંપ્રજ્ઞાત: સમાધિ: ॥ અને સર્વે વૃત્તિઓના નિરોધભૂત જે સમાધિ નિરોધ અવસ્થાવાળા ચિત્તમાં હોય છે તે સમાધિના વિષયભૂત કાર્ષ પદાર્થ ન હોવાથી કાર્ષ પદાર્થની પ્રજ્ઞા તે સમાધિમાં થવાની ન હોય તેથી એકાગ્ર અવસ્થાવાળા ચિત્તના સંપ્રજ્ઞાતયોગની અપેક્ષાએ આ નિરોધ અવસ્થાવાળા ચિત્તનો સમાધિ અસંપ્રજ્ઞાતયોગ કહેવાય છે.

અનુવાદ:—સૂત્રના આરંભનો જે અથ શબ્દ છે તેનો સૂત્રના વાક્ય સાથે કાર્ષ સંબંધ નથી.

જળલરેલો ટુંલ સામો મળવાથી પ્રતારીને જેમ શુભ શુદ્ધ થયું ગણાય છે તેમ ઉપદેશનો આરંભ કરતાં કરેલો અથ શબ્દનો ઉચ્ચાર સ્વતંત્રપણે મંગલાચરણનો અર્થ સારે છે.

તેથી અથ શબ્દના ઉચ્ચારવડે અહિ પ્રથમ તો મંગલાચરણની સિદ્ધિ થતાં શિષ્યાચાર્યનું પાલન કરવામાં આવેલું છે.

ઉપદેશનો આગલ કરતાં કરેલો અથ શબ્દનો ઉચ્ચાર ઉપદેશાર્થનો આરંભ થતો હોવાનું પણ સ્વતંત્રપણે સૂચન કરનારો હોવાથી અહિ એ શબ્દના ઉચ્ચારવડે ઉપદેશ-
ાર્થનો આરંભ થતો હોવાનું સૂચન પણ કરવામાં આવેલું છે.

અને ઉપદેશાર્થના આરંભમાં કરેલા અથ શબ્દનો ઉચ્ચાર શ્રોતાઓને અન્ય વ્યવસાયથી વિમુખ થઈ અવળાને અભિમુખ થઈ રહેવાનો સ્વતંત્રપણે આદેશ આપનારો હોવાથી અહિ એ શબ્દના ઉચ્ચારવડે શ્રોતાઓને અન્ય વ્યવસાયથી વિમુખ થઈ અવળાને અભિમુખ થઈ રહેવાનો આદેશ પણ આપવામાં આવેલ છે.

ઉપદેશને શાસન પણ કહેવામાં આવે છે અને શાસનના સંગ્રહને શાસ્ત્ર કહેવામાં આવે છે. શાસ્ત્ર શાસનોનો સંગ્રહ હોવાથી ક્વચિત્ શાસ્ત્રને પણ શાસન કહેવામાં આવે છે. અને પરંપરાથી સાંપડેલા શાસ્ત્રને અનુશાસન કહેવામાં આવે છે.

સૂત્રમાં યોગાનુશાસનમ્ । એ પદવડે અહિ ઉપદેશ કરવાનું શાસ્ત્ર યોગનું છે તથા તે શાસ્ત્ર પરંપરાવડે સાંપડેલું શાસ્ત્ર છે એમ દર્શાવવા એ પદની યોગ્યતા કરવામાં આવી છે. પુરુષ પોતે ચૈતન્યરૂપ છતાં જડ પ્રકૃતિના કાર્યભૂત ચિત્ત, જે પુરુષરૂપ ચૈતન્યના સનિધિથી ચેતનાવાળું થતાં ચિત્ત કહેવાય છે, તેની સાથે સયોગ પામી ચિત્તની વૃત્તિઓ સાથે પોતાની સરૂપતાને ધારણ કરે છે.

પુરુષની આ સ્થિતિ પુરુષને દુષ્પ ઉપગમનારી છે. હવે કાષ્ઠ પણ ઉપાયે ચિત્તની વૃત્તિ થતી અટકે તો પુરુષ ચિત્તથી છૂટો પડી પાડો પોતાના મૂળ સ્વરૂપમાં અવસ્થાન કરી રહે અને તો તેના દુષ્પની નિવૃત્તિ થાય.

ચિત્તની વૃત્તિ થતી અટકે એમ કરવાનો ઉપાય યોગ છે. યોગ શબ્દના મૂળભૂત યુજ્ઞ ધાતુના અનેક અર્થ છે પણ અહિ સમાધિના અર્થમાં તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવેલો છે. ચિત્તના સંપૂર્ણ આધાનને સમાધિ કહેવામાં આવે છે. ચિત્તનું ગ્રાધ પણ પ્રલયઉપર એવું સંપૂર્ણ સ્થાપન કરવું કે જેથી તે તે પ્રત્યક્ષની તદાકારતા પામી જાય તે સમાધિ કહેવાય છે.

જેમ નિર્મળ મણિ પોતે સ્વરૂપ સ્વચ્છ છતાં જેવા રંગનું ધુણ તેની પાછળ મૂકવામાં આવે તેવા રંગવાળો તે જણાય છે તેમ ચિત્તને જે પ્રલયમાં સ્થાપન કરવામાં આવે તેની તદાકારતાને તે પામી જાય એટલી હદ સુધી ચિત્તને તે પ્રલયમાં લાગુ કરી રાખવાના પ્રયત્નને સમાધિ કહેવામાં આવે છે.

ચિત્તની વૃત્તિને સમાધિમાટે અવલમ્બ કરવાના વિષયને પ્રલય કહેવામાં આવે છે. ચિત્તની વૃત્તિ થતી અટકે એવી ચિત્તની સ્થિતિ કરવા મુખ્યપણે તો ચિત્તની વૃત્તિના વિરામને ચિત્તની સમાધિનો પ્રલય કરવો જોઈએ છે.

પણ કાષ્ઠ ને કાષ્ઠ વિષયને આકારે વૃત્તિઓ દ્વારા કરવાની ટેવવાળા ચિત્તની વૃત્તિને વિગમ સર્વેને મહજ્જમાખ્ય ન હોય તેથી ચિત્તની વૃત્તિના વિરામને પ્રત્યક્ષ કરવાનું મર્વેને મહજ્જ સુગમ ન થાય, માટે પ્રથમ કાષ્ઠ ને કાષ્ઠ વિષયને પ્રત્યક્ષ કરી તેના ઉપર ચિત્તને સમાધિ કરવાનું આવશ્યક થાય છે તેથી પ્રથમ કાષ્ઠ પદાર્થને પણ ગૌણપણે ચિત્તના સમાધિનો પ્રલય કરવામાં આવે છે.

કોઈ પણ પદાર્થને પ્રત્યક્ષ કરી તેના પર કરેલા ચિત્તના સમાધિનો પરિપાક થતાં તે પ્રત્યક્ષબૂત પદાર્થના અશેષ-વિશેષ સ્વરૂપનો પુરુષને સાક્ષાત્કાર થાય છે તેથી તે સમાધિને સંપ્રગાત સમાધિ કહેવામાં આવે છે.

અને વિરામને પ્રત્યક્ષ કરી કરેલા સમાધિના પરિપાકે કોઈ પ્રજ્ઞા થવાનો સંભવ નહિ હોવાથી સંપ્રગાત સમાધિની અપેક્ષાએ તેને અસંપ્રગાત સમાધિ કહેવામાં આવે છે.

ચિત્તના બંધારણમાં સત્ત્વ રજ્જસ ને તમસ ભાવો રહેલા હોવાથી ચિત્તમાં જ્યારે જે ભાવની પ્રધાનતા હોય તે ભાવને અનુરૂપ વૃત્તિઓ સહજ ઉપજ્યા કરે.

ચિત્તમાં રહેલા સંચિત પ્રાકૃતન સંસ્કારોને અનુરૂપ વૃત્તિઓ પણ તે તે સંસ્કારની ઠેક લાગતાં થયા કરે.

અને વિષયોના સંસર્ગથી ચિત્તનું ખંચાણ થતાં તે તે વિષયાકાર વૃત્તિઓ પણ ઉપજ્યા કરે.

એમ ચિત્ત તો વૃત્તિઓરૂપ મોજાને ઉપજી ઉપજીને શમાવાના અધિષ્ઠાનભૂત જાણે એક સમુદ્રજેતું છે.

તમસની પ્રધાનતા હોય ત્યારે ચિત્તમાં બહુધા સ્તબ્ધતા જડતા આદિની વૃત્તિઓ થયા કરે.

રજ્જસની પ્રધાનતા હોય ત્યારે ચિત્તમાં બહુધા ચંચળતાની વિષયાકાર વૃત્તિઓ થયા કરે.

અને સત્ત્વની પ્રધાનતા હોય ત્યારે ચિત્તમાં બહુધા શાંતિની ને સ્થિરતાની વૃત્તિઓ ઉપજ્યા કરે.

ચિત્તની જે અવસ્થામાં તમસ અધિક ભાવે વર્તેલો હોય તે અવસ્થાને મૂઢ અવસ્થા કહેવામાં આવે છે.

ચિત્તની જે અવસ્થામાં રજ્જસ અધિક ભાવે વર્તેલો હોય તે અવસ્થાને ક્ષિપ્ત અવસ્થા કહેવામાં આવે છે.

અને ચિત્તની જે અવસ્થામાં સત્ત્વ અધિક ભાવે વર્તેલો હોય તે અવસ્થાને વિક્ષિપ્ત અવસ્થા કહેવામાં આવે છે.

ક્ષિપ્ત અવસ્થામાં ચિત્ત બહુધા ચંચળપણે વિષયોમાં પડ્યા કરતું હોઈ તે અવસ્થાને જાણે અવસ્થા કહેવામાં આવે છે.

અને વિક્ષિપ્ત અવસ્થામાં ચિત્ત બહુધા શાંત અને સ્થિર રહેવાના ભાવમાં હોય તો અંતરના પ્રાકૃતન સંસ્કારોની ઠેકથી તથા બહારથી વિષયના ખંચાણથી ચિત્તમાં વિષયાકાર વૃત્તિઓ ઉપજે તેથી ચિત્તની શાંત ને સ્થિર સ્થિતિમાં વિક્ષેપ ઉપજે તેની અપેક્ષાએ એ અવસ્થાને વિક્ષિપ્ત અવસ્થા કહેવામાં આવે છે.

ચિત્તની મૂઢ, ક્ષિપ્ત ને વિક્ષિપ્ત અવસ્થાઓમાં પણ એક વૃત્તિ ઉપજીને શમી ગયા પછી બીજી વૃત્તિ ઉપજે તેટલા અંતરમાં ચિત્તનો સ્વાભાવિક વૃત્તિના વિરામભૂત સમાધિ હોય પણ એ સમાધિ જાણુપૂર્વકનો ને સ્વાધીન ન હોવાથી એ સમાધિને યોગનો સમાધિ કહેવામાં આવતો નથી.

એકાગ્ર અવસ્થાનો સમાધિ જાણુપૂર્વક ઉપસ્થિત કરેલો અને સ્વાધીન હોવાથી યોગ-પદ્ધતિનો સમાધિ કહેવાય છે.

અને યોગપદ્ધતો ખરેખરો કહી શકાય એવો વૃત્તિના ડેવળ વિરામભૂત સમાધિ તો નિરોધ અવસ્થાનો સમાધિ છે.

યોગપદ્ધતના સંપ્રજ્ઞાત તથા અસંપ્રજ્ઞાત એવા બે સમાધિ છે તેમાં અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિ મુખ્ય સમાધિ છે અને સંપ્રજ્ઞાત સમાધિ ગૌણ સમાધિ છે.

આ આદિ બહુવા જેવી સર્વે વાતો સ્વતઃકારથી પોતે આગળ યોગ્ય સ્થાને કહે છે.

આ સૂત્રથી તો માન એટલું કહેલું છે કે હવે પરંપરાવડે પ્રાપ્ત થયેલા યોગશાસ્ત્રનો ઉપદેશ કરવામાં આવે છે માટે શ્રોતાઓએ અન્ય વ્યવસાયોથી વિમુખ થઈને શરીર, ઇન્દ્રિયો તથા ચિત્તને સ્વસ્થ રાખી સર્વેએ શ્રવણને અભિમુખ થઈ રહેવું

—[*]—

કથન

[આલેખક.—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહ ડાકોર]

કૃપાનાથનું નાનામા નાનું કથન પણ એક કલ્યાણકરૂપી કથાકૃપ હતું-જીવાત્માને શાંતિ ને સમાધાન આપનારુ થઈ રહેતું... !

કૃપાનાથના પ્રત્યેક કથનમાં આશ્વાસન, આશા ને ઉત્સાહ પ્રકટાવવાનું બળ હતું... !

× × × × ×
કૃતિયાણીની ધર્મશળામાં કૃપાનાથ બિરાજતા હતા-સારે એક બહેને ફરિયાદના રૂપમાં વાત મૂકી.—

“કાઈ કાઈ સગાસબથી વિના વાંકે ગાળો કાઢે છે-એટલે-સંતાપ બહુ થાય છે... શું કરવું ?”

કૃપાનાથ શાંતિથી ને સહાનુભૂતિપૂર્વક દરેકની વાત સાંભળતા અને પછી થોડી ક્ષણ શાંત રહીને સત્તાહસ્યના આપતા

એ પ્રમાણે આ બહેનને પણ કહ્યું કે —“બડી જેસી છુદ્ધ છે, તેસો કહે બનાવ; વાંકો છુરો ન માનીએ, લેન કહામે બય ?”

જેની જેમી છુદ્ધિ, તે પ્રમાણે તે બોલે ને વર્તે-તેમાં તેનું શું માહુ લગાડવું ?-કેમકે, બીજી છુદ્ધિ તે કયાથી લાવે ?

× × × × ×
આ બીજી એક બહેને પોતાના સાસુમમથી ફરિયાદ કરી-એનું સમાધાન કૃપાનાથે આમ કર્યું—

“સાસરિયામાં-‘ભગરી લેંમ,’-થઈને રહેવું-ગમેદ્દતલો વરમાદ વરષે, તોપણ આકુળ-બાકુળ થવું નહિ-એટલે પછી-સમજી શાંત થઈ જશે-તમને કૃપણ શાંતિ રહેશે... !”

× × × × ×
બાંટવાના-દવાખાનામાં દાકતર સાહેબના મકાનમાં કૃપાનાથ બિરાજતા હતા, સારે એક બાઈને આર્યવાણીમાં ગંભીરતાપૂર્વક કહેતું કે—

“તમને ખબર છે ? ... કે ... મહાપુરુષની અજ્ઞાના પાલનથી ધેંમ ઘેવર બની જાય છે-સૂઝો રોટલો મિકાઈ બની જાય છે... !”

અને અન્ય પણ તેમજ-કે-કૃપાનાથની આજ્ઞાના પાલનથી તે લાઇને જીવનનો સંતાપ સદાને માટે શમી ગયો... !

x x x x x

ખાંડવામાં માણાવદર રાજ્યના ઉતારામાં કૃપાનાથ બિરાજતા હતા-તે સમયનો આ પ્રસંગ છે:—

રાત્રિના શયનમાટે પાટઉપર બિરાજતાં બિરાજતાં બારીમાં-જાળીમાં પ્રકાશમાટે દીપક લઇને ઉભેલા એક લાઇને કૃપાનાથે દયાબીની લાપામાં સંબોધન કરેલું કે:—

“...તમારા જીવાત્માઉપર દયા રાખજો... !”

સમગ્ર શાસ્ત્રોનો મર્મ આ બે શબ્દોમાં કૃપાનાથે ઉપદેશી દીધો... !

x x x x x

સમૃદ્ધ એવી આચાર્યસ્થિતિમાં પણ અવારનવાર લીંબુડા જેવાં નાનાં ગામડાંઓમાં કૃપાનાથ પધારતા ને સ્થિતિ કરતા તથા આમજનતાને જીવનનો મર્મ સમજાવતા... !

લીંબુડામાં કૃપાનાથનો ઉતારો કુંભાર ભગત મૂળજીલાઇને લાં-એટલે-પછી-મૂળજીભગતના દીકરા કરશન ભગતને લાં-રહેતો.

લાં-અને-ખીજાં સ્થળોએ પણ-કૃપાનાથ સમજણાં બાળકોને આ મંત્ર યાદ રાખીને રટવાનું ખાસ કહેતા:—

“ શ્રેષ્ઠ પ્રતાપી પ્રભુતણું, ધરું છું મનમાં ધ્યાન;

જે પ્રભુ દે છે મુજને, સદા સુમતિનું દાન. ”

x x x x x

આનંદાશ્રમ-પો. ખીલખા-એ-કૃપાનાથનું મુખ્ય નિવાસસ્થાન. લાં નિજમંદિરમાં ઉભા ઉભા કૃપાનાથ નાના રમાલથી પરમશાંતિથી હાથમેં લૂછતા-તે વખતે-એઓશ્રીની અવધૂત મુદ્રા પૂર્ણકલાએ ખીલતી ને એઓશ્રીનું દિવ્યમાધુર્ય પમરી રહેતું... !

સેવામાં પાસે ઉભેલાં નિજજનમંડળ આગળ એઓશ્રીથી મસ્તવાણી કાઢવાર ઉચ્ચારાઈ જતી કે:—

“ આપે ખડા, નજરોં નહીં આતા, એસા રામ હમારા...રે... ! ”

x x x x x

જૂનાગઢના અનંત ધર્માલયમાં કૃપાનાથ બિરાજતા હતા-હારે-એક જિજ્ઞાસુની શંકાના સમાધાનમાં એઓશ્રીએ સમજાવેલું કે:—

“ ...તાવ, ઉવરસ આદિ સ્થૂલ રાગના જેમ વૈદ-ડોંકટર ને ઉપચાર-ઈલાજ હોય છે, તેમ કામ, ક્રોધ, લોભ આદિ સૂક્ષ્મ રાગના પણ વૈદ-ડોંકટર ને ઉપચાર-ઈલાજ હોય છે...સૂક્ષ્મ રાગના વૈદ-ડોંકટર સંતપુરુષો છે...અને...સંતપુરુષોએ ખતાવેલાં સાધનના અનુક્રાંતથી સૂક્ષ્મ રાગો અવશ્ય મટી જાય છે... ! ”

x x x x x

અમરવાદ-રાયપુર-હવેલીની પોળ-શ્રી. ગણપતરામભાઈની હવેલીમાં કૃપાનાથ બિરાજતા હતા-હારે-અમુક પ્રકરણના અનુમંધાનમાં એઓશ્રી ગંભીરતાપૂર્વક બોલેલા કે:—

“ ...શરીરને બહુ પંપાળવું નહિ...તેની પાસેથી વિદિત કામ બરાબર લેવું... ! ”

ભક્તિભાવપૂર્ણ સુખમુદ્રાસાથે આકાશતરફ ઉઠી આંગળી કરીને એક બીજે પ્રયત્ને કૃપાનાથે ગભીરભાવથી ઉદ્ધાર કહેતા કે.—

“ટોકા... એક... પરમાત્માનો...છે... !”

x   x   x   x   x

શુભર્ષ-ચોપાટી-કે-ન્ય રોડ-રોડ જેઠાભાઈના બગલામા-કૃપાનાથ બિરાજતા હતા-સારે-તથા-બીજાં સ્થળોએ પણ-વ્યાખ્યાનમાં કહેતા કે:—

“કમ ખાના ઔર ગમ ખાના”-એટલે:—

પર્યે તેટલુંજ ખાવું-પરિમિત આહાર લેવો-સહનશીન થવું-આવેશને વશ થઈ ન જવું-ઉરકેરાઈ ન જવું. . !

“જિતકા વ્યાપ તિતકા સતાપ”-એટલે:—

જેટલો વ્યવહારનો વિસ્તાર થાય છે, એટલી ઉપાધિ વધે છે-ને-એટલો સંતાપ પણ અનુભવે પડે છે—

માટે-વ્યવહાર પણ પરિમિત ને પ્રયોજન જેટલોજ રાખવો-કે-જેથી-આત્મ-વિકાસમાં અડચણ આવે નહિ... !

“Count Ten-” “કાઉન્ટ ટેન”-એટલે:—

દશ ગણો-ક્રોધનું કારણ ઉપસ્થિત થાય ત્યારે-દશ ગણવા એટલે થોડો સમય જેવા દેવો-તેથી વિચાર કરવાનો વખત રહે છે અને વિવેકવડે પ્રતિક્રોધની વૃત્તિનું શમન થઈ શકે છે-અને-એ-રીતે-ક્રોધના આવેશમાંથી અને તેનાં માડા ફળમાંથી ઉગરી શકાય છે... !

“પૃથ્વીપર કાંટા હોય તો પૃથ્વીને ચામડાથી મઢાવવાનો હાર્યાર્પદ પ્રયત્ન કરવા કરતાં પોતેજ પગખા પહેરી લેવા એ દહાપણનું કામ છે-આ દષ્ટાંતઉપરથી સિદ્ધાંત એ છે કે —

ખીજાંજાને સુધારવા તીક્ષ્ણ પાશ કરતાં પોતે સુધરવા મારવું-એમાં હાપણ છે આત્મસુધારણા-સાધો, એટલે-પરસુધારણા આપમેળે પ્રમાણમાં સધાયા કરશે

આ દુનિયામાં વિપત્તિ ને વિકારો વિસ્તરતા પડ્યા છે-એટલે-આત્મમજા કે પરમાત્મમગ્ધી કવચ ધારણ કરી લો,-કે જેથી વિકારો ભેગી,-ચળાવી શકે નહિ ને વિપત્તિ સુંઝવી શકે નહિ... !”

—[*]—

નારાયણમય જગત્

[લેખક-શાસ્ત્રી હરદત્ત રેવાશંકર જોશી]

એક સમયે ભક્ત તુકારામ વૃદ્ધાવનની યાત્રાએ પગે ચાલીને જતા હતા તેઓના હૃદયમાં અદર્શ શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર પરમાત્માનું અખડ સ્મરણ થયા કરતું હતું તદનુસાર માર્ગમાં પણ શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર પ્રભુનું સ્મરણ ભક્ત કર્યે જતા હતા ભક્ત તુકારામનું મન શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર

પ્રભુનું સ્મરણ કરતાં કરતાં એવું નિર્મલ થઈ ગયું હતું કે તેને 'સર્વે નારાયણમયં જગત્' દેખાતું હતું. જગતને નારાયણમય-બ્રહ્મમય જોવા માટે અવિશ્રાંત બ્રહ્મચિંતનની જરૂર છે. એકાદ બે દિવસના પ્રયાસથી સાધકની દષ્ટિ જગતને બ્રહ્મમય જોઈ શકતી નથી. માટે જ શાસ્ત્રોમાં - તેને માટે કર્તવ્યનો ઉપદેશ આપતાં જણાવ્યું છે કે 'સુતેસ્થાય સુત્યન્તં બ્રહ્મકં પ્રવિચિન્ત્યતામ્' નિદ્રામાંથી જાગત્ થઈ પુનઃ નિદ્રા આવે ત્યાં સુધી બ્રહ્મનું ચિંતન કર્યા કરે. તે પ્રમાણે જ્યારે જાગત્ અવસ્થામાં ચિંતન થવા માંડે છે, ત્યારે નિદ્રાવસ્થામાં તથા સ્વપ્નાવસ્થામાં પણ અંતઃકરણ બ્રહ્મમયતાના સંસ્કારોનો અનુભવ કરે છે. નહિતર અનંત જન્મોના સંસ્કારો જીવને જે સંસારાભિમુખ વૃત્તિના છે, તે સાધારણ પ્રયત્નમાં બદલી શકાતા નથી.

સાધારણ પ્રયત્નવડે પ્રથમ મનમાં ભ્રાંતિથી ક્યારેક એમ જણાય છે કે હવે આપણી વૃત્તિ બ્રહ્મમય થઈ ગઈ છે, પરંતુ કંઈક કસોટીનો પ્રસંગ ઉત્પન્ન થતાં એ સ્પષ્ટ થઈ જાય છે કે હજી મનની વૃત્તિ સંસારના વિષયો તરફ ખેંચાય છે, અને આપણે માની લીધેલું આપણી વૃત્તિનું બ્રહ્મમયપણું ભૂલભરેલું છે. ખરી નિષ્ઠા વિનાના કેવળ બ્રહ્મની વાતો કર્યા કરનારાઓ માટે ટકાર કરતાં કહ્યું છે કે:—

કુશલા બ્રહ્મવાર્તાયાં વૃત્તિહીનાઃ સુરાગિણઃ ।

તેઽપ્યજ્ઞાનતયા નૂનં પુનરાયાન્તિ યાન્તિ ચ ॥

બ્રહ્મની ચર્ચા કરવામાં કુશલ પણ બ્રહ્મનિષ્ઠાથી રહિત અને સંસારાભિમુખરાગવાળી વૃત્તિવાળા માણસો જન્મમરણના ચક્રમાં ફર્યા કરે છે, પણ મોક્ષને પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી.

નિર્મલ અંતઃકરણ અને શ્રીગુરુદ્દેવના શાસ્ત્રોક્ત ફલાર્થો મનુષ્યને ફક્ત યતા નથી. સાધકનું મન શ્રીસદ્ગુરુદ્દેવના શાસ્ત્રો વાંચી તર્કવિતર્કે ચઢી જાય છે, અને ક્રમશઃ શ્રદ્ધાહીન બની જાય છે. ઘણી વેળા તો તેના માણસો પ્રપંચો કરી અન્યની પ્રતારણા કરવામાં પોતાની બુદ્ધિશક્તિનો ઉપયોગ કરવા માંડે છે.

ભક્ત તુકારામજીનું મન તો શ્રીગુરુદ્દેવ અને અહર્નિશ શ્રીધર્મશના ચિંતનથી યથાર્થ રીતે જગતને નારાયણમય જોવાવાળું થઈ ગયું હતું. વૃંદાવન પહોંચવાને બે દિવસ બાકી હતા. ભક્ત વનોપવનની સુંદર શોભા નિહાળતા નિહાળતા આદ્યા જતા હતા અને ..

‘જલે વિષ્ણુઃ સ્વલે વિષ્ણુઃ વિષ્ણુઃ પર્વતમસ્તકે ।

સ્વાલમાલાકુલે વિષ્ણુઃ સર્વે વિષ્ણુનયં જગત્ ॥’

જલમાં સ્વલમાં પર્વતના મરતકમાં અને અગ્નિની જ્વાલામાં પણ વિષ્ણુ છે. ક્યાં સુધી વર્ણન કરવામાં આવે, સર્વ દસ્યમાન જગત્ વિષ્ણુમય-બ્રહ્મમય છે. એ સ્લોકમાં જણાવ્યા પ્રમાણેની ભાવના કર્યા કરતા હતા.

આજે તેઓ ગામના પાદરમાં વહન કરતી મુંદર સરિતાતટે એક વટવૃક્ષની નીચે વિશ્રાંતિ લઈ સ્નાન સંધ્યાદિ નિત્યકર્મ કરી રસોઈ બનાવી રોટલીઓ ચોપડાની તૈયારી કરતા હતા, અને ઘીને અગ્નિ ઉપર ગરમ કરી રહ્યા હતા. ત્યાં પાછળથી એક કુતરો આગ્યો અને રોટલી મોઢામાં લઈ આલતો થઈ ગયો. તુકારામજીની નજર તુરતજ તે કુતરા તરફ ગઈ. તુકારામજીને મન તો યથાર્થમાં સર્વ જગત્ નારાયણમય હતું. તેઓએ માન્યું કે મારા પ્રિય વિદ્યોગ્યોએ પ્રસાદ સ્વીકારવામાં જરા ઉતાવળ કરી છે, અને યાજ્ઞ રોટલી ચોપડા વિનાજ લઈ લીધો છે. મારા પ્રિયને રોટલી ચોપડા વિના

બોજન કેમ આરોગવા દેવાય ? ભક્ત તુરતજ ઘીની નાની કળશલી ઘર્ષ કૃતરા પાછળ દોડવા લાગ્યા, અને કહેવા લાગ્યા કે ઓ પ્રભુ ! ઉભા રહો ! ઉભા રહો ! રોટલી લુખી છે હું તમેને ઘી ચોપડી દઉં. આમ ધણે દર સુધી કાંટાવાળા વનમાં ઉધારા પગે તુકારામજી દોડ્યા જાય છે. આથી શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર પ્રભુને ઘટધટમા નારાયણને નિહાળનાર ભક્ત ઉપર દયા આવી, અને શ્વાનનું રૂપ બદલી જેવી ભક્તની દષ્ટિ હતી તેવું શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર પ્રભુનું-વિક્રોબાનું સ્વરૂપ ધારણ કરી રોટલી મુખમાં લઈ ઉભા રહ્યા.

ભક્ત તુકારામને લાવથી પ્રભુને દડવત પ્રણામ કર્યા, અને ઘીથી રોટલી ચોપડી આપી પ્રભુ ભક્તનો લાવ પૂર્ણ કરવા તે રોટલી ભક્ત ગમણજ આરોગી ગયા.

આ પ્રમાણે દીવાસળી બાકસની પેટી સાથે ધસાતાં બ્યાપક અગ્નિમાંથી જેમ પ્રલય અગ્નિ પ્રકટ થાય છે તેમ ખરા ભક્તના અંતઃકરણમાંથી પ્રકટ થયેલ લાવનાનુસાર સર્વત્ર બ્યાપક અને આનંદધન ઈશ્વર ભક્તની મનોભાવના પૂર્ણ કરવા ભક્તની ઇચ્છાનુસાર પ્રલય રૂપ ધારણ કરે છે.

ભક્ત તુકારામના મનમાં શ્રીવિક્રોબાનું દૃઢ ચિંતન અને લાવના હતી તો પ્રભુ શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્માએ શ્વાનના શરીરમાં પણ ભક્તને શ્રીવિક્રોબારૂપે દર્શન આપ્યાં. આ કલિયુગ છતાં જ્યાં સાચી ભક્તિ છે, ત્યાં તો પ્રભુ હાજરજી છે જરૂર છે માત્ર વિશ્વેના પરિભ્રામપૂર્વકની દબરહિત સહ ભક્તિની.

લેદજનક દેહાવસાન

ભાવનગરવાળા શ્રીમાન્ હીરાલાલ હરગોવિંદ પંજાનાં પૂજ્ય માતૃશ્રી ગં સ્વ ત્રિવેશીબહેન દીર્ઘાશુપ્ બેગમી, વૈશાખ વદિ ૧૩ શનિવારે ભાવનગરમાં કૈલામવાસી થયાં છે. તેઓ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રતિ ઉચ્ચી શ્રદ્ધાભક્તિવાળાં હોઈ સ્વધર્મપાલનમાં આગ્રહી ને શાંત સ્વભાવનાં હતાં કૃપાસિંધુ નાથ તેમના આત્માને શાંતિ આપવા કૃપા કરે.

વાંકાનેરવાળા શુરજી કૌશી શ્રી રાજસી જીવરાજનું વૃદ્ધવયે મુનષ્ઠમાં વૈશાખ વદિ ૨૦)) સોમવારે દેહાવસાન થયું છે તેમણે શ્રીશુરકૃપાવડે સ્વપુરુષાર્થથી દ્રવ્યસંગથી સારી સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરી હતી. તેઓ સાદા, નિર્માની ને પૂજ્યપાદ પ્રભુશ્રીની પાવન સેવામાં ઉચ્ચ શ્રદ્ધાભક્તિવાળા હતા. આનંદાશ્રમમાં નિવાસ કરી સત્સંગને લાભ લેવામાટે 'કુટુંબ-સાથે તેઓ વખતોવખત આવતા. તેમની દાનવૃત્તિ પણ પ્રદાસનીય હતી. તેમણે થીપ્રભુની સેવા કરવામાં સારો લાભ લીધો છે કેટલાક વર્ષોથી પાંચે આનંદાશ્રમોમાં અર્પણ કરવા માટે તથા કેટલાક શુરુમધુઓને સાહાય્ય આપવા આદિમાટે તેમના તરફથી દર માસે રૂ. ૮૨-૦-૦ બ્યાસી આવતા, ને હાલ રૂ. ૭૫-૧૪-૦ નિયમિત રીતે શ્રીઆનંદાશ્રમમાં તેમના તરફથી આવે છે અદ્યાપિપર્યંત તે પ્રબળ ચાલુ રહ્યો છે. તેમના જેવા દાનપ્રિય પુરુષની શ્રીઆનંદાશ્રમમંડળને ખોટ ગણાય કૃપાર્જુવ પ્રભુશ્રી તેમના આત્માને શાંતિ આપવા દયા કરે !

પ્રભુનું સ્મરણ કરતાં કરતાં એવું નિર્મલ થઈ ગયું હતું કે તેને 'સર્વે નારાયણમયં જગત્' દેખાતું હતું. જગતને નારાયણમય-બ્રહ્મમય જોવા માટે અવિશ્રાંત બ્રહ્મચિંતનની જરૂર છે. એકદલ જે દિવસના કુપ્રયાસથી સાધકની દષ્ટિ જગતને બ્રહ્મમય જોઈ શકતી નથી. માટે જ શાસ્ત્રોમાં - તેને માટે દર્શનને ઉપદેશ આપતાં જણાવ્યું છે કે 'સુસેવ્યથા ચ સુપ્ત્યન્તં બ્રહ્મકં પ્રવિચિન્ત્યતામ્' નિદ્રામાંથી જાગત થઈ પુનઃ નિદ્રા આવે ત્યાં સુધી બ્રહ્મનું ચિંતન કર્યા કરો. તે પ્રમાણે જ્યારે જાગત અવસ્થામાં ચિંતન થવા માંડે છે, ત્યારે નિદ્રાવસ્થામાં તથા સ્વપ્નાવસ્થામાં પણ આંતરણ બ્રહ્મમયતાના સંસ્કારોનો અનુભવ કરે છે. નહિતર અતંત જન્મોના સંસ્કારો જીવને જે સંસારાભિસુખ વૃત્તિના છે, તે સાધારણ પ્રયત્નમાં બદલી શકાતા નથી.

સાધારણ પ્રયત્નવડે પ્રથમ મનમાં ભ્રાંતિથી ક્યારેક એમ જણાય છે કે હવે આપણી વૃત્તિ બ્રહ્મમય થઈ ગઈ છે, પરંતુ કંઈક કસોટીનો પ્રસંગ ઉત્પન્ન થતાં એ સ્પષ્ટ થઈ જાય છે કે હજી મનની વૃત્તિ સંસારના વિષયો તરફ ખેંચાય છે, અને આપણે માની લીધેલું આપણી વૃત્તિનું બ્રહ્મમયપણું ભૂલભરેલું છે. ખરી નિષ્ઠા વિનાના કેવળ બ્રહ્મની વાતો કર્યા કરનારાઓ માટે ટકાર કરતાં કહ્યું છે કે:—

કુશલા બ્રહ્મવાર્તાયાં વૃત્તિહીનાઃ સુરાગિણઃ ।

તેઽપ્યજ્ઞાનતયા ચૂનં પુનરાયાન્તિ યાન્તિ ચ ॥

બ્રહ્મની ચર્ચા કરવામાં કુશલ પણ બ્રહ્મનિષ્ઠાથી રહિત અને સંસારાભિસુખરાગવાળી વૃત્તિવાળા માણસો જન્મસ્મરણના ચક્રમાં ફર્યા કરે છે, પણ મોક્ષને પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી.

નિર્મલ અંતઃકરણ અને શ્રીગુરુકૃપાવિના શાસ્ત્રોક્ત ફલાર્થો મનુષ્યને ફલિત થતા નથી. સાધકનું મન શ્રીસદ્ગુરુકૃપાવિના શાસ્ત્રો વાંચી તર્કવિતર્કે ચઢી જાય છે, અને ક્રમશઃ શ્રદ્ધાહીન બની જાય છે. ઘણી વેળા તો તેના માણસો પ્રપંચો કરી અન્યની પ્રતારણા કરવામાં પોતાની બુદ્ધિશક્તિનો ઉપયોગ કરવા માંડે છે.

ભક્ત તુકારામજીનું મન તો શ્રીગુરુકૃપા અને અહર્નિશ શ્રીધર્શના ચિંતનથી યથાર્થ રીતે જગતને નારાયણમય જોવાવાળું થઈ ગયું હતું. વૃંદાવન પહોંચવાને જે દિવસ બાકી હતા, ભક્ત વનોપવનની સુંદર શોભા નિહાળતા નિહાળતા ચાલ્યા જતા હતા અને ...

‘જલે વિષ્ણુઃ સ્થલે વિષ્ણુઃ વિષ્ણુઃ પર્વતમસ્તકે ।

ઢ્વાલામાલાકુલે વિષ્ણુઃ સર્વે વિષ્ણુમયં જગત્ ॥’

જલમાં સ્થલમાં પર્વતના મસ્તકમાં અને અગ્નિની જ્વાલામાં પણ વિષ્ણુ છે. ક્યાં સુધી વર્ણન કરવામાં આવે, સર્વ દશ્યમાન જગત્ વિષ્ણુમય-બ્રહ્મમય છે. એ શ્લોકમાં જણાવ્યા પ્રમાણેની ભાવના કર્યા કરતા હતા.

આજે તેઓ ગામના પાદરમાં વહન કરતી સુંદર સરિતાતટે એક વટવૃક્ષની નીચે વિશ્રાંતિ લઈ સ્નાન સંખ્યાદિ નિયત્કર્મ કરી રસોઈ ખનાવી રોટલીઓ ચોપડવાની તૈયારી કરતા હતા, અને ઘીને અગ્નિ ઉપર ગરમ કરી રહ્યા હતા. ત્યાં પાછળથી એક કુતરો આવ્યો અને રોટલી મોઢામાં લઈ ચાલતો થઈ ગયો. તુકારામજીની નજર તુરત જ તે કુતરા તરફ ગઈ. તુકારામજીને મન તો યથાર્થમાં સર્વ જગત્ નારાયણમય હતું. તેઓએ માન્યું કે મારા પ્રભુ વિશ્વેશ્વરે પ્રસાદ સ્વીકારવામાં જરા ઉતાવળ કરી છે, અને યાજ્ઞ રોટલી ચોપડા વિનાજ લઈ લીધો છે. મારા પ્રભુને રોટલી ચોપડા વિના

ભોજન કેમ આરોગવા દેવાય ? ભક્ત તુરતજ ઘીની નાની કળચલી લઈ કુતરા પાછળ દોડવા લાગ્યા, અને કહેવા લાગ્યા કે ઓ પ્રભુ ! ઉભા રહો ! ઉભા રહો ! રોટલી લુપ્તી છે. હું તમોને ઘી ચોપડી દઉં આમ થશે દર સુધી કાટવાળા વનમાં ઉધાડા પગે તુકારામજી દોડ્યા જાય છે. આથી શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર પ્રભુને ઘટધટમા નારાયણને નિહાળનાર ભક્ત ઉપર દયા આવી, અને શ્વાનનું રૂપ બદલી જેવી ભક્તની દષ્ટિ હતી તેવું શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર પ્રભુનું-વિઠ્ઠોળાનું સ્વરૂપ ધારણ કરી રોટલી મુખમાં લઈ ઉભા રહ્યા.

ભક્ત તુકારામે ભાવથી પ્રભુને દડવત્ પ્રણામ કર્યા, અને ઘીથી રોટલી ચોપડી આપી પ્રભુ ભક્તનો ભાવ પૂર્ણ કરવા તે રોટલી ભક્ત સમક્ષ આરોગી ગયા.

આ પ્રમાણે દીવાસળી બાકસની પેટી સાથે ધસાતાં વ્યાપક અસિમાંથી જેમ પ્રલસ અસિ પ્રકટ થાય છે તેમ ખરા ભક્તના અંત કરણમાંથી પ્રકટ થયેલ ભાવનાનુસાર સર્વત્ર વ્યાપક અને આનંદધન ઈશ્વર ભક્તની મનોભાવના પૂર્ણ કરવા ભક્તની ઇચ્છાનુસાર પ્રલસ રૂપ ધારણ કરે છે

ભક્ત તુકારામના મનમાં શ્રીવિઠ્ઠોળાનું દટ ચિતન અને ભાવના હતી તો પ્રભુ શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્માએ શ્વાનના શરીરમાં પણ ભક્તને શ્રીવિઠ્ઠોળારૂપે દર્શન આપ્યાં આ કલિયુગ છતાં જ્યાં સાચી ભક્તિ છે, ત્યાં તો પ્રભુ હાજરજી છે જરૂર છે માત્ર વિષયોના પરિચાગપૂર્વકની દબરદિત સસ ભક્તિની.

સ્વેદજનક દેહાવસાન

ભાવનગરવાળા શ્રીમાન્ હીરાલાલ હગ્ગોવિદ પંડ્યાનાં પૂજ્ય માતૃશ્રી ગં સ્વ ત્રિવેણીખડેન દીર્ઘાયુષ્ ભોગરી, વૈશાખ વદિ ૧૩ શનિવારે ભાવનગરમાં કૈલામવાસી થયાં છે. તેઓ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રતિ ઉચ્ચ શ્રદ્ધાભક્તિવાળાં હોઈ સ્વધર્મપાલનમા આગ્રહી ને ચાંત સ્વભાવનાં હતાં કૃપાસિંધુ નાથ તેમના આત્માને શાંતિ આપવા કૃપા કરે.

વાકાનેરવાળા ગુરુગણુ શેઠ શ્રી રાગસી જીવરાજનું વૃદ્ધવયે મુખ્યમાં વૈશાખ વદિ ૨૦)) સોમવારે દેહાવસાન થયું છે તેમણે શ્રીગુરુકૃપાવડે સ્વપુરુષાર્થથી દ્રવ્યસંનધી સારી સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરી હતી તેઓ સાદા, નિર્માની ને પૂજ્યપાદ પ્રભુશ્રીની પાવન સેવામાં ઉચ્ચ શ્રદ્ધાભક્તિવાળા હતા. આનંદાશ્રમમાં નિવાસ કરી સત્સંગનો લાભ લેવામાટે 'કુર્કુબ-સાથે તેઓ વખનોવખત આવતા. તેમની દાનવૃત્તિ પણ પ્રશંસનીય હતી. તેમણે શ્રીપ્રભુની સેવા કરવામા સારો લાભ લીધો છે. કેટલાક વર્ષોથી પાંચે આનંદાશ્રમમાં અર્પણ કરવા માટે તથા કેટલાક ગુરુગણુઓને સાહાય્ય આપવા આદિમાટે તેમના તરફથી દર માસે રૂ. ૮૨-૦-૦ બ્યાશી આવતા, ને હાલ રૂ. ૭૫-૧૪-૦ નિયમિત રીતે શ્રીઆનંદાશ્રમમાં તેમના તરફથી આવે છે અદ્યાપિપર્યંત તે પ્રબળ ચાહુ રહ્યો છે તેમના જેવા દાનપ્રિય પુરુષની શ્રીઆનંદાશ્રમમાંડળને ખોટ ગણાય કૃપાર્ણવ પ્રભુશ્રી તેમના આત્માને શાંતિ આપવા દયા કરે !

શ્રીજાનંદાશ્રમ-સમાચાર

(વૈશાખ તથા જ્યેષ્ઠમાસ)

મુખ્યભેટ:—૩. ૧૫-૦-૦ શ્રી. અનિતરાય હરિદાસ પારેખ-મુંબઈ. ૩. ૧૦-૦-૦ શ્રી. દારકાદાસ ખેતસી કરાંચીવાળા-જોડિયા. ૩. ૧૫-૦-૦ શ્રી. મેઘજી ૩. ભરૂચા. હા. શ્રી. શેઠ મંગલદાસભાઈ. ૩. ૧૦-૦-૦ બહેન સવિતાબેન લલ્લુભાઈ-મુંબઈ. ૩. ૧૧-૦-૦ શ્રી. નટવરલાલ જ્યેશંકર ત્રિવેદી-વઢવાણ. તેમનાં પુત્રીનાં લગ્ન પ્રસંગની ભેટ. હા. શ્રી. અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી. ૩. ૧૦-૦-૦ શ્રી. ભગવાનભાઈ મેરમભાઈ શેખવા-ખીજડિયા. ૩. ૧૦-૦-૦ શ્રીમાન શામળદાસ લક્ષ્મીદાસ ગાંધી-જૂનાગઢ. (જ્યેષ્ઠમાસ) ૩. ૧૦-૪-૦ શ્રી. ભાણુજી તુલસીદાસ-મુંબઈ. ૩. ૩૦૧-૦-૦ શ્રી. એમ. એમ. મસાણી-મુંબઈ.

લઘુરુદ્ર ને રુદ્રાભિષેક:—શ્રી. કાનજી પુરુષોત્તમ-વંથલી. શ્રી. મૂળજી પ્રાગજી-ટંકારા. (રુદ્રાભિષેક.) શ્રી. ભાનુશંકર હરિશંકર ત્રિવેદી-મુંબઈ. (લઘુરુદ્ર.)

ભોજનો:—૩. ૭-૦-૦ શ્રી. ભગવાનજી મનુભાઈ ચંદારાણા-ભાવનગર. ૩. ૧૭-૬-૮ શ્રી. કેવળચંદ કાનજીભાઈ પારેખ-ગોંડલ. (કેરીનું ભોજન). ૩. ૬૭-૩-૬ શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. ૩. ૧૦-૦-૦ શ્રી. અરવિંદકુમાર કાંતિલાલ-પોરબંદર. ૩. ૧૮-૦-૦ શ્રી. શંકરલાલ બાપાલાલ. (અર્પિત રકમના વ્યાજમાંથી.) ૩. ૧૫-૦-૦ શ્રી. છગનલાલ વજ્યેશંકર. (અર્પિત ભોજન.) ૩. ૧૩-૩-૩ શ્રી. વીરસિંહ કલ્યાણસિંહ-જૂનાગઢ. ૩. ૧૦-૦-૦ શ્રી. ગિરધરલાલ નરોત્તમદાસ-ભાવનગર. (અર્પિત ભોજન.)

યાત્રા:—૩. ૩-૧૨-૦ શ્રી. ભાનુશંકર હરિશંકર-મુંબઈ. ૧-૪-૦ શ્રી. કરશનદાસ હરજી-આનંદાશ્રમ. ૩. ૨-૮-૦ શ્રી. મૂળશંકર નરભેરામ પડીઆ-મુંબઈ. (૨ યાળ.) ૩. ૧-૪-૦ બહેન સવિતાબેન-જોરાવરનગર. ૩. ૨-૮-૦ શ્રી. નથુરામ લક્ષ્મીરામ પંખા-ભાયાવદર. (બે યાળ.) ૩. ૨-૮-૦ શ્રી. ગુલાબચંદ ગોકુળદાસ. (૨ યાળ.) ૩. ૩-૧૨-૦ શ્રી. લાલજી ઝીણાભાઈ-જૂનાગઢ. (૩ યાળ.) ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. કેશવજી ઝીણાભાઈ-જૂનાગઢ. ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. કવિવંરરાયદેશાઈ-માંગરોળ. ૩. ૧-૪-૦ બહેન નંદકુંવરબેન વજ્યેશંકર. ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. ગોપાલજી ગૌરીશંકર-અમરેલી. ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમરાય અનંતરાય-માંગરોળ. ૩. ૨-૮-૦ શ્રી. જટાશંકર જગજીવન-જૂનાગઢ. (બે યાળ.) (જ્યેષ્ઠમાસ.) ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. ઉમયાશંકર વલ્લભજી-જામખંભાળિયા. ૩. ૨-૦-૦ શ્રી. માણેકલાલ દામોદર-ઉમરેઠ. ૩. ૫-૦-૦ શ્રી. અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી-જોરાવરનગર. ૩. ૫-૦-૦ શ્રી. દામજી નાગજી-સાવરકુંડલા. ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. મોહનલાલ ભગવાન-પીપળી. ૩. ૨-૮-૦ શ્રી. ગુણવંતસિંહ જલમસિંહ-મુંબઈ. (૨ યાળ.) ૩. ૫-૪-૦ શ્રી. કેશવજી ઝીણાભાઈ-જૂનાગઢ. ૩. ૨-૮-૦ શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ વકીલ-જૂનાગઢ. (૨ યાળ.) ૩. ૨-૮-૦ શ્રી. રૂપસિંહ હરિસિંહ-મુંબઈ. (૨ યાળ.) ૩. ૧-૪-૦ બહેન નર્મદાબેન રાણા-મુંબઈ. ૩. ૩-૮-૦ શ્રી. લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ-ગરેજવાળા તરફથી અર્પિત યાળ. ૩. ૧-૮-૦ શ્રી. અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી અર્પિત યાળ. ૩. ૫-૪-૦ ગં. સ્વ. દેવાબહેન-ખીલખા. (૪ યાળ.) ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. મનવંતરાય કરશનજી ઝોઝા. ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. ભાનુશંકર પ્રભુરામ રાવળ-માણાવદર. ૩. ૦-૧૨-૦ શ્રી. શેઠ મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ-રાજકોટ. (અર્પિત યાળ.) ૩. ૧-૮-૦ શ્રી. સોમનાથ ત્રિકમલાલ અર્પિત યાળ. ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. કાનજી પુરુષોત્તમ દવે યાળ. ૩. ૧-૮-૦ બેન દેવકીબાઈ-કરાંચી. (અર્પિત)

યાળ.) રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. નરેન્દ્રસિંહ દયાળસિંહ-જૂનાગઢ રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. મૂળજી પ્રાગજી-ટકારા. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. રામજી ગીંગા-નારી. (૨ યાળ) રૂ. ૨-૮-૦ મણિબેન કેશવલાલ-આવાવદર. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી નયુરામ લક્ષ્મીરામ પંડ્યા-આવાવદર. (૨ યાળ.) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી ભાનુશંકર હરિશંકર-મુમર્ષ. રૂ. ૧-૪-૦ શાંતિલાલ ગાંડાલાલ મહેતા-ઢાંક.

અખંડવીપક — રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી ભાનુશંકર હરિશંકર-મુમર્ષ. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકર નરભેરામ પડીઆ-મુમર્ષ. રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી ગુલાબચંદ ગોકળદાસ-એડન રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. કરશનદાસ હરજી. રૂ. ૦-૮-૦ શ્રી જટાશંકર જગજીવન-જૂનાગઢ. રૂ. ૦-૮-૦ શ્રીમતી રમાગૌરીબહેન અનતગાય ઝોઝા. રૂ. ૫-૪-૦ શ્રી મૂળજી પ્રાગજી-ટકારા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી શાંતિલાલ ગાંડાલાલ-ઢાંક.

આ માસમા એક ભક્તજન-મુમર્ષ, શ્રી શેડ રવજી દેવજી ગાધી-જનમનગર તથા શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશર્ષ-ભાંગરેળ તરફથી પ્રમુખીની સેવામા ધરાવવામાટે કેરીના પારમ્ભો આર્યા હતા.

— [*] —

પરચુરણમેટ

(સં. ૨૦૦૪ના વૈશાખ તથા જેઠ)

૫-૦-૦ શ્રી. મયેરયા હોરમસજી ભાભા
૧-૪-૦ „ કનુભા દોલતસિંહ-બીલખા
૦-૮-૬ પરચુરણ
૮-૦-૦ બેન સવિતાબેન લક્ષ્મીભાઈ-મુમર્ષ
શ્રીપોરબદર-આનંદાશ્રમ તરફથી બેટ —
હા. શ્રી શાસ્ત્રીજી વિશ્વનાથભાઈ.

૧-૪-૦ શ્રી દયાણજી ગોવિંદજી
૧-૪-૦ „ શાસ્ત્રી વિશ્વનાથ માધવજી
૧-૦-૦ „ કાલિદાસ કલ્યાણજી
૧-૦-૦ પરચુરણ બેટ
૦-૪-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમ રામજી
૦-૪-૦ „ નિર્ભયશંકર વિશ્વનાથ
૦-૮-૬ પરચુરણ
૦-૨-૦ શ્રી. ધીરજલાલ
૩-૦-૦ „ લાલજી દાલાભાઈ નણ માસના
(માસિક બેટ)
૩-૧-૩ „ માણેજલાલ નાનજી ચંદારાણા
પ્રમુખીને ધોતી ૧ ધરવા
માટે
૨-૦-૦ „ ભગવાનજી મનુભાઈ-ભાવનગર

૧-૦-૦ બેન જ્યામેન ચંગાણા ભાવનગર
૧-૦-૦ ચિ. ભગવાનજી મનુભાઈના પુત્ર
૦-૪-૦ શ્રી. માણેજલાલ નાનજી ચંદારાણા
૧-૪-૦ „ મૂળશંકર નરભેરામ પડીઆ
૮-૧૫-૦ મીસ્રો જીણા દેવણી નાન્યુકી કેન્યા
— આફ્રિકા બેટ

શ્રી શંકરજયતીના દિવસે પૂજન બેટ —

૧-૪-૦ શ્રી. માણેજલાલ નાનજી ચંદારાણા
૧-૦-૦ „ ભગવાનજી મનુભાઈ „
૦-૪-૦ પૂ. લ. લક્ષ્મીપ્રકાશજી
૦-૪-૦ શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજી
૦-૨-૦ શ્રી કરશનદાસ હરજી
૧-૦-૦ સૌ જ્યાબેન ચંદારાણા
૦-૪-૦ શ્રી. ભગવાનજીભાઈના પુત્ર
૨-૦-૦ „ ગોકુળદાસ પોપટલાલ-જનમનગર
૨-૮-૦ „ ભગવાનજી મનુભાઈ ચંદારાણા
તરફથી બે વખતના સલ-
નારાયણતી કયાની બેટ

- ૧-૪-૦ શ્રી ખેચરલાલભાઈ-વર્ધા
 ૮-૦-૦ ,, ભગવાનજી મનુભાઈ ચંદ્રારાણા
 -ભાવનગર
 ૭૫-૧૪-૦ ,, શેઠ રાજસી જીવરાજ-મુંબઈ
 માસિક સાત્તિવક દાન મે
 માસના હા. શ્રી. અ. હ.
 પારેખ
 ૫-૦-૦ ,, સુરેશ અમૃતલાલ ભટ્ટ-મુંબઈ
 ૧-૦-૦ ,, ભગવાનભાઈ જેરામભાઈ
 શેખવા-ખીજડીઆ
 ૦-૫-૦ પરચુરણ
 ૩-૦-૦ શ્રી. નરભેશંકર ભાઈશંકર-વઢવાણ
 હા. અં. ભા. ત્રિવેદી
 ૧૪-૦-૦ ,, કવિવરરાય હર્ષદરાય દેશાઈ
 સૂર્યમંત્રજપમાટે
 ૫-૪-૦ ,, કનુભાઈ દોલતસિંહ-ખીલખા
 ૨-૦-૦ ,, લાલજી ઝીણાભાઈ-જૂનાગઢ
 ૨-૦-૦ ,, કેશવલાલ જેઠાલાલ-મુંબઈ
 ૦-૮-૦ ,, કરશનદાસ હરજી
 ૧-૪-૦ ,, જમનાદાસ કેશવજી
 ૦-૮-૦ ,, હીરાલાલ જમનાદાસ
 ૦-૮-૦ ,, રતિલાલ જમનાદાસ

શ્રી લીંછુડા આનંદાશ્રમમાં આવેલી બેટ:—

- ૧-૪-૦ શ્રી. હરજી કરશન તરફથી રામ-
 નવમીની બેટ
 ૧-૬-૬ રામનવમીની સમૂહ બેટ
 ૧-૧૪-૬ માસિક પરચુરણ બેટ

૪-૯-૦ હા. શ્રી. હરજી કરશન

૧૨-૯-૬ શ્રીઅમદાવાદ આનંદાશ્રમ તરફથી
 બેટ:—

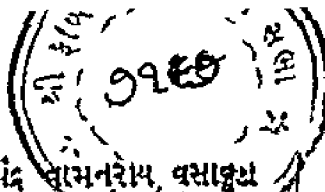
- ૧-૦-૦ શ્રી. ટાકરશી ગોવિંદજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. ભગનતપ્રસાદ મંગળદાસ
 ૧-૦-૦ ,, રામસિંહ સખગચિંદ

૦-૮-૦ બેન વિજયાબેન જ્યેષ્ઠારામ
 ૦-૯-૬ પરચુરણ

૧૨-૯-૬ હા. શ્રી. જયશંકર શાસ્ત્રી

- ૦-૯-૦ શ્રી મોજીદ-આનંદાશ્રમમાં
 શ્રી રામનવમીની બેટ હા. શાસ્ત્રી
 હરદતભાઈ
 ૭-૦-૦ પૂ. લલિત મહંત શ્રી ત્રિકમદાસજી-
 સૂરજદેવજી
 ૫-૦-૦ મીત્રી કાળા વસ્તા-જૂનાગઢ
 ૫-૦-૦ શ્રી. જમનાદાસ રાધવજી-પુનાવાળા
 ૦-૪-૯ પરચુરણ બેટ મંદિરથી
 ૨-૦-૦ શ્રી. ડાહ્યાભાઈ ધનજી-ગોંડલ
 ૦-૪-૦ ,, અંબારામ-રાજકોટ
 ૦-૪-૦ ,, જીવનલાલ અંબારામ-રાજકોટ
 દૂધમાટે
 ૬૦-૦-૦ ,, હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ
 મે તથા જીન માસના માસિક
 જપાદિના
 ૧-૪-૦ ,, ધર્મસુખરાય જેશંકર વસાવડા
 -માંગરોળ
 ૫-૧૪-૦ ,, હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ
 ૨-૦-૦ બેન મધુલતાબેન મહારાણીદાસ
 ૨-૦-૦ શ્રી. મહારાણીદાસ ગોંડલદાસ દેશાઈ
 ૧-૦-૦ ,, હર્ષદરાય મહારાણીદાસ ,,
 ૫-૦-૦ ,, વામનરાય જટાશંકર વસાવડા
 ૧-૦-૦ ,, વિજયરાય
 ૨-૮-૦ ,, ચરદકુમાર પુરુષોત્તમરાય
 ૨-૮-૦ ,, યોગેશ્વરરાય પુરુષોત્તમરાય
 ૧-૦-૦ ,, મુગેશ્વરરાય ઉપેશ્વરરાય
 ૧-૦-૦ ,, કુલીનચંદ્ર હર્ષદરાય દેશાઈ
 ૧-૦-૦ ,, યોગીશ્વરરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ
 ૧-૦-૦ ,, કવિવરરાય હર્ષદરાય ,,
 ૧-૦-૦ ,, હરિવરરાય હર્ષદરાય ,,
 ૧-૦-૦ ,, ઉપેશ્વરરાય મહારાણીદાસ ,,
 ૨-૦-૦ બેન મધુલતાબેન મહારાણીદાસ ,,

૧-૦-૦ શ્રી. પ્રબોધચંદ્ર વામનરાય વસાવૃક્ષ
 ૧-૦-૦ ,, યાગવલ્કયરાય વામનરાય
 ૧-૦-૦ બેન પત્તાબેન વામનરાય
 ૧-૦-૦ શ્રી. કવિવરરાય હર્ષદરાય દેશાઈ
 ૧-૦-૦ સૌ. પદ્મિનીબેન કવિવરરાય ,,
 ૧-૦-૦ બેન દલપલતાબેન મહારાણીદાસ ,,
 ૧-૦-૦ શ્રી. વિ. જયેંદ્રરાય ઉપેંદ્રરાય ,,
 ૧-૦-૦ બેન અલકર્નદા ઉપેંદ્રરાય ,,
 ૦-૪-૦ શ્રી. અરવિંદરાય ઉપેંદ્રરાય
 ૦-૪-૦ બેન હસાબેન ઉપેંદ્રરાય
 ૧-૦-૦ ,, કાદબરી હર્ષદરાય
 ૨-૦-૦ ,, ભિમિલબેન હર્ષદરાય
 ૧-૦-૦ ,, સત્યવતીબેન
 ૦-૨-૦ શ્રી. કિશોરરાય જનકરાય
 ૧-૦-૦ બેન માલતીબેન યોગીંદ્રરાય
 ૧-૦-૦ બેન સત્યભામા જનુભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, પ્રભાકુરુરબેન
 ૦-૨-૩ આરતીના
 ૧-૦-૦ શ્રી. ઊટાલાલ મોરારજી
 ૧-૨-૦ બેન રાધાબેન લક્ષ્મીદાસ હા. તેમના
 પુત્ર શ્રી શામળદાસ ગાંધી
 ૦-૮-૦ વિ નારજીજી જુહા-મયારી
 ૦-૮-૬ પરચુરજી
 ૧-૪-૦ બેન કરતુરબેન-બીલખા
 ૩-૦-૦ શ્રી. દામજી નાગજી-કુહલા
 ૧-૦-૦ ,, ભગવાનજી બીમજી ,,
 ૦-૮-૦ બેન ત્રિવેણીબેન-વીસાવદર
 ૧-૦-૩ શ્રી. કરજીવન ડાહ્યાભાઈ-કલુકુ
 ૦-૪-૦ ,, માણેકલાલ નાનજી ચદારાણા
 શ્રીપોરબદર-આનંદાચમર્મા પરચુરજી બેટ
 હા. બ દલપતરામજી
 ૦-૬-૦ શ્રી. ધીરજીલાલ વિશ્વનાથ
 ૧-૦-૦ ,, લાલજી પ્રભાભાઈ
 ૦-૨-૦ બેન જનબાઈ-રાણાવાવ
 ૨-૦-૦ શ્રી. કરજીગિદ લાલગિદ

૨-૦-૦ શ્રી. કરજીસિંહભાઈના વડીલ બંધુ
 ૨-૦-૦ ,, લાલસિંહ ગંગાસિંહ
 ૩-૧૦-૩ જનના માણસો તરફથી.
 ૦-૪-૦ પૂજારી દલપતરામજી
 ૧૧-૬-૩
 ૧-૪-૦ શ્રી. નરહરિપ્રસાદ અંબાશંકર શુકલ-
 વઢવાણ
 ૪-૮-૦ શ્રી. શુણ્વંતસિંહ જલમસિંહ
 નિલદાનના
 ૨-૦-૦ ,, કરજીસિંહ લાલસિંહજી હામર
 ૨-૦-૦ ,, પોપટલાલ તારાચંદ વડીલ
 ૧૩-૦-૮ શ્રીનાથસત્સંગમઝળ-મુખર્ષમા
 શ્રીચક્રજયતીના પૂજનમેટના
 ૧-૦-૦ શ્રી. રામસિંહ સબળસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, મોહનસિંહ જીવજીસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, કરજીસિંહ લાલસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, શિર્વાસિંહ પ્રતાપસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, દયાળસિંહ લાલસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, રૂપસિંહ હરિસિંહ રાણા
 ૧-૦-૦ ,, નરેંદ્રસિંહ દયાળસિંહ
 ૩-૦-૦ ,, ચંદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, બદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, શંકરસિંહ નારજીસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, શુણ્વંતસિંહ જલમસિંહ
 ૦-૮-૦ બેન ગીતા શિવસિંહ
 ૦-૧-૦ શ્રી. રતનજી રામજી લાખાણી
 ૧૩-૮-૦ હા. શ્રીમનાપસત્સંગમઝળ
 મુખર્ષ
 ૦-૧૫-૬ પરચુરજી મહિરથી
 ૨-૮-૦ શ્રી. અનંતરાય કરસનજી-અમલનેર
 ૫-૦-૦ ,, રસિકલાલ ચૂનીલાલ-આમોદવાળા
 ૨-૫-૦ ,, રતલાલ જમનલાલ-ચંદવાણા
 ૨-૦-૦ ,, કાનજી પુરપોષમ-વયલી
 ૦-૬-૦ ,, ,, ,, ૬ ને બેટ

વિજ્ઞપ્તિ

માધવબાગમાં સત્સંગ

હર રવિવારે સવારના ૧૦ા થી ૧૧ા
પૂ. શુરદેવના ઉપદેશામૃતનું શ્રવણ થશે.
પુસ્તકો બીલખાના ભાવથી મળશે.
મધ્યાહ્નિ નિત્યકર્મ વિનામૂલ્યેથી ને પુસ્તકો
ઘેર પાંચનમાટે ફ્રી. મળશે.

લિ. શ્રીમત્તાથસત્સંગમંડળ

નં. ૭૪ ડીસોઝા સ્ટ્રીટ, વડગાદી-મુંબઈ-૩

— [*] —

૨-૦-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા
કેરીઓ ધરવા માટે

૦-૧૨-૦ શ્રી. મૂળજી પ્રાંગળ-ટંકારા. બેટ
પૂજાપાના .

૧-૮-૦ શ્રી. મૂળજી પ્રાંગળ-ટંકારા

૦-૧૨-૦ „ પ્રેમજી કરશન-જૂનાગઢ

૦-૮-૦ „ હરિલાલ લક્ષ્મીશંકર મહેતા

૫-૦-૦ „ કુસુમરાય જીવાભાઈ મામલતદાર

૦-૮-૦ „ સાહેબ-જેતપુર

૦-૮-૦ „ રામજી ગીંગા-નારી

૦-૮-૦ „ ભાનુમતિદેવી-આયાવદર

૦-૪-૦ શ્રી. છાટાલાલ નયુરામ પંચા „

શ્રીઆનંદાશ્રમ, નવાગામ, પા. બીલખા-(કોથિવાર)

તરફથી
પ્રકટ થતું ધાર્મિક માસિક પત્ર

(Kathiwar-India)

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

પરંતુ શ્રી. કાર્પસ ગુજરાતી સભા
નં ૩૬૫, વિદ્યુલભાઈ રોડ, કાંઠાસલેન
મુંબઈ ૪

૦-૮-૦ શ્રી. બીખાલાલ જમનાદાસ-જૂનાગઢ
૦-૮-૦ „ ધનજી જમનાદાસ „
૦-૮-૦ „ હંસરાજ પુરુષોત્તમ „
૦-૩-૦ „ મંદિરથી બેટ
૧-૪-૦ „ ભાનુશંકર હરિશંકર-મુંબઈ
૧-૦-૦ „ કેશવજી ત્રીણાભાઈ
૦-૧૦-૦ „ ભાનુશંકર હરિશંકર ત્રિવેદી
લઘુરૂપના પૂજાપો-બેટના
૨-૦-૦ „ ભાનુશંકર હરિશંકર-જૂનાગઢ
૨-૦-૦ „ કેશવલાલ જેઠાલાલ-મુંબઈ
૦-૨-૦ બેન જેકુંવર જીવરામ-રંગપૂર

(જેઠ વદિ ૮/૨૦૦૪ સુધી)

— [*] —

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ નાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં બ્રહ્મણોઽવિદ્વાન ન વિમેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કાંઈથી પણ ભય પામતો નથી.

તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૭ મું]

સંવત ૨૦૦૪ આષાઢ

[અંક ૨ જો

સુખમય નિર્મલ તત્ત્વ

[શ્રી શ્રી]

(વેદાંત, કાવ્યતીર્થ...નિર્ભણકુમારી 'રેણુ')

(પ્રભાતિયુ)

સુખસ્વરૂપ આતમા તુંજ પોતે ખરી,
સમિત્યદાનંદ તું નિત્ય પોતે,
ભવતું બંધન નહિ રૂઝ તુંમાં ખરું,
સ્થૂલ કારણ ન કે સૂક્ષ્મ હૈ. ૧

માત્ર માયા બધું જગત આ જાણજે,
તે તણા સ્નેહ તું તુરત ત્યજજે,
શાંત સુખ સ્વરૂપતું જાણજે તું સદા,
સુખતણા સિદ્ધિમા નિત્ય નહાજે. ૨

ચિત્તની વૃત્તિની શાંતિથી કમવડે,
જાણજે નિજસુખે નિત્ય સુખને,
ધોઈ માયાતણા મળ બધા હૃદયથી,
બ્રહ્મના સ્વરૂપને સતત જોજે. ૩

હરામ્યદ્વમ્' ॥ (-જેના ઉપર હું અનુબંધ કરવા ઈચ્છું છું તેનું સર્વ માયિક હું હરિ લઉં છું.)

સંસારસુખને ઇચ્છે તે સંસારસુખના ભક્તો છે, ઇશ્વરના ભક્તો નથી ઇશ્વર પોતાના ભક્તોને ઘણીવાર નિષ્ક્રિય ન રહેવા દે છે, કે જેથી તેને સંસારમાં આસક્તિ ન થાય એવી નિષ્ક્રિય રીતિમાં પણ ઘણા ભક્તોએ આત્મભોગ, સર્વભોગ-આંખીને પોતાનો ધર્મ બરાબર બજાવ્યો છે, રંતિદેવરાજા વગેરેનાં દર્શાતો આ સંબંધે વિચારવા જેવાં છે

જે વિનાશી, ક્ષણભંગુર, દુઃખદ ને પરતું છે તેને અવિનાશી, શાશ્વત, સુખદ ને પોતાનું માની લેવું એ સમઘટું કામ નથી

ઇશ્વરની રચના અનુસાર જીવન પ્રારબ્ધકર્મ તેના વ્યવહાર અસાધ્ય છે. અમુક પ્રકારે જ મારો વ્યવહાર ચાલવો જોઈએ એવો આગ્રહ પ્રારબ્ધકર્મવડે પરતંત્ર જીવ બાંધી શકે નહિ.

ઇશ્વર અકારણ ઉપકાર કરનારા છે તેનો અર્થ તે પોતાના કાંઈ પણ સ્વાર્થવિના જીવોને તેના સત્કર્મ પ્રમાણે શુભ ફલ આપનારા છે એવો છે જો જીવના સત્કર્મવિના ઇશ્વર શુભ ફલ આપે તો તેઓ અન્યાયી કહે કારણવિના કાર્ય ઉત્પન્ન ન જ થાય ઇશ્વરની કૃપા થવામાં પણ જીવનો શુભ પુરુષાર્થ કારણરૂપ છે.

શ્રીઅંતર્યામિબ્રહ્મ મનુષ્યના અંતરમાં રહીને આ શુભ કરવું, ને આ અશુભ ન કરવું એવી પ્રેરણાઓ સર્વદા આપ્યા કરે છે, આને દૈવીપ્રેરણા વા જૈશ્વરી પ્રેરણા કહે છે મનુષ્યને પોતાના પાપકર્માનુસાર અંતરમાં અશુભ કર્મ કરવાના વિચારો પણ ઊઠે છે, આને આસુરીપ્રેરણા કહે છે

જીવના અંત કરણમાં જૈશ્વરીપ્રેરણાનું ને આસુરીપ્રેરણાનું યુદ્ધ ચાલ્યા કરે છે. જે જીવ દૃઢ નિશ્ચયવડે પોતાના અંત કરણમાં રહેલી આસુરીસંપત્તિને દબાવીને શાસ્ત્રોક્ત દૈવિસંપત્તિને અનુસરી શુભકર્મ કરે છે તેને તેનું શુભ ફલ મળે છે, ને જે જીવ પોતાની નબળાકથી આસુરીસંપત્તિને અનુસરી અશુભ-કર્મ કરે છે તેને તેનું અશુભ ફલ મળે છે.

મનુષ્યને જે કાંઈ સુખદુઃખ થાય છે તે આ પ્રમાણે પોતે ઈચ્છાપૂર્વક કરેલા શુભાશુભકર્મનું ફલ હોય છે પછી તેને તે વાત પ્રત્યક્ષ જાણવામાં ન આવે તોપણ તેણે સમજી લેવું જોઈએ કે આ સુખદુઃખ ને પોતે કરેલાં કર્મનું જ ફલ છે

મનુષ્યને તેના કર્મનું ફલ કહેવાને ઇશ્વર ઘેર ઘેર પ્રત્યેક સમયે પોતાનો મૂર્તિમંત ન્યાયાધીશ હાજર રાખે એવી ઈચ્છા કરવી એ અશુભ છે. જે મનુષ્ય સમજે તો અંતર્યામિરૂપ-ઇશ્વરરૂપ-ન્યાયાધીશ તેના અંતઃકરણમાં સર્વદા વિરાજી રહ્યા છે, તે અપરાધની શિક્ષા અપરાધ થયાની ઉત્તર દાખેજ ચાલુ કરી દે છે. અપરાધ કરનારનું હૃદય ડંખવા મંડે છે, ને તેને ક્યાંઈ ચેન પડતું નથી આ અંતર્યામિબ્રહ્મની શિક્ષા છે (ચાલુ)

હરામ્યહમ્ ॥ (જેના ઉપર હું અનુગ્રહ કરવા ઈચ્છું છું તેનું મર્મ માયિક હું હરિ સર્વે છું.)

સંસારમુખને ઇચ્છે તે સંસારમુખના ભક્તો છે, ઇશ્વરના ભક્તો નથી ઇશ્વર પોતાના ભક્તોને ઘણીવાર નિષ્ક્રિય ન રહેવા દે છે, કે જેથી તેને સંસારમાં આસક્તિ ન થાય એવી નિષ્ક્રિય રીતિમાં પણ ઘણા ભક્તોએ આત્મભોગ-સર્વભોગ-આંખીને પોતાનો ધર્મ બરાબર બજાવ્યો છે. રંતિદેવગજ વગેરેનાં દંપતી આ સંબંધે વિચારવા જેવાં છે

જે વિનાશી, કાશુલંગુર, દુઃખદ ને પરતું છે તેને અવિનાશી, શાધત મુખક ને પોતાનું માની લેવું એ સમજીતું કામ નથી

ઇશ્વરની રચના અનુસાર જીવનું પ્રારબ્ધકર્મ તેના વ્યવહાર ચલાવે છે. અમુક પ્રકારે જ મારો વ્યવહાર ચાલવો જોઇએ એવો આગ્રહ પ્રારબ્ધકર્મવડે પરતંત્ર જીવ બાંધી શકે નહિ.

ઇશ્વર અકારણ ઉપકાર કરનારા છે તેનો અર્થ તે પોતાના કાંઈ પણ સ્વાર્થવિના જીવોને તેના સત્કર્મ પ્રમાણે શુભ ફલ આપનારા છે એવો છે જો જીવના સત્કર્મવિના ઇશ્વર શુભ ફલ આપે તો તેઓ અન્યાયી હરે કારણવિના કાર્ય ઉત્પન્ન ન જ થાય ઇશ્વરની કૃપા થવામાં પણ જીવનો શુભ પુરુષાર્થ કારણરૂપ છે.

શ્રીઅંતર્યામિપ્રભુ મનુષ્યના અંતરમાં રહીને આ શુભ કરવું, ને આ અશુભ ન કરવું એવી પ્રેરણાઓ સર્વદા આપ્યા કરે છે, આને દૈવીપ્રેરણા વા ઐશ્વરી પ્રેરણા કહે છે મનુષ્યને પોતાના પાપકર્માનુસાર અંતરમાં અશુભ કર્મ કરવાના વિચારો પણ ઊઠે છે, આને આસુરીપ્રેરણા કહે છે

જીવના અંતઃકરણમાં ઐશ્વરીપ્રેરણાનું ને આસુરીપ્રેરણાનું યુદ્ધ ચાલ્યા કરે છે જે જીવ દેહ નિશ્ચયવડે પોતાના અંતઃકરણમાં રહેલી આસુરીમપત્તિને દબાવીને શાસ્ત્રોક્ત દૈવિસપત્તિને અંતુસરી શુભકર્મ કરે છે તેને તેનું શુભ ફલ મળે છે, ને જે જીવ પોતાની નબળાકથી આસુરીસપત્તિને અનુસરી અશુભ-કર્મ કરે છે તેને તેનું અશુભ ફલ મળે છે.

મનુષ્યને જે કાંઈ સુખદુઃખ થાય છે તે આ પ્રમાણે પોતે ઈચ્છાપૂર્વક કરેલા શુભાશુભકર્મનું ફલ હોય છે. પછી તેને તે વાત પ્રત્યક્ષ જાણવામાં ન આવે તોપણ તેણે સમજી લેવું જોઇએ કે આ સુખદુઃખ જે પોતે કરેલાં કર્મનું જ ફલ છે

મનુષ્યને તેના કર્મનું ફલ કહેવાને ઇશ્વર ઘેર ઘેર પ્રત્યેક સમયે પોતાનો મૂર્તિમંત ન્યાયાધીશ હાજર રાખે એવી ઈચ્છા કરવી એ અશુભ છે. જે મનુષ્ય સમજે તો અંતર્યામિરૂપ-ઇશ્વરરૂપ-ન્યાયાધીશ તેના અંતઃકરણમાં સર્વદા વિરાજી રહ્યા છે, તે અપરાધની શિક્ષા અપરાધ થયાની ઉત્તર ક્ષણે જ ચાલુ કરી દે છે. અપરાધ કરનારનું હૃદય ઈખવા મંડે છે, ને તેને ક્યાંઈ ચેત પણું નથી આ અંતર્યામિપ્રભુની શિક્ષા છે (ચાલુ)

હિતાં યેસતાં હાલતાં ચાલતાં,
સર્વવ્યાપી સદા બ્રહ્મ ભાળે;
એ સ્થિતિ સહજ બહેની બને તાહરી,
ભવતણાં દુઃખ ત્યારે વિલાશે. ૪

સુખસ્વરૂપ તાહરું નિત્ય સંભારતાં,
જીવતાં મુક્તસુખ સહજ થાયે;
દેહના પાતથી અંત કૈવલ્ય જે,
કોટિ બ્રહ્માંડ તેમાં સમાયે. ૫

આશા કેની કહે દેવિ ! તારે પછી,
એમ વિચારતી શાંત થાજે;
સુખ ભરીં ભરચક નિર્મળા રૂપમાં,
સતત ભોગવ નહિ થાક લાગે. ૬

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

શ્રીધૈર્યે જીવોનાં પૂર્વકર્મો ઉપર આવરણ રાખ્યું છે તેમાં પણ તેમની કૃપા છે. જે સામાન્ય જીવો પોતાનાં પૂર્વનાં કર્મોને સર્વદા જોઈ શકતા હોત તો તો તેના ફલરૂપ ભવિષ્યના દુઃખના ભયવડે સર્વદા દુઃખી રહેત. ધૈર્ય રચનામાં ભૂલ નજ હોય.

ભક્ત પોતાનું હિત સમજે તેનાં કરતાં પ્રભુ તેનું હિત વધારે સમજે છે. અનન્યભક્તે પ્રભુની ઇચ્છાને સર્વદા માન આપતા શીખવું જોઈએ. મીરાંબાઈ ને નૃસિંહમહેતા વગેરે પરમભક્તોનાં જીવન અનન્યભક્ત થવા ઇચ્છનારે વિચારવા જેવાં છે.

મનમાં આવેશ પ્રકટે તો તે વિવેક વિરાગવડે દૂર કરતા રહેશે.

શાંતિ રાખવામાં સુખ છે. પરિતાપમાં સુખ નથી, માટે પરિતાપ પામતા અંતકરણને પુનઃ પુનઃ પ્રયોધ આપી, તથા વૃત્તિને શ્રીધૃષ્ટદેવના સ્વરૂપમાં સ્થાપવાવડે વિશ્રાંતિ આપતા રહી શાંત થાઓ, અને તમારા કુટુંબીજનોને પણ ધીરજ આપશો.

મુમુક્ષુએ આશા એક પરમાત્માના સગુણ વા નિર્ગુણ સ્વરૂપને પ્રાપ્તિની જ કરવી, કે જે આર્ભમાં કષ્ટજનક છતાં પરિણામે પરમસુખને આપનારી થાય છે.

વિધિના સર્વ બનાવોમાં ધૈર્યની દરમ્યાનગીરી છે, એટલે તેમના નિયમાનુસાર સર્વ કાંઈ જીવોનાં કર્મ પ્રમાણે થયાજ કરે છે.

ધૈર્ય પોતાના ખરા ભક્તોને સંસારનું મિથ્યાસુખ આપતા નથી, કેમકે તેથી તેઓ તેમાં બંધાઈ રહી, પોતાના વાસ્તવિક કલ્યાણને સાધી ન શકે. શ્રીભગવાન એના સંબંધમાં કહે છે કે:— 'यस्यानुग्रहमिच्छामि तस्य सर्व'

હરામ્યહમ' ॥ (-જેના ઉપર હું અનુગ્રહ કરવા ઈચ્છું છું તેનું સર્વ માયિક હું હરિ હઉં છું.)

સંસારસુખને ઇચ્છે તે સંસારસુખના ભક્તો છે, ઇશ્વરના ભક્તો નથી. ઇશ્વર પોતાના ભક્તોને ઘણીવાર નિષ્ક્રિય ન રહેવા દે છે, કે જેથી તેને સંસારમાં આસક્તિ ન થાય એવી નિષ્ક્રિય રીતિમાં પણ ઘણા ભક્તોએ આત્મભોગ, સર્વભોગ-આંખીને પોતાનો ધર્મ બરાબર બજાવ્યો છે, રૂંતિદેવરાજ વગેરેનાં દર્શનો આ સંબંધે વિચારવા જેવાં છે.

જે વિનાશી, ક્ષણભંગુર, દુઃખદ ને પરતું છે તેને અવિનાશી, શાશ્વત, સુખદ ને પોતાનું માની લેવું એ સમજીવું કામ નથી.

ઇશ્વરની રચના અનુસાર જીવન પ્રારબ્ધકર્મ તેના વ્યવહાર ચલાવે છે. અમુક પ્રકારે જ મારો વ્યવહાર ચાલવો જોઇએ એવો આગ્રહ, પ્રારબ્ધકર્મવડે પરતંત્ર જીવ બાંધી શકે નહિ.

ઇશ્વર અકારણ ઉપકાર કરનારા છે તેનો અર્થ તે પોતાના કંઈ પણ સ્વાર્થવિના જીવોને તેના સત્કર્મ પ્રમાણે શુભ ફલ આપનારા છે એવો છે. જે જીવના સત્કર્મવિના ઇશ્વર શુભ ફલ આપે તો તેઓ અન્યાયી ઠરે. કારણવિના કાર્ય ઉત્પન્ન ન જ થાય. ઇશ્વરની કૃપા થવામાં પણ જીવનો શુભ પુરુષાર્થ કારણરૂપ છે.

શ્રીઅંતર્યામિપ્રભુ મનુષ્યના અંતરમાં રહીને આ શુભ કરવું, ને આ અશુભ ન કરવું એવી પ્રેરણાઓ સર્વદા આપ્યા કરે છે, આને દૈવીપ્રેરણા વા ઐશ્વરી પ્રેરણા કહે છે. મનુષ્યને પોતાના પાપકર્મોનુસાર અંતરમાં અશુભ કર્મ કરવાના વિચારો પણ લીડે છે, આને આસુરીપ્રેરણા કહે છે.

જીવના અંતઃકરણમાં ઐશ્વરીપ્રેરણાનું ને આસુરીપ્રેરણાનું યુદ્ધ ચાલ્યા કરે છે. જે જીવ દૃઢ નિશ્ચયવડે પોતાના અંતઃકરણમાં રહેલી આસુરીસંપત્તિને દબાવીને શાસ્ત્રોક્ત દૈવસંપત્તિને અંતુસરી શુભકર્મ કરે છે તેને તેનું શુભ ફલ મળે છે, ને જે જીવ પોતાની નબળાઈથી આસુરીસંપત્તિને અનુસરી અશુભ-કર્મ કરે છે તેને તેનું અશુભ ફલ મળે છે.

મનુષ્યને જે કંઈ સુખદુઃખ થાય છે તે આ પ્રમાણે પોતે ઈચ્છાપૂર્વક કરેલા શુભાશુભકર્મનું ફલ હોય છે. પછી તેને તે વાત પ્રત્યક્ષ જાણવામાં ન આવે તોપણ તેણે સમજી લેવું જોઇએ કે આ સુખદુઃખ જે પોતે કરેલાં કર્મનું જ ફલ છે.

મનુષ્યને તેના કર્મનું ફલ કહેવાને ઇશ્વર ઘેર ઘેર પ્રત્યેક સમયે પોતાનો મૂર્તિમંત ન્યાયાધીશ હાજર રાખે એવી ઈચ્છા કરવી એ અચુક્ત છે. જે મનુષ્ય સમજે તો અંતર્યામિરૂપ-ઇશ્વરરૂપ-ન્યાયાધીશ તેના અંતઃકરણમાં સર્વદા વિરાજી રહ્યા છે, તે અપરાધની શિક્ષા અપરાધ થયાની ઉત્તર ક્ષણે જ ચાલુ કરી દે છે. અપરાધ કરનારનું હૃદય ડંખવા મંડે છે, ને તેને ક્યાંઈ ચેત પણું

હિંદુકોડ

[લેખક:-શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

ભારતવર્ષની પ્રાચીન જનતા જે આજપૂર્વે આર્ય કહેવાતી તે કાળક્રમે આજ કેટલોક સમય થયાં હિંદુ કહેવાય છે.

આ આર્યજનતાના આચાર વિચાર તે વ્યવહાર આદિમાટે મનુ અને યાજ્ઞવલ્ક્ય આદિ ઋષિમુનિઓવડે પ્રણીત એવી સ્મૃતિઓ પ્રમાણભૂત હતી.

એ સ્મૃતિઓનું પણ મૂળ તો વેદની શ્રુતિઓમાંજ રહેલું છે.

તેથી તો સ્મૃતિનો જે ઉપદેશ વેદની શ્રુતિના ઉપદેશથી વિરોધવાળો જણાતો હોય તેના પ્રસંગમાં સ્મૃતિના ઉપદેશને પ્રમાણભૂત નહિ ગણતાં વેદનીજ શ્રુતિના ઉપદેશને બળવત્તર ગણી પ્રમાણભૂત ગણવાનો શિષ્ટાચાર હતો.

પણ સ્મૃતિનો ઉપદેશ વેદની શ્રુતિના ઉપદેશથી વિરોધવાળો હોવાનો પ્રસંગજ ક્વચિત્ હોય વા નજ હોય.

એટલે આર્યજનતાના આચાર વિચાર તથા વ્યવહાર આદિનું નિયમન બહુધા સ્મૃતિનાજ પ્રમાણપર થતું રહેતું હતું.

આર્યજનતાના આચાર વિચાર તથા વ્યવહાર આદિના વિષયમાં રાજ્યનું શાસન પણ સ્મૃતિનાજ પ્રમાણને બહુધા અનુસરતું.

કાળક્રમે રાજ્યની ક્રાંતિઓ થવા સાગતાં છેવટે આંગ્રજજનતાનું રાજ્યશાસન આર્યજનતાપર થયું હતું.

તે આંગ્રજ રાજ્યશાસનમાં પણ આર્યજનતાના આચારવિચાર તથા વ્યવહાર આદિનું નિયમન બહુધા સ્મૃતિનાજ આધારે થતું હતું.

અને શાસનની સુગમતામાટે તેના નિયમોનો (ધારાઓનો) એકત્ર સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો જે હિંદુ લોના નામે પ્રસિદ્ધ હતો.

કાળક્રમે આર્યજનતાના આચાર વિચાર તથા વ્યવહાર આદિમાં પરિવર્તન થતું ચાલ્યું હતું.

જનતાના આચાર વિચાર તથા વ્યવહાર આદિ સ્મૃતિનાજ શાસનને અનુસરતા નહિ રહેતાં જે તે સમયની પરિસ્થિતિને અનુસરતા સુધારા ચાલુ નિયમોમાં કરતા રહેવાની અગત્ય જણાતાં સમયે સમયે તેવા સુધારા થતા રહેવા લાગ્યા.

શાસનના નિયમોમાં સુધારાવધારા થતા રહેવાથી સ્મૃતિનાજ શાસનને અનુસરતા આચારવિચાર તથા વ્યવહાર આદિ રાખી રહેવાની જનતાની જવાબદારી ઢીલી થતી જવા લાગી અને જનતા ઉત્તરોત્તર સ્મૃતિના શાસનની વધારે ને વધારે અવગણના કરતી રહેવા લાગી.

જનતા જેમ જેમ સ્મૃતિના શાસનથી દેરી પડવા લાગી તેમ તેમ રાજ્યશાસનના નિયમોમાં વધારે ને વધારે સુધારાવધારા કરતા રહેવાની અગત્ય જણાતી ચાલી તથા તેથી

અનેક સુધારાવધોરા રાજ્યશામનમાં કરતા ગ્હેવાનું વચનું ચાલ્યું

એમ આગમુધીમા અનેક સુધારાવધાગઓ રાજ્યશામનના દિદુ લોમાં થઈ ચૂક્યા છે, તે ઉપરાંત પણ અધિક સુધાગવધારા કરી એક નવો દિદુ કોડ રાજ્યશામન માટે તૈયાર કરવાની પ્રવૃત્તિ હાથપર હતી તે પૂરી થાય તે પહેલા આગમનતા રાજ્યનું શાસન આર્યજનતાના નેતાઓના હાથમા સુપરદ કરી કાગમને સ્વદેશ સીવાવી

એ કારણે હવે પ્રસ્તુત નવો સંગ્રહ કરવાનું કામ આપણા નેતાઓનાજ હાથમાં આવ્યું છે

આપણા પ્રસ્તુત નેતાઓ પણ અર્વાચીન શિક્ષણ પામેલા હોવાથી તથા વર્તમાનમાં જૂમડગણિપર વિદ્યમાન અન્ય સર્વ ગાંધેની મરખામણીમા મમાનજેની સ્થિતિમા ભારતવર્ષને પણ રાખવાનું તેમને ઉચિત જણાવાથી રાજ્યશાસનના હેતુમાટે પ્રસ્તુત કોડ પ્રસિદ્ધ કરી તેનેજ પ્રમાણમૂલ જણાવવાનું તેમને પણ ધૃષ્ટ જણાય છે

સ્મૃતિના શાસનને બદલીને ગ્રામ વિપવમાં નવું શામન ન કરવું પડે એમાટે સ્મૃતિનાજ આદેશોને અનુમરતો જીવનક્રમ રાખના તેઓ આર્યજનતાને આદેશ આપના અસમર્થ છે એટલું જ નહિ પણ તેમ કરવાનું તેમને પોતાને ગમતું જણતું નથી.

પ્રત્યુત પાછા કોઈ સુવાગ ન કરવા પડે એ વિચારથી ભુદ્ધિ પહોચે લાસુધી પ્રત્યેક પ્રકરણમા અર્વાચીન પરિસ્થિતિનેજ અનુકૂળ થઈ પડે એવોજ જીવનક્રમ તેઓ આર્યજનતામાટે પ્રસ્તુત સમ્રકમાં નિર્માણ કરવા ધારે છે

જેઓ સ્મૃતિના શાસનને અનુરૂપ જીવનક્રમ રાખી રહેવાના હામને જાણનારા છે તેમને આથી ઘણું દુઃખ થાય છે તથા તેવી તેઓ પ્રસ્તુત સમ્રક ઉપરિચિત કરવા સામે ઘણું મથન કરે છે એ સ્વાભાવિક છે.

પણ આગના પ્રસિદ્ધ જીવનક્રમને પહેલેની આર્યજનતા પાછી વળીને સ્મૃતિના શામનને અનુમરતો જીવનક્રમ પાછો જીવવા નિશ્ચયવાળી ન થાય તો અને લાસુધી પરંપરાના સ્મૃતિશાસનના જીવનક્રમમા માનનારાઓનું વિરોધનું મથન બર્ધજ નીવડવાનો સંભવ દેખીનો છે.

આવી સ્થિતિમા ને આપણાજ નેતાઓ પ્રસ્તુત મમ્રક ઉપરિચિત કરવાનું આર્યજનતાના હિતમાં માનતા હોય તો તે સામે વિરોધનાં આદોહનો વહેતાં મૂંઝે પરસ્પર વૈમનસ્ય ઊભું ન કરતાં જનતા પોને પાછી વળી સ્મૃતિના શાસનનેજ અનુમરતો જીવનક્રમ જીવવી થાય એવાં આદોહનો વહેવડાવી તેની સિદ્ધિ મેળવવામા સ્મૃતિના શામનને હિતકા માનનારાઓએ પોતાના સર્વ સામર્થ્યનો ઉપયોગ કર્યો જેમ્મ એજ તેમને માટે કષ્ટ કરનારુ છે.

આ વાત સમજવામાં તથા તેને આચારમાં લેતાવામાં જેટલું મોડુ થાય છે તેટલા પ્રમાણમા હિત સમજવાની છે અને જેટલું વહેલું થયે તેટલા પ્રમાણમા સિદ્ધિને સમીપ કરવાનુંય છે આ વાત વિવેકીને મમજવવામાટે વિસ્તાર કરવો પડે એમ નથી.

માટે સ્મૃતિના શાસનને ઇષ્ટ માનનારાઓએ પોતપોતાના હર્તગ્યનો નિશ્ચય કરી સર્વેએ સાથે મળી ઇષ્ટ પ્રયત્નોનો સત્વર આદર કરવો જોઈએ.

વિશ્વનું ખરું નિયમન કરનારા પરમેશ્વર તેમના એ પ્રયત્નને વિજયવંતો કરે એવી પ્રાર્થના છે.

—[*]—

નિવેદન

[નિવેદક:—શ્રી દયાળસિંહ લાલસિંહ ઠાકોર]

કૃપાનાથના જીવનના અધ્યયનને અર્થે પર્યટન કરતાં ને જિજ્ઞાસાથી શોધ કરતાં કૃપાનાથના સંસર્ગમાં પ્રલક્ષ ને પરોક્ષ આવનારાંઓ પાસેથી જે જે નિવેદનો મળ્યાં છે તેના સંગ્રહમાંથી અહીં થોડુંએક નિવેદન થાય છે:—

કુંતિયાણાના વૈદ્યરાજ ગિરિજશંકરભાઈ:—

“ હું કાશીમાં ભણેલો—સંસ્કૃત ભાષાનો અભ્યાસી—શ્રી રામાનુજાચાર્યના વિશિષ્ટાદૈત સિદ્ધાન્તનો પક્ષપાતી.

કૃપાનાથ કુંતિયાણા પધારેલા. એઓશ્રીપાસેથી સમય માગ્યો. સમય મળ્યો, ને સિદ્ધાન્તની ચર્ચા ખૂબ ચાલી.

પરિણામે કૃપાનાથની વાત મારે સ્વીકારવી પડી. મને આશ્ચર્ય તો એ થયું કે:— “કાશીમાં કૃપાનાથે અભ્યાસ નહિ કરેલો છતાં આટલું સંપૂર્ણ સંસ્કૃતનું જ્ઞાન ક્યાંથી?—શ્રી શંકરાચાર્ય ભગવાન્તા કેવલાદૈત સિદ્ધાન્તને અનુસરનારા કૃપાનાથ છતાં આટલું તલસ્પર્શી વિશિષ્ટાદૈત સિદ્ધાન્તનું જ્ઞાન કૃપાનાથમાં ક્યાંથી? ”

મને એકસ ખાતરી થઈ કે:—

“ યોગાનુષ્ઠાનદ્વારા કૃપાનાથને જ્યોતિષમતી પ્રજા સાધ્ય થયેલી છે એટલે સર્વ વસ્તુઓનું ને સર્વ પ્રકારનું જ્ઞાન એઓશ્રીને સહજ સિદ્ધ હોય જ...! ”

બ્રહ્મભોજનના સંગ્રહમાં વાત નીકળતાં શ્રી. ગિરિજશંકરભાઈએ કહેલું કે:—“ કૃપાનાથ જેવા એક બ્રહ્મનિષ્ઠ બ્રાહ્મણને ભોજન કરાવવાથી બીજા સામાન્ય એક હુમર બ્રાહ્મણને ભોજન કરાવ્યાજેટલું પુણ્ય પ્રાપ્ત થાય...! ”

x x x x x x

માંગરોળના શેખસાહેબ હુસેનમીયાંસાહેબે પ્રસંગોપાત્ત કૃપાનાથવિષે નિખાલસભાવે કહેલું કે:—

“ દેખો, ઈ-સાન ક્યા કર સક્તા હૈ ! ... એક વક્ત થા કિ જબ વહ (કૃપાનાથ) મેરીપાસ આયા કરતે થે ... અબ વહ એલિયાશખસ હો ગયે હૈ...ખુદકે અંદે અન

ગી હૈ...ધસિલિયે ઉનકીપાસ મેરેકું જના ચાહિયે...।”

સાધકરિયતિમાં કૃપાનાથ માંગરોળ રાજ્યના દિવાનસાહેબના શિસ્તેદાર હતા સારે તેઓશ્રીને અવારનવાર રાજકાજમાટે દરબારસાહેબ (હુસેનમીયાં સાહેબ)પાસે જવું પડતું હતો એ બરાબર છે.

x x x x x x

પછી, સદ્ગુરરિયતિમાં કૃપાનાથ માંગરોળ પધારેલા સાગના પ્રસંગે દરબાર સાહેબ ઉપરઅમલો બોલેલા...!

x x x x x x

વરલના હકારસાહેબ ગંભીરસિદ્ધને મળવાનું થયું સારે તેમણે કહેલું કે—

“...મહાત્માઓ ધણા જોવા છે ને સાબળ્યા છે...પણ-કૃપાનાથ જેવા વ્યવહારમાં તથા પરમાર્થમાં બનેલા સંપૂર્ણ સંપન્ન એવા બહુ ઓછા.. કેઈ મહાત્મા માત્ર વ્યવહારકુશળજ હોય છે અને તેમની પરમાર્થદશા પામરજેવી હોય છે અને કેઈ મહાત્મા અવધૂત દશામાં મિદ્ધ હોય છે તો તેઓ વ્યવહારમાં કશું જાણતા હોતા નથી બને દશામાં કુશળ એવા વિરલ મહાત્મા કૃપાનાથ જેવા કે'ક જ હોય છે...।

“ અમારા દાદા હરિસિદ્ધ—(હરિસિદ્ધ ‘લોઈ’ કહેવાતા, બહુ ઉદાર હતા. મોટા ધિયોસોફિસ્ટ હતા યોગવિદ્યાના પ્રેમી હતા) ના કારભારી તરીકે કૃપાનાથ થોડો વખત રહેલા તે દરમ્યાન એઓશ્રીની વ્યાવહારિક કુશળતા દીર્ઘદષ્ટિ ને સૂક્ષ્મચુદ્ધિને ક્ષીરે અમાગ નાના એવા વરલ તાલુકાને આર્થિક રીતે ને રાજકીય દૃષ્ટિએ ખૂબ લાભ થયેલો અને તેનાં મીઠાં શુભ ફળનો ઉપભોગ હજી અમે લઈ રહ્યા છીએ. એથી અમે એઓશ્રીના ખૂબ ઉપકૃત છીએ। ઉપરાંત અમાગ દાદાશ્રીને અંગતરીતે પણ કૃપાનાથની યોગચક્રિતદ્વારા ખૂબ લાભ થયેલો. શરીરનું રક્ષણ થયેલું, આધ્યાત્મિક માર્ગદર્શન મળેલું...।

કૃપાનાથ અમારા દાદાશ્રીના સાચા સલાહકાર ને સન્મિત્ર હતા સુહૃદ્ હતા.”

આ વરલથીજ કૃપાનાથનું સંસારીજીવન સંકેતાર્થ ગયું અને ત્યાગીજીવન શરૂ થયું. અદાથીજ એઓશ્રીનું હિમગિરિપ્રતિ મહાપ્રસ્થાન થયું અને એઓશ્રીના મહાત્માજીવનનો ભંગલ પ્રારંભ થયો...।

x x x x x x

જૂનાગઢના (શ્રી સોરઠ સરકારના) ખાનગી કારભારી શ્રીઅમરજીભાઈ-એમનાથી એક પ્રસંગે બરસમામાં અનુભવના ઉદ્ગારો ગગનગા થઈને બોલાર્થ જવાવા કે—

“ભાઈઓ !...કૃપાનાથ સાક્ષાત્ અવતારી મહાપુરુષ છે...એ જૂલના નહિ...।

સમર્થ હયાજી છે. હું:અમાથી ઉગાગારા છે. આ માગ અનુભવની વાત કહું છું..।”

આ અમરજીભાઈ જૂનાગઢના નાગર ગૃહસ્થ-કૃપાનાથના પ્રારંભના જૂના પીઠ શિષ્યોમાંના એક હતા. કૃપાનાથપ્રતિ પરમ શ્રદ્ધાભક્તિવાળા હતા. પોતાને સાં કૃપાનાથને

વારંવાર પધરાવી રિયતિ કરાવીને સેવાનો લાભ લેતા. સુચકંદગુહામાં કૃપાનાથ તપશ્વર્યાચર્યે બિરાજેલા હાથે આ અમરજીભાર્યે જ સધળી સેવાનો લાભ લીધેલો...

x   x   x   x   x   x

શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ કરીને એક મોટા સંતપુરુષ ઇંગાળામાં થઈ ગયા. તેઓ કલકત્તા પાસે ગંગાકાંઠે દક્ષિણેશ્વરમાં રહેતા.

તેમના સ્વરૂપાવસ્થાનપછી તેમના સમર્થ ને જીદ્દિમાન શિષ્ય વિવેકાનંદ સ્વામીજીએ પોતાના શુરુકેવના દિવ્યસંદેશના પ્રચારને અર્થે “શ્રીરામકૃષ્ણ મિશન ને મઠ”-એ નામની સંન્યાસ ને સેવાની સંસ્થા સ્થાપેલી તે આજે તપશ્વર્યાવડે ફૂલીફાલીને સમૃદ્ધ થયેલી છે અને દુનિયાના ઘણા દેશોમાં વિસ્તરેલી છે.

આ શ્રીરામકૃષ્ણ મિશનના એક સ્વામી જપાનદેશીએ એક પ્રસંગે કહેલું કે:-

“જેમની પાસે બેસવાથી શાંતિનો અનુભવ થાય તેઓ સાચા મહાત્મા છે. આ એક મહાત્માને ઓળખવાનું સાધન છે.

મહાત્માશ્રી નથુરામ શર્માજીના સંસર્ગમાં આવવાથી મને શાંતિનો અનુભવ થયેલો તે ઉપરથી મને ખાતરી થઈ કે:-“મહાત્માશ્રી નથુરામ શર્માજી એક સાચા સંત છે-સાચા મહાત્મા છે...”

x   x   x   x   x   x

કૃપાનાથના સ્વરૂપાવસ્થાન પછી અને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ-નાથમંદિરમાં કૃપાનાથનાં પ્રતિમાજીની પ્રતિષ્ઠા થયા પછી બીજા આનંદાત્રમમાં નર્મદાકિનારેથી એક ઇંગાળી સ્વામીજી આવેલા.

આ ઇંગાળી સ્વામીજીએ પત્રદ્વારા આત્મસાધનાસંબંધી કૃપાનાથપાસે માર્ગદર્શન યાચેલું. તે ઉપરથી રૂબરૂ મળી જવામાટે કૃપાનાથે તેમને જણાવેલું. પરંતુ સ્વામીજી મોડા પડ્યા. કૃપાનાથ તો સ્વરૂપાવસ્થિત થઈ ગયેલા.

છતાં સ્વામીજી શ્રદ્ધાપૂર્વક બીજા આનંદાત્રમમાં રહ્યા અને કૃપાનાથના પ્રતિમાજીની આરાધના કરી.

આખરે સ્વામીજી વિદાય થવામાટે તૈયાર થયા હાથે જતાં જતાં પ્રસન્ન મુખે કહેતા ગયા કે:-

“...પૂર્ણ શ્રદ્ધા રાખજો-!...અહીં કૃપાનાથ સાક્ષાત્ બિરાજે છે જ...અમને તો - એઓશ્રીપાસેથી અમારી આત્મસાધનામાટેનું માર્ગદર્શન મળી ગયું...હૈં-ઓમ્ નારાયણ...હૈં-ઓમ્...”

આ ઇંગાળી સ્વામીજી-“શુચીનાં શ્રીમતાં ગહે યોગબ્રજોડમિગયતે”-જેવા લાગેલા...

x   x   x   x   x   x

! કાથી ને કનખલ(હરદાર)ના મહામંડલેશ્વર સ્વામીજી મહારાજ ભાગવતાનંદજી આનંદાશ્રમ ખીતખા પધારેલા સારે તેમણે પોતાના પ્રવચનમાં કૃપાનાથને ઉદ્દેશીને ઉદ્દેશીને કહેલા કે —

“...પથરોકે મુદ્દકમે ગંગા ખડ ગર્ધ...!...”

સ્વામીજીનો કહેવાનો ભાવ એવો હતો કે —

કૃપાનાથને સપૂર્ણપણે સમજવાનું આપણું ગર્જન નહોતું એઓશ્રીની મહત્તાને માપવાનું આપણી શક્તિની બહાર હતું એઓશ્રીનું જ્ઞાન અગાધ હતું શાસ્ત્રોચ નિર્ણય કરવામાં એઓશ્રીપ્રણીત ત્રયોનો આધાર લેવાનો ને હજી લેવાય છે એવું અનુભવસિદ્ધ એઓશ્રીનું જ્ઞાન હતું એઓશ્રી મોટા યોગી ને આત્મદર્શી મહાપુરુષ હતા માનવજાતના દુસ્થાણને માટે એઓશ્રી જીવનભર કાર્ય કરતા રહેલા. •

એઓશ્રીની દૃષ્ટિ વિશાલ ને વ્યાપક હતી. એઓશ્રીના આદર્શ ઉચ્ચ હતા... !”

આવી દૃષ્ટિ કેળવવામાં આવે અને આવા આદર્શ અપનાવવામાં આવે તો સર્વજ્ઞ શાંતિ ને સુખ વ્યાપી રહે.. !

— [*] —

આપાઢીગુરુપૂર્ણિમા મહાપૂજનમહોત્સવ

ગત આપાઢીગુરુપૂર્ણિમાના મહાપૂજનમહોત્સવના કાર્યક્રમ પ્રમાણે લાલ લેવા માટે બહારગામથી આશરે બસો ગુરુબંધુઓ તથા બહેનો આવ્યા હતા આપાઢ સુદિ ૧૪ના દિવસે રાત્રિએ શ્રવણમંદિરમાં શ્રી. મહાગણેશદાસભાઈએ મહાપૂજનમહોત્સવના પ્રસ્તાવ સંમતિ પ્રાપ્તિ વ્યાખ્યાન કર્યું હતું. સાંજના ૬ થી માણેકવાડભાઈ પણ સેમયોચિત બોલ્યા હતા.

પૂર્ણિમાના દિવસે હા. વાગ્યે શ્રવણમંદિરમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું વિધિ પ્રમાણે પોડશી-પૂજારથી મહાપૂજન થયું હતું, વચ્ચે ભજનો અને શ્રીમદ્ગુરુપ્રશસ્તિઓ બોલાતાં હતાં.

સારનાદ શ્રી મહારાણીદાસભાઈએ શ્રી. સ્વ. રાજસીમાઈ જીવગજ-મુખર્ષિવાળા તરફથી છપાવી પ્રગટ કરેલી શ્રીઉપદેશપ્રયાવલિનું વાચન કર્યું હતું, તેમ જ શ્રીસુબોધમાળાના દોહરાનું વાચન થયું હતું.

આજે રાત્રિએ શ્રી જ્યોતિલાલભાઈ જોગનપુનાએ તથા શ્રી માણેકવાડભાઈએ તથા શ્રી. જયચંદ બહેચર વડીલે પ્રસંગાનુસાર સૌ ગુરુબંધુઓને ઉદ્દેશી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના ધર્મસિદ્ધાનો અને ઉપદેશાનુમાર વર્તનપર વ્યાખ્યાનો કર્યા હતા.

પૂર્ણિમાના દિવસે શ્રી હરજીવન કેશવજી શાહ-મુખર્ષિવાળા તરફથી અર્પણ થયેલી રકમના જ્વાળામાંથી મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યું હતું, તેમજ વદિ ૧ના દિવસે શ્રી. ઈંદુકુમાર ભાયાલાલ દક્કર-લાવનગરવાળા તરફથી મિષ્ટાન્ન ભોજન આપવામાં આવ્યું હતું. શ્રી. શેડ સ્વ રવજી દેવજી ગાંધી-જામનગર તરફથી સર્વ પ્રકારનો મસાલો મહોત્સવના

ઉપયોગ માટે આવેલ હતો, તથા શ્રી. મૂળશંકર નરભેરામ પડિયા-મુંબઈવાળા તંત્રથી “ચાર પુરુષાર્થ” એ નામની પૂજ્યપાદશ્રીના ઉપદેશની પુસ્તિકા પ્રતિ ૧૨૫ આવેલાં ગુરુઅંધુઓને વાચનમનન માટે વહેંચવામાં આવી હતી.

શ્રીનાથસત્સંગમંડળે હજવેલો શ્રીસદ્ગુરૂર્ણિમા પૂજનમહોત્સવ

શ્રીનાથસત્સંગમંડળ તરફથી શ્રીગુરૂર્ણિમા પૂજન મહોત્સવ વિશ્રામભુવનમાં ઉજવાયો હતો. મુંબઈનાં તથા પરાનાં ઘણા અંધુઓ બહેનોએ ઉત્સવમાં ભાગ લીધો હતો.

શરૂઆતમાં વેદમંત્રોના ઘોષ થયા હતા, બાદ પૂ. સદ્ગુરુદેવનાં પૂ. પાદુકાજીનું ઘોડશોપચારથી વૈદિક વિધિપૂર્વક મહાપૂજન કર્યું હતું. બાદ સર્વ સભાજનોએ પૂ. સદ્ગુરુદેવનાં પૂ. પ્રતિમાજીનું તથા પૂ. પાદુકાજીનું પૂજન કર્યું હતું, અને ભજનકીર્તન ને ધૂન કર્યાં હતાં.

તદુપરાંત શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈએ ઉપદેશગ્રંથાવલિના અંક ૧૧૩માંનું વિવેચનપૂર્વક વાચન કર્યું હતું. અને શ્રી. રૂપસિંહ હરિસિંહ રાણાએ વક્તવ્ય કરતાં જણાવ્યું હતું કે પૂ. સદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનનો આજનો દિવસ પવિત્ર ને મહાન છે. આજના શુભદિને શ્રી. નાથસત્સંગમંડળની સ્થાપના થઈ હતી. તેને ૩ વર્ષ પૂરાં થયાં છે. મંડળ આજથી ચોથા વર્ષમાં પ્રવેશ કરે છે. ૩ વર્ષ દરમિયાન મંડળે પૂ. કૃપાનાથના પરમ કલ્યાણકર ગ્રંથોનો યથાશક્તિ પ્રચાર કર્યો છે. પૂ. સદ્ગુરુદેવનાં કથા-કીર્તન ને ભજનો પણ યથાશક્તિ કર્યાં છે. આ સેવાકાર્યમાં મંડળના સૌ અંધુઓતરફથી તન મન ને ધનથી સહકાર મળ્યો છે. આ ચોથા વર્ષમાં પણ દરેક અંધુઓ પૂ. સદ્ગુરુદેવનાં સેવાકાર્યમાં નિમગ્ન બને તેવી નમ્ર વિનંતિ છે. બાદ પ્રસાદી લઈ આનંદસહ સૌ વિદાય થયા હતા.

— [*] —

સ્વેદજનક અવસાન

જમનગરનિવાસી ગુરુઅંધુ યોપટલાલ વાલજી રંગરેજનાં વિધવા, ગુરુભગિની મોતી-બહેન ગત આષાઠ વદિ ૮ ને ગુરુવારે અવસાન પામ્યાં છે. તેઓ અવારનવાર આનંદાશ્રમમાં દર્શનસત્સંગાર્થે આવતાં, પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવપ્રત્યે તેમને બહુ શ્રદ્ધા ને પ્રેમ હતાં. સ્વધર્મપાલનમાં તેઓ બહુ આગ્રહી ને સંરક્ષારી હતાં.

પૂજ્યપાદ કૃપાસિંધુ શ્રીસદ્ગુરુદેવ તેમના પવિત્રાત્માને શાંતિ આપવા કૃપા કરે !

મંડળમાં જેમણે ઘણા સમય પહેલાં પાઠશાળા તથા આનંદાશ્રમની સ્થાપના કરી છે એવા શ્રી. બાલાભાઈ દયારામ રાવળ આ માસમાં અવસાન પામ્યા છે. તેઓ પણ પૂજ્ય ગુરુદેવ પ્રત્યે ઘણી શ્રદ્ધા-ભક્તિ ધરાવતા હતા. પૂ. ગુરુદેવ તેમના આત્માને શાંતિ આપવા કૃપા કરે !

— [*] —

શ્રીજાનંદાશ્રમ-સમાચાર

[આપાઠમાસ]

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન — શ્રીઆપાઠીપૂર્ણિમાના પરમપવિત્રદિવસે આનંદાશ્રમમાં પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવનું પોડશોપચારવડે સૌ ગુરુમધુઓએ મળીને નિધિપૂર્વક મહાપૂજન કર્યું હતું તેમજ શ્રીઅમદાવાદ આનંદાશ્રમ, શ્રીપોરમદર આનંદાશ્રમ, શ્રીમોજીદડ આનંદાશ્રમ, શ્રીલીંબુડા આનંદાશ્રમ તથા શ્રીપ્રાક્ષ આનંદાશ્રમમાં પણ યથાનિધિ મહાપૂજન કરવામા આવેલ હતું સિવાય જામજોધપુર, કુંતિયાણા આનંદાશ્રમ, કુડલા, સીગામ, સાદરા, સાણુ, દીવા વગેરે સ્થળોએ વસતા ગુરુમધુઓએ એકત્ર થઈ આજના પ્રથમય દિવસે પૂજ્યપાદશ્રીનું મહાપૂજન લજનધૂનઆદિ કર્યા હતા.

રુદ્રાભિષેક:—શ્રી. જાદવજી જીવગજ-મુખર્ષી શ્રી. પુરુષોત્તમ બીખાભાઈ-મરોલી (લઘુરુદ્ર). શ્રી. જીવજીરામ મકનજી ભટ્ટ-આવનગર (લઘુરુદ્ર)

મુખ્યશ્લોક:—૩ ૧૧-૦-૦ શ્રી. લાલસિંહજી ગગાસિંહજી ઠાકોર-કલકત્તા હા. શ્રી રૂપસિંહજી રાણા (આપાઠ સુદ ૧). ૩. ૧૧-૦-૦ શ્રી કાંતિલાલ વલ્લભદાસ-ભાયાવદર. ૩. ૨૫-૦-૦ શ્રી. કરમનદામ સ્વામીજી વર્મા-રાજકોટ ૩ ૧૦-૪-૦ બાશ્રી સરદાર-કુંવરબા-મહેસોલ ૩ ૧૧-૪-૦ સ્વ જમનાદાસ વસનજી ધીવાળા-પોરબંદર.

ભોજનો:—૩ ૬૨-૫-૯ શ્રી. જાદવજી જીવરાજ-મુખર્ષીજીના તરફથી તેમના સ્વ. બંધુ શ્રી. રાજસી જીવરાજના આત્મકલ્યાણાર્થે ભોજનના ૩ ૩૮-૬-૦ શ્રી. હીરાલાલ હરગોવિંદ પંચા-આવનગર, તેમના માતૃશ્રીના આત્મકલ્યાણાર્થે ૩. ૨૧-૮-૯ શ્રી. ગોપાળજી ગૌરીશકર-અમરેલીવાળા તરફથી-ભોજન ૩ ૮-૦-૦ શ્રી મોરારજી જગનલાલ-જૂનાગઢ.

યાજ્ઞો — ૩ ૧-૪-૦ શ્રી. લલિતભાઈ બીમજી-આવનગર. ૩ ૨-૮-૦ શ્રી. રૂપસિંહ હરિસિંહ રાણુ-મુખર્ષી (૨ યાજ્ઞો) ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. સ્વ. ગંગારામભાઈ આદિકાવાળા તરફથી ચારતી યાજ્ઞ. ૩ ૫-૪-૦ શ્રી જેઠાકર અયારામ ભટ્ટ (૪ યાજ્ઞો)-અમદાવાદ. ૩ ૨-૮-૦ શ્રી નરમેગમ જમિયતરામ-પાટણ (૨ યાજ્ઞો). ૩ ૧-૪-૦ શ્રી ભોગીલાલ હીરાલાલ પંચા-પ્રાતીજ ૩. ૫-૦-૦ શ્રી. ગોરધનદામ કમુભાઈ-મુખર્ષી. ૩ ૫-૦-૦ શ્રી. ઉપેન્દ્રસિંહ કરજીસિંહ ઠાકોર-જૂનાગઢ ૩. ૩-૧૨-૦ શ્રી. જીવજીલાલ અમારામ-રાજકોટ (૩ યાજ્ઞો). ૩. ૧-૪-૦ બેન મણિબેન-ખીલખા ૩. ૫-૦-૦ શ્રી નાનાલાલ ભાઉશંકર ભટ્ટ-અમદાવાદ ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. પ્રાગજી દેવજી મોરબી ૩ ૧-૯-૦ શ્રી. ઉમેદભાઈ વી પટેલ-કરમસદ. ૩ ૧-૪-૦ શ્રી અમાશકર ભાર્ગવકર ત્રિવેદી-ખીલખા ૩. ૧૫-૦-૦ શ્રી મોહનલાલ રામપ્રમાદ-સાંદણીધાર (૧૨ યાજ્ઞો) ૩. ૧-૪-૦ શ્રી મોહન ભગવાન-પીપળા. ૩. ૧-૪-૦ શ્રી લખમણ કાળાભાઈ ૩ ૧-૪-૦ શ્રી. જીવા મીઠા પટેલ-પીપળા ૩. ૨-૮-૦ શ્રી. વસંતગમ જેઠા લાડણી (૨ યાજ્ઞો). ૩ ૧-૪-૦ શ્રી ટોકરશી ગોવિંદજી-જૂનાગઢ ૩ ૧-૪-૦ શ્રી ગિરજાશકર ત્રિકમજી-વયળી ૩. ૨-૮-૦ શ્રી. મૂળશંકર નરમેરામ પડિયા-મુખર્ષી (૨ યાજ્ઞો) ૩. ૧-૪-૦ શ્રી ભગવાનજી ખોડીદાસ-રાજકોટ. ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. વસંતદેવી નયુરામ-પોરબંદર. ૩ ૨-૮-૦ ૩. લક્ષ્મીરાકર લાલજી-જૂનાગઢ. ૩. ૬-૪-૦ પુરુષોત્તમ બીખાભાઈ-મરોલી. ૩ ૧-૪-૦ શ્રી કેશવદાસ પ્રેમદાસ-નવાગામ. ૩. ૨-૮-૦ શ્રી. માધવજી રામજી-મુકુંદ. ૩. ૨-૮-૦ બેન કમળાબેન રામજી-મુકુંદ. ૩.

૦-૮-૦ શ્રી. મંગળપ્રસાદ ત્રિ. છાયા-માંગરોળ
 ૦-૪-૦ ,, પ્રભુદાસ દયાળજી ,,
 ૧-૦-૦ ,, મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ
 ૧-૪-૦ ,, લક્ષ્મીશંકર રઘુરામ-અમરેલી
 ૧-૦-૦ ,, પ્રભાશંકર કલિદાસ-પ્રાચી
 ૧-૦-૦ ,, શંભુશંકર પુરુષોત્તમ-જૂનાગઢ
 ૨-૮-૦ ,, હેમરાજ શામજી-રાજકોટ
 ૫-૦-૦ ,, દ્વારકાદાસ ખેતરી-જોડિયા
 ૧-૦-૦ ,, રાધવજી વસા-સરસીઆ
 ૧-૦-૦ ,, દેવશંકર ભાઈશંકર-કુંડલા
 ૧-૪-૦ ,, જુરા પ્રેમજી મીસ્ત્રી
 ૧-૪-૦ ,, જટાશંકર રામજી-કુંડલા
 ૨-૦-૦ ,, દ્વારકાદાસ ભગવાનલાલ-બીમકટા
 ૧-૦-૦ વકીલ જયચંદ બહેચર-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ
 ૦-૮-૦ ,, ઝવેરીલાલ જગજીવન દેસાઈ
 ૦-૪-૦ વકીલ મગનલાલ માધવજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. મ. ત્રિ. ભટ્ટ-સુરત
 ૬-૪-૦ ,, રામજી વિશ્રામ-જૂનાગઢ
 ૧-૧-૦ ,, વશરામ જીકાભાઈ વાળાત્રા
 ૧-૦-૦ ,, પરસોત્તમ લાલજી-શાહપુર
 ૫-૪-૦ ,, કરશનદાસ શ્યામજી-રાજકોટ
 ૩-૮-૦ ,, હીરજી ગોવિંદજી-રાજકોટ
 ૧-૦-૦ ,, મોરારજી કેશવજી ,,
 ૩-૦-૦ વકીલ મગનલાલ માધવજી-જૂનાગઢ
 ૫-૦-૦ શ્રી. ટાકરશી ગોવિંદજી ચંદ્રારાણા
 ૨-૦-૦ વકીલ જયચંદ બહેચર-જૂનાગઢ
 ૧-૪-૦ શ્રી. કેશવજી ત્રીણાભાઈ ,,
 ૨-૦-૦ ,, લાલજી ત્રીણાભાઈ ,,
 ૦-૩-૦ ,, દેવચંદ મોરારજી દેવરાણા
 તથા રતિલાલ ઝોધવજી ,,
 ૩-૦-૦ ,, પોપટલાલ તારાચંદ વકીલ
 ૧-૦-૦ ,, ચીમનલાલ જેશંકર વ્યાસ
 ૧-૦-૦ ખેન અંબાખેન જેશંકર-નવાગામ
 ૧-૦-૦ ,, કાશીગૌરી નરભેરામ-મંદરડા
 ૧-૪-૦ પટેલ ડાયા પંચાણુ-ભાયાવદર
 ૦-૮-૦ ખેન વાલજી-શાપુર

૧-૦-૦ વકીલ શાંતિલાલ ધનેશ્વર
 ૧-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકરભાઈ પડીઆ-મુખઈ
 ૧-૬-૮ પરચુરણ
 ૧-૪-૦ શ્રી. નરભેરામ રૂગનાથ-કુંડલા
 ૧-૦-૦ ,, દુર્ગાશંકર મણિશંકર ઉપાધ્યાય
 ૧-૦-૦ ,, કરમશી નારણુ-ભાયાવદર
 ૧-૦-૦ ,, ડાયાભાઈ પંચાણુ ,,
 ૦-૪-૦ ખેન વસંતદેવી નથુરામ-પોરબંદર
 ૨-૮-૦ ડો. લક્ષ્મીશંકર લાલજી
 ૪-૦-૦ શ્રી. લાલશંકર ભવાનીશંકર-પોરબંદર
 નિલદાનના
 ૧-૦-૦ ,, ઉમેદભાઈ આશાભાઈ-ભાદરજી
 ૧-૦-૦ ,, મ. ત્રિ. ભટ્ટ-સુરત
 ૩-૦-૦ ,, રતનશી લલજીભાઈ-ભિમરાણી
 ૧-૪-૦ ,, દેવશંકર શ્યામજી-લીડોરા
 ૧-૦-૦ ,, નરભેરામ રૂગનાથ-કુંડલા
 ૪૧૩-૦-૦ આષાઢીપૂર્ણિમાના દિવસે મહાપૂજન
 ભેટના
 ૧-૨-૩ આરતીમાં
 ૫-૦-૦ ખેન સવિતાખેન
 ૧-૦-૦ ,, રળિયાતખેન ગોરધનદાસ
 ૧-૦-૦ શ્રી. ભગવાનજી કાનજી-ધોરાજી
 ૧-૦-૦ ,, કલિદાસ ધર્મશર-સાણંદ
 ૧-૦-૦ ,, ગોરધનભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, ભટ્ટ હરિશંકર જેશંકર
 ૧-૦-૦ ,, મણિલાલ ભોગીલાલ-સાણંદ
 ૧-૦-૦ ,, લક્ષ્મણપ્રસાદ મૂળજીરામ ,,
 ૧-૦-૦ ,, લીલાધર ભોગીલાલ ,,
 ૧-૦-૦ ,, ભગવતપ્રસાદ મૂળજીરામ ,,
 ૧-૦-૦ ,, જલા હેમતસંગ દાજીભાઈ ,,
 ૧-૦-૦ ખેન ઇચ્છાખેન મનસુખરામ ,,
 ૧-૪-૦ શ્રી. ગોરધનભાઈ લાલભાઈ ,,
 ૦-૨-૦ પરચુરણ
 ૨-૪-૦ ખેન ચંદનગૌરી એફ. મહેતા-ભરૂચ
 ૧-૪-૦ ,, રુદ્રમણીખેન ભટ્ટ
 ૨-૦-૦ ,, જડાવખેન લલજીભાઈ-ભાવનગર

- ૧-૦-૦ શ્રી. મગજી ભોળીભાઈ-ટંકરા
 ૫-૦-૦ બેન પ્રેમભાઈ રામજી-ભાવનગર
 ૧-૪-૦ શ્રી. પરસોતમ બીખાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, આણીશકર પ્રજાશકર-ચાપરડા
 ૧-૦-૦ ,, ચરજીયુ કરમણુ મીસ્ત્રી
 ૧-૪-૦ ,, માધવજી રામજી-પુલુંદ
 ૧-૪-૦ બેન કમળાબાઈ રામજી ,,
 ૧-૪-૦ ,, વિજયાબેન લક્ષ્મીશકર
 ૦-૮-૦ શ્રી. જયતીલાલ અંબારામ ઠાકર-
 સતીપર
 ૫-૦-૦ ,, ભવાનભાઈ બીખાભાઈ-ભાવનગર
 ૧-૦-૦ ,, હરિશંદજી પ્રતાપસિંહ-રાજકોટ
 ૫-૦-૦ ,, વામનરાય જટાશકર-ચસાવડા
 ૫-૦-૦ ,, ત્રિકમલાલ મથુરભાઈ-બીમડી
 ૧-૦-૦ બેન મગજીલક્ષ્મી શકરલાલ
 ૧-૦-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચદારાણા
 ૧-૦-૦ ,, મ. ત્રિ ભટ્ટ-મુરત
 ૧-૦-૦ ,, કેશવલાલ માણેકલાલ ચદારાણા
 ૧-૦-૦ ,, રમણીલાલ ત્રિભુવન દવે
 ૨-૦-૦ ,, ભાનુનાલ રંગુલાલ નાણાવટી
 ૧-૦-૦ ,, હીરાલાલ આદિલરામ-જુણાવાડા
 ૫-૦-૦ ,, મોહનલાલ મૂળજી-મુળઈ
 ૧-૪-૦ બેન તારાગૌરી હીરાલાલ-વેજતપુર
 ૧-૪-૦ પરસુરણ હા. અં. બા. ત્રિ
 શ્રી પરમાણુદલાલજી હરતે જામજોધપુરમાં
 પૂજન થતાં બેડનાઃ—

- ૧-૦-૦ શ્રી રાંકરલાલ મોહનલાલ
 ૧-૪-૦ ,, દામશકર મૂળજી
 ૦-૮-૦ ,, પરમાણુદલાલજી
 ૦-૮-૦ ,, આધવજી ડોસાભાઈ
 ૦-૮-૦ ,, રતિલાલ આધવજી
 ૦-૮-૦ ,, કાંતિલાલ આધવજી
 ૦-૮-૦ ,, મૂળજી ભાણુજી
 ૦-૪-૦ ,, લક્ષ્મીશકર રામજી
 ૦-૪-૦ ,, પ્રેમજી પુળ
 ૦-૪-૦ ,, જગજીવન ઝીણાભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, મોહનલાલ ગોકળદાસ

- ૦-૪-૦ શ્રી ચત્રમુજી ગાંડાલાલ
 ૦-૪-૦ ,, ભાનુશંકર શકરલાલ
 ૦-૪-૦ ,, જેરામ પુરુષોત્તમ
 ૦-૨-૦ ,, જીવણુ રવજી
 ૦-૪-૦ ,, વસનજી આધવજી
 ૦-૪-૦ શ્રી. આણુજી હરજી

૭-૨-૦

x x x x

૧-૦-૦ શ્રી. ભાણુજી મૂળજી પુસ્તક પ્રકાશન
મોટે

પ્રાક્ષ-આનંદશ્રમમાં પૂજનબેડના

- ૧-૦-૦ બા શ્રી હીરજીબા
 ૧-૦-૦ ,, રામબા
 ૧-૦-૦ ,, આણુબા
 ૧-૦-૦ ,, માણગજીબા
 ૧-૦-૦ ,, જીકુવરબા
 ૧-૦-૦ ,, હકુબા રતનસગ
 ૧-૮-૦ શ્રી. પોપટભાઈ રામસિંહ
 ૨-૦-૦ બા શ્રી વખતુબા
 ૨-૦-૦ ,, રતનબા
 ૧-૦-૦ ,, કુવરબા

૧૧-૮-૦

x x x x x

- ૭-૦-૦ બેન કરતુરબેન ગોરધનદાસ
 ૧-૦-૦ સોની નરોત્તમ પ્રભુ-ગણુદેવી
 ૭-૫-૦ એક ભક્ત કુડલા વસ્ત્ર ધરવામોટે
 ૧-૦-૦ દરબાર શ્રીકાથીઆવાળા સાહેબ
 -બીલખા
 ૫-૦-૦ શ્રી. સુનીતાલ ગોકુળદાસ
 ૧-૦-૦ ,, મગજીદાસ માધવલાલ બ્યાસ
 ૪-૫-૦ સાદરા આનંદશ્રમમાં પૂજન-
 બેડના
 ૧-૦-૦ શ્રી. કૃષ્ણલાલ હરજીવન-પ્રાંતીજી
 ઝીગામમાં પૂજન—

- ૨-૦-૦ શ્રી. ઇચ્છારામ કૃષ્ણદેવ-સીગામ
૧-૦-૦ ,, શિવરામ રાજારામ ,,
૨-૪-૦ ,, લલિતાબેન નાથા ,,
૧-૦-૦ ,, ગજરાખા ,,
૧-૦-૦ ,, મોડબેન નાથા ,,
૧-૦-૦ ,, ઝાંખા કૃષ્ણરાય ,,
૧-૦-૦ દરબાર ભા સાહેબ ,,
૧-૦-૦ બેન લક્ષ્મી નાથારામ ,,

૧૦-૪-૦

આપાદી પૂનમના દિવસે પૂજનમેટ
કુંતિપાણના ગુરુમંત્રી તરફથી:—

- ૯-૪-૦ હા. મારતર બદલણ પુરોહિત
૦-૪-૦ શ્રી. મરુલાલ સંતોકરામ-ધોરાણ
૧-૦-૦ વદીલ પોપટલાલ તારાચંદ
૧-૦-૦ શ્રી. દરણસિંહ લાલસિંહ
૨-૧૦-૦ ,, મોરારણ હગનલાલ-નૂતાગઢ
૦-૪-૦ ,, મોરારણ હગનલાલ
૨-૦-૦ ,, મગલાલ વનમાળી-દહાણું તથા
દર્પદ વગેરે બાળકો હા. ઝાં.
ના. બેશી
૦-૧૦-૦ ,, પુરપોતમ બીખાલાલ-મોરલી
લમુરગની મેટ તથા પૂનપો
૧-૪-૦ ,, મિટલદાસ ગામણ-કુંડલા
૧-૪-૦ પરચુરણ હા. બ. દલપતરામ પૂનરી
૫-૪-૦ જયંતીલાલ લાલણસાઈ બેનયનપુત્રા
૧-૦-૦ શ્રી. દરશનદાસ હીરણ-કોલકી
૧-૦-૦ ,, દેશવલાલ દરશનણ-વટવાળુ
૦-૮-૦ શ્રી. રાવિશ્રી ઝોઝા
૦-૮-૦ મિ. દેવિલા દેશવલાલ ઝોઝા
૦-૮-૦ બેન લાલકુંવર દરશનણ ,,
૦-૧૨-૧ મે.કરણ આનંદાશ્રમની પરચુરણ મેટ
આનંદાશ્રમના આયોજી મેટ:—
૫-૮-૦ સ્વ. જાદલાલ નાનલાલ વાંઘક
૨. સિક રા.નના
૫-૦-૦ જડન ખટાડે દરમદી
૧-૦-૦ શ્રી. જોડાલ લ. લમુરગાઈ-રાખપુર

- ૦-૪-૦ ગં. સ્વ. જવલખા ગોહિલ-આણંદ
૦-૮-૩ પરચુરણ
૧-૦-૦ તાલુકદાર નાનાલાઈ-ધ્રાણ
૧-૦-૦ હુવાર જેરામ જોડાલાઈ
૧-૦-૦ હુવાર કાળા માવણ

શ્રીલીલુગ આનંદાશ્રમ તરફથી મેટ:—

- ૧-૪-૦ શ્રી. દેવશી કુદા
૨-૮-૬ પરચુરણ
૦-૪-૦ બેક લક્ષ્મીજન

જંબુસરમાં પૂજન મેટના:—

- ૧-૦-૦ શ્રી. ઝાંખાલાલ તુલજારામ-જંબુસર
૧-૦-૦ ,, તાપીશંકર જ્યાશંકર ,,
૧-૦-૦ ,, ડાલાલાઈ મંગળદાસ ,,
૧-૦-૦ ,, પ્રાણુજન નરોત્તમ ,,
૧-૦-૦ ,, વેણીશંકર નરમોરામ
૧-૪-૦ ,, મહારાંકર નાનણ અકાળા
૧-૪-૦ ,, હરગોવિંદ શુભાળચંદ ,,
૦-૪-૦ શ્રી જગજીવન મોનણ-અમરાપર

શ્રીપોરણંદર આનંદાશ્રમમાં પૂનમના

પૂજનમેટના:—

- ૨-૦-૦ શ્રી. લાલણ ડાલાલાઈ
૦-૪-૦ શાસ્ત્રી વિશ્વનાથ માધવણ
૦-૪-૦ શ્રી. નિર્ભયશંકર વિશ્વનાથ
૦-૨-૦ બેન પાર્વતીબેન ગોવિંદણ
૨-૦-૦ શ્રી. આણંદલાલ ગોવિંદણ
૨-૮-૦ ,, દેવચંદ હંસરાજ
૫-૦-૦ ,, લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ
૪-૦-૦ બેન સારંગિન
૧-૦-૦ શ્રી. મણિશંકર દરશનણ ઝોઝા
૧-૦-૦ ,, હીરાચંદલાઈ હા. પાર્વતીબેન
૧-૦-૦ બેન દુર્ગાબેન હીરાચંદ
૦-૮-૦ શ્રી. ચમરજી બીમણ
૦-૮-૦ ,, જોડાલાલ કાનણ
૦-૮-૦ ,, ગોપાલણ જીવન
૦-૮-૦ ,, મૂળંજી જીવન
૦-૪-૦ ,, કુરણ વાલણ
૦-૫-૦ શાસ્ત્રી વિશ્વનાથ માધવણ
૦-૪-૦ પ્રતાપજી મેવણસાઈ

૨-૦-૦ બેન અગવાળા બેન
૧-૦-૦ ,, પ્રભાબેન
૦-૮-૦ શ્રી ચંદ્રલાલ રેવાચંકર
૦-૬-૦ ,, શાંતિલાલ રેવાચંકર
૦-૮-૦ બેન જ્યાકુવગબેન
૦-૪-૦ ,, વજ્રબેન
૦-૪-૦ ,, મહાલક્ષ્મીબેન
૧-૦-૦ શ્રી મુગશંકર મોહનલાલ

૦-૪-૦ બેન બાલુબેન
૦-૪-૦ ,, લલિતાબેન
૦-૪-૦ ,, કરતુરબેન
૦-૭-૦ પરચુરણ
૧-૦-૦ શ્રી. લાલજી ડાલાભાઈ
x x x x
૦-૧૦-૦ શ્રી. જીવનરામ મકનજી ભટ્ટ તરફથી
લઘુસ્ત્રી બેટ પૂજનાર્થ

— [*] —

મુંબઈ શ્રીનાથસત્સંગમંડળમાં શ્રીઆપાદી પૂર્ણિમાના મહાપૂજનના
દિવસે થયેલી ભેટના—

૫-૦-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ
૨-૪-૦ ,, ચંદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહ
૫-૦-૦ ,, શુભવંતસિંહ જલમસિંહ ઠાકોર
૧-૦-૦ ,, રતનજી રામજી લાખાણી
૧-૦-૦ ,, રૂપસિંહ હરિસિંહ રાણા
૧-૪-૦ ,, પ્રભાવસિંહ નવલસિંહ
૦-૮-૮ ,, જીજીવનદાસ નારણુદાસ
૨-૦-૦ ,, રૂગનાથસિંહ નયુસિંહ
૧-૦-૦ ,, જયવંતસિંહ નારણુસિંહ
૦-૮-૦ શ્રી મોટવરસિંહ રૂપસિંહ
૦-૮-૦ ,, મનહરસિંહ રૂપસિંહ
૧-૦-૦ ,, જયતીલાલ મુગશંકર
૧-૪-૦ ,, શિવસિંહ પ્રતાપસિંહ
૧-૦-૦ ,, ઉપેન્દ્રસિંહ કેરજીસિંહ
૧-૪-૦ ,, બદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહ
૧-૦-૦ કુમારી ગીતાબેન શિવસિંહ
૧-૦-૦ શ્રી દયાળસિંહ લાલસિંહ
૧-૦-૦ બેન ગોદાવરીબેન સોવડી
૧-૦-૦ સૌ. કિરણુબેન રાણા
૧-૦-૦ શ્રી નરેન્દ્રસિંહ પરમા
૦-૮-૦ ,, મહેશ બચુભાઈ
૦-૮-૦ કુમારી ગાયત્રી બચુભાઈ
૧-૦-૦ સૌ જયાબેન અગરાણા

૧-૦-૦ સૌ હીરાબેન પરમાર
૦-૮-૦ ,, લલિતાબેન લલ્લુભાઈ
૦-૮-૦ ,, સાવિત્રીબેન લલ્લુભાઈ
૧-૦-૦ શ્રી. મણિલાલ ડોટાલાલ
૧-૦-૦ ગં. રવ અવતમાઈ
૧-૦-૦ શ્રી મોહનસિંહ જીવજીસિંહ
૧-૦-૦ ,, મૂળજી માધવજી
૧-૦-૦ ,, પ્રતાપસિંહ માનસિંહ
૧-૦-૦ કુ ડોસલ્પા લાલસિંહ
૧-૦-૦ ,, લીલાવતી મૂળજી જોશી
૧-૦-૦ બેન ઉષાબેન પ્રતાપસિંહ
૧-૦-૦ સૌ સવિતાબેન પરમાર
૧-૦-૦ ,, મોતીબેન જોશી
૧-૦-૦ બેન નર્મદાબેન રાણા
૧-૦-૦ ,, અનસુયા પરમાર
૫-૦-૦ શ્રી. મોહનલાલ લક્ષ્મીદાસ ભટ્ટ
૧-૦-૦ ,, જગવંતીદાસ મૂળજી
૦-૮-૦ ,, ઊમાચંકર મૂળજી
૦-૮-૦ ,, બાલુભાઈ ખેડા

૫૨-૮-૦ કુલ
હા રૂપસિંહજી રાણા

— [*] —

વિજ્ઞાપિ

માધવળાગમાં સત્સંગ

દર રવિવારે સવારના ૧૦ા થી ૧૧ા
 પૂ. ગુરુદેવના ઉપદેશામૃતતું અવલુ થશે.
 હરતંકે બીલખાના લાવધી મળશે.
 સંધ્યાદિ નિત્યકર્મ વિનામૂલ્યેથી ને હરતંકે
 ઘેર વાંચનનાટે ફ્રી મળશે.

સિ. શ્રીસદ્માથસત્સંગમંડળ

તા. ૬૮ ડીસેમ્બર રટ્ટીટ, વરગાદી—મુંબઈ-૩

[*]

શ્રીઆનંદાશ્રમ, નવાબપુરા, પો. બીલખા—(કાઠિયાવાડ)

તરફથી

પ્રકટ થતું મામિક માસિક પત્ર

(Kathiawar India)

આનંદાશ્રમ

P. O. Bilkha

પરત શ્રી. કાર્ણસ ગુજરાતી સભા

નં ૩૬૫, વિશ્વકલ્પાર્થ રોડ, કાંચિસલેન

મુંબઈ ૪

શ્રીત્રીલલ્લા આનંદાશ્રમ સમાચાર

(નાથવાટ)

જન આપાદી પૃથ્વિમા ઉપર, શ્રી. ડીરાલાલભાઈ, શ્રી. જ્યંતીલાલભાઈ જ્ઞેઅનુપુત્રા
 શ્રી. દુર્ગાચંદરભાઈ, શ્રી. કૃષ્ણભાઈ - વર્તા, શ્રી. દરિલાલભાઈ દાદર વગેરે અન્ય ગુરુબંધુઓ
 સાથે, શ્રી. અંગારાચંદર ત્રિવેદી, શ્રીનાથચંદ્રામાં જ્યાં નાથવાટ, કુંડ વગેરે દરવાનું છે, તે
 જગતના નેત્રે લલ્લા પદ્મર પદોટ જ્ઞેઅનાટે ગયા હતા. આ સાર્વજનિક દિવસ
 શ્રી. આનંદાશ્રમના કાર્યનાટે સૌએ સંપૂર્ણ સહયોગનું અર્પણ કરવાની હતી.

[*]

વર્ષ ૧૮ મું

શ્રાવણ

અંક ૩

સેવ ત ૨૦૦૫

॥ ૐ ॥

॥ યતો ષર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

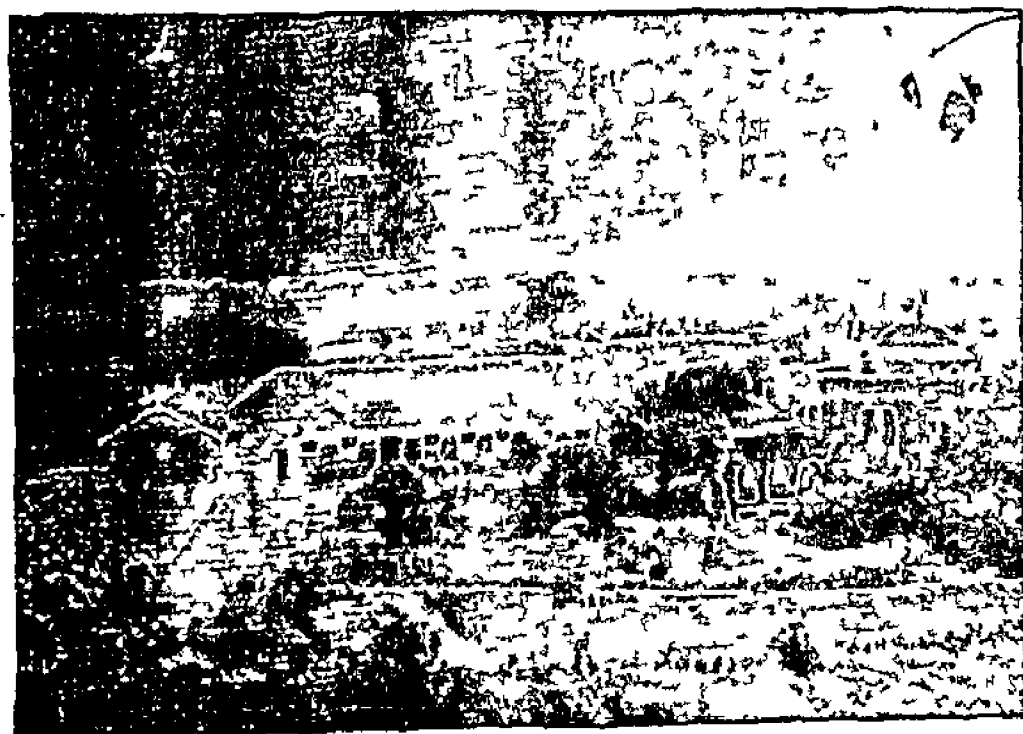
વાર્ષિક લગ્નમંત્ર

પોસ્ટલ નંબર/

૧૨૧-૦૦

પરદેશમાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ-બીલખા

સંસારસાગરાદ્યોરાત્સમુદ્ધરતિ માનવાન્ ।

નિકેતો નાથપાદાનાં આનંદાશ્રમ ઉજ્જ્વલઃ ॥

ભાવાર્થ — નાથલગ્નવાન્ના નિવાસધામભૂત ઉજ્જ્વલ આનંદાશ્રમ મનુષ્યાનો ધાર સંસારસમુદ્રમાંથી સારી થેઠે ઉદ્ધાર કરે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીનાથપ્રભુ સ્તુતિ.	૩૩
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૪૪
૩	શ્રીનાથચરિતામૃત તૃતીયપ્રવાહમાં આવવાનાં પૂ. કૃપાનાથનાં દૃષ્ટાંતો.	૪૫
૪	આચાર્યશ્રીની આખ્યાયિકાઓ.	૪૯
૫	શ્રીગુરુપ્રણિમા.	૩૯
૬	આનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૪૩
૭	ખેદજનક અવસાન.	૪૫
૮	પરચુરણુ બેઠ.	૪૫
૯	શ્રીનાથધાટ-નાથગંગાના હિસાબનું સરવૈયું.	

—[*]—

આ માસમાં ઔપધાસયમાંથી ૯૬ બંધુ બહેનોએ મરત દવાનો લાભ લીધો છે.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ પુસ્તકાલયમાંથી ૨૫ બંધુઓએ પુસ્તક વાંચવાનો લાભ લીધો છે.

—[*]—

છપાઈ તૈયાર થયેલી નવી આવૃત્તિનાં પુસ્તકો:—

- ૧ ગુરુગીતાસાર કિં. રૂ. ૦-૧-૩
- ૨ સંધ્યાનો વેદાંતાનુસારવિચાર કિં. રૂ. ૦-૧-૩
- ૩ સદ્ગુરુપૂજનપદ્ધતિ કિં. રૂ. ૦-૨-૬
- ૪ આશૌચવિવેક કિં. રૂ. ૦-૨-૩
- ૫ સદુપદેશદિવાકર કિરણ છઠું કિં. રૂ. ૦-૧-૬

મળવાનું સ્થળ:—વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-ખીલખા.

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને આસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ, ખીલખા (સૌરાષ્ટ્ર) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ, વેદાંતભૂષણ-સાંગરોળ-સૌરાષ્ટ્ર

મુદ્રણસ્થાન: શ્રીભગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક પ્રિંટિંગ પ્રેસ.

માલિક: પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈ-ગોંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન ન વિમેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કોઈથી પણ ભય પામતો નથી.

તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૮ મું]

સંવત્ ૨૦૦૫ આવણ

[અંક ૩ નો]

શ્રીનાથપ્રભુ સ્તુતિ

(રાગ ધન્યાશ્રી)

[લેખક—શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ વડીલ]

કર્ષો વેદ વિસ્તાર દયાનિધિ કર્ષો વેદ વિસ્તાર —
સનાતન ધર્મને ઉજ્જવળ કરવા, ધર્ષો મનુજ અવતાર.—દયાનિધિ.
વર્ણાશ્રમને માર્ગે ચલાવ્યા, આતુર વર્ણ નરનાર.—દયાનિધિ.
ભુક્ત થયેલ અહિંસક યજ્ઞો, આહુ કર્યા મુખકાર.—દયાનિધિ
વિશેષી જનને શાંત કર્યા પ્રભુ, શાસ્ત્ર શસ્ત્ર સજ્જ સાર.—દયાનિધિ.
કર્મભક્તિનો મહિમા બતાવ્યો, કર્ષો યોગ ઉદ્ધાર.—દયાનિધિ.
ઉપનિષદ્ ને ગીતાજ્ઞાનનો, બહોળો કર્ષો વિસ્તાર.—દયાનિધિ.
મંત્ર આદ્ય ને સંહિતાને, વર્ણ્યા વિવિધ પ્રકાર.—દયાનિધિ.
અષ્ટાંગ યોગથી ખુલ્લાં કીધાં, ચિત્તશુદ્ધિનાં દ્વાર.—દયાનિધિ.
પરદર્શનની કીધી ઐક્યતા, થયો અનુપમ ઉપકાર.—દયાનિધિ.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	શ્રીનાથપ્રભુ સ્તુતિ.	૩૩
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૩૪
૩	શ્રીનાથચરિતામૃત તૃતીયપ્રવાહમાં આવવાનાં પૂ. કૃપાનાથનાં દર્શાવેલાં	૩૫
૪	આચાર્યશ્રીની આખ્યાયિકાઓ.	૩૯
૫	શ્રીગુરુપૂર્ણિમા.	૩૯
૬	આનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૪૩
૭	ખેદજનક અવસાન.	૪૫
૮	પરચુરણ ભેટ.	૪૫
૯	શ્રીનાથઘાટ-નાથગંગાના હિસાબનું સરવૈયું.	

—[*]—

આ માસમાં ઔપધાસ્યમાંથી ૯૬ બંધુ બહેનોએ મફત દવાનો લાભ લીધો છે.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ પુસ્તકાલયમાંથી ૨૫ બંધુઓએ પુસ્તક વાંચવાનો લાભ લીધો છે.

—[*]—

છપાઈ તૈયાર થયેલી નવી આવૃત્તિનાં પુસ્તકો:—

- ૧ ગુરુગીતાસાર કિં. રૂ. ૦-૧-૩
- ૨ સંધ્યાનો વેદાંતાનુસારવિચાર કિં. રૂ. ૦-૧-૩
- ૩ સદ્ગુરુપૂજનપદ્ધતિ કિં. રૂ. ૦-૨-૬
- ૪ આશૌચવિવેક કિં. રૂ. ૦-૨-૩
- ૫ સદુપદેશદિવાકર કિરણ છઠું કિં. રૂ. ૦-૧-૬

મળવાનું સ્થળ:—વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-ખીલખા.

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને સાસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ, ખીલખા (સૌરાષ્ટ્ર) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાષ્ટ્રીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ, વેદાંતભૂષણ-માંગરોળ-સૌરાષ્ટ્ર

મુદ્રણસ્થાન: શ્રીભગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

માલિક: પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈ-ગાંધી.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન ન વિમેતિ કુતચ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર દોઢથી પણ લય પામતો નથી.

તૈત્તિરીય-ઉપનિષત

વર્ષ ૧૮ મું]

સંવત ૨૦૦૫ આવણ

[અંક ૩ નો]

શ્રીનાથપ્રમુ સ્તુતિ

(રાગ ધન્યાશ્રી)

[લેખક—શ્રી. પોપરસાલ તારાચંદ વકીલ]

કર્ણો વેદ વિસ્તાર દયાનિધિ કર્ણો વેદ વિસ્તાર —
સનાતન ધર્મને ઉજાવળ કરવા, ધર્મો મનુજ અવતાર —દયાનિધિ.
વર્ણાશ્રમને માર્ગે ચલાવ્યા, ચાતુર વર્ણો નરનાર —દયાનિધિ.
હુમ થયેલ અહિંસક યજ્ઞો, ચાહુ કર્યા સુખકાર —દયાનિધિ.
વિરોધી જનને શાંત કર્યા પ્રભુ, શાસ્ત્ર શસ્ત્ર સજી સાર. —દયાનિધિ.
કર્મલક્ષિનો મહિમા બતાવ્યા, કર્ણો યોગ ઉદ્ધાર —દયાનિધિ.
ઉપનિષદ ને ઊંડાજ્ઞાનનો, બહોળો કર્ણો વિસ્તાર —દયાનિધિ.
મંત્ર બ્રાહ્મણ ને સંહિતાને, વર્ણ્યા વિવિધ પ્રકાર. —દયાનિધિ.
અષ્ટાંગ યોગથી ખુલ્લાં કીધાં, ચિત્તશુદ્ધિનાં દ્વાર. —દયાનિધિ.
પરદર્શનની કીધી ઐક્યતા, થયો અનુપમ ઉપકાર. —દયાનિધિ.

વેદાંત સિંધુનું મથન કરીને, કાઢ્યું જ્ઞાનામૃતસાર.—દયાનિધિ.
 દૈવી જીવો ગ્રેમે પીતા, નિશ્ચયે મુક્ત થનાર.—દયાનિધિ.
 સનાતન ધર્મનો ધ્વજ ફરકાવ્યો, ભારતવર્ષ મોઝાર.—દયાનિધિ.
 વેદાન્તકૃત 'ને વેદવિદ પ્રભુ', શું સ્તુતિ વદે શુક્રબાળ—દયાનિધિ.

—[*]—

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

“મહાભારતમાં પણ ચયાતિ રાજ્યએ કહ્યું છે કે:—આ લોકમાં જે ઇચ્છિત સુખ છે, અને સ્વર્ગનું જે દિવ્ય મોટું સુખ છે તે સર્વ સુખ તુણ્ણનો ક્ષય થવાથી જે ઉત્તમ સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે તેની આગળ એક આના જેટલાં પણ નથી.” આ વચનોનો વિચાર કરી મુમુક્ષુએ પોતાના મનને સંતોષવાળું રાખવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

જિજ્ઞાસુએ શુભ પુરુષપ્રયત્નમાં આદર રાખી તેનું સેવન કરવું.

મનની બહિર્મુખતા મનુષ્યને ન્યૂનાધિક દુઃખાનુભવ કરાવે છે.

મનને ધ્યાનાદિવડે અંતર્મુખ કરવામાં આવે તો તે અંતર્મુખ થયેલું મન મનુષ્યને ઘણા શ્રેષ્ઠ સુખનો અનુભવ કરાવે છે.

શ્રુતિમાં આવા ભાવનું કહ્યું છે:—“સમાધિવડે નિર્મલ થયેલા ને આત્મામાં પ્રવેશ પામેલા ચિત્તને જે સુખ થાય છે તે સુખનું વર્ણન વાણી ક્યારે કરી શકતી નથી. તે સુખ માત્ર અંતઃકરણવડેજ અહણ કરી શકાય છે.

શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતામાં પણ “સુખ માતૃવંતિકં ચત્તદ્ બુદ્ધિ ગ્રાહ્યમર્તીંદ્રિયમ્॥” (આત્માના અનુભવથી પ્રાપ્ત થતું જે નિરતિશય સુખ છે તે આત્માભિમુખ સૂક્ષ્મબુદ્ધિવડે અહણ થઈ શકે એવું ને ઇન્દ્રિયોવડે અહણ ન કરી શકાય એવું છે) એ વચનોવડે એમજ કહ્યું છે.

જીવને મનુષ્યશરીરની પ્રાપ્તિ ઘણા પુણ્યના ફલનો ઉદય થાય ત્યારે થાય છે. એ મનુષ્યજન્મનો લાભ લઈ લેવા વિવેકી મનુષ્યે ઘણામાં ઘણા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

કેમે કરીને પાછો ન મેળવી શકાય એવો બહુ મૂલ્યવાન કાલ બહુ ઉતાવળે ચાલ્યો જાય છે એમ સમજી હવે જેમ બને તેમ નજ ચાલે તેટલો જનસંગ રાખી આત્મવિચાર, આત્મધ્યાન ને શાસ્ત્રવિચાર કર્યા કરવાં.

આહારને નિયમમાં રાખી શરીરનું આરોગ્ય સાંચવવું.

વિવેકવિરાગના અનુષ્ઠાનવડે મનની સ્વસ્થતા જાળવવી.

એકાંતસ્થાનમાં રહી આત્મધ્યાન કરવાથી અંતઃકરણમાં આત્મસુખનો અનુભવ મેળવવાની યોગ્યતા આવે છે.

(ચાહુ)

—[*]—

ઘંધુઓ તથા ઘહેનોને

જેઠ તથા અષાઢના “આનંદાશ્રમ”ના અર્થકામાં “આનંદાશ્રમ” માસિકને વધારે લેખોપયોગી સ્વરૂપમાં પ્રકટ કરવા, અને તેને અંગ લેખો માટે વિનિતિ કરવામાં આવી છે, પરંતુ હજી સુધી મનમાંથી આવકાર મળી શક્યો નથી, ‘આનંદાશ્રમ’ માસિક સનાતન ધર્મપ્રેમી સમસ્ત શુરુબુદ્ધોનું છે, માટે સુચ સાધ્યિહેનોએ લેખો લખવા અને લેખો મેળવવામાં સહકાર આપવો જોઈએ તેઓ જોટલા ઉત્સાહ અને ત્વરાથી લેખો માટે ઘટતો પ્રયત્ન કરીને તેટલું વહેલું માસિકને નવા સ્વરૂપમાં પ્રકટ કરવાનું બની શકશે.

સામાન્યતઃ માસિકમાટે નીચેના વિષયોને લગતા લેખોનો સ્વીકાર કરવામાં આવશે. તત્ત્વ, (ધંધરતત્ત્વ, જીવતત્ત્વ, તથા જગત્સંબંધી વિચાર,) જ્ઞાન, ભક્તિ, યોગ, વેદ, વેદાંત, ધર્મશાસ્ત્ર-નીતિશાસ્ત્ર, સ્મૃતિશાસ્ત્ર, વૈદિક કર્મ, પ્રાચીન અર્વાચીન ધર્માત્માઓના જીવનચરિત્ર.

અર્થા તથા વાદવિવાદ ઊભા થાય તેવા લેખો લેવામાં આવશે નહિ.

ભાદ્રપદ કૃષ્ણ ૧૧/૨૦૦૫

ભાવનગર

વિનિત સેવક

હીરાલાલ હરગોવિંદ પંડ્યા

ત્રીનાથચરિતામૃત તૃતીયપ્રવાહમાં આવવાનાં પૂ. કૃપાનાથનાં દૃષ્ટાંતો
[લેખક—શ્રી. ભણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા]

૪ લાંગડું ગાડું

એક રાજ્યના પુરોહિતને યાત્રાએ જવાનો વિચાર થયો, પણ પોતે લાંબી મુદત પછી આવવાના હોવાથી ખીજો કોઈ વિદ્વાન સાહજી પોતાની જગા પર દાખલ થઈ જશે તો પોતાની આજીવિકા દૃષ્ટે એવી તેને ચિંતા થતા લાગી તેણે એક ઉપાય પૂરાધી કાઢ્યો. શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાના પદ્મમા અધ્યાયનો નીચેનો પહેલો શ્લોક એક કાર્ગળમાં લખીને તેણે રાજાને આપ્યો, ને કહ્યું કે કોઈ વિદ્વાન સાહજી પુરોહિતની જગા માટે માગણી કરે તો તેને “ઋર્ષ્ય મૂલમઘઃ શાસ્ત્રમશ્વત્યં પ્રાહુરવ્યયમ્ । હંદાસિ યસ્ય પર્ણાનિ યસ્તં વેદ જ વેદચિત્ ॥” આ શ્લોક બતાવીને પરીક્ષા કરીને દાખલ કરજો આ શ્લોકનો અર્થ લાંગડું ગાડું ચાલે છે એ હું આપને કહું છું. તે કોઈને કહેશે નહિ રાજાએ કહ્યું બહુ સારું.

પુરોહિત લાંબી યાત્રાએ ગયાની વાત પ્રસિદ્ધ થતા ભિન્ન ભિન્ન સાહજો પુરોહિતનાં સ્થાન માટે આવવા લાગ્યા, રાજા તેમને તે શ્લોક બતાવતો, તેઓ એ શ્લોકનો “[આ સંસારરૂપ પીપળાના વૃક્ષને શ્રુતિઓ તથા સ્મૃતિઓ] ઉંચા મૂળવાળો નીચે શાખાઓવાળો આવતી કાલે રહેશે એવો વિશ્વાસ કરવાને અર્થેય, તથા આત્મતાનવિતા ધર્મ કોઈ ઉપાયથી નાશ નહિ પામનારો કહે છે, જેના કર્મકાંડરૂપ ચાર વેદો પાનડા છે તેને જે જાણે છે તે વેદને જાણનારો છે” આવો પ્રસિદ્ધ અર્થ કહેતા, પણ રાજા ના પાડતો, એટલે આવેલા સાહજો નિરાશ થઈ પાછા જતા. ધણી સાહજોને પાછા જતા જોઈ એક સાહજી, જે બહુ વિદ્વાન નહિ, પણ વ્યવહારકુશળ ને ચતુર હતો, તેને

વિચાર આવ્યો કે આ શ્લોકનો અર્થ તો બહુ સહેલો છે, ને મારા જેવો પણ જાણે છે, તો વિદ્વાન બ્રાહ્મણો કેમ પાછા જાય છે ? આમા કાંઈ ભેદ છે, તે રાજા પાસે ગયો, રાજાએ તેને શ્લોકનો કાગળ હાથમાં આપ્યો તે જોઈ તેણે કહ્યું, મહારાજા ? આ શ્લોકનો અર્થ તરત થઈ શકે તેમ નથી, એનો અર્થ કરતાં આશરે છ માસ લાગે તેમ છે. રાજાને તે વાત સાચી લાગી, તેના મનમાં થયું કે પુરોહિતે બહુ અધરો શ્લોક આપ્યો છે, એટલે તેનો અર્થ ખેસાડતાં ઘણો વખત જાય તે સ્વભાવિક છે, તેણે તે બ્રાહ્મણને કહ્યું, ભલે; પંડિતજી ! આપ રહો, ને વિચાર કરી આ શ્લોકનો અર્થ ખેસાડો, તેમને માટે જિતારા આદિની સર્વ પ્રકારની વ્યવસ્થા થઈ, ને તેઓ રહ્યા. તેઓ અવકાશે અવકાશે રાજાને મળતા, ને પ્રસંગ જોઈ સુંદર સુંદર વાતો કરતા, એ વાતોમાં કાવ્યના શ્લોકો પણ આવતા ને પંડિતજી તેનો અર્થ કરી સમજાવતા. તેમાં રાજાને બહુ ગંમત આવતી. એકાદ માસ વીસો સાં તો પંડિતજીના કાવ્ય ચમત્કૃતિના શ્લોકોથી રાજાને ઘણી પ્રસન્નતા ઉપજવા લાગી, ને પંડિતજી સાથે તેમને મિત્ર જેવો સંબંધ થઈ ગયો, વાતવાતમાં પંડિતજીએ એક વાર કહ્યું કે સંસ્કૃત નહિ જાણતા છતાં આપ સંસ્કૃત શ્લોકોથી આટલા બધા રાજા થાઓ છો તો સંસ્કૃત જાણનારને તેમાં કેટલો આનંદ આવતો હશે ? રાજાએ કહ્યું કે પંડિતજી ! આપનું કહેવું સાચું છે. રાજાની પ્રસન્નતા જોઈ ચતુર પંડિતે કહ્યું સારે બાપુ ! આપ પણ થોડો થોડો સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કરો તો ? બહુ અધરું નહિ પડે. હું સહેલાઈથી શીખવીશ. રાજાએ હા પાડી, ને ખીજખીજ દિવસથી તે કામ ચાલવા લાગ્યું. પંડિતજી વ્યાકરણના સહેલા સહેલા નિયમો, જરૂરનો શબ્દકોષ, શબ્દોના રૂપો, જરૂરના ધાતુઓ ને તેનાં રૂપો શીખવવા લાગ્યા. પંડિતજી રાજાને આનંદ આવે તેવી રીતે શીખવતા ને રાજા પ્રસન્નતાથી શીખતા. સાથે સાથે પંડિતજી સહેલા શ્લોકોના અર્થ પણ પોતે ઠાંઠ ઠાંઠ મદદ આપીને રાજા પાસે કરાવતા. પેલા શ્લોકનો અર્થ રાજા પોતે કરી શકે તેવી રીતે ખાસ જરૂરનું બધું શિક્ષણ અપાતું. ચાર પાંચ માસમાં તે પ્રમાણે તૈયારી થઈ જતાં પંડિતજીએ પુરોહિતવાળો ગીતાજીના પંદરમા અધ્યાયનો પહેલો શ્લોક પોતે કાગળમાં લખીને રાજાના હાથમાં મૂક્યો, ને તેનો અર્થ કરવાને કહ્યું : રાજાએ તેનો અર્થ બરાબર કરી બતાવ્યો. પુરોહિતે આપેલો શ્લોક રાજાએ જોયો તો એ જ હતો. રાજાને આશ્ચર્ય થયું કે આમાં ક્યાંઈ લાંબાં ગાંડું તો છે નહિ ! પુરોહિતનું કપટ તેમને સમજાયું, ને ચતુર પંડિતજી ઉપર તે ઘણા પ્રસન્ન થયા. તથા તેમનો બહુ બહુ ઉપકાર માની સારી રીતે સત્કાર કર્યો.

ઉપરના દૃષ્ટાંતમાં કલા પ્રમાણે માણસના મનમાં પોતાના પૂર્વજન્મના સંસ્કારથી કે અન્યના કહેવાથી ખોટા નિશ્ચયોરૂપ લાંબાં ગાંડાં પેસી જાય છે ને કેમે કરી નીકળતાં નથી. ઈર્ષ સંગર્ભ ઉપદેશક મળી આવે, ને તે વિવિધ યુક્તિથી સમજાવે સારે તે દૂર થાય છે. માટે મનુષ્યે ઈર્ષપણ વિષયનો નિશ્ચય વિચારીને કરવો જોઈએ, અને પોતાનો કરેલો નિશ્ચય સાચો તથા અનુભવી પુરુષોના કહેવા પ્રમાણે ખોટો હોય તો તે પ્રયત્ન કરીને મૂકી દેવો જોઈએ, ને સાચો નિશ્ચય ગ્રહણ કરવો જોઈએ. જે એ પ્રમાણે વર્તે છે તે વ્યવહાર પરમાર્થમાં પુરુષાર્થ કરીને આગળ વધી શકે છે. જેઓ પોતાના ખોટા નિશ્ચયને છોડી શકતા નથી તેઓ હોય સાં પડ્યા રહે છે અથવા ઉલટા પાછા પડે છે.

અત્ર કહેવું જોઈએ કે જે મનુષ્ય વૃદ્ધોપસેતી હોય તેમને પોતાના કર્તવ્યના નિશ્ચય સંબંધે ઘણો લાભ થાય છે, કેમકે વૃદ્ધોને પોતાના જીવનમાં લિપ્ત લિપ્ત પ્રકારના ઘણા

અનુભવ થયેલા હોય છે તે, તેમને સેવનારને માર્ગદર્શક થાય છે. વળી સામાન્ય વૃદ્ધો કરતાં વૃદ્ધ વિદ્વાનો નવા શીખાડિને વધારે માર્ગદર્શક થઈ શકે છે, અને તેમના કરતાં પણ પગપૂર્વથી આદ્યા આવતા શાસ્ત્રો કે જે ધણા અનુભવી વિદ્વાનોના તથા સર્વત્ર મહાપુરુષોના ને ઈશ્વરાવતારોના પ્રમાણુભૂત વિચારોપ છે—વિશ્વસનીય જ્ઞાનના ભાગરૂપ છે, તે પ્રજાને સર્વથી વધારે માર્ગદર્શક થઈ શકે છે. આટલા માટે લોકોનું પરમ કલ્યાણ ઈચ્છનારા પરમદયાળુ ભગવાને સર્વપ્રજાને શાસ્ત્રાધારે વર્તવાની શ્રીમદ્ભગવદ્ ગીતામાં બહુભારે દર્શને જણાવ્યું છે^૧ વર્તમાનમાં વાસ્તવિક અનુભવ વગરના ને સસર્ગ દોષને લઈને ઉપજેલી પોતાના મનની માન્યતાપ્રમાણે વર્તનારા ધણા યુવાનો અને બીજા પણ મનુષ્યો પ્રમાણુભૂત શાસ્ત્રોની તથા અનુભવી વૃદ્ધ વિદ્વાનોની સલાહ ન માનતાં પ્રજાની ઉત્તરિના કાલ્પનિક નિશ્ચયો બાંધી તે પ્રમાણે વર્તવા લાગ્યા છે, જેને પરિણામે ભારતવર્ષની પ્રજા દુઃખી થઈ રહી છે જેઓ ભગવાન કરતા વધારે ડાહ્યા થાય તેમને શું કહેવું ? વળી કોઈ મૂર્ખ પોતાની આજીવિકાને માટે પોતાનાજ ધર્મા પોતાના વડિલોની લાખો રૂપિયાની મિલકત હોય તેના સામું ન જોતા પથરા લાંગવાનો ધધો આદરે તેની પેઠે જેઓ વર્તે તેમને શું કહેવું ?

જે માર્ગે ચાલવાથી આરંભમાજ ભારે કષ્ટોનો અનુભવ થઈ રહ્યો છે તે માર્ગથી જેઓ પાછા વળતા નથી, ને પરદેશી રાજસી તામસી પ્રજાઓને અનુસરી માયાના પરમ દુઃખદ મોહને વશ થઈ અંધગોલાગુલ-યાત્રે દોડ્યા જાય છે તેમને પરમકૃપાળુ પરમાત્મા સન્માર્ગે પાછા વાળવાની કૃપા કરે !

૫

ટાકું ખાઈએ છીએ, ન ભૂખ્યાં રહેશું ડાહી વહુનું દંપ્તિ:-

એક શેઠના દીકરાની વહુ નવી પરણીને આવેલી. નવી વહુને સલાખવાની આર્થ-સંસારની રીતિપ્રમાણે તેમજ સારા ધનની દીકરી હતી તેથી તેની સાસુ તેને બહુ સારી રીતે રાખતી હતી તેના માખાપથી તે પહેલવહેલીજ છૂટી પડીને આવેલી તેથી તેને ખાવાપીવાની બાબતમાં, કે અન્ય બાબતમાં કોઈ રીતે ઝાણ ન આવે તેની તે ખાસ ધાળજી રાખતી હતી. ધરનાં સૌ તેની સાથે ગ્રેમથી વર્તતા હતા. થોડા દિવસ પછી તેના પિપરના ગામની એક સ્ત્રી તેને મળવા આવી, ને તેને તેની માએ કહેવરાવેલા ખુશીખબર કહેવા લાગી વાતચિતમાં તે બાઈ બોલી કે તારી માએ મને ભલામણ કરી છે કે બહેનને પૂછી જોજો કે કોઈ વાતે મુઝાતી તો નથી ? સાસુ સમરે સારી રીતે રાખે છે નાં ? પ્રત્યુત્તરમાં તેણે કહ્યું કે મારી બાને કહેજો કે હું સુખી છું

૧ “ય” શાસ્ત્રવિચિમૃત્સૃજ્ય વર્તતે કામકારત. ।

ન સ સિદ્ધિમવાપ્નોતિ ન સુખં ન પરાં ગતિમ્ ॥

તસ્માચ્છાઈ પ્રમાણં તે કાર્યાકાર્યવ્યવસ્થિતૌ ।

જ્ઞાત્વા શાસ્ત્રવિધાનોત્કં કર્મકર્તુમિદ્વાર્દસિ ॥” (અ ૧૬ શ્લોક ૨૩, ૨૪)

(જે પુરુષ શાસ્ત્રવિધિનો પરિભ્રામ કરીને પોતાની ઈચ્છા માત્રથી વર્તે છે તે પુરુષ

અંતઃકરણની શુદ્ધિને પામતો નથી, આ લોકના સુખને પામતો નથી, તથા સ્વર્ગમોક્ષરૂપ પરમગતિને પણ પામતો નથી તે કારણથી હે અર્જુન ! તમારે કાર્ય અને અકાર્યની વ્યવસ્થામાં શાસ્ત્ર પ્રમાણુમૂલ છે. તમે બહોં શાસ્ત્રે વિધાન કરેલાં કર્મને જાણીને તે કરવા યોગ્ય છે.)

અહીં બધા મારા પર બહુ પ્રેમ રાખે છે. મારી ડોઈ જાતની ચિંતા કરશો નહિ, પણ ટાહું ખાઈએ છીએ, ને ભૂખ્યા રહેશું. તેની સાસુ કામકાજ પ્રસંગે બાબુમાં થઈને નીકળી તેના સાંભળવામાં આ છેલ્લું વચન આવી ગયું, ને તેથી તેને બહુ ગુસ્સો આવ્યો. કે હું વહુને મારી દીકરી કરતાં વધારે જાણવું છું, ને તે આમ કેમ બોલે છે? તે વખતે તો સાસુ કાંઈ બોલી નહિ, ને મળવા આવેલી ખાઈ રવાના થઈ. થોડી વારમાં દુકાનેથી શેઠ ઘેર આવ્યા. સાસુ તો હુંવાકુંવા થઈ રહેલી તે શેઠને કહેવા લાગી. બુઝો તમારા દીકરાની વહુ. તમે મને લલામણુ કરી હતી કે સારા ધરની દીકરી છે, ગાહી છે. તેને સંભાળજે, અને હું તેને માટે પ્રાણ પાથરું છું. તેને બિનું બિનું જમાડું છું. તેને કાંઈ વિશેષ કામ પણ આપતી નથી, ને હથેળીમાં થુંકાવું છું, છતાં આજે તે તમારી ગાહી વહુ બોલી તેથી મને તો જાળ બંધી છે, હું તેને ક્યારે ટાહું ખવરાવું છું? તેનું ભાણું હું તમારા કરતાં વધારે સાચવું છું, છતાં આજ તો તેણે આપણા ધરની આબરને માથે પાણી ફેરવ્યું છે. નરાતાળ જૂઠું બોલી. શેઠ કહે છે શું? શેઠાણીએ બનેલી વાત કહી દેખાડી. શેઠને આશ્ચર્ય થયું. તેણે કહ્યું, વહુ આવું બોલે તેવાં નથી. શેઠાણીએ કહ્યું. મેં કાનોદાન સાંભળ્યું કે “ટાહું ખાઈએ છીએ, ને ભૂખ્યાં રહેશું.” શેઠ વહુને બોલાવ્યા ને પૂછ્યું કે દીકરા! આ તમારી સાસુ કહે છે તે વાત સાચી છે? તેણે પ્રત્યુત્તર આપ્યું. દાદાજી! વાત સાચી છે. હું તે પ્રમાણે બોલી છું, પણ મારા બોલવાનો અર્થ બીજો છે. નાને મોઢે મોટી વાત કરવી એ શોભે નહિ, તોપણ આપની તથા મારી સાસુની ક્ષમા માગીને મને જે વાત ખરી લાગે છે તે કહું છું.

પ્રથમ તો મારે કહી દેવું જોઈએ કે મારી સાસુએ મને ક્યારે પણ ટાહું ખવરાવ્યું નથી. રોજ બિનું બિનું ને ફરતું ફરતું જમાડે છે. મારી મા કરતાં તે મને વધારે સંભાળે છે. મારે કહેવાનું છે તે બીજું છે. દાદાજી! આપણા ઘરમાં બંધી વાતે આનંદ છે, પ્રભુની મહેર છે, ડોઈ વાતની ન્યૂનતા નથી; પણ એક વાતની મને બિણપ લાગે છે. હું ગાવી છું ત્યારથી હું જોયા કરું છું કે ગૃહસ્થના ઘરમાં તેની શક્તિ પ્રમાણે દાનપુણ્ય થવું જોઈએ તેવું આપણા ઘરમાં કાંઈ થતું નથી. પૂર્વના પુણ્યથી આપણને પ્રભુએ સારી સ્થિતિ આપી છે તો આપણી સ્થિતિના પ્રમાણમાં આપણે દાનપુણ્ય કરવાનું રાખવું જોઈએ. મેં સાંભળ્યું છે કે ગૃહસ્થના ઘરમાં જે દિવસ દાન કર્યા વિનાનો જાય, તે દિવસ ઘરમાં ચોરે ચોરી કરી લાય તેવો જાણવો, એમ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે. દવે મારા બોલવાનો ખુલાસો હું કરું છું. અસારે આપણે સુખી છીએ તે જોડયા ભવના-પાછલા ભવના-પુણ્યનું ફળ છે, માટે તે ટાહું છે ને તે આપણે ભોગવીએ છીએ, પણ આ ભવમાં તો કાંઈ કરતા નથી એટલે નવા ભવમાં (જન્મમાં) તો ભૂખ્યા રહેવાનો વખત આવશે. દાદાજી! ક્ષમા કરજો. મારાથી આ વાત થઈ ગઈ છે. એમ કહી તે સાસુસસરાને બેઠેલા પાથરી પગે લાગી. વાણીઓ તો આ સાંભળી અકિત થઈ ગયો. તેને પોતાની જૂઠ સમજાણી. તે બોલ્યો વાદ બેટા! તમે બહુ સારી વાત કરી, ધન્ય છે તમને! દવે આપણે તમે કહો છો તેમ કરતાં જશું, સાસુ પણ સાંત થઈ ગયા, ને તેમને પણ ખરી વાત સમજાણી. તે પણ વહુને વખાણવા લાગ્યા. બીજા દિવસથી જ ધરની રીત પલટાળી: ઘરમાંથી દાનપુણ્યનું મંગલ કરણું ચાલુ થયું.

આચાર્યશ્રીની આલેચાધિકાઓ

[કૃપાનાથે આપેલાં દેશાંતો—“આચાર્યશ્રીની આખ્યાયિકાઓ”]

રૂપે પુનઃ પ્રકટ થાય છે]

[સંપાદક.—શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહ ઠાકોર]

[૩]

કેાઈ ગુરુ પોતાના શિષ્યને સંસારની લલુતા સજવામાટે પુનઃપુનઃ ઉપદેશ કરતા હતા, પણ તે શિષ્ય સંસારની લલુતા સજતો નહોતો, ને “મારે સંસાર છોડવો છે, પણ સંસાર મને છોડતો નથી,” એમ પુનઃપુનઃ ઉત્તર આપતો હતો.

એવી રીતે કેટલોક સમય વ્યતીત થયા પછી ગુરુએ વિચાર કર્યો કે એને પ્રલક્ષપ્રમાણથી ઉપદેશ આપ્યા વિના યથાર્થ સમજણ પ્રાપ્ત થશે નહિ, અને તે સંસાર-પ્રતિતી આરૂઢ આમકિત સજશે નહિ, માટે આજ તેને તે વાતનું પ્રલક્ષપ્રમાણ બતાવવું.

એમ વિચારી પોતે પોતાના રથાનભણી આવવાના તે શિષ્યના માર્ગસમીપ એક બાવળનું વૃક્ષ હતું તેને દંડ આલિંગન કરીને શિષ્યને પોતાના રથાનભણી આવવાના સમયની પહેલાં થોડીવારે બિભા રહ્યા.

થોડા સમય પછી તે શિષ્યનું ગુરુના રથાન ભણી આવવા માટે નીકળવું થયું.

તેણે માર્ગમાના એક બાવળની સાથે દંડ આલિંગન કરીને ગુરુને બિભેલા જોયા એટલે તેણે પોતાના ગુરુને કહ્યું કે—

“હે ગુરુ ! આપ બાવળને બધ લઇને શામાટે બિભા રહ્યા છો ?”

ગુરુએ કહ્યું કે—ભાઈ ! આ બાવળે મને સુદૃઢ પકડ્યો છે, તેથી મારાથી છૂટાતું નથી ”

શિષ્યે કહ્યું કે—“એ જડ બાવળ આપને કેમ પકડી રાખી શકે ? આપેજ તેને બધ ભરીને પકડી રાખેલ છે, માટે આપ જો છોડી દો તો તે તરત છૂટી જશે ”

ગુરુએ કહ્યું કે—“હે ભાઈ ! જો એ વાત સાચી હોય તો લે આ બાવળને મેં છોડી દીધો, ને હવે તે બિચારો મને વળગતો નથી, તેમ તું પણ જડસંસ્કારની લલુતા છોડી દઈશ તો તે તને કદી પણ વળગશે નહિ, કેમકે બાવળમા અને સંસારમા જડતાની સમાનતા છે, માટે મેં જેમ આ બાવળને છોડી દીધો તેમ તું પણ સંસારના અનુરાગનો ત્યાગ કર, કે જેથી તને પરમાત્મની પ્રાપ્તિ થાય.”

શિષ્યને ગુરુના તે પ્રલક્ષપ્રમાણવડે આપેલા બોધની સારી અસર થઈ.

પછી તે ક્રમાત સંસારની લલુતાથી મુક્ત થઈ પરમાત્મને પ્રાપ્ત થયો

શ્રીગુરુપૂર્ણિમા

[લેખક—શ્રી અંબાલાલ તુલજરામ—જંબુસર]

આપાદ સુદિ ૧૫ ને રવિવારનો દિવસ હતો વરસાદના ઝરમર ઝરમર છંટા પડતા હતા, સર્વત્ર હરિઆળી, જમીન થઈ રહી હતી માનવ મન અનાયાસે આજે સુપ્રસન્ન હતું. લાં ખ્વનિ સંજાયા— (પ્રભાત)

પૂજ્ય ગુરુદેવનું સ્મરણ કર મર્વદા. નિત્ય આનંદ પ્રદ એજ જાણી, ચરણ સેવન થકી તું કૃતાર્થ થશે, સત્ય એ સત્ય એ વેદ વાણી. પૂજ . (૧)

કેટલાક મુમુક્ષુજન પવિત્ર થઈ સ્વચ્છ કપડામાં સજ્જ થઈને હાથમાં કુંડમાળા, મિઠાઈ, તથા ભેટ લઈને કોઈ મહાપુરુષની તરફ જઈ રહ્યા છે, ઉપરોક્તગાન મધુર સ્વરે પ્રેમથી ગાઈ રહ્યા છે. આં તે રંગમાં લાંગ પડ્યા જેવું થયું. કોઈ ગાંડા જેવો અલૌકિક પુરુષ લાગી રહ્યો છે. નીડર છે. છતાં કેટલાક જનસમુદ્ધી દૂર થવા પુરતું શરીર વેગમાં આવી જઈ રહ્યું છે.

મુખપ્રભા પ્રસન્ન છે. મધુર હાસ્ય છે. શરીર રૂઝપુષ્ટ છે. કોઈ અગમ્ય ચિંતનમાં ઝેમનું મન ડૂબી આનંદ લઈ રહ્યું છે. તેનો આ બહિર પ્રભાવ છે. શરીરનું ન્નેષ્ઠએ તેવું ભાન નથી. શરીર પર અજ્ઞજનોથી છાણુ માટી, ધૂળ, આદિથી પૂજા ખૂબ થયેલી છે. કેડમાં મજબુત જાડી રસી બાંધી છે. ટાટીયાનું કોપીન ઠીક ઠીક પહેરેલું છે. આ ઝેમની ઉપાધી સિવાય કંઈના મલે !

અહા ! આતે ગાંડા કે પરમ ડાહ્યા ? ! !

કોઈ કવિ ઠીક કહે છે:—

તીન ટુક કોપીનકી, બિભાલ બીન લૌણ;

તુલસી રઘુવર ઉર બસે, ઇંદ્ર બાપુરો કુંભ ?

માયામાં મુગ્ધ ઇંદ્ર આમના આનંદના હીસાએ રંક, કંગાળ જેવો લાગે તેવા આ મઝાના કોઈ મહાપુરુષ છે.

ઉપરોક્ત મુમુક્ષુમંડળને આ મહાપુરુષનો અનાયાસે ભેટો થયો ! કેવી પ્રભુ કૃપા ! ! કહેવત છે કે:—

બિનુ હરિ કૃપા બીના, મિલહી ન સંતા;

તાબીન કબહુ, ન હોય લવ અંતા.

સર્વેએ પ્રભુનો પાડ માન્યો. જેની શોધમાટે રાત્રિદિવસ તપાસ કરતા હતા, ગામેગામ રઝળતા હતા, ને જે શ્રીહરિને તેવા પુરુષના દર્શન અર્થે ઘણા દિવસથી પ્રાર્થના કરતા હતા, તે હરિકૃપાથી સન્મુખ થયા જાણીને તેઓને મહાન્ આનંદ થયો. સર્વ કોઈ વિનયવિવેકસાથે ભેટી પડ્યા અને સાષ્ટાંગ દંડવતનમસ્કાર કર્યા. આજે મહાપરવણીના શુભ મંગલમય દિવસે જ આ અલૌકિક લાલ થવાથી સર્વ જનો પોતાને ભાગ્યશાળી માનવા લાગ્યા. વિવેકીજનોએ પેલા અજ્ઞજનોને મીઠો ઠપકો આપીને ફરીથી આવું કોઈ-પ્રતિ પણુ ન કરવાને વિનંતી કરી. સૌને પ્રસાદ આપી વિદાય કર્યા. એતો નિયમજ છે કે: “ ઘણી જાગે તો ચોર નાશે. ” સહુ કોઈ પૂજ્ય મહાત્માશ્રીને એક મુકરર સ્થાને લઈ ગયા. આસન કરાવ્યું. ત્વરાથી સ્નાનશુદ્ધિ કરાવી. યોગ્ય કપડાં પહેરાવ્યાં અને ચંદનપૂષ્પાદિથી પૂજન અર્ચન કર્યું. સૌ શાંતિથી તેમની સુંદર અને લબ્ય આનંદિત મુખમુદ્રા સામું જોતા જોતા નીચેના બિહાના પર બેઠા. અમ્ર મુમુક્ષુએ ગુરુદેવને પ્રાર્થના કરી. કંઈક આ પ્રસંગે ઉપદેશ કરવા કહ્યું. ઉપદેશ:—સંત મધુર વચને સ્મિત કરી બોલ્યા:— દેખો પ્યારે ! શ્રુતિ, સ્મૃતિ, ઉપનિષદ ઔર પ્યારા શ્રીકૃષ્ણજીકી કહી હુધ ગીતાજી એ સખકા મતલબ એક કવિત મેં આપ સર્વ સુનો:—

બ્રહ્મરૂપસે દેખ જગતકું, માયાકી મત કર ચારી;

મનોવૃત્તિકા ચેલા મત હો, અલખ અકલ નિરંજન ધારી. બ્રહ્મ.

જવાબ ધીજો:—માટી રૂપી શરીર છે પણ તેને માટીવડે શિક્ષા થઈ છે તેમ પાપી અગ્નિ સમાન હોવા છતાં દુઃખરૂપી અગ્નિ બાળી શકે છે જેમ માટીને માટી વાળી.

જવાબ ત્રીજો:—જગતનું સઘળું ઈશ્વરનું છે અને ઈશ્વરધર્યા પ્રમાણેજ સૌ થયા કરે છે, છતાં વહેવારમાં ગુનેગારોને અદાક્તમાં લાવવા પડે છે, જેમ મને એ આપની પાસે લાવ્યો, એ પણ ઈશ્વર ધર્યા છે એમ સમજો, એકજ દેશમાં કુટીલ નીતિથી મહાત્માશ્રીએ આપેલા સચોટ ને હંમેશ યાદ રહે એવા જવાબ સાંભળીને પેલો નાસ્તિક મનુષ્ય તો પરમ આસ્તિક બની ગયો!! અને ચરણકમલમાં પડીને “માફી માગવા લાગ્યો. ન્યાયાધીશે સૌને રજા આપી. પૂન્ય મહાત્માજી કોઈ અગમ્ય સ્થાને ચાલી નીકળ્યા. કાલાવાલા કર્યા છતાં પાછા ફર્યા નહિ. સૌકોઈ નિરૂપાયે પોતાના શુભ સ્થળે આવ્યા. ન્યુ આસ્તિક થયેલો મનુષ્ય આ મુસલ્માનકોળમાં દાખલ થયો. સૌએ પૂર્વોક્તપદ ગાવા માંડ્યું:—

ત્રિવિધ દુઃખ ટાળવા પરમ સુખ પામવા, પાપના પુંજનો પ્રલય કરવા;
રજસ્તમ કાઢવા સત્ય વધારવા, બ્રહ્મરૂપે થવા ગુરુજ ભજવા. પૂન્ય (૩)
બાધ થઇ દશ્યનો મોહ તેનો જશે, અર્પક સુખવન સત્તા પ્રગટ થારો;
કાલ માયાતણી જવાલ પછી ક્યાં રહી? જ્યાં અવિદ્યા સર્વ વિલાઈ જશે. પૂન્ય. (૪)

“ બોલો શ્રીસદ્ગુરુદેવકી જય, ”

ન્યુ આસ્તિક “ નાથ કાવ્યમાંથી ” બીજું પદ ગાયું—

(રાગ ભૈરવ)

શ્રીસદ્ગુરુની બલિહારી, ઉપકાર વિચારી,
જાઉં અહોનિશ ચરણ કમળ પરવારી. શ્રીં સં
અહંતા મમતા દૂર કરાવી ચહામોહને નાંખ્યો મારી. શ્રીં
અદ્વૈત તત્ત્વ સ્પષ્ટ સમજાવી દ્વૈતને નાંખ્યું નિવારી. શ્રીં
દેહ જગત વિદ્યમાન છતાં પણ સત્યતા તેની વિદારી. શ્રીં
દુઃખને દુઃખનું મૂલ ઉપાડી શીતલતા વિસ્તારી. શ્રીં
પવિત્ર પરમાનંદ તણી શુભ ચઢાવી મહા ખુમારી. શ્રીં
સદ્ગુરુ રૂણથી મુક્ત થવાનો ઉપાય ન એમ વિચારી. શ્રીં
પરમ પ્રેમથી નમન કરું છું, ગદ્ગદ ગિરા ઉચારી. શ્રીં સં

સાખી:— ગુરુ ગોવિંદ દોનુ ખડે, કીસકું લાગું પાય ?
બલિહારી ગુરુદેવકી, જિન ગોવિંદ દીયો બતાય.

” આત્મા અરૂ પરમાત્મા, અલગ રહ્યો બહુકાલ;
સુંદર મેલા કર દિયા, સદ્ગુરુ મિલા દલાલ.

આને આપણે હરિ-હરિ કરીએ છીએ એ પ્રતાપ કેનો? શ્રીસદ્ગુરુનો. જો શ્રી-સદ્ગુરુ પરમાત્માનું સ્વરૂપ ન બતાવે તો અગમ્ય અને અગોચર એવા પરમાત્માને આપણે શી રીતે જાણીએ અને માનીએ. હરિ એવું આપણું આત્મસ્વરૂપ બતાવનાર શ્રીગુરુ-દેવની જ બલિહારી છે. એમનો ઉપકાર વિચારીને તેમના ચરણકમલને નમન કરીએ છીએ.

કારણુ:—સાડા ત્રણ હાથના માંસાદિથી ભરેલા દેહમાં અને આજ્ઞાસુધી હુપણાની ભાવના કરતા હતા, એવા દેહમાં અને દેહના સગીઓમાં મોટા મોઢ કરી બેઠા હતા, તે ગુરુ-દેવે જ્ઞાન આપી દેહમાંથી અહ અને' સગા સહોદર-ધનાદિમાંથી મમતા કે જે મોહનુજ સ્વરૂપ હતું તેને દૂર કરાવ્યું છે, વળી હું જુને અને ભગવાન જુદા ને જગત જુદું આવું દ્વિત હતું તેને તત્ત્વમસિ આદિ વેદ વાક્યોનડે અદ્વિત તત્ત્વ ચોકષુ સમજાવીને દ્વિત-શુદ્ધિનો નાશ કર્યો છે સાથે દેહ-જગત દેખાવા છતાં તે સત્ય નથી એવો અનુભવ કરાવ્યો છે.

અહંતા અને મમતાથીજ દુઃખ થાય છે તેના મૂળને ગુરુએ ઉખાડી કાઢવાની શાંતિ આપી છે. સાથે હુંજ ધ્વજ છડે એવી ખુદ અને ખરી મસ્તી ચઢાવી છે હવે તો જગને રથાને ધ્વજ ભાર્યું-અનુભવ બદલાયો આજે—

સોક્તા—ભોગ્ય બને મિથ્યા તપસુ દાણે શા કાજે? ખરેખર જાગ્રત-સ્વપ્ન અને સુષુપ્તિ આ શુદ્ધિની દશાઓનો ગાતા-દશા-સાક્ષીતું અવિચ્છિન્ન જ્ઞાન મને થયું છે. મારા ઉપર શ્રી ગુરુદેવનું આ હીસાએ બહુજ રણ (દેવ) ચર્ધ ગયું છે આમાંથી દ્રવ્યનું મુરકલ ધારીને ગદગદકંઠે ચંદને પુરા ગ્રેમથી તે મહાપુરુષને શ્રીસદ્ગુરુ પરમાત્માને નમન કરે છું. વારંવાર નમન કરું છું આવા શ્રાવિય અને ધ્વજાનિષ્ઠ પુરુષ ગુરુદેવને સેવવાનું મહાન ફલ શ્રીપ્રીતમદામ દહે છે.—

ગુરુપદર્પકજ પૂજતાં, ચૌદ લોક પૂજાય,
શિવવિરંચી ન શારદા ગુરુના જશ ગાય.

અંતઃકરણ હોય ઉજળાં, જડ તિમિર ટળી જાય,
સર્વેને લાગે સુખના પદ રજ મહિમાય.

જપ તપ તીરથ જોગતું, ફળ જે રે કહેવાય,
પ્રીતમ સદ્ગુરુ સેવતાં, તે તો સર્વે થાય

સમય થવાથી સૌ બધુઓએ ભજન સમાપ્ત કરી પોતપોતાના મહાપ્રતિ જવા માંડ્યું અને પણ જલુમરમાં શ્રીગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવ પબ્લીકમાં બહુ સારી રીતે શ્રીસદ્ગુરુ કૃપાથી ઉજવાયો હતો લોકોએ સારો લાભ લીધો હતો. સૌને આનંદ થયો. સૌ કોઈ શ્રીસદ્ગુરુદેવની જય બોલતા વિદાય થયા. એ પ્રતિ શિવમ્, હૃદ શાંતિ:

—[*]—

શ્રીજાનંદાશ્રમ-સમાચાર

(શ્રાવણ માસ)

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન:—ગત શ્રાવણ સુદિ પૂનમ બળેવના દિવસે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું સૌ આનંદાશ્રમવાસીઓએ મળીને ત્રિપિપ્પલક પૂજન કર્યું હતું શ્રીનાથઘાટપર આનંદાશ્રમવાસીઓએ યજ્ઞોપવીન બદલાવી લાઝ લીધો હતો.

લઘુરુદ્ર-રુદ્રાભિષેક:—શ્રી. ન્યુગમભાઈ લક્ષ્મીરામ પજા-ભાયાવદર લઘુરુદ્ર ૧ તેમનાં માતૃશ્રી ચતુરાબાના આત્મકથાશ્રાવ્યે શ્રી. જીવનરામ મકનજી બદ લઘુરુદ્ર ૧.૩થી. જટાસંકર જગજીવન રુદ્રાભિષેક ૧. શ્રી. જયતિલાલ અંનાસંકર ત્રિવેદી લઘુરુદ્ર ૧. શ્રી. ગિરધરલાલ.

શ્રી. સ્વ. બેન સમૃતગૌરીના આત્મકથાણાચે આનંદાશ્રમવાસીઓને દુધ આપવામાં આબુ હતું. ઠા. વિ. ઉમેદલાલ જગજીવન જોશી-ખાંડાધાર.

જોજનના-—૩. ૧૭-૨-૦ થી ઇંદુકુમાર ભાયાલાલ તરફથી પુનમની બેટ, જોજન યાજ વગેરેના ૩. ૩૨-૦-૦ બેન વાલભાઈ દેવદરણના કુટુંબ બાળમાંથી સાદા જોજન. ૩. ૧૧-૦-૦ શ્રી. ચંદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહ-મુળર્ષ. ૩. ૫૪-૯-૩ શ્રી. કથાણજી કાળિદાસ તરફથી શ્રીવંશ્ય સુદિ ૧૫ના જોજનના. ૩. ૨૫-૦-૦ એક ગૃહસ્થ તરફથી જોજન ઠા. પોપટલાલ તારાચંદ વડીલ-જૂનાગઢ. ૩. ૧૮-૦-૦ સ્વ માતૃથી ગનુમાના આત્મકથાણાચે. શરતી જોજન. ૩. ૪૫-૦-૦ શ્રી. ગોરધનદાસ હીરજી આફ્રિદાવાળા તરફથી જોજન ૨.

અખંડદીપક.—૩. ૧-૦-૦ શ્રી. મોદનલાલ પ્રાણજીવન-રાજસીતાપુર. ૩. ૦-૧૨-૦ બેન મણિબેન અદિયા-ખીલખા. ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. પ્રભાવતીબેન કાકોર-જૂનાગઢ. ૩. ૧-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકર નરવોરામ પઠિયા-મુળર્ષ.

—[*]—

લેદજનક અવસાન

ગોરિવંશીનિવાસી શ્રીમાન મંગળદાસ કેશવલાલ ભક્તના સુપુત્ર શ્રી. ભગવતપ્રસાદ-જ્ઞાઈતું અક્ષય અવસાન થતાં દેહાસવાસી થયા છે. તેમજે પોતાના પિતાશ્રીના ધર્મસંરક્ષકો સારી રીતે ઝીંચી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રતિ તેઓ અતિશ્રદ્ધાને પ્રેમ ધરાવતા હતા. શ્રી. મંગળદાસજ્ઞાઈ સાથે તેઓ ઘણીવાર પૂજ્યપાદશ્રીના દર્શન સત્સંગાચે આનંદાશ્રમમાં આવતા, અને ધર્મલાભ લેતા.

પૂજ્યપાદ પદમકૃપાળુ સદ્ગુરુ પરમાત્મા તેમના પવિત્રાત્માને પરમશાંતિ અર્પવા કૃપા કરો !

કરાંચીનિવાસી ગુરુબધુ શ્રીમાન શેઠ પ્રાગજી દેવજી જેઓ હાલ મોરબીનિવાસ કરે છે, તેમના સુપુત્ર શ્રી. મૂળજીભાઈ ગત ભાદ્રપદ સુદિ ૮ શુધવારે દેહાસવાસી થયા છે. તેઓ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના શ્રદ્ધાવાન ભક્ત હતા, અને આનંદાશ્રમમાં પ્રસંગોપાત્ત આવી લાભ લેતા. પૂજ્યપાદ કૃપાળુશ્રી કરાંચી પધારેલા તેવેણા તેઓએ પોતાને લાં પૂજ્યપાદશ્રીને પધરાવી સારી સેવા કરી હતી.

રાજકોટવાળા શ્રી. છેટાલાલ વીઠ્ઠલજી ભટ્ટ પણ અવસાન પામ્યા છે.

પૂજ્યપાદ પરમકૃપાળુ સદ્ગુરુદેવ તેઓના જીવાત્માને ચિરમાળ શાંતિ આપવા કૃપા કરો !

પરચુરણ મેટ

[સેવત્ ૨૦૦૫-આવજીમાસ]

૧-૦-૦ શ્રી દયાળસિંહ લાલસિંહ કાકોર	૧-૦-૦ શ્રી. નિર્ભયશંકર વિશ્વનાથ
૧-૪-૦ ,, બાનુશંકર જટાશંકર-મોજલડ	૦-૪-૦ ,, દેવશંકર સામજી-જાડોરા
૨-૦-૦ ,, કેશવલાલ જેઠાલાલ મજીડીયા-મુળર્ષ	૦-૪-૦ ,, પુરુષોત્તમ રામજી
૦-૪-૦ ,, માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા	૦-૨-૬ પરચુરણ
૧-૦-૦ ,, મોદીનાથ-વેંગલજ	૧-૦-૦ શ્રી. ધીરજલાલ વિશ્વનાથ
શ્રી પોરબંદર આનંદાશ્રમમાં વિશ્વનાથ	૦-૫-૦ પૂ. ધ. દસપતરામજી
માધવજી મારફત નીચે મુજબ બેટ—	૦-૪-૦ બેન જનમાધબેન-રાણાવાવ
૪-૦-૦ શ્રી. લાલજી ડાયાભાઈ નિલકાન	૦-૮-૦ શ્રી. રમણિકલાલ દવે

- ૦-૪-૦ શ્રી. જટાશંકરભાઈ
 ૧-૦-૦ બેન જહાઉબેન-ભાવનગર
 ૨-૮-૦ શ્રી. ગોરધનદાસભાઈ આફ્રિકા
 ૧-૦-૦ ,, દારકાદાસ ખેતશી
 આનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમંડળ મુંબઈમાં
 આવશ્ય સુદિ ૧૫ ની મહાપૂજન ભેટ:—
 ૫-૫-૩ એક ભક્તજન
 ૨-૦-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી
 ૨-૦-૦ બેન શારદાબેન
 ૧-૦-૦ ,, મધુવરબેન
 ૧-૦-૦ શ્રી. ગૌરીશંકર ઓધવજી
 ૦-૮-૦ ,, ભાણુજી પરમાણુંદ
 ૧-૦-૦ ,, રૂપસિંહ હરિસિંહ
 ૧-૪-૦ શશીકાન્ત પ્રતાપસિંહ
 ૦-૮-૦ ,, જ્ઞાલાલ કરસનદાસ
 ૧-૦-૦ ,, છગનલાલ સવજી
 ૧-૦-૦ ,, ટાકરશી ગોવિંદજી
 ૦-૪-૦ ચિ. ટાકરશી

- ૩-૪-૦ શ્રી. મંગલદાસ કેશવલાલ
 ૦-૪-૦ ,, સુરેષ પ્રતાપસિંહ
 ૦-૮-૦ ,, અમથાલાલ જગજીવન
 ૦-૪-૦ ,, જગજીવનદાસ નારણદાસ.
 ૧-૦-૦ ,, કાકુભાઈ ભીમજી.
 ૦-૮-૦ ,, કરશનદાશ શામજી
 ૨-૦-૦ ,, બાણુભાઈ શેઠ
 ૨-૦-૦ ,, મૂળશંકરભાઈ
 ૨-૦-૦ ,, ગોરધનદાસ સુંદરજી
 ૧-૦-૦ બેન રાધાબેન વલ્લભદાસ
 ૫-૫-૩ એક ભક્તજન
 ૦-૫-૬ પરચુરણ ભેટ
 હા. શેઠ દામોદર માધવજી
 ૩૫-૦-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ તરફથી
 આવશ્ય માસમાં રુદ્રાભિષેક યાળના
 ૩૬-૧૫-૩ શેઠ છગનલાલ સવજી-મુંબઈવાળા
 તરફથી અષાઠ વદિ ૧ થી આવશ્ય
 વદિ ૩૦) સુધીના રુદ્રાભિષેક પૂજાપો
 તથા ભેટ તથા યાળ વગેરેના.

શ્રીઅમદાવાદ-આનંદાશ્રમ ભેટ

સંવત ૨૦૦૫ આષાઠ સુદિ ૧૫ ને, રવિવાર, તા. ૧૦-૭-૪૯ના શુભદિને
 શ્રીઆનંદાશ્રમ-અમદાવાદમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથધીનું મહાપૂજન ભાવિકભક્તો દ્વારા થતાં ચરણોમાં
 ધરાયેલી ભેટ:—

- ૧-૦-૦ શ્રી. રામનારાયણ રેવાશંકર
 ૧-૦-૦ ,, રવિશંકર મહાશંકર રાવલ
 ૦-૪-૦ ,, જયશંકર મયારામ ભટ્ટ
 ૧-૪-૦ ,, રણુછોડલાલ ગાંડાલાલ
 ૧-૦-૦ ,, વાસુદેવ પુરૂષોત્તમ ભટ્ટ
 ૧-૦-૦ ,, નાગરલાલ મોહનલાલ
 ૦-૮-૦ ,, સુનિલાલ રામકૃષ્ણ પાઠક
 ૦-૮-૦ ,, પૂર્ણાશંકર રામકૃષ્ણ પાઠક
 ૦-૪-૦ ,, મયારામ ચકુભાઈ ભટ્ટ
 ૦-૪-૦ ,, દેવીપ્રસાદ ત્રંબકરામ આચાર્ય

- ૦-૪-૦ શ્રી વિદ્યાર્થી શ્રી. ભાલચંદભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, દયાશંકર રેવાશંકર જોશી
 ૦-૪-૦ ,, રતિલાલભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, વિનોદરાય રવિશંકર ત્રિવેદી
 ૦-૮-૦ ,, મણિલાલભાઈ પંડ્યા
 ૦-૪-૦ ,, દયાશંકરભાઈ ત્રિવેદી
 ૧-૦-૦ ગં. સ્વ. રેવાબેન ભાઈલાલ જાની
 ૦-૮-૦ ,, ચંપાબેન ભાઈલાલ જાની
 ૦-૮-૦ ,, સરસ્વતીબેન પુરૂષોત્તમ ભટ્ટ
 ૦-૪-૦ બેન દક્ષાબેન વાસુદેવ ભટ્ટ

સં. ૨૦૦૫ ઈતિહાસ વહિ ૬ થી સં. ૨૦૦૫ આવજી સુદિ ૧૫ સુધીનું
શ્રી નાથવાટ-શ્રીનાથગંગાના હિસાબનું સરવૈયું

૨૪

ઉ

(અનુમતિ પાત્ર ૧૦૭ માર્ગશીર્ષ અંક ૭ (આનંદાશ્રમ માસિક))

૩૫-૯-૯ ગયા વખતની પુર્ગત બાકી	૬૯૧-૧-૦ વાવનું ખોદાણકામ
૨૫૬૯૧૨-૦ હુત રકમ જમા આવી તે	૨૭૪-૦-૦ ચણતર કામ
	૬૫૨-૧૧-૦ પથ્થરનું ખર્ચ ગાડનું ખર્ચાણ સાથે
૨૬૦૫-૫-૯ મરવાબો	૧૬૧-૬-૬ દારૂની મુરદગ ફેડી વાવના પરચર
૨૨૮-૧-૩ રોડ રીવલ પાસે છે તે	તોડાવતાં ખર્ચ
૨૦૫-૦-૦ પોસ્ટલ સેવીંગ બેંકમાં છે	૪૮-૧૩-૦ મુસાફરી ખર્ચ બે જણાનું
	૬-૭-૦ પોસ્ટલ ખર્ચ
૪૩૩-૧-૩ હુત રકમ	૧૧૨-૫-૦ સીમેન્ટ
	૧૪૯-૧૨-૦ સુનો
	૭૫ ૧૩-૦ પગથુરણ ખર્ચ તગારા, મુંઝા, છીણા વેચાતા લોખા ત્રીકમ, છીણાને પાના દોઢાવવા વગેરે
	૨૧૭૨-૪-૬
	+ ૪૩૩-૧-૩ પુર્ગત બાકી

૨૬૦૫-૫-૯

સહી ૬ અંબાગંકર ભાઈગંકર ત્રિવેદી
સેક્રેટરી શ્રીનાથવાટ-નાથગંગા સ્મારક સમિતિ

- (૧) પુ. શ્રી. સ્વ. શ્રી. પ્રદીપકાંતજીએ આ સ્થળ ઉપર વાગવા આવેલી, જથ્થુ કામ સંગીનપત્રે જ્ઞાતા રજીસ્ટ્રી મંજૂર કરાવી આપ્યું, તે જલ્દી તેમને મહાસ્વાર ધન્યવાદ ધો છે.
- (૨) શ્રી દયાગર્ભિકામજીએ પ્રવાસમાં મારી સાથે આવી, મુમર્ઝમાં પોતાના ઘરે ઉતારો આપી, આ સ્થળે મંજૂર માથ આપ્યો તે માટે હું તેમનો અભિનંદન છું.
- (૩) શ્રીમાન શેઠ દામોદરદાસજીએ મુમર્ઝમાં અમારો કાર્યને દરેક રીતે સાથે પ્રોત્સાહન આપ્યું, તે માટે તેને ધન્યવાદ.
- (૪) શ્રી અંબાગંકર નારાજીએ શીલીક સમાજવામાં સૌરી મુદ્દા આપી છે. તા. ૨૬-૮-૪૯

સં. ૨૦૦૫ ભાદ્રપદ સુદિ ૩

- (૧) મહી. અંબાગંકર ભાઈગંકર ત્રિવેદી
સેક્રેટરી શ્રીનાથવાટ-નાથગંગા સ્મારક સમિતિ
- (૨) જીવજીવરામ મહેનજી ભટ્ટ
પ્રેમીકંટ શ્રીનાથવાટ-નાથગંગા સ્મારક સમિતિ

Reg. No. B. 3087.

સને ૧૯૪૯ તા. ૨૫ સપ્ટેમ્બર

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન-સમાચાર

૧ આશ્વિન વદિ ૧૧ મંગળવાર તા.
૧૮ ઓક્ટોબર ૧૯૪૯ (પૂજ્યપાદશ્રીના
સ્વરૂપાવસ્થાન નિમિત્તે). સમય સવારના
રૂઝા. ટા. ૧૦ થી ૧૧ા.

૨ કાર્તિક સુદિ ૧ શનિવાર તા. ૨૨
ઓક્ટોબર ૧૯૪૯ (ખેસતું વર્ષ નિમિત્તે)
સવારના રૂઝા. ટા. ૧૦ થી ૧૧ા.

સ્થળ:—માધવભુવન, કાંદાવાડી,
મુંબઈ ૪.

સિ. આનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમંડળ-મુંબઈ

- ૧-૦-૦ શ્રી. યશોમતી કુલશંકર વ્યાસ.
૧-૦-૦ ,, ડાચીબેન વ્યાસ
૦-૮-૦ શ્રી. દીપકમુરેદ્રપ્રસાદ
૧-૦-૦ બેન મુદ્રિણબેન મુરેદ્રપ્રસાદ
૧-૦-૦ ,, નિલમબેન બેચરલાલ ભટ્ટ
૦-૮-૦ ,, મધુમતિ ચુનિલાલ પાઠક
૦-૪-૦ બેન દયાગૌરી ભટ્ટ
૧-૦-૦ શ્રી. નિરંજનકુમાર જ્યેષ્ઠારામ ભટ્ટ
૦-૮-૦ બેન દેવયાત્રીબેન જ્યેષ્ઠારામ
૦-૮-૦ ,, અરુણબેન જ્યેષ્ઠારામ
૧-૦-૦ ,, વિજયાબેન વર્મતલાલ
૧-૦-૦ શ્રી. રવિશંકર ભોજાનાથ ભત્તી
૨-૦-૦ બેન નર્મદાબેન ચત્રમુજ આચાર્ય

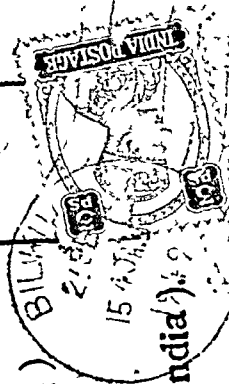
- ૧-૦-૦ શ્રી. હવીબેન મોતીરામ
૧-૦-૦ ,, હરજીવન ધનજી દીક્ષીત
૧-૦-૦ ,, લક્ષ્મીશંકર ભીખારામ રાવલ
૧-૪-૦ બેન ચાજવાળાબેન મગનલાલ
૧-૪-૦ ,, સુરજબેન દુર્લભજી
૦-૬-૦ ,, તેમનું કુટુંબ
૧-૪-૦ ,, શરદબેન હરપ્રસાદ
૦-૦-૬ ,, તેમની પુત્રી
૦-૪-૦ શ્રી. અશ્વિનકુમાર જયશંકર ભટ્ટ
૦-૪-૦ ,, પરચુરણ
૧-૦-૦ શ્રી: નર્મદાશંકરભાઈ ભટ્ટ
૧-૦-૦ એક ભક્તગન
૧-૦-૦ એક ભક્તગન

શ્રીઆનંદાશ્રમ, નવાગામ, પા. બીલખા-(સૌરાષ્ટ્ર)

તરફથી
પ્રગટ થતું ધાર્મિક માસિક પત્ર

(Saurashtra-India)
P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

શ્રી
આનંદાશ્રમ
પા. બીલખા-સૌરાષ્ટ્ર
ગાંધીનગર
સને ૧૯૪૯ તા. ૨૫ સપ્ટેમ્બર

वर्ष १८ भुं

॥ ॐ ॥

वापिके लवाज्ज

लादपड-आधिन

॥ यतो धर्मस्ततो जयः ॥

पो-२४-२५

ओक्टोबर १९४८

३१. १-०-०

अंक. ४

आनंदाश्रम

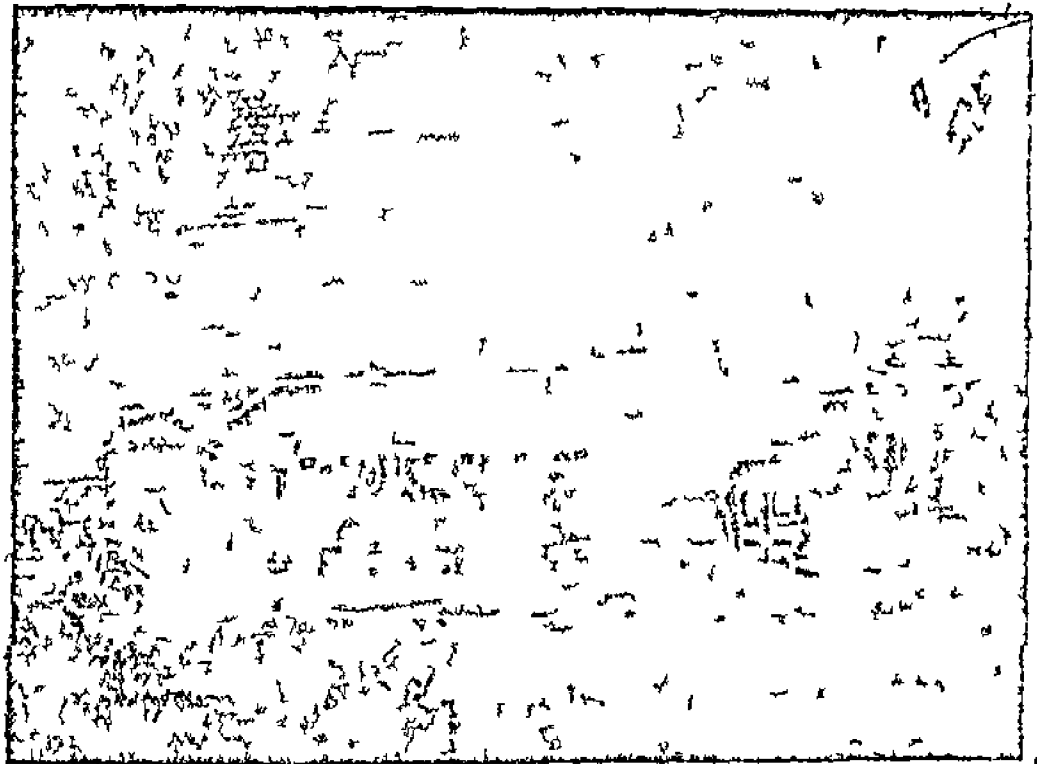

संवत् २००५

परदेशभाटे

शिलिग २

॥ श्रीनाथजयंती अंक ॥

श्रीआनंदाश्रम श्रीलष्ठा

संसारसागराद्गोरात्समुद्धरति मानवान् ।

निकेतो ज्ञायपादानां आनंदाश्रम उज्ज्वलः ॥

भावार्थ — नाथसगवान्ना निवासधामलूत कमल आनंदाश्रम अनुयोगेना
घोर संसारसमुद्रमांथी सारी पठे उद्धार करे छे

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવની સ્તુતિ.	૪૯
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૫૦
૩	સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથલગવાનૃતી ૯૨મી જન્મજયંતિના પર્વ પ્રસંગના પ્રશ્ન વચનો	૫૧
૪	યોગસૂત્રો.	૫૩
૫	મુંગઈ આનંદાશ્રમ સુમુક્તમંડળમાં જયંતિમહોત્સવ પ્રસંગે થયેલું પ્રવચન.	૫૭
૬	શ્રીનાથસુખોપમાલા.	૫૯
૭	શ્રીકાર્તિકોપૂર્ણિમાં મહાપૂજન.	૬૦
૮	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૬૦
૯	પરચુરણ લેટ.	૬૨
૧૦	શ્રીનાથજયંતિમહોત્સવ.	૬૪

લલાજસસંબંધી જરૂરી નોંધ

માસિકતા ૧૮મા વર્ષનો આ ચોથો અંક પ્રસિદ્ધ થાય છે. માટે જે બંધુબહેનોનું લલાજનમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લલાજનમ જેમ અને તેમ વેલાસર મોકલી આપે એમ સ્મરણ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઇચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી ના લખવા શ્રમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ તે ખર્ચમાં નકામું ગિતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-ખીલખા (સૌરાષ્ટ્ર)

નોંધ:—આ માસમાં આનંદાશ્રમના ઔપચાલયનો લાલ ૭૦ બંધુ-બહેનોએ લાલ લીધો હતો, અને પુસ્તકાલયનો ૬ બંધુ-બહેનોએ લાલ લીધો છે.

જરૂરી

સ્મરના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ, ખીલખા (સૌરાષ્ટ્ર) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ જાડગદાસ દેસાઈ, વેદાંતસૂષણ-આંગણેજી-સૌરાષ્ટ્ર

મુદ્રણસ્થાન: શ્રીભગવતસિંહજી પ્રવેદિટ્રક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.
માલિક: પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈ-ગાંધી.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન ન વિમેતિ કુતચ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર ઠાઠથી પણ બચ પામતો નથી.

તૈત્તિરીય—ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૮ મું]

સંવત ૨૦૦૫ ભાદ્રપદ-આશ્વિન

[અંક ૪ થી

પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવની સ્તુતિ

[લેખક—પૂ બ્ર આત્મપ્રકાશજી]

રામ હૈરવ

મેં હું હજારો જનપેં તો રે નામપેં દેના,
તોરે નામપેં દેના, મેં હું..... રેક. ૧
ઓ દયાળા ! ઓ કૃપાલ ! મહેર કીન પારાવાર;
અર્પું શીર લક્ષ બાર, તદ્દપિ તુન્હગીના. મેં હું ૨
ભવાબ્ધિ, મેં બહો જાત, નાથ ! તુમ અશો હાથ;
રહેમકર ચરણ રાખ, અભય તો દીના. મેં હું ૩
" બડે જાકી અહત બાંધ, ફીર વાકું તજત નાંદિ, "
શ્રી સુખનંદ યું સૂનાઈ, નિહર તો દીના. મેં હું ૪
ઐર ઐર પકી પાય, ચરણ કમળ શીર ^૧નાથ;
નાથ તોર શુન ગાય, અપના તો બના. મેં હું ૫

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

બિન એકાંત ન આનંદ કબહુ, મિલે અબિધલો પૃથ્વી સખહુ.

અહીં નાનાવધ પ્રવૃત્તિથી બાહ્યવૃત્તિ વધારે રહે, ને એકાંતમાં સ્વસ્થપણે બેસી કરવાનું અગત્યનું સાધન થઇ શકે નહિ, માટે અહીં આવવાનો વિચાર નાહ રાખતા ત્યાં રહી આજ્ઞામુધી જેટલો જેટલો ઉપદેશ સાંભળ્યો છે તે સર્વ ઉપદેશનું આદરપૂર્વક મનન કરી તેને દંઢતાપૂર્વક આચારમાં મૂકી હૃદયની શુદ્ધિમાં, સ્થિરતામાં ને સૂક્ષ્મતામાં ઘણામાં ઘણો વધારો કરવા પ્રયત્ન કરવો.

આમ કરવામાં તમને આરંભમાં અમ ને કંટાળો જણાશે, પણ શ્રદ્ધા ને ઉમંગના વધારાથી અમનું ને કંટાળાનું ભાન દૂર થઈ જશે.

મનની બહિર્મુખતા દૂર કરી તેની અંતર્મુખતા કર્યાવિના મુમુક્ષુને પરમતત્ત્વનું ભાન ને આનંદનો અનુભવ થઈ શકતો નથી.

મનની સ્થૂલતાને ક્ષમથી દૂર કરી તેને સૂક્ષ્મતમ કરવું જોઈએ.

પરમાત્મા સ્થૂલરૂપ નથી, પણ સ્થૂલ, સૂક્ષ્મ ને કારણશરીરથી પર અતિ સૂક્ષ્મ ને વ્યાપક સ્વરૂપ છે.

મનને અતિસૂક્ષ્મ કર્યાવિના તેમનો સાક્ષાત્કાર થઈ શકતો નથી.

પરમાત્માના સ્થૂલસ્વરૂપનું દર્શન ઘણો સમય કર્યું; હવે તેમના સૂક્ષ્મતમ-સ્વરૂપનો સાક્ષાત્કાર કરવા ઘણામાં ઘણો ઉમંગથી ઘણામાં ઘણો પ્રયત્ન કરવો.

જીવને મનુષ્યશરીરની પ્રાપ્તિ તેના પૂર્વજન્મોનાં શુભકર્મોથી થાય છે, એ શાસ્ત્રસિદ્ધાંતને સર્વદા સ્મરણમાં રાખી તમને તમારા પૂર્વજન્મોનાં શુભકર્મોથી આ મનુષ્યદેહની પ્રાપ્તિ થઈ છે એ વાતમાં લગારે સંદેહ રાખશો નહિ ને પ્રાપ્ત થયેલા આ મનુષ્યદેહથી તમારા જીવાત્માનું જેટલું વધારેમાં વધારે હિત તમારાથી સાધી શકાય તેટલું વધારેમાં વધારે હિત સાધવામાં લગારે આગસ, પ્રમાદ, દીર્ઘસૂત્રતા ને ભ્રાંતિ નજ રાખશો.

ઉપાનિષદોનો ને ઉપનિષદોના સારભૂત શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતાનો ઉપદેશ સર્વથા સર્વદા સત્યરૂપ આની તે ઉપદેશને અનુસરવા તમે સર્વ ઘણામાં ઘણો સદાગ્રહ રાખી પ્રયત્ન કરશો.

અશ્રદ્ધાને તથા અનુત્સાહને તમે તમારા મનમાં લગારે અવકાશ નજ આપશો.

શ્રીઉપનિષદો તથા શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા આત્માથી અલિપ્ત બ્રહ્મના રૂઢ જ્ઞાનથી મનુષ્ય આદિને ભોક્ષલાલ એટલે ત્રણ પ્રકારનાં દુઃખોની ઐકાંતિક ને આતંત્રિક નિવૃત્તિ તથા પરમાનંદની નિત્યપ્રાપ્તિ થાય છે એમ કહે છે.

એ ભોક્ષની પ્રાપ્તિ કરવી એજ મનુષ્યજન્મનો મોટામાં મોટો ઉદ્દેશ શાસ્ત્રીય દષ્ટિએ મનાય છે.

ભોક્ષ એજ પરમ પુરુષાર્થ કહેવાય છે.

મુમુક્ષુને એ પરમ પુરુષાર્થની સિદ્ધિ પોતાના ચિત્તની શુદ્ધિ, સ્થિરતા ને સૂક્ષ્મતા પ્રાપ્ત કરવાથી થાય છે.

સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાન્ની ૧૨મી જન્મજયંતીના પર્વ પ્રસંગનાં પ્રશ્નચક્રનો

[લેખક:-શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

જય શ્રીમન્નાથ મહેશ્વર !

સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથ ભગવાન્ના મંગળમય સ્વરૂપાભિધાનવળા જે મનુષ્ય શરીરમાં અશરીર અને તેથી અપ્રસક્ત એવા આપભગવાને અમને પ્રત્યક્ દર્શન દેવાની કૃપા કરી હતી તે મનુષ્યશરીરનાં જન્મની જયંતીનું હે અજન્મન ! આજ આશ્વિન સુમંગલ પર્વ છે.

જે એ મનુષ્યશરીરવડે અમને પ્રત્યક્ દર્શન દેવાની આપ ભગવાને કૃપા કરી હતી તે એ મનુષ્યશરીર આઠાશુવર્ણનું હોવાથી આઠાશુવર્ણને માટેના વેદઉપનિષદ્ આદિ શાસ્ત્રોના ઉપદેશને અનુરૂપ તત્ત્વસ્વરૂપભૂત બ્રહ્મનું જ્ઞાન આપ ભગવાને અતિ ઉત્કૃષ્ટરૂપના છતાં સહજ પ્રયત્નવડે અદ્ય સમયમાં સંપાદન કર્યું હતું.

એ જ્ઞાનના સંપાદનમાં જ જીવજાતની કૃતાર્થતા રહેલી હોવાથી મનુષ્યને એ જ્ઞાન અનાયાસ વા અદ્યઆયાસથી સાંપડે તો સારું એવા કૃષ્ણામય આશયથી એ જ્ઞાનને અનુભવગર્ભ ઉપદેશ આપ ભગવાને પ્રસિદ્ધ જનતામાં લગભગ અરધા શતક જેટલા દીર્ઘ-સમયપર્યંત વહેતો રાખ્યો હતો.

આઠાશુવર્ણમાટેનાં વેદઉપનિષદ્ આદિ શાસ્ત્રોએ અવશ્ય કરવાનાં કહેલાં નિત્ય તથા નૈમિત્તિકકર્મોનું અનુશન આપ ભગવાને સ્વધર્મ જાણીને આજીવન આણું રાખ્યું હતું.

જુદા જુદા વર્ણો માટેના વેદઉપનિષદ્ આદિ શાસ્ત્રોએ અવશ્ય કરવાનાં કહેલાં કર્મો સ્વધર્મ સમજીને કરતા રહેવામાં તે તે વર્ણના મનુષ્યનું કલ્યાણ રહેતું છે માટે સર્વે વર્ણવાળાઓ પોતપોતાના વર્ણના કર્મો સ્વધર્મ સમજીને કરતા રહે તો સારું એવા કૃષ્ણામય આશયથી જુદા જુદા વર્ણની તથા વર્ણવિભાગવિનાની સમગ્ર જનતાને તેના તેના સ્વધર્મ સમજીને અવશ્ય કરવાના નિત્ય તથા નૈમિત્તિકકર્મોના સક્રિય ઉપદેશની ધારા પણ આપ ભગવાને લગભગ અરધા શતક જેટલા દીર્ઘમયસુધી અવિચ્છિન્ન વહેતી રાખી હતી.

જીવને કૃતાર્થતા કરનારુ બ્રહ્મનું જ્ઞાન તથા મનુષ્યનું કલ્યાણ કરનારુ સ્વધર્મરૂપ કર્મનું જ્ઞાન મનુષ્યને યથાવત્ છતાં અદ્ય આયામથી યાવ તો સારું એવા કૃષ્ણામય આશયથી બ્રહ્મના જ્ઞાનની વિવિધ સુયુક્તિઓને દર્શાવનારા તથા વિવિધ કર્મો કરવાની વિધિને દર્શાવનારા વિવિધ ગ્રંથોની રચના કરીકરારી આપ ભગવાને જનતામાં વિવિધ ગ્રંથો વહેતા મૂક્યા છે.

લૌકિક વ્યવહારમાં પણ ઉત્તમોત્તમ કોટિની અજ્ઞાનતાને શીખવનારુ ઉપદેશની ધારા સતત વહેતી રાખવા ઉપરાંત તેવા ઉપદેશને દર્શાવનારા પણ અનેક ગ્રંથોની રચના કરી-કરારી આપ ભગવાને એ ગ્રંથો પ્રસિદ્ધ જનતામાં વહેતા મૂક્યા છે.

સદ્ગુરુ પરમાત્મા શ્રીમન્નાથ ભગવાન્ના મંગળમય સ્વરૂપાભિધાનવળા એ નરતનુમાં તત્ત્વસ્વરૂપભૂત બ્રહ્મની દેશ પ્રસિદ્ધિ અને સતત પ્રકટ રહેતી હોવાથી આપ ભગવાન પ્રતિ સર્જન સંસ્કારી જનતાને સહજ આકર્ષણ રહે એ સ્વાભાવિક છે.

આથી જે સંસ્કારી સંજ્ઞાએ આપ ભગવાનપ્રતિ આકર્ષાઈને આપ ભગવાનનું શરણુ સ્વીકાર્યું છે તેમનું આપ ભગવાન સતત વિશેષરૂપથી કલ્યાણ સાધતા રહ્યા છે એ પણ આપ ભગવાનના વત્સલ સ્વભાવને અનુરૂપ છે.

વિવિધ લૌકિક સુખની કામનાવડે પીડાયેલાં સંસ્કારી સંજ્ઞા પણ પોતપોતાની કામનાની સિદ્ધિમાટે આપ ભગવાનનું શરણુ સાધતા રહ્યા છે એ પણ સદ્ગુરુપરમાત્મા શ્રીમન્નાથભગવાનના મંગલમય સ્વરૂપાભિધાનવાળા એ નરતનુમાં સતત પ્રકટ અનુભવાતી આપ ભગવાનના પરમેશ્વરસ્વરૂપની કળાને અનુરૂપ જ છે.

જીવભાવની મુગ્ધતાવાળું આપ ભગવાનનું આરંભનું જીવરૂપ, જીવે પ્રયત્નવડે જીવભાવથી છૂટી પાછા શિવ થવાના વેદઉપનિષદ્ આદિ શાસ્ત્રોના ઉપદેશમાં દૃષ્ટાંતભૂત થવાના આપ ભગવાનના કરુણામય આશયને અનુરૂપ જ હતું.

આપ ભગવાનના એ મંગલમય નરશરીરમાં આપ ભગવાનના અશરીર સ્વરૂપનું પ્રત્યક્ષ દર્શન કરવાનું સુભાગ્ય અમને સાંપડેલું હોવાથી અમને પણ અમારી અશરીર સ્થિતિમાં અશરીર રહેવાની અમોઘ કલા અનાયાસ સાંપડેલી છે એ આપ ભગવાનના પ્રત્યક્ષદર્શનનો મહિમા છે.

આપ ભગવાનના એ મંગલમય છતાં અક્રિય બ્રહ્મણુશરીરમાં આપ ભગવાનના પરમેશ્વરસ્વરૂપનું પણ પ્રત્યક્ષદર્શન કરવાનું સુભાગ્ય અમને સાંપડેલું હોવાથી અમારા અનીશ્વર જીવરૂપમાં પણ ક્વચિત્ અમારા ઈશ્વરરૂપની ઈશ્વરતા ચમકાવવાની પણ અમોઘ કલા અમને હસ્તગત થઈ છે એ પણ આપ ભગવાનના પ્રત્યક્ષદર્શનનો જ સ્વાભાવિક મહિમા છે.

સદા અક્રિય એવા આપ ભગવાનને આપ ભગવાનના એ મંગલમય શરીરવડે લૌકિક વૈદિક અનેક સક્રિયાઓ કરતા પ્રત્યક્ષ દેખીને અમે પણ અમને પ્રાપ્ત લૌકિક વૈદિક અનેક ક્રિયાઓ કરતા છતાં પણ સદા અક્રિય રહેવાની કળાને પામ્યા છીએ એ આપ ભગવાનના પ્રકટપરિચયનો મહિમા છે.

આપ ભગવાનના પરમાત્મસ્વરૂપે આપ ભગવાન દેવો આદિને પણ વંદા છતાં બ્રહ્મણુશરીરવડે દેવો આદિપ્રતિ આચરવાનાં વેદઉપનિષદ્ આદિ શાસ્ત્રોએ નિલ તથા નૈમિત્તિકકર્મો આપ ભગવાનને ઘણી પ્રીતિથી અને શાસ્ત્રે કહેલા વિધિપ્રમાણે આચરતા પ્રત્યક્ષ દેખીને દેવો આદિપ્રતિ અમારે આચરવાનાં શાસ્ત્રે કહેલા નિલ તથા નૈમિત્તિકકર્મો શાસ્ત્રે કહેલા વિધિપ્રમાણે પ્રીતિથી આચરતા રહેવાનો અમે પણ આગ્રહ રાખી રહ્યા છીએ એ આપ ભગવાનના આચાર્યપદનો પ્રકટ મહિમા છે.

શરીરભાવથી સહજ ઉપરામ પામીને અશરીરસ્વરૂપમાં સહજ સ્થિતિ કરી રહેતા આપ ભગવાનને પ્રત્યક્ષ દેખીને અમે પણ અમારા શરીરભાવથી ઉપરામ પામીને અશરીરરૂપમાં સ્થિતિ કરી રહેવાના ચિત્તની વૃત્તિના નિરોધરૂપ યોગની કળાને સહજ પામ્યા એ એ આપ ભગવાનનો શરણુગતપ્રતિનો અનુગ્રહક્રાંત છે.

કામનાવડે કરાતાં કર્મોના પુણ્ય તથા પાપના પ્રકારોને આપ ભગવાને ઝીણી છણવટથી છણીને સમજાવેલા હોવાથી તથા પુણ્ય અને પાપનાં અવશ્ય થનારાં સુખ તથા દુઃખરૂપ ફળોનાં સ્વરૂપ પણ સ્પષ્ટતાથી સમજાવેલાં હોવાથી અમે પાપના પ્રસંગોથી બનતે પ્રયત્ને સાવધ રહી પુણ્યના પ્રસંગોને સાધતાં રહીએ છીએ,

એમ છતાં અજાણતાં કે પરવશ બનીને બેતાંજાણતાં જે કાંઈ નાનાંમોટાં પાપ-

કર્મો અમે કરીએ છીએ કે અમારાથી થઈ જાય છે તે અમારા સર્વે પાપોને બાજને ભક્તિભાવે કરનારો આપ ભગવાનના સાક્ષાત્ દર્શનરૂપ જ્ઞાનસ્વરૂપમાન અગ્નિ અમારા ચિત્ત અને અશુભાને મોહિત કરીદેવતા કરે છે એ વિશ્વાસે અમે અમારા એ પાપકર્મોથી પણ દુઃખ રહેતાં નથી પણ સદા નિર્ભય રહીએ છીએ.

આપ ભગવાનના સાક્ષાત્ સત્ગુણવડે, હે સંત શિરોમણિ ! સર્જનતાનાં તથા દુર્જનતાનાં લક્ષણો ગ્રીણા સ્વરૂપને સમજેલાં અમે અમારા બનને પ્રવર્તે દુર્જનતાના ઓગાને દૂરથી પારખી તેનાથી દૂર રહેવાની સાવધાનતા રાખીએ છીએ અને સર્જનતાના પમરાટથી પ્રસન્ન રહેતા અમે સર્જનતાનેજ વરી રહેલા રહીએ છીએ.

એ રીતે આપ ભગવાનના પ્રકટ અત્મમાગમવડે અમે ઉપગ્રથી ભવારસ્યમાં વિચરતા રહેતા છતાં વાસ્તવિક સ્થિતિમાં સ્વરૂપોદ્ધાનમાં વિહાર કરતા રહેવા સમર્થ થયાં છીએ એ હે ભવભંજક ! આપ ભગવાનનાં ભવભોધિતારક ચરણકમલ આ લોકમાં સચર્યા તેનો અમોઘ મહિમા અમે સાક્ષાત્ અનુભવીએ છીએ, જય જય !

—[*]—

યોગસૂત્રો

[લેખક.—શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગત અંક બીજાના પૃષ્ઠ ૨૩ થી)

અભ્યાસવૈરાગ્યાભ્યાં તન્નિરોધઃ ॥ ૧૨ ॥

શુદ્ધિરી.—અભ્યાસ અને વૈરાગ્યવડે તેમનો (ચિત્તની વૃત્તિઓનો) નિરોધ થાય છે

પદ્મોદિની.—અભ્યાસવૈરાગ્યાભ્યાં વક્ષ્યમાણલક્ષણાભ્યાંમેષ તાસાં વૃત્તોનાં

નિરોધ અનુચિત્તં સેતસ્યત્તોતિ વાક્યશેષઃ । અભ્યાસ અને વૈરાગ્ય જેમનો લક્ષણ હવે કહેવાશે તેમના વડેજ તે વૃત્તિઓનો નિરોધ મિદ્ધ થાય છે. નિરોધ એટલે તેમનું પાછું ઊઠવું ન થાય તે. અભ્યાસ અને વૈરાગ્યવડે નિરોધ પામેલી વૃત્તિઓનું પાછું ઊઠવું બધ પડે છે એમ કહેવાનો ભાવ છે.

ભાષ્ય.—અથ તાસાં નિરોધે ક ઉપાય इति અભ્યાસવૈરાગ્યાભ્યાં તન્નિરોધઃ । હવે આ વૃત્તિઓના નિરોધમાં શું ઉપાય છે એ જાણવાની ઇચ્છા થાય એ સ્વાભાવિક છે તેથી તે જાણાવવા કહે છે કે અભ્યાસ અને વૈરાગ્યવડે તેમનો નિરોધ થાય છે.

ચિત્તનદો નામોમયસોગદિની યા વહન્તિ કલ્યાણાય વહન્તિ પાપાય ચ । ચિત્તરૂપ નદી નક્કી બને બાણુ વહેનારી છે. એક વડન કલ્યાણુલક્ષી જાય છે અને બીજું વડન પાપલક્ષી જાય છે.

યા તુ કલ્યાણપ્રાદભારા વિવેકરિપયતિમ્ના સા કલ્યાણવદ્ધા । જે તે કલ્યાણુલક્ષી જનારી વિવેકના ઢાળવાળી છે તે કલ્યાણુના વડનવાળી કહેવાય છે

સંસારપ્રાદભારા અવિવેકરિપયતિમ્ના પાવવદ્ધા । જે તે સંસારલક્ષી જનારી ને અવિવેકના ઢાળવાળી છે તે પાપના વડનવાળી કહેવાય છે.

તત્ર વૈરાગ્યેણ રિપયસ્રોતઃ ક્ષિણીકિયતે । ત્યાં પ્રથમ વૈરાગ્યવડે સંસારના વિષયોમણીનું વાદન રુધવામાં આવે છે.

વિવેકદર્શનાભ્યાસેન વિવેકસ્રોત ઉદ્ઘાટયતે । અને પછી વિવેકદૃષ્ટિના અભ્યાસથી વિવેકના ઢાળવાળું વહન વહેતું મૂકાય છે.

इत्युभयाधीनश्चित्तवृत्तिनिरोधः ॥ ૧૨ ॥ એમ ચિત્તની વૃત્તિઓનો નિરોધ (અભ્યાસ અને વૈરાગ્ય એ) બંનેને અધીન છે.

અનુવાદ:—હવે આ સૂત્રમાં પાંચ પ્રકારના ભેદવાળી કહેલી ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધનો ઉપાય કહેવામાં આવ્યો છે.

અભ્યાસને અને વૈરાગ્યને ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધનો ઉપાય કહ્યો છે.

એટલે ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધના ઉપાયમાં અભ્યાસ અને વૈરાગ્ય એ એ અંગો કહ્યાં છે. એ બંને અંગોનાં (સ્વરૂપ) સૂત્રકાર ભગવાન પોતે આગળ કહે છે.

तत्र स्थितौ यत्नोऽभ्यासः ॥ ૧૩ ॥

શુર્જરી:—યાં (સ્વરૂપમાં) સ્થિતિ કરવાના યત્નને અભ્યાસ કહેવામાં આવે છે.

પદ્મોદિની:—રજસ્તમોવૃત્તિશૂન્યસ્ય ચિત્તસ્ય ઇકાગ્રતાપરિણામઃ સ્વરૂપનિષ્ઠ-પરિણામો વા સ્થિતિઃ । રજોગુણ તથા તમોગુણની વૃત્તિઓથી રહિત થયેલા ચિત્તની પરિણામે જે એકાગ્રતા થાય છે અથવા જે સ્વરૂપનિષ્ઠા થાય છે તેને સ્થિતિ કહેવામાં આવે છે.

તસ્યાં યત્નોઽસ્યન્તોત્સાહઃ પુનઃ પુનસ્તથાત્વેન ચેત્તસિ નિવેશનં વા અભ્યાસ इति शब्दयते ॥ ૧૩ ॥ તે સ્થિતિને વિષે જે યત્ન, જે અત્યંત ઉત્સાહ, અથવા એકાગ્રતાનું વા સ્વરૂપનિષ્ઠાનું ચિત્તમાં વારંવાર સ્થાપન કરવું તેને અભ્યાસ કહ્યો છે.

ભાષ્ય:—ચિત્તસ્યાવૃત્તિકસ્ય પ્રશાંતવાહિતા સ્થિતિઃ । અવૃત્તિક (વૃત્તિ વિનાના) ચિત્તની પ્રશાંતવાહિતા (જેમાંથી વાહિતા એટલે વહનશીલતા વા દ્રવશીલતા પ્રશાંત એટલે શમી ગયેલી હોય છે એવી) સ્થિતિ થાય છે.

તદર્થઃ પ્રયત્નો વીર્યસ્તત્પિપાદયિષયા તત્સાધનાનુષ્ઠાનમભ્યાસઃ ॥ ૧૩ ॥ એ પ્રશાંતવાહિતા સ્થિતિને માટેનો પ્રયત્ન, ઉત્સાહ, એ સ્થિતિ સંપાદન કરવાની ધૃષ્ટાથી એ સ્થિતિ સંપાદન કરાવનારાં સાધનોનું અનુષ્ઠાન અભ્યાસ કહેવાય છે.

અનુવાદ:—ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધમાં ઉપાયભૂત અભ્યાસ તથા વૈરાગ્ય એ બેમાંના અભ્યાસનું સ્વરૂપ પ્રથમ આ સૂત્રમાં કહેલું છે.

કરવું કરેલું એકનું એક કાર્ય વારંવાર કરવામાં આવે તેને અભ્યાસ કહેવામાં આવે છે.

એકનું એક કાર્ય વારે વારે કર્યા કરવામાં સાધારણ રીતે કંટાળો વા અણુગમે ઉપજે તેની સામે ઉત્સાહ તથા રસ ઉપજવીને એકનું એક કાર્ય વારેવારે કર્યા કરવાનો જે યત્ન (ઉદ્દમ) કરવો પડે તેને પણ અભ્યાસ કહેવામાં આવે છે.

ચિત્તની વૃત્તિઓનો નિરોધ થાય એ માટે જે કાર્ય કરવું થાય તે કાર્ય વારેવારે કર્યા કરવાના યત્નને આ સૂત્રમાં અભ્યાસ કહ્યો છે.

ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધમાટે જે કાર્ય કરવું જોઈએ તે કાર્ય પુરુષની તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાનું છે એમ પણ આજ સૂત્રમાં કહેલું છે.

પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ તો સ્વાભાવિક હોય તે કરવી પડે એવું હોયજ નહિ.

પણ ચિત્તની અત્યંત સમીપતા તથા યોગ્યતાને કારણે પુરુષને ઉપજતા અવિવેકને વશવર્તી પુરુષને ચિત્તમાં પોતાના સ્વરૂપની સંલવના થાય છે તથા તેથી ચિત્ત તથા તેની વૃત્તિઓ સાથે સંસ્પર્શ કરીને પુરુષ ચિત્તે કર્ષણાં મિથ્યા સુખદુઃખને પોતાનાં કરી

મિથ્યા સંતાપને પામે છે તથા તેથી કરીને પછી પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિત રહેવાથી અનુભવાતી સ્વાભાવિક સ્વસ્થતા (જંપ) તે ખોઈ બેસે છે.

હવે જો પુરુષ પોતાના ચૈતન્ય સ્વરૂપનો પૂરો વિવેક કરી તેમાં જ સ્થિતિ કરે તો ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધમાટે કરવાનું સર્વોત્તમ કાર્ય તો એ જ છે.

કારણ કે ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધ સમયે પુરુષ તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિત થાય છે એમ ત્રીજા સૂત્રમાં કહ્યું છે તે પરથી પુરુષ તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિત હોય ત્યારે ચિત્તની વૃત્તિઓનો નિરોધ હોય છે એમ જાણી શકાય છે.

એટલે જો પુરુષ તેના પોતાના સ્વરૂપમાં જ પોતાની સ્થિતિ કરી રહે તો ચિત્ત સ્વાભાવિક રીતેજ અવૃત્તિક (વૃત્તિ વિનાનું) રહે ને તેથી તેની વૃત્તિઓનો નિરોધ પણ સ્વાભાવિક રીતેજ સાંપડેલો થાય.

એમ હોવાથી આ સૂત્રમાં ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધ માટે કરવાનું સર્વોત્તમ કાર્ય તો પુરુષે તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાનું કહ્યું છે.

ચિત્તના રૂપને પામેલું પુરુષનું સ્વરૂપ ચિત્તથી જુદું પડે તો પુરુષ તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરી શકે અને ચિત્તના રૂપથી પુરુષના સ્વરૂપને જુદું પાડવાનો ઉપાય ચિત્તની વૃત્તિઓનો નિરોધ કહ્યો છે તેથી પ્રથમ ચિત્તની વૃત્તિઓનો નિરોધ સાધ્યા વિના પુરુષ તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરી શકે એમ નથી એવી શંકા કરવાને કારણ નથી.

પુરુષનું સ્વરૂપ ચિત્તના રૂપને પામેલું નથી પણ ચિત્તના સમાન રૂપને પામેલું છે એમ ૪ થા સૂત્રમાં કહ્યું છે પુરુષ ચિત્તની સરૂપતાને પામેલો છે એમ કહ્યું છે એટલે ચિત્તના રૂપ જેવું પુરુષ પોતાનું સ્વરૂપ માનતો થયો છે પુરુષનું સ્વરૂપ અરેખર ચિત્તના રૂપને પામ્યું નથી પુરુષનું સ્વરૂપ ચૈતન્ય છે અને ચિત્ત જડ છે તે બેનો અરેખર તથેગ પણ થવો ઘટે નહિ તો એ બેની એકતા તો કેમજ થાય ? કેવળ અવિવેકથી પોતે ચિત્તના આકારને પામેલો પોતાને જાણે છે તેથી પુરુષ ચિત્તને અનુસરે છે એમ ચિત્તેરપ્રતિસંક્રમાયા ॥ એ ચોથા પાદના ૨૨મા સૂત્રમાં પ્રતિપાદન કર્યું છે.

અવિવેકથી ચિત્તના સમાનરૂપને પામેલો પુરુષ જેટલી સહેલાઈથી ચિત્તના સમાનરૂપને પામેલો થાય છે તેટલીજ સહેલાઈથી વિવેકવડે પુરુષ ધારે તો પાડે પોતાના ચૈતન્ય-સ્વરૂપમાં સ્થિત થઈ શકે છે.

અને પુરુષ તેના ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં સ્થિત રહે તો ચિત્ત જડ હોવાથી તેની બેજ પરિણામ પામી વૃત્તિના ભાવને પામી શકે નહિ.

એમ ચતાં ચિત્ત અવૃત્તિક થાય અને ચિત્ત અવૃત્તિક ચતાં તેની વૃત્તિઓનો નિરોધ થઈ ગયેલો થાય અને ચિત્તની વૃત્તિઓનો નિરોધ રહે એટલે જો ચિત્ત અવૃત્તિક અવસ્થાને પામેલું રહે તો પુરુષની તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ ટકી રહેવા પામી.

પણ ચિત્તની સાથે પુરુષની તન્મયતા જેટલી દૃઢ એટલું પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિત થવાનું અઘરું થાય, અને કદી સ્થિત થવાય તો તે સ્થિતિ અધિક સમય ટકી રહેવાનું મુશ્કેલ બને.

એમ હોવાથી વિવેકવડે પુરુષ કદી એકવાર પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરે તો પણ ચિત્ત સાથેની તન્મયતાની દૃઢતાના પ્રમાણમાં વહેંચેલું મોડું પણ તેમાંથી પાણું ઉઘાડી શકાશે એટલે ચિત્તના આકારે થવાનો સંભવ થાય.

તેથી જે સ્વરૂપમાંથી ઉત્થાન પામી પુરુષ ચિત્તના આકારને ધારણ કરે તો પુરુષ પાછું બગ્ગત થઈને પોતાના સ્વરૂપમાં પાછી સ્થિતિ કરવી જોઈએ.

એમ વારંવાર પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાના પુરુષના યત્નને આ સૂત્રમાં અભ્યાસ કહ્યો છે, આ અભ્યાસના બળથી બ્યારે પુરુષની તેના સ્વરૂપમાં અખંડ સ્થિતિ થાય ત્યારે ચિત્ત તેના ઉપાદાનકારણ પ્રકૃતિમાં લય પામે તે પુરુષ કૈવલ્ય પામે તથા પુરુષનું આ પ્રસિદ્ધ પુરુષરૂપ એટલે ચિત્ત સાથેની સરૂપતાવાળું પુરુષરૂપ નિર્વાણ પામે એ પુરુષનો સંસારથી મોક્ષ થયો કહેવાય.

બીજા સૂત્રમાં ચિત્તની વૃત્તિના નિરોધને યોગ કહ્યો છે. સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાને યોગ કહ્યો નથી અને સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાનાં કાર્યમાં ચિત્તની વૃત્તિનો નિરોધ કરવાની કોઈ ક્રિયા કરવી થતી નથી તેથી આ સૂત્રમાં જે કહ્યું છે તે સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાનું નથી કહ્યું પણ સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાના કાર્યમાં સાધનભૂત એવો ચિત્તની વૃત્તિનો નિરોધ કરવાનું કહ્યું છે એવી શંકા કરવાને પણ કારણ જણાતું નથી.

બીજા સૂત્રમાં ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધને યોગ કહ્યો છે એ ખરું છે પણ ચિત્તની વૃત્તિઓનો નિરોધ કરવાનો હેતુ સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાનો છે એમ ત્રીજા સૂત્રમાં કહ્યું છે તે પરથી સ્પષ્ટ જણાઈ આવે છે કે યોગનો મુખ્ય અર્થ તો સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાનો છે, અને સંયોગો યોગ દ્વયુક્તો જીવાત્મપરમાત્મનો: । ' પુરુષના તેના પોતાના સ્વરૂપ સાથેના સંયોગને યોગ કહ્યો છે ' એવા યાજ્ઞવલ્કય ભગવાનના વચન સાથે સૂત્રકાર ભગવાન પણ સંમત છે એમ પણ તે પરથી જણાઈ આવે છે. એટલુંજ નહિ પણ પુરુષના પુરુષરૂપના તથા તેના સ્વરૂપરૂપના અવિવેકને લીધે પુરુષને સાંપડેલું પુરુષરૂપ એ એ રૂપના વિવેકવડેજ વિલાઈ જાય છે તથા પુરુષની તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ થાય છે એવા વેદાંત સૂત્રોના ઉપદેશને સૂત્રકાર ભગવાન પણ સંમત છે એવું પણ આ સૂત્રના ઉપદેશ પરથી જણાઈ આવે છે એમ છતાં સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાને સીધી રીતે યોગ ન કહેતાં ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધને સૂત્રકાર ભગવાને યોગ જે કહ્યો છે તેનું કારણ એવું છે કે સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાના કાર્યમાં મુખ્ય સાધન વિવેકનો વેદાંત સૂત્રોમાં વિસ્તાર કર્યો છે એવી રીતે સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાના કાર્યમાં બીજા સાધન ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધનો યોગસૂત્રોમાં વિસ્તાર કરવામાં આવ્યો છે. અને વિવેક સાધનનો વિસ્તાર કરવા છતાં વેદાંતસૂત્રોમાં ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધનો પણ સ્વરૂપ ઉપદેશ યોગ્ય સ્થાને કરવામાં આવ્યો છે તેમ યોગ્ય સ્થાને મુખ્ય એવા વિવેક સાધનનો આ સૂત્રમાં સ્વરૂપમાં ઉપદેશ કરીને અન્યત્ર બીજા ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધ સાધનનો જ વિસ્તાર કરવામાં આવ્યો છે તેથી સીધી રીતે સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાને યોગ નહિ કહેતાં ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધને આ અંત્યમાં યોગ કહેવામાં આવ્યો છે.

પુરુષના ચૈતન્ય સ્વરૂપનું પ્રતિપાદન સૂત્રકાર ભગવાને બીજા પાદના વીશમા સૂત્રમાં કરેલું છે તે સ્વરૂપને યથાવત્ સમજી તે સ્વરૂપમાં પોતાની સ્થિતિ કરવાનો આ સૂત્રમાં ઉપદેશ છે તે સર્વથા સંગત છે.

આ વિવેકવડે સ્વરૂપમાં સ્થિત થવાના સાધનમાં જેને સામર્થ્ય વા રુચિ ન હોય તેવા પુરુષને માટે ચિત્તની વૃત્તિના નિરોધવડે સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાના બીજા સાધનને આગળ ૧૭-૧૮ સૂત્રોમાં કહ્યું છે.

મુંબઈ-આનંદાશ્રમ-સુસુધુમંદલમાં જયંતીમહોત્સવ પ્રસંગે ધવેલું પ્રવચન

[સેખર-શ્રી. મણિશંકર ત્રિભુવન બદ્ધ-સુરત]

જેઓશ્રીના વિશ્વોદ્ધારક પાદારવિદ્યુગલનું ચરણ લઈ અનેકાનેક જીવો સંસારસાગરનો પાર પામ્યા છે અને જેઓશ્રીએ ભવસાગરના પ્રવાસીમાટે દુઃખના ભયંકર ખડકાથી બચવા દીવાદાંડીરૂપ અનેક મધ્યે સ્થાપિત કર્યા છે અને સામાન્ય જીવોને ધર્મપ્રેરણા પ્રાપ્ત થાય એ હેતુપૂર્વક પોતાના નિવાસસ્થાનરૂપ આશ્રમેને તીર્થધામ બનાવ્યા છે કે જ્યાં જઈને સંસારી જીવો શીતળતા અને આનંદ પ્રાપ્ત કરી સંસારને તેટલા સમય પૂરતાં જૂની જાય છે. એ મહાન સમર્થ સદગુરુદેવના પ્રાપ્ત્યને આજે ૯૨ મું વર્ષ બેસે છે એટલે આઠ વર્ષ પછી એ જ્ઞાન-યોગમાર્તંડ, સર્વેશ્વરનો શતાબ્દીમહોત્સવ ઉજવવાનું હામ્ય આપણને પ્રાપ્ત થશે.

મહાત્માઓ પૃથ્વીપર ક્યારે આવે છે, શામાટે આવે છે, કાને માટે આવે છે, આ બધું ઈશ્વરી વિકાસક્રમની યોજનાનુસાર બનતું આવે છે, ને બને છે એ આપણે ભગવાન રામચંદ્ર, ભગવાન કૃષ્ણચંદ્ર, ભગવાન બુદ્ધ, શ્રીશકતચાર્ય ઇલાદિના અવતારોથી જાણ્યું છે, એટલે એ દૃષ્ટિએ જોતાં પૂજ્યપાદ ગુરુદેવનું પ્રાપ્ત્ય કયા વિશિષ્ટ હેતુપૂર્વક થયું હતું તે તો તેઓશ્રીના સમકાલિન જનોને સુવિનિત છે, અને આપણા જેવા અન્ય જિજ્ઞાસુ જનોમાટે તેઓશ્રીના ઈર્મ, ઉપાસના, જ્ઞાન, સદુપદેશ આદિના મૂર્તિમંત અર્થો વારસારૂપે મળેલા છે. ભગવાન આદ્યશમ્ભાર્યજીએ પ્રધાનત્રયીપર ગુજરાતીમાં ટીકા લખવાનું પ્રથમ માન એઓશ્રીના કાળે જાય છે. ભગવાન શકરાચાર્યે આખા ભારતવર્ષમાં ફરી ધર્મપ્રચાર કર્યો હતો તેમ પૂજ્યપાદ ગુરુદેવે ધર્મસેવામાટે પૃથ્વીપર વિશાળ ૫૮ રોકડો છે.

પૂજ્યપાદ ગુરુદેવનું આચાર્યતરીકેનું જીવન અલૌકિક હતું. શાસ્ત્રોના ગૂઢ પ્રશ્નોના નિરાકરણમાટે, યોગની ગહન સુરક્ષેલીઓના ઉકેલમાટે અને પરમપદની અટપટી ગુચોના ઉકેલમાટે એઓશ્રીનું દિવ્ય અને પ્રગણિત જીવન શબ્દોપ જેવું હતું. માણસ મુજે મોઢે એ દિવ્ય વિમૂર્તિ સમક્ષ બેસી ગયું તો પણ તેને અનેકવિધ શકાઓનું સમાધાન એ દિવ્યદર્શનમાં થતાં.

ગુરોસ્તુ મૌનં વ્યાખ્યાન શિષ્યાસ્તુ છિન્નસંશયો. એ સૂત્ર એઓશ્રીના દર્શનમાં સાચુંક થતું.

આચારદ્વારા ઉપદેશ કરનાર આચાર્યોમાં એઓશ્રીનું સ્થાન અમપદે હતું એઓશ્રીનો દિવ્ય ઉપદેશ જેમણે હૃદયપૂર્વક ઝીંઘ્યો છે અને તદનુભાવ પ્રયત્ન કર્યો છે તેઓ મોક્ષપથપર આરૂઢ થયા છે. મોક્ષનો સંન્યામ ગાજમાર્ગ ધરો લામો હોવાથી મહાત્માઓ ભવાટવીમાં બ્રહ્મા પડેલા જીવોને કેડીના દુકા રસ્તે પોતાની સાથે લઈ જઈ મોક્ષમંદિરના દરવાજે મૂકી દે છે અને એટલા માટેજ-દુકે રસ્તે ઝડ પહોંચનામાટેજ-મહાત્માઓના ચરણના સ્પર્શની જીવોને આવશ્યકતા છે.

સંમાગના ત્રિવિધ તાપથી તપેલા અને આકળવિખળ થયેલા જીવોને સચી ટાંકક સંતના ચરણમાજ મળે છે જગતમા મતમિવાંધ જીવોને બીજો ક્યાયે આશ્રય નથી.

“સંત બિટપ સરિતા ગિર ધરણી; પરહિત હેતુ સખન્દકી કરણી”

સંતનાં હૃદય માખણ કરતાં પણ કામળ હોય છે. માખણને તો પોતાને તાપ લાગે લારે

તે ખીગળે છે પણ સંતનું હૃદય તો ખીજનાં દુઃખ જોઈને દ્રવી ઊઠે છે. સંતપુરુષો અકારણ કૃપા કરનારા છે. જગતમાં સંતોનો આવિર્ભાવ કેવળ જનકલ્યાણમાટે જ હોય છે.

પૂન્યપાદ ગુરુદેવે સદાચારદ્વારા, પુરતકોદ્ધારા, પ્રવાસદ્વારા, ઉપદેશદ્વારા અને પત્રોદ્વારા એમ અનેક પ્રકારે ધર્મોન્નતિ કરી છે અને જીવોને માર્ગદર્શન કરાવ્યું છે.

કર્મ, ઉપાસના અને જ્ઞાન એ મોક્ષના ત્રણ ધોરી માર્ગ ઉપર સર્વભાર્ટિ રૂઢી સૌને માટે એ માર્ગો ઉપયોગી બનાવ્યા છે અને સરળતા કરી આપી છે. સૌને કર્તવ્યપથપર ચઢાવ્યા છે. કર્તવ્યભ્રષ્ટ બનેલાઓને પંપાળા-ભુચકારી વિશ્વાસમાં લઈ, કર્તવ્યપરાયણ બનાવ્યા છે. ભૂતળપર પોતે બિરાજ્યા હાંસુધી જનકલ્યાણ સિવાય અન્ય કાંઈ પ્રવૃત્તિ એઓશ્રીએ આદરી નથી. જેમણે કંદી કાંઈ પ્રકારની ઈર્ષ્યા ઉપભવી નથી કે પ્રકટ કરી નથી; પણ “પુણ્યશાળાને પગલે રિદ્ધિ” એ ન્યાયે અનામાસે બધું આવી મળ્યું છે. જનતાએ ધરેલી બેટમાંથી પાછા પાઈ સન્માર્ગે ખરચી છે અને છેલ્લે જે વળ્યું તે “તેરા પુણ્ય તેરે દ્વાર” એ ન્યાયે જનતાને સમર્પણ કર્યું છે.

પૂન્યપાદ ગુરુદેવે મનુષ્યો વચ્ચે વસીને મનુષ્યોનેવો વ્યવહાર કાર્યો તથા બધા મોટા લાગના માણસોએ એમને સાચા સ્વરૂપમાં પીછાડ્યા નથી. ખીજ મહાત્માઓ જેવા એક મહાત્માજ એમને માન્યા. એઓશ્રીનું જીવનચરિત્ર જોતાં જણાય છે કે પૃથ્વીપર આવા સંતો કવચિતજ પધારે છે અને પોતાનું કાર્ય સમાપ્ત કરી સ્વસ્થાને ચાલ્યા જાય છે.

એ મહાન સમર્થ સદ્ગુરુદેવે પૃથ્વીનેપાટલે પધરી શું શું કર્યું છે તેનું દિગ્દર્શન કરાવવા જેટલો સમય આજે નથી. એનું વર્ણન કરવા જતાં ઘણો સમય જોઈએ. એઓશ્રીના જીવનનું એક એક પાનું એક એક ઉપનિષદ છે, અત્યુત્તમ જ્ઞાનભંડારથી ભરેલું છે, એટલુંજ નહિ પણ ચમત્કારિક છે. મનુષ્યજીવન સાથે એ દિવ્યજીવન સરખાવી શકાય તેમ નથી. હુંકમાં કહું તો શાઓમાં સદ્ગુરુતી જે વ્યાખ્યા આપેલી અને વર્ણવેલી છે તે વ્યાખ્યા એઓશ્રીના જીવનદર્શનથી સમજાઈ જતી. એઓશ્રીનાં દિવ્ય નેત્રકમળમાં શું ભર્યું હતું! એઓશ્રીના મુખારવિંદપર કેવી દિવ્ય પ્રભા હતી! એઓશ્રીના હૃદયની કેટલી વિશાળતા, ઉદારતા ને કામળતા! આ બધાનું વર્ણન કરવા હું અસમર્થ છું.

આવા એક સમર્થ સદ્ગુરુ, ધર્મપથના જ્યોતિર્ધર, યોગ-જ્ઞાનના પ્રકાંડ પંડિત અને આતુર્વણ્ય પ્રગ્નના સાચા સદ્ગુરુ આ પૃથ્વીપર પધાર્યા અને જનતાના હૃદય ઉપર જ્ઞાનમૃતના પર્ણન્યથી છંટકાવ કરી તેમને સન્માર્ગગામી થવાની પ્રેરણા આપી એ મહાન સમર્થ સદ્ગુરુદેવને આજે આપણે કૃતજ્ઞતા દાખવવા, ગુણપૂજા કરવા અને ત્રેમપુષ્પાંજલિ અર્પણ કરવા ભેગા મળ્યા છીએ તો આપ સૌની સાથે હું પણ એ કૃપાબન, ભવોદધિતારક શ્રીનાથભગવાનને પુષ્પાંજલિ અર્પણ કરી કૃતાર્થ થઉં છું. છેલ્લે એ સર્વેશ્વર પ્રભુના પાદારવિદ યુગલમાં સાષ્ટાંગ પ્રણિપાતપૂર્વક ભાવના કરું છું કે હે સદ્ગુરુદેવ!

यत्रैव यत्रैव मनो मदीयं, तत्रैव तत्रैव तत्र स्वरूपम् ।

यत्रैव यत्रैव शिरो मदीयं, तत्रैव तत्रैव पदद्वयं ते ॥

શ્રીનાથસુબોધમાલા

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથ ભગવાન]

(સં. ૨૦૦૬ની ત્રિપુરીપૂર્ણિમા-કાર્તિકીપૂર્ણિમા-મહાપૂજન પ્રસંગના)

દોહરા

સ્વભેદમલસમ વિચિત્રે, મિથ્યા જાણે જેહ;	
મિથ્યા દુઃખમય વિષયમાં, કદી ન રાચે તેહ.	૧
અપકારકને ત્યાગવું, ધારી ધૈર્ય અપાર;	
પ્રમાદ આકિને વશ થઈ, ભજવું નહિ લગાર.	૨
મનસા વાચા કર્મણા, રે'વું બ્રહ્મભોઝાર;	
મનસા વાચા કર્મણા, ત્યજવું દશ્ય અસાર.	૩
મતિના સૌ દાપો ત્યજી, કરવી તેને સ્થિર;	
પછી તેને સૂક્ષ્મ કરી, જોવું બ્રહ્મસુધીર.	૪
સહજ સુખમાં સ્થિર રહી, વિષયસુખને ત્યાગ;	
સહજસુખમાં સ્થિર થતાં, મળે ન દુઃખને લાગ.	૫
બાહ્યાવ્યંતર બ્રહ્મને, જે ભાળે ભરપૂર;	
દુઃખમય ચિત્તવિકાર સૌ, રે' તેથી અતિ દૂર.	૬
ઈશ્વરના અનુમહવડે, સર્વે વિદ્ય વિલાય;	
અરિનાં તતમન ક્ષીણ થઈ, અતિ દુઃખી તે થાય.	૭
બ્રહ્મરૂપે રે'નારની, પાસે વિદ્ય ન જાય;	
જેમ અગ્નિથી ભય ધરી, જંતુ દૂર પળાય.	૮
બ્રહ્મસ્વરૂપે જે રહે, નિરખે બ્રહ્મ સદાય;	
તેના મનમાં દશ્યની, તૃષ્ણા કદી ન થાય.	૯
જેમ પ્રજ્વલિત આગથી, થાય સલભનો નાશ;	
તેમ બ્રહ્મરૂપ જ્ઞાનીથી, પામે ત્રિવિદ્ય વિનાશ.	૧૦
કાકશ્યાન ને હુંડની, ઉપમા શુભ ન ગણાય;	
સુંકર પવિત્ર ઢેવની, ઉપમા ઐશ્વર્ય મનાય.	૧૧
ભોજન ને ભાષણ વિષે, સાવધ રહો સદાય;	
તેથી તતમન સ્વસ્થ રે', ઢેવભાવ કરશાય.	૧૨
અમાર કસાઈ લાંગીની, ઉપમાને નવ પામ;	
બ્રહ્મોપમાને પામવું, લઈ બ્રહ્મમા આરામ.	૧૩
નિજસુખથી વિપરીત સુખ, જે જે જગમાં હોય;	
તે તે સઘળું ત્યાગવું, માની વિષયમ સોય.	૧૪
કુદરથમાં ત્રણ જીવનો, કરીને સુદૃઢ બાધ;	
નામરૂપનો બાધ કરી, જોવું બ્રહ્મ અગાધ.	૧૫

મુમુક્ષો ! મલતી ખાણ ભણી, ભૂતે ન કદી જઈશ;
જે જઈશ તો તેમાં પડી, પાછળથી પસ્તઈશ. ૧૬

મુમુક્ષો ! બ્રહ્મસ્વરૂપમાં, રે'તું સ્થિર સનાય;
નામરૂપ જડ જગત્તે, ભૂલથી રમર ન કઢાય. ૧૭

નાગપુત્ર મુખમાં થડી, શેજો જે સ્થિર થાય;
તો ફેણ પછાડી નાગ તે, મરણશરણુ થઈ જાય. ૧૮

(ચાલુ)

શ્રીકાર્તિકીપૂર્ણિમા મહાપૂજન (ત્રિપુરીપૂર્ણિમા)

સંવત ૨૦૦૬ના કાર્તિક સુદિ ૧૫ શનિવાર તા. ૫ નવેમ્બર ૧૯૪૯

મહાપૂજનનો સમય:—

સવારના ૯ થી પ્રારંભ થશે.

વિજ્ઞપ્તિ

સર્વે બંધુઓ તથા બહેનોને વિજ્ઞપ્તિ કરવામાં આવે છે કે પચાશથી વધારે માણસોમાટે ભોજનના સંબંધમાં પ્રતિબંધ મૂકનારો જે ધારો છે, તેમાં હાલમાં સૌરાષ્ટ્ર સરકારે લીલાસૂકો મેવાની છૂટ આપેલી છે તે પ્રમાણે આગામી કાર્તિકી પૂર્ણિમાના મહોત્સવપ્રસંગે આવનારા બંધુબહેનોમાટે ફાલ્ગુણની વ્યવસ્થા કરવામાં આવશે.

મહાપૂજનમાટે આવનારાં બંધુબહેનોએ કાર્તિક સુદ ૧૧ પહેલાં પોતાના આગમનના સમાચાર અહીં મળી જાય તેમ કરવા, તથા જેટલો સમય આશ્રમમાં રહેવું થાય તેટલો સઘળો સમય બનતે પ્રયત્ને પૂજન સ્મરણાદિક સ્પર્કાર્થમાં પસાર થાય તેમ કરવામાટે સ્મરણ કરાવવામાં આવે છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

(ભાદ્રપદમાસ)

શ્રીનાથજયંતિમહોત્સવ મહાપૂજન:—આશ્વિન સુદ કૃત્તિકા દિવસે આનંદાશ્રમમાં—અવલુ મંદિરમાં—હોડિણા ઉપર પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં હજિલ પધરાવવામાં આવ્યાં હતાં, તથા પાદુકાજનું હાજર રહેલા સૌ શુભબંધુઓ તથા બહેનોએ યથાવિધિ મહાપૂજન કર્યું હતું, ત્યારબાદ શ્રીનાથધાટ ઉપર પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં હજિલ તથા પાદુકાજની પધરામણી કરવામાં આવી હતી, અને શ્રીનાથગંગાના પ્રવાહમાં પૂજ્ય પાદુકાજ સાથે સૌએ સ્નાન કરી મહાપૂજન કર્યું હતું. ત્યારબાદ સૌને પ્રસાદ અને ચરણામૃત આપવામાં આવ્યું હતું. આજના શ્રી. દરણસિંહજી લાલસિંહજી હાથે લખી તૈયાર કરેલ પુસ્તિકા કે જેના પ્રકાશ

શ્રી, શુભવંનસિદ્ધ-મુખપ્રવાળા છે તે "નાયધાટ" નામક પુનિતકાનું વાચન કર્યું હતું. સારઆદ શ્રીઅમદાવાદનિવાસી શ્રી મંગળપ્રસાદ માધવલાલ વ્યાસે જ્યંતીમહોત્સવ પ્રસંગનું પ્રવચન કર્યું હતું, શ્રી. કાનજીભાઈ વચળાવાળાએ પણ જ્યંતીનું એક કાવ્ય ગાયું હતું, તેમજ રાત્રે, શ્રી મૂળશંકર મોહનલાલ હન્ગીર્તનકારે પૂજ્ય શુરદેવનું "જન્મ મંગળ" હરિકીર્તન કર્યું હતું. શ્રીનાયજ્યંતીના દિવસે ફલાહાર તથા વળતા દિવસે ભોજન પારણા શ્રી. વામનરાય જટાશંકર વમાવડા-ખાટલુવાળા તરફથી આપવામા આવ્યું હતું

મુખ્યલેટ-—૩૧. ૧૦-૦-૦ શ્રી અજિતરાય હરિદાસ પારેખ-મુખર્ષી ૩૧. ૧૧-૪-૦ શ્રી. રવજી દેવજી ગાંધી હા. શ્રી. મનુભાઈ છગનલાલ-જામનગર ૩૧ ૧૫-૦-૦ ૨૫. માતુશ્રી સોનબાઈના આત્મકથાણાર્થે હા ઉપેક્ષિદ્ધ-મુખર્ષી.

લઘુરુદ્ર તથા રુદ્રાભિષેક:—એન વસંતએન નથુગામ પંજા ૬ રુદ્રાભિષેક માતુશ્રી શિવકુવર એન-ભાયાવદર ૫ રુદ્રાભિષેક. હા. નથુરામભાઈ શ્રી જટાશંકર મયાગામ રુદ્રાભિષેક. શ્રી મંગળદાસ માધવલાલ-અમદાવાદ શ્રી. માણેકલાલ દામોદર-ઉમરેઠ વિજયાગૌરીજહેન-લઘુકા રદ્રી ૧

મિષ્ટાન્નભોજન-—૩૧. ૧૫-૦-૦ એન જશોદાગૌરી હરિલાલ ત્રિવેદી તરફથી શરતી ભોજન. (વ્યાજમાથી ભાદરવા શુદ્ધ ૧ તથા ૩૧. ૧૫૫ ભા. વ. ૧ના ભોજનના) શ્રી. દરબારશ્રી રાવતવાળા સાહેબ-બીલખા-(મીઠાં,) શ્રી માનસિંહ નથુસિંહ-કુતિયાણા ૧ થાળ તે ત્રણ પ્લાલણુને ભોજન ૩૧ ૭-૮-૦ શ્રી જગદીશચંદ્ર મગનલાલ રામજી જોશી તરફથી છ પ્લાલણુ ભોજન. ૩૧. ૧૫-૦-૦ ૨૫. શ્રી. માણેકશંકર પૂજીનંદની પુણ્યાતથિ નિમિત્તે શરતી ભોજન. ૩૧. ૧૮-૧૩-૦ શ્રી. કરશનદાસ હરજી વડુકુળ-આફ્રિકા. ૩૧. ૨૦-૦-૦ છગનલાલ સવજી હરતે ભોજન-મુખર્ષી.

થાળ —૩૧ ૫-૦-૦ એન દેવબાઈ દામજી-ખાટવા ૪ થાળ. ૩૧ ૧-૪-૦ શ્રી રતનશી લલુભાઈ-ઉમરાળા ૩૧ ૨-૮-૦ એન ઉમયાએન-અનદાશ્રમ (૨ થાળ). ૩૧ ૧-૪-૦ શ્રી. અંબાલાલ જોશીલાલ-અમદાવાદ. ૩૧ ૧-૪-૦ શ્રીમતી કસ્તુરબેન વ્યાસ-બીલખા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. છગનલાલ સવજી-મુખર્ષી ૩૧ ૬-૪-૦ શ્રી. ગોવંદનદાસ હીજી ૫ થાળ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. મંગળપ્રસાદ માધવલાલ વ્યાસ અમદાવાદ ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી ચંદુલાલ શંકરલાલ જામજોષીપુર ૩૧ ૬-૪-૦ શ્રી માણેકલાલ નાનજી ચંદાગણા તરફથી બિજલિજી મિતિના પાંચ થાળોના ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. મધુવદન મન્નરાય ઝોઝા-અમલનેગ. ૩૧ ૨-૮-૦ માણેકલાલ દામોદર-ઉમરેઠ (૨ થાળ) ૩૧ ૩-૦-૦ શ્રી કાશીનાથ મગનલાલ જોશી થાળ ૩૧. ૨-૮-૦ શ્રી અંનાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી-જોરાવરનગર (બે થાળ) ૩૧. ૩-૦-૦ ૨૫. નર્મદાએન-કુડલા શરતી થાળ. ૩૧. ૧-૪-૦ ૨૫. શ્રી નાનજી જોશીભાઈના આત્મકથાણાર્થે શ્રાદ્ધતથિ નિમિત્તે ૧ થાળ હા. અં. ના. જોશી આનંદાશ્રમ-બીલખા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકર નરજોરામ પડિયા-મુખર્ષી ૧ થાળ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. માનસિંહ નથુસિંહ-કુતિયાણા ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ-કુડલા ભા. વ ૬ શરતી ૧ થાળ. ૩૧ ૩-૧૨-૦ પ્રાણકુવરએન ચકુભાઈ-રાજકોટ. ૩ થાળ. હા. ૫ પ્લાલ-પ્રકાશજી ૩૧ ૧૨-૦-૦ ૨૫. મહાલક્ષ્મીએનના પતિ ૨૫ છગનલાલ વજેશંકરના આત્મકથાણાર્થે (૧ શરતીય ભોજન) ૩૧ ૧-૪-૦ ૨૫ અંબાલાલ કેશવલાલ-ખાધા. હા. કેશવલાલભાઈ. ૩૧. ૫-૦-૦ શ્રી. મનમુખલાલ દામોદર-કુડલા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. માણેકલાલ

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	લક્ષ્યચિંતન.	૬૫
૨	શ્રીનાથવર્યનાનૃત.	૬૬
૩	પ્રાર્થના.	૬૭
૪	યોગસૂત્રો.	૬૮
૫	અનન્યશરણુ.	૬૯
૬	શ્રીકૃતિશ્રીપૂર્ણિમા મહાપૂજનમહોત્સવ.	૭૧
૭	આચાર્યશ્રીની આખ્યાયિકાઓ.	૭૨
૮	શ્રીમદ્ગુરુનાથ-સંકીર્તન.	૭૪
૯	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૭૫
૧૦	મે૭૯૬-આનંદાશ્રમમાં જયંતીમહોત્સવ.	૭૬
૧૧	પરચુરણ ભેટ.	૭૭

લવાજમસંબંધી જરૂરી નોંધ

માસિકતા ૧૮મા વર્ષનો આ પાંચમો અંક પ્રસિદ્ધ થાય છે. માટે જે અંકુશહેતુનું લવાજમ બાકી હોય તેઓ પોતાનું લવાજમ જેમ અને તેમ વેલાસર મોકલી આપે એમ રમરણુ આપવામાં આવે છે. ગ્રાહક રહેવાની ઈચ્છા ન હોય તેમણે અગાઉથી તા લખવા અમ લેવો, એટલે ટપાલ તથા વી. પી. કરવાના શ્રમ ને ખર્ચમાં વકાસું ગીતરવું ન પડે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-બીલખા (સૌરાષ્ટ્ર)

—[*]—

શ્રી. ચંદ્રસિંહજી પ્રતાપસિંહજી ઠાકોર-સુંખગીતરદ્વી શ્રીઆનંદાશ્રમ ઔદ્યાનપત્તા ઉપયોગમાટે “વેદનાનિગ્રહ રસ”નાં ૨ પેકેટ અર્પણ થયાં છે.

જરૂરી

સૂચના:—દેખસુંબંધી અને માસિકસુંબંધી સર્વે પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ, બીલખા (સૌરાષ્ટ્ર) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીનાથ ગોહાળનાસ દેસાઈ, વેદાંતમૂલ્ય-માંગરોળ-સૌરાષ્ટ્ર

સુદ્રશ્નસ્થાન: શ્રીભગવતસિંહજી ઇન્ડેસ્ટ્રીક વિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.
માલિક: પોરેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈ-ગોહાળ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન ન વિમેતિ કુતચ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કદાચી પણ ભય પામતો નથી.

તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૮ મું]

સંવત ૨૦૦૬ કાર્તિક

[અંક ૫ મા

બ્રહ્મચિંતન

[લખનાર.—શ્રી પાપ્પલાલ તારાચંદ વડીલ]

(કોઈ કહેતો કે ભગવાન કેવા હશે—એ રાગ)

અમે બ્રહ્મના વિના બીજું ભાળતા નથી, ભાળતા નથી ભળાવતા નથી.	અમે.
માયાનાં કાર્ષી મિથ્યા જાણીને, લોકો અમે લલચાતા નથી.	અમે.
મૃગજળ જેવા દશ્ય વિષયના, પુરમાં કદી તણાતા નથી.	અમે.
ખપુખ જેવા પરિમલ પાછળ, ભ્રમર સમ ભરમાતા નથી.	અમે.
દેહાદિક આ દશ્ય પ્રપંચના, મોહમાં મુગ્ધ થઈ જતા નથી.	અમે.
બ્રહ્મ સત્ય ને જગત્ મિથ્યા આ, મંત્રનો જાપ કદી ભૂલતા નથી.	અમે.
માયા ને જગત્ નજરે પડે નહિ, કયાં ગયાં તે કળાતાં નથી.	અમે.
સત્ચિત્ સુખરૂપ સ્વરૂપ અમારું, એ વિશુ અન્ય અનુભવતા નથી.	અમે.
શ્રીનાથ પ્રમુતાં મુખમય સ્થાનમાં, શાંતિ તુમિધી ધરાતા નથી.	અમે.
સદ્ગુરુએ શુકને સાને સમજાવ્યા, તું છે બ્રહ્મ-દશ્ય નથી.	અમે.

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

અલક્ષ્યપદાર્થોના લક્ષણો તથા અર્પેય પદાર્થોના પાતનો દેહ ત્યાગ રાખવાથી, અર્વાહુત સેવાની કે અનુચિત દયાની શાસ્ત્રનિરપેક્ષ લાગણીને વશ થઈ અસ્પૃશ્ય પ્રાણિપદાર્થોનો સ્પર્શ કરવાની ઇચ્છાનો ને પ્રવૃત્તિનો ત્યાગ રાખવાથી, પોતાનો પ્રાપ્તવ્યવહાર કૃતુષ્ણના પરિત્યાગપૂર્વક શુદ્ધ રીતે કરવાથી, સર્વ પ્રાણીઓની સાથે પ્રેમ, દયા ને વિનયથી વર્તવાથી તથા શાસ્ત્રોક્ત સંધ્યાવંદનાદિ કર્મો શ્રદ્ધા, પ્રીતિ, જાગૃતિ ને સાવધાનતાથી નિયમપૂર્વક કરવાથી મનુષ્યના અંતઃકરણની મલિનતા દૂર થઈ તેની નિર્મળતા એટલે શુદ્ધિ થાય છે.

પોતાના ઇષ્ટદેવરૂપ સગુણબ્રહ્મનું ધ્યાન શ્રદ્ધાપ્રીતિથી સવારસાંજ તથા અન્ય અનુકૂળ સમયે કરવાથી, પથ્ય ને પરિમિત આહાર લેવાથી, શ્રમ પરિમિત કરવાથી, ઊભાગરો તુલિ કરવાથી, દુર્જનોના સંગનો ત્યાગ સેવવાથી, પરિમિત બોલવાથી ને નમ્રમું નહિ વાંચવાથી મનુષ્યના મનની ચંચલતા દૂર થઈ તેની સ્થિરતા થાય છે.

આત્માથી અલિપ્ત બ્રહ્મનો સાક્ષાત્કાર તેનું સ્વરૂપ જાણ્યાવિના થઈ શકતો નથી. તેનું સ્વરૂપ જાણવામાટે બ્રહ્મજ્ઞ પુરુષદ્વારા સત્શાસ્ત્રનું શ્રવણ કરવું જોઈએ, તથા શ્રાવિત્ર ને બ્રહ્માનુભવી મહાપુરુષનું વિધિવત્ શરણગ્રહણ કરવું જોઈએ.

વેદાંતશાસ્ત્રનું શ્રવણ તથા સમર્થ સદ્ગુરુનું શરણે પ્રાપ્તિ કરવામાટે જિજ્ઞાસુ મનુષ્યે પ્રથમ વિવેક, વૈરાગ્ય, શમાદિ છ સંપત્તિ ને મોક્ષ મેળવવાની તીવ્ર ઇચ્છા એ સાધનો સદાગ્રહવાળી લાગણી રાખી પ્રાપ્તિ કરવાં જોઈએ.

વિધિવત્ સદ્ગુરુનું શરણગ્રહણ કર્યા પછી તેમના ઉપદેશનું ને વેદાંત-શાસ્ત્રનું શ્રવણ કરી, પછી તે સર્વનું એકાંત ને પવિત્ર દેશમાં આદરપૂર્વક મનન કરી, પ્રતીત થતો ભેદ વા દ્વૈત સિથ્યા છે એવો દેહ નિશ્ચય પોતાના મનમાં સ્થિર કરવો જોઈએ.

પવિત્ર ને એકાંત દેશમાં જેસી તે બ્રહ્મનો વિચાર વા તે બ્રહ્મનું ધ્યાન કરી તે બ્રહ્મનો સાક્ષાત્કાર કરવો જોઈએ.

આવી રીતના શુભ પ્રયત્નથી મનુષ્ય બ્રહ્મસાક્ષાત્કારવડે પુનરાવૃત્તિરહિત મોક્ષ મેળવી કૃતાર્થ થાય છે.

(આહુ)

પ્રાર્થના

[લે:—બાળ પોપટલાલ તારાચંદ]

જયશ્રી સદ્ગુરુ,

જય સર્વાનર્યામી પ્રભો! હે અનંત વીર્યવાન! હે કદર્પાનળમહેશ્વરસ્વરૂપ! હે યોગી જનોથી પણ અગમ્ય! હે પરમાર્નવના અદ્વિતીય મહાસાગર ને પ્રલયકાળના જેવા આ દુસ્તર સંસારસમુદ્રના નાવિક! આપશ્રીને આ નૂતન વર્ષારંભના પ્રાતઃકાળમાં અમારા અવશેષ રહેલા પાપ સમુદ્બંધ થવા અને અમારી ચિત્તવૃત્તિ અમારા હૃદયક્રમણમાં બિરાજતા ચૈતન્યસ્વરૂપ આપશ્રીમાં સદાને માટે સ્થિત રહે તેમાટે વારંવાર નમસ્કાર કરીએ છીએ. હે દયાધન! તે સ્વીકારવા કૃપા કરશે.

હે સ્વહન! આપ અવ્યક્ત સ્વરૂપનું વ્યક્તરૂપે અને આપ અચિત્ત શક્તિનું ચિત્તરૂપે વર્ણન કરવું એ યોગ્ય નથી કારણ કે જો મનવાણીનો વિષય નથી અને એમ કરવામાં આપના સ્વકૃતવતી અવહેલના કરવાજેવું થાય; પરંતુ આપશ્રીએ પૂર્વે કરેલી પ્રતિજ્ઞા પ્રમાણે જ્યારે જ્યારે અધર્મની વૃદ્ધિ થાય તે ધર્મનો હ્રાસ થાય ત્યારે ત્યારે આપ વ્યક્તસ્વરૂપે તે તે સમયને અનુકૂળરૂપે આપશ્રી પ્રાદુર્ભાવ પામે છે, તે ન્યાયે આપશ્રીએ માયિક માનુષી તત્ત્વ ધારણ કરી પુરુષોત્તમસ્વરૂપે (શ્રી નાયકપ્રભુસ્વરૂપે) પ્રદેશ થઈ અનેક જીવોનો ઉદ્ધાર કર્યો છે. વર્ણ ને આશ્રમની અર્થદાઓ બાધી ચાતુરવર્ણ પ્રજાને પોતાના વર્ણના ધર્મને માર્ગે ચોજી છે, અને તેમનામાં ધર્મના સરકારો સુદૃઢ કરી ઉત્તમ ગતિ પ્રાપ્ત કરાવી છે સધ્ધાદિ નિલકર્મો તથા તપ અને જપ વગેરેનો બોધ આપી અનેક જીવોને સન્માર્ગે વાળ્યા છે તેમ જ યોગ અને ભક્તિનો અનુપમ રૂલાવો કર્યો છે. વેદાંત જેવો ગહન વિષય એવો સ્પષ્ટ રીતે સરળ ભાષામાં સુંદર રીતે સમજાવ્યો એવી વાણીથી, વર્તનથી અને પુસ્તકોદ્ધાર પ્રસિદ્ધ કરી સુમુક્ષુજીવોમાટે ઉત્તમ વારસો આપ્યો છે, અને અદ્ય સમયમાં આ માનુષી લીલા સમેટી લઈ અંતર્દિત થયા છે એથી અમે આપશ્રીના અદ્ય બાળકો વિરહામિત્રી પીડાઈએ છીએ અમારા હૃદય બળે છે અને નેત્રમાંથી આંસુ ઝરે છે, અને આપશ્રીના પુનઃ દર્શનમાટે ઝુરીએ છીએ.

હે નાથ! હવે સમય આવી ચૂક્યો છે, આ પવિત્ર ભારતભૂમિ વિદેશીઓની ધુસરીમાંથી છૂટી છે અને સ્વદેશીઓના હાથમાં આવી છે, પરંતુ આ હાનિતમાતાના બાળકોનો મોટો સમૂહ પરદેશીઓના લાંબા સમયના સહવાસથી તેમની નીતિરીતિનું અનુમરણ કરવા અને તેમની આધુનિક નીતિરીતિમાં એતપ્રોત થવાથી પોતાનું આર્યત્વ ગુમાવી અનાર્યતાને વશ બની છે. તેઓ બીજાઓના ધને આદિનું બહુધા હરણ કરવામાં પાછા હાતા નથી. મનુષ્યત્વ ગુમાવી બહુધા કેવળ પશુવૃત્તિથી વર્તે છે મનુષ્યના જીવનના સાધન મનુષ્યને પૂરા પડતાં નથી એવી સ્થિતિ આવી છે આવાનું અનાજ અને પહેરવાના વસ્ત્ર પણ મનુષ્યને પૂરા મળતા નથી. આ અધમ દશા જો લાંબો સમય ચાલશે તો અખની શું સ્થિતિ થશે તે સમજી શકાતું નથી. હે નાથ! આ તો કલિનો પ્રથમ અરણ છે, પગલું કતિનું આ ચોથું અરણ શરૂ થઈ ચૂક્યું હોય એવું લાગે છે આવી ધીમ અધર્મ અને દુષ્ટ ગ્રંથિતો ઉચ્છેદ થવા અને સર્વત્ર ધર્મનું સ્થાપન થવા આપની પ્રતિજ્ઞાનું સ્મરણ કરી વિશ્વામે દિવસો પસાર કરું છું હે પ્રભો! વિવર્ધન થવાથી સ્થિતિ અસહ્ય થશે દયા કરો—દયા કરો!!

યોગસૂત્રો

[લેખક:—શ્રી. મહારાણીદાસ ગાદ્ગડદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન ગત અંક ખીજના પૃષ્ઠ ૫૬ થી)

સ તુ દીર્ઘકાલનૈરન્તર્યસત્કારાસેવિતો દૃઢભૂમિઃ ॥ ૧૪ ॥

શુદ્ધી:—પણ તે (અભ્યાસ)નું જો વચ્ચે અંતર પડવા ન દેતાં લાંબો સમય રસપૂર્વક સેવન કરવામાં આવે તો જ તે ધરખાવો જોઈએ તેટલો ધરખાય છે.

પદ્યોધિની:—હ તુ અભ્યાસસ્તુ દીર્ઘકાલં નૈરંતર્યેણ તપોબ્રહ્મચર્યવિદ્યા-શ્રદ્ધાદિરુપેણ ચ સત્કારેણ આદરાતિશયેન ચા આસેવિતઃ સમ્યક્ અનુષ્ઠીયમાનઃ સન્ દૃઢભૂમિઃ સ્થિરઃ ભવતીતિ શ્લેષઃ ॥ ૧૪ ॥ પણ તે એટલે તે અભ્યાસ, લાંબો સમય, નિરંતર અને તપ સ્વહયર્થ, વિદ્યા અને શ્રદ્ધાઆદિ રૂપના સત્કારવડે એટલે ધણામાં ધણા આદરવડે સેવાયેલો થાય, એટલે તેનું થવું જોઈએ એવું અનુદાન થાય તો તે દૃઢ-ભૂમિ એટલે સ્થિર થાય છે એમ કહેવાનો ભાવ છે.

ભાષ્ય:—સ તુ દીર્ઘકાલનૈરન્તર્યસત્કારાસેવિતો દૃઢભૂમિઃ પણ તે દીર્ઘકાલ નૈરંતર્ય અને સત્કારવડે સેવાયેલો દૃઢભૂમિ થાય છે.

દીર્ઘકાલાસેવિતો નિરંતરાસેવિતઃ સત્કારાસેવિતઃ । દીર્ઘકાળ સેવાયેલો નિરંતર સેવાયેલો—સત્કારપૂર્વક સેવાયેલો (દૃઢભૂમિ થાય છે.)

તપસા બ્રહ્મચર્યેણ વિદ્યાયા શ્રદ્ધયા ચ સંપાદિતઃ સત્કારવાન્ દૃઢભૂમિર્ભવતિ । સત્કારપૂર્વક એટલે તપવડે, સ્વહયર્થવડે, વિદ્યાવડે અને શ્રદ્ધાવડે સિદ્ધ કરેલો (તે અભ્યાસ) દૃઢભૂમિ થાય છે.

વ્યુત્થાનસંસ્કારેણ દ્વાગિત્યેવાનભિભૂતવિષય इत्यर्थः ॥ ૧૪ ॥

(દૃઢભૂમિ થાય છે એટલે) વ્યુત્થાનના સંસ્કારવડે અભ્યાસનો વિષય એકાએક હણાઈ જતો નથી.

અનુવાદ:—પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિત થવાનો એ અભ્યાસ પુરુષે લાંબા સમય કરવો જોઈએ એટલું નહિ પણ એ અભ્યાસ કરવાના લાંબા સમય દરમિયાન કોઈ દિવસ અંતર પડવું ન જોઈએ એટલે કે પ્રતિદિવસ થોડો ધણો પણ અભ્યાસ ચાલુ રહેવો જોઈએ.

અને એ અભ્યાસ રસપૂર્વક થવો જોઈએ અથવા અભ્યાસનો પ્રત્યેક પરિચ્છેદ રસ-વડે થયેલો થવો જોઈએ.

એવી રીતે રસપૂર્વક અને અંતર પડવા દીધા વિના કરેલો અભ્યાસ લાંબો સમયે દૃઢભૂમિ થાય છે.

ચિત્તની સાથે એકતા વા સરૂપતા કરી રહેવાનો સંસ્કાર પુરુષને તેના સ્વરૂપમાં કરેલી સ્થિતિમાંથી એકાએક જાગ્રત ન કરી શકે એ અભ્યાસદૃઢ ભૂમિ થવાનું લક્ષણ છે.

ચૈતન્યવડે ચેતના પામેલું ચિત્ત પોતાનું સ્વરૂપ નથી પણ ચિત્તને ચેતનાવાળું કરનારું ચૈતન્ય પોતે જ પોતાનું સ્વરૂપ છે એ વિવેક જોઈએ તેવો ઉપસ્થિત રહે અને ચિત્ત સાથે સરૂપતા કરી રહેવાથી સંસારના વમળમાં પરવશપણે મિથ્યા વહેવું પડે છે એ કઠણ પ્રસંગની સતત સ્મૃતિ રહે તો પુરુષને પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાના યત્નરૂપ અભ્યાસમાં મંદતા આવવાનો સંભવ ન થાય.

એમ હોવાથી પુરુષે તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાના યત્નરૂપ અભ્યાસ એક-ધારે લાંબો સમય કરવો જોઈએ અને વળી તે રસપૂર્વક કરવો જોઈએ એમ આ સૂત્રમાં કહ્યું છે.

અને એવી રીતનો અભ્યાસ થવાથી પછી ચિત્ત સાથે સરૂપતા કરી રહેવાથી પડેલા સંસ્કારો પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપમાં તેણે કરેલી સ્થિતિમાંથી એકાએક નાશ પામી જાય છે. ચિત્ત સાથે સરૂપતા કરાવવા સમર્થ થતા નથી.

ધાર્મિક સમયસુધી 'સ્વરૂપમાં નિર્વિદિ સ્થિતિ કરી રહેવાય' હારે અભ્યાસ દંઢબૂમિ થયો કહેવાય.

અનન્યશરણ

[નિવેદક—શ્રી મ. ત્રિ. ભટ્ટ-સુરત]

કન્યા જ્યાંસુધી કુવારી હોય ત્યાં સુધી તે વરની પસંદગી કરવામાં પુરુષોની યોગ્યતા નિરૂપવા' અનેક સ્થળે ભટકે છે આ સારો, પેલો સારો, એમ અનેકાનેક પુરુષો જોઈ કાઢે છે, તેના પ્રતિદાસો મેળવે છે. પસંદગીના ટકા નક્કી કરે છે, પણ એ બધામાંથી તે જ્યારે ગમે તે એકની સર્વશ્રેષ્ઠતા નક્કી કરી તેની સાથે લગ્ન કરે છે ત્યારે બીજા અનેક પુરુષો જોયા હોય તે બધાનું તે વિસ્મરણ કરે છે, ઉપેક્ષા કરે છે, અને પોતાનાજ પતિનું અનન્ય હાવે શરણ લઈ પોતાનાં તન-મન તેને સમર્પણ કરે છે, તેમ શ્રીસદ્ગુરુની શોધમાં અનેક સંતોપાસે માણુમ પરિભ્રમણ કરે છે, પણ જ્યાં એકની પસંદગી કરી તેના ચરણકમલનું શરણ લીધું કે પછી જેમ કન્યાને બીજા ગમે તેવા હિતમ ધન-ધાન્ય ને વિદ્યાસપત્તિ વર નકામા છે, તેમ જિજ્ઞાસુને બીજા સાક્ષાત્ ધર્મિયજીવો સદ્ગુરુ મળ્યા આવે તોપણ જ્યાં એકના ચરણમાં સમર્પણ થયું કે બીજા ગુરુઓ તેને માટે કેવળ "જે જે" કરવા પૂરતા જ હોય છે. બીજો કોઈ વર પોતાના વગ કરતાં વધુ સુલક્ષણો કે વિપુલ ધનસપત્તિવાળો કે પ્રેમના સાગરજીવો હોય તોપણ પોતાના વર આગળ તે કંઈ વિસાતમાં નથી, એમ તે કન્યા માને છે અને પોતાના જ પતિના ચરણના સ્મરણધ્યાનમાં મશગુલ રહે છે જો તેની વૃત્તિ બીજા હિતમ પુરુષ-પ્રતિ આકર્ષાય તો તે એક પ્રકારનો બ્યભિચાર ગણાય છે. તેવી જ રીતે જિજ્ઞાસુનું મન પણ બીજા સંતોપ્રત્યે આકર્ષાયું કરતું હોય, પોતાના ગુરુમાં ન્યૂનતા જણાતી હોય તો એ પણ બ્યભિચારિણી ભક્તિ કહેવાય છે. એટલે એ નથી પોતાના સદ્ગુરુદેવની કૃપા પ્રાપ્ત કરી શકતો કે નથી બીજાની કૃપા પ્રાપ્ત કરી શકતો. એટલે ભટકતી સ્ત્રીની જે દશા થાય છે તેવી દશા એ જિજ્ઞાસુની થાય છે એ પોતાનાને ગુમાવે છે ને પારકા પોતીકા થઈ શકતા નથી. સ્ત્રીએ તો પોતાના પતિને જ દેવાદિદેવ માનવાનો છે બીજાઓની દૃષ્ટિમાં એ વર બધે સામાન્ય જણાતો હોય પણ પતિને મન તો એ તારણદાર દેવ છે. તેનું જ જિજ્ઞાસુઓમાં છે.

તો પછી શંકા હોય છે કે બીજા દેવદેવીઓ કે સંત-મહાત્માઓને ન આનંદ ? બીજાનાં દર્શન ન કરવા ? બીજાનો ઉપદેશ ન સાંભળવો ? ગુરુદેવ કહે છે કે બીજાનાં

જરૂર દર્શન કરેા ને ઉપદેશ સાંભળેા પણ તમારા હૃદયમાં પડેલું શ્રીગુરુચરણારવિંદનું ચિત્ર જરાપણ ડાઘાડુઘીવાળું ન થાય, એ કૃપાધને તમારા હૃદયમાં વાવેલાં જ્ઞાનનાં ખીજ અસ્તવ્યસ્ત ન થઈ જાય, એ ડહોળાઈ ન જાય એ રીતે સાચવણી કરીને ભલે તમે ખીજનાં દર્શન કરેા, કે ઉપદેશ શ્રવણ કરેા પણ તમે કોણુ છો ને કોના છો એ વસ્તુનું સતત સ્મરણ રાખીને ખીજનું ભલે કરેા, નહિ તો ગુરુદેવે વાવેલાં ખીજનાં અંકુરોને ખીજનાં નકામા ઘાસ ભગીને ઢાંકી દેશે અને એ અંકુરોનો નાશ કરી નાંખશે.

શાસ્ત્રમાં પાંચ દેવો મુખ્ય માન્યા છે. શ્રી શિવ, શ્રી વિષ્ણુ, શ્રી શક્તિ, શ્રી ગણપતિ અને શ્રી સૂર્ય. એ પાંચેમાં દરેક માણસ પોતાના ઇષ્ટદેવને મધ્યમાં રાખી ખીજ દેવોને ચાર ખૂણામાં પધરાવી તેનું પૂજન કરે છે. પોતાના ઉપાસ્ય દેવ તો મધ્યમાં જ છે. શ્રીસદ્ગુરુ એ તો શ્રીશંકરને સ્થાને છે ને શ્રીશંકર એ સદ્ગુરુરૂપ છે, કેમકે સર્વજ્ઞાનમાં શ્રેષ્ઠ બ્રહ્મજ્ઞાન એના પૂર્ણપ્રકાશરૂપ, જ્ઞાનનાનિધિરૂપ શ્રીશંકર જ છે એટલે શ્રી શંકર-મહેશ્વર એ તો સદ્ગુરુ છે. શિવના ઉપાસકો શિવને મધ્યમાં રાખે છે, શક્તિના ઉપાસકો શક્તિને મધ્યમાં રાખે છે. એમ પાંચમાંથી પોતાના ઇષ્ટદેવને વચ્ચે રાખીને સૌ ઉપાસના કરે છે.

કોઈ કહે કે સારે પોતાના ઇષ્ટદેવને ડોડીને અથવા ઇષ્ટદેવ સહિત ખીજ દેવની આરાધના કરવાથી વ્યભિચારિણી ભક્તિ ક્યાંનો દોષ લાગતો નથી ?

ગુરુદેવ કહે છે કે એક પતિવ્રતા સ્ત્રી કે જેણે પોતાનું સર્વસ્વ પતિના ચરણમાં સમર્પણ કર્યું છે તેની આદર્શ પતિવ્રતા સ્ત્રી પોતાના પતિની સેવા કરે છે, પણ સાથે સાથે પોતાના પતિને પ્રસન્ન કરવા સારૂ, એની વિશેષ પ્રીતિ પ્રાપ્ત કરવા સારૂ તે પોતાનાં સાસુ, સસરા, જેઠ, દિયેર, નણંદ, જેઠાણી, દેરાણી ઇત્યાદિની પણ સેવામાં તત્પર રહે છે અને તે ફક્ત પોતાના પતિની વિશેષ પ્રસન્નતા પોતાનાપર બીતરે તેટલા માટે જ. વળી પતિને હાં મહેમાન-પરોણા આવે તેની પણ સેવા (તેને સ્નાન માટે જળ આપવું, તેમને માટે રસોઈ કરવી, જમાડવાં, તેનાં વસ્ત્ર ધોવાં, તેને માટે પથારી કરવી, તેમની સેવામાં ન્યૂનતા ન જણાય તેની ચિંતા રાખવી) તે કરે છે, એ બધું કરવામાં તેનો હેતુ એ છે કે આ મહેમાન મારા પતિ-ઇષ્ટદેવના મિત્રો છે-સગા છે. એની સેવાથી મારા પતિ જરૂર પ્રસન્ન થશે અને મહેમાન મારા પતિની પ્રશંસા કરશે. મારા પતિની કીર્તિ વધશે આ હેતુપૂર્વક તેમની સેવા કરે છે, છતાં પણ પતિનાં તન, મન, અંતઃકરણ, ઇન્દ્રિયો એ બધું તો એના પતિના ચરણમાં જ તેણે સમર્પણ કરેલું હોય છે, એટલે એને દોષ લાગતો નથી. તેવી જ રીતે જિજ્ઞાસુ શિષ્ય પોતાના ઉપાસ્ય ઇષ્ટ ગુરુદેવમાં જ પોતાનું સર્વસમર્પણ કરીને બેઠો હોય છે તે પછી વ્યવહારપક્ષે અન્ય સંતો કે દેવોનાં દર્શન કે સેવાના કાર્યમાં ગુંથાય તો તેને દોષ લાગતો નથી, કેમકે એણે આત્મસમર્પણ તો પોતાના તારણકાર ગુરુદેવનાં ચરણમાં કરી જ દીધું છે. શ્રીતુલસીદાસે પણ કહ્યું છે કે :

“ કરતે કર્મ કરૈ વિધિ નાના;

મન રાખે જહાં કૃપા નિધાના ”

વ્યવહારમાં અનેક પ્રકારનાં કામો કરતાં છતાં પોતાના ઇષ્ટદેવમાં જ મન પરાવી રાખવાની જરૂર છે. એક ખીલા સાથે બાધિલી ગાય દોરડાની લંબાઈ જેટલી જ જગામાં ભ્રમણ કર્યા કરે છે પણ છેલ્લે તો તે ખીલા પાસે જ આવીને આશ્રય લે છે. તેમ જિજ્ઞાસુ ભ્રમણ ભલે કરે પણ તેના મનનું દોરડું તેણે શ્રીગુરુચરણ સાથે બાંધી રાખેલું હોવાથી

તે નિર્ભય છે. છતાં રખડતાં હરાયાં દોઢ ગમે તેવા સુંદર ચારો ચરે પણ એને, ડબ્બામાં પૂરાવાનો, માર ખાવાનો, ખાડીકોતર ફૂંદવાનો, કુખ સહન કરવાનો અને છેવટે ભૂખે મરવાનો વારો આવે છે, ન્યારે ખીસે બધાયેલું દોર નિર્ભય છે અને એના ભરણપોષણની એના માલિકને ચિંતા રહે છે, એના યોગદ્વેશની કાળજી તેના માલિકને રહે છે.

હું કોણ છું ને કોનો છું એ બે પ્રશ્નો જિજ્ઞાસુઓએ પેતાના મનને હરધરી પૂછતા રહેવાની જરૂર છે.

માણસ તો બધાયે સરખા છે, પણ ન્યાં બિલ્લો ચઢાવે ત્યાં તે ઝટ બધા વચ્ચે ખાત પાડે છે. એ બિલ્લામાથે મામલતદાર, ટ્રેક્ટર, કમિશનર કે ગવર્નરના બિલ્લાવાળો માણસ એક એકના કરતાં અધિક સત્તા ધરાવતો હોય છે. બિલ્લા વગરનો ભલે વાયસરોયનો પટાવાળો હોય તોપણ તેની કશી સત્તા નથી પણ ન્યાં બિલ્લો ચઢાવ્યો કે ગવર્નર પણ તેને આવધાર આપે તેવી રીતે જિજ્ઞાસુ પણ બિલ્લા વગરનો હોય તો તેનો પ્રભાવ પડતો નથી ચાંદીના ગોળ ચકરડાની કિંમત સોળ આના ઉપજતી નથી પણ ન્યાં એના ઉપર ટકશાળમાં રાખની છાપ પડી કે એના સોળ આના ઉપજે છે પછી ભલે તેમાં ચાર આનાની ચાંદી હોય-એમાં ટકશાળના સિક્કાની કિંમત છે, તેમ જિજ્ઞાસુ પણ બે ગુરૂવરૂપી ટકશાળમાંથી, સિક્કો પડાવી ન લાવ્યો હોય તો એની કિંમત સોળ આના તો ન જ ઉપજે. કૃષાળુ ગુરૂદેવના, વરદહસ્તનો સિક્કો જે જિજ્ઞાસુ ભક્તના શિરપર પડ્યો હોય તે જ ટકશાળી જિજ્ઞાસુ ભક્ત કહેવાય પછી એ ગમે તેવો હોય ટકશાળમાંથી આવેલા સિક્કામાં પણ ફેટલાક ખોદા નીકળે છે તેવું જિજ્ઞાસુઓમાં પણ હોય છે. દબ્બરોના ટોળામાં ભરાઈ જઈ ચાલ્યો દરાવી, લાવે અને બહાર બણગાં મારે પણ એ બોદો ન્યાં જાપ લાંબી પાછો પડે. ન્યારે સાચો ટકશાળી ન્યાં જાપ લા આદર પામે. ખોટાના ચળકાટ કરતાં સાચાનો ચળકાટ અને રણુએ જુદી જ જાતનો હોય.

આપણે બધા મહાન્ સર્વોપરી ટકશાળના સિક્કાઓ છીએ આપણો રણુએ અને ચળકાટ પોતાનું સ્વરૂપ ન તજે અને કોઈને ધસી ધસીને અને પછાડી પછાડીને ચળકાટ અને રણુકાની પરીક્ષા કર્યા ન કરવી પડે એટલું જ આપણે જોવાનું છે કે ટકશાળના આપણે સિક્કા છીએ એ ગૌરવ પણ નજર સમક્ષ સતત રાખવાની જરૂર છે.

શ્રીકાર્તિકીપૂર્ણિમા મહાપૂજનમહોત્સવ

[રથળા-આનંદાશ્રમ-ખીલખા]

ગતક્રિમાં જણાવ્યા પ્રમાણે કાર્તિક સુદિ ૧૫ શનિના દિવસે અગાઉથી છપાયેલ, કાર્યક્રમ પ્રમાણે પૂજ્યપાદકૃપાસિંધુ શ્રીસદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનમાં ભાગ લેવા માટે બધું-બહેનો સારી સંખ્યામાં આવ્યા હતા.

સુદિ ૧૪ના રાત્રે શ્રવણમંદિરમાં સૌ એકત્ર થતાં “ મહાપૂજનમહોત્સવના આરંભનો, પ્રસ્તાવ ” શ્રીમાન્ મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણે કર્યો હતો.

સુદિ ૧૫ શનિવારે સવારના ૬ વાગતા સૌ બધું-બહેનો શ્રવણમંદિરમાં એકત્ર થયાં હતાં. પૂજ્યપાદ સદ્ગુરુદેવના મહાપૂજનનું મગળ કાર્ય વેદધોષના મગળોચ્ચારદ્વારા શરૂ થયું હતું. વચ્ચે વચ્ચે શ્રીસદ્ગુરુપ્રશસ્તિઓ, સ્મૃતિપ્રાર્થનાનાં પદો બોલાતાં હતાં. સારખાદ

શ્રીસદ્ગુરુનાથ-સંકીર્તન

[લેખક:—શ્રી. નરેન્દ્રસિંહ દયાળસિંહજી ઠાકોર]

ધડિયાળમાં રાત્રિના સાડાઆઠનો ટકોરો પડે છે.....ગુરુદેવનાં ગુણગાન ગાવાનો મરવો દહાવ મળ્યો એ આનંદે હર્ષધેલા બનેલા હૈયામાં ઉમટતાં પ્રેમભાવોના પૂરનો પ્રવાહ કીર્તનકારના કંઠમાંથી વહી રહ્યો છે.....એ પ્રેમપૂરના પ્રવાહમાં વક્તા સાથે શ્રીતાઓ પણ તણાઈ રહ્યા છે.....હારમોનિયમની સુતેલી સુરાવલિપર કથક નૃત્ય કરતી કીર્તનકારની કરાગુલિઓ સુરોને જગાડી રહી છે.....તબલચીની તર્જની ધ્યાદિ આંગળીઓ તબલાંપર તાંડિવ ખેલીને તાલને જગાડી રહી છે.....મોરલીનો મધુર નાદ વાતાવરણમાં ફેાધ ઓર મધુરતા રેલવી રહ્યો છે.....ખંજરીનો ખણખણાટ...ને...મજારનો ખનખનાટ પણ તાલમાં તાલ આપી રહ્યો છે.....આવા સંગીતમય વિશુદ્ધ વાતાવરણમાં કીર્તનકારની પ્રેમભાવવાહી શૈલી શ્રીતાઓના હૃદયસુધી પહોંચી સૌને ડાલાવી રહ્યો છે.....એવામાં સાહાદશનો ટકોરો પડે છે...ને...શ્રીસદ્ગુરુદેવકી જય બોલી બધું બંધ કરવામાં આવે છે !

મુંબઈમાં કાંદાવાડીમાં આવેલા માધવલવનમાં કે જ્યાં શ્રીઆનંદાશ્રમમુમુક્ષુમંડળ દર રવિવારે મળે છે ત્યાં આશ્વિન સુદિ ૬/૨૦૦૫ યુધવારથી રોજ રાત્રે આવો કાર્યક્રમ ચાલી રહ્યો છે.....સમય-ચક્ર પણ અવિરત ચાલી રહ્યું છે.....સુખનો...આનંદનો...સમય જાણે જલદી વીતી જાય છે.....કૃપાનાથના કીર્તન-શ્રવણથી કિદલોલ કરતાં કાળજાંધારી-ઓની અજાણપી વચ્ચે પંદર દિવસો જાણે જલદી વીતી ગયા...આશ્વિન વદિ ૫/૨૦૦૫ યુધવારે આખ્યાનની સમાપ્તિ થઈ !

અમૃતપાનથી પરિતૃપ્ત થનાર પણ વધારાના અમૃતનો લાગ કરવાનું નહિ જ ઇચ્છી શકે; એ રીતે કૃપાનાથના કીર્તનામૃતપાનથી પરિતૃપ્ત થયેલા સૌ ભાવિક શ્રીતાઓને લાગ્યું કે ‘શ્રીનાથ-સંકીર્તન પંદરને બદલે ત્રીશદિવસસુધી ચાલ્યું હોત તો વધુ આનંદ - લૂંટી શકત !’ કીર્તનકારે નાથ-સંકીર્તનની મોહિની એવી લગાડી દીધી કે સૌથી આવા ભાવનું બોધ્યાવિના રહેવાયું નહિ !

ઢાંકનિવાસી કીર્તનકાર શ્રી, ગાંડાલાલભાઈએ કૃપાનાથના કીર્તનમાં એવા ભાવો ભર્યા છે કે એ ભાવો વ્યક્ત કરતાં કરતાં પોતે તો આનંદમગ્ન બની જાય છે પરંતુ સાંભળનારાંઓને પણ આનંદમાં તરખોળ બનાવી જાય છે ! એમનાજ શબ્દોમાં કહીએ તો...એ કીર્તનનાં.

‘ વર્ણન કરવાં કેવાં, છે જાતે સાંભળવા જેવાં. ’

નિયત સમયાનુસાર બરાબર પંદર દિવસમાં માધવલવનમાં કીર્તનની સમાપ્તિ થઈ ગઈ. બીજે દિવસે શ્રીમાન્ શેઠ જાદવજીભાઈ તરફથી લાડની વૌડીમાં કીર્તન રખાયું હતું. તે સમયે શ્રીઆનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમંડળતરફથી ‘કૃપાનાથની પ્રસાદી’રૂપે એક ચંદ્રક કીર્તનકારને અપાયો હતો. પછીના દિવસે શ્રી. અમથાલાલભાઈ તરફથી તેને ઘરે કીર્તન રખાયું હતું. છેલ્લે કૃપાનાથના સખાભક્ત સ્વ. લાલસિંહજીભાઈના પુત્રો ને પૌત્રો તરફથી પણ પોતાને ઘરે-વિશ્રામભવનમાં કીર્તન રખાયું હતું; અને તેમના તરફથી પણ ‘કૃપાનાથની પ્રસાદી’ રૂપે એક ચંદ્રક કીર્તનકારને અપાયો હતો.

કૃપાનાથના જીવન ને કવનથી અજાણુ મનુષ્યોને એ સંતની સાચી પિછાણ કરાવવા

શ્રીસદ્ગુરુનાથ-સંકીર્તન

[લેખક:—શ્રી. નરેન્દ્રસિંહ ઠ્યાળસિંહજી ઠાકોર]

ધડિયાળમાં રાત્રિના સાડાઆઠનો ટકોરો પડે છે.....શુરહેવનાં શુણ્ગાન ગાવાનો મરવો લ્હાવ મળ્યો એ આનંદ હર્ષધેલા બનેલા હૈયામાં ઉમટતાં પ્રેમભાવોના પૂરનો પ્રવાહ કીર્તનકારના કંઠમાંથી વહી રહ્યો છે.....એ પ્રેમપૂરના પ્રવાહમાં વક્તા સાથે શ્રીતાઓ પણ તણાઈ રહ્યા છે.....હારમોનિયમની સુતેલી સુરાવલિપર કથક નૃત્ય કરતી કીર્તનકારની કરાંશુલિઓ સુરોને જગાડી રહી છે.....તબલચીની તર્જની ધ્રુસાદિ ઓંગળીઓ તબલાંપર તાકિવ ખેલીને તાલને જગાડી રહી છે.....મોરલીનો મધુર નાદ વાતાવરણમાં ફાપ ઝોર મધુરતા રેલવી રહ્યો છે.....ખંજરીનો ખણખણાટ...ને...મજરાનો ખનખનાટ પણ તાલમાં તાલ આપી રહ્યો છે.....આવા સંગીતમય વિશુદ્ધ વાતાવરણમાં કીર્તનકારની પ્રેમભાવવાહી શૈલી શ્રીતાઓના હૃદયસુધી પહોંચી સૌને ડોલાવી રહ્યો છે.....એવામાં સાડાદશનો ટકોરો પડે છે...ને...શ્રીસદ્ગુરુદેવકી જય બોલી બધું બંધ કરવામાં આવે છે !

મુંબઈમાં કાંદાવાડીમાં આવેલા માધવભવનમાં કે જ્યાં શ્રીઆનંદાશ્રમમુશુભંડળ દ્વર રવિવારે મળે છે ત્યાં આશ્વિન સુદિ ૬/૨૦૦૫ બુધવારથી રોજ રાત્રે આવો કાર્યક્રમ ચાલી રહ્યો છે.....સમય-ચક્ર પણ અવિરત ચાલી રહ્યું છે.....સુખનો...આનંદનો...સમય જાણે જલદી વીતી જાય છે.....કૃપાનાથના કીર્તન-શ્રવણથી કિલ્લોલ કરતાં કાળજીભરી-ઓતી અજ્ઞયખી વચ્ચે પંદર દિવસો જાણે જલદી વીતી ગયા...આશ્વિન વદિ ૫/૨૦૦૫ બુધવારે આખ્યાનની સમાપ્તિ થઈ !

અમૃતપાનથી પરિતૃપ્ત થનાર પણ વધારાના અમૃતનો સાગ કરવાનું નહિ જ ઈચ્છી શકે; એ રીતે કૃપાનાથના કીર્તનામૃતપાનથી પરિતૃપ્ત થયેલા સૌ ભાવિક શ્રીતાઓને લાગ્યું કે ‘શ્રીનાથ-સંકીર્તન પંદરને બદલે ત્રીશદિવસસુધી ચાલ્યું હોત તો વધુ આનંદ - લૂંટી શકત !’ કીર્તનકારે નાથ-સંકીર્તનની મોહિની એવી લગાડી દીધી કે સૌથી આવા ભાવનું બોલ્યાવિના રહેવાયું નહિ !

ઢાંકનિવાસી કીર્તનકાર શ્રી, ગાંડાલાલભાઈએ કૃપાનાથના કીર્તનમાં એવા ભાવો ભર્યા છે કે એ ભાવો બ્યક્ત કરતાં કરતાં પોતે તો આનંદમગ્ન બની જાય છે પરંતુ સાંભળનારાઓને પણ આનંદમાં તરબોળ બનાવી જાય છે ! એમનાજ શબ્દોમાં કહીએ તો...એ કીર્તનનાં.

‘ વર્ણન કરવાં કેવાં, છે જાતે સાંભળવા જેવાં. ’

નિયત સમયાનુસાર બરાબર પંદર દિવસમાં માધવભવનમાં કીર્તનની સમાપ્તિ થઈ ગઈ. બીજે દિવસે શ્રીમાન્ શેઠ જાદવજીભાઈ તરફથી લાડની વાડીમાં કીર્તન રખાયું હતું. તે સમયે શ્રીઆનંદાશ્રમ મુશુભંડળતરફથી ‘કૃપાનાથની પ્રસાદી’ રૂપે એક ચંદ્રક કીર્તનકારને અપાયો હતો. પછીના દિવસે શ્રી. અમથાલાલભાઈ તરફથી તેને ઘરે કીર્તન રખાયું હતું. છેલ્લે કૃપાનાથના સખાબક્ત સ્વ. લાલસિંહજીભાઈના પુત્રો ને પૌત્રો તરફથી પણ પોતાને ઘરે-વિશ્રામભવનમાં કીર્તન રખાયું હતું; અને તેમના તરફથી પણ ‘કૃપાનાથની પ્રસાદી’ રૂપે એક ચંદ્રક કીર્તનકારને અપાયો હતો.

કૃપાનાથના જીવન ને કવનથી અજાણ મનુષ્યોને એ સંતની સાચી પિછાણ કરાવવા

હરદમેય પ્રપત્નરીલ રહેવું એ પ્રત્યેક શિષ્યની પવિત્ર ફરજ છે-સાચી સદ્ગુરુસેવા છે !
એ સેવાનો લાભ લેવા કયો સદ્ભાગી શિષ્ય-તત્પર નહિ હોય ?

સંગીતપ્રધાન કીર્તનમાં જનસમુદાયને આકર્ષવાની શક્તિ છે, અને ત્યારે સંગીતની
સાચમાં હોવાને હયમચાવી જાય એવી ભાવવાદી શૈલી હોય ત્યારે તો સોનામાં સુગંધ મળ્યા
જેવું થાય છે ! સોનામાં સુગંધનો સુમેળ આ શ્રીસદ્ગુરુનાથ-સંકીર્તનમાં સધાયો છે !
કૃપાનાથનો એકાદો શિષ્ય પણ જે ગામમાં રહે છે એવું એક પણ ગામ રહેવું ન જોઈએ
કે જે ગામમાં શ્રીસદ્ગુરુનાથ-સંકીર્તન થયું ન હોય ! જગતને નાથપ્રત્યે શ્રદ્ધાસંકિત
વધવામાટે આ એક પ્રચાર સાધન ગણાય !

જેમ શ્રીમદ્ ભાગવતપારાયણ-સમાહ, રામાયણ-સમાહ, વગેરે થાય છે તેમ 'શ્રી-
સદ્ગુરુનાથ-સંકીર્તન સમાહ' પણ થઈ શકે ! આ કીર્તનની સમાહ કરી ચકાવ એવા
રૂપમાં એની ફરીથી યોજના કરવાનું નિર્ણીત કરવામાં આવ્યું છે !

'શ્રીસદ્ગુરુનાથ-સંકીર્તન સમાહ' ગામેમાં ઉજવવાનો અમૂલ્ય દુઃસ્વાવૃત્તિ કોઈપણ
શિષ્યજન જોતા નહિ કરે એવી આશા સાથે વિરમુ છુ !

તા. ૬:—આઈબીજના મંગલ પર્વને દિવસે શુરબધુ શ્રી ચતુર્જ સોને ધરે પણ
કીર્તનકાર શ્રી. ગોંડાલાલભાઈએ બહુ મુદર સંકીર્તન કરેલું !.....જયનાથ ! .....જય પ્રભુ ! !

—[*]—

શ્રીજાનંદાશ્રમ-સમાચાર

(આયિનમાસ)

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન:—ચરદપૂતમ, ગૃહલુનિમિત્તે તથા નૂતનવર્ષારંભનિમિત્તે સૌ
જાનંદાશ્રમવાસીઓએ એકત્ર થઈ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું મહાપૂજન કર્યું હતું, તેમજ સૌને
પ્રસાદ અને ચરણામૃત અપાયાં હતાં, તથા ભજનધૂન પણ થયાં હતાં

સુખ્યસેટ—૩૧. ૧૧-૦-૦ શ્રી. રમણિકલાલ જર્જતીલાલ ચોવડીયા-રાજકોટ.

રુદ્રાભિષેક—૧ બહેન સંતોકબહેન રૂપસિદ્ધા-અમરેલી, શ્રી. જગનલાલ સવજીભાઈ-
મુંબઈ ૩૦ રુદ્રાભિષેક.

સોજન:—૩૧. ૪૫-૬-૦ રોકેટર શ્રી. વામનરાય જલચકર પાટણ વસાવા તરફથી
જર્જતીના દિવસે ફલાહાર વગેરે. ૩૧. ૪૮-૦-૦ શ્રી. દુલસીદાસ જેઠાભાઈ-રાજકોટ. ૩૧. ૧૩-૦-૦
શ્રી. લક્ષ્મીચકર નરસેરામ-દેરડી ૩૧. ૨૬-૮-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ-મુંબઈ. ૩૧.
૨૭-૧-૦ શ્રી. હરજીવન કેશવજી શાહ-મુંબઈ. ૩૧. ૨૬-૦-૦ જગમોહન રમણિકલાલ
કેશાણી-મુંબઈ. ૩૧. ૧૫-૦-૦ શ્રી. મહાચંકર જગનલાલ રાવળ-ભાવનગર તરફથી ચરતી
રકમના બાજબાઈ ફલાહાર. ૩૧. ૩-૧૨-૦ શ્રી. ભાઈચંકર ધનજી દવે ચરતી યાજ. ૩૧.
૬-૩-૦-૦ શ્રી. વિશ્વનાથ કાલિદાસ-કુડલા. ચરતી યાજ. માતુશ્રી જનનભાઈ મા બ્રહ્મજીવાળા
તરફથી ૨૨ સીધાં (ભોજનમાટે)

થાળો:—૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. ઉચિત્ત નયુરામ-માયાવદર. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. ગિરજાચંકર
નિઃમણ-વપરી ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. રામસિદ્ધ સમગ્રસિક-જૂનાગઢ ૩૧. ૫-૪-૦ શ્રી. કેશવજી

ધડિ
મરવો દહાવ
કીર્તનકારના
પણ તણાધ
કરાંચલિઓ
તાંડવ ખેલી
મધુરતા રેલ
તાલ આપી
શૈલી ઓતાડ
ટોકારો પડે
મુંબઈ
દર રવિવારે
ચાલી રહો
સમય જાણે
ઓતી અજાય
બુધવારે આપ
અમૃત
એ રીતે
'શ્રીનાથ-૨
શકત !' કીર્ત
મોહ્યાવિના ર

હોકનિવા
છે કે એ બાવે
પણ આનંદમાં

નિયત
ખીજ દિવસે
સમયે શ્રીઆનાં
અપાયો હતો.
છેલ્લે કૃપાનાથ-
ધર-વિશ્રામભવ
રૂપે એક ચંદ્રક
કૃપાનાથ

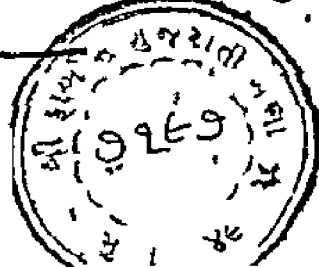
- ૦-૨-૦ શ્રી. દામજી
૦-૨-૦ ,, ત્રિપુરારી
૦-૨-૦ ,, પ્રેમશંકર
૦-૨-૦ ,, પૂ. ઇ. દલપતરામજી
૦-૧-૦ પરચુરણ હા. દલપતરામજી
અઠણ નિમિત્તે મહાપૂજન ભેટ
૧-૦-૦ શ્રી. અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી
૨-૪-૦ ,, માણિકલાલભાઈ ચંદારાણા
૦-૪-૦ પૂ. ઇ. અક્ષયકાશજી
૦-૫-૩ શ્રી. રતિલાલભાઈ ડોકારી
૦-૪-૦ ,, શાસ્ત્રીજી દયારામભાઈ
૦-૪-૦ ,, અંબાશંકર નાનજી જોશી
૦-૧-૩ વિ. ઉમેદલાલ
૧-૦-૦ ખેન મણિખેન ત્રિવેદી
૦-૪-૦ ,, સગુણખેન
૦-૪-૦ ,, મણિખેન-ખીલખા
૬-૦-૦ શ્રી. ચતુરભાઈ આશાભાઈ તરફથી
શરદ્પુનમના દિવસે પૌવા દૂધનો
ચાળ ૧ શરતીય,
૨-૧૪-૦ શ્રી. હરજી કરશન લીંબુડા આશ્રમમાં
આવેલ ભેટના.
૦-૨-૯ વિ. ભાનુશંકર
૨-૪-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ પરમાણ્વદાસ-
ભાવનગર
૦-૩-૯ પરચુરણ
શ્રી મુંબઈ આનંદાશ્રમ-મુમુક્ષુમંડળમાં
જયંતીમહોત્સવના મહાપૂજન ભેટ:-
૫-૫-૩ એક ભક્તજન
૧-૦-૦ શ્રી. રૂપશી કાળાભાઈ
૧-૦-૦ ,, ગૌરીશંકર ઓધવજી
૧-૦-૦ ,, ગાંડલાલ શાસ્ત્રી
૨-૦-૦ ,, દયાળસિંહજીભાઈ
૧૦-૦-૦ ,, નટવરલાલ ટી. પારેખ
૦-૮-૦ ,, ભાણુજી પરમાણ્વદ
૫-૦-૦ ,, રાજસી અધર્મ
૧-૦-૦ ,, ચત્રજી કલિદાસ
૧-૦-૦ ,, ભમવાનદાસ ચત્રજી

- ૧-૦-૦ શ્રી. હરસુખલાલ મણિશંકર
૨-૦-૦ ,, હરજીવન કેશવજી
૨-૦-૦ ,, રૂપસિંહજી રાણા
૧-૦-૦ ખેન નર્મદાખેન રાણા
૦-૮-૦ ,, નિર્મળાખેન ,,
૦-૮-૦ શ્રી. નટવરસિંહજી રાણા
૦-૮-૦ ,, મનહરસિંહજી ,,
૦-૪-૦ એક ભક્ત
૦-૮-૦ શ્રી. જશવંતસિંહ રાણા
૧-૪-૦ ,, મૂળશંકરભાઈ પડીયા
૧-૦-૦ ,, જીભાઈ ગિરમશંકર
૧-૦-૦ ,, રાજસી અધર્મ
૨-૦-૦ ,, ભાનુશંકર હરિશંકર
૧-૦-૦ ,, મૂળચંદ હરજીવન
૧-૦-૦ ,, જગનલાલ સવજી
૧-૦-૦ ,, ટોકરસી ગોવિંદજી
૨-૦-૦ ,, મૂળજી અરજણ
૦-૮-૦ ,, અમથાલાલ શાહ
૧-૪-૦ શ્રી. જમનાદાસ મનજી
૧-૪-૦ ,, દુર્લભદાસ મોતીચંદ
૧-૦-૦ ,, ગોકુળદાસ શિવશંકર
૧-૪-૦ ,, પ્રેમજી કુરજી
૧-૦-૦ ,, શંકરસિંહ નારણસિંહ
૦-૪-૦ ,, બલભદ્ર શંકરસિંહ
૦-૪-૦ ,, ટીપુલાલ શંકરસિંહ
૧-૦-૦ ,, ઉર્પદસિંહજી કરણસિંહજી
૧-૦-૦ ,, શિવસિંહ પ્રતાપસિંહ
૧-૦-૦ ,, હરજીવન જશરાજ
૨-૦-૦ ,, મૂળજી માધવજી
૨-૦-૦ ,, રૂપશી કાળાભાઈ
૫-૦-૦ ,, લાલજી લધાભાઈ
૧૧-૦-૦ એક ભક્તજન
૫-૦-૦ શ્રી. ચંદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહજી
૧-૦-૦ ,, પ્રતાપસિંહ માનસિંહ
૧-૦-૦ ,, અરવિંદ કાંતિલાલ
૦-૪-૦ ,, મધુસૂદનભાઈ
૦-૮-૦ ,, કૃષ્ણદાસ શામજી

૦-૪-૦ એક ભક્તગન
 ૦-૪-૦ એક ભક્તગન
 ૦-૮-૦ શ્રી અરુણકુમાર પ્રતાપસિંહ
 ૧-૦-૦ " મુળચંદ્રભાઈ જસદણવાળા
 ૧-૪-૦ " ચશીકુમાર દાકોર
 ૦-૮-૦ " મહેશ દાકોર
 ૧-૦-૦ " રતનજી રામજી
 ૦-૪-૦ " પ્રાણજીવન હસરાજ
 ૦-૮-૦ " શાંતિલાલ મહેતા
 ૦-૪-૦ " ભગવાનદાસભાઈ
 ૧-૦-૦ " ગુણવત્સિંહ જાડુમસિંહ
 ૧-૦-૦ " મણિચંદ્ર જયશંકર
 ૧-૦-૦ " કાકુભાઈ ભીમજી
 ૧-૦-૦ " જલસિંહ પ્રતાપસિંહ
 ૦-૮-૦ બહેન જશોદામૌરી બહેન
 ૦-૮-૦ " માણિકમહેન
 ૦-૮-૦ શ્રી. મોતીરામભાઈ
 ૧-૦-૦ બહેન અવતમહેન દાકોર
 ૦-૮-૦ " ગીતામહેન દાકોર
 ૦-૮-૦ " મુખાબહેન
 ૧-૦-૦ " જિજ્ઞાસુબહેન
 ૦-૪-૦ " પ્રાણકુવરમહેન
 ૧-૦-૦ " લીલામહેન દાકોર
 ૧-૦-૦ " સવિતાબહેન દાકોર
 ૦-૮-૦ " મવિતામહેન જગજીવન
 ૧-૦-૦ " હીરામહેન દાકોર
 ૦-૮-૦ " ગાયત્રીમહેન દાકોર
 ૦-૮-૦ " લલિતામહેન દાકોર
 ૦-૮-૦ " સતોકમહેન દાકોર
 ૦-૪-૦ " શારદામહેન દાકોર
 ૦-૪-૦ શ્રી. ઈંદુભાઈ
 ૧-૦-૦ બહેન અનસુયાબહેન દાકોર

૧-૦-૦ શ્રી હરજીવન જગનલાલ
 ૧-૦-૦ બહેન તારામહેન દાકોર
 ૧૦-૦-૦ શ્રી. જોધાભાઈ જોધાભાઈ
 ૭-૦-૦ " મંગળદાસભાઈ ભક્ત
 ૨-૦-૦ " જમનાદાસ સપતી
 ૨-૦-૦ " દરિવરભાઈ
 ૧૫-૧૧-૯ પરચુરણ
 ૫-૮-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ વિદ્યદાસ
 X X X X
 ૧-૦-૦ " સચ્ચંદ્રભેન-રાજકોટ
 ૦-૪-૦ " એક ભક્તગન
 ૧-૦-૦ " મવજી જેરામ
 ૧-૦-૦ બેન મણિબેન અંદીયા
 ૨-૦-૦ શ્રી જીવરાજ રામજી-જૂનાગઢ
 " ઔષધી માટે
 ૫-૪-૦ બેન સારીબેન-પોરબંદર
 ૧૦-૧૨-૩ મદીરેથી પરચુરણ
 ૧-૦-૦ શ્રી વૈકુંઠરાયભાઈ-પોરબંદર
 ૧-૦-૦ " શાંતિલાલ કરચનદાસ-જૂનાગઢ
 ૧-૪-૦ " શાંતિલાલ કરચનદાસ મસ-
 " નારાયણની કથા કરવા નિમિત્તે
 " બેટ બીલખા-આનંદાશ્રમમા-
 ૧૦-૧૩-૩ ૫ કૃપાનાથના સ્વરૂપાવરધાનના
 " દિવસે પૂજન બેટના
 " હ શ્રી મ રા. જોશી
 ૧-૦-૦ શ્રી જયરામજી જગજીવન
 ૧-૪-૦ " રતનથી લલુભાઈ
 ૧૦-૦-૦ " રૂપસી દાગા-આફ્રિકા
 ૩-૧૨-૦ જગનલાલ સવજી તરફથી રત્નનિષેક
 " પૂનપાના

આમો વહિ ૩૦ મુદી

Reg. No. B: 3087

સને ૧૯૪૯ તા. ૨૫ નવેમ્બર

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન-સમાચાર

મંગલશર સુદિ ૧૫ સોમવાર તા.

ચ રિસેમ્બર ૧૯૪૯ સવારના ૨૪. ૨૧

૬ થી ૧૦૧૧ દત્તાત્રેય જયંતી નિમિત્તે

માધવભુજન કાંઠાવાડીમાં મહાપૂજન

થશે.

લિ. આનંદાશ્રમ સુમુક્ષુમંડળ-સુમંડ

શ્રીઆનંદાશ્રમ નવાગામ, ધા. બીલખા (સૌરાષ્ટ્ર)

તરફથી

પ્રગટ થતું ધાર્મિક માસિક પત્ર

(Saurashtra-India)

P. O. Billha

આનંદાશ્રમ

૨ જાન્યુ.

મહેસાણા, શહેર જાગજાગે ૧૬૬૮

આસ પાસેના સર્વોચ્ચ

૭૦૨

શ્રીનાથઘાટ

શ્રી. દયાળસિંહજીભાઈ તથા શ્રી. અંબાશંકરભાઈ ત્રિવેદીએ શ્રીનાથઘાટ-નાથગંગા સમારક ફડમાં પોતાને થયેલું પ્રવાસ ખર્ચ જમા કરાવ્યું છે.

આ નાથઘાટના પ્યોટની જમીન (૪૩૮૫) ચોરસવાર સાવરકુડાવાળા સ્વ. હક્કર વેદુલદાસ શામજીના મુપુત્રો હક્કર ગિરધરલાલ, જમનાદાસ અને જયંતીલાલ વિદ્યુલદાસ, એ ત્રણ ભાઈઓએ જમીન ખરીદ કરી બીલખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીમનાથ પ્રભુચરણમાં મેટ આપેલ છે. આ ત્રણ ભાઈઓની સાત્વિદી શ્રદ્ધા વન્યવાદને પાત્ર છે. "

અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી

મંત્રી-નાથઘાટ સમારક ફડ

નોંધ:-આ માસમાં આનંદાશ્રમના ઔપધાલયનો લાભ આશરે ૪૫ અંધુઓએ લીધો છે, અને પુસ્તકાલયનો લાભ ૧૨ અંધુ-બહેનોએ લીધો છે.

વર્ષ ૧૮ મું

॥ ૐ ॥

પાર્થિવ લવાગ્રમ

માર્ગગીર્ધ

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

ચેતરેન્સાવે

દિસેમ્બર ૧૯૪૯

૩૧. ૧-૦-૦૨

અંક ૬

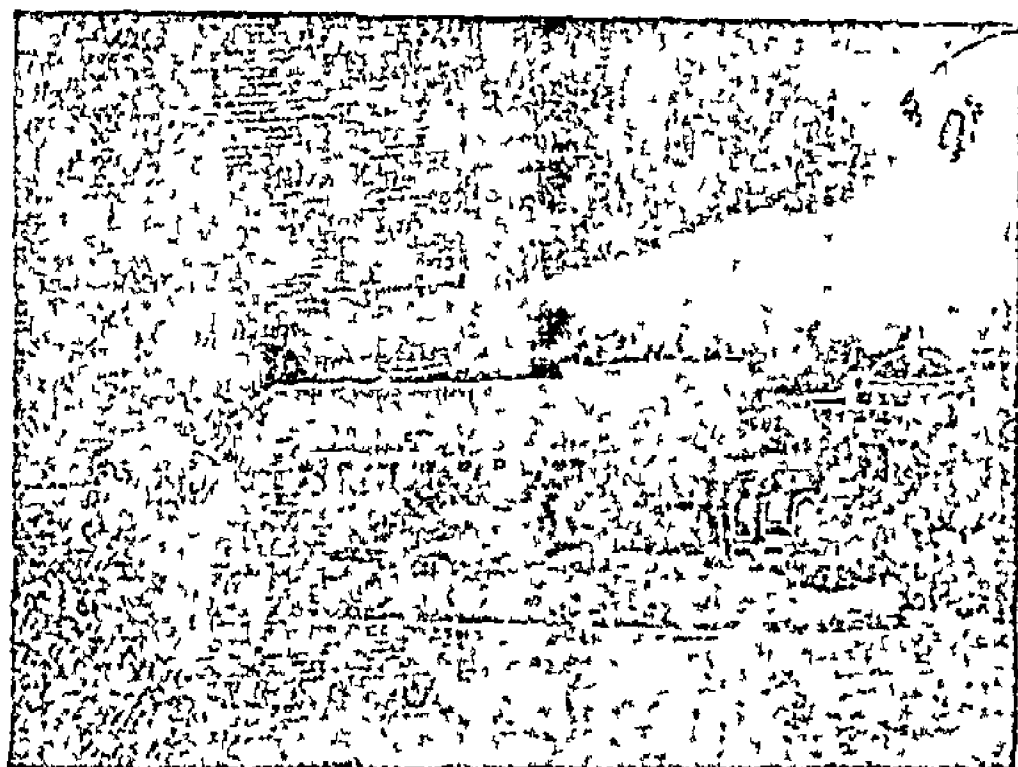
આનંદાશ્રમ

સંવત્ ૨૦૦૬

પરદેશમાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ-પ્રીલખા

સમારસાગગદ્યોરાત્મમુદરતિ માનવાન્ ।

નિષેતો નાથપાદાનાં આનંદાશ્રમ ઉજ્વલઃ ॥

સાપાર્થ — શ્રીનાથજીગવાત્ના નિવાર થામ ભૂત દિવસ આનંદાશ્રમ અનુષ્ઠાનો
ગાર સંસારસમુદ્ધારી સારી પટે ઉદાર કરે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	અક્ષરનિષ્ઠ મદદાત્મા શ્રીમદ્વિયુગમચર્મા.	૮૧
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૮૨
૩	યોગસૂત્રો.	૮૪
૪	તીર્થનુમિ આનંદાશ્રમ.	૮૭
૫	“ આનંદાશ્રમ ” માસિકતા ગ્રાહક સત્સન્નનો આદિને વિનિતિ.	૮૯
૬	શ્રીકૃષ્ણનિષ્ઠો.	૯૦
૭	સત્તાતત્ત્વમોપદેશક યોગના.	૯૧
૮	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૯૧
૯	શ્રીઅમલદાસ-આનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૯૨
૧૦	પરચુરણ નેટ.	૯૩
૧૧	નેટ સ્વોદ.	

ત્રિપેરાર્જુનવાસી શ્રી. દેવશંકર રયામજી રાવળના આમંત્રણથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં હાથે તથા પાદુકાજી સાથે શ્રી. દયાળસિદ્ધજીમાજી તથા શ્રી. અંબાશંકરમાજી ત્રિપેરી અને પૂ. અ. દક્ષપતરામજી ભણિરા ગયા હતા, અને સ્વાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં હાથે અને પાદુકાજીનું જાવનીનું સ્વાગત અને પવરામણી તેમને સ્વાં અને ગામમાં સંતા લાલિત ગંધુભટ્ટેએથી કર્યા હતા. તેમજ સ્વાંથી લાલિત સત્સન્નનોના આગ્રહથી વાણસરા, નીસાખા, હાંક, ઘોરાજી અને જૂનાગઢ એ ગામોમાં પણ પૂજ્યપાદશ્રીની પવરામણી અને મહાપૂજન કરાવવામાં આવ્યાં હતાં, અને સ્વાં સ્વાં ધર્મપ્રચારાર્થે પ્રસંગેચિત આજ્ઞાઓ અને ભજનધૂન થયાં હતાં.

— [*] —

જરૂરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માર્ગદર્શકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ શ્રી. (સૌરાષ્ટ્ર) એ શિરતામે કરવા.

તેથી અને પ્રકાશક: શ્રી મદદરજીવન ગ્રેડુવાસ દેસાઈ, વેસ્ટનદરાનુ-મોંગદોળ-સૌરાષ્ટ્ર

મુદ્રણસ્થાન: વાલ્મીકીવલ્લભ કલેક્ટર ક્લિપો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ
મલિક: પારેખ કેવળચંદ દાનજીભાઈ-ગોંડલ.

શ્રીવક્ષિણામૂર્તિનાયસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં વ્રહ્મણો વિદ્વાન ન વિભેતિ કુલધ્વન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને બળુનાર ઠાઠથી પણ ભય પામતો નથી.

તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૮ મું]

સંવત ૨૦૦૬ માર્ગશર્ધ

[અંક ૬ કો]

વ્રહ્મનિષ્ઠ મહાત્મા શ્રીમન્નથુરામ શર્મા

[લેખક -વકીલ કાનજી વાલજી ઠક્કર]

નમું બ્રહ્મનિષ્ઠ ગુરુ નથુરામને રે, ધન્ય એનાં અલૌકિક કામને રે. નમું
એની આંખડીયે અમૃત ભર્યાં રે, જ્ઞાનદીપમાળને પૂર્યાં કરે રે. નમું
મનોહારી વાણીથી મુખ શોભતું રે, બ્રહ્મતેજે લલાટ પ્રકાશતું રે નમું.
જ્ઞાનગંગાનો સ્રોત એ સોદામણો રે, આનંદાશ્રમ છે રળીયામણો રે. નમું.
પુનિત પગલામાં એના પ્રજ્ઞામ છે રે, મુમુક્ષુને ઠરવાતું એ હામ છે રે. નમું.
મૂર્તિમંત બ્રહ્મચર્ય એના દેહ છે રે, પ્રાણિમાત્રથી હુમેશ એના સ્નેહ છે રે. નમું.
એણે વૈશ્યાને ઉપરીત આપીયાં રે દિવ કેરા અધિકાર વળી સ્થાપીયા રે. નમું.
વેદધર્મનો પ્રચાર કર્યો ગ્રેમથી રે, યોગાશ્યામે અખંડ બ્રહ્મચર્યથી રે. નમું
એની વાણી મધુરી મુખાભરી રે, જેને સર્વદા સમાન મિત્ર ને અરિ રે. નમું.
રમ્યા ગુર્જરી ગિરામાં અંધને રે, ટાળી વાસના બતાવે શોક્ષપંથને રે. નમું.
રમ્યાં આલ્હિક એણે ચાર વેદનાં રે, હર દીધી ઊડી દ્વૈત ભાવના રે. નમું.
શિષ્ય સર્વદા એક હૃદયે રે, શ્રદ્ધાસાગરો બેસ્યા પાર છે રે નમું.

સંત સાચા સૌરાષ્ટ્રનાં સોહામણાં રે, એણે કીધાં પવિત્ર શિષ્ય આંગણાં રે. નમું.
 દિવ્ય દર્શન પુનિત નિત્ય અવનતું રે, એના ગુણો વિવિધ શું વર્ણવું રે. નમું.
 શાંત રૂપ એતું જાણે સદાશિવ છે રે, કહે પ્રજાથી અભિન્ન જીવ શિવ છે રે. નમું.
 કર્થી ખેચરીવડે અસીયાનને રે, હર્યાં યોગવડે કુંક અજ્ઞાનને રે. નમું.
 એના ઊરે સૌજન્ય ગંભીરતા રે, કંવે કંવે ભરેલી પ્રસન્નતા રે. નમું.
 ગુરુ ગોવિંદ કરતાં વિશેષ છે રે, ઊર અજવાળનારા દિનેશ છે રે. નમું.
 જન્મદાતા ભગવાન્ શ્રી રામ છે રે, જન્મ ટાળનાર ગુરુ નથુરામ છે રે. નમું.
 કાન વંદન કરે શ્રીચરણમાં રે, રાખો સદ્ગુરુ હંમેશાં શરણમાં રે. નમું.

—[*]—

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમજાથભગવાન્]

દ્વિજ કન્યાઓનો વિવાહકાલ આઠવર્ષથી માંડીને બારવર્ષસુધી ને દ્વિજકુમારોનો વિવાહ સોળવર્ષથી માંડીને પચીસ વર્ષસુધી શાસ્ત્રસંમત જણાય છે.

તેમાં વર્તમાનપરિસ્થિતિઅનુસાર દ્વિજકન્યાઓનો વિવાહ બારમા વર્ષની આસપાસ ને દ્વિજકુમારોનો વિવાહ વીસમા વર્ષની આસપાસ થાય એ યોગ્ય જણાય છે.

રજોદર્શનપછી દ્વિજકન્યાના વિવાહનું મુખ્યપણું કે ગૌણપણું ગણાતું નથી, પણ આપત્કાલપણું ગણાય છે.

ઋતુદર્શનમાં વૃષસીત્વખેદક વાક્યોનું તાત્પર્ય આપત્કાલવિના ઋતુદર્શન થયા પહેલાં દ્વિજકન્યાનો વિવાહ અવશ્ય કરવો જોઈએ એમ જણાવવામાં છે.

દ્રાવીડ બ્રાહ્મણોનો દ્રાવીડ બ્રાહ્મણોની સદાચારયુક્ત અવાંતર શ્રેણીઓમાં ને ગૌડબ્રાહ્મણોનો ગૌડબ્રાહ્મણોની સદાચારયુક્ત અવાંતર શ્રેણીઓમાં વિવાહ શાસ્ત્રસંમત જણાય છે. એજ પ્રમાણે જેમના લગ્નલગ્ન સમાન આચાર હોય તેવા ક્ષત્રિયોમાટે ને વૈશ્યોમાટે પણ જાણવું.

શ્રુતિસ્મૃતિનો વિરોધ ન આવે ને વર્ણશ્રમના સદાચારનું રક્ષણ થાય તેટલું ધર્મપરિવર્તન શાસ્ત્રજ્ઞ શિષ્ટ પુરુષની અનુમતિથી થઈ શકે. તેમાં કોઈ વિષયમાં સંકોચનાળ્ય ને કોઈ વિષયમાં પ્રવર્તનાળ્ય ધર્મપરિવર્તન થઈ શકે.

દ્વિજ વિધવાનો પુનર્વિવાહ અને દ્વિજદંપતિના વિવાહનો મોક્ષ ધર્મશાસ્ત્રદષ્ટિએ યોગ્ય નથી, કિંતુ નિઘ છે.

ચાંડાસાદિ અસ્પૃશ્યોનું અસ્પૃશ્યપણું તેમનાં પૂર્વજન્મનાં કુકર્મને લઈને જાતિથી છે, માત્ર વર્તમાનકર્મથીજ નથી.

મ્લેચ્છોના ને અંત્યજોના સ્પર્શવિષયમાં, તેમના સભાપ્રવેશ વિષયમાં, તેમના કૃપાદંકગ્રહણવિષયમાં ને તેમના દેવાલયપ્રવેશવિષયમાં લોકવિદ્વેષ ન થાય એમ વર્તી ધર્મનું રક્ષણ કરવું યોગ્ય છે. મ્લેચ્છોના ને અંત્યજોના સ્પર્શ આપતકાલિના દિવે ન કરવો. આપતકાલે તેમનો સ્પર્શ થાય તો તેમણે સ્નાન કરવું. સભામાં તેમનો પ્રવેશ કરાવવાની અગત્ય જણાય તો તેમનાં આસનો પૃથક્ જોડવાય, ને તેમ નજ બને તો દ્વિજ પોતાને ઘેર જઈ સ્નાન કરે. તેમને માટે પૃથક્ કૂપ કરાવાય, ને તેમાંથી તેઓ જલગ્રહણ કરે, તેમ યત્ન કર્યા છતાં તુરતમાં નજ બને એમ હોય તો તેવી ગોઠવણ યતાંસુધી આપદ્ધર્મ અંગીકાર કરીને જલગ્રહણ કરવાનો સમય નક્કી કરી, દ્વિજ પ્રથમ જલગ્રહણ કરે, ને પછી તેઓ જલગ્રહણ કરે. દેવાલયમાં તેમનો પ્રવેશ ન કરાવી શકાય સગવડ હોય તો તેઓ બહારથી દેવનાં દર્શન કરી શકે. યવનાદિ જાતિ પૂર્વકાલમાં વેદધર્મના ત્યાગરૂપ કર્મવડે થયેલી, પણ વર્તમાનકાલમાં તે જન્મસિદ્ધ ગણાય.

દ્વિજે મ્લેચ્છનો જેવો સંસર્ગ કર્યો હોય તે પ્રમાણે તેને પ્રાયશ્ચિત્ત આપી શકાય, પણ મ્લેચ્છધર્મ અંગીકાર કરી તેમની સાથે જેમણે ખાનપાનનો વ્યવહાર સેવ્યો હોય તેમને પ્રાયશ્ચિત્ત આપી પુનઃ દ્વિજ ન કરી શકાય. તેમને હિન્દુધર્મમાં લઈ શકાય.

સંવત્સરપર્યંત મ્લેચ્છનો સંસર્ગ રાખનારને અને તેથી અધિક સમય તેમનો સંસર્ગ રાખનારને પ્રાયશ્ચિત્તવિષયમાં ને વ્યવહાર કરવા યોગ્યપણામાં વિરુદ્ધપણું છે.

લૌકિક રીતે જેઓની ગણના ક્ષત્રિયમાં ને વૈશ્યમાં થતી હોય એવા ક્ષત્રિયો ને વૈશ્યો જો તેઓ ત્રણથી અધિક પેઢીના વ્રાત્ય હોય તોપણ તેમને સંસ્કાર કરી શકાય એમ ધર્મશાસ્ત્રના અભિપ્રાયથી જણાય છે.

તમે તમારા મનને અત્યંત નબળું પાડી શરીરે અને મને દુઃખી થાઓ છો તે ઠીક થતું નથી, એમ તમને સમજાતું હશે, ન સમજાતું હોય તો તે સમજવા અવશ્ય પ્રયત્ન કરશો.

તમે તમારી વ્યાવહારિક પ્રતિષ્ઠાનો, વ્યાવહારિક લાભનો તથા પારમાર્થિક લાભનો વિચાર કરી મનને જાગૃત કરો તો સારું.

તમારું મન કંઈ ન કરતું હોય તો આજ્ઞાપ્રમાણે વર્તવા પ્રયત્ન કરો, કે જેથી તનમનની સ્થિતિ વેલાસર સુધરે અયોગ્યરીતે વર્તવાથી વ્યવહારને, પરમાર્થને તથા ધર્મને હાનિ પહોંચે છે તે તમારે સાવધાનતા રાખી જાણવું જોઈએ.

શ્રદ્ધાસેવનમાં ને આજ્ઞાપાલનમાંજ કલ્યાણ રહેલું છે એમ તમે તમારા અંતઃકરણને વેલાસર સમજાવશો. (આલું)

યોગસૂત્રો

[લેખક:—શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(ગતાંકના પૃષ્ઠ ૧૯ થી આણું)

દૃષ્ટાનુશ્રવિકવિષયવિતૃષ્ણસ્ય વશીકારસંજ્ઞા વૈરાગ્યમ્ ॥ ૧૫ ॥

ગુર્જરી:—આ લોકના પ્રલક્ષ વિષયોમાં તથા શાસ્ત્રથી સાંભળવામાં આવતા લોકાંતરના પરાક્ષ વિષયોમાં જેને તૃષ્ણા રહી નથી તેના તે તૃષ્ણાના જ્યને વશીકરણ કહેવામાં આવે છે.

આ વશીકરને વૈરાગ્ય કહેવામાં આવે છે.

પદ્યોધિની:—દૃષ્ટૈર્વૌપલભ્યમાનઃ સ્વકૂચંદનવનિતાદિઃ । ૯૪ એટલે અહિં (આ લોકમાં)જ પ્રલક્ષ જણાતા પુષ્પમાળા ચંદન અને વનિતા આદિ વિષયો અને અનુશ્રવો વેદસ્તદ્વોચિતઃ સ્વર્ગાદિરાનુશ્રવિકઃ । અનુશ્રવ એટલે વેદ (શાસ્ત્ર) તેણે કહેલા સ્વર્ગ આદિ તે શાસ્ત્રથી સાંભળવામાં આવતા પરાક્ષ વિષયો તયોર્ઘ્યોરપિ વિષય-યોર્નશ્વરત્વદુઃસ્વત્વાનુસ્યૂતત્વાદિદોષદર્શનાત્ વિતૃષ્ણસ્ય નિઃસ્પૃહસ્ય ચા વશીકારસંજ્ઞા મમૈવૈતેવશ્યા નાહમેપાં વશ્ય ઇતિ જ્ઞાનં સાવૈરાગ્યં મિત્યુચ્યતે ॥ ૧૫ ॥ તે બંને પ્રકારના વિષયો નાશ પામી જાય એવા હોય છે તથા તેમનું સુખદુઃખસાથે ઓતપ્રોત વણાયેલું હોય છે એ આદિદોષો એ બંને પ્રકારના વિષયોમાં રહેલા છે તે દોષોને વિવેકવડે જોધને, તે બંને પ્રકારના વિષયોની તૃષ્ણાનો જેણે જય કર્યો છે, એટલે તે બંને પ્રકારના વિષયોમાં રહેલી સ્પૃહા(ધ્વજ)નો જેણે જય કર્યો છે તેના તે તૃષ્ણાના જ્યને વશીકર (વશ વર્તાવવું) કહેવામાં આવે છે એટલે તે વિષયો મારે વશ છે હું તેમને વશ નથી એમ તે પોતાનો વશીકર જણે છે. આ વશીકરનેજ વૈરાગ્ય કહેવામાં આવે છે.

ભાષ્ય:—દૃષ્ટાનુશ્રવિક વિષયવિતૃષ્ણસ્ય વશીકારસંજ્ઞા વૈરાગ્યમ્ । આ લોકના પ્રલક્ષ અને શાસ્ત્રથી સાંભળવામાં આવતા પરાક્ષ વિષયોમાં જેણે તૃષ્ણાનો જય કર્યો છે તેના તે તૃષ્ણાના જ્યની ‘વશીકરણ’ સંજ્ઞા છે. આ વશીકર વૈરાગ્ય છે.

સ્ત્રિયોડન્નપાનમૈશ્વર્યમિતિ દૃષ્ટવિષયે વિરક્તસ્ય સ્વર્ગવૈદેહ્ય પ્રકૃતિલયત્વપ્રા-
પ્તાવાનુશ્રવિક વિષયવિતૃષ્ણસ્ય દિવ્યાદિવ્યવિષયસંપ્રયોગેડપિ ચિત્તસ્ય વિષયદોષ-
શિનઃ પ્રસંખ્યાનવલાદનાભોગાત્મિકા હૈયોપાદેયશૂન્યા વશીકારસંજ્ઞા વૈરાગ્યમ્
॥ ૧૫ ॥ વિષયોમાં દોષોનું દર્શન કરવાથી જેણે સ્ત્રીઓ વિવિધ અન્નપાને મૈશ્વર્ય
(અધિપતિપણું) એ આદિ આ લોકના પ્રલક્ષ વિષયોમાં સ્વાભાવિક રહેલા રાગનો જય કર્યો
છે તથા સ્વર્ગ, વિદેહપણાની પ્રાપ્તિ, પ્રકૃતિલયપણાની પ્રાપ્તિ, આદિ શાસ્ત્રથી સાંભળવામાં
આવતા પરાક્ષ વિષયોમાં રહેલી તૃષ્ણાનો જેણે જય કર્યો છે એવો પુરુષ તે તે વિષયો
આવી મળવે પણ વિવેકના બળથી તે તે વિષયોનો ભોગ કરતો નથી અને જેમ તે
તેનું ગ્રહણ કરવાના વેગને વશ થતો નથી તેમ તે તેનો ભોગ કરવાના વેગને પણ
વશ થતો નથી.

વિષયોને વશ નહિ વર્તતાં વિષયોને પોતાને વશ વર્તાવવાના તેના આ બળને
વશીકર કહેવામાં આવે છે.

આ વધીકાર એજ વૈરાગ્ય છે.

અનુવાદ—ચૈતન્યવડે ચૈતના પામીને ચૈતનાવાળા થયેલા ચિત્તમાં પુરુષથી ભિન્ન પુરુષનાં સ્થૂળ, સૂક્ષ્મ તથા કારણ એવી ત્રણે કોટિનાં સરીસોને સમાવેશ થાય છે.

ચિત્તને ચૈતના આપીને ચૈતનાવાળું કરનાર ચૈતન્યજ્ઞ પુરુષ પોતે છે વા પુરુષનું પોતાનું સ્વરૂપ છે.

પણ અવિવેકને લીધે પુરુષ પોતાના ચૈતન્ય સ્વરૂપને અલ્પમાં મૂકીને ચિત્તને જ પોતાનું સ્વરૂપ માનતો થાય છે તથા ચિત્તને અનુસરતાં કર્મો કરતો થાય છે તથા ચિત્તને અનુસરતા ભોગો ભોગવતો થાય છે.

કર્મો તથા ભોગો પુણ્યરૂપ ને પાપરૂપ એમ દ્વિવિધ થવાથી તેમના પરિપાકે કરવાનો થતો ભોગ સુખરૂપ તથા દુઃખરૂપ એમ દ્વિવિધ થાય છે.

દુઃખનો ભોગ તો પ્રસિદ્ધ રીતે દુઃખરૂપ હોય છે.

પણ સુખનો ભોગ પણ કેવળ સુખરૂપ હોતો નથી.

તે દુઃખ સાથે જોતપોત વણાયેલોજ હોય છે.

અને વળી પુરુષ પોતે અવિવેકને વશ વર્તીને ચિત્તને પોતાનું સ્વરૂપ માનતો ન થાય તો પુરુષના પોતાના ચૈતન્યસ્વરૂપને તો એ સુખરૂપ ભોગનો પણ કાંઈ સંપર્ક શક્ય નથી.

માટે પુરુષને પોતાના ચૈતન્ય સ્વરૂપથી ચિત્તના સુખરૂપ કે દુઃખરૂપ કાંઈ ભોગની અપેક્ષા નથી.

તથા તેથી પુરુષને તેના ચૈતન્યસ્વરૂપથી ચિત્તવડે કરવાના કાંઈ કર્મો કરવાની પણ અગત્ય નથી.

છતાં પુરુષ પોતાના ચૈતન્યસ્વરૂપના સ્પષ્ટ વિવેકને અભાવે ચિત્તને પોતાનું સ્વરૂપ માની તેને અનુસરતાં કર્મો કરીને તથા ભોગો ભોગવીને મિથ્યા સુખી તથા દુઃખી થાય છે.

ખીજી બાબત ચિત્તનું સ્વરૂપ જ એવું છે કે તેને તેના નિર્વાહ તથા વિવાહમાટે અનુકૂળ ભોગની અગત્ય થાય.

અને નિર્વાહનો તથા વિવાહનો પ્રત્યેક ભોગ નિર્વાહને તથા વિવાહને સાધવા ઉપરાંત તેના ભોગમયે પણ તેનું વિશિષ્ટ તથા વિવિધ સુખ ઉપજાવે છે.

તેથી ચિત્તમાં તે ભોગને માટે સદા રાગ (પ્રેમ) રહ્યા કરે છે.

તથા તેથી ચિત્તને નિર્વાહના તથા વિવાહના હેતુ માટે જે તે સમયે તેના તેના ભોગની સ્પૃહા (આકાંક્ષા) થતી રહેવા ઉપરાંત તે તે ભોગને વિષે ચિત્તમાં રહેલા રાગને લીધે તે તે ભોગની નિરંતર તૃષ્ણા (કામના) પણ રહ્યા કરે છે.

અને જો કે ચિત્ત તો સ્વરૂપથી જડ છે તેથી તેને પોતાથી કાંઈ ગતિ કે પ્રવૃત્તિ શક્ય નથી પણ પુરુષવડે તે ચૈતના પામેલું હોવાથી તેનો ઉપર પ્રમાણે થવાનો સ્વભાવ છે.

પણ તેથી ચિત્તને યતી સ્પૃહા પૂરી પડે તથા તેની કામના તૃપ્ત થાય તેથી થતું સુખ, કે તેની સ્પૃહા પૂરી ન પડે તથા તેની કામના તૃપ્ત ન થાય તેથી થતું દુઃખ, ચિત્તને થતું નથી પણ અવિવેકવડે ચિત્તમાં પોતાપણું કરી રહેલા પુરુષનેજ થાય છે.

અને જો કે પુરુષ પણ સ્વરૂપે ચિત્તથી જુદો ને વિલક્ષણ હોવાથી ચિત્તગત સુખ-
દુઃખનો પુરુષને લેશપણ ખરો સ્પર્શ શક્ય નથી.

પણ અવિવેકથી ચિત્તમાં પોતાપણું કરી રહેવાને કારણે પુરુષને ચિત્તગત સુખ-
દુઃખનો મિથ્યા લેપ થાય છે.

એ લેપ મિથ્યા છતાં પુરુષને ખરો જણાય છે અને તેથી એ રીતે પુરુષને
એક પ્રકારનો બંધ ઊભો થાય છે.

આ બંધમાંથી મુક્ત થવા પુરુષે પોતાના સ્વરૂપનો તથા ચિત્તના સ્વરૂપનો વિવેક
કરી ચિત્તમાં પોતાપણું ન કરતાં તેણે પાછું પોતાના સ્વરૂપમાં પોતાપણું કરી રહેવું
જોઈએ.

એ માટે પુરુષે તેના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાનો અભ્યાસ રાખવાનું તેરમા સૂત્રમાં
કહ્યું છે.

પણ ચિત્તમાં સ્થિતિ રાખી રહેવાનો અભ્યાસ પુરુષને લાંબા સમયનો હોવાથી
પુરુષે તેના સ્વરૂપમાં કરેલી સ્થિતિમાં તે અનાયાસ પાછો ચિત્તમાં ખેંચાઈ જાય એ
સ્વાભાવિક છે.

એમ છતાં ચિત્તમાં જો વિષયોના સંબંધની તૃણા ધર કરી રહેલી ન હોય તો
અદ્ય પ્રયાસથી પુરુષ ચિત્તમાંથી પાછો છૂટો પડીને પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરી શકે.

પણ ચિત્તમાં વિષયોના સંબંધની તૃણા ધર કરી રહેલી હોય તે પુરુષને ચિત્તથી
સહજ છૂટો થવા ન દે અને તે પુરુષને અનાયાસ વિષયોભણી ખેંચી જાય તેથી
પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિત થવાનો પુરુષનો અભ્યાસ લાંબી પડે એ સંભવે છે.

એવું ન થાય એ માટે આ સૂત્રમાં વિષયોમાં વૈરાગ્ય કેળવવાનું કહ્યું છે.

રાગના અલાવને વૈરાગ્ય કહેવામાં આવે છે.

વિષયોમાં જો વૈરાગ્ય કેળવવામાં આવે તો ચિત્તમાં વિષયોના સંબંધની તૃણા ધર
કરી ન શકે અને તો પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિત થવાના પુરુષના અભ્યાસમાં તે વધારે પડતું
વિઘ્ન ઉપજતી ન શકે.

એ માટે પુરુષે આ લોકના સ્ત્રી ધનઆદિ પ્રલક્ષ વિષયો તથા પરલોકના અપ્સરા
અમૃત આદિ પરાક્ષ વિષયો જે શાસ્ત્રથી સાંભળવામાં આવે છે તે ચિત્તવડેજ ભોગવી
શકાય એવા છે અને પુરુષ ચિત્તથી જુદો છે એવો વિવેક દઢ કરી, ચિત્તને પોતાનું
સ્વરૂપ જાણવાની ભૂતને ભૂત જાણી જેમ ચિત્તથી ઉપરામ પામવાનું કહ્યું છે, તેમ
ચિત્તવડે ભોગવી શકાય એવા વિષયો પણ પોતાના વિષયો જાણવાની ભૂતને ભૂત જાણી
વિષયોથી પણ પુરુષે ઉપરામ પામવું જોઈએ એમ આ સૂત્રવડે કહ્યું છે.

એ રીતે વૈરાગ્યની કેળવણીથી આ લોકના પ્રાકૃત કે પરલોકના દિવ્ય વિષયોની
સમીપતાથી પણ પુરુષ તેમનો ભોગ કરવા ખેંચાઈ ન જાય ને પોતાના વૈરાગ્યના
નિશ્ચયમાં સ્થિર રહી શકે તો પુરુષે વિષયોના સંબંધના રાગનો તથા વિષયોના સંબંધની
તૃણાનો જય કરેલો કહેવાય.

અને વિષયોના સંબંધના રાગના જયસાથે તથા વિષયોના સંબંધની તૃણાના જય-
સાથે ચિત્તઉપર પણ પુરુષે જય મેળવેલો કહેવાય.

ઉદ્વિયોનો ચિત્તમાં સમાવેશ હોવાથી ચિત્તઉપરના જ્યમાં ઉદ્વિયોઉપરનો પણ જ્ય સમજ લેવાય.

જ્યનું મુખ્ય લક્ષણ ત્યત આદિને વશ વર્તાવવાનું હોવાથી આ જ્યને વશીકાર પણ કહેવામાં આવે છે.

અને આ વશીકારપર્યંત પહોંચેલા વૈરાગ્યને આ સૂત્રમાં વૈરાગ્ય કહેલો છે.

એટલે કે તેરમાં સૂત્રમાં પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિત થવાનો જે અભ્યાસ કરવાનું કહ્યું છે તે અભ્યાસમાં ચિત્ત, વા ચિત્તમાં રહેલો વિષયોના સંબંધનો રાગ, કે વિષયોના સંબંધની તૃષ્ણા, કે વિષયોના સાક્ષાત્ સમાગમ સ્ખલન ઉપગમી ન થકે એ માટે અભ્યાસસાથે જે વૈરાગ્યનું પણ સેવન ચાલુ રાખવાનું બારમાં સૂત્રમાં કહ્યું છે. તે વૈરાગ્ય આ વશીકાર વૈરાગ્ય છે એમ આ સૂત્રવડે કહ્યું છે.

આ વૈરાગ્યથી પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાના અભ્યાસમાં જેમ બળ મળે છે તેમ પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાના અભ્યાસથીજ આ વૈરાગ્યને બળ મળે છે.

એ કારણે અભ્યાસ અને વૈરાગ્ય એ બંનેનું સાથે સેવન કરવાનું બારમાં સૂત્રમાં કહ્યું છે.

વિષયોના સંબંધના રાગથી તથા વિષયોના સંબંધની તૃષ્ણાથી તથા વિષયોના સાક્ષાત્ સંબંધથી પણ પુરુષ વિષયોના ભોગમાં ખેંચાઈ ન જાય પણ તેના વૈરાગ્યના નિશ્ચયમાં સ્થિર રહી શકે એ જેમ પુરુષના વશીકાર વૈરાગ્યનો નિર્ણય કરાવનાર છે તેમ પુરુષ ચિત્તની પાંચ પ્રકારની વૃત્તિઓમાંની કોઈ વૃત્તિસાથે ધસડાય ન જાય પણ ચિત્તથી વિલક્ષણ પોતાના સ્વરૂપમાં સ્વસ્થ રહી શકે એ પુરુષની તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ થવાનો નિર્ણય કરાવનાર છે.

એ રીતે પુરુષ તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્વસ્થ થવાનો અભ્યાસ ચાલુ રાખે તથા વશીકારવૈરાગ્યને સંજોડે રાખે તો અભ્યાસના પરિપાકે પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપનો તે જેનું છે તેવો સ્પષ્ટ અને કાંઈ સંદેહવિનાનો અનુભવ ઉપસ્થિત થાય.

તીર્થભૂમિ આનંદાશ્રમ

[લેખક:-શ્રી મ. ત્રિ. ભટ્ટ-સુરત]

(લેખકે લખેલા એક જિજ્ઞાસુપરના પત્રમાંથી)

શ્રીગુરુદ્વારે પહોંચ્યાના સમાચાર જાણ્યા. ત્યાં ચરીરપ્રકૃતિ સુધારાપર હોય એ સાહજિક છે. ભગવાન યોગમર્તંડ, ભવાનોધિનારક, શ્રીનાથમહેશ્વરના પાદારવિંદવડે જે ભૂમિનાં પરમાણ્વો પતિતોને પણ પાવન કરનાર તીર્થદેહ્યશ્રમ બન્યાં છે, જે ભૂમિ સાક્ષાત્ સર્વેશ્વરના નિવાસવડે તીર્થધામ બની છે, એ તીર્થમાં પાપની નિવૃત્તિ અને પુણ્યની પ્રાપ્તિમાટે જિજ્ઞાસુઓ વર્ષમાં એ વાર પણ એ તીર્થદેહ્યનો પોતાના મસ્તકે અભિષેક કરવા જાય તેનું અહોભાગ્ય છે, જેની પાસે પુણ્યસમય એહો હોય તેને એ અલભ્ય લાભ દુર્લભ છે.

દેવો પણ જોવાને ઉત્સુક બને એવું પૃથ્વીમાંના મહોત્સવનું મહાપૂજનનું દરમિયાન જેવું એ પણ એક લાવો છે.

ઋષિઆશ્રમના નિવાસીઓની જેમ યાત્રિક પ્રાતઃકાલમાં પોતાના પ્રાતરાહ્નિકમાં ઉદ્યાનના ચોકમાં બેઠેલા જોઈને જોનારને ઘડીભર એમ લાગે કે આ સમ ઋષિઓ પૈકી કોઈ એક મહાન્ ઋષિના આશ્રમમાં હું આવ્યો છું. એ બધા ભૂતકાલનાં સંસ્મરણો આપે તાત્કાલ કંઈ હશે અને આપના પ્રેમાળ અને સુસંસ્કારી હૃદયમાં સ્ફુરણ થયું હશે કે:—

એવાં આશ્રમનાં મીઠાં સંભારણાં, પ્રાચીન ઋષિના આશ્રમશો સોહાય જો;
અહાલોક ભૂમિપર જાણે ઉતર્યો, લવના તાપો જ્યાં ક્ષણમાં વિલાય જો.
એવાં આશ્રમનાં મીઠાં સંભારણાં.

સંત તપસ્વી મુનિજન જ્યાં વાસો વસે, શુદ્ધ સનાતન સંસ્કૃતિનો જ નિવાસ જો;
તીર્થ ત્રિવેણી આનંદાશ્રમમાં સદા, જ્ઞાન યોગને કર્મઉપાસન ત્યાં થાય જો. એવાં

ખારા ભવરણમાં એ મીઠી વીરડી, નંદનવનશો આશ્રમ એક અનુપ જો;
પડછંદા પડતા જ્યાં શાસ્ત્રો વેદના, જીવ-અહ્મતા સૌમ્ય મિલન જ્યાં થાય જો. એવાં
શરણાગતને ગુરુવર નિરખી વહાલથી, અમૃત સિંચી પ્રાણ પૂરે ઉરમાં જો;
ગુરુપદરજ શિરધરી જન ભવને ભૂલતા, મસ્તક ઝૂકે વરદકમલકર નાથ જો. એવાં

અહ્માનંદ ચખાડે ઉરના ભાવથી, નિશદિન આપે જ્ઞાનપ્રકાશ અનુપ જો;
નિજપણું ભૂલાવી ચરણે રાખતા, નિત નિત હૃદય પમાડે પ્રિયતમ નાથ જો. એવાં

આવાં આવાં મીઠાં સંસ્મરણો નજર સામે ખડાં થતાં જોઈને હૈયાનો ભાવ પીગળાને આખવાટે પાણીરૂપે બહાર નીકળી પડતો હશે, અને પ્રભુનાં સાક્ષાત્ દર્શનની તાલાવેલી પથ્થુ હૃદયમાં ઊઠતી હશે; કેમકે જેણે એ રસ આપ્યો છે તે સ્વાદ્યખ્યુ માણસ એ સ્વાદ માટે ફાંફાં મારે એ સ્વાભાવિક છે, અને પ્રભુદર્શનને માટે જેમ ગોપિકાઓ ઘેલી બનીને તાલાવેલી કરતી હતી તેમ ભક્તો પણ પોતાના પ્રિયતમ પ્રાણધાર પ્રભુનાં દર્શનમાટે ફાંફાં મારે એ તેટલુંજ સ્વાભાવિક છે. કોઈ કોઈ તો આવેશમાં આવી જઈ પોકારતા હશે કે:—

પ્રભો !, કેમ ઉતારી દિલની અનુપમ દાઝ જો;
આપ સમા પાલક-તારક ખીજ નથી, એક મહેશ્વર નોંધારાના આધાર જો. નાથ
નાથા અમે તો નિરખ્યા જગમાં એકને, ઘટઘટ વ્યાપી અંતરયામી નાથ જો;
ઠરવાનું ઠેકાણું ચરણે આપના, આજ અમારી કાં ન દીધો સંભાળ જો. નાથ
આપ વિયોગે તલસે જિજ્ઞાસુ કંઈ, ભડકે બળતાં હૈયાં તેનાં આજ જો;
જેવાં તેવાં પણ અમ સૌએ આપનાં, દાષ અમારો નવ ધરશો ઉર નાથ જો. નાથ
એવો વાંક વસ્યો શો અંતર આપના ? કૂડાં કર્મો દીઠાં શું અમ માંય જો;
શરણાગતની કરણી કે' દિ નીરખી? પ્રભુતા નિજની દાખવતા હૃંમેશ જો. નાથ
પાપતણી ના અવધિ અમમાં દીસતી, આપતણી અનુકંપાનો નહિ પાર જો;
ત્ર કુપુત્ર કદી સંસારે હોય છે, પિતા બિરુદ વિચારે નિજ ઉર માંય જો. નાથ
એવા દીન કયાળુ આજે કયાં ગયા ? દુર્લભ દર્શન સ્વપ્ને પણ ના થાય જો;
જ્યાં ત્યાં ભણકારા વાગે શ્રીનાથના, દર્શનમાટે તલસે નયનો-ઉર જો. નાથ

સરસ્વાગતમાટે હૈયાથી કૃત્તા, અમૃતના કુવારા નવલા નિત્ય બે;
કરુણાની દૃષ્ટિથી શાંતિ સિયતા. અભય વરદકર શિર ધરતા શ્રીમહેશ બે. નાથ
પાપ પ્રજાઓ દૃષ્ટિપાતે હું પ્રભો! અપરાધો વિચારો ઉરથી આપબે;
ગિરપર દર ધરવા આબે આવો તમે, દારો અમ હૈયાંઓ ગુણભંધાર બે. નાથ

પરંતુ ભક્તહૃદયના આવા પેકારો સામે વેદાંતજ્ઞાનપ્રપૂર્ણ જ્ઞાની ભક્તોએ પણ સામે
પ્રત્યુત્તર ક્યો દો કે “ સર્વે સ્વત્ત્વિદં બ્રહ્મ ” “ અયમાત્મા બ્રહ્મ ” આત્મભાવે પ્રભુ સર્વત્ર
વિહારી રહ્યા છે તેને સ્પૃહરૂપે એક દેહમાં સ્થાપિત કરી મર્યાદિત કરવાની યી જરૂર
છે? આત્મનિરીક્ષણ કરો તો પ્રભુ તમારા હૃદયમંદિરમાં બિરાજેલા દેખાશે, અને તમારા
કલ્યાણમાટે તે અદર્શિય ચિંતાતુર છે. માત્ર તમારી દૃષ્ટિને અંતર્મુખ કરો એટલી જ વાર
છે, પણ ભક્તહૃદય લાં બોલી બે છે કે—

તમે રે માન્યો છે આખા જગમાં હરિ એ,
અમે રે માન્યું છે બધું વિશ્વ છે એમાં;
જ્ઞાની! તમારે અમારે મળતો મેળ નહિ આવે.

આવી આવી ‘અનેકાનેક’ ચર્ચાઓ અને પ્રશ્નની ગુણગાથાઓ લાં ઉઠાવાતી અનુભવી
દો.

એકજ તારણુદાર પ્રશ્નના ચરણયુગલમાં માથું મૂકનારા અને એકજ સૂત્રમાં
પરોવાસલા મણિજેવા જિજ્ઞાસુજનોનો જ્યાં મગલમેળો બરાય, ત્યાં પોતાના આરાધ્ય-
દેવનીજ ગુણગાથા ગવાય ને સમગ્રાય એ ધન્ય અવસરનો લ્હાવો ભાગ્યલાભાજનોમાટે
સુલભ છે.

સામૂદ્રિક પ્રાર્થના અને સાનુદ્રિક પૂજનની મહત્તા એાછી નથી એ પ્રાર્થના પ્રશ્નને
પોતાના નિર્ણય સ્વરૂપમાંથી સચણસ્વરૂપે ઊતારી સૌ સમય ઉપસ્થિત કરવાનું બગ
ધરાવે છે.

‘એક પિતાનો પરિવાર પિતાના પાદ્યુગલમાં એકત્ર યઈ મરતક મૂકાવે અને પરસ્પર
રોહની કારણીઓ વહેવારાવે એ દરય તો અનેકજ હોય ને? અને એટલાજ માટે કમાવા
મયેલા માણસો દિવાળીના પર્વે કુંડુંમમેળો કરવા ધૈર આવે તેમ આવી પર્વણીઓએ
જિજ્ઞાસુજનો પોતાના સદ્ગુરુના ચરણે એકત્ર યઈ દીપાવતિ મહોત્સવનો લ્હાવો લે. એ
પર્વણીઓ હેતુપૂર્વક ઉજવાય તો ઉપકારક છે અને બ્યવહાર પૂગતી ઉજવાય તોપણ
આનંદદાયક તો છેજ.

—[*]—

“ આનંદાશ્રમ ” માસિકના ગ્રાહક સજ્જનો આદિને વિનંતિ

સનાતનધર્મના અંગરૂપ કર્મકાંડ, ભક્તિ, યોગ તથા આત્મજ્ઞાનના ઉપદેશનો અને
તેમાં પણ ખાસ કરીને તે તે અન્ગરૂપે શ્રીમીલખા-આનંદાશ્રમના અધિષ્ઠાતા પૂજ્યચરણ
બ્રહ્મનિઠ મહાત્મા શ્રીમન્ નયુરામચર્મા-આચાર્યજીના દિવ્ય સનાતન ઉપદેશનો લાભ સનાતન-
ધર્મપ્રેમી જનતાને મળ્યા કરે એ હેતુ ખાતમાં ગળી, પ્રથમથીજ અર્ચમાં ખોટ ખાધને,
અને પાછળથી કામજોની અછત તથા છપાઈ વગેરેની અતિ મેલચારીના કારણે અર્ચમાં

વિશેષ ખોટ ખાઈને વર્ષના માત્ર રૂ. ૧૧ એકના નામના લવાજમે આનંદાશ્રમ માસિક ૧૮ વર્ષથી પ્રતિમાસે નિયમિત પ્રસિદ્ધ થયા કરે છે.

આ માસિકના હાલ આશરે ૧૩૫૦ ગ્રાહકો છે, પરંતુ લવાજમની ઉપજ કરતાં ખર્ચ ઘણો વધારે થાય છે—લગભગ બમણો થાય છે—તેથી આ માસિકના વર્ષ ૧૯માંથી એટલે સં. ૨૦૦૬ના જ્યેષ્ઠ માસથી તેનું વાર્ષિક લવાજમ શ્રીઆનંદાશ્રમના ટ્રસ્ટી-મંડળની મિટિંગના ઠરાવપ્રમાણે રૂ. ૧૧ ને બદલે રૂ. ૨૫ રહેશે.

સર્વે ગ્રાહક બંધુઓને પોતાનું ચડત લવાજમ પહેલી તકે મોકલી આપવામાટે અને ગ્રાહક તરીકે ચાલુ રહેવામાટે વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

આવતા વર્ષથી એટલે ૧૯મા વર્ષથી ગ્રાહક તરીકે ચાલુ રહેવા જેમની ઇચ્છા ન હોય તેમણે આ ચંક મળ્યા બાદ પંદર દિવસમાં અમને પત્રથી તે પ્રમાણે જણાવવું, જે આપના તરફથી તેવા ખુલાસાનો પત્ર નહિ મળે તો આપ ગ્રાહક રહેવા ઇચ્છાછો એમ સમજાશે, અને આપનું લવાજમ બાકી હશે તો તે વસુલ કરવામાટે આવતા માસનો ચંક વી. પી. થી આપના પર મોકલાશે. આપ તે વી. પી. સ્વીકારી અમને આભારી કરશો. આટલી વિનંતિ કર્યા પછી આપને મોકલવામાં આવશે તે માસિકનું વી. પી. આપે સ્વીકારી લેવાની આપની ખાસ ફરજ બિભી થાય છે એમ આપ જાણો.

ચાલુ વર્ષના ચંક બીજામાં “આનંદાશ્રમ”ના માસિકના નવા તંત્રીમંડળ માટેની જે યોજના પ્રકટ થઈ હતી તે યોજના હાલ મુલતવી રાખવામાં આવી છે, અને જે રીતે તંત્રી અને પ્રકાશકની વ્યવસ્થા ચાલુ છે તે પ્રમાણે ચાલુ રાખવામાં આવી છે.

માસિકમાં સરળ ને વિશેષ કરીને લોકબોધ્ય ઉપયોગી વિષયો આવે તે માટે વ્યવસ્થા રહેશે.

માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર નીચેના શિરનામે પોતાનો ગ્રાહક નંબર જણાવીને કરશે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, બીલખા (સૌરાષ્ટ્ર)

॥ શ્રીઉપનિષદો ॥

પૂજ્યપાદ મહાત્મા શ્રીનથુરામશર્મા-આચાર્યજી-રચિત દીક્રવાળો સર્વે વેદોના શિરોભાગ-૩૫ વેદાંતનો સર્વોત્તમ ગ્રંથ શ્રીઉપનિષદો મુખ્ય દ્વાદશ ઉપનિષદો તાત્પર્યદીપિકા દીક્રા સાથે અને ૧૦૮ ઉપનિષદોના સારનો પાણુ જેમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે તે આ ગ્રંથ પુનઃ છપાવવાનો મુશ્વસર પ્રાપ્ત થયો છે. આ ગ્રંથના પ્રકાશક તરીકે કોઈ નિયત નામ નહિ હોવાથી આ અમૂલ્ય અવસરનો લાભ લેવા સર્વે સંજનનોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે, જે સંજનની ઇચ્છા હોય તેમનું પ્રત્યુત્તર નીચેના શિરનામે લખવાથી વિશેષ વિગત જણાવવામાં આવશે:—

વ્યવસ્થાપક,

આનંદાશ્રમ-બીલખા-(સૌરાષ્ટ્ર)

સનાતનધર્મોપદેશક યોજના

પૂજ્યપાદ શ્રીમજાધભગવાન્ના આદેશાનુસાર સનાતની પ્રજાને સનાતનધર્મોપદેશનો લાભ મળ્યા કરે, અને પ્રજામાં સ્વધર્મપાલન ને સુખશાંતિ જળવાઈ રહે એ હેતુ ધ્યાનમાં લઈ શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખાતરફથી સનાતનધર્મોપદેશક નિયુક્ત કરવાની યોજના કરવામાં આવી છે, જેથી સ્વધર્મનિષ્ઠ, સદાચારપાલનમાં આગ્રહી ને વિદ્વાન્ ગુજરાતી ભાષા જાણનાર બ્રાહ્મણ વિદ્યાર્થી કે જેમણે સરકારમાન્ય કોઈ પીઠની વેદાંતાચાર્યની પદવી મેળવી હોય અને આનંદાશ્રમના ઉપદેશકતરીકે યોગ્ય વેતનવડે સનાતનધર્મની સેવા કરવાની શુભેચ્છા ધરાવતા હોય તેમણે નીચેના શિરનામે લખવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે —

વ્યવસ્થાપક,
આનંદાશ્રમ-ખીલખા-(સૌરાષ્ટ્ર)

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

(કાર્તિકમાસ)

મુખ્યભેટ:—૩૧. ૧૫-૦-૦ શ્રી હરસુખલાલ ભગવતપ્રસાદ-ખેરીવલિ ૩૧. ૧૦૦-૦-૦ શ્રી. મગજદાસ કેશવલાલ ભક્ત-ખેરીવલિ. ૩૧. ૧૦-૪-૦ શ્રી. પ્રાણકુવરખેન ચક્રબાર્ધ-રાજકોટ. ૩૧. ૧૧-૦-૦ શ્રી રવજી દેવજી ગાંધી-જામનગર. ૩૧. ૧૩-૦-૦ શ્રી કરણસિદ્ધજીભાઈ તથા દયાળસિદ્ધજીભાઈ-જૂનાગઢ. ૩૧. ૧૨-૦-૦ શ્રી. શેક પ્રાણજીવન પરમાણુ-નામરોખી ૩૧. ૧૧-૦-૦ શ્રી. જયંતીલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી. ૩૧. ૧૧-૦-૦ શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી. ૩૧. ૮૧-૦-૦ શેક ઈંદુકુમાર ભાયાલાલ-ભાવનગર. ૩૧. ૧૦-૦-૦ શ્રી. લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ-પોરબંદર. ૩૧. ૨૨-૪-૦ શ્રી. મગજદાસ કેશવલાલ ભક્ત-ખેરીવલિ. ૩૧. ૧૦-૪-૦ શ્રીમતી સરદારકુવરબા મહેલોલ.

લઘુરુદ્ર ને રુદ્રાભિષેક —શ્રીમતી બહેન ઉમિયાગૌરીબહેન માણેકલાલ-ભાવાવંદર લઘુરુદ્ર. શ્રી. મધુસૂદન મણિભાઈ-કઠલાલ રુદ્રાભિષેક ૧ શ્રી. ગિરધરલાલ વિક્રમદાસ-કુંડલા લઘુરુદ્ર ૧ શ્રી હરજીવન આણુજી લઘુરુદ્ર ૧ શ્રી. વિક્રમદાસ ગોરધન-મુખઈ રુદ્રાભિષેક ૧

મિષ્ટાન્ન ભોજન:—૩૧. ૨૬-૮-૦ શ્રી. રવજી દેવજી ગાંધી-જામનગર-ભા. વ. ૮ના ભોજન. ૩૧. ૪૬-૩-૯ સ્વ. રવજી દેવજી ગાંધી તરફથી ભા. ૨ ના ભોજન. ૩૧. ૧૩-૧૦-૦ શ્રી લીલાધર ગોવિંદજી-મુંમઈ હા સૌ લલિતાખેન-મુંમઈ. ૩૧. ૭-૮-૦ શ્રી સુરતરાય અંબાવીદાસ-જૂનાગઢ વિદ્યાર્થીને ભોજન ૩૧. ૩૧-૧૦-૦ શ્રી. પદ્મશંકર અંબાશંકર ત્રિવેદી-જેરાવરનગર ૩૧. ૬૧-૦-૦ શ્રી. ઈંદુકુમાર ભાયાલાલ હક્કર-ભાવનગર ૩૧. ૪૦-૧૨-૦ શ્રી. શામળાભાઈ વાજસુર-અગિલવાડી ૩૧. ૪૭-૧૨-૦ ભગવતપ્રસાદ મગજદાસ ભક્ત-ખેરીવલિ.

યાજ્ઞો —૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. જગદીશચંદ્ર મગનલાલ જ્ઞેષી. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રીમતી પાર્વતીખેન નાયુભાઈ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. જેઠાલાલ કાનજી-પોરબંદર ૧-૪-૦ સ્વ. વલ્લભસિદ્ધજીના આત્મકથ્યાણુચે યાજ્ઞ હા. શ્રી માનસિદ્ધ નથુસિદ્ધ-કુતિયાણા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. કેશવદાસ પ્રેમદાસ-નવાગામ. ૩૧. ૧-૧૨-૦ શ્રી. જમનાદાસ કાનજી-લુણાળા ચરતીય યાગ ૧. ૩૧. ૧-૮-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-ચરતી યાગ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. ગોવિંદજી માવજી-કુતિયાણા.

૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. ભાનુશંકર હરિશંકર-મુંબઈ. ૩૧. ૨-૮-૦ શ્રીમતી સ્વ. અનોપબેનના આત્મકલ્યાણાર્થે થાળ હા. બેન ઉમયાબહેન-ભાયાવદર. ૩૧. ૧-૪-૦ ગં. સ્વ. મુક્તાબેન-લીંબડી. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. નરશી લખમણ-લીંબડા. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. ગિરજશંકર ત્રિકમજી-વંથળી. ૩૧. ૧-૪-૦ ગિરજશંકર ત્રિકમજી-વંથળી. ૩૧. ૩-૦-૦ મોનજી જાદવજી શરતી થાળ. ૩૧. ૧-૪-૦ જડાવ બહેન-સાદરા. ૩૧. ૨-૮-૦ શ્રી. મનસુખલાલ દામોદર-લખોરી ૩૧. ૧-૪-૦ બેન અવલબેન પુરુષોત્તમ-શાપુર. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. ચંદુલાલ રેવાશંકર-જેતપુર. ૩૧. ૧-૦-૦ શ્રી. ઉર્ષેદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ-માંગરોળ. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. મણિશંકર શંકરલાલ-જામનગર. ૩૧. ૫-૦-૦ બેન કરતુરબેન ગોરધનદાસ-ખાર. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. મન્વંતરાય ક. ઓઝા-અમલનેર. ૩૧. ૨-૮-૦ શ્રી. લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ-પોરબંદર. ૩૧. ૧-૪-૦ શ્રી. જગનલાલ સવજી-મુંબઈ. ૩૧. ૫-૪-૦ શ્રી. વૃજલાલ વનમાળી-દહાણુ.

અખંડદીપક:—૩૧. ૦-૧૨-૦ બેન પાર્વતીબહેન-સુરત. ૩૧. ૦-૮-૦ શ્રી. જેઠાલાલ કાનજી-પોરબંદર. ૩૧. ૦-૪-૦ શ્રી. જેઠાલાલ કાનજી-પોરબંદર પુષ્પહારના. ૩૧. ૦-૪-૦ શ્રી. માનસિંહ નથુસિંહ-કુતિયાણા. ૩૧. ૦-૧૨-૦ શ્રી. ભાનુશંકર હરિશંકર-મુંબઈ. ૩૧. ૦-૫-૦ સ્વ. શિવલાલભાઈ-ઢાંક. ૩૧. ૧-૮-૦ શ્રી. મોનજી જાદવજી-શરતીય.

—[*]—

શ્રીજમદાંવાદ આનંદાશ્રમ-સમાચાર

સ્વર્ગવાસી ગુરુલક્ત શ્રીયુત ગણપતરામ નાનાભાઈ ભટ્ટ તરફથી પૂજ્ય શ્રીકૃપાનાથ પ્રણીત તેમજ બીજાં ધાર્મિક તેમના પુસ્તકાલયનાં સર્વ પુસ્તકો આશરે (૩૦૦) તથા ઉપરાંત શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ પુસ્તકાલયને શ્રીમતી વિજ્યાલક્ષ્મીબહેન જ્યેષ્ઠારામ ભટ્ટે અર્પણ કર્યાં છે.

જર્મન સીદ્ધવરની ગરૂઠ ઘંટડી એક (૧) તથા સફેદ ચાદર (ઓછાડ) એક (૧) શ્રીમતી નર્મદાબહેન આચાર્યતરફથી શ્રીગુરુસેવામાં અર્પણ થયેલ છે. સુશોભિત હાર (પવિત્ર) એક (૧) શ્રી. બહેચરલાલ મયારામ ભટ્ટે શ્રીપ્રભુસેવામાં ધરાવેલ છે. નેપકીન (ટુવાલ નાના) બે (૨) શ્રી. જયશંકર શાસ્ત્રીતરફથી શ્રીનાથસેવામાં અર્પણ થયા છે. ૩૧. ૧૫-૮-૩ સ્વર્ગસ્થ શ્રીયુત જેઠાલાલ પીતાંબર ભટ્ટના આત્મક્રિયાર્થે કા. વ. ૧૪/૨૦૦૬ શનિ તેમની સંવત્સરી નિમિત્તે પૂજ્ય શ્રી ગુરુદેવશ્રીને મિષ્ટાન્ન થાળ ધરાવી આનંદાશ્રમમાં તેમના ભાણેજ શ્રીમાન્ રતીચંદ્રભાઈતરફથી અહમોજન કરાવવામાં આવ્યું હતું.

આશ્વિન-કાર્તિકમાસમાં ૧૦ જિજ્ઞાસુજનોએ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ પુસ્તકાલયનો લાભ લીધો હતો.

“શ્રીનાથજયંતી મહોત્સવ” તેમજ “શ્રીગુરુપૂર્ણિમામહોત્સવ” વિરતવરૂપે ઉજવવામાં આવેલ તે ઉપરાંત ભાવિક ગુરુબંધુઓ તથા બહેનો અને અન્ય જિજ્ઞાસુઓ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં દર્શનાર્થે આવેલ હતા. શ્રી. જયશંકર શાસ્ત્રીએ શહેરના જુદા જુદા ભાગોમાં જઈ ધર્મપ્રચારસાથે શ્રીઆનંદાશ્રમનો પરિચય લોકોને કરાવ્યો હતો.

પરચુરણ મેટ

[સંવત્ ૨૦૦૬-કાર્તિકમાસ]

- ૧-૪-૦ શ્રી. અંબાશકર નાનજી જોશી
અવસ્થાપક, શારદાપૂજન ભેટના—
નૂતનવર્ષાર્થનિમિત્તે પૂજનભેટ—
- ૦-૪-૦ પૂ. ધ. શ્રી લક્ષ્મીપ્રકાશજી
૦-૮-૦ ,, દલપતગમજી
૦-૪-૦ શ્રી. દયારામ મૂળજી શાસ્ત્રી
૧-૦-૦ ,, અંબાશકરભાઈ ત્રિવેદી
૧-૦-૦ ,, જટારાંકર જગજીવન પંચા
૦-૪-૦ ,, નર્મદાશકરભાઈ પચોલી
૧-૪-૦ ,, માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા
૧-૦-૦ ખેત મયાકુવર અંબારામ
૨-૦-૦ શ્રી. પ્રાણજીવન પરમાણુદ
૧-૦-૦ ,, નરસેરામભાઈ
૧-૦-૦ ખેત કુતાખેત-ભાવનગર
૧-૦-૦ ,, નીલિનપ્રસાદ ,,
૧-૦-૦ ,, મણિખેત
- ૦-૪-૦ શ્રી. મગનલાલ ગમજી જોશી
૦-૪-૦ ખેત અ સૌ જયાખેત ,,
૦-૨-૬ શ્રી જગદીશ તથા જોડાગમ જોશી
૦-૨-૦ શ્રીમતી ત્રિવેણીખેત
૦-૪-૦ શ્રી નટવજાલ નાનાલાલ
૦-૫-૦ ,, અંબાશકર નાનજી જોશી
૧-૦-૦ ,, મોરારજી ઓખવજી અદીયા
૦-૮-૩ ચંચુરજી
૧-૦-૦ ખેત મણિખેત-જોરાવરનગર
૦-૪-૦ ,, મણિખેત અદીયા
૧-૪-૦ શ્રી સોમાજી ખોડાજી
૫-૦-૦ માતૃશ્રી જ્ઞાનભાઈ મા-ખડખડ
૦-૮-૦ ખેત નર્મદાખેત-ખીલખા
૦-૪-૦ ,, અમુલાખેત ,,
૦-૮-૦ ,, ઇંદુખા પથુભાઈ ,,
૦-૫-૦ ,, કસતુરખેત ,,
૨-૪-૦ ,, રજુછોડલાલ ખાપાલાલ
૧-૦-૦ ,, કેશવલાલ માણેકલાલ ચંદારાણા

- ૦-૪-૦ શ્રી. ભગવાનજી મનુભાઈ ચંદારાણા
૨-૦-૦ ,, રતિલાલ મનોરદાસ-ખૂનાગઢ
૧-૦-૦ ,, જગજીવનદાસ નથુભાઈ-મુંબઈ
૧-૪-૦ ,, અમૃતલાલ નગીનદાસ-સુરત
૧-૦-૦ ,, કેશવશર્મા-રાજકોટ
૫-૦-૦ શ્રી. તુલસીદાસ ખેતસી-મલાડ
૬-૬-૦ ,, રૂનાચસિંહ નથુસિંહ-જેઠોર
૧-૦-૦ ખેત પાર્વતીખેત-સુરત
૬-૮-૦ સ ૨૦૦૬ ના કાર્તિકથી આસો
મુધીના નિસદાનના શ્રી. મા. ના. ચં.
૦-૮-૦ શ્રી. જટારાંકરભાઈ જગજીવન
૧-૪-૦ ,, ચતુરભાઈ આશાભાઈ
૨-૦-૦ ,, માનસિંહ નથુસિંહ
૬-૪-૦ ,, કેશવલાલ માણેકલાલ ચંદારાણા
ભિન્ન ભિન્નવેળા પૂજનભેટના
૧-૪-૦ ભાઈ કિશોરચંદ્ર હગનલાલ-જામનગર
દુકાનની ભેટ—
૫-૦-૩ શ્રી રવજી દેવજી ગાંધી-જામનગર
૧-૦-૦ ,, હોરાલાલ આદિતરામ-ધુણાવાડા
૫-૦-૦ ,, કવિવરાય હર્ષદરાયને સ્વાં પુત્ર-
જન્મનિમિત્તે ભેટ-માંગરોળ.

આર્તદાત્રમ-મુમુક્ષુમંડળ-મુનષર્મા આશિન
વદિ ૧૧ સ્વરૂપાવસ્થાનની પૂજન ભેટ.—

- ૫-૫-૩ એક લક્ષ્મીજી
૧-૪-૦ શ્રી. દયાજીસિંહજીભાઈ
૧-૦-૦ ,, કૃષ્ણદાસ રામજી
૧-૦-૦ ,, અજિતરાયભાઈ પારેખ
૧-૦-૦ ,, ઉપેન્દ્રસિંહ દાડોર
૨-૦-૦ ,, બાલકૃષ્ણ ગંધીરથર્મા
૧-૪-૦ ,, ગાંડલાલ બહેચલાલ મહેતા
૧-૦-૦ ,, કાકુભાઈ બીમજી
૧-૦-૦ ,, ટોકરશીભાઈ
૧-૦-૦ ,, ટોકરશીભાઈ
૦-૮-૦ વિપ્ર મૂળશકરભાઈ

પોરબંદર-આનંદાશ્રમમાં સ્વરૂપાવસ્થાન-

પૂજન બેટ:-

- ૧-૦-૦ શ્રી. આણંદલાલભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, દેવચંદભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, લક્ષ્મીદાસભાઈ
 ૦-૮-૦ ,, હંસરાજભાઈ
 ૦-૮-૦ ,, લાલજીભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, વિશ્વનાથભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, જોડાલાલભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, મેઘજીભાઈ
 ૧-૦-૦ બેન અજવાળી બહેન
 ૦-૪-૦ ,, નંદુઆઈ
 ૦-૪-૦ ,, મોતીઆઈ
 ૧-૦-૦ શ્રી. લાલજી ડાહ્યાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, આણંદલાલભાઈ નવા વર્ષની બેટ
 ૧-૦-૦ ,, દેવચંદભાઈ
 ૦-૮-૦ ,, મૂળજી જીવન
 ૦-૪-૦ ,, વિશ્વનાથભાઈ
 ૨-૦-૦ ,, ભગવાનજી કાનજી-ધીરાજી
 ૮-૦-૦ ,, લાલશંકરભાઈ માંકડ-વડોદરા
 ૧-૦-૦ ,, મધુસૂદન મણિભાઈ-કડલાલ
 રુદ્રાભિષેક ૧ માટે
 ૧-૪-૦ ,, વૃજલાલ વનમાળી
 ૧-૦-૦ ,, લક્ષ્મણ વૃજલાલ-દહાણું
 ૫-૦-૦ ,, ગોકુળદાસ પોપટલાલ-જામનગર
 ૩-૦-૦ ,, માણેકલાલ દામોદર-ઉમરેક
 ૨-૦-૦ ,, આણંદલાલભાઈ
 ૨-૮-૦ બેન અન્નપૂર્ણાબેન-જોરાવરનગર
 ૨-૦-૦ શ્રી. વામનરાય પાઠક-ખોટાદ
 ૦-૪-૦ બેન કમુબેન-ભાવનગર
 ૦-૫-૩ શ્રી. ભાનુશંકરભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, ઉપેન્દ્રરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ
 ૫-૦-૦ ,, મણિશંકર કે. ઓઝા, નાથઘાટ-
 માટે બેટ
 ૨-૦-૦ ,, નૌતમલાલ એલ. વ્યાસ-જામનગર

૧-૦-૦ શ્રી. હરગોવિંદભાઈ-અકાળા

સાણંદમાં પૂનમની બેટ

૧-૦-૦ ,, હરિશંકર જોશંકર

૧-૦-૦ ,, મણિલાલ ભોગીલાલ

૧-૦-૦ ,, કાલિદાસ ધર્મશરભાઈ

૧-૦-૦ ,, ભગવતપ્રસાદ મૂળજી

૧-૦-૦ ,, કેલાસ કેશવલાલ

૦-૮-૦ ,, લક્ષ્મીપ્રસાદ મૂળજી

માંકળમાં પૂનમની પૂજન બેટ:-

૧-૦-૦ શ્રી. મૂળજી ગણેશજી

૧-૦-૦ ,, ઠા. ભગવાનજી મોતીભાઈ

વડોદમાં પૂજન બેટ:-

૧-૦-૦ શ્રી. હરગોવિંદ પીતાંબર

૧-૦-૦ ,, જગજીવન ડાહ્યાભાઈ

૦-૪-૦ ,, ભારકરરાય વિદ્યારામ

આનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમંડળ-મુંબઈમાં કાર્તિકી

પૂનમની બેટ:-

૫-૫-૩ એક ભક્તજન

૧-૦-૦ શ્રી. ટોંકરશીભાઈ

૦-૮-૦ ,, ભાણુજી પરમાણંદ

૧-૦-૦ ,, ગુલાબચંદ ગોકુળદાસ

૧-૦-૦ ,, પ્રેમશંકર પીતાંબર

૨-૦-૦ ,, લાલજી લધાભાઈ

૧-૦-૦ ,, સુરેશ અમૃતલાલ

૫-૦-૦ ,, જાદવજી જીવરાજ

૧-૦-૦ ,, કૃષ્ણદાસ શામજી

૨-૦-૦ શ્રી. રૂપસિંહ હરિસિંહ

૦-૮-૦ બેન નર્મદાબેન રાણા

૨-૦-૦ શ્રી. ઉપેન્દ્રસિંહજી

૨-૪-૦ ,, લીલાધરભાઈ

૦-૨-૮ પરચુરણ

૦-૮-૦ શ્રી. નટવરસિંહ રાણા

૦-૮-૦ ,, કિરણસિંહ રાણા

૦-૮-૦ ,, મનહરસિંહ રાણા

૧-૦-૦ ,, ગૌરીશંકર ઝોધવજી

૧-૦-૦ ,, શંકરસિંહ રાણા

૦-૮-૦ ,, અમથાલાલ જગજીવન

૧-૦-૦ શ્રી બાલુચકર હરિચકર
 ૧-૦-૦ ,, નાગજીવનમાર્ગ
 ૧-૦-૦ ,, ચતુર્થ કલિદાસ
 ૨-૦-૦ ,, પ્રેમજી અર્જુન
 ૧-૪-૦ ,, જયતીલાલ વિદ્યુતદાસ
 ૧-૦-૦ ,, ભગવાન ૧૫ ચતુર્થ
 ૫-૦-૦ ,, શુભવત્સલિદાસ
 ૦-૪-૦ એક ભક્ત
 ૧-૦-૦ શ્રી મુગ્ધચંદ્રભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, પ્રતાપસિંહ માનસિક
 ૧-૪-૦ ,, ચતુર્થકલિદાસ
 ૧-૦-૦ ,, જયતીલાલ મુગ્ધચંદ્ર
 ૧-૦-૦ ,, મુગ્ધચંદ્ર હરિચકર
 ૧-૪-૦ ,, મુગ્ધચંદ્ર ભાઈ પરીવા
 ૧-૦-૦ મેન જયજીભાઈ દાદો
 ૦-૪-૦ શ્રી નયુરામભાઈ
 ૨-૦-૦ એક ભક્ત
 ૫-૦-૦ શ્રી મોહનચંદ્ર જોશીભાઈ
 હા જેડ દા ચા-મુમર્દ
 x x x
 ૧-૪ ૦ શ્રી ચુગીનાલ નાનજી-પોતવાડ
 ૧ ૧૦-૦ ,, વીરજીવત હરજીભાઈ

૨-૦-૦ શ્રી ગમણિચંદ્ર જિ દવે
 ૧-૪-૦ ,, ભગવાનજી પુરુષોત્તમ
 ૩-૦-૦ ,, મન્વતરાય કે જોશી
 ૬-૦-૦ ,, હોટાલાલ મોગરજી અદીવા
 ૦-૫-૦ મેન જોશીમેન-કુડલા
 ૫-૦-૦ શ્રી મચેશ દોરમસજી ભાભા
 ૫-૦-૦ ,, ગમણલાલ સોમચંદ-મુંમર્દ
 ૧-૪-૦ ,, રંગનાથભાઈ ધડીયાલી-મોરીવડી
 ૧-૧૨-૦ મદિરેયા ૫ નુરજી
 ૧-૦-૦ મેન પાનુમેન-ળીવખા
 ૦-૮-૦ શ્રી જટાલકર જગજીવન
 ૦-૮-૦ મેન જટીપેન જગજીવન
 ૩-૦-૦ શ્રી મ ન બદ્-મુરત
 ૧-૬-૦ મેન ચત્રિમમેન તથા યોગેશ-મુરત
 ૨-૦-૦ હા વામનગાય જ-પાટણ
 ૧-૪-૦ શ્રી વૃજલાલ વનનાગી-દલાડ
 ૦ ૧૨ ૦ ,, હરિગાય વૃજલાલ-દલાડ
 ૧-૦-૦ ,, અમૃતલાલ મુગ્ધચંદ્ર જોશી
 ૨-૭-૦ ,, કેશવલાલ જોશીલાલ મજીનીયા
 ૨-૦-૦ ,, ધ જી રૂડ-જૂનાગઢ
 માનિ. વડિ ૩૦ નુધી

—————[*]—————

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન

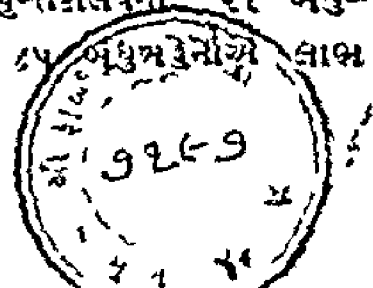
શ્રીગીરખા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીગીતાજ્યંતિનિમિત્તે તથા શ્રીલક્ષ્મીજ્યંતિ-
 નિમિત્તે પૂજાપાઠ દૂપાનાથતુ મહાપૂજન સૌ આનંદાશ્રમવાસીઓએ વિધિપૂર્વક
 કર્યું હતું

શ્રીનોત્પદ-આનંદાશ્રમમદ્વારા ગણતા મહત્ત ઔષ્ધનો લાભ ૫૮ માણસોએ
 લીધો છે

શ્રીગીરખા-આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ પુસ્તકાલયનો ૨૨ બહુ-
 બહેનોએ લાભ લીધો છે, તમા ઔરંગાલયનો ૬૫ બહુમહેનોએ લાભ
 લીધો છે

—————[*]—————

સને ૧૯૪૯ તા. ૨૫ ડિસેમ્બર

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન-સમાચાર.

પોષ વદિ. ૧૧ શનિવાર તારીખ
૧૪-૧-૫૦ મકરસંક્રાંતિનિમિત્તે સવારના
૨૫. ટા. ૯ થી ૧૦ વાગે માધવભુવન
કાંઠાવાડીમાં પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવનું
મહાપૂજન થશે.

સિ. આનંદાશ્રમ-મુચ્છુમંડળ-મુંબઈ.

શ્રીઆનંદાશ્રમ, નવાગામ, પા. બીલખા-(સૌરાષ્ટ્ર)

તરફથી
પ્રગટ થતું માસિક આલિનં ૪૫

(Saurashtra-India)
P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૨ જાન્યુ.

મહેસાણા 'નાદે જાગૃત' '૫૩૬' ૧
1949 25 DEC 1949

एक श्लोक

[આ શ્લોક બીલખા-આનંદાશ્રમના શ્રવણમંદિરમાંથી મળી આવ્યો છે અને તે એક ચયામ કાષ્ઠપટ પર શ્વેત અક્ષરે લખેલો છે.]

[સંગ્રાહક:-શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહ ડાકોર]

यत्सन्निध्ये श्वसिति हृदये, स्निग्धवात्सल्यसिक्तम् ।

यच्चापलये चिरपरिचितं, दूरमेतत् प्रयाति ।

ब्राह्मी दृष्टिः स्फुरति नितरां, मर्त्यमावा गलन्ति ।

सोऽयं नाथो मुनिगणवरो, राजते दैशिकेन्द्रः ॥

સામાર્થ:-જેએશ્રીના સામીપ્યતું સેવન કરવાથી આપણા અંતઃકરણને શુદ્ધ સાત્ત્વિક વાત્સલ્યનો અતુલ્ય થઈ પરમ આશ્રસન મળે છે, તે આપણા અંતઃકરણનો ચિરકાળનો વિલેપલાવ દૂર થઈ પરમશાંતિ અતુલવાય છે, તથા આપણા અંતઃકરણમાં બ્રહ્મલાવ સદૈવ રહ્યા કરે છે-અને-આપણા અંતઃકરણમાંની વિનાશી એવી દૃશ્યવાસનાતું વિલોપન થઈ જાય છે:-એવા આ નાથપ્રભુ મહાયોગેશ્વરસ્વરૂપે વા શ્રીસદ્ગુરુસ્વરૂપે વા શ્રીદક્ષિણ-મૂર્તિ-નાથભગવાનસ્વરૂપે અહીં આ આનંદાશ્રમનાં ખિરાળ રહ્યા છે-શાંતસ્વરૂપે પ્રકાશી રહ્યા છે-સૂક્ષ્મસ્વરૂપે વિવસી રહ્યા છે...

હરિઃૐ તત્સત્ ! જયનાથ ! જયપ્રભો !

વર્ષ ૧૮ મું

॥ ॐ ॥

વાર્ષિક કુસામક

પૌષ

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

જાન્યુઆરી ૧૯૫૦

૩૧. ૧૧. ૫૦

અંક ૭

સંવત્ ૨૦૦૬

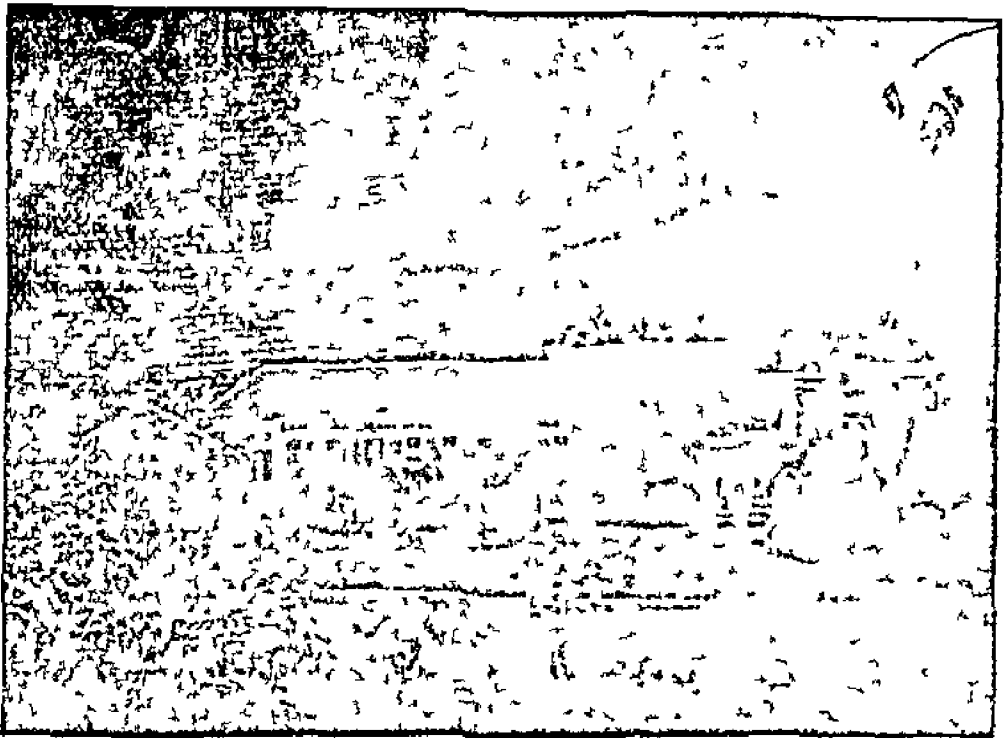

આનંદાશ્રમ

પરદેશમાટે

શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા

સંસારસાગરાદ્યોરાત્સમુદ્ધરતિ માનવાન્ ।

નિકેતો નાથપાદાનાં આનંદાશ્રમ ઉજ્જવલઃ ॥

ભાવાર્થ — શ્રીનાથભગવાન્ના નિવાસધામભૂત ઉજ્જવલ આનંદાશ્રમ મનુષ્યોના ધાર સંસારસમુદ્રમાંથી સાંચી પેઠે ઉદ્ધાર કરે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	આત્માનંદ.	૯૭
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૯૮
૩	યોગસૂત્રો.	૯૯
૪	હિંદુ કોડમિત્રની ઔદ્ધિક ચક્રાસૂચી.	૧૦૨
૫	બ્રહ્મનિષ્ઠ મહાત્માશ્રી એકનાથજીનું જીવનવૃત્તાંત.	૧૦૫
૬	સંપ્રદાય.	૧૦૬
૭	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૧૧૦
૮	ખેડજનક અવસાન.	૧૧૧
૯	પરચુરણ બેટ.	૧૧૧
૧૦	રાજકોટમાં શ્રીઆનંદાશ્રમ સુમુક્ષુમંડળની સ્થાપના.	

શ્રી. અંબાશંકરભાઈ તથા દયાળસિંહજી લાલસિંહજી ડાકોર રાજકોટથી જામનગર, સિહોર સોનગઢ, આંગના. ખોડીવાર, ભાવનગર, ને ઉમરાળા એ સ્થળોએ ગયા હતા અને ત્યાં શ્રીઆનંદાશ્રમના પરિચય સાથે ધાર્મિક પ્રવચનો કર્યા હતા.

— [*] —

શ્રીમોહન આનંદાશ્રમમાં માર્ગશીર્ષ મુદ્ ૧૧ના દિને શ્રીગીરાજવંતી નિમિત્તે મહાપૂજન કરામાં આગ્યું હતું તથા ભગવદ્ગીતાના પઠો કરાવવામાં આવ્યા હતા. અને આ માસમાં ૨૩ દરદીઓને મક્ત ઔષધો આપવામાં આવેલ છે.

શ્રીભીલખા-આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ પુસ્તકાલયનો ૨૪ બંધુમહેનોએ લાલ લીધો છે, તથા ઔષધવતનો ૨૬ બંધુમહેનોએ લાભ લીધો છે.

— [*] —

જાહેરી

સૂચના:—લેખકસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ, ભીલખા (સૌરાષ્ટ્ર) એ શિરતામે કરવો.

નંબરી અને પ્રકાશક: શ્રી મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ, વેદાંતમૂલ્ય-આંગરેળ-સૌરાષ્ટ્ર

ફો

મુદ્રણસ્થાન: શ્રીમગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

માલિક: પારેખ કેવળચંદ દાનજીભાઈ-ગાંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન ન વિમેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર દ્વાર્ધથી પણ ભય પામતો નથી.

તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૮ મું]

સંવત ૨૦૦૬ પૌષ

[અંક ૭ મો]

આત્માનંદ

[લેખક—શ્રી. પ્રેમશંકર શિવશંકર-આધોર્ધ-કવ્ય]

(મધુરામાં ખેલ ખેલી આવ્યા હો કાન-એ રાગ)

આત્માનો આનંદ અનેરો હો, પ્યારે લાલ આત્માનો આનંદ અનેરો. દેક.

એને કાળે કઈક પાગલ ખની ગયા,

પુત્ર કલત્ર દેહ ગેહને ભૂલી ગયા,

વિહંગ સદશ ઊડનારો હો, પ્યારે લાલ આત્માનો ૧

આત્માને કાળે જેણે સુખને તલ્લાક દીધી,

કમર કરી આત્મઅગ્નિમાં ડૂબકી દીધી,

ભર સભર ઝીલનારો હો, પ્યારે લાલ આત્માનો આનંદ ૨

આત્માનંદ પારો, ખીજા આનંદો તુચ્છ છે,

મિથ્યા કૃત્સિત ને આપાત રમણીય છે,

સમજ વૈરાગ્ય લાવનારો હો, પ્યારે લાલ આત્માનો ૩

આર્થુ બલિદાન જેણે અહં મમત્વર્ત,

હામી અજ્ઞાન ભાન દીધું સ્વરૂપર્ત,

દેહે વિદેહી ખનનારો, હો, પ્યારે લાલ આત્માનો ૪

આત્માનંદ અનુભૂતિ જેણે કરી હશે,
 તેની દશા મોટા મોટા ન કળી શકે,
 સ્વસંવેદ્ય સુખ માણનારો હો પ્યારે લાલ. આત્માનો ૦ ૫
 પિંડ ભૂલી અઘાંડે કોઈ શોધશે,
 મિથ્યા ભટકી ભવ ચક્રર આથડશે,
 ચરાચરમાં વસનારો હો પ્યારે લાલ. આત્માનો ૦ ૬
 સાચો વિસામો પ્યારા મારે તું એક છે,
 તહારા વિના બીજું કોણ સુખ આપશે,
 'પ્રેમ' સહારો વહાલમ તારો હો પ્યારે લાલ. આત્માનો ૦ ૭

—[*]—

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

ક્ષણે ક્ષણે અનુબ્યતું આયુષ્ય ઘટતું જાય છે, આટલે પરમાર્થનાં સાધનોર્થ
 લેવન કરવામાં ઉઘોગી, સાવધાન, ને શીઘ્ર કર્તવ્ય કરવાના સ્વભાવવાળા રહેશે.
 તમારો જે જે ધંધો હોય તેમાં ઉઘોગી, જગત્, આવડતવાળા
 ને પ્રામાણિક રહી, સંધ્યાવંદન, જપ, દેવપૂજન, શાસ્ત્રવાચન ને પરમાત્મધ્યાન
 પરમાદરપૂર્વક કરતા રહેશો.

તમારે ધીરે ધીરે તુરીયપદમાં રહી સ્વરૂપભૂત નિરતિશય આનંદનો
 આસ્વાદ લેવાની યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરવાની છે તે તમારા જીવનનો મુખ્ય
 ઉદ્દેશ સતત ધ્યાનમાં રાખી તમે નાનામોટા પ્રત્યેક વિચારવ્યવહારમાં વર્તવાનો
 સ્વભાવ પાડશો.

અક્ષતે આશરે શુદ્ધસત્ત્વગુણ રહ્યો છે, તે શુદ્ધસત્ત્વગુણ ધર્મ, જ્ઞાન,
 વૈરાગ્ય, ઐશ્વર્ય, શ્રી, ને યશસ્વી યુક્ત છે. આટલે તમે શુદ્ધચુદ્ધિથી જો અક્ષતું
 આરાધન કર્યા કરશો તો તમારા અંતઃકરણમાં તે ધર્માદિ આવિર્ભાવ પામવા
 લાગશે, ને અંતે તમે કૃતકૃત્ય થશો.

અંતઃકરણને જગત્ કરી શ્રદ્ધાપ્રીતિથી સંદેશ સાંભળો, સાંભળીને
 ઉમળકાપૂર્વક આચરણમાં મૂકો, આચરણમાં ને મૂકી તેના ફલનો અનુભવ કરવા
 ભાગ્યશાળી થાઓ.

સૂર્યોદય પહેલાં ઊઠવાથી ઊગતા સૂર્યનાં સાત્ત્વિક કિરણોની તે વેલા
 સૂર્યમાં અનુકૂલ મતિ રાખનારા જે દિગ્ધે જગતા હોય તેમના અંતઃકરણપર
 સાત્ત્વિક અક્ષર થાય છે, તે તેમના આરોગ્યાદિના લાભમાં હેતુભૂત થાય છે

દિવસના સમયમાં તથા પ્રાંતે સંધ્યાના સમયમાં ઉત્તરભણી મુખ
 રાખીને અને રાત્રિના સમયમાં દક્ષિણ દિશાભણી મુખ રાખીને મલમૂત્રનો
 ત્યાગ કરવાની ધર્મશાસ્ત્રે દિગ્ધેને કરેલી આજ્ઞાતું કરિણ તે વેલા તેમને તે
 દિશાભણીથી શુભાવિભાગ પોષક પ્રાણપ્રવાહ મળે છે તે છે. (ચાલુ)

—[*]—

યોગસૂત્રો

[લેખક.—શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દશાઈ-વેદાંતભૂષણ]
(ગતકિના પૃષ્ઠ-૮૭ થી આશુ)

તત્પર પુરુષસ્થિતિર્ગુણવૈત્ષ્ણ્યમ્ ॥ ૧૬ ॥

શુર્જરી:—પુરુષને તેના સ્વરૂપનું જ્ઞાન થવાથી પછી શુણ્ણ (ચિત્ત)ને વિષે તૃષ્ણાનો જે અભાવ થવો તે શ્રેષ્ઠ વૈરાગ્ય છે.

પદ્મોદિની.—તત્ વૈરાગ્યં પુરુષસ્થિતિઃ પુરુષસ્ય સ્થિતિજ્ઞાનં તસ્માત્ પુરુષદર્શનાભ્યાસાત્ ધર્મમેધારયાત્ધ્યાનાદ્ભવતિ । તે એટલે તે વૈરાગ્ય પુરુષસ્થિતિથી થાય છે. પુરુષની ખ્યાતિ તે પુરુષખ્યાતિ. ખ્યાતિ એટલે જ્ઞાન. પુરુષખ્યાતિ એટલે પુરુષનું જ્ઞાન પુરુષનું દર્શન (જ્ઞાન) કર્યા કરવાના અભ્યાસરૂપ ધર્મમેધ નામના સમાધિથી તે વૈરાગ્ય થાય છે.

તસ્યૈવ ફલીભૂતં ગુણવૈત્ષ્ણ્યં પ્રકૃતિવિષયકં વૈરાગ્યમ્ । તે (પુરુષજ્ઞાન)નાજ ફળરૂપે શુણ્ણવૈત્ષ્ણ્ય એટલે પ્રકૃતિને વિષય કરનારો વૈરાગ્ય થાય છે.

પરં નિરોધસમાધેરત્યન્તાનુકૂલત્વાદુત્કૃષ્ટમ્ ॥ ૧૬ ॥ નિરોધ સમાધિને માટે અત્યંત અનુકૂળ હોવાથી તે વૈરાગ્ય પર એટલે ઉત્કૃષ્ટ વૈરાગ્ય છે.

ભાષ્ય.—તત્પરં 'પુરુષસ્થિતિર્ગુણવૈત્ષ્ણ્યમ્' । પુરુષને તેના સ્વરૂપનું જ્ઞાન થવાથી પછી શુણ્ણ (ચિત્ત)ના વિષે તૃષ્ણાનો જે અભાવ થવો તે શ્રેષ્ઠ વૈરાગ્ય છે.

દ્વિષ્ટાનુશ્ચયવિષયદોષદર્શી વિરક્તઃ । પ્રલક્ષ્ય તથા પરાલક્ષ્ય વિષયોમાં દોષોને દેખીને વિષયોમાં વૈરાગ્ય કરનારાનો વૈરાગ્ય વિષયનો વૈરાગ્ય છે.

પુરુષદર્શનાભ્યાસાત્તચ્છુદ્ધિપ્રવિવેકાપ્યાયિતચ્છુદ્ધિગુણેભ્યો વિરક્તઃ । પુરુષના સ્વરૂપનું દર્શન કર્યા કરવાના અભ્યાસથી પુરુષના સ્વરૂપની શુદ્ધિ થતાં શુણ્ણ (ચિત્ત)થી ભુદા પુરુષના સ્વરૂપના સ્પષ્ટ વિવેકવડે બરપૂર શુદ્ધિવાળાની શુણ્ણ (ચિત્ત)માંથી તૃષ્ણાની નિવૃત્તિને શુણ્ણ (ચિત્ત) વૈરાગ્ય કહેવામાં આવે છે.

તદ્વદ્યં વૈરાગ્યમ્ । એમ વૈરાગ્ય બે પ્રકારનો છે.

તત્રયદુત્તર તજ્ઞાનપ્રસાદમાત્રમ્ । તે બેમાં જે ખીન્ને શુણ્ણ (ચિત્ત)નો વૈરાગ્ય છે તે માત્ર પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપના જ્ઞાનથી. ઉપજતી પ્રસન્નતાના સ્વરૂપવાળો વૈરાગ્ય છે.

યસ્યોદયે સતિ પ્રત્યુદિતસ્થિતિ રેવં મન્યતે । જે વૈરાગ્યનો ઉદય થતા પ્રથમથીજ ઉદય. પામેલા સ્વરૂપના જ્ઞાનવાળો પુરુષ માને છે કે —

પ્રાપ્તં પ્રાપ્તીયમ્ । પ્રપ્ત કરીને પામવા યોગ્ય હું પામી ચૂક્યો છું.

ક્ષીણા ક્ષેતવ્યા. ફલેષા । ક્ષય પમાડવાયોગ્ય મારા કવેશો ક્ષય પામી ચૂક્યા છે.

છિન્નઃ શ્લિષ્ટપર્વા ભવસંક્રમો । ગાદા સ્વરૂપવાળું મારું સસારચક્ર છેદાઈ ચૂક્યું છે.

યસ્યાવિચ્છેદાજ્જનિત્વા મિયતે ચ જાયતે ઇતિ । જે સસારચક્રના ન છેદાવાથી પુરુષ જન્મીને મરે છે તથા મરીને પાછો જન્મે છે.

જ્ઞાનસ્યૈવ પરાકોષ્ઠા વૈરાગ્યમ્ । જે આ વૈરાગ્ય છે તે (વસ્તુચિતિમાં) પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપના જ્ઞાનનીજ પરાક્રાંત છે.

પતસ્યૈવદિનોન્તરીયક કૈવલ્યમિતિ ॥ ૧૬ ॥ કેમ પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપના

આ જ્ઞાનથી કૈવલ્ય જીવે નથી. (પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપનું જે આ જ્ઞાન છે તેજ કૈવલ્ય છે.)

અનુવાદઃ—ચિત્તનો વિષય ચૈત્ય કહેવાય છે.

ચૈત્યના વશીકરવૈરાગ્યવડે તથા પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિત થવાના પુરુષના અભ્યાસવડે પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિરતા વધતાં જ્યારે પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપનું તે જેવું છે તેવું યથાર્થ અનુભવજ્ઞાન થાય ત્યારે પછી તેને ચિત્તમાં પણ વૈરાગ્ય થવા લાગે છે.

ચિત્તમાં પોતાપણું કરવાનો પુરુષને ચિત્તમાં બંધાયેલો રાગ પુરુષને તેના પોતાના સ્વરૂપનું યથાર્થ અનુભવજ્ઞાન થયાવિના નિવૃત્ત થાય નહિ.

પુરુષના તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિર થવાના અભ્યાસથી તથા ચૈત્યના વશીકરક સંજ્ઞાવાળા વૈરાગ્યના સાહ્યથી પુરુષને જ્યારે તેના પોતાના સ્વરૂપનું યથાર્થ અનુભવજ્ઞાન થાય ત્યારેજ પછી તેનો ચિત્તનો રાગ ક્ષીણ થતાં ક્રમે નાશ પામે છે.

ચિત્તના રાગનો નાશ થતાં ચૈત્યના રાગનો પણ સંપૂર્ણ નાશ થાય છે તેથી પછી પુરુષ સ્વસ્થપણે તેના પોતાના સ્વરૂપમાં અવસ્થાન પામે છે.

પુરુષનું તેના પોતાના સ્વરૂપમાં આ પ્રમાણે સ્વસ્થપણે અવસ્થાન થવું તેજ પુરુષનું કૈવલ્ય કહેવાય છે તથા તેનેજ પુરુષનો મોક્ષ કહેવામાં આવે છે.

અવિવેકથી ચિત્તસાથે તથા ચિત્તદ્વારા ચૈત્યસાથે ભળી ગયેલો પુરુષ અભ્યાસ અને વૈરાગ્યવડે ચિત્તથી તથા ચૈત્યથી પાછો છૂટી પડીને એકલો થાય તે પુરુષના એકલભાવને (એકલાપણાને) પુરુષનું કૈવલ્ય કહેવામાં આવે છે.

અવિવેકથી ચિત્તસાથે તથા ચિત્તદ્વારા ચૈત્યસાથે ભળી જતાં પુરુષને ચિત્તગત તથા ચૈત્યગત સુખદુઃખનો જે ભોગ ઉભો થાય છે તે પુરુષનો બંધ કહેવાય છે.

અભ્યાસ અને વૈરાગ્યથી પુરુષ તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્વસ્થ થતાં તેને ચિત્તગત તથા ચૈત્યગત ભોગની જે નિવૃત્તિ થાય તેને પુરુષનો મોક્ષ કહેવામાં આવે છે.

પુરુષના આ કૈવલ્યની વા મોક્ષની પ્રાપ્તિમાં સાક્ષાત્ હેતુભૂત થવાથી આ ચિત્તના વૈરાગ્યને શ્રેષ્ઠ વૈરાગ્ય કહ્યો છે.

ચૈતન્યની ચેતનાનું પોતાનામાં અવતરણ કરીને ચેતનાવાળો થતો મૂળ જડ પદાર્થ જે આ સંપૂર્ણ વિશ્વરૂપ દ્રશ્યનું ઉપાદાન (ઉત્પત્તિ) કારણ હોવાથી પ્રકૃતિ કહેવાય છે તે સત્ત્વ રજસ્સ તથા તમસ્સ એ ત્રણ દ્રવ્યો (પદાર્થો) પરસ્પર ગુણિત થવાથી થયેલો એક પદાર્થ હોવાથી આ શાસ્ત્રમાં તેને ગુણ કહ્યો છે.

સત્ત્વ, રજસ્સ તથા તમસ્સ એ ત્રણમાંનું કોઈ દ્રવ્ય તેના જીદા પદાર્થરૂપમાં દ્રવ્ય નથી પણ તે ત્રણે દ્રવ્યો પરસ્પર ગુણિત થવાથી જે એક પ્રકૃતિ પદાર્થ થાય છે તેજ તે ત્રણેનું એકજ પદાર્થરૂપ છે. તેથી સત્ત્વ, રજસ્સ તથા તમસ્સ એ ત્રણને પણ ગુણ કહેવામાં આવે છે. સત્ત્વ, રજસ્સ તથા તમસ્સ એ ત્રણ દ્રવ્યો પરસ્પર ગુણિત થવાથી એક પ્રકૃતિપદાર્થ થયેલો હોવાથી પ્રકૃતિપદાર્થમાં એ ત્રણે દ્રવ્યોના ધર્મો રહેલાં જણાય છે.

અથવા એકજ પ્રકૃતિપદાર્થમાં જીદા જીદા ત્રણ પ્રકારના ધર્મો રહેલા હોવાનું જણાય છે તે ઉપરથી એકજ પ્રકૃતિપદાર્થમાં જીદા જીદા ત્રણ પ્રકારના ધર્મોવાળા ત્રણ પદાર્થો પરસ્પર ગુણિત થવાથી એક પ્રકૃતિપદાર્થ થયેલો છે એવું અનુમાન કરવામાં આવે છે.

જે જીદા જીદા ત્રણ પ્રકારના ધર્મો પ્રકૃતિપદાર્થમાં રહેલા જણાય છે તે પ્રકાશઆદિ

સિઆદિ તથા સ્થિરતા (જડતા-મૂઢતા) આદિ એમ ત્રણ પ્રકારના છે.

પ્રકાશઆદિ ધર્મો સત્ત્વગુણના છે, પ્રતિઆદિ ધર્મો રજુગુણના છે તથા સ્થિરતાઆદિ ધર્મો તમોગુણના છે એમ તે ત્રણ પ્રકારના ધર્મોને અનુરૂપ અર્થવાણાં તે ત્રણ ગુણોનાં નામો કહ્યાં છે.

આ ત્રણ પ્રકારના ધર્મોવાળા એક પ્રકૃતિ પદાર્થમાંથી આ સંપૂર્ણ વિશ્વ ઉત્પન્ન થયેલું હોવાથી આ સંપૂર્ણ વિશ્વરૂપ દ્રવ્યમાં પણ એ ત્રણ પ્રકારના ધર્મો ઉતરેલા છે તેથી આ સંપૂર્ણ વિશ્વરૂપ દ્રવ્ય પણ એ ત્રણ ધર્મોવાળું જ છે.

પ્રકાશ ક્રિયા સ્થિતિશીલં મૂતેન્દ્રિયાત્મકં મોગાપવર્ગાર્થે દ્રવ્યમ્' પ્રકાશ ક્રિયા અને સ્થિરતાવાળું જૂતો, અને ઇન્દ્રિયોવાળું આ દ્રવ્ય પુરુષના ભોગને માટે તથા મોક્ષને માટે છે, એમ આ શાસ્ત્રના મીમા પાદના અદારમાં સૂત્રમાં આ સંપૂર્ણ વિશ્વરૂપ દ્રવ્યને જુદા જુદા ત્રણ ધર્મોવાળું કહ્યું છે.

અને વિશેષાવિશેષ લિંગમાત્રા લિંગાનિ ગુણપર્વાણિ ॥ અલિંગ લિંગ અલિંગ અને વિશેષ આ સર્વ ગુણનાં જ જુદા જુદા રૂપો છે' એમ આગણીસમાં સૂત્રમાં કહ્યું છે.

એ સૂત્રમાં જે અલિંગ કહ્યું છે તે પ્રકૃતિપદાર્થને કહ્યું છે.

પ્રકૃતિપદાર્થ સૂક્ષ્મ આકારને પણ નહિ પામેલી અવસ્થાવાળો હોવાથી તેને અલિંગ એટલે લિંગ વા આકાર વિનાનો કહ્યો છે.

એ સૂત્રમાં જે લિંગ કહ્યું છે તે પ્રકૃતિના કાર્ય જુદિતત્વને કહ્યું છે.

જુદિતત્વ સૂક્ષ્મ આકારને પામેલી અવસ્થાનું થવાથી તેને લિંગ કહ્યું છે.

પુરુષને પોતાપણું પ્રગટ કરવાના સ્થાનમૂલ થવાથી તેને મહત્ત્વ પણ કહેવામાં આવે છે.

એ સૂત્રમાં જે અલિંગ કહ્યા છે તે શબ્દ સ્પર્શ રૂપ રસ ને ગંધ એ પાંચ માત્રાઓને તથા અહકારને એમ કુલ ૭ પદાર્થોના સમૂહને કહ્યા છે.

આ ૭ પદાર્થો પણ ઝાળખી શકાય એવા વિશિષ્ટ આકારને નહિ પામેલી અવસ્થાના હોવાથી તેમને અલિંગ કહ્યા છે.

અને એ સૂત્રમાં જે વિશેષ કહ્યા છે તે આકાશ વાયુ અગ્નિ જળ ને પૃથ્વી એ પાંચ મહામૂતોને તથા મન સહિત કુલ અગીયાર ઇન્દ્રિયોને એમ કુલ સોળ પદાર્થના સમૂહને કહ્યા છે.

આ સોળ પદાર્થો ઝાળખી શકાય એવા વિશિષ્ટ (જુદા જુદા પડેલા) આકારને પામેલી અવસ્થાના હોવાથી તેમને વિશેષ કહ્યા છે.

એમ કુલ ચોવીસ કારણપદાર્થોમાંથી આ સંપૂર્ણ વિશ્વરૂપ દ્રવ્ય ઉત્પન્ન થયું છે.

એ ચોવીસ કારણપદાર્થો મૂળ ગુણરૂપ એક પ્રકૃતિ પદાર્થમાંથી ઉત્તરોત્તર ઉત્પન્ન થઈ કાર્યરૂપના હોવાથી એ ચોવીસ પદાર્થોને ગુણના જ જુદા જુદા અવસ્થાના જુદા જુદા રૂપોએ સૂત્રમાં કહ્યા છે.

અને એ ચોવીસ કારણ પદાર્થમાંથી આ સંપૂર્ણ વિશ્વરૂપ દ્રવ્ય ઉત્પન્ન થયેલું હોવાથી આ સંપૂર્ણ વિશ્વરૂપ દ્રવ્યમાં ગુણના પ્રકાશ આદિ જુદા જુદા ત્રણ પ્રકારના ધર્મો ઉતરેલા છે એમ અદારમાં સૂત્રમાં કહ્યું છે.

આ સંપૂર્ણ વિશ્વરૂપ દ્રવ્ય ચૈતન્યની ચૈતન્ય વડે ચિત્ત એટલે ચૈતન્યવાળા થયેલા

ગુણનું કાર્ય હોવાથી તેમાંનો પ્રત્યેક પદાર્થ પોતે ચિત્ત હોય છે અને તેનાથી ભિન્ન અન્ય સર્વે પદાર્થો તેનું ચૈત્ય હોય છે તે સર્વને ગુણ કહેવામાં આવે છે.

ચિત્તના વૈરાગ્યથી ચિત્ત અને તેના ચૈત્યરૂપ સંપૂર્ણ વિશ્વભૂત ગુણનો વૈરાગ્ય થતો હોવાથી આ સૂત્રમાં ચિત્તના વૈરાગ્યને ગુણનો વૈરાગ્ય કહ્યો છે.

પ્રત્યેક ચિત્તમાં અવિવેકથી પોતાપણું કરી રહેલો પુરુષ તે ચિત્તનો તથા તેના ચૈત્યનો ભોગ કરે છે એ તેનો અંધ છે.

અભ્યાસ અને વૈરાગ્યવડે પુરુષ પાછો તેના ચૈતન્યસ્વરૂપમાં અવસ્થાન કરી રહે એ તેનો મોક્ષ છે.

એ રીતે આ ત્રીજા પરિચ્છેદમાં ચિત્તની વૃત્તિનો નિરોધ કરવાના સર્વોત્કૃષ્ટ ઉપાયરૂપે આરમા સૂત્રમાં અભ્યાસ અને વૈરાગ્યના યુગ્મ (જોડકું) ને કહીને તેરમા તથા ચૌદમા સૂત્રમાં અભ્યાસનું તથા પંદરમા તથા સોળમા સૂત્રોમાં વૈરાગ્યનું સ્વરૂપ કહેલું છે.

પુરુષની ચિત્તમાં સ્થિતિ હોવાથી પુરુષની ચેતનાવડે ચેતના પામી ચિત્ત ચૈત્યને આકારે વૃત્તિઓવાળું થાય છે.

પુરુષની તેના પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિતિ થતાં ચિત્તને પુરુષની ચેતના મળે તેથી ચિત્ત ચૈત્યને આકારે વૃત્તિઓવાળું ન થઈ શકે તથા તેથી ચિત્ત સંહજ અવૃત્તિક થાય.

એમ હોવાથી ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધનો મુખ્ય અને સર્વોત્કૃષ્ટ ઉપાય અભ્યાસ તથા વૈરાગ્ય છે એમ આ ત્રીજા પરિચ્છેદમાં કહ્યું છે.

એ રીતે પહેલા પાદનો ત્રીજો પરિચ્છેદ અહિં પૂરો થાય છે.

હિંદુ કોડબિલની બૌદ્ધિક ચકાસણી

[લેખક:—શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુલદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

હિંદસરકારના માનનીય કાયદાપ્રધાને ચાલુ જાનેવારી માસની અગીયારમી તારીખે મુંબઈમાં કહ્યું કહેવાય છે કે હિંદુકાયદામાં જે જાતના ફેરફારો કરવા માગે છે તેને બૌદ્ધિક દષ્ટિએ જે જોવામાં આવે તો આ સુધારાઓ કરવામાં કોડબિલ ન્યાયી છે એમ દાગરો,

બૌદ્ધિક દષ્ટિમાટેની દિશા દર્શાવતાં તેમણે કહ્યાનું કહેવાય છે કે રાષ્ટ્રના બધા નાગરિકોને લાગુ થાય તેવો કોડ આપણે હાલ ધડવા માગીએ છીએ.

નિલસામે રુઢિચૂસ્ત મિત્રોતરફથી ધર્મનો વિરોધ દર્શાવવામાં આવે છે પણ ધર્મ રાષ્ટ્રીય-જીવનને અનુરૂપ હોવો જોઈએ તેનો વિચાર કરવા તેમણે તેમને વિનંતિ કરી હોવાનું કહેવાય છે.

હવે માનનીય કાયદાપ્રધાનની વિનંતિને માન આપી હિંદુ કોડબિલની તેમણે દર્શાવેલી દિશાએ બૌદ્ધિક ચકાસણી કરવામાં આવે તો વિચાર કરીને નિર્ણયપર આવવાના એ મુદ્દા બિલા થાય છે.

તે એમાંનો એક મુદ્દો તો એ બિલો થાય છે કે હિંદુ કોડ ભારતવર્ષમાં આજ વસતા બધા નાગરિકોને લાગુ કરવાનો છે?

અને બીજો એ મુદ્દો બિલો થાય છે કે ધર્મ રાષ્ટ્રીય જીવનને અનુરૂપ હોવો ઘટે છે કે રાષ્ટ્રીયજીવન ધર્મને અનુરૂપ ઘટે છે?

પહેલા મુદ્દા માટે વિચાર કરતાં જણાય છે કે ભારતવર્ષમાં આજ વસી રહેલા બધા

નાગરિકો હિંદુ નથી તેથી જો બધા નાગરિકોને લાગુ થાય એવો કોડ કરવો હોય તો તે કોડનું નામ હિંદુકોડ નહિ રાખતાં બીજી કંઈ યોગ્ય નામ રાખવું ધટે.

અને હિંદુકોડ નામ રાખીને જ તે કોડ જો બધા નાગરિકોને લાગુ કરવામાં આવે તો સેક્યુલર એટલે બિનસંપ્રદાયી રાષ્ટ્રભાટે તે યોગ્ય નહિ ગણાય.

એટલું જ નહિ પણ કેવળ હિંદુઓના જીવનમાં ફેરફાર કરનારો કોડ હિંદુઓથી બિન બીજા નાગરિકોને લાગુ કરવામાં કોઈ અર્થ રહેતો ન હોય.

બીજા નાગરિકોના જીવનને અનુરૂપ હિંદુઓનું જીવન કરવાના આશયથી હિંદુકોડ કરવામાં આવે છે કે જેથી પછી બધા નાગરિકોનો એકસરખો જીવનક્રમ થઈ રહે એમ કહેવામાં આવે તો બીજા નાગરિકોના જીવનને અનુરૂપ હિંદુઓનું જીવન ધડપા કરતા હિંદુઓના જીવનને અનુરૂપ બીજા નાગરિકોનું જીવન ધડવામાં આવે એ વધારે ન્યાયી થાય કારણકે બીજા નાગરિકોની સંખ્યાને મુકાબલે હિંદુ નાગરિકોની સંખ્યા અતિ ઘણી મોટી છે.

ખરી રીતે જોતાં નાના કે મોટા કોઈ એક પક્ષના નાગરિકોના જીવનને અનુરૂપ બીજા પક્ષના નાગરિકોનું જીવન કરવા કોડ કરવો એ સેક્યુલર એટલે બિનસાંપ્રદાયિક વા બિનપક્ષી રાષ્ટ્રભાટે તેના સેક્યુલર સિદ્ધાંતને અનુરૂપ નથી.

અને હિંદુ નાગરિકોનું જીવન તેમના ધર્મના સિદ્ધાંતોપર રચાયું છે અને અન્ય નાગરિકોનું જીવન તેમના ધર્મપર રચાયેલું નથી એમ માનવું પણ વધારે પડતું ગણાય એવું છે.

ભારતવર્ષમાં આજ વસી રહેલા હિંદુ નાગરિકો સિવાયના બીજા જુદા જુદા નાગરિકોનું જીવન પણ તેમના તેમના ધર્મના સિદ્ધાંતોપરજ રચાયેલું હોય છે એમ તેમના જીવન તથા તેમના ધર્મના સિદ્ધાંતોનું અવલોકન કરતાં સદજ ગણાઈ આવે.

એવી સ્થિતિમાં હિંદુ નાગરિકોના જીવનને અનુરૂપ તેમનું જીવન કરવા તેઓ કશું પણ નહિ થાય.

એટલે હિંદુકોડ જો ભારતવર્ષમાં આજ વસી રહેલા બધા નાગરિકોને લાગુ કરવા ધારેલું હોય તો હિંદુઓ સિવાયના બીજા નાગરિકોને તે પ્રથમથી જણાવી તેમનો અભિપ્રાય જાણી લેવો જોઈએ.

અને જો બીજા નાગરિકો હિંદુ નાગરિકો માટે નક્કી કરવામાં આવે તે જીવનને અનુસરવા પૂરતી ન હોય તો બીજા નાગરિકોના જીવનને અનુસરવા હિંદુ નાગરિકોને આ માટે ફરજ પાડવામાં આવે એ પણ જોવું જોઈએ.

બધા નાગરિકોને લાગુ થાય એવો કોડ કરવા ધારેલું છે એમ કહેવામાં માનનીય પ્રધાનનો આશય બધા હિંદુ નાગરિકોને લાગુ થાય એવો કોડ કરવાનું કહેવાનો હોય તો પણ કોઈ એક પક્ષના જીવનને અનુરૂપ બીજા પક્ષને તેનું જીવન સુધારવાનું કહેવામાં રાષ્ટ્રના સેક્યુલર સિદ્ધાંતનો ભંગ થાય.

સર્વ પક્ષોએ પોતપોતાના જીવનમાં થોડો ધણો ફેરફાર કરીને સર્વ પક્ષોનું એકજ જીવન કરવા કોડ કરવામાં આવે છે એમ કહેવામાં આવે તોપણ સેક્યુલર સિદ્ધાંતવાળા રાષ્ટ્રે કોઈના જીવનમાં ક્ષામાટે માર્યું મારવું જોઈએ એ સવાલ તો ઊભોજ રહે છે.

ત્યાંસુધી એક પક્ષનું જીવન બીજા પક્ષના જીવનમાં આડે ન આવે ત્યાંસુધી સર્વ પક્ષોને પોતપોતાનું જીવન જીવવા સેક્યુલર રાષ્ટ્રમાં છૂટ ને સ્વતંત્રતા રહેવા ધટે. પોતપોતાના પક્ષનું જીવન જીવતાં તે તે પક્ષની કોઈ વ્યક્તિને વ્યક્તિગત કે કોઈ

સમૂહને સમૂહગત વરવાંધો હશે તો તેનો ન્યાયના સિદ્ધાંતોને અનુસરીને લવાદની રીતે કે કોર્ટની કાર્યવાહીથી ઇલાજ લેવાનું ઉઘાડું રહે છે એવી સ્થિતિમાં હિંદુ નાગરિકોના પણ બધા પક્ષોને એકજ જીવન આપવાનું સેક્યુલર રાષ્ટ્રના સેક્યુલર સિદ્ધાંતને અનુરૂપ નથી.

એ રીતે ભારતવર્ષમાં આજ વસી રહેલા બધા નાગરિકોને એટલે જોડો હિંદુ નથી તેમને પણ હિંદુકોડ લાગુ કરવા ધારેલું હોય તો તે પણ યોગ્ય નથી અને બધા હિંદુ નાગરિકોને લાગુ થાય એવો કોડ કરવા ધારેલું હોય તો તે પણ યોગ્ય નથી એવો પહેલા મુદ્દાનો નિર્ણય થાય છે.

ખીજા મુદ્દામાટે વિચાર કરતાં જણાય છે કે જે રાષ્ટ્રીયજીવનને અનુરૂપ ધર્મ હોવો જોઈએ એમ કહેવામાં આવે છે તે રાષ્ટ્રીયજીવનને દર્શાવનારો કોઈ કોડ તો હજી કરવામાં આવ્યો નથી એવી સ્થિતિમાં તે રાષ્ટ્રીયજીવનને અનુરૂપ ધર્મ હોવો જોઈએ એમ કહીને માત્ર એક હિંદુ નાગરિકોના ધર્મના સિદ્ધાંતોથી વિરુદ્ધ પડતો હિંદુકોડ કરવામાં કોઈ પ્રામાણિક હેતુ રહેલો નહિ હોય એવી શંકા કરવાને અવસર આપ્યા જેવું થશે.

ખીજી બાબુ ધર્મના સિદ્ધાંતોપર રચાયેલું જીવન મુખ્યપણે તત્ત્વજ્ઞાનને ઉપજાવનારું અને ગૌણપણે લૌકિક સુખને ઉપજાવનારું હોય છે તથા લૌકિક સુખમાં પણ મુખ્યપણે પરલોક (સ્વર્ગલોક)ના સુખને ઉપજાવનારું અને ગૌણપણે આ લોકના સુખને ઉપજાવનારું હોય છે એટલું જ નહિ પણ આ લોકના સુખમાં પણ મુખ્યપણે પ્રાકૃતન પુણ્ય કર્મોના પરિપાકરૂપે અનાયાસ સાંપડે તેવા સુખને ઉપજાવનારું હોય છે અને ગૌણપણે જે સુખ માટે ઓછો વધતો પણ વિદ્ધિત પ્રયાસ કરવો પડે એવું સુખ ઉપજાવનારું હોય છે.

ત્યારે કહેવામાં આવતું રાષ્ટ્રીયજીવન મુખ્યપણે આ લોકના જ સુખને હાલ તુરત ઉપજાવનારું છે અને આ લોકના સુખમાં પણ બહુધા ઇંદ્રિયોના જ સુખને ઉપજાવનારું છે એમ દેખાય છે.

જેમને આ લોકના પરલોકના તથા તાત્ત્વિક સુખોના સ્વરૂપનો જોઈએ તેવો વિવેક ન હોય તેવાઓ તો આ લોકના જ સુખને અને તેમાં પણ હાલ તુરતના ઇંદ્રિયોના સુખને મુખ્યપણે સાધવા જેવું સુખ માને અને તેથી તેવાઓ તો રાષ્ટ્રીયજીવનને ઉચી સંસ્કૃતિવાળું જીવન માને.

પણ જેમને આ લોકના પરલોકના તથા તાત્ત્વિક સુખોના સ્વરૂપનો જોઈએ તેવો વિવેક હોય તથા તેથી જેમને હાલ તુરતનું ઇંદ્રિયોનું જ સુખ મુખ્યપણે સાધવાજેવું સુખ ન જણાતું હોય તેવાઓ તો રાષ્ટ્રીયજીવનને ઉચી સંસ્કૃતિવાળું જીવન ન જ માને, તેવાઓ તો ધર્મના સિદ્ધાંતોપર રચાયેલા જીવનને જ ઉચી સંસ્કૃતિવાળું જીવન બોલે તે યોગ્ય છે.

એમ હોવાથી ધર્મના સિદ્ધાંતોપર રચાયેલું જીવન જીવનારાઓને તેમનું જીવન રાષ્ટ્રીયજીવનને અનુરૂપ કરવાનું કહેવા કરતાં રાષ્ટ્રીયજીવનને ધર્મના સિદ્ધાંતોપર રચાયેલા જીવનને અનુરૂપ કરવાનું કહેવામાં અધિક ઔચિત્ય રહેલું છે.

એ રીતે રાષ્ટ્રીયજીવનને અનુરૂપ ધર્મ હોવો ન ઘટે પણ ધર્મને અનુરૂપ રાષ્ટ્રીયજીવન કરવું ઘટે એવો જ ખીજા મુદ્દાનો પણ નિર્ણય થાય છે.

માનનીય પ્રધાને વધારામાં એમ પણ કહ્યું કહેવાય છે કે હિંદુ નાગરિકોના જીવનમાં જે બધી ધાર્મિક ક્રિયાઓ કરવામાં આવે છે તે ન કરવાનું, કહેનારા કાર્ષ્વ કરાવો હિંદુકોડમાં કરવામાં આવ્યા નથી પણ હિંદુ નાગરિકોના જીવનમાં વર્તમાન પરિસ્થિતિને અનુકૂળ પ્રગતિ કરી શકાય એ માટે કેટલાક ફેરફારો કરવાના છે.

પણ હિંદુ નાગરિકોના જીવનનું પ્રત્યેક અંગ તેમના ધર્મની ધાર્મિક દ્વિધાઓથી જાતગ્રીત વણાયેલું હોય છે અને જે પ્રગતિ તેમના ધર્મના સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ જતી હોય તેવી કોઈ પ્રગતિ તેમને ધૃષ્ટ નથી.

માનનીય પ્રધાને એમ પણ કહ્યું કે હવેવાય છે કે નવા બધાં જુના સમગ્ર ભારતવર્ષને લાગુ થાય એવો એક સિવિલ કોડ સરકારે કરવો જોઈએ એવી સૂચના કરેલી છે.

જો એમ છે તો પછી હિંદુઓનેજ લાગુ થાય એવો હિંદુ કોડ હાલને હાલ કરવાની ઉતાવળ શા માટે કરવામાં આવે છે?

એ રીતે માનનીય પ્રધાને જે કાર્ષ્ણિક કહ્યું છે તે બધાની બૌદ્ધિક સમસંજ્ઞા કરતાં પણ હિંદુ કોડ કરીને હિંદુઓના જીવનમાં કાર્ષ્ણિક સુધારા કરવાનું ન્યાયવાણું જણાતું નથી છતાં તેને માટે જે આગ્રહ રાખવામાં આવે છે તેથી તેમાં હિંદુઓના ધર્મને ધીમે ધીમે પણ અંતે નાશ કરવાનો આશય સંતાયેલો હોય એવી શકા કરવાને 'અવસર' મળે છે.

—[*]—

બ્રહ્મનિષ્ઠ મહાત્મા શ્રી એકનાથજીનું જીવનવૃત્તાંત

[લેખક — બ્રહ્મચારી દલપતરામ, શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથભગવાનના પૂજારી]

(વર્ષ ૧૬ ના અંક ૪ ના પાન ૬૦ થી ચાલુ)

આ પછી એકનાથ જ્યારે ઈચ્છતા સારે તેને ભગવાન દત્તાનાં દર્શન થતાં. શ્રીદત્ત પાસેથી વરદાન પામીનેજ તેમણે પોતાનો ભાગવત ગ્રંથ લખ્યો. આ ગ્રંથમાં તેમણે ક્યાંક ક્યાંક પ્રેમના આવેશમાં શ્રીદત્તના મિલનનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે ઉપોદ્ધાતમાં વદન કરતાં લખ્યું છે કે 'હવે એ શ્રીદત્તાત્રેયને વદન કરું છું કે જેઓ આચાર્યના પણ આચાર્ય છે, જેમણે મને આજ્ઞા અથરચનાના દર્શનમાં પ્રવૃત્ત કર્યો, કે જેનાથી આત્મજ્ઞાન થાય. આ પ્રમાણે ભિક્ષુગીતાની ઉવટે કહ્યું છે કે 'મારા પોતાના ગુરુના પણ ગુરુ જે પરમ ગુરુ શ્રીદત્ત છે, તે યોગીઓના યોગેશ્વર આ અત્યંત સુંદર ભિક્ષુગીતાના અર્થથી સતુષ્ટ થયા અને અદ્ભુત સંતોષ તેમજ આદરપૂર્વક મને આશ્વાસન આપીને તથા પોતાના હાથ-વડે અમરદાન દઇને આનંદથી ડોકવા લાગ્યા. એકનાથના આ ઉદ્ગાર મહત્વના છે. આથી માલમ પડે છે કે સાચેજ, શ્રીદત્ત ભગવાન એકનાથના મુખેથી ભિક્ષુગીતા સાંભળીને, પ્રસન્ન થયા. અને તેમણે પોતાનો હાથ તેમની પીઠ ઉપર મૂક્યો. આ પ્રમાણે એક અભગમાં એકનાથે બતાવ્યું છે કે 'મુક્તમંડપમાં પોતાના નામના ઘોષ અને કીર્તનમાં દત્ત ભગવાન પ્રગટ થયા. એજ દત્ત સ્થાવરમાં, જંગમમાં, સમસ્ત વિશ્વમાં બ્યાપી રહ્યા છે, અને તેઓજ ધેરધેર નિલ લિલ્લા પણ કરી રહ્યા છે.'

સદ્ગુરુ જનાર્દનસ્વામીની કૃપાથી એકનાથને શ્રીદત્તનાં સાક્ષાત્ દર્શન થયા અને સારથી તેઓ નિરંતર એકનાથ સાથે ગહેતા હતા એકનાથ સ્મરણ કરતાં સારે પ્રભસ રૂપથી તે પ્રગટ થતા, નહિ તો હમેશા તેમના હૃદયમાં વાસ કરતાજ હતા આ પ્રમાણે શ્રીદત્ત-મહારાજ જનાર્દનની કૃપાથી એકનાથના હૃદયમાંજ આવી વસ્યા હતા.

એકનાથને દત્ત ભગવાનનાં દર્શન થયા અને દત્ત ભગવાનનો શ્રેષ્ઠ પ્રસાદ પણ મળ્યો—વરદાન પણ મળ્યું. સારે જનાર્દન સ્વામીએ વિચાર્યું કે 'હવે આની પાસે અનુદાન કરાવવું જોઈએ.' તે પ્રમાણે તેમણે દેવગદ ઉપરજ વાયવ્ય દિશા તરફ ચલ્લંજન ઉડે સુધમ પર્વત ઉપર

તેમને માટે સુરમ્ય સ્થાન નક્કી કરી દીધું અને કર્તવ્યાર્થનો ઉપદેશ આપીને તથા શ્રીકૃષ્ણની ઉપાસનાની દીક્ષા લેવાને શુભ મુહૂર્તમાં તેમને સાં મોઝલી દીધા, નાથ સાં પહેાંચ્યા સારે માર્કેડેય ઝપિતું એ પ્રાચીન તપોવન જોઇને અને સાંના સર્વકુંડમાં સ્નાન કરીને તેમણે અતિશય આનંદ અનુભવ્યો હતો. તપને માટે પોતાનું સ્થાન સાક્ષસૂક્ષ્મ કરાવીને તેઓ સાં જ સ્થિર આસન કરીને રહેવાનું લાગ્યા. સાં શરદી-પાણીનો તેમને કશો ડર લાગ્યો નહિ, ભૂખની જવાળાને શાંત કરવા કદી કશી ચિંતા કરવી પડી નહિ, 'યોગ-ક્ષેમ ચલાવનારા ગુરુદેવ પોતે જ સમર્થ છે. અને સર્વ પ્રકારે તેઓ જ રક્ષા કરશે. આજ દઢ નિષ્ઠાપૂર્વક તેમણે તપ શરૂ કર્યું. 'બ્રહ્મે મુહૂર્તે ચોત્થાય ચિન્તયેદાત્મનો હિતમ્' આ વચન અનુસાર પ્લાહમુહૂર્તમાં ઊઠીને સ્નાન-સંખ્યાદિ કરીને પૂર્વાભિમુખ થઈ, સિદ્ધાસન જમાવીને શ્રીકૃષ્ણની મૂર્તિનું ધ્યાન અને ષોડશોપચારથી પૂજા કરતા તથા ગુરુદેવે બતાવેલા માર્ગે ભગવતતપ્રાપ્તિનું અખંડ સાધન કરતા ભગવાને જેમ ગીતામાં કહ્યું છે કે, પવિત્ર પ્રદેશમાં સ્થિર આસન લગાવીને:—

સમંકાય શિરોગ્રીવં ધારયન્નચલં સ્થિરઃ ।

સંપ્રેક્ષ્ય નાસિકા ગ્રં સ્વં દિશશ્ચાનલોકયન્ ॥ ૬-૧૩ ॥

પ્રશાન્તાત્મા વિગતભી બ્રહ્મચારી વ્રતે સ્થિતઃ ।

મનઃ સંયમ્ય મચ્ચિત્તો યુક્ત આસીત મત્પરઃ ॥ ૬-૧૮ ॥

તેઓ આ પ્રકારનો અભ્યાસયોગ કરવા લાગ્યા.

(ચાલુ)

સંપ્રદાય

[લેખક:—શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

સામા પ્રત્યુપકારની અદ્ય પણુ ઇચ્છા કે આશા વિના પોતાના ધણીપણુનો કોઈ પદાર્થ અન્યને દઈ દેવાનાં કૃત્તને દાન કહેવામાં આવે છે.

દાનમાં દેવાના પદાર્થને દાય કહેવામાં આવે છે.

માતાપિતાના મરણ પછી પ્રજાને મળતું માતાપિતાનું ધન રૂઢિથી દાય કહેવાય છે.

ઉત્તરોત્તર પ્રજાની પેઢીઓને મળતા રહેવાના પૂર્વજોના ધનને સંપ્રદાય કહેવામાં આવે છે.

પ્રસિદ્ધ ધન તો વપરાતાં બ્ય પામવાના સ્વભાવવાળું હોવાથી બહુધા ઉત્તરોત્તર પેઢીઓને મળતું રહેવા માટે બાકી ન રહે માટે પ્રસિદ્ધ ધનને બહુધા સંપ્રદાય કહેવામાં આવતું નથી.

પણુ શાસ્ત્રો તથા શાસ્ત્રોના સિદ્ધાંતો જેમ જેમ વપરાય તેમ અધિક અધિક દઢ થતા રહેવાના સ્વભાવવાળા હોવાથી રૂઢિથી તેમનેજ સંપ્રદાય કહેવામાં આવે છે.

શાસ્ત્રો તથા શાસ્ત્રોના સિદ્ધાંતો પ્રત્યેક એકજ નિશ્ચિત અર્થને કહેનારાં હોવાથી સંપ્રદાય એકજ હોવો ઘટે અનેક સંપ્રદાય હોવા ન ઘટે.

પણુ શાસ્ત્રોને તથા શાસ્ત્રોના સિદ્ધાંતોને ગ્રહણ કરનારી બુદ્ધિઓ અનેક હોય તથા સર્વે બુદ્ધિઓનું સામર્થ્ય સરખું ન હોય તેથી બુદ્ધિને અનુસરીને ગ્રહણ કરાતાં તેમના નિશ્ચયરૂપ અર્થમાં અંતર પડતાં કાળાંતરે સંપ્રદાયો અનેક પણ થવા સંભવે છે.

શાસ્ત્રોમાં પુરુષે પ્રયત્ન કરીને મેળવવા યોગ્ય ચાર પુરુષાર્થો કલા છે તે ધર્મ, અર્થ, કામ ને મોક્ષ છે.

બહુધા સર્વ સંપ્રદાયોમાં શ્રેય તથા પ્રેયને ઉપજાવનારા સદાચારોનુંજ વિધાન કરેલું હોય છે.

અને આ સદાચારોના વિધાનમાં જે સર્વદેશી ઉંડું ડહાપણ સમાયેલું છે તેની આજના વિદેશી વિદ્વાનો પણ છૂટથી પ્રશંસા કરી રહ્યા છે.

આ જગતનું નિર્માણ કરનારા ઈશ્વરનું પ્રણિધાન અને ઈશ્વરની આજ્ઞાઓના સંગ્રહભૂત શાસ્ત્રોએ કહેલા વિધિનું પાલન અને નિષેધનો અનાદર આ બહુધા સર્વ સંપ્રદાયોના સમાન સિદ્ધાંતો છે.

આ સિદ્ધાંતો ભારતવર્ષથી ભિન્ન અન્ય વર્ષોની પ્રજાઓમાં પણ સંપ્રદાયરૂપે ઉતરી આવેલા આજસુધી વિદ્યમાન છે.

ભારતવર્ષ કેટલાંક વર્ષોથી દૈવયોગે કે જે તે સમયની પ્રજાના ધર્મપાલનમાં કૃત્યયેલી શિથિલતાના કારણે વિદેશી સત્તા નીચે પરાધીનપણું ભોગવતો થયો હતો.

એ પરતંત્ર અવસ્થામાં ભારતવર્ષના વિવિધ સંપ્રદાયમાં વિવિધ ક્ષતિઓ વધવા પામી હતી.

છતાં પૂર્વજોના પુણ્યસંચયને યોગે આજપર્યંત ભારતવર્ષની પ્રજાના ગૌણ તથા પ્રધાન ગણવાપાત્ર અનેક સંપ્રદાયો ટકી રહેવા પામ્યા છે.

આજ હવે ભારતવર્ષ સ્વતંત્ર રાષ્ટ્ર થયું છે.

એની સ્થિતિમાં સર્વે સંપ્રદાયવાળાઓએ પોતપોતાના સંપ્રદાયમાં થયેલી ક્ષતિઓ પૂરી લઈને પાછા પોતપોતાના સંપ્રદાયને અનુસરીને પુરુષાર્થની સિદ્ધિ કરતા થઈ જવું ઘટે છે.

રાષ્ટ્ર પોતે કોઈ સંપ્રદાય નહિ પાળે એવું રાષ્ટ્રની કાર્યવાહી ચલાવનારાઓએ પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

ભારતવર્ષમાં આજ વિવિધ પ્રજા વસી રહેલી છે. એ પ્રજાઓમાંના કોઈ પ્રજાના સંપ્રદાયપ્રતિ રાષ્ટ્ર પક્ષપાત ન કરે એ ન્યાય અને નીતિ છે.

એ અર્થમાં રાષ્ટ્ર કોઈ સંપ્રદાય ન પાળે એમ કહેવું યોગ્ય પણ છે.

પણ ઈશ્વરના પ્રણિધાનરૂપ પ્રેયસ તથા શ્રેયસના મુખ્ય સાધનની અવગણના જેમ રાષ્ટ્ર ન કરી શકે અથવા કદી કરે તો તે જેમ યોગ્ય ન ગણાય તેમ શાસ્ત્રને અનુસરીને વિવિધ પ્રજાઓએ સ્વીકારેલા તેમના સંપ્રદાયમાં કોઈ નિમિત્તથી રાષ્ટ્રના કાર્યવાહકો તેમની સત્તાના બળે કાંઈ ફેરફાર કરવા માગે તો તે પણ યોગ્ય ન ગણાય.

ભારતવર્ષની પ્રજા આજ દૈવયોગે કે કાળબળે કરીને હિંદુ કહેવાય છે.

હિંદુ પ્રજાને તેનો સંપ્રદાય છે

તે સંપ્રદાયપ્રમાણે હિંદુપ્રજા ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ ચાર પુરુષાર્થો સાધવામાં અનુકૂળ થાય એવું શાસ્ત્રે કહેલું જીવન જીવતી આવી છે.

તેમાં કાળાંતરે કંઈ કંઈ ક્ષતિઓ પણ થયેલી છે એની ના ન પાડી શકાય.

રાષ્ટ્રની સ્વતંત્ર સ્થિતિમાં તે તે ક્ષતિઓને સુધારી લઈ સંપ્રદાયને પ્રથમના રૂપમાં પાછો ગાકવી દેવાથી પ્રજાનું ખરું કલ્યાણ છે.

તેમ ન કરતાં થયેલી ક્ષતિઓને કાયમ કરવા તે તે ક્ષતિઓને અનુકૂળ નવા ધારા હિંદુઓને આપવા આજ રાષ્ટ્રના કાર્યવાહકો પગભર થયા છે.

એમ રાષ્ટ્રની સ્વતંત્ર સ્થિતિ સાંપડતાં પણ બારતવર્ષની પ્રજાનું કુર્ષેવ ચાલુ રહેલું છે. રાષ્ટ્રના કાર્યવાહકોની દ્રષ્ટિસમીપ અન્ય દેશોની પ્રજાનું જીવનધોરણ આદર્શ રૂપ દેખાય છે. બારતવર્ષની પ્રજાનું જીવનધોરણ પણ તેઓ તે આદર્શને અનુરૂપ કરવા માગે છે. એ આદર્શમૂલ જીવનધોરણમાં અર્થ અને કીમતેજ મુખ્ય પુરુષાર્થ ગણવામાં આવ્યા છે, બ્યારે બારતવર્ષની પ્રજાના જીવનધોરણમાં મુખ્યપણે મોક્ષને તથા તેથી ઉતરતો ધર્મરૂપ પુરુષાર્થને મુખ્ય પુરુષાર્થથી ગણવામાં આવ્યો છે.

એ આદર્શમૂલ જીવન ધોરણે જીવતાં બારતવર્ષની પ્રજા કદાચ અર્થ અને કામ એ બે પુરુષાર્થને પુષ્ટરૂપમાં સિદ્ધ કરી શકે.

પણ ધર્મ અને મોક્ષરૂપ હિતમ પુરુષાર્થો એ જીવન જીવવાની સિદ્ધ નહિજ થાય. અને ધર્મ તથા મોક્ષરૂપ પુરુષાર્થો સિદ્ધ કરવા એ બારતવર્ષની પ્રજાઓના સંપ્રદાયોનું મુખ્ય લક્ષ્ય છે.

સર્વે પ્રજાઓનું ધર્મ અને મોક્ષ એ બે પુરુષાર્થોની સિદ્ધિ એ મુખ્ય લક્ષ્ય હોયું થયે છે.

બીજી પ્રજાઓ આજ બધે એ બે પુરુષાર્થોને ગૌણ ગણે અને અર્થ તથા કામ એ બે પુરુષાર્થોને મુખ્ય ગણે.

પણ બારતવર્ષની પ્રજા જે આજસુધી ધર્મ અને મોક્ષને મુખ્ય પુરુષાર્થ ગણતી આવી છે તેને તેમાં પાછી દઢ કરવાને બદલે તેમાંથી અધિક બહુ કરી અર્થ કામનેજ મુખ્ય પુરુષાર્થ ગણતી થાય એમ કરવું એ સુકૃત નથી પણ કુફૃત છે.

બારતવર્ષમાં આજ વસી રહેલી વિદેશી પ્રજાઓના સંપ્રદાયમાં કાંઈ ફારફેર કરવા રાષ્ટ્રના કાર્યવાહકો સમર્થ નથી.

રાષ્ટ્રના કાર્યવાહકો પોતે હિંદુ છે એ વાતના જોર પર હિંદુ પ્રજાના સંપ્રદાયમાંજ ફારફેર કરવા તેઓ પગબર થયા છે.

પણ બારતવર્ષ વિદેશી પ્રજાની સત્તા નીચે હતું સારે વિદેશી પ્રજાઓ બારતવર્ષની પ્રજાના સંપ્રદાયમાં ફેરફાર કરનારા ધારાધોરણ ન કરી શકી તેવા ધારાધોરણ બારતવર્ષનીજ પ્રજાના કાર્યવાહકો કરે તેમાં તેમનું હઠાપણ નહિ ગણાય.

રાષ્ટ્રના કાર્યવાહકો ધર્મ તથા મોક્ષના પુરુષાર્થોને પુરુષાર્થ ન માને તોપણ તેમની માન્યતાપ્રમાણે સમગ્ર પ્રજાપાસે તેવું મનાવવામાં લોકરાજ્યનો સિદ્ધાંત ટકતો નથી.

આજ બારતવર્ષમાં લોકરાજ્ય છે એમ દહેવામાં આવે છે પણ વસ્તુસ્થિતિ જોતાં લોકરાજ્ય નથી પણ પ્રચારબગથી મેળવેલી બહુમતિનું રાજ્ય છે.

એ બહુમતિ પણ વિદેશી પ્રજાની સત્તાને નિવૃત્ત કરવાના એકજ આદ્યવને આગ્રહ કરીને મેળવેલી બહુમતિ છે.

રાષ્ટ્ર સ્વતંત્ર થયા પછી રાષ્ટ્રના કાર્યનું વઢન કેવી રીતે ચલાવવાનું છે તે દર્શાવીને મેળવેલી બહુમતિ નથી.

સત્તાના તથા પ્રચારના જોરે કદાચ એવી બહુમતિ પણ મેળવવામાં આવે એમ દેખાય છે કારણ કે પ્રચારબગના કારણે જનતાનું જીવન બદલાતા જનતાને પણ ધર્મ અને મોક્ષમાં જોષાએ તેવી પુરુષાર્થતાની સમજ રહેલી જણાતી નથી.

પણ મનુ માનવદેહ્ય વ્યાસ શંકરાચાર્ય અને જનક તથા કૃષ્ણ જેવા ભારતવર્ષના પૂર્વ પુરુષોએ ધર્મ અને મોક્ષને પુરુષના મુખ્ય પુરુષાર્થની આપેલી પદવીમાં દ્વિપણ દેખાડી અર્થ અને કામને મુખ્ય પુરુષાર્થરૂપે સ્થાપવાનો કાર્યવાહકનો પ્રયત્ન પ્રગટું ખરું કલ્યાણ કરનારો નહિ હોય.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર (માર્ગશીર્ષમાસ)

લઘુરુદ્ર ને રુદ્રાભિષેક:—શ્રી. હરજીવન આણંદજી-કુંડલા લઘુરુદ્ર ૧. શ્રી. ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ કુંડલા-લઘુરુદ્ર. શ્રીમતી બેન ઉમયાબહેન-ભાયાવદર-લઘુરુદ્ર ૧. સ્વ. ચતુરલક્ષ્મીબેન પારેખ લઘુરુદ્ર ૧. શ્રી. લીલાધર ગોવિંદજી-મુંબઈ. ૫ રુદ્રાભિષેક.

મુખ્યભોજ:—શ્રી. ૧૦-૧૦-૦ શ્રી. કરશનદાસ હરજી-મયાકોઝ આફ્રિકા. શ્રી. ૧૦-૦-૦ શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-રાજકોટ. શ્રી. ૨૨-૦-૦ શ્રી. રૂપસિંહ હરિસિંહ રાણા-મુંબઈ શ્રી. ૭૦-૦-૦ શ્રી. અજિતરાય હરિદાસ પારેખ-મુંબઈ.

ભોજન:—શ્રી. ૨૦-૧૫-૦ શ્રી. ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ-કુંડલા. ભોજન શ્રી. ૨૩-૬-૦ શ્રી. જ્યકૃષ્ણ ઈંદ્રજીના વિધવા કુંવરબેન તરફથી તેમના આત્મકલ્યાણાર્થે હા. શ્રી. પ્રભાશંકર જમનાદાસ ભટ્ટ-રાણાવાવ.

યાજ્ઞ:—શ્રી. ૨-૮-૦ શ્રી. જટાશંકર જગજીવન-જૂનાગઢ. (૨ યાજ્ઞ.) શ્રી. દ્વારકાદાસ ખેતસી-જોડીયા શરતી યાજ્ઞ. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. હરજીવન આણંદજી-કુંડલા. શ્રી. ૧-૪-૦ બેન ગંગાબેન દોલતસિંહજી-ખીલખા-શ્રી. ૧૦-૪-૦ શ્રી. કેશવજી ઝીણાભાઈ-જૂનાગઢ. શ્રી. ૩૨-૮-૦ શ્રી. ઈશ્વરદત્ત નથુરામ પંચા. (૨ યાજ્ઞ.) શ્રી. ૧-૪-૦ વસંતબેન નથુરામ-ભાયાવદર. શ્રી. ૧-૪-૦ મણિભાઈ કેશવલાલ-ભાયાવદર. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. ગોપાલજી ગૌરી-શંકર-અમરેલી. શ્રી. ૪-૮-૧ શ્રી. સ્વ. ચતુરલક્ષ્મીબેન-મુંબઈ. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. હસમુંખલાલ મોરારજી અઢીઆના લગ્ન પ્રસંગ નિમિત્તે યાજ્ઞ-ખીલખા. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. મણીબેન અઢીયા-ખીલખા. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. દેવશંકર શ્યામજી-ભીંડોરા. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. મોરારજી છગનલાલ-જૂનાગઢ. સ્વ. રવિકુંવરબેન હરજીવન-પોરબંદર શરતી યાજ્ઞ. શ્રી. સ્વ. ગ્રેમકુંવરબેન ઉમીયાશંકર-પોરબંદર શરતી યાજ્ઞ. સ્વ. કાશીબેન ગૌરીશંકર-પોરબંદર શરતી યાજ્ઞ. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. મગનલાલ રામજી જોશી-આકોલવાડી. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. ખેયરલાલ હરમુંખભાઈ રાજકોટ. શ્રી. ૨-૪-૦ શ્રી. મોરારજી ઓધવજી અઢીયા-ખીલખા. (૨ યાજ્ઞ) શ્રી. ૨-૮-૦ શ્રી. જ્યશંકર મયારામ ભટ્ટ-અમદાવાદ. શ્રી. ૧-૪-૦ બેન લલિતા લલુભાઈ-મુંબઈ સ્વ. ગંગાબેન મૂળજી-ભીંડુડા શરતી યાજ્ઞ શ્રી. ૫-૦-૦ શ્રી. અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી-જેરાવરનગર.

અખંડહીપક:—શ્રી. ૧-૦-૦ શ્રીમતી જડાવબેન-જેરાવરનગર. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. ઈશ્વરદત્ત નથુરામ-ભાયાવદર. શ્રી. ૧-૦-૦ સ્વ. ચતુરલક્ષ્મીબેન-મુંબઈ. હા. ચંદ્રકાંતભાઈ-મુંબઈ. શ્રી. ૦-૧૫-૦ મણીબેન-ખીલખા. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. દેવશંકર શ્યામજી-ભીંડોરા. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. છોટાલાલ મગનલાલ આચાર્ય. સ્વ. વસંતભાઈના કલ્યાણાર્થે-ખરડ. શ્રી. ૧૨-૦-૦ શ્રી. કલાલ નાનજી ચંદારાણાના સ્વર્ગસ્થ પુત્ર કામજિતભાઈના કલ્યાણાર્થે (રકમના વ્યાજના ૨૦૦૫ના) હા. શ્રી. અંબાશંકર નાનજી જોશી-આનંદાશ્રમ-ખીલખા.

લેવજનક અવસાન

કુતિયાણાનિવાસી વડોલ શ્રી. નારણસિંહ હરિસિંહ રાણાનાં ધર્મપત્ની સંતાકબહેન (મારાં પૂ. ભાભી) ગત પોષ-સુદિ ૧૧ શનિવારે કેલાસવાસી થયાં છે. તેઓ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં પ્રત્યે બહુ શ્રદ્ધાભક્તિ ધરાવતાં હતા, અને દીક્ષિત હતાં. તેમના અવસાન સમયે તેમના શ્રી. જશવંતસિંહ રાણા આદિ ત્રણે પુત્રો હાજર હતા, અને પૂજ્યપાદશ્રીના રમરણ-પૂર્વક તેમણે દેહલાગ કર્યો.

પરમકૃપાળુ સદ્ગુરુપરમાત્મા તેમના પવિત્રાત્માને શાંતિ આપવા કૃપા કરો !

સિ. રૂપસિંહ હરિસિંહજી રાણા

—[*]—

શ્રીચોલલા-આનંદાશ્રમમાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ નાથમંદિરનો પાદોત્સવ
મહાપૂજન

ફાગણ સુદિ ૫ બુધવારે તા. ૨૨ ફેબ્રુઆરી ૧૯૫૦ ના દિવસે પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાનનાં પૂજ્યપ્રતિમાજીતું પોડશોપચાર વિધિપૂર્વક મહાપૂજન થયે.

—[*]—

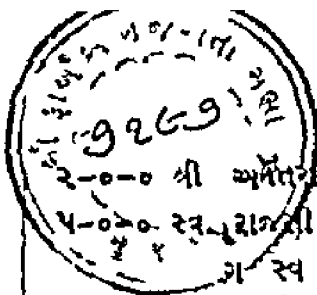
પરચુરણ મેટ

(સંવત ૨૦૦૬-માર્ગશીર્ષ સુદિ ૧ થી ૩૦ સુધી)

૨-૮-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમ કાનજી-નાગેશી	૦-૮-૦ શ્રી. શાંતિલાલ કરચનદાસ
૧-૪-૦ ,, ચકરલાલ દયાચકર-આટવા	૦-૪-૦ ,, વિશ્વનાથ માધવજી
૦-૧૧-૩ પરચુરણ	૦-૪-૦ ,, જોડાલાલભાઈ
૧૧-૪-૦ લીંબુડા-આનંદાશ્રમમાં બેટના. હા.	૦-૪-૦ ,, મેઘજીભાઈ શાઓ
હામજી ગોવિંદજી.	૦-૪-૦ ,, નવરંગભાઈ નાગર
૧-૪-૦ બેન મોઘીભાઈ-પોરબંદર	૨-૦-૦ બેન અશ્વવાળીબેન
૦-૪-૦ શ્રી. વિશ્વનાથ માધવજી	૨-૦-૦ ,, સારીબેન
૦-૮-૦ મૂળજી જીવન	૧-૦-૦ ,, પ્રભાબેન
પોરબંદર-આશ્રમમાં શક્તિકી પૂનમ બેટના	૦-૪-૦ ,, નંદુબહેન
૧-૦-૦ શ્રી. લાલજી ડાયાભાઈ	૦-૪-૦ ,, બે બહેનો
૧-૦-૦ ,, હીરાચંદ પોપટલાલ	૫-૪-૦ સ્વ. પ્રેમભાઈ દેવજી
૨-૮-૦ ,, દેવચંદ હસરાજ	૨-૦-૦ શ્રી. શાંતિલાલ દયનમુજ
૧-૦-૦ પૂ. શ્રી આત્મપ્રકાશજી	૧-૪-૦ સ્વ. જયચકર મોહનભાઈ
૧-૦-૦ શ્રી માધદેવભાઈ રાણા	x x x x
૧૦-૦-૦ ,, લક્ષ્મીદાસ હસરાજ	૧-૪-૦ બેન મણિબેન બનીયા
૧-૦-૦ ,, કરચનદાસ હરજી વડુકુળના પત્ની	૧-૪-૦ શ્રી. સુનીલાલ જુહરામ-લીંબુડા

- ૧-૪-૦ શ્રી. કરશન નારણ-લીંબુડા
 ૧-૪-૦ ,, પ્રાણશંકર કુરળ-લીંબુડા
 ૧-૪-૦ ,, દામજી ગોવિંદજી-લીંબુડા
 ૨-૮-૦ ,, ઘેલા નથુભાઈ-જનમનગર
 ૧-૪-૦ ,, ગિરધરભાઈનાં માતુશ્રી-કુંડલા
 ૧-૪-૦ ,, વલભદાસ શામજી-કુંડલા
 ૦-૨-૦ પરચુરણ
 ૧-૬-૦ શ્રી. હસમુખલાલ મોરારજી અહિયા
 ખીલખા-લમ્મ બેટ
 ૨-૦-૦ ગં. સ્વ. જડાવખેન-જેરાવરનગર
 ૦-૫-૦ પરચુરણ
 ૦-૮-૦ શ્રી. સુરેશચંદ્ર ઠાકર
 ૦-૮-૦ ખેન દમયંતિખેન-ભાયાવદર
 ૦-૮-૦ ,, ભાનુમતીખેન-ભાયાવદર
 ૪૫-૭-૯ લીંડારામાં પૂજ્યપાદશ્રીનાં ચિત્રજી
 તથા પાહુકાજીની પધરામણી બેટના
 ૧૭-૧૪-૯ વડાસડામાં પધરામણીની બેટના
 ૫-૪-૦ ઠાંકમાં પધરામણી બેટ
 ૬-૬-૯ નીલાખામાં પધરામણી બેટ
 ૧૩-૮-૦ ધોરાજીમાં પધરામણી બેટ
 ૧-૦-૦ શ્રી. ગોરધન જેરામ-સલાયા
 ૨૭-૧૨-૦ શ્રીનાથસત્સંગમંડળ-મુંબઈની નાની
 મોટી ચીજોની ઉપજના હા. શ્રી.
 ચંદ્રસિંહજી તથા શ્રી. રૂપસિંહજી
 રાણા
 ૦-૮-૦ શ્રી. ઈશ્વરદત્ત પંજા-ભાયાવદર
 ૦-૮-૦ ,, ચત્રભુજભાઈ પંજા-ભાયાવદર
 ૦-૮-૦ ખેન દમયંતિખેન-ભાયાવદર
 ૦-૮-૦ ,, ભાનુમતીખેન-ભાયાવદર
 ૦-૨-૦ શ્રી. મનહરલાલ ઉમેદલાલ-ભાયાવદર
 અમદાવાદ આનંદાશ્રમમાં પૂજન બેટ:—
 ૦-૪-૦ શ્રી. જટાશંકર ભટ્ટ
 ૦-૪-૦ સૌ. દયાગૌરીખેન
 ૦-૪-૦ શ્રી. અશ્વિનીકુમાર
 ૦-૫-૦ નીલમખેન ભટ્ટ
 ૦-૩-૩ પરચુરણ
 ૧-૪-૦ એકેભક્ત

- ૧-૦-૦ ખેન સરસ્વતીખેન
 ૦-૪-૦ શ્રી. રાજેન્દ્રભાઈ
 ૦-૪-૦ ,, વિનોદરાયભાઈ
 ૨-૧૨-૦ ,, હરિશંકર રેવાશંકર
 ૦-૮-૦ ,, મ. ત્રિ. ભટ્ટ-સુરત
 ૮-૮-૦ સ્વ. ભાઈલાલભાઈ તરફથી માંસિક
 થાળના હા. શ્રી. જટાશંકર શાસ્ત્રી
 શ્રી મોજીદઃ આશ્રમમાં કા. સુ. ૧૫ બેટ:—
 ૦-૮-૦ શ્રી. હરદત્ત રેવાશંકર જોશી
 ૦-૨-૦ ,, જશવંતરાય
 ૦-૪-૦ ,, પોપટલાલ ત્રિભુવન
 ૦-૨-૦ ,, પ્રતાપરાય
 ૦-૨-૦ ,, કાંતિલાલ જોશી
 ૦-૧-૩ પરચુરણ
 ૫-૦-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા
 તરફથી મંદીરમાં પિતળનું ધૂપિયું
 ૧ ધરાવવા માટે
 ૨-૬-૩ ,, નર્મદાશંકરભાઈ પંચોલી
 ખીલખા આનંદાશ્રમમાં ગીતાજયંતીના
 પૂજન બેટ:—
 ૧-૦-૦ એક ભક્તજન
 ૦-૪-૦ ખેન કાશીખેન
 ૦-૨-૦ ,, ચંદ્રખાળા ને ભગવતીખેન
 ૦-૪-૦ ,, સવિતાખેન
 ૦-૪-૦ ,, લલિતાખેન
 ૦-૬-૦ ,, ઉર્વશીખેન, સુધા ને આશાખેન
 ૦-૨-૦ શ્રી. નર્મદાશંકરભાઈ
 ૧-૪-૦ ,, મા. ના. ચંદારાણા
 ૦-૪-૦ પૂ. સ્વભાઈકાશજી
 ૦-૫-૩ શ્રી. રતિલાલ મનોરદાસ
 ૦-૨-૦ ,, અંબાશંકર નાનજી જોશી
 ૦-૪-૦ ,, દયારામ મૂળજી
 ૦-૨-૦ પૂજારી દલપતરામજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. અ. હ. પારેખ
 ૦-૨-૦ ખેન ત્રિવેણીખેન
 ૦-૨-૦ શ્રી. ગોપાલજીભાઈ
 ૯૦-૦-૦ ,, હર્ષદરાય મહારાણીદાસ તરફથી
 એકટોબર, નવેમ્બર તથા
 ડીસેમ્બરના માંસિક જપ, થાળ,
 બેટ વગેરેના

- ૨-૦-૦ બેન ચતુર્વક્ષીબેન-મુંબઈ
૧-૦-૦ શ્રી લાલભાઈ પટેલ
૫-૪-૦ ,, મોરારજી ઓધવજી અદીયા
૧-૪-૦ ,, મોહનલાલ મોરારજી અદીયા
૭-૦-૦ ગ રવ. ડાહીમેન-વાંકાનેર
૫-૪-૦ શ્રી હીરજી ગોવિંદજીના પુત્રી બેન
જ્યોતીબાઈના લગ્ન પ્રસંગેની બેટ
૩-૪-૦ ,, દેવશંકર સ્વામજી-હોડીરા
૫-૦-૦ ,, જયવીલાસ મગજી-મુંબઈ
૦-૨-૩ પરચુરજી

શ્રી ખીલખા-આનંદાશ્રમમા શ્રીદત્તજયતીની
પૂજન બેટના —

- ૧-૦-૦ શ્રી. અગ્નિતરાય હરિદાસ પારેખ
૧-૪-૦ ,, અનાથકરભાઈ ત્રિવેદી
૦-૪-૦ પૂ જ્ઞાનપ્રકાશજી
૧-૦-૦ શ્રી દેવશંકરભાઈ-ગોડાગ
૦-૫-૩ ,, રતિલાલ મનોરદાસ
૦-૪-૦ ,, દયાગમ ચાંચીજી
૦-૨-૦ પૂજારીજી
૦-૨-૦ શ્રી નર્મ-નાથજીભાઈ
૦-૪-૦ ,, અનાથકર નાનજી જોશી
૦-૮-૦ બેન ત્રિવેણીમેન-અમદાવાદ
૦-૪-૦ ,, સવિતામેન-મુંબઈ
૦-૨-૦ ,, આશાબેન
૦-૨-૦ ,, ત્રિવેણીબેન
૦-૨-૦ ,, ઉર્વશીમેન
૧-૦-૦ ,, ડાહીમેન-વાંકાનેર
૧-૪-૦ ,, તારામતીમેન-જૂનાગઢ
૦-૮-૦ ,, રમાબેન-જૂનાગઢ
૦-૫-૦ ,, નિર્મળાબેન-જૂનાગઢ
૧-૦-૦ ,, મણિમેન ત્રિવેણી
૧-૦-૦ ,, મણિમેન-ગોડાગ
૦-૨-૦ ,, ચંદ્રમાગાબેન જોશી
૦-૪-૦ ,, ભગવતીમેન અ જોશી
૧-૪-૦ શ્રી દામજી મૂળજી
૦-૦-૩ આરતી
૫-૦-૦ શ્રી સ્વપ્નલાલ કામેશ્વર-જૂનાગઢ

- ૨-૦-૦ શ્રી અર્પણરાવ યુનિલાલ-જૂનાગઢ
૫-૦-૦ રત્ન-રામજી-જીરગઢ-મુંબઈ, લા.
૪ ૧ ગ રવ ડાહીમેન
૧-૦-૦ બેન રમાબેન દામજી-મુંબઈ
૧-૦-૦ શ્રી દામજી મૂળજી-મુંબઈ
૧-૪-૦ ,, રવજી દેવજી ગાધી.
દા જમનાદાસભાઈ
મુંબઈમાં મહાપૂજન બેટ.—
૫-૫-૦ એક ભક્તજન
૫-૫-૦ ,,
૫-૦-૦ શ્રી હરજીવન કેશવજી ચાહ
૨-૦-૦ ,, પ્રેમજી અર્જુનભાઈ
૨-૦-૦ ,, લાલજી લાધાભાઈ
૧-૦-૦ ,, હરખલાલ મણિયંકર
૧-૦-૦ ,, ટાકરશી ગોવિંદજી
૧-૦-૦ ,, રૂપસિંહ હરિસિંહ
૧-૦-૦ ,, ગુણવત્સિંહ જ્ઞાનમસિંહ
૦-૪-૦ ,, લીલાધર વલ્લભદાસ
૧-૦-૦ એક ભક્તજન
૧-૦-૦ શ્રી ભાતુચકર હરિયંકર
૧-૦-૦ ,, ગૌરીચકર ઓધવજી
૭-૮-૦ ,, મૂળશંકર નરમોરમ પડિયા-મુંબઈ
૦-૮-૦ ,, મોરારજી ઓધવજી અદીયા
૧-૦-૦ બેન મોતીભાઈ-ખીલખા
૧-૪-૦ શ્રી અશુભ ઈ નાનાલાલ-અમદાવાદ
૧-૪-૦ ,, હીંગલાલ યુનિલાલ-ગોવા
૧-૦-૦ ,, મોરારજી જગનલાલ-જૂનાગઢ
૭-૦-૦ ,, વામદેવ પુરુષોત્તમ ભટ્ટ-અમદાવાદ
૧-૮-૦ ,, લીલાધર ગોવિંદજી-મુંબઈ
૧-૦-૦ ,, સુખેશ્વરભાઈ સુખ-પોરબંદર
૧-૪-૦ બેન અતુલભાઈ-જૂનાગઢ
૧-૪-૦ શ્રી ચંદુલાલ કુલશંકર
૦-૩-૦ ,, ભરતભાઈ ચંદુલાલ
૧-૪-૦ ,, કનુભા દોલતભિલ-ખીલખા
૧-૬-૦ ,, લીલાધર ગોવિંદજી-મુંબઈ
૧-૦-૦ બેન ઉમયાબેન માણેકલાલ-માયાવદર

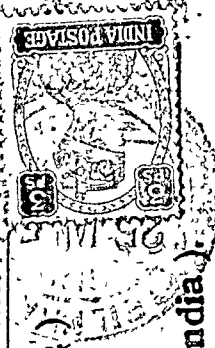
Reg. No. B. 3087.

અને ૧૯૫૬ તા. ૨૫ જાન્યુઆરી

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન-સમાચાર

૧ મહા-વદિ ૧૪ બુધવાર (મહા-
શિવરાત્રિ નિમિત્ત) તા. ૧૫-૨-૫૦
સવારે ૨૪. ૨૫ થી ૧૧૧૧ વાગે
મહાપૂજન થશે.

૨ રંગણ સુદિ ૫ બુધવાર
(પાટોત્સવ નિમિત્તે તા. ૨૨-૨-૫૦)
સવારે ૨૪. ૨૫ થી ૧૦ વાગે મહા-
પૂજન કાંદાવાડી, માધવભુવનમાં થશે.
લિ. આનંદાશ્રમ-સુસુક્ષ્મચંડળ-મુંબઈ.

શ્રીઆનંદાશ્રમ, નવાગામ, ધો. બીલખા-(સૌરાષ્ટ્ર)
તરફથી
પ્રગટ થતું ધાર્મિક માસિક પત્ર
(Saurashtra-India)
P. O. Bilkha
આનંદાશ્રમ

શ્રી. કાર્તિક ચંદ્રશેખર શર્મા
નં. ૩૬૫, વિદ્યલોક રોડ, રાજકોટ

રાજકોટમાં શ્રીઆનંદાશ્રમ-સુસુક્ષ્મચંડળની સ્થાપના

શુરબંધુ શ્રી. અંબાશંકર ભાઈશંકર ત્રિવેદી અને શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહ દાદાર
સેવા પ્રચારાર્થે રાજકોટ જતાં ત્યાંના સૌ શુરબંધુઓએ એકત્ર થઈ તા. ૨૫-૧૨-૪૯
રવિવારના દિને રાજકોટમાં શ્રીઆનંદાશ્રમ સુસુક્ષ્મચંડળની સ્થાપના કરી છે. આ વેળા શ્રી પ્રાણશંકર
દયાળજી, શ્રી. રતિલાલ ડાહ્યાભાઈ, શ્રી. છોટાલાલ પરસોતમ ગોરધનદાસ, શ્રી. માધવરાય
પ્રાણશંકર રાવળ, શ્રી. હિન્જીભાઈ ચંદ્રારાણા, શ્રી. મેરાજીભાઈ, શ્રી. મંગળજીભાઈ, શ્રી.
રામજીભાઈ, શ્રી. નર્મદાશંકરભાઈ વૈદ્ય, શ્રી. પ્રાણશંકરભાઈ જનીનું કુટુંબ, શ્રી. ખટાઉભાઈ,
શ્રી. પી. ટી. નંદાણી, શ્રી. મણિશંકરભાઈ, શ્રી. રમણિલાલ ત્રિભોવન દવે, શ્રીમતી પ્રાણકુંવર
બહેન મહેતા અને શ્રીમતી મણિબેન વગેરેએ આ કાર્યમાં ઉત્સુકપૂર્વક હાજરી આપી હતી.
શ્રી. માધવરાય પ્રાણશંકર રાવળે ભગવાન શંકરાચાર્યજીનાં અષ્ટાદશસ્તોત્રોમાંથી સાધનપંચક સ્તોત્ર
અને તે પરની પૂજ્યપાદ મહારાજશ્રીની ટીકાનું વાંચન કર્યું. ત્યારબાદ શ્રી. નર્મદાશંકરભાઈ
વૈદ્યે શ્રીવિવેચ્યુડામણ ઉપર વ્યાખ્યાન આપ્યું, અને શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહ દાદારે
આજના પ્રસંગોચિત્ત ઉપસંહાર કરેલ હતો. શ્રી. માધવરાયભાઈ રાવળ દર રવિવારે ક્રમપૂર્વક
પૂજ્યપાદશ્રીનાં ગ્રંથોનું વાંચન કરાવશે. શ્રી. ગોરધનદાસભાઈના પૌત્ર શ્રી. છોટાલાલભાઈ તરફથી
સૌ બંધુઓને આમંત્રણ મળતાં સાંજે ચાર વાગે ઉપહાર તથા પરિચય માટે એકત્ર થયા હતા.

૨૭/૨/૬૦

વર્ષ ૧૮ મું

ભાષ

ફેબ્રુઆરી ૧૯૫૦

અંક ૮

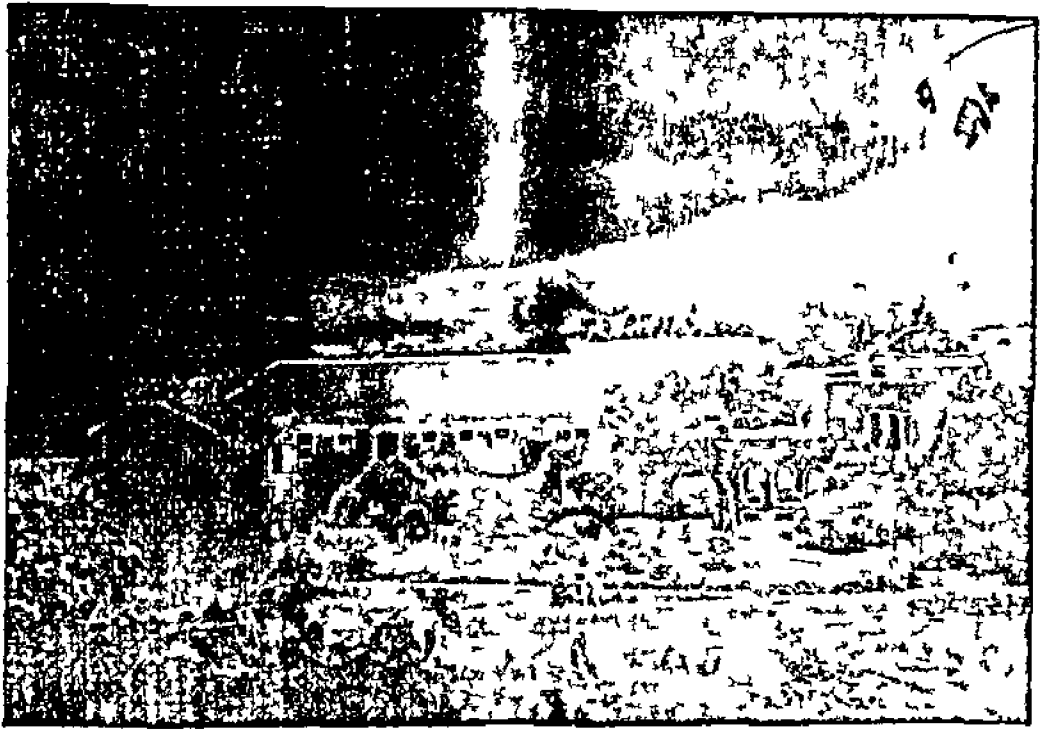
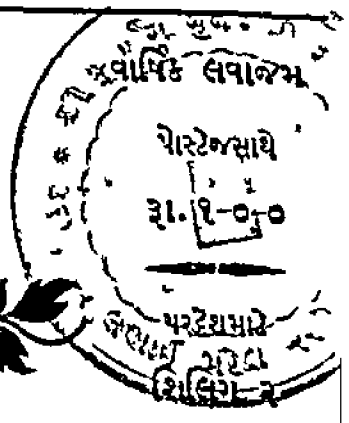
સંવત્ ૨૦૦૬

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

શ્રીઆનંદાશ્રમ-ળીલખા

સંસારસાગરાદ્યોરાત્સમુદ્ધરતિ માનવાન્ ।

નિકેતો નાથપાદાનાં આનંદાશ્રમ ઉજ્વલઃ ॥

સાવાર્થ — શ્રીનાથભગવાન્ના નિવાસધામભૂત ઉજ્વલ આનંદાશ્રમ મનુષ્યાનો વોર સંસારસમુદ્રમાંથી સારી પેઠે ઉદ્ધાર કરે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	માયાનો રંગ.	૧૧૩
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૧૧૪
૩	કોકનું ધન.	૧૧૫
૪	શ્રીનાથચરિતામૃત તૃતીયપ્રવાહમાં આવનારાં પૂ. કૃપાનાથનાં દૃષ્ટાંતો.	૧૧૮
૫	હિંદુ કોડબીલ.	૧૧૯
૬	આચાર્યશ્રીની આખ્યાયિકાઓ.	૧૨૧
૭	ભગવાન્ શ્રીકૃષ્ણની આદર્શ કર્મનિષ્ઠા.	૧૨૨
૮	“આનંદાશ્રમ” માસિકના ગ્રાહક સંજ્ઞાનો આદિને વિનંતિ.	૧૨૫
૯	“શ્રીઉપનિષદો”	૧૨૬
૧૦	સનાતનધર્મોપદેશક યોજના.	૧૨૬
૧૧	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૧૨૭
૧૨	શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખામાં શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મનિઘાલય સંબંધે	૧૨૮
૧૩	પરચુરણ બેટ.	૧૨૮

સનાતનધર્મપ્રચારપ્રવૃત્તિ

શ્રીગિરનાર ચિઓસોફિકલ લોજના (સ્વાધ્યાયમંડળ) તરફથી જૂનાગઢમાં શ્રીઅનંતધર્મલયમાં પોપ સુદિ ૪ રવિવાર તા. ૮-૧-૫૦ના દિને શ્રી. દયાળસિંહ લાલસિંહ ઠાકોરે “આત્મ-સાધના” ઉપર એક કલાક પ્રવચન કર્યું હતું, તથા તે પ્રસંગે શ્રી. પોપટલાલભાઈ વકોલે પણ પૂ. કૃપાનાથની ઈશ્વરીયશક્તિનો સ્વાતુલવ વર્ણવી બતાવ્યો હતો.

આ પ્રસંગે જૂનાગઢના જજ સાહેબ તથા પ્રતિષ્ઠિત વકોલો તથા ડોક્ટરો આદિ સુશિક્ષિતમંડળ ઉપસ્થિત થયું હતું.

— [*] —

જાહેરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ, ખીલખા (સૌરાષ્ટ્ર) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ, વેદાંતભૂષણ
કે. કરણપરા, શેરી નં. ૨૯, ચંદ્રભાવન-રાજકોટ (સૌરાષ્ટ્ર)

મુદ્રણસ્થાન: શ્રીઅગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.
માલિક: પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈ-ગાંડલ.

શ્રીલક્ષ્મણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં વ્રહ્મણો વિદ્વાન ન વિમેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કોઈથી પણ કય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૮ મું]

સંવત ૨૦૦૬ માઘ

[અંક ૮ મો]

માયાનો રંગ

[લેખક—કિર્તનકાર ચોકસી જગનસાહેબ ભગત]

(દોઢ દેતાં પોતે દોઢે રંગીજાને થું છે-રાગ)

માયાનો રંગ છે કાચો રે,—માની તું લેને
પ્રભુ એક જાણે સાચો રે,—માની તું લેને,—ટક.
માયાનો રંગ કેવો,
પતંગના રંગ જેવો—(૨)

પલમાં તે ઊડી જાય રે,—માની તું લેને.—માયાનો. ૧
માયાનો મહેલ જુઓ,
જાણે તે તો ઉડા કવો,—(૨)

કુવે પડે તે તો કુળે રે,—માની તું લેને.—માયાનો. ૨
ધનના જ્યાં દગ પડ્યા,
ત્યાં બેઠા તે સૌ રથા,—(૨)

લક્ષ્મીના સંગ એવો રે,—માની તું લેને.—માયાનો. ૩
માયા કેફે જળ ફેવું,
ઝાકળના બિન્દુ જેવું,—(૨)

'જગન' માયા મિથ્યા જાણે રે,—માની તું લેને.—માયાનો. ૪

ત્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

પ્રતિકૂલ પ્રસંગ પ્રાપ્ત થયે મનુષ્યે પોતાના મનને અચોગ્ય ઊતાવળને વશ ન થવા દેતાં શાંત ને સુવિચારવાળું રાખવું જોઈએ, ગભરાવું નહિ. શુભાશા રાખી ચોગ્ય પ્રયત્ન કરવો એ સમજીવું કર્તવ્ય છે.

પરમાત્માનાં સ્મરણધ્યાનવડે મનની શાંતિ જાળવવા પ્રયત્ન કરતા રહેશો.

અંતઃજેતું અને તેમનાં બાળકોનું દયા અને પ્રેમથી જેટલું વધારેમાં વધારે હિત સાધી શકાય તેટલું વધારેમાં વધારે હિત સધાય એવા પ્રયત્નો ધર્મશાસ્ત્રાનુસાર કરવા - કરાવવા તે ચારે વર્ણુને અને તેમને લાભકર છે, પણ તેમના સ્પર્શનોજ અભિનિવેશ રાખવો પરિણામે હિતકર છે કે કેમ? તે બહુ શાંતચિત્તે શાસ્ત્રદષ્ટિએ તથા અનુભવદષ્ટિએ વિચારવાયોગ્ય છે. સાર્વિકરચના ત્રોડવી સહેલી છે, પણ તે બાંધવી કઠિન છે એ તમે જાણો છો.

શિક્ષણનો હેતુ મનુષ્યના અંતઃકરણની વધારેમાં વધારે શુદ્ધિ ને તેનો વધારેમાં વધારે વિકાસ - કરવો એ છે. એ હેતુ મનુષ્યના અંતઃકરણમાં સંસ્કારાનુસાર પ્રકટતા રજેગુણના ધર્મેને તથા તમોગુણના ધર્મેને ધૈર્ય, વિવેક ને સાવધાનતાવડે દૂર કરવાનો તથા સત્ત્વગુણના ધર્મેને પરમાદરથી પોષણ મળે એવો શાસ્ત્રોક્ત પ્રયત્ન કરવાથી સફલ થાય છે. આમ હોવાથી શિક્ષકોએ બાલકોના અંતઃકરણમાંથી પ્રકટતા રજેગુણના તથા તમોગુણના ધર્મેને ક્રમથી બલહીન કરવાનો તથા સત્ત્વગુણના ધર્મેને બલવાન કરવાનો પ્રયત્ન વિવેક-પૂર્વક કરવો જોઈએ.

માળી જેમ બાગમાંથી કાંટાવાળા ને અપકારક છોડાને કાઢી નાંખે છે, અને કોમલ ને ઉપકારક છોડાને પોષે છે તેમ શિક્ષકે બાલકના મનની અહિતકર વૃત્તિઓ દૂર કરવાનો ને શુભ વૃત્તિઓનું પોષણ કરવાનો પ્રયત્ન કરવાનો છે.

રજ્જુના સ્વરૂપના અજ્ઞાનથી જેમ તેમાં સર્પ લાગે છે તેમ બ્રહ્મસ્વરૂપના અજ્ઞાનથી-અજ્ઞાનીને બ્રહ્મમાં જગત્ લાસે છે, તેમાં સાવચવનિરવચવનો વિચાર કરવાનો નથી. વળી આકાશ નિરવચવ છતાં તેમાં જેમ આસમાની રંગની ભ્રાંતિ થાય છે તેમ નિરવચવ બ્રહ્મમાં પણ જગત્ની ભ્રાંતિ સંભવી શકે છે.

જીવની ને કૂટસ્થની એકતા નથી, પણ જીવમાં જે અંતઃકરણ તથા તેનાં સુખદુઃખાદિ ધર્મો રહેલા છે તે કાઢી નાંખવામાં આવે તો તે જીવના શુદ્ધ-ચેતનરૂપ ભાગની કૂટસ્થની સાથે એકતા થાય છે, વા તે કૂટસ્થ છે એમ સમજાય છે.

અનુલોભવિલોભ પ્રાણાયામ પ્રથમ સવારે તથા સાંજે દશ દશ કરવા, પછી તેમાં નિત્ય પાંચ પાંચનો વધારો કરવો. એમ જો બની શકે તો ધીરે ધીરે સવારે તથા સાંજે એંશી એંશી અનુલોભવિલોભ પ્રાણાયામ આશરે ચાર માસસુધી કરવા.

કુંભક સુખપૂર્વક એક મિનિટ રહી શકે ત્યારે પ્રાણાયામ સિદ્ધ સ્થો ગણાય.

પ્રાણ સુખગુણમાં પ્રવેશ કરે ત્યારે પ્રાણાપાન ખરડાની કરોડમાં ઉપર ચઢતા જણાય, તથા શરીર હળવું જણાય.

પ્રાણાયામદ્વારા પ્રાણ જ્યારે બ્રહ્મરંદ્રમાં જાય ત્યારે ત્યાં અવ્યાસના બલ-પ્રભાણે સ્થિતિ કરી પાછો પ્રારબ્ધકર્મને લીધે પોતાની મેળે નીચે ઉતરે છે. (ચાલુ)

—[*]—

કોકનું ધન

[લેખક—શ્રી મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ—વેદાંતભૂષણ]

જે પદાર્થ અન્ય કોઈનું સ્વ હોય વા જે પદાર્થનો અન્ય કોઈ સ્વામી હોય તે પદાર્થ તેના તે સ્વામીનું ધન કહેવાય અને તે પદાર્થનો તે સ્વામી તેનો ધણી કહેવાય.

જે ધનનો ધણી જ્ઞાત હોય એટલે જે ધનનો ધણી કોણ છે તે જાણવામાં હોય તે ધન તો તે ધણીનું કહેવાય.

પણ જે ધનનો ધણી અજ્ઞાત એટલે જે ધનનો ધણી કોણ છે તે જાણવામાં ન હોય તે ધન કોકનું (કોઈકનું) ધન કહેવાય છે.

કોઈ પણ ધણીનું કોઈ પણ ધન તે ધણીની ઇચ્છા વા સમતિ વિના અન્ય કોઈએ કોઈ પણ રીતથી પોતાનું ન કરી લેવું જોઈએ. એ ન્યાય ને નીતિ છે.

તેથી જેમ જ્ઞાત ધણીનું ધન તે ધણીની ઇચ્છા વા સમતિ મેળવ્યા વિના અન્ય કોઈએ કોઈ રીતથી પોતાનું ન કરવું ઘટે તેમ અજ્ઞાત ધણીનું એટલે કોકનું ધન પણ તે ધણીની ઇચ્છા વા સમતિ મેળવ્યા વિના અન્ય કોઈએ કોઈ રીતથી પોતાનું ન કરવું ઘટે.

જ્ઞાત ધણી જ્ઞાત હોવાથી તેની ઇચ્છા વા સમતિ મેળવવાનું કાર્ય સુદર થાય અને અજ્ઞાત ધણી અજ્ઞાત હોવાથી તેની ઇચ્છા વા સમતિ મેળવવાનું કાર્ય એવું સુદર ન થાય એ દેખીતું છે, તોપણ અજ્ઞાત ધણીનું ધન એટલે કોકનું ધન પણ તે ધણીની ઇચ્છા વા સમતિ મેળવ્યા વિના પોતાનું કંઈ લેનાર તે ધણીનો અપરાધ કરે છે એ વાતમાં કોઈનો વિવાદ ન હોઈ શકે.

મનુષ્ય જેમા પોતાપણું કરી રહેલ છે તે તેનો સક્ષમ તથા સ્થૂલ શરીરનો ધણી તે પોતે હોતો નથી.

તે સક્ષમ તથા સ્થૂલ શરીરની રચના તથા ઉત્પત્તિ કરનારો જે હોય તેજ તેમનો ધણી હોઈ શકે.

મનુષ્ય પોતે તે શરીરોની રચના તથા ઉત્પત્તિ કરનાર નથી એ વાતમાં કોઈ વિવાદ કરી શકે એમ નથી.

તે શરીરોની રચના તથા ઉત્પત્તિ કરનાર મનુષ્ય છે એમ કોઈ કહે તો તેના કોઈ શરીરની રચના તથા ઉત્પત્તિ મનુષ્યે કરી દેખાડી તે વાતની પ્રતીતિ કરાવી દેવી ઘટે.

પણ અદુષ્ટા કોઈ મનુષ્ય તેવી પ્રતીતિ કરાવી શકે એ સંભવતું નથી.

તાપછી એ શરીરોના રચના તથા ઉત્પત્તિ કરનાર અને તેથી તેમનો ધણી મનુષ્યથી બિન્ન અન્યજ કોઈ હોવો ધટે છે.

તથા તેથી મનુષ્ય તે શરીરોમાં પોતાપણું કરે તે પહેલાં તેણે તે ધણીની ઈચ્છા વા સંમતિ મેળવવી ધટે છે.

તે શરીરોની રચના તથા ઉત્પત્તિ કરનાર કોઈ તે શરીરોમાં દેખાતું નથી તેથી તેની ઈચ્છા વા સંમતિ મેળવવાનું શક્ય નથી એમ કહેવાથી મનુષ્યનો અપરાધ કોઈ એવો ન થાય.

શરીરો પોતે જડ છે તેથી તેઓ પોતે કોઈ પોતાની રચના તથા ઉત્પત્તિ કરે એ સંભવે નહિ. કોઈપણ ચેતન પુરુષે તેમની રચના તથા ઉત્પત્તિ કરી હોવી જોઈએ.

અને તે શરીરોમાં પોતાપણું કરનાર મનુષ્યે તેમ કરવા પહેલાં તે શરીરોની રચના તથા ઉત્પત્તિ કરનાર તેમના ધણીને શાધીને પણ તેની ઈચ્છા વા સંમતિ મેળવવી જ ધટે તે ન મેળવે તો મનુષ્ય તે ધણીનો અપરાધી છે એ વાતમાં સંશય નથી.

છતાં ન્યાય અને નીતિમાં નિપુણ ગણાતાં મનુષ્યો પણ પોતપોતાની મમતાવાળાં શરીરોમાં કાંઈની શંકા કર્યા વિના પોતાની મેળે પોતાપણું સ્થાપી દે છે અને છતાં પોતે કાંઈનો અપરાધ કરે છે એમ માનતાં પણ જણાતાં નથી એ થોડું આશ્ચર્ય ઉપજાવનારું નથી.

પોતાના પુત્ર-પુત્રીનું હિત ઈચ્છનારી મા જેમ તેના પુત્ર-પુત્રીને સંસારનાં ભય-સ્થાનોની ચેતવણી આપે છે તેમ શ્રુતિ મનુષ્યોને ચેતવણી આપે છે કે **માઽગૃધઃ કસ્ય સ્વિદ્ધનમ્ ॥** 'કોકના ધનને પોતાનું કરી લેવાનો મનોરથ કર મા.'

જેમ એક મનુષ્યના સૂક્ષ્મ તથા સ્થૂલ શરીરનું ધણી તે મનુષ્યથી બિન્ન અન્ય કોઈ હોવું ધટે છે તેમ સર્વે મનુષ્યોનાં સૂક્ષ્મ તથા સ્થૂલ શરીરોનું ધણી સર્વે મનુષ્યોથી બિન્ન અન્ય જ કોઈ હોવું ધટે છે.

સર્વે મનુષ્યો પરસ્પર એકબીજાના સૂક્ષ્મ તથા સ્થૂલ શરીરોના કોષ તે કોષ રીતથી બોમ્બ તથા બોક્તા થાય છે.

અને જોકે તેમ કરવામાં પરસ્પર સર્વે એકબીજાને પોતપોતાની ઈચ્છા વા સંમતિ આપે છે તથા લે છે એવી સ્થિતિમાં પણ ખરું જોતાં પોતપોતાની ઈચ્છા વા સંમતિ આપનારું કોઈ પોતાના ધનની ઈચ્છા વા સંમતિ આપે છે એવું થતું નથી-કારણકે એ ધનના ધણી તેઓ કોઈ હોતા નથી.

એ ધન જેનું છે તે ધણી અજ્ઞાત છે પણ છે એવી સ્થિતિમાં તેની ઈચ્છા વા સંમતિ મેળવ્યા વિના અન્ય કોઈએ તે ધન પોતાનું કરી લેવાથી તે ધણીનો અપરાધી થાય છે એ વાતમાં કોઈ સંદેહને અવકાશ નથી.

હવે મનુષ્યો કદી તેને જોતા નથી તથા જોવાનો પ્રયત્ન પણ કરતાં નથી તેથી શરીરોનો ધણી મનુષ્યોને જોતા નથી એમ નથી.

શ્રુતિ કહે છે કે, **ईशावास्यमिदं सर्वं ।** આ સર્વ ઈશ્વર વસાવે તો જ વસે એવું છે । એટલે આ સર્વ ઈશ્વર જ વસાવેલું છે.

અને ઈશ્વરમાં સર્વ ઐશ્વર્ય રહેલું હોવાથી તો તે ઈશ્વર કહેવાય છે.

કોકના ધનને પોતાનું કરી લેનારા અપરાધીઓ તેને દેખતા નથી પણ તે અપરાધીઓને દેખે છે.

અપરાધીઓને તેમના અપરાધની શિક્ષા કરવા પણ તે સમર્થ છે છતાં દયાભાવથી

જેઓ તેમના કલા પ્રમાણે તે શરીરનો ઉપયોગ કરે તેમને તેઓ શિક્ષા ન કરતાં તેમનો ઉદ્ધાર કરે છે. માત્ર જેઓ તેમના કલાપ્રમાણે શરીરનો ઉપયોગ ન કરતાં પોતાના મનસ્વીપણે ઉપયોગ કરે છે તેમનેજ તેઓ શિક્ષા કરે છે.

તેમનું કહેવું થુ છે તે સર્વ શ્રુતિ અપરાધીઓને જણાવતી રહે છે. શ્રુતિનું કહેવું પણ જેઓ ગણ્યકરતા નથી તેમને જે શિક્ષા થાય છે તે પણ શ્રુતિ જણાવતી રહે છે.

એ ધનનું ધણી કાર્ધજ નથી એમ કહી શકાય નહિ એ વાત ફરીને દર્શાવવામા આવે છે.

એ ધનનું ધણી જે કાર્ધ ન હોય તો એ ધનનું અગ્નિત્વ સમજે નહિ. એ ધનનું અસ્તિત્વ છે તો તેનું કાર્ધ પણ ધણી છેજ. મનુષ્ય કાર્ધ તેનું ધણી નથી એટલે કે મનુષ્યે કાર્ધએ તે ઉપજાવેલું નથી તો પછી જેણે તે ઉપજાવેલું છે તે તે ધનનું ધણી છે એ વાતમા સંદેહ કરવો વ્યર્થ છે.

પોતાની પ્રજાનું કલ્યાણ ઇચ્છનારી મા પોતાની પ્રજાને જેમ કાર્ધ ગુપ્ત વાતની ભાળ આપે તેમ મનુષ્યેનું કલ્યાણ ઇચ્છનારી શ્રુતિ તે ધનના ધણીની ભાળ આપતાં કહે છે કે — સ પપ્પ હ્રદ પ્રવિષ્ટ આત્માગ્રેભ્યો યથા હુર. હુરધાનેઽવદિત સ્યાદ્વિશ્વંમરો વા વિશ્વંમરકુલાય તં ન પદ્યતિ । ‘તે આ (ધણી) નખથી સિખાપર્યંત પેઠેલો છે. જેમ અસ્રો અસ્રો રાખવાના ચર્મકાપમા હોય અથવા જેમ કાગડો કાગડાના માખામાં હોય તેમ મનુષ્ય એને જોતો નથી.

કાગડો માજો રચે તે કાગડાને (પોતાને) માટેજ રચે અને તેથી કાગડાના માખામાં જેમ કાગડોજ હોય તેમ આ સૂક્ષ્મ તથા સ્થૂલ શરીરોની રચના તથા ઉત્પત્તિ કરનારો તેને પોતાને માટેજ તેમની રચના તથા ઉત્પત્તિ કરે અને તેથી આ સ્થૂલ તથા સૂક્ષ્મ શરીરોમાં તેનો રચનારોજ હોય અને રચનારો હોયજ છતાં તેને નહિ જોઈને મનુષ્ય તે શરીરોને પોતાનાં કરી લે છે એ શ્રુતિ કહે છે કે આશ્ચર્યની વાત છે. શ્રુતિ કહે છે કે મનુષ્યોએ પ્રવત્ન કરીને ધણીને જોઈ લેવા ધરે.

શ્રુતિ કહે છે કે અસુર્યા નામ તે લોકો અન્ધેન તમલા વૃતા । તસ્તે પ્રેત્યાભિગચ્છન્તિ યે કે ચાત્મહનો જના ॥ ‘શ્રુતિના કહેવાની અવગણના કરનારા હોવાથી તેઓ પોતાના કિતનો પોતાની મેળે ધાત કરનારા છે તેઓ અદિધી મરીને એવા લોકમાં જાય છે કે જે લોકોમા અમુરોજ વસી રહેલા હોય અને જે લોકો સર્વથા ગાઢા અંધકારવડે ઘેરાયેલા હોય.’

ઈશ્વરના ધણીપણાવાળા આ વિશ્વમાં કાર્ધ પણ ધનને એટલે કાર્ધ પણ કામનાના જડચેતન પદાર્થને પોતાનું કરતાં પહેલો પ્રથમ ઈશ્વરની ઇચ્છા વા સંમતિ તેમાં હોવા ન હોવાનું જણાવનારા શાસ્ત્રનું પરિશીલન વિવેકીને અવરમ કરી લેવું ધરે છે, શાસ્ત્રોની અનુકૂળતા જણાય તો પછી યાત ધણીઓની ઇચ્છા વા સંમતિ મેળવવી ધરે.

શાસ્ત્રો અને સત્પુરુષો મોટે ચેતીને લોકોને ચેતવણી આપતા રહે છે તે કાને ધરવી નં ધરવી એ લોકોની પોતાની ઇચ્છાપર આધાર રાખે છે.

પણ વસ્તુસ્થિતિને અવલક્ષમા મૂકી આધળી દોટ મૂકવાથી પરિણામ કુશળ ન આવે એ લોકઅવહારમાં કુશળ હોવાનું અભિમાન લેનારાઓએ અવલક્ષમાં મૂકવા જેવું નથી.

શ્રીનાથચરિતામૃત તૃતીયપ્રવાહમાં જાવનારાં પૂ. કૃપાનાથનાં દષ્ટાંતો

[સં.:—શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા]

એક સાધુના જે મહામૂર્ખ એલાઓ:—એકવાર તે સાધુએ એલાઓને પોતાના પગ દબાવવાનું કહ્યું; અને પગ દબાવવાને તૈયાર થયા, ને પરસ્પર લડવા લાગ્યા. એકે કહે હું દબાવું, તું નહિ, બીજો કહે: નહિ, હુંજ દબાવીશ. તને નહિ દબાવવા દઉં. શુરુએ કહ્યું; તમે ઘડો મા. અને એકે પગ દબાવો, એટલે તકરાર મટી. રોષમાં આવી ગયેલા અને એલાઓએ તે વાત માન્ય કરી, ને કજીઓ પડ્યો. એક જમણો પગ દબાવવા મંજો, ને બીજો ડાબો. થોડીવાર એમ ચાલ્યું, એટલામાં શુરુએ પોતાનો જમણો પગ ઊપાડી ડાબા પગ ઉપર મૂક્યો. તુરતજ તે બાબુવાળો એલો ખીન્ન ગયો, ને જમણા પગ ઉપર ઠીંકા મારતાં બોલ્યો એનો પગ મારા પગ ઉપર કેમ આવી શકે? બિચારા વૃદ્ધ સાધુને પગે કળ ચઢી ગઈ, ને તે બોલ્યો; અરે મૂર્ખ! આ પગ ક્યાં એનો છે? પગ તો મારો છે, ને મને બહુ વાગ્યું! આટલી પણ અકલ નથી રાખતો? આવા મહામૂર્ખ સ્વકલ્યાણ કે પરકલ્યાણ શું સાધી શકે?

જે વિવેકહિન છે તે ગમે ત્યાં ને ગમે તે વખતે ઊંઘીયતું કરી બેસે છે. આટલા માટે શાસ્ત્રમાં વિવેકને આરંભનાજ મુખ્ય સાધન તરીકે ગણવામાં આવ્યો છે. જે મનુષ્ય વિવેકહિન છે તે વ્યવહારમાં પણ ચાલી શકતો નથી, તો પરમાર્થમાં તો ક્યાંથી જ ચાલી શકે?

ઘડામાં ઠીકરાંની ચકરડીઓ:—જે ધન પોતાના કે પરના કલ્યાણમાટે વપરાય નહિ તે નકામું બોલારૂપ છે:—એક માણસે રૂપિયાનો ઘડો ભરીને તે પોતાના ઘરના ખૂણામાં દાટ્યો, ને પોતાની સ્ત્રીને કહ્યું કે આપણે જીવતાંમુઠી આ રૂપિયા બહાર કાઢવા નથી. સ્ત્રીએ તે વાત પોતાની પાડોશજીને કરી. તે પાડોશજી એ વાત પોતાના ઘણીને કરી, ને કહ્યું કે જીઓ: એમણે ઘડો ભરીને રૂપિયા સંઘર્યા, ને આપણે તો કંઈ સંઘરે કરતા નથી, આપણે પણ તેમ કરવું જોઈએ. ઘણીએ કહ્યું: ભલે આપણે પણ તેવું કંઈક કરીએ. હું તેને માટે તજવીજ કરીશ. પછી રૂપિયા જેવી ઠીકરાંની ચકરડીઓ તૈયાર કરીને તેણે ઘડો ભર્યો, ને પોતાની પત્નીને કહ્યું કે ચાલ, તે વાત કરી હતી તે પ્રમાણે આપણે ઘડો ઘરમાં દાટીએ. સ્ત્રીએ ઘડામાં ઠીકરાંની ચકરડીઓ જોઈને કહ્યું કે આ તો ઠીકરાં છે આમાં શું? આ સાંભળી ઘણી બોલ્યો: જે રૂપિયા જીવતાંમુઠી વાપરવાજ નથી, તો પછી તે રૂપિયા હાથ તોપણ શું? ને ઠીકરાં હાથ તોપણ શું? જે રૂપિયા જીવનપર્યંત વાપરવાના નથી તે ઠીકરાંજ છે. ભલે આપણીપાસે ઘડો ભરાય તેટલા રૂપિયા નથી, પણ શ્રીમદ્ભૂ-કૃપાથી આપણે આપણી શક્તિપ્રમાણે દાનપુણ્ય કર્યા કરીએ છીએ તે પેલા દાટી મૂકેલા ઘડાના કરતાં વધારે સારું છે. સ્ત્રીને તે વાત સાચી લાગી, ને તેણે પોતાની વાત છાડી દીધી.

વાસ્તવિક રીતે વિચાર કરતાં જે મનુષ્યો પોતાને જોઈએ તે કરતાં ઘણું વધારે દ્રવ્ય મેગવવાનો પ્રયત્ન કરે છે, ને તેમાંજ સમય ગાળે છે તે નકામો શ્રમ વેઠે છે, ને ખાલી હાથવોય કરી પોતાનું જીવન ખગાડે છે. દ્રવ્યના ઉપયોગનો વિચાર કર્યાવિના જે

મિથ્યા અહંકારવડે પોતાની પાસે દ્રવ્યનો બોળો વધારે ભય છે તે નિશ્ચય પોતાનો પરમાર્થ બગાડે છે. શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે ધર્મગ્રામને અર્થે પણ દ્રવ્ય ન ઇચ્છવું —

“ધર્માર્થ્યસ્ય વિત્તેદ્વા વરં તસ્માન્નિરોદ્ધતા ।

મક્ષાલનાદિ પંકુસ્ય દૂરાદસ્પર્શનં વરમ્ ॥”

(ધર્મને અર્થે દ્રવ્યની ઇચ્છા કરવી તેના કરતા ઇન્ધ્રિયરહિતપણું શ્રેષ્ઠ છે. નિશ્ચય કાંઈવમાં હાથ નાખીને ધોવા તેના કરતાં કાંઈવથી દૂર રહેવું-તેને ન અહંકાર-તે ઉત્તમ છે)

—[*]—

હિંદુ કોડ વીલ

[લેખક—શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

હિંદુ સમાજના રૂઢિચુસ્ત સભ્યો તરફથી વખતોવખત જે એમ કહેવામાં આવે છે કે હાલની સરકારને કાળજીનો હિંદુ કાયદો સુધારવાની સત્તા નથી, તેનો રદીયો આપતાં માનનીય ધારાસભાએ મુગ્ધની મિદ્ધાર્થે પ્રલેખના સભ્યોની બીજી એકમા એમ પણ કહ્યું હોવાનું કહેવાય છે. કે પ્રજાના પ્રતિનિધિત્વવાળી અને કાયદાના બધારણને અનુસરીને બધાયેલી હરકોઈ ધારાસભાને સમાજના જીવનને સ્પર્શ કરનારા હરકોઈ આચાર પર કાયદો કરવાની સત્તા છે.

હવે હાલની સરકાર પ્રજાના પ્રતિનિધિત્વવાળી સરકાર ખરેખર છે કે નહિ, તથા હાલની ધારાસભા કાયદાના બધારણને અનુસરીને બધાયેલી ધારાસભા ખરેખર છે કે નહિ એ સવાલ કેવળ રાજપ્રકરણી હોવાથી, તથા આનંદાશ્રમપત્ર જેવા કેવળ ધાર્મિક પત્રમાં કેવળ રાજપ્રકરણી સવાલની અર્થાને રચાત ન હોવાથી, હજુબર માની લેવામાં આવે કે હાલની સરકાર પ્રજાના ખરેખરા પ્રતિનિધિત્વવાળી છે, તથા હાલની ધારાસભા કાયદાના બધારણને અનુસરીને બધાયેલી ધારાસભા છે, તોપણ હાલની સરકારતરફથી જે એમ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલું હોવાનું કહેવામાં આવે છે તે ખરું હોય તો, અદ્ય સમયમાં નવી ચૂટણી થવાની છે, તેમાં ચૂટાઈ આવેલા સભ્યોની નવી સરકાર રચાવાની છે, તથા નવી ધારાસભા પણ બધાવાની છે, એ પરથી જણાઈ આવે છે કે હાલની સરકાર તથા હાલની ધારાસભા રચાયી નથી પણ અરચાયી એટલે કામચલાઉ છે.

બીજી બાજુ હિંદુ સમાજના કોઈ આચાર કે તેના અગ્ર સમયમાં એવી કોઈ ઘટોટટી ઉભી થયેલી કહેવાતી નથી કે જે માટે હાલ ને હાલ કોઈ કાયદો કરવાની અગત્ય લાગી શકે.

એવી પરિસ્થિતિમાં પણ હિંદુકોડ બીલને કાયદાનું રૂપ આપવામાટે અત્યંત માનનીય મુખ્ય પ્રધાન સુદાંતના પ્રધાનમંડળને જે ઉમ્મ આગ્રહ અને ઉતાવળ હોવાનું દેખાય છે તે હિંદુસમાજના જીવનબધારણની નિરુદ્ધમાં તેમને કોઈ પૂર્વગ્રહ બધાયેલો હોય એવી શકા કરવાને કારણે આપે છે.

હિંદુસમાજનું જીવન બધારણ, કહેવામાં આવે છે તે પ્રમાણે ખરેખર કાળજીનું છે, કોઈ સરકારે કે કોઈ ધારાસભાએ તે બાધી આપેલું નથી, પણ કેવળ તેમના ધર્મના

સિદ્ધાંતોપર રચાયેલું છે, જે ધર્મ પણ કાંઈ સરકારે કે કાંઈ ધારાસભાએ આપેલો નથી, પણ તેમનાજ ઋષિમુનિ આદિ પૂર્વ પુરુષોએ આપેલો છે.

હિંદુ સમાજનો એ ધર્મ તથા એ ધર્મના સિદ્ધાંતો પર રચાયેલું તેમનું જીવનબંધારણ આપનાર ઋષિમુનિઓ તપવડે પવિત્ર થયેલા હૃદયવાળા અને સમાધિવડે પરમેશ્વરનો સાક્ષાત્કાર પામેલા હોવાથી તેમણે આપેલા એ ધર્મમાં તથા એ જીવનબંધારણમાં કાંઈ પણ સુધારો કે વધારો કે ફેરફાર કરવા જેવું ન હોવાથી તદ્દમાચ્છાસ્થં પ્રમાણે તે કાયાકાર્ય-વ્યવસ્થિતા ॥ 'શું કરવા જેવું છે અને શું ન કરવા જેવું છે તેની વ્યવસ્થામાટે શાસ્ત્રને જ તારે પ્રમાણ માનવું.' એવી ભગવદ્વતારજેવા પૂર્વપુરુષો આજ્ઞા આપી ગયા છે.

જો કે આજના વિજ્ઞાનશાસ્ત્રીઓ એ ધર્મમાં તથા એ જીવનબંધારણમાં રહેલા વિજ્ઞાનપર-પ્રકાશ નહિ પાડે (સાંસુધી) વિદેશી કેળવણી લાંબને પ્રધાનઆદિના પદને પામેલાં આજનાં સ્ત્રીપુરુષો એ ધર્મમાં તથા એ જીવનબંધારણમાં રહેલા સર્વવિદેશી સદ્ગુણો નહિ જોઈ શકે.

અને મધ્યે વિદેશી સત્તાઓના આક્રમણથી પરાસ્ત થયેલી જનતા પોતે પણ એ ધર્મમાં તથા એ બંધારણમાં રહેલા સદ્ગુણોને મતિમાં ચથાર્થ ઉપસ્થિત રાખી ન શકવાથી કેવળ રૂઢિ વા રિવાજના રૂપમાંજ તેને વળગી રહેલી છે તથા સ્વતંત્ર જનતાની સ્થિતિમાં જીવન જીવવાનો અધિકાર હાલની સરકારે મેળવેલો છે એમ માની હાલની સરકારની સત્તા સામે પોતાનો અવાજ ન કાઢી શકવાની નબળાઈને હિંદુજનતા હજી સજી શકી નથી.

એવી સ્થિતિમાં હિંદુ જનતા તેનો અવાજ પૂરા રૂપમાં કાઢતી નથી તેથી સરકાર એમ સમજે છે કે હિંદુ કોડ કરવા સામે જનતાનો મોટા ભાગનો વિરોધ નથી.

પણ વિદેશી સત્તાઓના આક્રમણના કાળમાં હિંદુ જનતાના ધર્મમાં તથા જીવન-બંધારણમાં માત્ર શિયળતાજ થવા પામી હતી, તે રાજપ્રકરણી સ્વરાજના લાલ સાથે હિંદુ જનતા પોતાનો ધર્મ તથા પોતાનું જીવનબંધારણ પૂરેપૂરું ગુમાવી બેસશે એવી કટોકટી હવે ઉભી થઈ છે તે હિંદુજનતાએ પોતેપણ જોવું ધટે છે.

કુટુંબવટના જે ધોરણે જીવન જીવવાનું આજની સમગ્ર જનતાઓ કબુલ કરે તો વિશ્વમાંથી વિગ્રહનો સૂર નાશુદ થવા પામે, એવું કુટુંબવટના ધોરણે જીવન જીવવાનું જે ધર્મથી તથા જે બંધારણથી હિંદુ જનતાને પેઢીઓની પરંપરાથી સાંપડેલું છે, તે ધર્મમાં તથા તે બંધારણમાં દોષ દેખાડી આજ એ ધર્મને તથા એ બંધારણને નાશુદ કરવા આજની સત્તા કટિબદ્ધ થઈ છે, એ દેખતા ગણાતા આજના યુગની એક ન દેખાતી ગંભીર ભૂલ થાય છે, એમ જેમ વહેલું દેખાય તેમ સારું છે.

નહિ તો જીવ ગયા પછી જેમ એસડ નકામું છે તેમ હિંદુ જનતાનો એ ધર્મ તથા એ જીવનબંધારણ એક વાર નષ્ટ થવા પામશે તો પછી ભૂલ દેખાશે તોપણ તેનો પ્રતિકાર નકામો નીવડશે.

મોટે સરકારે તથા જનતાએ એ ધર્મના સિદ્ધાંતોમાં તથા એ સિદ્ધાંતોના આધારે રચાયેલા જીવનબંધારણમાં રહેલા સદ્ગુણોને વહેલી તકે જોતા થવું ધટે છે અને તેમાં સુધારોવધારો કે નવો ધારો કરવાનો આગ્રહ તથા ઊતાવળ છોડી દેવામાં ધટે છે.

આજના સમયના પ્રધાનો, મુખ્ય પ્રધાનો, પ્રમુખો તથા ધારાસભાના સભ્યો પૂર્વના અધિભુનિકોની પકિતમાં ગણી શકાય એવા છે એમ કહેવું એ એમને માટે ધણું વધારે પડતું કહેવું ગણાય છે એ એમને જોઈ જણી હિંદુમત્તાના ધર્મમાં તથા એ ધર્મના સિદ્ધાંતો પર બધાયેલા ઇત્તરબધારણમાં કોઈ મુશ્કેલીવધારો કે નવો ધારો કરવા પહેલાં આજના સમયની સરકારોએ તથા જનતાએ પૂરો ને પીઠ વિચાર કરવો ધટે છે, એમ કહી છુટવા સિવાય વિચારશીલ સાધુજનોપાસે બીજો કોઈ સાંસ્કૃતિક ઉપાય નથી.

આચાર્યશ્રીની આલ્પ્યાયિકાઓ

[કૃપાનાથે આપેલા દૃષ્ટાંતો—“આચાર્યશ્રીની આલ્પ્યાયિકાઓ”

૩૧૫ પુન. પ્રકટ થાય છે]

[સંપાદક:—શ્રી હયાળસિંહ લાલસિંહ ઠાકોર]

[૫]

કોઈ વિરક્ત પુરુષ કોઈ તત્ત્વજ્ઞાની રાજાપાસે ઉપદેશ લેવા માટે તે રાજાના નગરમાં ગયા રાજાની દેવડી આગળ જઈ રાજાની સમીપ જવાની તેમણે દ્વારશુભો પાસે અનુગ્રા માગી.

દ્વારશુભોએ રાજાને એ વિષે પૂછાવી મગાવ્યું, તો રાજાએ તે વિરક્ત પુરુષને કહેવરાવ્યું—

“સંગં ત્યક્ત્વા સુખી ભવ ॥”

—(આસક્તિ સજ્જને સુખી થાઓ.)

તે વિરક્તે જણ્યું કે રાજાનો આગમ્ય મારી પાસેની તુંબડીનો લાગ કરાવવાનો હતો, તેથી તેમણે તુંબડીનો લાગ કરી પુનઃ રાજાસમીપ જવા રાજાની અનુગ્રા મગાવી તો પુનઃ પણ રાજાએ તે પ્રમાણેજ ઉત્તર મોકલાવ્યું

ત્યારે તે વિરક્તે પોતાની પાસેના દંડનો લાગ કરી પુનઃ અંતર આવવાની અનુગ્રા મગાવી, તો પુનઃ પણ ઉપર પ્રમાણેજ કહેવું આગ્યું

ત્યારે તે વિરક્તે પોતાની પાસેના કૌપીન આદિ મર્વ વસ્ત્રોનો લાગ કરી અંતર આવવાની અનુગ્રા મગાવી

રાજાએ જણ્યું કે તે વિરક્ત રથૂવણદિના છે, તેથી મારા કહેવાનો વાસ્તવિક આશય તે સમજી શકતા નથી એમ જાણી તેમને પોતાની સમીપ તેડી લાવવા દ્વારપાલને આજ્ઞા કરી.

દ્વારપાલ તે વિરક્તને રાજાપાસે લઈ ગયો. રાજાએ જોતા મર્દ યથાયોગ્ય સત્કારવડે તેમના બાલવેશને માન આપી આવવાનું દારણ પૂછ્યું

વિરક્તે તત્ત્વજ્ઞાન મેળવવા પોતાનું આગમન થયું છે એમ પ્રશ્નના ઉત્તરમાં જણાવ્યું રાજાએ કહ્યું કે—

“એ તો મેં દ્વારપાલની સાથેજ તમને કહેવરાવી મોકલ્યું હતું, પણ તમે તમારા પાસેની રથૂવ વસ્તુઓનો લાગ કર્યો, છિત્તુ જેનો સંગ લાગવો જોઈએ તેનો સંગ તમે લગ્યો નહિ.

અહંકારાદ્ જડ વસ્તુઓમાં જે હુપણાનું (આત્મપણાનું) જ્ઞાન તેજ મુખ્ય સંગ છે, કે જે સંગદ્વારા કનક, કાંતા કીર્તિ તે કારભાર આદિમાં જીવને અનુરાગ ઉપજે છે, માટે તે સંગ સજ્જો તો સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિત થશે. તે સંગ નહિ અને સાંસુધી સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિત થઈ-શકશે નહિ.”

પછી રાજના ઉપદેશપ્રમાણે જ્ઞાતિથી ઉપજેલા તે તાદાત્મ્ય અધ્યાસને (દેહાદિની સાથેના એકપણાના જામને) સજીને તે વિરક્ત પુરુષ કૃતાર્થ થયા. [ક્રમશઃ]

મગવાન્ શ્રીકૃષ્ણની આદર્શ કર્મનિષ્ઠા

[લેખક:-શ્રી. નર્મદાશંકર ટી. પંચોળી]

આજના જમાનામાં ચારે વર્ણવૃક્ષનાં જીવિત પુષ્પોમાંથી કેટલાંક સ્વકર્તવ્ય વિમુખ બની ધન્વિયમનાદિકનાં રાગી બની ચાલવા લાગ્યાં છે. વિદેશીઓની લાંબાકાળની સંગતી સેવ્યા પછી લગભગ દરેક ભારતવાસીઓમાં કેવળ ભૌતિક સુખસગવડમાંજ ઇતિકર્તવ્યતા મનાઈ છે. ઐહિક અનુકૂળતા એજ આત્માના સુખનું પરમનિધાન મનાવાથી શાસ્ત્રીય વર્ણોચિત નિલકર્મપ્રણાલિ તદ્દન વિલુપ્ત-દશાનો પરિચય આપે છે! આજે દષ્ટિ ફેરવતાં સમગ્ર વર્ણના કર્ણધાર મનાતા દિગ્ગે (મુખ્યતઃ આલ્મશો) પણ પોતાના કર્તવ્યથી ચ્યૂત થઈ ગયા છે, તો પછી ઇતર વર્ણનું પૂછવુંજ શું?

‘દિગ્’ શબ્દથી ઝાળખાતા મનુષ્યોને જાગૃત કરવા ખાતર આજે શ્રીમદ્ ભગવદ્-ગીતાના પ્રણેતા શ્રીકૃષ્ણ પોતે પોતાના કર્તવ્યમાં કેટલા બધા આગ્રહી અને અડગ રહેતા તેનું કંઈક દિગ્દર્શન કરવા ચાહું છું.

ભગવાન્ શ્રીકૃષ્ણે ગીતાજીમાં સ્વકર્તવ્યપરાયણ રહેવા જે જે શ્લોકો શ્રીમુખે અર્જુન પ્રતિ ગાયા છે, તેનું અહીં અવતરણ કરવું સંબંધક માનું છું.

“નમે પ્રાર્યાસ્તિ કર્તવ્યં ત્રિષુ લોકેષુ કિંચન,
નાનવાત્મમવાત્મ્યં વર્તેત્યેવ ચ કર્મણિ।

યદિહ્યહં ન ઘતયં જાતુ કર્મણિ અતન્દ્રિતઃ,
મમ વર્ત્માનુ વર્તન્તે મનુષ્યા પાર્થ સર્વશઃ।

ઉત્સીદેયુરિમે લોકા ન કુર્યાં કર્મ ચેદ્દહમ્,
સંકરસ્ય ચ કર્તાસ્યામ્ ઉપહન્યામ્ દ્રમાઃ પ્રજાઃ।”

“હે અર્જુન! મારામાટે ત્રણ લોકમાં કોઈપણ કર્તવ્ય નથી, તથા અપ્રાપ્ત વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવાજેવુંય મારે કંઈ રહ્યું નથી, છતાં હું પોતે કર્મમાં વર્તું છું. અગર જો હું આજસ રહિત રહી કર્મમાં ન વર્તું તો નિશ્ચય માણસો બધી રીતે મારા માર્ગ પ્રમાણે ચાલવા માંડશે; તેમજ હું—જો વર્ણોચિત કર્મ નહિ કરું તો લોકોનો નાશ થઈ જશે અને વર્ણસંકર પ્રજાનો સર્જક બનીને પ્રજાને અગાડનારો થઈશ.”

આ મહાન્ ઉદ્દેશને પ્રજાના જાવિ કલ્યાણના આદર્શમાટે સાક્ષાત્ સર્વશક્તિમાન નરુ શ્રીકૃષ્ણ ક્ષત્રિયોચિત નિલકર્મમાં પોતે અહરહઃ નિમગ્ન રહેતા હતા. આ સત્ત્વનો વિશેષ પ્રકાશ આપવા કાજે શ્રીશુકદેવજી કહે છે કે—

“બ્રાહ્મેમુદ્ધર્તમુત્પાદ્ય વાર્યુપસ્પૃશ્ય માધવ” ।

દધ્યૌ પ્રસન્નકરણ આત્માનં તમસઃ પરમ્ ॥

પર્ક સ્વયંજ્યોતિરનન્યમધ્યયં, સ્પસંસ્યયા નિત્યનિરસ્તકલ્મષમ્ ।

બ્રહ્માસ્યમસ્યોદ્ભવનાશહેતુભિ, સ્વશક્તિભિર્લક્ષિતભાવનિર્ગુતિમ્ ॥

અથાપ્લુતોઽમ્ભસ્યમલે યથાવિગ્નિ, ક્રિયાકલાપં પરિધાય વાસસી,
ચકાર સન્ધ્યોપગમાદિ સત્તમો, હુતાનલો બ્રહ્મજ જાપ વાગ્યતઃ ॥

ઉપસ્થાયાર્કમુચન્તં તર્પયિત્વાત્મન. કલા ।

દેવાનૃપીન્પિતૃન્વૃદ્ધાન્વિપ્રાનભ્યર્ચ્ય ચાત્મવાન્ ॥

ધેનૂનાં રુદ્રમશ્ટંગીણાં સાધ્વીનાં મૌલિકક્ષજામ્ ।

પયસ્વતીનાં ગૃષ્ઠીનાં સવત્સાનાં સુવાસસામ્ ॥

દ્વૌ રૂપ્યસુરાગ્રાણાં ક્ષૌમાજિનતિલૈ. સહ ।

અલંકૃતેભ્યો વિપેભ્યો વદ્વંવદ્વં દિને દિનૈ ॥

ગૌવિપ્રદેવતાવૃદ્ધગુહ્યભૂતાનિ સર્વશઃ ।

નમસ્કૃત્યાત્મસમ્ભૂતીર્મંગલાનિ સમસ્પૃશત્ ॥ ”

(શ્રીમદ્ભાગવત ૧૦/૭૦/૪-૧૦)

શ્રીકૃષ્ણ પોતે બ્રાહ્મમુદ્ધર્તમાં જીને હાથપગ ધોઈ જલવડે આચમન કરી નિર્મળ
ધન્વિયો તથા મનવાળા પોતે પ્રકૃતિથી પર આત્મામાં સમાહિત થતા હતા.

જે પરમાત્મા એક સ્વયપ્રકાશ અદિતીય અવિનાશી છે, તથા જે પોતાના સ્વરૂપમાં
સારી પેઠે સ્થિત હોવાથી માયારૂપ કલકથી નિસ રહિત છે, જે બધા એવા નામવાળા છે,
અને આ જગતના ઉત્પત્તિ સ્થિતિ ને લય કરનારી શક્તિઓવડે જેની સત્તાના સુખની
લક્ષણા યાય છે તે પરમાત્મામાં સમાહિત થતા હતા.

ખાનનો સમય પૂરો થયા પછી શુદ્ધજતવડે યથાવિધિ સ્નાનઆદિ કરી પવિત્ર વસ્ત્ર
પરિધાન કરી વિધિપૂર્વક સંધ્યોપાસનાદિ નિલઝર્મમાં જોડાતા. સારખાદ અગ્નિમાં હવન
કરી મૌન ધારણ કરતા ને માનસિક ગાયત્રીજપમાં એકલીન થઈ જતા હતા.

ઉપર્યુક્ત સર્વસ્વ ધાર્મિક કાર્ય સૂર્યોદય પહેલાજ આટાપી લેવામાં આવતું હતું.
સૂર્યોદય થતા સમયે શ્રીહરિ જિમાં થઈને સૂર્યનું ઉપસ્થાન કરતા. પોતાના અંશરૂપ દેવતા
ઋષિ, પિતૃ વગેરેનું તર્પણ કરતા તર્પણ બાદ પોતાથી મોટા-વૃદ્ધ હોય તેની તથા
બ્રાહ્મણોની પૂજા કરતા બ્રાહ્મણોને વસ્ત્ર, આસન, તિલ સહિત ગાયેનું દાન કરવામાં
આવતું. પ્રતિદિન પોતે ગોદાન દેવાનું ચૂકતા ન હતા.

આ ગાયેનું દાન આજની પેઠે વેડ તરીકે અગર તદન શુદ્ધ મને નહિ પણ
બારે ઉત્સાહથી અને શુભાર સહિત કરવામાં આવતું હતું જે જે ગાયોને દાન માટે
પસંદ કરવામાં આવી હોય તે તે ગાયોનાં શીંગડાં સોનાથી મઢેલાં, ગળામાં મોતીની
માળા, ખરીઓ રૂપાથી મઢેલી અને શરીર ઉપર સુર બૂદ પહેરાવવામાં આવતી । વળી
આ ગાયો દૂધચાળી, એકવારની વીચાયેલી, સુશીત અને વાહરબાળી પસંદ કરવામાં આવતી.

અહંકારાદિ જડ વસ્તુઓમાં જે હુંપણાનું (આત્મપણાનું) જ્ઞાન તેજ મુખ્ય સંજ છે, કે જે સંગદ્વારા કનક, કાંતા કીર્તિ ને કારભાર આદિમાં જીવને અનુરાગ ઉપજે છે, માટે તે સંગ સજ્જી તો સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિત થશે. તે સંગ નહિ લાગે સાંમુધી સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિત થઈ-શકશે નહિ. ”

પછી રાખના ઉપદેશપ્રમાણે ભ્રાંતિથી ઉપજેલા તે તાદાત્મ્ય અધ્યાસને (દેહાદિની સાથેના એકપણાના ભ્રમને) લઈને તે વિરક્તા પુરુષ કૃતાર્થ થયા. [ક્રમશઃ]

મગવાન્ શ્રીકૃષ્ણની આદર્શ કર્મનિષ્ઠા

[લેખક:-શ્રી. નર્મદાશંકર ટી. પંચોળી]

આજના જમાનામાં ચારે વર્ણવૃક્ષનાં જીવિત પુષ્પોમાંથી કેટલાંક સ્વકર્તવ્ય વિમુખ બની ઇન્દ્રિયમનાદિકનાં રાગી બની ચાલવા લાગ્યાં છે. વિદેશીઓની લાંબાકાળની સંગતી સેવ્યા પછી લગભગ દરેક ભારતવાસીઓમાં કેવળ ભૌતિક સુખસગવડમાંજ ઇતિકર્તવ્યતા મનાઈ છે. ઐહિક અનુકૂળતા એજ આત્માના સુખનું પરમનિધાન મનાવાથી શાસ્ત્રીય વર્ણોચિત નિયતકર્મપ્રણાલિ તદ્દન વિદ્યુત-દશાનો પરિચય આપે છે! આજે દષ્ટિ ફેરવતાં સમગ્ર વર્ણના કર્ણધાર મનાતા દિગ્ગે (મુખ્યતઃ બ્રાહ્મણે) પણ પોતાના કર્તવ્યથી વ્યૂત થઈ ગયા છે, તો પછી ઇતર વર્ણનું પૂછવુંજ શું?

‘દિગ્’ શબ્દથી ઓળખાતા મનુષ્યોને જગૃત કરવા ખાતર આજે શ્રીમદ્ ભગવદ્-ગીતાના પ્રણેતા શ્રીકૃષ્ણ પોતે પોતાના કર્તવ્યમાં કેટલા બધા આગ્રહી અને અડગ રહેતા તેનું કંઈક દિગ્દર્શન કરવા ચાહું છું.

ભગવાન્ શ્રીકૃષ્ણે ગીતાજીમાં સ્વકર્તવ્યપરાયણ રહેવા જે જે શ્લોકો શ્રીમુખે અર્જુન પ્રતિ ગાયા છે, તેનું અહીં અવતરણ કરવું સંબંધક માતું છે.

“નમે પ્રાર્થાસ્તિ કર્તવ્યં ત્રિપુ લોકેષુ કિંચન,
નાનવાત્સમવાત્સવ્યં વર્તેત્યેવ ચ કર્મણિ।

યદિદૃશ્યહં ન ઘતયં જાતુ કર્મણિ અતન્દ્રિતઃ,
મમ વર્તમાનુ વર્તન્તે મનુષ્યા પાર્થ સર્વશઃ।

ઉત્સીદ્યુરિમૈ લોકા ન કુર્યાં કર્મ ચેદ્દહમ્,
સંકરસ્ય ચ કર્તાસ્યામ્ ઉપહન્યામ્ દ્રમાઃ પ્રજાઃ।”

“હે અર્જુને! મારાગાટે ત્રણ લોકમાં કોઈપણ કર્તવ્ય નથી, તથા અપ્રાપ્ત વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવાજેવુંય મારે કંઈ રહેલું નથી, છતાં હું પોતે કર્મમાં વર્તું છું. અગર જો હું આજીવન રહિત રહી કર્મમાં ન વર્તું તો નિશ્ચય માણસો બધી રીતે મારા માર્ગ પ્રમાણે ચાલવા માંડશે; તેમજ હું—જો વર્ણોચિત કર્મ નહિ કરું તો લોકોનો નાશ જશે અને વર્ણસંકર પ્રજાનો સર્જક બનીને પ્રજાને બગાડનારો થઈશ.”

આ મહાન્ ઉદ્દેશને પ્રજાના ભાવિ કલ્યાણના આદર્શમાટે સાક્ષાત્ સર્વશક્તિમાન શ્રીકૃષ્ણ ક્ષત્રિયોચિત નિયતકર્મમાં પોતે અહરહઃ નિમગ્ન રહેતા હતા. આ સત્યનો વિશેષ પ્રકાશ આપવા કાજે શ્રીશુકદેવજી કહે છે કે:—

પ્રાચીન ઠાળ

અર્વાચીન ઠાળ

૧ બાહ્યમૂર્તિમાં ઊઠવું.

૧ આક વાચ્યાસુધી કુલકર્ણની પેઠે પધારીમાં પડ્યા રહેવું

૨ આત્માનું ધ્યાન ધરવું.

૨ વર્તમાનપત્ર વાંચી પ્રપચનું સ્મરણ કરવું.

૩ અ વનસ્પતિ-આવગતું શાસ્ત્રોક્ત રીતે દાંતણુ કરવું.

૩ અ ઘસ તથા પાઉડરવડે દાંતધાવન કરવાથી પરદેશની પદ્ધતિનું અનુકરણ

૪ શુદ્ધ જળમાં સ્નાન.

૪ ચ ચરણી મિશ્રિત સાણુ તથા મલમુક્ત સુગંધી દ્રવ્યો ચોપડી નગના અપવિત્ર જલવડે સ્નાન કરવું.

૫ સંયોગાસન

૫ પરચ્યા-નિદા ને પ્રથસામાં વખત ગાળવાની ખામીઅત

૫ હવન-હોમ કરવો.

૫ ધુમ્રપાન કરી દ્રવ્યોના ધુમાડો કરવો.

૬ ગાયત્રી કે બ્રહ્મવદ્ નામોનો જપ.

૬ જપ કરનારાઓનો ઉપકાસ અને તિર-સ્કાર કરી તુચ્છ ગણવાની ચેષ્ટા કરવી.

૭ બાહ્યજોને ગોદાન તથા અતિથિ ભોજન

૭ બાહ્યજી-અતિથિ વગેરેને ઘર બહાર ઘડી મૂકવા અને સ્વેચ્છાપૂર્વક પોતાનુંજ પેટ ભરવાની કુદરતિ.

અતિમમાં જે જે બધું પોતાની વર્ણોચિત પાતતામાં ગર્વ ધરાવતા હોય તેમણે ભગવત યજ્ઞ બની શકે તેટલા પ્રયત્ને જીવનનું નવું સર્જન કરવા પણ સેવાં. એજ પ્રાર્થના છે.

“આનંદાશ્રમ” માસિકના ગ્રાહક સજ્જનો આદિને વિનંતિ

સનાતનધર્મના અંગરૂપે કર્મકાંડ, ભક્તિ, યોગ તથા આત્મગાનના ઉપદેશનો અને તેમાં પણ ખાસ કરીને તે તે અંગરૂપે શ્રીબીલ્લખા-આનંદાશ્રમના અધિગતા પૂજ્યચરણ અક્ષાનિહ મહાત્મા શ્રીમન્ નયુરામશર્મા-આચાર્યજીના દિવ્ય સનાતન ઉપદેશનો સામ સનાતન-ધર્મપ્રેમી જનતાને મળ્યા કરે એ હેતુ ખ્યાનમાં રાખી, પ્રથમથીજ અર્ચમાં ખોટ ખાધને, અને પાછળથી કામજોની અજીત તથા હપર્ષ વગેરેની અતિ મોંઘવારીના કાળે અર્ચમાં નિશ્ચય ખોટ ખાધને વર્ધના માત્ર રૂ. ૧૫ એકના નામના લવાજમે આનંદાશ્રમ માસિક ૧૮ વર્ષથી પ્રતિમાસે નિયમિત પ્રસિદ્ધ થવા કરે છે.

આ માસિકના હાલ આચરે ૧૩૫૦ ગ્રાહકો છે, પરંતુ લવાજમની ઉપજ કરતાં અર્ચ ધણો વધારે થાય છે-લગભગ બમણો થાય છે-તેથી આ માસિકના વર્ષ ૧૯માથી એટલે સં ૨૦૦૬ના તબેદ માસથી તેનું વાર્ષિક લવાજમ શ્રીઆનંદાશ્રમના દરદી-મંડળની મિટ્ટિના દરાવચમણે રૂ. ૧૫ ને બદલે રૂ. ૨૫ રહેશે. હિંદુસ્તાન બહારના દેશોમાટેનું લવાજમ વાર્ષિક ચિલ્લિમ ૪ ચાર થશે.

સર્વે ગ્રાહક બંધુઓને પોતાનું ચલત લવાજમ પહેલી તકે મોકલી આપવામાટે અને ગ્રાહક તરીકે ચાલુ રહેવામાટે વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

શ્રીઆનંદાશ્રમ-ચીલ્લાના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલય સંબંધે

હાલ શ્રીઆનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતનધર્મવિદ્યાલયસંબંધી નીચે પ્રમાણે યોજના યથેદી છે:—

જે બ્રાહ્મણ વિદ્યાર્થીઓએ સરકાર માન્ય વેદાંતાચાર્યની પદવી પ્રાપ્ત કરી હોય તેવા બ્રાહ્મણ વિદ્યાર્થીઓની શુભેચ્છા હોય તો તેમને માટે આનંદાશ્રમના શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ સનાતન ધર્મવિદ્યાલયમાં સનાતનધર્મના સિદ્ધાંતોનું, સનાતનધર્મોપદેશક શ્રેણીનું અને સનાતનધર્મને અનુરૂપ સદાચારાદિ વિષયોનું ધર્મશિક્ષણ લેવામાટે તેમજ વિશેષ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિને અર્થે શ્રીઆનંદાશ્રમના પુસ્તકાલયમાંથી આવશ્યક શાસ્ત્રોનું તથા અન્ય આવશ્યક સદ્ગ્રંથોનું વાચન કરવામાટે તેમજ ઉપદેશકપદ્ધતિના આતુલવિક શિક્ષણની વિચારણાએ પ્રબંધ કરવામાં આવ્યો છે, તેથી તેવા વિદ્યાર્થીઓએ નીચેના શિરનામે પત્રવ્યવહાર કરવો.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, બીલખા (સૌરાષ્ટ્ર)

—[*]—

પરચુરણ ભેટ

(સંવત ૨૦૦૬-પૌષ સુદિ ૧ થી ૩૦ સુધી)

૦-૪-૦ પરચુરણ	૦-૪-૦ ગંગાસ્વ. મણિબેન-વડીયા
૦-૪-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા	૧-૪-૦ શ્રી. માળી બાવાલાલ નાનજી-બીલખા
૦-૨-૦ બેન શ્રીમતિ ગંગા સ્વ. ડાહીબેન	૧-૪-૦ શેઠ હગનલાલ રામજી-પોરબંદર
૨-૦-૦ શ્રી. કેશવલાલ જેઠાલાલ મજડીયા	૧-૪-૦ શ્રી. નરભેરામ મકનજી-જામનગર
૨-૮-૦ „ શંકરલાલ મોહનલાલ પાઠક દુધ ધરાવવા નિમિત્તે.	૧-૪-૦ „ મગનલાલ મકનજી-જામનગર
૦-૪-૦ „ બાણુલાલ ત્રિભોવન-જસદણ	૭-૫-૩ રાજકોટઆનંદાશ્રમમુમુક્ષુમંડળ
૧-૪-૦ „ વલભદાસ કેશવજી-અમરેલી	૫-૦-૦ શ્રી. રતનસી લલુભાઈ-ઉમરાળા
૦-૨-૦ બેન હંસાબેન બાતુલાલ-જુનાગઢ	૧-૪-૦ „ જગન્નાથ દેવશંકર ભટ્ટ-રાજકોટ
૦-૨-૦ „ વિમળાગૌરી બાતુલાલ-જુનાગઢ	૮-૮-૦ સ્વર્ગસ્થ ભાઈલાલ નાનાલાલ યાત્રીક તરફથી માસીક યાળ.
૧-૦-૦ „ રક્ષમણી બેન-જુનાગઢ	૧-૪-૦ સ્વ. દેવીબેનના આત્મકથાણાએ ભેટ
૧-૦-૦ શ્રીમતિ બાતુમતિબેન-જુનાગઢ	૧-૦-૦ શ્રી. જયન્તિલાલ પ્રેમશંકર બાસ તેમના પુત્રના લગ્નપ્રસંગની ભેટ
૧-૦-૦ શ્રી. ઈશ્વરલાલ પોપટલાલ-જુનાગઢ	૦-૮-૬ પરચુરણ
૧-૦-૦ „ જશવંતલાલ નરોત્તમદાસ-જુનાગઢ	૦-૪-૦ એક સારસ્વત કુંડુબ-જુનાગઢ
૧-૦-૦ „ રાધીકુમાર દયાળસિંહ-જુનાગઢ	૦-૪-૦ દરજી લાલજી રાધવ-કાલસારી
૧-૦-૦ „ લક્ષ્મીદાસ મોહનલાલ-જુનાગઢ	૦-૬-૩ પરચુરણ ભેટ
૧-૦-૦ „ ભવમુખરાય ઈશ્વરલાલ-જુનાગઢ	૧-૦-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણા
૦-૦-૬ પરચુરણ	૧-૪-૦ „ વિશ્વનાથ કાળિદાસ-કુંડલા
૦-૮-૦ શ્રી. જટાશંકર રામજી-કુંડલા	૧-૪-૦ „ હરિહર શિવશંકર
૧-૦-૦ „ મણિશંકર રાઓના માતુબી	

૫-૦-૦ ધી. જેઠાંર કેસરજી-આજુસ
 ૨-૦-૦ ,, લલજી ડાવાગાઈ-પોરબર
 ૫-૦-૦ ,, જાગરાનદાસ મનમૂજ-મુંગઈ
 ધીગીલખા-આનંદાશ્રમમાં મકરમંદિરને
 દિવસે યોગેશ મદાપૂજનની ભેટઃ—
 ૦-૨-૦ શી. નમંદાસંકરભાઈ પંચેજી
 ૦-૪-૦ શીમતિ કસ્તુરબેન-ગીલખા
 ૦-૪-૦ પૂ. જી. જીવમજાસજી
 ૧-૦-૦ શી. અંબાસંકર ભાઈચાર ત્રિવેદી
 ૦-૫-૩ ,, રતિલાલ મનોરદાસ
 ૧-૪-૦ ,, માણેજીલાલ નાનજી ચલારાજી
 ૦-૪-૦ રાત્રીજી દ્વારામ મુલજી
 ૦-૪-૦ પૂ. જી. દલપતનામજી
 ૦-૨-૬ શી અનંતપ્રસાદ તથા લલિતપ્રસાદ
 જેઠી
 ૦-૨-૦ શી. અંબાચાર નાનજી જેઠી
 ૦-૬-૦ શીમતિ સરિતાબેન-મુંગઈ
 ૦-૪-૦ બેન ઉર્વશીબેન તથા મુખ્યબેન

૦-૨-૦ શી. ત્રિવેદીબેન-ગીલખા
 ૦-૪-૦ શી. ત્રિવેદીબેન-નમદાસ
 ૦-૪-૦ અ. સી. બેન જ્યોતેન
 ૦-૨-૦ જમરાત્રીબેન તથા ચંદનગાંધીબેન
 ૦-૪-૦ બેન મંદિરબેન ગીલખા-ગીલખા
 ૧-૦-૦ શીમતિ મધાનુરબેન
 ૧-૦-૦ ,, મંદિરબેન ત્રિવેદી
 ૦-૪-૦ શી. મનલાલ ગામજી જેઠી
 ૦-૬-૦ શી. મુનજી-ગીલખા
 ૧-૦-૦ ,, મંદિરબેન ગીલખા
 ૦-૬-૦ ,, નાનાલાલ રાત્રી-ગીલખા
 ૦-૨-૦ ,, જ્યોતીલાલ મનલાલ જેઠી
 ૧-૦-૦ ,, મોરારજી જનલાલ-જુનાગઢ
 ૧-૦-૦ ,, મોરારજી જનલાલ-નિલગઢ
 ૧-૦-૦ ,, બેચરભાઈ સોની મારાત-ધોત્રુમ
 ૨-૦-૦ ,, કેસરલાલ જેઠલાલ મંદી-લ-
 મુંગઈ
 ૦-૬-૦ ,, પરચુરજી મંદિરબી

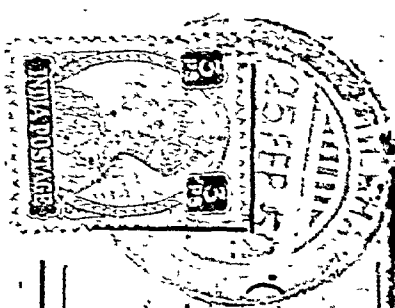
નવી આવૃત્તિ
 નવધા ભક્તિ

પૂજ્યપાદ પ્રમુખ મહારાજ શ્રી મતપુરામશર્મા-આચાર્યજી સંનતભક્તિમાં
 સુરતમાં પંચાર્થ દત્તા. તે વેળા શ્રીમાલાલતા મંદિરમાં પેનેશીએ "નવધાભક્તિ"
 એ વિષયપર પાંચ દિવસ પર્વત ઘણુ મનનીય વ્યાખ્યાન આપું હતું. તે
 તે વ્યાખ્યાન શ્રી મંદિરસંકર ત્રિશુવન બહે સંમદીત કર્યું હતું. તે પુસ્તકની
 અ. દ્વિતીયાવૃત્તિ સુંમનિવાસી ચેડ જાવજી હવરાજભાઈએ પેતાના સ્વ
 બાપુશ્રી રાજસી હવરાજભાઈના આત્મકથાપ્રાર્થે ૧૨૦૦ પ્રતિ હયાવી
 શ્રીગીલખા-આનંદાશ્રમને અર્પે કરી છે. મૂલ્ય રૂ. ૦-૫ ૦ પાસ્ટેજ અત્રમ.
 મગધનુ ૧૯૫૧-વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-ગીલખા
 (જે. ૧૬)

Reg. No. B. 3087.

સને ૧૯૫૦ તા. ૨૫ ફેબ્રુઆરી

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન-સમાચાર

ચૈત્ર સુદિ ૯ વાર સોમવાર
(રામનવમી) તા. ૨૭-૩-૫૦ના
દિવસે રા. યા. ૯ થી ૧૦ વાગે
સવારે પૂજ્યપાદ શ્રીસદ્ગુરુદેવનું મહા-
પૂજન માધવભુવન કાંઠાવાડી-મુંબઈમાં
થશે.

લિ. આનંદાશ્રમ-મુમુક્ષુમંડળ-મુંબઈ.

શ્રીઆનંદાશ્રમ, પા. બીલખા-(સૌરાષ્ટ્ર)

તરફથી
પ્રગટ થતું ધાર્મિક માસિક પત્ર

(Saurashtra-India)

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

શ્રી
પા. બીલખા, રા. સૌરાષ્ટ્ર
આ. રા. ગુજરાતી સભા
નં. ૩૬૫, વિદ્યુલ્લાઈ રોડ, ટ્રાન્સિસેન
મુંબઈ ૪

શ્રીઆનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમંડલ-રાજકોટ

રાજકોટમાં ઉપરોક્ત મંડળમાં દર રવિવારે સાંજના ૪ થી ૫ એક કલાક
સત્સંગ ચાલે છે, અને લિખિત સ્થળોએ સર્વે ગુરુબંધુઓને ત્યાં સત્સંગને
લગતો કાર્યક્રમ ચાલવામાં આવે છે.

વર્ષ ૧૮ મું

॥ ૐ ॥

વાર્ષિક લવાજમ

ફાલ્ગુન

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

પ્રેક્ષકશ્રી

માર્ચ ૧૯૫૦

અંક ૯-૧૦

સંવત્ ૨૦૦૬

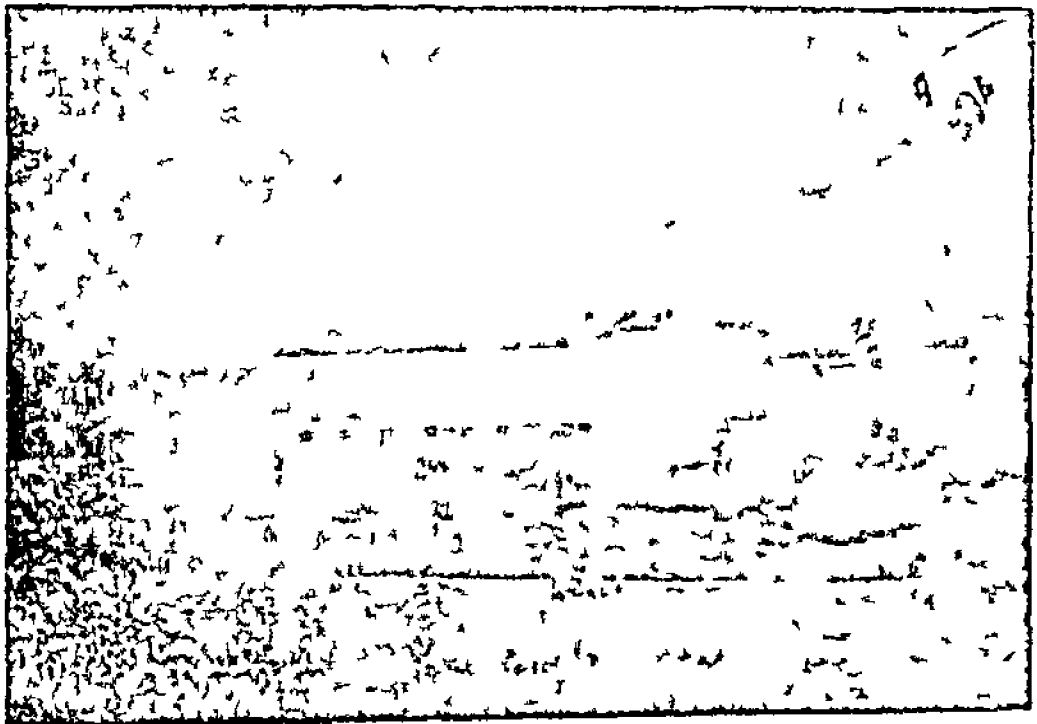
આનંદાશ્રમ

૩૧.૧.૦૦૦૬

પરદેશમાં

શિલ્પિ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ-બીજા

સંસારસાગરાદ્યોરાત્સમુદ્ધરતિ માનવાન્ ।

નિકેતો નાયપાદાનાં આનંદાશ્રમ ઉચ્ચટઃ ॥

ભાવાર્થ—શ્રીનાથભગવાન્ના નિવાસધામભૂત ઉચ્ચલ આનંદાશ્રમ મહાધાનો
ધાર સંસારસમુદ્રમાંથી સારી પેઠે ઉદ્ધાર કરે છે

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	નામસ્મરણ મહિમા.	૧૨૯
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૧૩૦
૩	યોગ.	૧૩૧
૪	યોગસૂત્રો.	૧૩૨
૫	ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિ.	૧૩૭
૬	શ્રીનાથચરિતામૃત તૃતીયપ્રવાહમાં આવનારાં પૂ. કૃપાનાથનાં દૃષ્ટાંતો.	૧૪૦
૭	શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન સમાચાર.	૧૪૧
૮	પાટોત્સવપ્રસંગે નાથપ્રભુને વંદના.	૧૪૧
૯	શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ નાથભગવાનનો પાટોત્સવ.	૧૪૨
૧૦	શ્રીગુરુદેવની સ્તુતિ.	૧૪૨
૧૧	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૧૪૩
૧૨	પરચુરણ ભેટ.	૧૪૪

ઔપચાલયભાષ્ટે:—શ. ૨૫-૦-૦ શ્રી. મુકુંદરાય હરજીવનદાસ શાહ-મુંબઈ.

આ માસમાં શ્રીભીક્ષ્ણા આનંદાશ્રમના ઔપચાલયનો લાલ પર અંધુમહેનોએ લીધો છે, અને શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ પુસ્તકાલયનો ૨૧ અંધુમહેનોએ લાલ લીધો છે.

—[*]—

જાહેરી

સૂચના:—લેખસંગ્રંથી અને માસિકસંગ્રંથી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ, ખીલખા (સૌરાષ્ટ્ર) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ, વેદાંતભૂષણ ટે. કરણપરા, શેરી નં. ૨૯, ચંદ્રલવન-રાજકોટ (સૌરાષ્ટ્ર)

મુદ્રણસ્થાન: શ્રીભગવતસિંહજી ઇલેક્ટ્રિક પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.
માલિક: પારેખ કેવળચંદ કાનજીભાઈ-ગોંડલ.

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં વ્રજ્યણો વિદ્વાન ન વિમેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ પ્રહ્લને જાણનાર કોઈથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૮ મું]

સંવત ૨૦૦૬ શકાબ્દ

[અંક ૯-૧૦ મા

નામસ્મરણમહિમા

[રચયિતા—શ્રી. મોપરકાલ તારાચંદ વડીલ]
(શાળા ધનાથી)

સત્ય હરિતું નામ—જગતમાં સત્ય હરિતું નામ,
એ વિષુ સર્વે મિથ્યા માનો, મરુ મરીચિકા સમાન. જગતમાં ૧
સર્વ વિદ્યામાં વ્યાપી રહ્યા છે, આપાતીત મહાન;
જળ સ્થળ નલમાં એહ વસે છે, આત્મારામ અકામ જગતમાં ૨
નામ સ્મરણથી કુવળ પામ્યા, અવિચળપદ આરામ,
અન્તરીક્ષ ગુણિકા શખરીને, આપું પોતાતું ધામ. જગતમાં ૩
દુરંતર આપા જગમાં હરિની, ભૂલાવે સૌને ભાન;
એ આપા પ્રભુનામે તરાયે, થાયે દુર અજ્ઞાન. જગતમાં ૪
આર્તનાદ સુણી ગર્જપશુનો, વેગે ધસ્યા મોરાર;
એક પલકમાં આહના મુખથી, ગજનો કીધો ઉદાર. જગતમાં ૫
દુષિત હૃદયે દુષદસુતાએ, સ્મરણ કર્યું કિરતાર,
અણવાણે પાયે વારે ધાયા, પરકુળ પૂર્યાં હનર. જગતમાં ૬
સુધનવાતું સંકટ ટાળ્યું, કરુણા કરીને કૃપાળ;
તાતી દડા રીતળ કરીને, ઉગાર્યો સુધનવા બાળ. જગતમાં ૭

દશરથની ત્રણ હુત્યાઓ, ગર્ધ-નામ સ્મરણથી દૂર;
 પીડા પેખી પ્રહ્લાદજીની, હુણ્યો હિરણ્ય કરચપાસુર. જગતમાં ૮
 પ્રભુને નામે પથર તાર્યા, બાંધી સાગર પાજ;
 માનવી જો શુદ્ધ મનથી સ્મરશે, સરસે સદાનાં કાજ. જગતમાં ૯
 પુરુષોત્તમ પ્રભુ પ્રકટ બિરાજે, બિલ્વક્ષેત્ર મોઝાર;
 ભાવે ભજતાં ત્રિવિધ તાપો, હરશે જગદાધાર. જગતમાં ૧૦

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

ઈશ્વરની તથા પોતાના શ્રીસદ્ગુરુની છત્રકપટ તથા દંભવિનાની ભક્તિ કરવા ઇચ્છનારે તેમની સાથેના કોઈપણ વ્યવહારમાં છત્ર, કપટ કે અસત્ય ભાષણરૂપ પાપ કરવું નહિ. પોતાના મનમાં તેમને વિષે શ્રદ્ધા ન હોય છતાં ઉપરથી શ્રદ્ધાનો ડોળ કરવો નહિ. તેમને પરમાત્મારૂપ સમજી ઘણામાં ઘણા પ્રેમ-ભાવથી સાવધાનતાપૂર્વક વિવેક રાખી તેમની સેવા કરવી.

સદ્ગુરુદ્વારા પ્રાપ્ત થયેલો મંત્ર શ્રદ્ધાપ્રીતિથી નિયમિતરીતે જપવામાં આવે તો તેથી વ્યવહારમાં ને પરમાર્થમાં ઉત્તતિ થાય છે. જપ કરનારના અંતઃકરણમાં પાપકર્મ વધારે હોય તો તેની મોડી ઉત્તતિ થાય છે.

એકનિષ્ઠા, શ્રદ્ધા અને ઉમંગ રાખી પૂર્વાપરનો વિચાર કરી વ્યવહાર-પરમાર્થમાં વર્તેશો તો સુખી થશો.

સુખદુઃખ ચેતનના આભાસવાળા અંતઃકરણને થાય છે.

જન્મમરણ બ્રહ્મમાં કલ્પાયેલા જીવને વા ચિદાભાસને થાય છે.

જિજ્ઞાસુએ વિષયોમાં વૈરાગ્ય ઉપજાવવાનો છે, અને તે વૈરાગ્ય દાષદર્શન-વિના ઉપજે નહિ, માટે તેણે શબ્દાદિ વિષયોમાં અને તેનાં ઉપકરણોમાં દાષ-દર્શન કર્યા કરવું, તેણે અન્ય પ્રાણિપદાર્થના દાષો ન જોતાં તેમાં જે ન્યૂનાધિક ગુણ રહેલો હોય તે જોવાનો સારથાહી બુદ્ધિવરે સ્વભાવ રાખવો, કે જેથી દ્વેષ ને ઇર્ષ્યા ઇત્યાદિ દાષો તેના અંતઃકરણમાં આવિર્ભાવ ન પામે.

ત્રિવિધ તાપરૂપ ઉષ્ણજલથી ભરેલો અને મનોવિકારરૂપ મોટાં મોજાંઓથી ઊછળતો આ લવસાગર સુખરૂપે તરી જવામાટે પરમાત્માના ચરણકમલરૂપ દઢ ને વિશાળ નૌકાનો મનુષ્યે આશ્રય લેવો જોઈએ. તે નૌકામાં શુદ્ધભાવથી સુસ્થિરપણે બેસવાથી અનાયાસે લવસાગર તરી શકશે.

“તુએ દુરાની કહા પડી, તું અપની નિવેડ;
 તેરા નાવ સમુદ્રમેં, ખેડ ખેડ અરુ ખેડ.”

“નારાયણ તું આપકા, ઘરકું પ્રથમ બુહાર;
 જે આહે તો આરકા, ઘરકું ફેર નિહાર.” (ચાહુ)

યોગ

[લેખક — પૂજ્યપાદ શ્રીમત્તાથ ભગવાન]

[નોંધ.—પૂજ્યપાદ કપાનાથની અનુમતિથી સં. ૧૯૬૬ની સાલમાં અમદાવાદમાંથી “ યોગ ” નામનું પાશ્વિક પ્રકટ થતું હતું. આ પાશ્વિકના તત્ત્વો અને પ્રકારક સદ્ગત હરિદાસ મેધજી પારેખ હતા. સદ્ગત શ્રી હરિદાસભાઈ પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના એક જૂના અનન્ય ભક્ત હતા. આ “ યોગ ” નામનો લેખ તેમના પુત્ર શ્રી. અગ્નિતરાય હરિદાસ પારેખના સગ્રહમાંથી સપ્રાપ્ત થતા પ્રકટ કરવામાં આવે છે]

જેણે પોતાના અંતઃકરણની વૃત્તિઓને બ્રહ્મમાં એકાગ્ર કરવાનું વા તેમનો નિરાધ કરવાનું બળ પ્રાપ્ત કર્યું છે તે યોગી છે. આજ બળને જેણે પ્રાપ્ત કર્યું નથી તે વાસ્તવિક યોગી નથી. માત્ર પાંચ ધુણી તાપનારને, ચોરાસી ધુણી તાપનારને, નીચે તાપ કરી તે ઉપર ઉંચે માથે ઘટકનારને, આખે શરીરે રાખ ચોળીને ફરનારને, શરીરપર પુષ્કળ લોહુ ધારણ કરીને ફરનારને, ઉપરચમાં લોહાની કડી નાખીને ફરનારને, હાથ પર નાના પ્રકારના રંગીન કપડાઓના કટકાઓ તથા કહા ને માઢળામાં કે ડોડીઓ બાધીને ફરનારને, પુષ્કળ ગંજો વા ભાગ પીનારને, ભગવાં વસ્ત્ર પહેનારને, ગરૂ ફરનારને, ફલાહાર કરનારને, દૂધ પીને રહેનારને, નેતિ બાળનારને, કાઈ પ્રકારની ધૌતિ બાળનારને, તાટક બાળનારને, ગજકરણી બાળનારને, કપાળભાતિ બાળનારને, પાણી ઉપર તરનારને, ઉંચે માથે રહેનારને, જાતજાતના આસનો બાળનારને, ચિત્તભ્રાંતિવડે નાના પ્રકારના દેખાવો બોનારને, કે પ્રાણાયામ કરનારને યોગીનું નામ આપવું યોગ્ય નથી.

અત્તાની લોકો યોગનું સ્વરૂપ નહિ બાળતા હોવાથી ધણા મિથ્યાભાષી ને વચક મનુષ્યો યોગીનું નામ ધારણ કરી તેમને ફગે છે, તથા વિપરીત માર્ગે ચલાવે છે. અંતઃકરણની પવિત્રતાવિના યોગની પ્રાપ્તિ થતી નથી એમ નહિ બાળનારા યોગનું માહાત્મ્ય સંભળી શીઘ્ર યોગની પ્રાપ્તિ કરી લેતા તથા યોગી બની જઈ ચમત્કાર કરી દેખાડવાની તથા લોકોમાં માન મેળવવાની લાલસાએ દીવામાં પતંગો પડે તેવી રીતે તેઓ પૂર્વેકિત વચકોના ભોગ ચર્ષ પડે છે, ને પોતાનું જીવંતર બગાડે છે વચકોના ભોગ ચર્ષ પડેલા મનુષ્યો પોતે પણ વચક થાય છે, પોતાનું અંતઃકરણ સુધારવા કાઈ પ્રયત્ન કરતા નથી, અને દ્રવ્ય ને માનાસ્ત્રિની તૃષ્ણાએ સાચા યોગીઓનો પરાક્ષમાં દેખ કર્યા કરે છે.

યોગની પ્રાપ્તિ અંતઃકરણના યોગ્ય અધિકારવિના નહિ થતી હોવાથી નહાટ માંડીને ગમે તેને અમુક સમયમાં યોગ શીખવી દેવાનું જણાવવું એ પણ સસ રચન નથી.

યોગને નામે ધણા પ્રકારની કળાઓ ચલાવી ધણા નામધારક યોગીઓ ચર્ષ પડવાથી સામાન્ય માણસોના યોગજેવા ઉત્તમ વિષયની હાસી થાય છે, ને ધણા જિજ્ઞાસુઓને પોતાના માર્ગમાં આગળ વધવામાં વિઘ્નરૂપ ચર્ષ પડે છે.

યોગમાં પ્રવેશ કરી પોતાના મનુષ્યજન્મની સફળતા કરવા ઇચ્છનાર મનુષ્યે પ્રથમ કાઈ પ્રામાણિક પુરુષદ્વારા યોગનું સ્વરૂપ બાળવા પ્રયત્ન કરી યોગનું સ્વરૂપ બાળવું. પછી પોતાના દેશમાં જે યોગમાં નિપુણ પુરુષ હોય તેમનો કટલોક સમય સત્સંગ કરી પછી તેમનું શરણગ્રહણ કરી યોગના અનુશાનમાં પ્રવૃત્તિ કરવી સજ્જનો! યોગી તથા અયોગીને તેમનો સંગ કરી તેમનાં લક્ષણોવડે ઓળખો. પછી યોગીનો સંગ કરે, ને અયોગીની ઉપેક્ષા કરે.

દશરથની ત્રણ હુત્યાઓ, ગઈ-નામ સ્મરણથી દૂર;
 પીડા પેખી પ્રહ્લાદજીની, હણ્યો હિરણ્ય કશ્યપાસુર. જગતમાં ૮
 પ્રભુને નામે પથર તાર્યા, આંધી સાગર પાજ;
 માનવી જો શુદ્ધ મનથી સ્મરશે, સરસે સઘળાં કાજ. જગતમાં ૯
 પુરુષોત્તમ પ્રભુ પ્રકટ ખિરાજે, ખિલવશેત્ર મોઝાર;
 ભાવે ભજતાં ત્રિવિધ તાપો, હરશે જગદાધાર. જગતમાં ૧૦

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

ઈશ્વરની તથા પોતાના શ્રીસદ્ગુરુની છત્રકપટ તથા દંભવિનાની ભક્તિ કરવા ઇચ્છનારે તેમની સાથેના કોઈપણ વ્યવહારમાં છત્ર, કપટ કે અસત્ય ભાષણરૂપ પાપ કરવું નહિ. પોતાના મનમાં તેમને વિષે શ્રદ્ધા ન હોય છતાં ઉપરથી શ્રદ્ધાનો ડાળ કરવો નહિ. તેમને પરમાત્મારૂપ સમજી ઘણામાં ઘણા પ્રેમ-ભાવથી સાવધાનતાપૂર્વક વિવેક રાખી તેમની સેવા કરવી.

સદ્ગુરુદ્વારા પ્રાપ્ત થયેલો મંત્ર શ્રદ્ધાપ્રીતિથી નિયમિતરીતે જપવામાં આવે તો તેથી વ્યવહારમાં ને પરમાર્થમાં ઉન્નતિ થાય છે. જપ કરનારના અંતઃકરણમાં પાપકર્મ વધારે હોય તો તેની મોડી ઉન્નતિ થાય છે.

એકનિષ્ઠા, શ્રદ્ધા અને ઉમંગ રાખી પૂર્વાપરનો વિચાર કરી વ્યવહાર-પરમાર્થમાં વર્તેશો તો સુખી થશો.

સુખદુઃખ ચેતનના આભાસવાળા અંતઃકરણને થાય છે.

જન્મમરણ બ્રહ્મમાં કલ્પાયેલા જીવને વા ચિદાભાસને થાય છે.

જિજ્ઞાસુએ વિષયોમાં વૈરાગ્ય ઉપજાવવાનો છે, અને તે વૈરાગ્ય દાષદર્શન-વિના ઉપજે નહિ, માટે તેણે રાજદાદિ વિષયોમાં અને તેનાં ઉપકરણોમાં દાષ-દર્શન કર્યા કરવું, તેણે અન્ય પ્રાણિપદાર્થના દાષો ન જોતાં તેમાં જે ન્યૂનાધિક ગુણ રહેલો હોય તે જોવાનો સારગ્રાહી બુદ્ધિવડે સ્વભાવ રાખવો, કે જેથી દ્વેષ ને ઇર્ષ્યા ઇત્યાદિ દાષો તેના અંતઃકરણમાં આવિર્ભાવ ન પામે.

ત્રિવિધ તાપરૂપ ઉણુજલથી ભરેલો અને મનોવિકારરૂપ મોટાં મોટાંઓથી ઊછળતો આ ભવસાગર સુખરૂપે તરી જવામાટે પરમાત્માના ચરણકમલરૂપ દેહ ને વિશાળ નૌકાનો મનુષ્યે આશ્રય લેવો જોઈએ. તે નૌકામાં શુદ્ધભાવથી સુસ્થિરપણે બેસવાથી અનાયાસે ભવસાગર તરી શકશે.

“તુએ દુરાની કહા પડી, તું અપની નિવેડ;
 તેરા નાવ સમુદ્રમે, ખેડ ખેડ અરુ ખેડ.”

“નારાયણ તું આપકા, ઘરકું પ્રથમ બુહાર;
 જો ચાહે તો આરકા, ઘરકું ફેર નિહાર.” (ચાહુ)

અસ્મિતા સાક્ષાત્કારવતી અસ્મિતા । અને અસ્મિતા-વિષયમાં સાક્ષાત્કારવાળી પ્રજા જે સંપ્રજાતસમાધિમાં થાય તે સંપ્રજાતસમાધિ અસ્મિતાસંપ્રજાતસમાધિ કહેવાય છે.

અસ્મિતા આત્મના સદૈકીભૂતા બુદ્ધિઃ ॥ ૧૭ ॥ અસ્મિતા એટલે આત્માસાથે એક-બાવને પામેલી બુદ્ધિ.

ભાષ્ય.—અયોપાયદ્વયેન નિષ્કલ્પચિત્તવૃત્તેઃ કથમુચ્યતે સંપ્રજાતઃ સમાધિરિતિ । હવે અભ્યાસ અને વૈરાગ્ય એ બે ઉપાયોવડે નિરાધ પામેલી ચિત્તવૃત્તિને સમાધિમાં કયા સમાધિને સંપ્રજાતસમાધિ કહેવામાં આવે છે તે કહે છે.

વિતર્કવિચારાનંદાસ્મિતારૂપાનુગમાત્ સંપ્રજાતઃ । જે સમાધિમાં વિતર્ક વિચાર આનંદ ને અસ્મિતાના રૂપોનો અનુગમ હોય તે સમાધિ એ કારણે સંપ્રજાતસમાધિ છે.

વિતર્કશ્ચિત્તરૂપલંબને સ્થૂળ આમોગ । જે સંપ્રજાતસમાધિમાં સમાધિના આલંબનનો વિષય સ્થૂળ હોય તે સમાધિને વિતર્કસંપ્રજાતસમાધિ કહેવામાં આવે છે.

સૂક્ષ્મો વિચારઃ । જે સંપ્રજાતસમાધિમાં સમાધિના આલંબનનો વિષય સૂક્ષ્મ હોય તે સમાધિને વિચારસંપ્રજાતસમાધિ કહેવામાં આવે છે.

આનંદોડહ્લાદઃ । જે સંપ્રજાતસમાધિમાં સમાધિના આલંબનનો વિષય આહ્લાદ હોય તે સમાધિને આનંદસંપ્રજાતસમાધિ કહેવામાં આવે છે.

પ્રકાત્મિકા સંવિદ્અસ્મિતા । જે સંપ્રજાતસમાધિમાં સમાધિના આલંબનનો વિષય આત્માસાથે એકબાવને પામેલી બુદ્ધિ હોય તે સમાધિને અસ્મિતાસંપ્રજાતસમાધિ કહેવામાં આવે છે.

તત્ર પ્રથમશ્વતુષ્ઠ્યાનુગતઃ સમાધિ સવિતર્કઃ । હાં પહેલો સવિતર્કસમાધિ વિતર્ક વિચાર આનંદ ને અસ્મિતા એ ચારેના અનુગમવાળો હોય છે.

દ્વિતીયો વિતર્કવિકલ । બીજો સવિચારસમાધિ વિતર્કવિનાનો એટલે વિચાર આનંદ ને અસ્મિતા એ ત્રણના અનુગમવાળો હોય છે.

તૃતીયો વિચારવિકલ સાનંદઃ । ત્રીજો સાનંદસમાધિ વિચારવિનાનો એટલે આનંદ અને અસ્મિતા એ બેના અનુગમવાળો હોય છે.

ચતુર્થસ્તદ્વિકલોડસ્મિતામાત્ર ઇતિ । ચોથો સાસ્મિતસમાધિ આનંદથી પણ રહિત માત્ર એક અસ્મિતાના અનુગમવાળો હોય છે.

સર્વ યેતે સાલંબના સમાધયઃ ॥ ૧૭ ॥ આ સર્વે સમાધિઓ આલંબનવાળા હોવાથી સંપ્રજાતસમાધિઓ છે.

અનુવાદ.—પુરુષ ચિત્તમાં સ્થિતિ કરી રહે હાંસુધી પુરુષની ચેતનાવડે ચેતનાવાળું ચર્ચ જડ ચિત્ત ચૈત્યને આકારે વૃત્તિઓરૂપે પરિણામ પામ્યા જ કરે.

અને પુરુષ ચિત્તને જ પોતાનું સ્વરૂપ માને હાંસુધી પુરુષ ચિત્તમાં જ સ્થિતિ કરી રહે એ સ્વાભાવિક છે.

તેથી પુરુષ ચિત્તને પોતાનું સ્વરૂપ માને હાં સુધી ચિત્તની નિરાધઅવસ્થા વા ચિત્તની સર્વે વૃત્તિઓના નિરાધરૂપ ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થા સિદ્ધ થવાનો સંભવ ન થાય.

જો પુરુષ ચિત્તના જડસ્વરૂપનો તથા પોતાના ચેતન સ્વરૂપનો વિવેક કરે તો જડ-ચિત્તને તે પોતાનું સ્વરૂપ માનતો અટકે તથા તેથી પછી જડચિત્તમાં સ્થિત ન રહેતાં તે ચૈતન્યસ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરતો થાય.

માટે ચિત્તના જડસ્વરૂપનો તથા પોતાનાં ચૈતન્યસ્વરૂપનો વિવેક કરી પુરુષે ચૈતન્ય-સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાના યત્નરૂપ અભ્યાસને તથા ચૈતન્યસ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવામાં વિધ્ન ઉઠું કરનારા ચૈત્યવિષયોમાં રહેલા રાગની નિવૃત્તિરૂપ વૈરાગ્યને પ્રથમ સાધી ચૈતન્યમાં સ્થિતિ કરવાના યત્નનો પરિપાક યતાં જ્યારે પુરુષને ચૈતન્યસ્વરૂપનો યથાર્થ સાક્ષાત્કાર થાય ત્યારે પછી ચિત્તમાં પણ રહેલા રાગની નિવૃત્તિરૂપ વૈરાગ્યને સાધી ચૈતન્યસ્વરૂપમાં સદાને માટે અવસ્થાન કરી રહેવારૂપ ઉપાયને ત્રીજા પરિચ્છેદમાં કહ્યો.

ત્રીજા પરિચ્છેદમાં કહેલા એ ઉપાયમાં જો પુરુષને કળ ન પડે તો હવે ચિત્તની નિરોધ અવસ્થા ઉપગમવાના વા ચિત્તની સર્વે વૃત્તિઓના નિરોધવાળી ચિત્તની અવસ્થા ઉપગમવાના સમાધિરૂપ ઉપાયને આ ચોથા પરિચ્છેદમાં કહ્યો છે.

સંપૂર્ણ વા સમ્યક્ એટલે જોવો ઘટે તેવા આધિ એટલે સ્થાપનને સમાધિ કહેવામાં આવે છે.

ચિત્તના સંપૂર્ણ વા સમ્યક્ સ્થાપનને ચિત્તનો સમાધિ કહેવામાં આવે છે.

ચિત્તનું સ્થાપન કરવાના દેશ બે છે.

એક તો ચૈત્યવિષયોમાંનો કોઈ પણ વિષય ચિત્તનું સ્થાપન કરવાનો દેશ છે.

અને બીજો દેશ ચિત્તનું ગોલક છે.

ચૈત્યવિષયોમાંના કોઈ વિષયમાં ચિત્તનું સ્થાપન તો ચિત્તની વૃત્તિદ્વારા જ થાય.

જો વિષયમાં ચિત્તને સ્થાપન કરવું હોય તે વિષયનું વૃત્તિવડે ચિત્ત આલંબન કરે.

આલંબનવાળા વિષયને આકારે જ ચિત્તની સર્વે વૃત્તિઓનો પ્રવાહ વહા કરે અને બીજા કોઈ વિષયને આકારે વૃત્તિ યત્રા ન પામે એ આલંબનવાળા વિષયનું વૃત્તિનું આલંબન થયું કહેવાય.

અથવા ચિત્ત આલંબનવાળા વિષયમાં તન્મય વા તદાકાર થઈ રહે એ આલંબન-વાળા વિષયનું વૃત્તિનું આલંબન કહેવાય.

સંચિત થયેલા સંસ્કારોમાંના કોઈ એક સંસ્કારમાં ચિત્ત સ્વપ્નઅવસ્થામાં પરવશપણે જેનું તન્મય વા તદાકાર થઈ રહે છે તેનું તન્મય વા તેનું તદાકાર આલંબનના વિષયમાં ચિત્તને ઇન્દ્રિયપૂર્વક કરવામાં આવે ત્યારે ચિત્ત આલંબનના વિષયમાં તન્મય વા તદાકાર થયું કહેવાય.

એવી તન્મયતા વા તદાકારતાના પરિપાકે ચિત્તનું આલંબનના વિષયમાં જ્યારે સંપૂર્ણ સમ્યક્ સ્થાપન થાય ત્યારે આલંબનવાળા વિષયનો પુરુષને સ્પષ્ટ સાક્ષાત્કાર થાય અટકે ત વાસ્તવિક સ્થિતિમાં જોવો હોય તેવો સ્પષ્ટ જણાઈ રહે.

સ્વપ્નઅવસ્થામાં જો સંસ્કારમાં ચિત્ત પરવશપણે તન્મય વા તદાકાર થયું હોય તે સંસ્કારના વિષયનું પુરુષને જેમ સ્પષ્ટ વા કવચિત્ત સ્પષ્ટ પ્રસય્જ જેનું પ્રસય્જ થાય છે

તેમ સમાધિ અવસ્થામાં જે વિષયમાં સ્વયંચરણે ચિત્તનું સ્થાપન કરવામાં આવ્યું હોય તે વિષયનો સ્પષ્ટ સાક્ષાત્કાર થાય છે.

સ્વપ્નસમયનું પ્રસક્ત બહુધા તમસરૂઠે અભિશૂત તથા અવાસ્તવિક રિચિતિનું હોય છે અને સમાધિ અવસ્થાનો સાક્ષાત્કાર વાસ્તવિક અને સર્વોદ્દેકથી ઉન્નતવદ્દ હોવાથી જાગૃતઅવસ્થા સમયના પ્રસક્તથી પણ અધિક સ્પષ્ટ હોય છે.

પુરુષના ચૈતન્યસ્વરૂપને આ સમાધિનો વિષય કરવાથી પુરુષને ચૈતન્યસ્વરૂપનો સાક્ષાત્કાર થાય.

પણ પછી ચૈતન્યસ્વરૂપમાં ચોતાનું અવસ્થાન કરવા માટે પુરુષે તેમાં રિચિતિ કરવાનો વિશેષ પ્રયત્ન કરવો રહે.

સમાધિના વિષયમાં ચિત્તનું સ્થાપન થયા પછી સમાધિના વિષયથી છૂટું પડીને ચિત્ત સમાધિના વિષયનો સાક્ષાત્કાર કરે એ સંભવતું નથી માટે સમાધિના પરિપાકે ચિત્ત અને ચિત્તસાથે પુરુષ સમાધિના વિષયસાથે એકાકાર વા એકલાવને પામી જાય. પછી સમાધિના વિષયમાથે એકાકાર થવા વા એકલાવને પામવામાટે પુરુષને ભુદા પ્રયત્નની અગત્ય ન રહેવી જોઈએ તથા તેથી ચૈતન્યસ્વરૂપમાં ચિત્તને સ્થાપન કર્યા પછી તેમાં અવસ્થાન પામી રહેવા માટે પુરુષને કોઈ વિશેષ પ્રયત્નની અગત્ય ન રહેવી જોઈએ, હિલકું પુરુષને સમાધિનો વિષય ભુદારૂપે સાક્ષાત્કાર થવો શક્ય ન હોય, અને જો ભુદારૂપે સાક્ષાત્કાર થવાનો સંભવ હોય તો સમાધિના વિષયમાં ચિત્તનું પૂરું સ્થાપન નથી થયું એમ જ માનવું જોઈએ આ આદિ કારણોથી કહેવામાં આવે છે તેવો સંપ્રગાતના રૂપનો કોઈ સમાધિ હોય નહિ એવી શકા કરવી ચોખ્ખી નથી.

કારણ કે સૃષ્ટિક સમાધિનો આરંભ જ વૃત્તિવડે માય છે એટલે સૃષ્ટિક સમાધિમાં વૃત્તિનો અંતર્ગત સદ્ભાવ હોય છે અને વૃત્તિનો સદ્ભાવ હોય છે તેથી પુરુષનું જે આ પ્રસિદ્ધ પુરુષરૂપ છે તેનો પણ સદ્ભાવ હોય છે એમ જ માનવું જોઈએ.

પુરુષનું જે આ પ્રસિદ્ધ પુરુષરૂપ છે તે ચિત્તસાથેની એકતાવાળું છે એટલે પુરુષ ક્યાં તો ચિત્તમાં ચોતાપણું માને છે એટલે ચોતે ચિત્ત છે એમ માને છે ને ક્યાં ચોતે ચિત્તનો સ્વામી ચિત્તથી ભુદા કોઈ છે એમ માને છે.

સંપ્રગાતસમાધિમાં આવા પુરુષરૂપનો અંતર્ગત સદ્ભાવ હોય છે અને સમાધિના વિષયનો સાક્ષાત્કાર કરવાના, આશયથી સંપ્રગાતસમાધિનો પ્રયોગ કરવામાં આવે છે તેથી સમાધિના પરિપાકે સમાધિના વિષયનો પુરુષને સાક્ષાત્કાર થાય એ સંભવે છે. સંપ્રગાત-સમાધિમાં સમાધિના વિષયમાં પુરુષનું અવસ્થાન થાય એજ સંભવતું નથી.

વાસ્તવિક રિચિતિમાં જે ચિત્ત છે તે પુરુષનો દેહ છે, અને એ ચિત્તમાં પ્રસિદ્ધ પ્રસક્ત એવા રથૂજ કોટિના દેહનો, અપ્રસક્ત એવા સૂક્ષ્મકોટિના દેહનો, તથા અત્યંત અપ્રસક્ત એવા કારણકોટિના દેહનો સમાવેશ થાય છે.

આ સૂત્રમાં પ્રસિદ્ધ પ્રસક્ત એવા રથૂજ કોટિના દેહને ચિત્તકં ઠલો છે કલ્પનાને ચિત્તકં કહેવામાં આવે છે પ્રસક્ત અને પરિચિત્ત પરિમાણનો હોવાથી રથૂજ પદાર્થ નામ અને રૂપની કલ્પનાને પાત્ર હોય છે તેથી રથૂજ પદાર્થને ચિત્તકં કહેવામાં આવે છે.

સૂક્ષ્મકોટિનો પદાર્થ પ્રસન્ન ન હોવાથી નામ અને રૂપની કલ્પનાને પાત્ર ન હોય, પણ વિચારવડે તે જાણી શકાય એવો હોય છે, તેથી સૂક્ષ્મ કોટિના પદાર્થને વિચાર કહેવામાં આવે છે. આ સૂત્રમાં એ કારણે સૂક્ષ્મ કોટિના દેહને વિચાર કહ્યો છે.

અત્યંત સૂક્ષ્મકારણ કોટિનો પદાર્થ વિચારવડે પણ જાણી શકાય એવો હોતો નથી પણ તેમાં સ્થિતિ કરવાથી પુરુષને અસુખ અગપાઈ જાય છે ને સુખ થાય છે તેથી કારણ કોટિના પદાર્થને આનંદ કહેવામાં આવે છે. કારણદેહને એ કારણે આ સૂત્રમાં આનંદ કહ્યો છે.

આ ત્રણે કોટિના દેહોમાં પોતાપણું વા પોતાનાપણું કરી રહેનારા એટલે તે તે દેહ હું હું એમ તથા મારો છે એમ માની રહેનારા પુરુષને આ સૂત્રમાં અસ્મિતા કહ્યો છે.

એ રીતે પુરુષ સ્થૂળ દેહનો અભિમાની છે, સૂક્ષ્મ દેહનો અભિમાની છે, કારણ દેહનો અભિમાની છે, તથા તે તે પ્રત્યેક દેહનો પોતે દેહી છે એમ દેહીપણાનો પણ અભિમાની છે.

પુરુષનાં આ સર્વે અભિમાનોનો જેવા ને તેવા રૂપમાં સંપ્રજાતસમાધિમાં અંતર્ગત સદ્ભાવ ચાલુ રહેતો હોવાથી સંપ્રજાતસમાધિની અવસ્થામાં સમાધિ કરનાર પુરુષનું પુરુષપણું જેમ જેડુ ને તેવું રહેલું હોય છે તેમજ સમાધિના વિષયનું વિષયરૂપ પણ જેવું ને તેવું ચાલુ રહેલું હોય છે, તેથી સંપ્રજાતસમાધિની અવસ્થામાં સમાધિ કરનારનો તથા સમાધિના વિષયનો અભેદ શક્ય નથી પણ તે એ વચ્ચે જ્ઞાતા અને જ્ઞેયની સ્થિતિનો બ્યવહાર શક્ય છે.

ચૈતન્ય પુરુષનું સ્વરૂપ હોવાથી સંપ્રજાત કહેવાતા સમાધિની અવસ્થામાં પણ ચૈતન્યમાં પુરુષનો અભેદ શક્ય છે એવી શંકા કરવી પણ યોગ્ય નથી.

કારણકે સદૃષ્ટિક સમાધિનો વિષય ચૈતન્ય હોય ભારે પણ પુરુષનું પુરુષરૂપ જેવું ને તેવું રહેલું હોય છે અને ચૈતન્ય પુરુષનું સ્વરૂપ હોવાથી વાસ્તવિક સ્થિતિમાં પુરુષથી ભુદા રૂપે જણાવું શક્ય નથી છતાં સંપ્રજાતસમાધિમાં પુરુષને તેના ચૈતન્ય સ્વરૂપનો સાક્ષાત્કાર થતો હોવાનું જે કહેવામાં આવે છે તે ચૈતન્યના વાસ્તવિક સ્વરૂપનો સાક્ષાત્કાર હોતો નથી પણ વાસ્તવિક સ્વરૂપનું ચિત્તમાં પ્રતિબિંબ પડે છે તેને તેનો સાક્ષાત્કાર કહેવામાં આવે છે. એવો સાક્ષાત્કાર થયા પછી પણ એ કારણે સાક્ષાત્કારવાળા સ્વરૂપની લક્ષણા લક્ષ તેમાં અભેદભાવે સ્થિતિ કરવાનું કાર્ય બાકી રહે છે તે પૂરું થતાં વાસ્તવિક સ્વરૂપમાં પુરુષનું અવસ્થાન થાય છે.

દેહોનું તથા દેહીપણાનું અભિમાન જે સમાધિમાં અંતર્ગત ચાલુ રહેતું નથી એવા સમાધિમાં પુરુષનું ચૈતન્યના વાસ્તવિક સ્વરૂપમાં સીધું અવસ્થાન થાય છે પણ એ સમાધિમાં પુરુષના સાક્ષાત્કારનો વિષય ન થાય તેથી એ સમાધિને અસંપ્રજાતસમાધિ કહેવામાં આવે છે.

એ અસંપ્રજાતસમાધિનું સાધન તથા સ્વરૂપ ૧૮ મા સૂત્રમાં કહ્યું છે.

ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિ

[લેખક-શ્રી મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દરશર્ધ-વેદાંતભૂષણ]

આજ રાજકારણના કર્મચારીઓ ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિની ક્વચિત્ તે બારોબાર પ્રશ્ન કરે છે તે એટલેમુખી કે અન્ય દેશોની જનતાઓને પણ તેમાંથી ઘણી ઘણી પ્રેરણાઓ મળે એમ છે એમ તેઓ કહે છે.

એજ મુખે તેઓ ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિની નિદા પણ બારોબાર કરે છે તે એટલે મુખી કે કુળ, જાતિ, યાત્રિ, વર્ણ આદિ અનેક નિમિત્તોથી મનુષ્ય અને મનુષ્યવચ્ચે અસમાનતાનું વિષ પેદા કરી જનતામાં વિખવાદ ઉપજાવનારી સંસ્કૃતિ એજ છે એમ પણ તેઓ જોરથી કહે છે એટલુંજ નહિ પણ એ સંસ્કૃતિએ ઊભી કરેલી અસમાનતાને સુધારા-વધારા કે નવા ધારાથી નાબુદ કરવા તેઓ વહેવામાં વહેલી તક ઝડપી લેવા તત્પર રહે છે.

હવે ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિના સંબંધની વાસ્તવિક સ્થિતિ તે એવી છે કે એ સંસ્કૃતિ ભારતવર્ષની જનતાને કોઈ રાજ્યના રાજ્યએ, રાજ્યસત્તાએ કે રાજ્યની ધારાસભાએ આપેલી નથી તેમજ કોઈ રાષ્ટ્રના પ્રમુખે કે રાષ્ટ્રસત્તાએ કે રાષ્ટ્રની ધારાસભાએ આપેલી નથી.

ભારતવર્ષની એ સંસ્કૃતિ ભારતની જનતાને ભારતવર્ષના એ ઋષિમુનિઓએ આપેલી છે કે જે ઋષિમુનિઓ તપ અને સમાધિના દિગ્ધ પ્રયોગોવડે ઝાતકરાપ્રજ્ઞાને પ્રાપ્ત થયેલા હતા.

સત્યનેજ ઝાત કહેવામાં આવે છે, પણ જુદીની ચાલવણીથી સિદ્ધ કરેલા સત્યને ઝાત કહેવામાં નથી આવતું.

સર્વોત્કૃષ્ટ પ્રત્યક્ષને ઉપજાવનારા સમાધિવડે સિદ્ધ કરેલા સત્યનેજ ઝાત કહેવામાં આવે છે.

જુદીની ચાલવણીવડે સિદ્ધ કરેલું સત્ય કદીક પણ અસત્ય કરવાનો સંભવ હોય.

સમાધિવડે સિદ્ધ કરેલું સત્ય કદીય અસત્ય ન કરે.

સમાધિના સુદૃઢ અભ્યાસવડે જે જુદિમાં ઝાતજ બરેલું હોય તે જુદિને ઝાતકરાપ્રજ્ઞા કહેવામાં આવે છે.

આવી ઝાતકરાપ્રજ્ઞાને પ્રાપ્ત થયેલા ઋષિમુનિઓએ આપેલી સંસ્કૃતિમાં અસ્પર્જેટલું પણ અનૃત હોવાનો સંભવ નથી તેથી એ સંસ્કૃતિના અનુસરણવડે જનતાનું દિત ન દિત થવાનો સંભવ હોય અને તેથી સર્વ દેશોની જનતાઓને તેમાંથી ઘણી સારી સારી પ્રેરણાઓ મળે તે કેવળ સ્વાભાવિક છે.

પણ એ સંસ્કૃતિમાં અસમાનતાનું વિષ ઉપજાવવાનો જે આરોપ ઝોઢાડવામાં આવે છે તે કોઈ રીતે સાચો ન હોય.

એમ છતાં એ સંસ્કૃતિમાં અસમાનતાના વિષને જે આરોપ ઝોઢાડવામાં આવે છે તે આરોપ ઝોઢાડનારાઓની જુદિમાં સમાનતા અને અસમાનતાનો યથાર્થ વિવેક ન હોવાથી જ એવો આરોપ ઝોઢાડવા તેઓ પ્રેરાયા છે એમજ માનવું જોઈએ.

વાસ્તવિક સ્થિતિમાં મનુષ્ય અને મનુષ્યવચ્ચે જેમ સમાનતા પ્રત્યક્ષ છે તેમ અસમાનતા પણ પ્રત્યક્ષ છે.

એ સમાનતા તથા અસમાનતા અન્ય કોઈએ નહિ પણ મનુષ્યનું સર્જન કરનારા સ્વિતાદેવેજ ઉપજાવેલી છે.

મનુષ્ય અને મનુષ્યવચ્ચેની પ્રત્યક્ષ થતી સમાનતા તથા અસમાનતા ખંતેને લક્ષમાં લઈને ભારતવર્ષની જનતાને ઋષિમુનિઓએ જે સંસ્કૃતિ આપેલી છે તે આપેલી છે.

ન્યારે આજ રાજકારણના કર્મચારીઓ મનુષ્ય અને મનુષ્યવચ્ચેની એકલી સમાનતાનેજ લક્ષમાં લઈને તે સંસ્કૃતિમાં સુધારાનધારા કે નવા ધારા કરવા માગે છે એવી સ્થિતિમાં આજના રાજકારણના કર્મચારીઓ યોગ્ય કરે છે કે અયોગ્ય કરે છે તે જનતાએ જોવાનું છે.

મનુષ્ય અને મનુષ્યવચ્ચે જે અસમાનતાઓ રહેલી છે તે સીધી રીતે સર્વે જનતાઓને પ્રત્યક્ષ છતાં આજની કેળવણીના સંસ્કારોવડે સંસ્કૃત થયેલા આજના રાજકારણના કર્મચારીઓ તો આજના વિજ્ઞાનશાસ્ત્રીઓ વિજ્ઞાનના ધોરણે એ અસમાનતાઓનો સ્વીકાર કરી પ્રસિદ્ધ ન કરે સાંસુધી એ અસમાનતાઓ રહેલી હોવાનું ન માને એ સ્વાભાવિક છે.

જોકે છેક સંવત ૧૯૫૬ના અરસામાં ડૉક્ટર લેન્ડસ્ટીનર નામના વિજ્ઞાન શાસ્ત્રીએ એકખીજા મનુષ્યોના લોહીમાં પણ અસમાનતા રહેલી હોવાનું પ્રસિદ્ધ કર્યું છે, એકલુંજ નહિ પણ ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિના મૂળ મંડાણરૂપ ચાર વર્ણની પેઠે મનુષ્યોના લોહીમાં પણ ચાર પ્રકારના બેદ હોવાનું જણાવ્યું છે જે પાછળથી ખીજા વિજ્ઞાનશાસ્ત્રીઓએ પણ કબુલ કર્યું છે.

અને ગુણ તથા કર્મને અનુસરીને વર્ણના વિભાગ કરેલા હોવાનું કહીને જે સમયે જે મનુષ્ય બ્રાહ્મણના ગુણ તથા કર્મવાળો જણાય તેને બ્રાહ્મણ જાણવો, જન્મથી જે બ્રાહ્મણ હોય તેનેજ બ્રાહ્મણ જાણવો ન ધટે એવું એવું પણ આજ જે કહેવાઈ રહ્યું છે તે સામે મેન્ડેલ નામના વિજ્ઞાનશાસ્ત્રીએ પ્રસિદ્ધ કર્યું છે કે મનુષ્યોના લોહીમાં રહેલી વિશિષ્ટતાઓ આનુવંશિક હોય છે એટલે કે માતાપિતાના લોહીની વિશિષ્ટતાઓ પ્રજામાં ઉતરતી આવે છે.

મેન્ડેલે પ્રસિદ્ધ કરેલા આ નિયમને અનુસરીને, જે બાળકના સંબંધમાં તે કાનું બાળક છે એવી શંકા ઊભી કરવામાં આવે છે તે બાળકના તથા તેનાં કહેવાતાં માતાપિતાનાં લોહીની સરખામણી કરીને તેનો નિર્ણય કરવાનું ચાલુ થયું છે.

આવી સ્થિતિમાં ભારતવર્ષના ઋષિમુનિઓને આપેલી સંસ્કૃતિમાં જે કાંઈ દોષ જોવામાં કે કહેવામાં આવે છે તે જોનારની કે કહેનારની મતિના દોષનેજ આભારી છે એવો નિર્ણય લેવા પૂરતી ચોખવટ આજનું વિજ્ઞાનશાસ્ત્ર પણ કરતું ચાલ્યું છે એમ અણુધર્મ આવે છે.

એવી રીતે ગુણો અને કર્મો પણ વર્ણવાર જુદાં જુદાં કેળવવાનું ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિમાં કહેલું છે તે આજના કર્મચારીઓને પસંદ પડતું નથી તેથી ગમે તે મનુષ્ય ગમે તે ગુણ કેળવી શકે તથા ગમે તે કર્મ કરી શકે એ તેમને ઈષ્ટ જણાય છે.

બ્રાહ્મણનેજ આચાર્ય થવાનો ઈર્ષ્યારો રહેવો ન જોઈએ, ક્ષત્રિયોનેજ જનતાના રાજા થવાનો ઈર્ષ્યારો ન રહેવો જોઈએ, વૈશ્યનેજ વેપાર કરવાનો ઈર્ષ્યારો ન રહેવો

જોમુએ આવા આવા વિચારોની આજ કમીઠોનોના સર્વ ક્ષેત્રોમાં અનિહિત સ્પર્ધા લેખી કરી છે તેવું ફળ જનતા પ્રસન્ન અનુભવી રહી છે.

આગતવર્ષની સંસ્કૃતિને દર્શાવનારા શાસ્ત્રો સુખાગ્રે સુરક્ષિત રહી શક્યા છે તેથી સંસ્કૃતિના સંબંધમાં શાસ્ત્રોને જ પ્રમાણમૂલ્ય માનવાં જોઈએ.

જનતા શાસ્ત્રોના આદેશોને યથાર્થપણે અનુસરી રહે એમ કરવા પુરતો જ રાજશાસનનો કે રાષ્ટ્રના શાસનનો ધર્મ હોવો જોઈએ.

રાજશાસનનો કે રાષ્ટ્રના શાસનનો મુખ્ય ધર્મ સાધુજનતાનું સંરક્ષણ અને દુષ્ટ જનતાનું દમન વા વિનાશ કરવાનો છે.

માટે રાષ્ટ્રમાં રાષ્ટ્રની સંસ્કૃતિ બરાબર જગત્રાપ્ત રહે, સાધુજનતા સુખમાં વસી શકે તથા દુષ્ટજનતાને રાષ્ટ્રની સત્તાનો સતન ત્રાસ રહ્યા કરે એ રીતે રાષ્ટ્રનાં કમોંતિ સંચાર કરવો એ રાષ્ટ્રના કર્મચારીઓનો સાચો ધર્મ છે.

ઋત્નભરાપ્રદાને પ્રાપ્ત ઋષિમુનિઓથી પણ પોતે ચડીપાતી યોગ્યતાવાળા છે એવા આડંબરને વથ વર્તી ઋષિમુનિઓએ પ્રવર્તવેલી સંસ્કૃતિમાં ડખલ કરવાનું સાહસ કરવું એ રાષ્ટ્રના કર્મચારીઓનું કામ નથી.

આ વાસ્તવિકતાને કહી છૂટવા સિવાય સાસ્ત્રિક પુરુષો પાસે અન્ય કોઈ સાસ્ત્રિક ઉપાય હોતો નથી અને સાસ્ત્રિક કથનુત્તી અવગણના કરવી સહેલી છે પણ તેનાં પરિણામો રિપમ હોય છે એ જોવાય તો સારું છે.

રાષ્ટ્રના કર્મચારીઓ જે આજ છે તે કાલ ન પણ હોય અને આજના કર્મચારીઓ રાખે છે તેટલો વિવેક પણ કાલના કર્મચારીઓ ન રાખે એ પણ ન જનવાજ્ઞેય નથી જણાવું વાસ્તવિક રીતે જનતાની યોગ્યતાપર એ સર્વનો આધાર છે અને જનતા બહુધા પરપ્રત્ત હોય છે તેથી કાળના બળે જે ચલું ધટવું હશે તે યશે.

ભારતવર્ષની જનતા પોતે પોતાની પ્રજા જ્યારે જોઈ બેસે છે તથા જર્નતાને દોરવણી આપનારાઓ પણ જ્યારે કોઈ અન્ય જનતાની આંખે જોતા થાય છે ત્યારે પણ ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિના આદિ સર્જક સવિતાદેવની દયાની પ્રાર્થના નિષ્ફળ જવી સમ્ભવતી નથી.

વચ્ચે કઈ કઈ વેટાળીયાઓ અને ઝંઝાવાતોમાંથી પસાર થઈને આજની સ્થિતિમાં આવી રહેલી ભારતવર્ષની જનતાપર એ કારણે દયા કરીને, જનતાનું સર્વોત્તમ હિત કરનારી ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિનો ભારતવર્ષની જનતામાં યથાર્થ પ્રચાર થાય અને ભારતવર્ષની જનતા તથા અન્ય દેશોની જનતાઓ પણ એ સંસ્કૃતિમાં રહેલા સદૃશ્યોનું દર્શન કરી એ સંસ્કૃતિમાં પાછી સ્થિર સ્થપાઈ રહે એમ કરવા જનતામાવના આદિ જનક સવિતાદેવની પ્રાર્થના કરીએ, અને ચિરંજીવ ઋષિમુનિઓ પણ તેમના સંતાનમૂલ્ય ભારતવર્ષની જનતાના અપરાધો સામુ ન જોઈ કેવળ દયાભાવથી તેને પાછી મૂળ સંસ્કૃતિમાં સ્થિર સ્થાપવાના ક્રમપર ચંપાને એવી પ્રાર્થના તેમને કરીએ.

શ્રીનાથચરિતામૃત તૃતીયપ્રવાહમાં આવનારાં પૂ. કૃપાનાથનાં દૃષ્ટાંતો

[સં.:—શ્રી. માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણા].

૨૨ વાંદરાની સાવધાનતા:—પોતાનું કદયાણુ ધન્યનારે પોતાનો જે વિચાર, વર્તન કે ક્રિયા ભવિષ્યમાં પોતાને હાનિકારક જણાય તે પ્રથમથીજ ત્યજવાં જોઈએ:—વાંદરાં પશુજાતિ છે, છતાં તે કેવાં સાવધાન છે? કૌવચની-બેરવની-શીંગપર ઝીણાં ઝીણાં કાંટા હોય છે તે જો શરીરના કોઈ ભાગપર અડી જાય તો સાં બહુ ચળ આવે છે. તે ભાગ વલુરી નાખે ને સાં લોહી નીકળે તોપણ તે ચળ શાંત થતી નથી. વાંદરાંને તેની ખબર હોવાથી તે ચોમાસામાં કૌવચના વેશનો કાંટો ફેંટલો ભુજ્યે કે તેને ઉખેડી ફેંકી દે છે. જો મુમુક્ષુઓમાં આવી સાચી જાગૃતિ આવે તો તેનું ધન્યિત કદયાણુ તેને કેમ પ્રાપ્ત ન થાય? થાયજ.

૨૩ બકરીની હિંમત:—મોટાનો આશરો:—વગડામાં એક બકરીને કાંટો વાગતાં ટાળાથી છૂટી પડી ગઈ. તે ધીમે ધીમે ચાલતી હતી સાં સિંહનું પગલું તેણે જોયું. આસપાસ નજર કરી તો પાસેજ સિંહની બોડ હતી. તે ઘણી થાકી ગઈ હતી. તેનાથી ચલાતું નહોતું. હિંમત રાખીને તે સિંહના પગલા પાસે ખેસી ગઈ. એવામાં સિંહ આવ્યો. તેણે બકરીને પૂછ્યું. તું અહીં ક્યાંથી? મારી નાંખું. બકરીએ કહ્યું: આ પગલાને આશરે ખેડી છું. જેમ કરવું હોય તેમ કરો. સિંહ પગલું જોઈને બોલ્યો: આ તો મારું પગલું. તું મારા પગલાને આશરે ખેડી તો તને મારાથી કેમ મરાય? કહે, હવે તારે શું જોઈએ છીએ? બકરીએ કહ્યું: પગમાં કાંટો વાગ્યો છે તેથી ચલાતું નથી, તો મારા ઘણીને ઘેર ગામમાં પહોંચાડી દો. એવામાં સાંથી હાથી નીકળ્યો. તેને સિંહે પડકાર્યો: બ્રહ્મા રહે. બીશમાં, તને મારીશ નહિ, પણ એક કામ કર. આ બકરીને તારી પીઠપર બેસાડીને તેના ઘણીને સાં પહોંચતી કરી દે. તુરતજ હાથીએ તેને સુંઠથી બંધકીને પોતાની પીઠપર ચડાવી, ને તેના માલિકને સાં સુરક્ષિતપણે મૂકી આવ્યો.

સિંહ જેવું અતિ કૂર ગ્રાણી પણ જો આશરે આવેલને બચાવે છે તો પરમ-દયાળુ ને શરણાગતવત્સલ મહાપુરુષ અથવા શ્રીપ્રભુ પોતાનું શરણુ લેનારને કેમ ન તારે? તારેજ, પણ એ શરણુ સાચું હોવું જોઈએ. તેમાં અદ્વપ પણ અશ્રદ્ધા કે સંશય નજ હોવાં જોઈએ. વળી તેણે ધીરજ રાખવી જોઈએ. કસોટીને ખાતર વખતે દુઃખ ભોગવવાનો સમય પ્રાપ્ત થાય તોપણ તેણે ધીરજ ન છોડવી જોઈએ, કે અશ્રદ્ધા ન આણવી જોઈએ.

મનુષ્ય એ પ્રમાણે જો પરમકૃપાળુ પરમાત્માનું તથા તેઓશ્રીથી અલિન શ્રીત્રિય સ્વલનિષ્ઠ સદ્ગુરુનું શરણુ પ્રાપ્ત કરી તેઓશ્રીની આજ્ઞાનુસાર વર્તે તો તેનું અવશ્ય કદયાણુ થાય છે.

જડતા-અજ્ઞાન એ સર્વ દુઃખનું મૂળ છે:—કેટલાક મનુષ્યો તેમનાં પૂર્વકર્માનુસાર એવા જડ હોય છે કે તેમને દિનદુનિયાનું કંઈ જાન હોતું નથી. તેમને પ્રાપ્ત પ્રસંગની કે પોતાના કર્તવ્યની લેશ પણ ખબર પડતી નથી.

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન સમાચાર

(૧) વૈશાખ સુદિ ૫ શનિવાર તા. ૨૨-૪-૫૦ શ્રી શંકરાચાર્યજી જયંતી.
સવારે સ્થા. રા. ૯ થી ૧૦.

(૨) વૈશાખ સુદિ ૧૪ રવિવાર તા. ૩૦-૪-૫૦ શ્રીનૃસિંહજીજયંતી. સવારે
સ્થા. રા. ૧૦ થી ૧૧ વાગે.

આ બંને મહાપૂજનો માધવજીવન કાંદાવાડીમાં થશે.

શ્રિ. આનંદાશ્રમ મુમુક્ષુમંડળ-મુંબઈ

—[*]—

પાટોત્સવ પ્રસંગે નાથપ્રમુને વંદના

[લેખક.-શ્રી. કાનજી પુરુષોત્તમ દવે-વંથલી]

(સદા સસારમાં-એ રાગ)

જયનાથ પૂર્ણકામ બ્રહ્માનંદ મૂર્તિ,
હાંડ હું પ્રેમલાવે શ્રી મહેશ્વર નાથ મૂર્તિ

જયં ૧

સાખી

પૂર્ણ બ્રહ્મ પરમાત્મા, આપ મહેશ્વર નાથ;
ભારતવર્ષે પ્રકટિયા, ભક્ત બિહારણ કાજ.

શ્રુતિ સુપંથને વિસ્તારવા, સંકલ્પ ધારી.

જયં ૨

વિશ્વ વિષેનાં માનવી, ભૂલ્યાં શાસ્ત્ર સુપંથ,
ભવાદવીમાં ભાટકતાં, વિસર્થી સત્ય સુપંથ.

કૃપામય તેહને ઉગારવા, અટ બાહ્ય ગાલી.

જયં ૩

સાચો સત્યપથ સ્થાપવા, ભક્ત રક્ષવા કાજ;
સમિચ્છાનંદ પોતે પ્રભુ, કૃપાનાથ સાક્ષાત્

બહારે ધાયા વેગથી, સંસારત્રિવિધ તાપ હરવા.

જયં ૪

નિષિદ્ધ તિમિર વ્યાપ્તુ બધે, કાંઈ ન પાતી સૂઝ;
ધર્મ, નીતિ, વૈરાગ્યનાં, ઘટવા લાગ્યાં મૂલ.

પ્રગટ થ્યા નાથ પોતે, ધર્મનો દ્વંજ હાથ ધારી.

જયં ૫

જ્ઞાન, ભક્તિ ને વૈરાગ્યનો, સંગમ સાધી નિત્ય;
હયા ધર્મ આચારનો, ઉપદેશ કીધો સત્ય

કીધાં શુભ માર્ગગામી, સજ્જનો નિજ ચર્ણ સ્થાપી. જયં ૬

વહન વારંવાર હો, દક્ષિણામૂર્તિ મહેશ,
પ્રતિમામાં પૂજન કરું વંદું નાથ મહેશ.

કૃપાધન નાથ તારી લ્યો, શિશુ તવ બાળ જાણી. જયં ૭

—[*]—

શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ નાથભગવાન્નાં પ્રતિમાજીનો પાટોત્સવ

ગત ફાલ્ગુન સુદિ પના મંગળ દિવસે પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન્નાં પૂજ્ય પ્રતિમાજીનો પાટોત્સવ હોવાથી આ ઉત્સવમાં ભાગ લેવામાટે બહારગામથી કેટલાક ગુરુબંધુઓ અને અહેનો આવ્યાં હતાં. આજે પ્રાતઃકાલના દાઢા વાગે પૂજ્ય પ્રતિમાજીનું પેહશોપચાર વિધિ-વેક મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું, અને સાંજે જૂનાગઢના શ્રી. જનક ભટ્ટજીએ મોહનિત્ય આખ્યાન કર્યું હતું. રાત્રે આરતી થયા બાદ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ નાથમંદિરમાં આનંદાશ્રમના શાસ્ત્રીઓ તથા ઉપસ્થિત વિદ્વાન્ બ્રાહ્મણોએ વેદપાઠદ્વારા વસંતપૂજા કરી હતી, અને સારબાદ આનંદાશ્રમતરફથી સર્વે બ્રાહ્મણોનો દક્ષિણાદિથી સત્કાર કરવામાં આવ્યો હતો. પાટણુનિવાસી ડો. વામનરાય જટાશંકર વસાવડાતરફથી આજે એક લઘુ-રુદ્ર કરવામાં આવ્યો હતો, તેમજ તેમનાંતરફથી મિષ્ટાન્ન ભોજનાદિ આપવામાં આવ્યું હતું. બીજે દિવસે પૂ. શાસ્ત્રીજી પદ્મનાભભાઈએ સનાતનધર્મસંબંધે વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. તથા ભજનધૂન થયાં હતાં.

શ્રીગુરુદેવની સ્તુતિ

[લેખક:-શ્રી. રઘુનાથ ત્રિભુવનદાસ-મુંબઈ]

તવ ચરણ કમળ વંદુ, ગુરુ ત્રિવિધ તાપ હરજો.
હું ઘોર તિમિર પંથે, પ્રભુ જ્ઞાન દીપ ધરજો.
પશુભાવ દેવભાવો, વચ્ચે છે મારી સરહદ.
મનયુદ્ધ રોજ મચતાં, મદ મોહ દૂર કરજો.
નિષ્કામ સત્ય પ્રેમી, અદ્વૈત બ્રહ્મ એવા,
હૃદયે તમારી ભક્તિ, મસ્તક ચરણો વિષે હો.
મમ કર્મની ગતિનો, પ્રભુજી ન લેદ ઉકલે.
ગુરુ કદપવૃક્ષ પામ્યો, પામર હું પાપ હરજો.

— [*] —

મહાપૂજન:-શિવરાત્રિ નિમિત્તે તથા પાટોત્સવ નિમિત્તે, શ્રીઆનંદાશ્રમ-અમદાવાદ, પોરબંદર, લીંબુડા, મોજીદડ અને મુંબઈ આનંદાશ્રમ મુમુક્ષુસંકળમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનાં મહાપૂજનો થયાં હતાં.

— [*] —

શ્રીજાનંદાત્રય-સમાચાર

(માઘ માસ) ૫

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન—ગત મહાશિવરાત્રિના દિવસે પૂજ્યપાદ કૃપાનાયનું સૌ આનંદાત્રયવાસીઓએ મળીને મહાપૂજન કર્યું હતું.

અુખ્યભેટ—શ. ૧૧-૦-૦ વકીલ લુપતરાય છોટમલાલ-ભાવનગર. શ. ૧૧-૦-૦ શ્રી. ઉપેન્દ્રગિદ્ધજી માકોર, ચિ. અધિકુમારના જન્મદિવસ ભેટ-મુગર્ષ. શ. ૨૫-૦-૦ શ્રી. કેવળચંદ કાનજીભાઈ પારેખ-ગોંડલ. શ. ૧૦૦-૦-૦ સ્વ. શ્રી. મૂળજી પ્રાગજીના કલ્યાણુચૈ દર વરસે ભા. વહિ દના બ્યાજમાધી યાગ વગેરે મુઠે હા શેક પ્રાગજી દેવજી-ગોરખી. શ. ૨૩-૯-૦ શ્રી. મધુવનદામ સી. પરીખ-ગોધરા. શ. ૧૦-૦-૦ શ્રી લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ-પોરબંદર.

લઘુરુદ્ર ને રુદ્રાભિષેક.—શ્રી. હરજી કરચન-લીંછુડા રુદ્રાભિષેક ૧. એક લક્તમન-મુગર્ષ ૨ રુદ્રાભિષેક શ્રી. રવિચંદ્ર સોમેશ્વર-(૨ રુદ્રી)

મિષ્ટાન્ન ભોજન—શ. ૩૦-૧૦-૯ શ્રી હરજી કરચન-લીંછુડા શ. ૨૫-૩-૬ શ્રીમતી સવિતાબેન લલુભાઈ મુગર્ષ શ. ૨૫-૧-૦ સ્વ. કુંવરગહેન માધવજી-પોરબંદર-વાગાના આત્મકલ્યાણુચૈ ભોજન. હા શ્રી પ્ર જ. લદ્દ-રાણાવાવ

યાજ્ઞ—શ. ૧-૪-૦ શ્રીમતી નિર્જયકુંવરબેન-વડોદ શ. ૧-૦-૦ શ્રી મોહનલાલ છોટાલાલ-જત્રાલ અદન ધરવામટે શ. ૧૧-૦-૦ શ્રી મોહનલાલ મૂળજી દવાવાગા-મુગર્ષ શ. ૧-૪-૦ શ્રી. પ્રાણજીવનદાસ વિ. મુવ-મુંગર્ષ શ. ૧૧-૦-૦ શ્રી. ભગવાનજી મનુભાઈ ચદારાણા-મુંગર્ષ. શ. ૧-૪-૦ શ્રી. મૂળજી સવજી શ. ૧-૪-૦ શ્રી. મણિમેન વીરજી-જૂનાગઢ. શ. ૨-૮-૦ શ્રી અજિતરાય હ. પારેખ. જન્મદિવસ નિમિત્તે ૧ યાગ. શ. ૧-૪-૦ પૂ શ્રી સદાનંદજી શ. ૧-૪-૦ પૂ. શ્રી. ચિદાનંદજી શ. ૧-૪-૦ શ્રી હરજી કરચન-લીંછુડા. શ. ૧-૪-૦ શ્રી. દવાગજી કલ્યાણજી-અમદાવાદ શ. ૨-૮-૦ શ્રી. જયશંકર જગજીવન-જૂનાગઢ. ૨ યાગ. શ. ૧-૪-૦ શ્રી કાળિદાસ ધરમશી-કાલકો. શ. ૫-૪-૦ શ્રી ચંદ્રસિંહ જયવતસિંહ-કુતિયાણા ૪ યાજ્ઞ. શ. ૧-૪-૦ શ્રી અનંતપ્રસાદ અંબાશંકર જોશી-આનંદાત્રય જન્મદિવસના યાગ. શ. ૧-૪-૦ શ્રી ગોરધનદાસ જાદવજી-મુંગર્ષ. શ. ૫-૦-૦ સ્વ. મગનલાલ ગણાભાઈ-રાજકોટ યાગ. શ. ૧-૪-૦ શ્રી મૂળજી કાળા લહી-ખીતખા. શ. ૧-૪-૦ એક લક્તમન-મુંગર્ષ. શ. ૧-૪-૦ શ્રી મગનલાલ રામજી જોશી-નવાગામ. શ. ૨-૮-૦ એક લક્તમન-મુંગર્ષ. દુધપાકનો યાગ. શ. ૧-૪-૦ ત્રિવેણીમેન-અમદાવાદ શ. ૨૦-૦-૦ શ્રી. કેવળચંદ કાનજીભાઈ પારેખ-ગોંડલ, શિવરાત્રિના દવાકારના. શ. ૩-૦-૦ શ્રી. ચત્રજી બીમજી દવે યાગ. શ. ૫-૦-૦ શ્રી. લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ-પોરબંદર.

અખંડદીપક—શ. ૧-૪-૦ શ્રી અજિતરાય હરિદાસ પારેખ-મુંગર્ષ. શ. ૫-૦-૦ શ્રી. જીવન લવજી-ગજકોટ શ. ૦-૪-૦ એક લક્તમન

પરચુરણ મેદ

(સંવત ૨૦૦૬-આઘ સુદિ ૧ થી ૩૦ સુધી)

૩-૮-૦ શ્રી. નવનિતલાલ છગનલાલ-ગ્ગમનગર
હા. શ્રી. દયાળસિંહજી

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સુમુક્તમંડળ-મુંબઈમાં
શ્રીમકરસંક્રાંતિના દિવસે મહાપૂજન થતાં
મેદ:-

- ૬-૨-૬ એક ભક્તજન
૨-૦-૦ શ્રી. લાલજી લલાભાઈ
૨-૦-૦ ,, રૂપસિંહ હરિસિંહ
૨-૦-૦ ,, હરજીવન કેશવજી
૨-૦-૦ ,, પ્રેમજી અરજીભાઈ
૧-૦-૦ ,, ગુણવંતસિંહ ગ્ગમનગર
૧-૦-૦ ,, ગૌરીશંકર આધવજી
૧-૦-૦ ,, અગિતરણ હરિદાસ પારખ
૧-૦-૦ ,, ટોડરશી ગોવિંદજી
૧-૦-૦ ,, જમનાદાસ સંઘવી
૨-૦-૦ ,, બોધાભાઈ જોડાભાઈ
૧-૪-૦ ખેન લલિતાખેન
૧-૦-૦ શ્રી. લીલાધર ગોવિંદજી
૦-૮-૦ ,, લીલાધર વલ્લભદાસ
૧-૦-૦ ,, લાલુચંદર હરિશંકર
હા. રોડ દામોદરદાસ માધવજી
૧-૦-૦ ,, નાગરદાસ હરખજી સંઘવી
૮-૦-૦ ,, લીજી આનંદાશ્રમમાં યથેચી
શ્રીગર્યંતિના મહાપૂજનની મેદ
૧-૪-૦ ,, હરજી હરજન
૧-૦-૦ ,, દેવચંદરભાઈ-ભીડોરા
૦-૪-૦ ,, આપર મુળી રાણા
૦-૨-૦ ,, સમેગાના ખાવાજી
૦-૨-૦ પરચુરણ
૦-૮-૦ શરદપૂજનના મહાપૂજનની મેદ
૦-૪-૦ શ્રી. દેવચંદરભાઈ
૧-૦-૦ ,, લીલાધર દેવજી
૧-૦-૦ ,, ગોવિંદ મેપા

૦-૩-૬ ખેન જીવીખેન વિગેરે

૦-૨-૦ શ્રી. રાધુભાઈ

૦-૨-૦ ,, હરશનભાઈ

૦-૨-૦ ,, કીશનભાઈ

૦-૭-૬ પરચુરણ

૨-૮-૦ શ્રી. મૂળજીભાઈ સવજી તથા મણિખેન
વીરજી-નકુકુલ

૦-૮-૦ ,, હરજીશંકર નરભોરામ પડીયા-
મુંબઈ

૧-૪-૦ ,, સદાનંદજી

૧-૪-૦ ,, ચિદાનંદજી

૫-૦-૦ ,, ચિદાનંદજી-ગ્ગનાગડ

૧-૪-૦ ખેન સુખજીખેન-ખીલખા

૧-૪-૦ શ્રી. દયાળજી કેશવજી-અમદાવાદ

૬-૮-૦ ,, બાસ મંગળપ્રસાદ માધવજી-
અમદાવાદ-નિલદાનના

શ્રી લીજી આનંદાશ્રમમાં કાર્તિક સુદિ ૧ની
પૂજનમેદ:-

૧-૦-૦ શ્રી. બીમા મેપા

૧-૦-૦ ,, હરજી લીલાધર દેવજી

૧-૪-૦ ,, હરજી હરશન

૧-૦-૦ ,, દેવચંદર શામજી

૩-૧૩-૦ બંધુઓ તથા બહેનો તરફથી

૧-૪-૦ શ્રી. હરજી હરસન-લીજી

૧-૬-૦ જંજીસરમાં શ્રી. અંબાલાલભાઈ તથા
શ્રી. તાપીશંકરભાઈ વિગેરે તરફથી
મકરસંક્રાંતિના પૂજનની મેદ

૨-૦-૦ શ્રી. ચંદ્રસિંહજી ગ્ગમનગર-કુતિયાજી

૦-૧૩-૬ પરચુરણ

૧-૮-૦ શ્રી. મોરારજી આધવજી-અટીઆ

૦-૪-૦ ,, મગનલાલ રામજી જોશી

૮-૫-૦ ,, ગુણવંતસિંહ ગ્ગમનગર-મુંબઈ

૦-૪-૦ ,, ચંદુલાલ દેવાચંદર

- ૧-૪-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી ચંદાગણના
દત્તજયંતિની મેટના
- ૦-૪-૦ ,, જટાશકર જગજીવન
- ૧-૨-૩ મોજદડ આનંદાશ્રમમા પરચુરણ
મેટ હા. શ્રી હરદત્ત જોશી
- અમદાવાદ આનંદાશ્રમમા આવેલી મેટ—
- ૧-૦-૦ ગં. સ્વ. જડીમેન-જોરાવરનગર
- ૧-૦-૦ અ. સૌ શાતાબેન ત્રિવેદી
- ૦-૪-૦ શ્રી ડનૈયાલાલ ત્રિવેદી
- ૦-૪-૬ મકરસંક્રાંતિની પરચુરણ મેટ
- ૮-૮-૦ સ્વ. ભાષલાલ નાનાલાલ ચાંદિક
તરફથી પોપના યાગના ૬ શ્રી
જમર્યાકર મયારામ બટ
- ૫-૦-૦ શ્રી. ભાઈરાજ ગૌરીશકર દવે-અમદાવાદ
- ૫-૦-૦ ,, અંતરરાય ભાઈરાજકર-જૂનાગઢ
- ૦-૫-૦ બેન દેવકુવરબેન પ્રભુગમ-ખામલા
- ૨-૦-૦ શ્રી લક્ષ્મીરાજકર લાલજી-પોરબંદર
- ૫-૦-૦ , જીવણ લવજી-રાજકોટ
- ૧-૦-૦ ,, રાજેન્દ્રલાલ ઝવેરીલાલ-ખીલખા
- ૧-૪-૦ ,, ભગવાનદામ ભાણુજી-કુતિયાણા
- ૨-૦-૦ , શાંતિલાલ ધનેશ્વર-જૂનાગઢ
- ૧-૪-૦ પરચુરણ
- ૦-૪-૩ શ્રી દામોદર માધવજી-ભાડુપ
- ૫-૦-૦ ,, માધવલાલ મગનલાલ-ખીલેપાલ્લી
- ૧-૦-૦ ,, મધુવનદામ સી. પરીખ-ગોધરા
શ્રીમીલખા આનંદાશ્રમમા શ્રી મહા-
વિવગત્રીના દિવસે મહાપૂજન યતા
મેટ
- ૧-૦-૦ શ્રી અનિલરાય હરિદાસ પારેખ

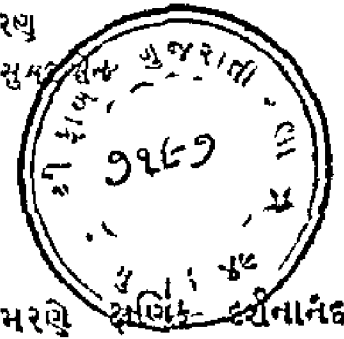
- ૧-૦-૦ શ્રી. સદાનંદજી
- ૦-૪-૦ કસ્તુરબેન વ્યાસ
- ૦-૪-૦ પૂ. ધ. ધર્મપ્રકાશજી
- ૧-૦-૦ શ્રી મધુવનદાસ સી. પરીખ
- ૦-૮-૦ ,, જટાશકરભાઈ
- ૧-૪-૦ ,, માણેકલાલ નાનજી ચંદાગણ
- ૦-૪-૦ ,, શાસ્ત્રી દયારામભાઈ
- ૦-૪-૦ ,, હરજી કરશન
- ૦-૨-૦ ,, લલિતપ્રસાદ જોશી
- ૦-૪-૦ પૂ. ધ. દલપતરામજી
- ૦-૨-૦ શ્રી અનંતપ્રસાદ તથા નિરંજન
- ૦-૪-૦ ,, અમાશકર નાનજી જોશી
- ૦-૨-૦ ભગવતીબેન
- ૦-૮-૦ સવિતાબેન
- ૦-૨-૦ ધુમ્નીબાઈ
- ૦-૪-૦ ઉર્વશીબેન તથા સુધાબેન
- ૦-૪-૦ ત્રિવેણીબેન-અમદાવાદ
- ૦-૪-૦ સૌ જગાઓરી જોશી
- ૧-૦-૦ બેન મણિબેન ત્રિવેદી
- ૧-૦-૦ ,, મયાકુવરબેન જોશી
- ૦-૨-૦ ,, ત્રિવેણીબેન
- ૦-૧-૩ પરચુરણ
- ૮-૫-૩ શ્રી ગતિલાલ મનોગદામ
- ૧-૦-૦ ,, મોગજી ઝોધવજી
- ૦-૮-૦ ,, વકીલ નૂળશકર ઝાંજી
- ૦-૪-૦ મણિબેન અડીઆ
- ૦-૭-૩ પરચુરણ
- ૦-૮-૦ બેન સુમતીબેન

—[*]—

આનંદ ઉદ્ગાર

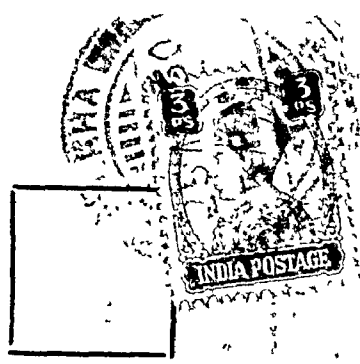
શ્રીનાથપ્રભુની વાતસલ્યભાવનાના અનુભવસ્મરણે અનુભવાય અને એ પરમાનંદનો લહાવો લેવા દીલ પ્રેરાય
ચુનીલાલ હરદીશનદાસ-વલસાડ

—[*]—

Reg. No. B. 3087.

સને ૧૯૫૦ તા. ૨૫ માર્ચ

સનાતનધર્મપ્રચારપ્રવૃત્તિ

શ્રીસદ્ગુરુ પરમાત્માનો, પરમકલ્યાણ-
કર સંદેશ જિજ્ઞાસુ જનતાને મળી શકે
એ શુભ હેતુથી પૂ. સ્વામીજી સદાનંદજી
તથા પૂ. સ્વામીજી ચિદાનંદજી ચણાજી,
સાવરકુંડલા, ઠસા જંકશન, અમરેલી
તથા ધારી આદિ સ્થળોએ ફર્યા હતા,
અને જિજ્ઞાસુ જનતામાં ધાર્મિક ભગ્યુતિ
લાવવામાટે પ્રયત્ન કર્યા હતા.

લિ. નર્મદાશંકર ત્રિ. પંચોળી

શ્રીઆનંદાશ્રમ, પો. બીલખા-(સૌરાષ્ટ્ર)

તરફથી

પ્રગટ થતું ધાર્મિક આસિક પત્ર

(Saurashtra-India).

P. O. Bilkha

આનંદાશ્રમ

૫૦૧ શ્રી. કાર્લસ ગુજરાતી મલા

નં ૩૬૫, વિદ્યુલભાઈ રોડ, કાંચિસલેન

સુંબઈ ૪

શ્રી.

મહાપૂજન સમાચાર

જૂનાગઢમાં શ્રી. પોપટલાલભાઈને લાં મહાશિવરાત્રિના પવિત્ર પર્વ પ્રસંગે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથજી
મહાપૂજન કરવામાટે સ્થાનિક ગુરુબંધુઓ ને બહેનો એકત્ર થયાં હતાં; અને વેદોક્ત
વિધિપૂર્વક મહાપૂજન કર્યું હતું.

આ પ્રસંગે પૂ. સ્વામીશ્રી ચિદાનંદજીએ “ મહાશિવરાત્રિના માહાત્મ્ય ” વિષે સંક્ષિપ્ત તથા
સુંદર વ્યાખ્યાન કર્યું હતું.

સારખાદ ભજન-ધૂન થયાં હતાં; અને આ રીતે સૌએ સાત્વિક શાંતિ ને આનંદ
અનુભવ્યાં હતાં.

લિ. નરેન્દ્રસિંહુ ઠ. ઠાકોર

વર્ષ ૧૮ મું

॥ ૐ ॥

ચૈત્ર

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

એપ્રિલ ૧૯૫૦

અંક ૧૧

સંવત્ ૨૦૦૬

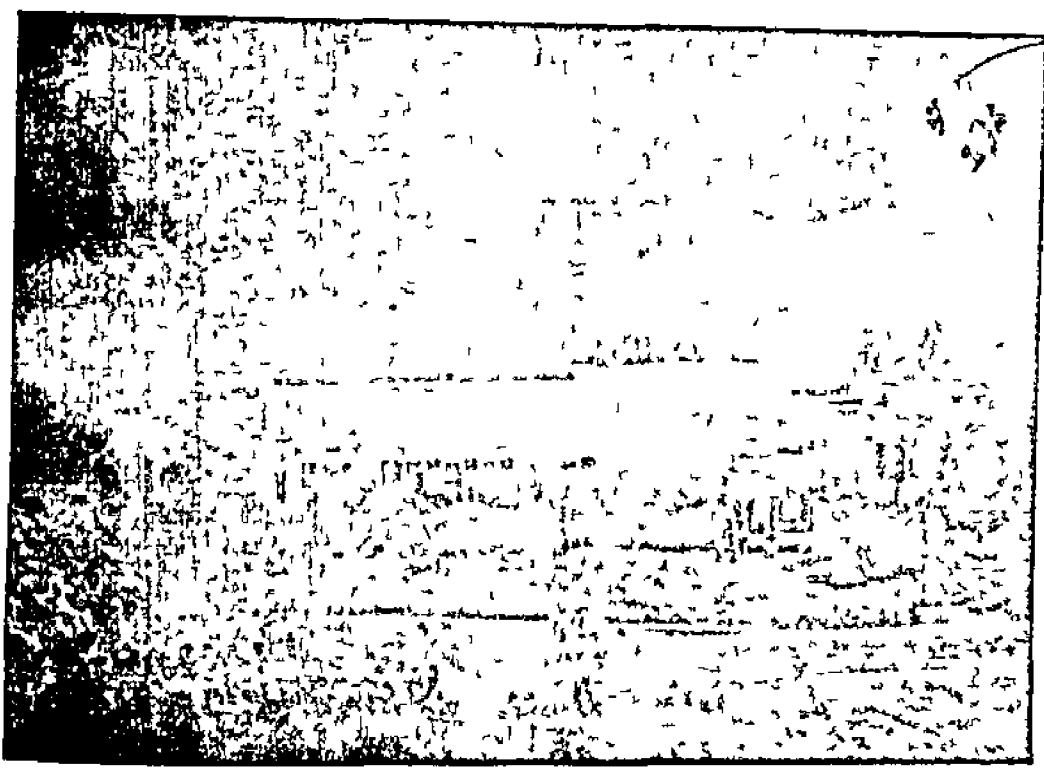

આનંદાશ્રમ

વાર્ષિક લેવાનું
પૈસા
૩૧-૧-૦-૦

પરદેશમાં
શિલિંગ ૨

શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા

સંસારસાગરાદ્યોરાત્સમુદ્ધરતિ માનવાન્ ।

નિકેતો નાથપાદાનાં આનંદાશ્રમ ઉજ્વલઃ ॥

આવાર્ય.—શ્રીનાથભગવાનના નિવાસધામભૂત ઉત્તમ આનંદાશ્રમ મહાશયેનાં
ધોર સંસારસમુદ્રમાંથી સારી ટે ઉદ્ધાર કરે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	મુમુક્ષુને.	૧૪૫
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૧૪૬
૩	ચમત્કાર	૧૪૮
૪	પત્ર અને પ્રત્યુત્તર.	૧૪૯
૫	હિંદુ કોડ બીલ.	૧૫૧
૬	શ્રીનાથચરિતામૃત તૃતીયપ્રવાહમાં આવનારાં પૂ. કૃપાનાથનાં દર્શનો.	૧૫૫
૭	ભજનની કળા.	૧૫૬
૮	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૧૫૭
૯	પરચુરણ ભેટ.	૧૫૮

આ માસમાં શ્રીબીલખા આનંદાશ્રમના ઔપધાલયનો લાલ ૫૦ બંધુબહેનોએ લીધો હતો. તેમ જ શ્રીદક્ષિણામૂર્તિ પુસ્તકાલયનો ૩૪ બંધુબહેનોએ લાલ લીધો છે.

જાહેરી

સૂચના:—લેખસંબંધી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ, બીલખા (સૌરાષ્ટ્ર) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેસાઈ, વેદાંતશ્રુતિ
ઠે. કરણપરા, શેરી નં. ૨૯, ચંદ્રજવન-રાજકોટ (સૌરાષ્ટ્ર)

મુદ્રણસ્થાન: શ્રીભગવતસિદ્ધિ પ્રેસિદ્ધિ લિમિટેડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.
માલિક: પારેખ કેવળચંદ્ર દાનજીભાઈ-ગાંધી. [ને. નં. ૧૪૪]

શ્રીલક્ષ્મણમૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન ન વિમેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કદાચી પણ ભય પામતો નથી.

તૈત્તિરીય-ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૮ મું]

સંવત્ ૨૦૦૬ ચૈત્ર

[અંક ૧૧ મે]

મુમુક્ષુને

[લેખકઃ—શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ વકીલ]

(રાગ—ઓધવજના સંદેશનો)

ઓળખજો અવિનાશી એકજ આતમા,
સચ્ચિત્ સુખનો સાગર છે ભરપૂર જો,
એને જાણે જગત્ સહુ જાણી જશે,
વિષયેન્ધ્રાને કરજો મનથી દૂર જો. ઓળખજો ૧

વિરાગવૃત્તિ અતિશય ઉરમાં ધારજો,
સત્યાસત્યનો નિર્ણય કરજો સાર જો;
પદ્ સંપત્તિ ન મોક્ષેન્ધ્રા સાધજો,
વેદાંત શ્રવણનો પ્રાપ્ત થશે અધિકાર જો ઓળખજો ૨

સદ્ગુરુચરણે અનન્ય પ્રીતિ રાખજો,
ભવસાગર તરવાનું ઉત્તમ નાવ જો;
મદ્દા ભક્તિ નિત્ય નવી વધારજો,
જન્મ ધર્યાનો અનુપમ લેજો દ્હાવ જો. ઓળખજો ૩

સતશાસ્ત્રોનું શ્રવણ નિત્ય કર્યા કરો,
 પછી તેના એકાંતે કરો વિચાર જો;
 આત્માકાર સ્થિતિનો વેગ વધારજો,
 જગદાકાર મતિનો કરીને બાધ જો. આળખજો ૪
 પંચભૂતનું કાર્ય જગત કહેવાય છે,
 વળી તેમાંથી ઉપજ્યા દેવો સર્વ જો;
 મલીનતા સઘળી આ દેહમાં ભરી,
 એ દેહનો ધરવો શાને ગર્વ જો. આળખજો ૫
 જગત સર્વ માયાનો મિથ્યા ભાસ છે,
 એણે ઢાંક્યું સદ્વસ્તુતું જ્ઞાન જો;
 નિત્ય પ્રભુમાં અડગ ભક્તિ દેવાવજો,
 દૂર થશે ત્રય-જગમાયા અજ્ઞાન જો. આળખજો ૬
 સત્ય વસ્તુ છે એકજ ચિદ્રથન આત્મા,
 એ સત્યથી સર્વે સત્ય મનાય જો;
 એક પ્રકાશે સર્વ પ્રકાશિત ભાસતું,
 એ દર્શનથી બીજું હેય મનાય જો. આળખજો ૭
 નિત્ય નિરંતર એ અવિનાશી જ્યોતિતું,
 હેતે ધરજો હૃદયકમળમાં ધ્યાન જો;
 દૂર થતાં અજ્ઞાન નિજાત્મ સ્વરૂપનું,
 પુનઃ પામશે એ અવિનાશી સ્થાન જો. આળખજો ૮
 શ્રીસદ્ગુરુએ કરુણાથી શુકદેવને,
 જે સમજાવ્યું તેનો છે આ સાર જો;
 ઉત્સાહ રાખી આચરશે જે આદર્શ,
 સુખે પામશે ભવસિંધુનો પાર જો. આળખજો ૯

—[*]—

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમત્રાથભગવાન]

બીજાની પંચાત મૂકી દઈ તમે તમારું મન સત્ત્વગુણવાળું ને શાંત રાખો.
 વાણીના નિગ્રહ ઘણામાં ઘણો રાખો.
 પોતાના બોલેલા વાક્યના અર્થનો બોધ સમજ્યા તમે પ્રયત્ન કરતા નથી.
 તેથી તમને તમારા બોલવાના દોષો સમજતા નથી.
 તમોગુણી આવેશને અંતર્યામીની પ્રેરણા ન સમજવી.
 નકામા બોલો બોલો કુતર્ક કરી પાપ બાંધવામાં મગ્ન થતો નથી,
 ખજૂ હાનિ થાય છે.
 તમે તમારી ચોગ્યતાની ખાત્રી કામ કરીને બતાવો.

ન બોલ્યામાં નવ ગુણ છે, માટે પ્રયોજન જેટલું નિર્દોષ બોલવાનો સ્વભાવ પાડે.

સૌની સાથે હળીમળીને વર્તા.

જેટલી સેવા થઈ શકે તેટલી રિધરમને સમજાવવા કહે.

ચીડીઆ સ્વભાવના કરતાં આનંદી સ્વભાવ સારો ગણાય છે.

“લઘુતાસેં હી પ્રભુ મીલે,” “લઘુતા ઝરે મન માની,” ક્યાદિ સજ્જનોનાં વચનો વિચારી બહુ નમ્રતા રાખે.

“નત્રા નિર્મલ તેની દશા, જેને હરિ હૃદયમાં વસ્યા;

પોતાના અવગુણને હણે, પરના તો હૃદયે નવ ગણે;

કોઈના દોષ ન દેખે કશા, નત્રા નિર્મલ તેની દશા.”

ઉત્તમ તિતિક્ષુએ પ્રારબ્ધકર્મથી પ્રાપ્ત થયેલા રોગાદિની નિવૃત્તિમાટે વ્યગ્ર મનવાળા થઈ સ્વેચ્છાએ ઉપાય ન કરવા, બીજાએ ઉપાય કરે તો તે કરવા દેવા, મધ્યમ તિતિક્ષુએ મનને સ્વસ્થ રાખી આતુરતાવિના સ્વેચ્છાએ સાર્વિક ઉપાય કરવા; અને દુર્નિષ્ઠ તિતિક્ષુએ મનને બની શકે તેટલું શાંત રાખી કરવા ઘટે તે યોગ્ય ઉપાય સ્વેચ્છાએ કરવા.

ઘણા જન્મોના શુભ પુરુષાર્થવડે બ્રહ્મજ્ઞાનને પામેલા જ્ઞાની મને (પરમાત્માને) પામે છે એવો તમે લખેલા શ્રીગીતાજીના શ્લોકનો અર્થ છે બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયા પછી તેવા જ્ઞાનીને પુનર્જન્મ થતો નથી એવો શ્રુતિ, સ્મૃતિ ને સુક્તિથી દઢ નિર્ણય થાય છે, માટે જ્ઞાની ઘણા જન્મોને અંતે પરમાત્માને પામે છે એવો એ શ્લોકનો અર્થ થાય નહિ.

આજસ તમોગુણમાંથી ઉપજે છે, ને શાંતિ સત્વગુણમાંથી ઉપજે છે મગર તથા સર્પાદિ નિદ્રા જેવી રિથિતિમાં પડેલાં દેખાય તે શાંતિને પામેલા ગણાય નહિ તે વેળા તેમનું મન તમોગુણમાં લય થયા જેવું હોય છે. આજસની પેઠે નિદ્રા પણ તમોગુણમાંથી ઉપજે છે.

જ્ઞાનના ભાવિપ્રતિબંધવાળાને તે જન્મમાં અનન્ય ભક્તિયોગનો પરિપાક થઈ જ્ઞાન થઈ શકે નહિ તેથી તે જન્મમાં તે સુક્તિ મેળવી શકે નહિ. ભાવિ-પ્રતિબંધ દૂર થયે બીજા કે ત્રીજા જન્મમાં તેને જ્ઞાનદ્વારા મોક્ષલાભ થાય.

અન્યના નિર્ણયક કલ્પિત દોષોનો આરોપ કરવાથી, ને નકામી બૂતકાલની જામણાઓનું સ્મરણ કરવાથી મનુષ્યનું મન તમોગુણથી ઘેરાઈ જાય છે, તેથી તે મનુષ્ય પોતાનો પ્રાપ્તવ્યવહાર યથાયોગ્ય કરી શકતો નથી ને પરમાર્થનાં સાધનો પણ યોગ્યરીતે સેવી શકતો નથી.

ધૂમાણથી ભરાઈ ગયેલા ઘરમાં જેમ કાંઈ સૂઝતું નથી, તેમ તમોગુણના ધર્મથી ભરેલા ચિત્તવાળાને પોતાના હિતાહિતનું ને બોલવાનું જ્ઞાન રહેતું નથી.

(ચાલુ)

ચમત્કાર

(લેખક:—પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન)

[નોંધ:—પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની અનુમતિથી સં. ૧૯૬૯ની સાલમાં અમદાવાદથી “યોગ” નામનું પાક્ષિક પ્રકટ થતું હતું. આ પાક્ષિકના તંત્રી અને પ્રકાશક સદગત હરિદાસ મેઘજી પારેખ હતા. આ “ચમત્કાર” નામનો લેખ તેમના પુત્ર શ્રીઅગ્નિતરાય હરિદાસ પારેખના સંગ્રહમાંથી સંપ્રાપ્ત થતાં પ્રકટ કરવામાં આવે છે.]

ધણા જીવાનીઆઓને ચમત્કાર જોવાની બહુ હોંશ હોય છે. યોગ ને મંત્રાદિવડે ચમત્કાર થાય છે એમ આપણા લોકોનો કેટલોક ભાગ માને છે. આ માનવું સર્વથા બૂલ્લભરેલું નથી, પણ ધણી જોના લોકોને ચમત્કાર દેખાડવામાં કાઠાઈ કે કોઈ પ્રકારની યુક્તિ પણ હોય છે, ને મંત્ર કે યોગનો તેમાં ઉપયોગ થયેનો હોયો નથી. સામાન્ય મનુષ્યો ન સમજી શકે આવા કાઠાઈ પ્રસંગની પ્રતીતિ કરાવવી તેને લોકોમાં ચમત્કાર કહેવામાં આવે છે. કોઈ મનુષ્ય સામા મનુષ્યના વિચાર કહી આપે, કાઠાઈ મનુષ્ય આકાશમાં ઊડે, કોઈ મનુષ્ય પાણી ઉપર તરે, કાઠાઈ મનુષ્ય કેટલાક દિવસ અન્નાદિનો આહાર ન કરે, કાઠાઈ મનુષ્ય પોતાના કેટલાક પાછડ્યા જન્મોનું સાચું કે જીકું વર્ણન કરે, કાઠાઈ મનુષ્ય ખીજાં માણસોના પાછડ્યા જન્મોનું સાચું કે જીકું વર્ણન કરે, કાઠાઈ મનુષ્ય સૂક્ષ્મસૃષ્ટિ વા સ્વર્ગ જોવાનું વર્ણન કરે, કાઠાઈ મનુષ્ય થોડા અન્નમાંથી ધણા મનુષ્યોને જમાડી દેવાનું કહે, કાઠાઈ મનુષ્ય ધૂળમાંથી રૂપીઆ કરી બતાવે, ને કાઠાઈ મનુષ્ય દૂર દેશની સાચી કે જીકી હકીકત કહી આપે ઇલાદિ ઇલાદિ લૌકિક દષ્ટિએ આશ્ચર્ય જેવી જણાતી ક્રિયાઓને ચમત્કાર ગણવામાં આવે છે. આ ચમત્કારો સલ છે કે અસલ છે તેનો વિચાર કરવાનું કામ પાછળ રાખી હમણાં આ ચમત્કારોનો મુમુક્ષુને કાંઈ પણ વાસ્તવિક ઉપયોગ નથી, વા એ ચમત્કારોથી તેણે કાંઈ પણ આશ્ચર્ય પામવાનું નથી, તે કહેવાય છે. મુમુક્ષુએ ઉત્તરોત્તર પોતાનું હૃદય વધારે પવિત્ર કરવું, વિવેકાદિ ચાર સાધનો પ્રાપ્ત કરવાં, અને શ્રવણ, મનન ને નિદિધ્યાસન કરવાં એજ તેનું મુખ્ય કર્તવ્ય છે. તેને સામાના વિચાર જણીને, આકાશમાં ઊડીને, પાણી પર તરીને, નિરાહાર રહીને, પોતાના કે ખીજાના પાછડ્યા જન્મો જણીને, સૂક્ષ્મસૃષ્ટિ વા સ્વર્ગને જણીને, થોડા અન્નમાંથી ધણા મનુષ્યો જમાડીને, ધૂળમાંથી રૂપીઆ કરી બતાવીને, કાંઈ પણ પ્રકારનું વાસ્તવિક પ્રયોજન સિદ્ધ કરવાનું નથી. આની ક્રિયાઓ લોકોને બતાવી તેમની પાસેથી માન કે દ્રવ્ય વા બંને પ્રાપ્ત કરવાની તેની ઇચ્છા હોય તો તે મુમુક્ષુજ નથી. લોકોની આગળ આવી ક્રિયા કરી બતાવે તે જ્ઞાની, યોગી કે અનન્ય ભક્તના નામને યોગ્ય તો ક્યાંથીજ હોઈ શકે? જેમણે પોતાના અંતઃકરણને પરમ પવિત્ર તથા પરમ એકાગ્ર કર્યું છે તેઓજ પરમતત્ત્વના જ્ઞાનવડે જ્ઞાની ચિત્તની વૃત્તિઓના નિરોધવડે યોગી, ને પરમાત્મામાં અગાધ ને વિશુદ્ધ પ્રેમવડે અનન્ય ભક્ત એવા નામને યોગ્ય ગણાય છે. જે ક્રિયાઓ અંતઃકરણની પવિત્રતા તથા એકાગ્રતા ધારવામાં ઉપયોગી ન હોય તે ક્રિયાઓ મુમુક્ષુઓને કરવા યોગ્ય કેવી રીતે ગણાય? જેમને કાંઈ પણ પારમાર્થિક સાધન કરવાની પ્રવલ ઇચ્છા હોતી નથી, જેમને યત્ન કર્યો વિના સિદ્ધ થઈ જવાની અર્થાત્ જ્ઞાની, યોગી કે સિદ્ધિવાળા થઈ જવાની ઇચ્છા હોય છે, જેમને સલાસલ વા રાક્ષાશક્યનો નિર્ભય કરવાની ઇચ્છા વા બળ હોતાં નથી,

જેમને આવી વાતો કરવા સાંભળવામાંજ રસ પડતો હોય છે, ને જેમને સહ્ય ભાવજુમાં આદર હોતો નથી એવા પામર અને વિષયી મનુષ્યો ચમત્કારોની વાતો વધારી વધારીને કહે છે. મામા અધરિત ધટના કરવાના સામર્થ્યવાથી હોવાથી માયામાથી મનુષ્ય ભુદિથી ન સમજી ગકાપ એવા ધણા બનાવે બને છે એ સહ્ય છે, પણ અમુક મનુષ્યે માયાના અમુક પ્રદેશનો જય કરી તેટલી માયાદ્વારા તે બ્યતિકર બતાવ્યો 'હનો કે નહિ, તેનો વિચાર મનુષ્યોનો મોટો ભાગ કરતો નથી, ને ધણી વેળા આધણી શ્રદ્ધાથી કર્ણોપકર્ણી અસહ્યની પરંપરા ચાલે છે. મુમુક્ષુને તો આ બધું જગતજ ચમત્કારગૂપ લાગે છે જ્યાં જ્યાં તેની દૃષ્ટિ પડે છે ત્યાં ત્યાં તેને ચમત્કારજ પ્રતીત થાય છે. (અપૂર્ણ)

—[*]—

પત્ર અને પ્રત્યુત્તર

પત્ર —આપનો ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિ વિષયનો લેખ આનંદાશ્રમ માસિક દ્વારજન માસમાં વાંચ્યો. તે પહેલાંના લેખો પણ કોઈ કોઈ વખત વાચવામાં આવે છે, મનનીય અને રાજકારણના કર્મચારીઓ (ભારતવર્ષના)એ વાચવાવિચારવા જોગ છે, પણ તેઓના કર્ણસુધી આ લેખો કેવી રીતે પહોંચે 'તેજ વિચારવા જોગ પ્રશ્ન છે.

આપ વિદ્વાન છે, રાજકોટ જેવા સૌરાષ્ટ્રની રાજધાનીના શહેરના વતની [છે] જેથી અનેક વિદ્વાનો વકીલો તથા કર્મચારીઓના પ્રસંગમાં આવતા હશે તો આવા લેખોનો વધુ પ્રચાર તેમજ તેનું ઇંગ્રીજ ભાષાંતર છપાઈ કર્મચારીઓના કર્ણ સુધી પહોંચે તેવો કેઈ સુયોગ થઈ શકે તો કરવા વિનંતિ છે.

હું તો એક સામાન્ય બ્યક્તિ છું જેથી આ બાબતમાં આપને ઉપયોગી થઈ શકું તેમ નથી જેથી નિરુપાય છું.

આ બાબત આશ્રમના બ્યવસ્થાપકને લખવાનો વિચાર કર્યો પણ તેઓશ્રી બીલખામાં જે કાંઈ કરી શકે તેના કરતા આપ વધુ કરી શકો એમ ધારું છું.

નં. ૧૬૫ બજારગેટ કોટ.

લી. આપના વિચારનો પ્રશ્નક

સુંબઈ તા. ૨૯-૩-૫૦

જે. પી. લાલુશાળી

પ્રત્યુત્તર —ભાઈશ્રી બલુશાળીજી,

ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિનો લેખ આપને ગમ્યો તે જાણી સંતોષ થયો છે.

ખીલ લેખો પણ આપ કોઈ કોઈ વખત વાંચ્યો હો એ જાણીને પણ પ્રમત્તતા થઈ છે.

આ અને આવા લેખો કર્મચારીઓને પહોંચાડવાની તથા વંચાવંચીની આપની તમજા જાણી પણ તે નકામી છે.

કર્મચારીઓ તો જનતાના પ્રતિનિધિઓ છે.

આજની જનતા જે છે તેનો તજો તો આજ પકી પાડે છે.

જનતા આ અને આવા લેખોમાં રસ લેતી થશે તો કર્મચારીઓને તો તેવો ચાલો પાડવો પડશે.

માટે જનતા આ અને આવા લેખો વાંચતી થાય એ દિશામાં આપ કાંઈ કરી શકો તો કરશો.

ભારતવર્ષમાં આજ પ્રત્યેક વ્યક્તિનું મૂલ્ય એકસરખું છે. આપ સામાન્ય વ્યક્તિ હશે છતાં તમને પણ એક મતનો અધિકાર છે અને અન્ય કોઈ મોટો વા અસામાન્ય વ્યક્તિ હશે તેને પણ એકજ મતનો અધિકાર છે. માટે આપને આપનું મૂલ્ય ઓછું આંકવા કોઈ કારણ નથી.

આ માસિક મુખ્ય કરીને આનંદાશ્રમના ઉપદેશનો જનતામાં પ્રચાર કરવાના હેતુથી કાઢવામાં આવે છે તેથી તેના કોઈ લેખના લેખકરૂપે લેખકનું નામ હોવા માત્રથી લેખકની કિંમત મૂળ લેખકના રૂપે આંકવાની નથી. લેખમાં સમાવેલો ઉપદેશ મૂળ તે આનંદાશ્રમનો છે. એ ઉપદેશને લેખના રૂપમાં મૂકવાનાં કાર્યમાં કોઈ ક્ષતિ હોય તે માત્ર લેખકની છે.

આનંદાશ્રમના પોતાના એટલે ભારતવર્ષનાં શાસ્ત્રોના ઉપદેશનો જનતામાં સાંસ્કૃતિક આવે પ્રચાર કરવા પૂરતીજ પ્રવૃત્તિ આનંદાશ્રમની છે.

ખીજી રીતે આનંદાશ્રમ પ્રત્યેક વ્યક્તિના વ્યક્તિ સ્વાતંત્ર્યમાં માને છે તેથી આનંદાશ્રમના ઉપદેશને જાણીને પણ પ્રત્યેક વ્યક્તિ તેની પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે વર્તન કરવા સ્વતંત્ર રહે છે એમ આનંદાશ્રમ માને છે.

પ્રત્યેક વ્યક્તિના પોતાના વર્તનને પરિણામે સાંપડતા સુખ તથા દુઃખ માટેની જવાબદારી પણ પ્રત્યેક વ્યક્તિની પોતાની છે.

એવી સ્થિતિમાં ભારતવર્ષનાં શાસ્ત્રોએ ચિંધેલો માર્ગ તેના ખરા સ્વરૂપમાં જનતાને જણાવતા રહેવા પૂરતી પ્રવૃત્તિનો આનંદાશ્રમે મૂળથી અંગીકાર કરેલો છે તેનાથી અધિક કોઈ બચકારની પ્રવૃત્તિનો આનંદાશ્રમ કે આનંદાશ્રમના કાર્યકરો અંગીકાર કરી શકે એમ નથી.

સ્વે સ્વે કર્મણ્યભિરતઃ સંસિદ્ધિ લભતે નરઃ ॥ પ્રત્યેક વ્યક્તિએ પોતાના વર્ણુ આદિને અનુસરીને કરવાના કર્મોનું નિર્માણ તથા પ્રકાશન પરમાત્માએ પોતે કર્યું છે, તે નિર્માણ તથા પ્રકાશનને અનુસરતું આનંદાશ્રમનું કર્મ આનંદાશ્રમ કરે છે.

તે નિર્માણ અને પ્રકાશનને અનુસરતું આપનું થતું કર્મ આપ કરો અને જનતાનું થતું કર્મ જનતા કરે તો પ્રત્યેક વ્યક્તિ તેના પોતાના પદમાં સંતોષપૂર્વક સ્થપાઈ રહે અને કોઈ પણ વ્યક્તિને અન્ય કોઈ વ્યક્તિની સ્વતંત્રતા પર આક્રમણ કરવાનો પ્રસંગજ ઉભો થતો ન પામે.

જનતા આજ જે સુખદુઃખ ભોગતી રહી છે તે જનતાએ કરેલાં પ્રાકૃત કર્મોનું ફળ ભોગતી રહી છે, હવે જે ભોગવશે તે તેણે આજ કરેલાં કર્મોનું ફળ હશે, તે સર્વની જવાબદારી જનતાની પોતાની છે.

જનતાને દુઃખ ભોગવતું ન પડે તે તેને સુખજ સુખ મળતું રહે એનાં કર્મોનું તથા તેનાં કર્મોના માર્ગનું દર્શન આ માસિકમાં કરાવાતું રહે છે તેના જનતા લાભ લે એટલુંજ ઇચ્છવા તથા કરવા જેવું છે.

હિંદુ કોડ બિલ

[લેખક-શ્રી. મહારાષ્ટ્રીદાસ ગાકુળદાસ દેરાઈ-વેદાંતભૂષણ]

વિરોધી તથા અવિરોધી એવા સર્વે પક્ષોની એક સર્વપક્ષી પરિષદ ગાકુળી હિંદુ કોડ બિલમાટે એ પરિષદની સંમતિ મેળવવાના વા એ પરિષદને સંમતરૂપ હિંદુ કોડ બિલને આપવાના હવે પ્રયાસો થતા ચાલ્યા છે એવા સમાચાર સાંપડે છે.

હિંદુના ઐટલે ભારતવર્ષની આર્યજનતાના સામાજિક જીવનના ચાલતા વ્યવહારોમા સુધારાવધારા તથા નવા ધારા કરવા હિંદુ કોડ બિલ રાષ્ટ્રની ધારાસભામાં મૂકાયેલું છે એ પ્રસિદ્ધ છે.

ભારતવર્ષની આર્યજનતાના સામાજિક જીવનના ચાલતા વ્યવહારો પરાપૂર્વથી ઐટલે પેઢી દર પેઢીથી ચાલતા આવેલા છે.

એ વ્યવહારોનું નિર્માણ કરનાર પ્રથમના કોઈ રાજા કે રાષ્ટ્રપતિ હતા કે કોઈ રાજાની વા રાષ્ટ્રની ધારાસભા હતી એવું નથી

એ વ્યવહારોનું નિર્માણ કરનાર મનુ, યાતુવલ્ક્ય, વસિષ્ઠ ને બાસ આદિ ઋષિઓ હતા એ પ્રસિદ્ધ છે.

મનુ, યાતુવલ્ક્ય, વસિષ્ઠ ને બાસ આદિ ઋષિઓ ઋષિસંતાને જે પામેલા છે તેઓ અંતઃપ્રજ્ઞાવાળા હોવાને કારણે પામેલા છે

સાધારણ રીતે મનુષ્યો બહિઃપ્રજ્ઞાવાળા હોય છે.

દેહ અને ઇન્દ્રિયોના સાલવડે સાંપડતી પ્રજ્ઞા બહિઃપ્રજ્ઞા કહેવાય છે.

દેહ અને ઇન્દ્રિયોવડે થનારી પ્રજ્ઞા દેહ અને ઇન્દ્રિયોને સન્મુખ થવાની યોગ્યતાવાળા તથા શક્યતાવાળા પદાર્થોની જ પ્રજ્ઞા હોય છે.

અને જે પદાર્થો દેહ અને ઇન્દ્રિયોની બહાર રહેલા હોય છે તે જ પદાર્થો દેહ તથા ઇન્દ્રિયોની સન્મુખ થવાની યોગ્યતાવાળા હોય છે.

તથા દેહ અને ઇન્દ્રિયોવડે થતી પ્રજ્ઞાને બહિઃપ્રજ્ઞા કહેવામાં આવે છે

જે પદાર્થો દેહ તથા ઇન્દ્રિયોની બહાર રહેલા ન હોય તથા તેથી જે પદાર્થો દેહ અને ઇન્દ્રિયોને સન્મુખ થવાની યોગ્યતા તથા શક્યતાવાળા ન હોય તે પદાર્થોની પ્રજ્ઞા દેહ અને ઇન્દ્રિયોના સાલવડે થવી સંભવતી નથી પણ ઉલ્લુ દેહ તથા ઇન્દ્રિયોથી વિરામ પામી ચોતાના ચેતન સ્વરૂપમાં સ્થિત થવાથી જ થવી સંભવે છે.

દેહ અને ઇન્દ્રિયોવાળા દેહીનું આ ચેતન સ્વરૂપ દેહ અને ઇન્દ્રિયોની અંતર હોય છે તેથી ચેતનસ્વરૂપમાંથી મેળવેલી પ્રજ્ઞાને અંતઃપ્રજ્ઞા કહેવામાં આવે છે.

દેહ અને ઇન્દ્રિયો સમૂત ઐટલે જન્મ પામીને ઉપસ્થિત થયેલાં હોવાથી મર્યાદિત સામર્થ્યવાળાં હોય છે.

દેહીનું ચેતન સ્વરૂપ અજન્મ ઐટલે સ્વર્વમૂ હોવાથી તેના સામર્થ્યને મર્યાદિત નથી

તથા દેહ અને ઇદ્રિયોવડે કરેલી બહિઃપ્રજ્ઞાનું તથ્ય પણ મર્યાદિત હોય.

દેહીના ચેતનસ્વરૂપમાં સ્થિત થઇને કરેલી અંતઃપ્રજ્ઞાના તથ્યને મર્યાદા ન હોય.

પણ દેહ અને ઇદ્રિયોમાં પોતાપણું કરી રહેલા દેહીને તેના ચેતન સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવી સહેલી ન હોય.

તથા સાધારણ રીતે સર્વે મનુષ્યોને અંતઃપ્રજ્ઞા હોતી નથી.

જે દેહીને દેહ તથા ઇદ્રિયોથી પૃથક્ પોતાના ચેતનસ્વરૂપનો વિવેક હોય તથા દેહ અને ઇદ્રિયોથી પૃથક્ પોતાના ચેતનસ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાની જેને આવડ તથા સામર્થ્ય હોય તેને જ અંતઃપ્રજ્ઞા હોય.

સૃષ્ટિના આરંભ સમયે દેહ તથા ઇદ્રિયોમાં સર્વવ્યંજન અધિક અંશમાં હોવાને કારણે તથા રજસનો અને તમસનો મેલ અત્યંત ઓછા અંશમાં હોવાને કારણે દેહીઓને પોતાના ચેતનસ્વરૂપનો વિવેક તથા તેમાં સ્થિત થવાની આવડ અને સામર્થ્ય અધિક અંશમાં હોય છે.

મનુ, યાજ્ઞવલ્કય, વ્યાસ ને વસિષ્ઠ આદિ પૂર્વજ પુરુષોને પોતાના ચેતનસ્વરૂપનો વિવેક તથા તેમાં સ્થિત થવાની આવડ અને સામર્થ્ય એ કારણે અધિક અંશમાં હોવાથી તેમને અંતઃપ્રજ્ઞા હતી.

જનતાના સામાજિક જીવનના કયા કયા બ્યવહારોનું કેવું કેવું ધોરણ વા બંધારણ રાખવાથી તેને આ લોકનું તથા પરલોકનું અલૌકિક સુખ સાંપડવું રહે એ તેમણે અંતઃપ્રજ્ઞાવડે જાણી જનતાને જણાવેલું છે.

આ ઋષિઓનાં વચનોને શાસ્ત્ર કહેવામાં આવે છે.

શાસનોનો સંગ્રહ શાસ્ત્ર કહેવાય છે.

આજ્ઞાતે શાસન કહેવામાં આવે છે.

જે વચનને અનુસરવાથી અનુસરનારનું અવશ્ય હિત વા કલ્યાણ થાય અને ન અનુસરવાથી ન અનુસરનારનું અવશ્ય અહિત વા અકલ્યાણ થાય તે વચન આજ્ઞા કહેવાય છે.

ઋષિનાં વચનો આજ્ઞારૂપ વચનો હોવાથી એ વચનોને શાસ્ત્ર કહેવામાં આવે છે.

શાસ્ત્ર કહે છે કે દેહીનું મૂળ રૂપ ચૈતન્ય હોવા છતાં જડ દેહમાં તથા ઇદ્રિયોમાં જે તેનો દેહીભાવ થાય છે તે કેવળ માયાવડે થાય છે.

માટે દેહ તથા ઇદ્રિયોના સ્વભાવ ધર્મોને ન અનુસરીને જે માર્ગે તે પાછો તેનાં મૂળ ચૈતન્ય સ્વરૂપને પામી રહે એ માર્ગ તેણે પકડવો જોઇએ એ દેહીનો મુખ્ય નિર્ણય છે.

તથા તથી દેહ અને ઇદ્રિયોની સ્થિતિપર્યંત દેહ તથા ઇદ્રિયોના સ્વભાવધર્મોને અનુસરતાં, જે તેણે ભોગ ભોગવવો થાય તથા તે ભોગના સંપાદન માટે જે કર્મો કરવાં થાય તે સર્વ પણ એ મુખ્ય ધર્મવડે નિયંત્રિત રહેવાં જોઇએ.

એટલું જ નહિ પણ દેહીઓ અનેક હોવાથી તથા સર્વે દેહીઓનું મૂળ સ્વરૂપ

એકજ એતન્ય હોવાથી સર્વે દેહીઓનું પરસ્પરના બચ્ચારોનું પણ એ મુખ્ય ધર્મવડેજ નિયંત્રણ રહેવું જોઈએ.

જો એમ કરવામાં ન આવે અને સર્વે દેહીઓ પોતપોતાના દેહ તથા ઇદ્રિયોના સ્વભાવનેજ અનુસરતાં ભોગો ભોગવવામાં તથા ભોગો સંપાદન કરવાના કર્મોમાં સ્વચ્છ વર્તે તો મૂળ એતન્યસ્વરૂપને પામવાનું તો માડી વાળવું પડે પણ સર્વેના દેહીરૂપોનો નિર્વાહ થવો પણ શકામાં પડે.

સર્વે દેહીઓમાં આ લોકના તથા લોકાંતરના સર્વે દેહીઓનો મમાવેશ થાય છે પૃથ્વી આ લોકના મનુષ્યદેહીઓથી ભિન્ન ખીજ દેહીઓને આ વિવેક કરવા પૂરતો તથા તેને અનુમરવા પૂરતો સુદ્ધિનો તથા અન્ય ઇદ્રિયોનો આવશ્યક વિશ્લેષ ન હોવાથી તેમના પ્રતિ તો શાસ્ત્રની કાંઈ આજ્ઞા પ્રવર્તતી નથી.

પણ આ લોકના મનુષ્યદેહીઓ તથા લોકાંતરના દેવપિતૃઆદિ દેહીઓ શાસ્ત્રની આજ્ઞાઓને અનુસરી શકે એમ હોવાથી તેમના પ્રતિ ઉપર કહેલા હેતુને અનુસરીને શાએ કહેલી રીતે જીવન જીવવાની શાસ્ત્રની આજ્ઞાઓ પ્રવર્તેલી છે.

શાસ્ત્રની આ આજ્ઞાઓને અનુસરીને ભારતવર્ષની જનતામાં પરાપૂર્વથી પેઢી દર પેઢી બક્ષિતગત તથા 'માર્માંગિક' જીવન જીવાતું ચાલ્યું હતું.

તે કેટલોક સમય થયા વિદેશી જનતાઓના આક્રમણ આદિ કારણોથી ચિથિલ થતું ચાલ્યું.

શાસ્ત્રનું પરિશીલન અશક્ય જેવું થતાં રૂઢિથી જેટલું પાળી શકાયું તેટલું પગાતું ચાલ્યું.

એમ થતાં હેલા અમૃજ જનતાના આધિપત્ય નીચે ભારતવર્ષની જનતાને જે પ્રકારનું વિનયન મળ્યું તે પ્રકારના વિનયનથી ભારતવર્ષનાં શાસ્ત્રોપ્રતિ ભારતવર્ષની જનતાનેજ ધૂણા ઉત્પન્ન થતી ચાલી.

આજ ભારતવર્ષપરથી વિદેશી શાસન ચાલ્યું ગયું છે પણ ભારતવર્ષના જે લોક-નાયકોના હસ્તક ભારતવર્ષનું શાસન આવી પડ્યું છે તે લોકનાયકો અમૃજ વિનયન લઈને લોકનાયકો થયેલા હોવાથી તેઓ ભારતવર્ષનું શાસન બહુધા વિદેશી શાસનને અનુસરતુંજ રાખી રહ્યા છે અને ભારતવર્ષના શાસ્ત્રના શાસનોપ્રતિ તેઓ ઉઘાડી કે ઢાંકેલી પણ એક પ્રકારની ધૂણા ધગવતા થયેલા છે.

ખીજ ખાલુ ભારતવર્ષની જનતાનો મોટો ભાગ આજ શાસ્ત્રના પરિશીલન કે પરિચયથી રહિત થયેલો છે, તેથી શાસ્ત્રની આજ્ઞાઓમાં રહેલા તથ્યને તે ન્હાતો નથી.

એવી સ્થિતિમાં વિદેશી જીવનની દ્રષ્ટિ ભારતવર્ષમાં પણ જીવન જીવાતું થાય એમ કરવા ભારતવર્ષના લોકનાયકને તથાપક (તત્પર) થવા છે.

કારણ કે વિનયન લેવાના વ્યધીજ તેઓ તો વિદેશી દમનુજ જીવન જીવતા થયેલા છે તથા તેથી તેઓ ભારતવર્ષની જનતાથી એક રીતે અલગ જેવી સ્થિતિમાં મુકાઈ ગયેલા છે તેથી જો સંમગ્ર રાષ્ટ્રમાં વિદેશી દમનું જીવન જીવાતું કાવચમાં આવે તો તેમનું

અભ્યપણું આપોઆપ નિવૃત્ત થાય એ હેતુથી લોકનાયકો હવે ભારતવર્ષની જનતાને કાયદો કરી વિદેશી ઢબનું જીવન જીવતા કરવા માગે છે.

વિદેશી ઢબના જીવનમાં સુખ્ય દોર આ લોકના સુખસગવડનો હોવાથી સ્વચ્છંદતા એ એ જીવનનો પાયો છે.

એ ઢબનું જીવન અન્ય દેશોમાં જીવાતું થયું સારથી આજસુધીમાં તેમાં રહેલા દોષો કાંક્યા રહ્યા નથી છતાં તે દોષો પ્રતિ લોકનાયકો દષ્ટિ કરતાં હવે સંકોચાય છે.

હવે કહેવામાં આવે છે કે અંગ્રીજ જનતાના શાસનસમયે હિંદુ જનતાના શાસ્ત્રે નિર્માણ કરેલા જીવનબંધારણમાં પાંચ છ સંસ્કરણો તો થઈ ગયાં છે અને હવેનું સંસ્કરણ ૭ છઠ્ઠું કે સાતમું થાય છે એટલે કે પ્રથમનાં પાંચ છ સંસ્કરણો થયાં તેમાં હિંદુ જનતાએ વિરોધ કરેલો નથી તો હવેના સંસ્કરણમાં વિરોધ ન ઉઠાવવો જોઈએ.

પ્રથમનાં સંસ્કરણો પ્રસંગે વિરોધ ઉઠાવેલો હોય છતાં ગણકારવામાં ન આવ્યો હોય એ ન બનવાજોગ નથી.

આ પ્રસંગે પણ ઉઠાવેલા વિરોધને ગણકારવામાં ન આવે એ પણ ન બનવાજોગ નથી.

પણ પ્રથમનાં સંસ્કરણો પ્રસંગે શાસન વિદેશી જનતાને હસ્તક હતું. તેણે કરેલાં સંસ્કરણો રદ કરી શાસ્ત્રે આપેલા મૂળ બંધારણને અનુસરવાનું કરાવવામાં સ્વદેશી શાસનના લોકનાયકોનું ગૌરવ છે, તેને સ્થાને તેઓ તે સંસ્કરણોને અધિક દબ કરનારું સંસ્કરણ હવે કરવા માગે છે તે સામે વિરોધ ઉઠાવવો તો ફીક છે પણ જનતા જો જનતાના આપમાં હોય તો એવા લોકનાયકોને પદબ્રષ્ટ કરવા સુધીનો પ્રયત્ન પણ થવો જોઈએ છે.

પણ ભારતવર્ષની જનતા આજ ભારતવર્ષની જનતાના આપમાં રહેલી નથી તેથી ઋષિઓએ આપેલા બંધારણમાં અને આજના લોકનાયકો જે બંધારણ આપવા માગે છે તે બંધારણમાં રહેલા અંતરને જોઈ શક્તી નથી અને વિવેકબ્રહ્માનાં ભવતિ વિનિપાતઃ, શતમુજઃ ॥ એ ન્યાયે વિનિપાતના ક્રમનો અંગીકાર કરતી ચાલી છે.

આજ મળનારી પરિષદમાં એક પણ વ્યક્તિ ઋષિની સંજ્ઞાની પાત્રતા ધરાવવાનો દાવો કરી શકે એમ સંભવતું નથી. એવી સ્થિતિમાં બહિઃપ્રજ્ઞાવાળી સમગ્ર જનતા ભેગી થઈને પણ નવું બંધારણ બાંધશે તે પણ જનતાના હિતમાં નહિ હોય.

એ પરિષદમાં જોયો ઋષિની સંજ્ઞાના હેતુને જાણતા હશે તેઓ તો ઋષિએ આપેલા બંધારણમાં તલભાર સુધારાવધારા કે નવા ધારા કરવામાં સંમતિ આપે એવો સંભવ નથી.

અને છતાં સુખ્ય પ્રધાને હિંદુ કોડ ગિલ પસાર કરી તેને ધારાનું રૂપ આપવા પ્રતિજ્ઞા કરી છે તેથી વિરોધમાં મત આપનારની સંખ્યા પ્રમાણમાં ઓછી હશે તથા તેથી અંતે ગિલ પાસ થઈને ધારાનું રૂપ લેશે એમ માનવામાં પણ કોઈ સંશય રહેતો નથી.

વાસ્તવિક સ્થિતિમાં આજની ગણતરી ધારાસભા પણ ઝડપથી છે તેથી તેમાં પક્ષની શિસ્તનો અપરાધ કરી ગિલ સામે વિરોધ કરવાની કોઈ ધૃષ્ટતા કરે એમ તો નથીજ પણ સર્વપક્ષી દ્વીને બોલાવેલી પરિષદ પણ બહુધા એકપક્ષી થવાનો સંભવ છે.

હિંદુસભા, સમાજવાદી તથા સામ્યવાદી આદિ જે ખીન્ન પક્ષો છે તે સર્વને આ બિલને લાગેવળગે છે તેટલી દૃઢતા રાષ્ટ્રસભા પક્ષનાજ પક્ષકારો ગણવા જેવા છે કારણકે તેઓ સર્વ પક્ષ બહિઃપ્રધાના ધોરણને અનુસરનારા છે.

અંતઃપ્રધાના ધોરણને અનુસરનારો માત્ર એક સનાતનધર્મવાદી પક્ષ છે. પક્ષ એ પક્ષનો કોઈ પ્રશ્નને કાંઈ અવાજ ઉપર આવે એટલી બહુમતિ એ પક્ષ ધરાવતો હોય એમ જણાતું નથી.

આવી સ્થિતિમાં એ બિલની વિરુદ્ધ કાંઈ કહેવું નિરર્થક છે એ જોઈ જણીને પક્ષ સ્વધર્મનાં પરિપાલનમાટે સમયે સમયે કહેવામાં આવ્યું છે ને આવશ્યકતા જણાશે લાંબુથી કહેવાતું રહેશે.

શ્રીનાથચરિતામૃત તૃતીયપ્રવાહમાં આવતારાં પૂ. કૃપાનાથનાં દૃષ્ટાંતો

[સં:—શ્રી. માણિકલાલ નાનણ ચંદારાણા]

૨૪ અજ્ઞાનતું એક દૃશ્ય—એક વાર એક માણસને ખીન્નએ ગાળ દીધે લપટાક મારી એટલે તે બોલ્યો કેમ બાઈ! તમારે બાધવું છે? ગાળ દીધી, ને થપાટ મારી છતાં બાધવામાં શું બાકી હતું કે તેણે પ્રશ્ન કર્યો?

માણસે સત્સંગવડે, સત્પુરુષની સેવાવડે, શાસ્ત્રવાચનવડે તથા સ્વધર્મ-પાલનવડે પોતાનું અજ્ઞાન ટાળવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

૨૫ વાંદરાની બોલી માન્યતા—અસાધનને સાધન માનીને પ્રયત્ન કરવાથી કાર્યસિદ્ધિ થતી નથી, પણ સાધનને સાધન માનીને તે સિદ્ધ કરવાથી કાર્યસિદ્ધિ થાય છે.—વાદરા અનુકરણ કરનારાં પ્રાણી છે શિયાળામાં મનુષ્યોને તાપતા જોઈ અગ્નિનો લાલ રંગ જણી તેઓ કેટલીકવાર લાલ ચણેડી અથવા ગરુનો ઢગલો કરી મનુષ્યની પેઠે ફરતા ફરતા તાપતા બેસે છે, પણ તેમ કરવાથી તેની ટાઢ ઉડતી નથી તે પ્રમાણે જ મનુષ્યો શ્રોત્રિય અને બ્રહ્મનિષ્ઠ મહાપુરુષ પાસેથી જાણ્યા વિના પોતાની મેળે ગમે તે સાધન કરવા માડે છે, અથવા પોતાની અવળી મતિને અનુસરી—અસાધનને સાધન માની, તેનું અનુકરણ કરવા માડે છે તે મનુષ્ય પોતાની ધારણા પ્રમાણે કાર્યસિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી, પણ જે મનુષ્યો સત્શાસ્ત્ર ને સુયુક્તિએને જાણનારા ને બ્રહ્મસાક્ષાત્કારવાળા અનુભવી મહાપુરુષ પાસેથી ઉપદેશ પ્રાપ્ત કરી, તેઓજાની આજ્ઞાનુસાર વર્તે છે તે મનુષ્યો પોતાના વાસ્તવિક કલ્યાણરૂપ મોક્ષને પ્રાપ્ત કરી શકે છે.

૨૬ ગધેડાની ભૂલ.—આ સમગ્ર વિશ્વ પરમાત્માની સત્તાવડે ચાલી રહ્યું છે. વિશ્વની ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ ને લય એમની સત્તાવડેજ ચાલે છે સકલ પ્રાણીઓ તેઓજાના સ્વરૂપની અંતર્ગત છે; છતાં જીવે અજ્ઞાનવશ થઈ પોતાને કર્તાશોકતા માને છે.

“સામગ્રી સર્વે હરિ તણી, સોગવે સંસાર,

મારું મારું તે કરી રહ્યા, તેણે આય છે માર.”

એક વાર એક કુંભાર પોતાના ગધેડા ઉપર શ્રીવિષ્ણુ, શ્રીમહેશ્વર આદિ
લિત્ર લિત્ર દેવોની મૂર્તિઓ લાવીને એક ગામથી ખીજે ગામ જતો હતો.
મૂર્તિઓ ખડુ સુંદર-ઘણી આકર્ષક હતી. તેમનું ગામની બજારમાંથી નીકળતું થતાં લોકો
દેવોને નમસ્કાર કરવા લાગ્યા. એ જોઈ ગધેડા ઉભો રહ્યો. કુંભારે કહ્યું: મૂર્ખ! આ
લોકો તને નમતા નથી. એ તો આ દેવોને નમે છે. તું શું કામ ઉભો રહે છે? તું
તારે ચાલવા માંડ. કુંભારના આ કથનની સાથે ગધેડાનાં પગ પર ડફરું પડ્યું, ને તે ઉતાવળે
ચાલવા લાગ્યો.

ઘણીવાર અમલદારો મિથ્યાભિમાન ને દંભવડે રાજની કે ઉપરીની સત્તાનો પોતાનામાં
આરોપ કરીને અન્યને દુઃખી કરે છે, ને પોતે પણ પાપભાગી થઈને પરિણામે દુઃખી
થાય છે.

મિથ્યાભિમાન ને દંભ એ આસુરી સંપત્તિ છે, ને તે સુમુક્ષુએ સૂક્ષ્મ-
દષ્ટિથી આત્મનિરીક્ષણ કરી ત્યજવા યોગ્ય છે.

—[*]—

મજનની કળા

[લેખક:—શ્રી ચંદુલા રતનસિંહ દરબાર-મેરાઉ (કચ્છ)]

(રાગ પરજ)

તન તંધુરાના તાર તંગ જે તાણે,
શુદ્ધ ભગતીના એ ભેદ સંત કો જાણે. ૧

મન મંજુરાને વાળ ભજનની લાળે
જો દેશે અવળો તાલ ભવદવમાં બાળે. ૨

હિલ રહાકડિયું મજબૂત સાજ ખડુ સારા,
તમે ગદા ચડાવી જ્યાન કરો પડકારા. ૩

દંઢ આસન નિદ્રા ત્યાગ વૃત્તિ સ્થિર રાખી,
ઘટ અંતરજ્ઞોત પ્રકાશ પશખંડ શુણ્ણ ફંશાખી. ૪

નર નવરા ને નાદાન અવર શું જાણે,
ચંદુલા ચેતન કોક મોજ ઈ માણે. ૫

શ્રીજ્ઞાનંદાશ્રમ-સમાચાર

(ફેબ્રુઆરી માસ)

શ્રીસદ્ગુરુ મહાપૂજન — શ્રી રામનવમીના દિવસે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું સૌ આનંદાશ્રમ-વાસીઓએ મળીને વિધિવત્ મહાપૂજન કર્યું હતું ત્યારબાદ શ્રી રામજયંતી સમયે શ્રી. માણેકલાલ નનાજી ચંદારાણીએ વ્યાખ્યાન કર્યું હતું.

લઘુરુદ્ર ને રુદ્રાભિષેક — શ્રી ગિરધરલાલ વિઠ્ઠલદાસ-કુડલા લઘુરુદ્ર શ્રી. વામનગાય જટાશંકર ડોકટર-પાટણ (લઘુરુદ્ર) એક ભક્તજન (રુદ્રાભિષેક ૨)

મુખ્યલેઠ — રૂ. ૧૨-૦-૦ એક ગૃહસ્થ તરફથી નિલદાન, હા શેઠ દામોદર માધવજી. રૂ. ૧૧-૦-૦ શ્રી રૂપસિંહજી હરિસિંહજી રાણા-મુમર્ષ. રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમભાઈ માસ્તર-ખીલખા રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી હરખલાલ મણિચકર-મુમર્ષ. રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રીમતી સવિતાબેન લઘુભાઈ-મુમર્ષ રૂ. ૫૧-૦-૦ વીરપુરવાળા ભગત બાપા ગિરધરરામ હરિરામભાઈનાં સુપુત્ર શ્રી જયસુખરામભાઈનાં લક્ષ પ્રસંગે

ભોજન — રૂ. ૧૫-૦-૦ રવિચંદ્રમેન હરજીવન-પોરબદર. શરતી ભોજન. રૂ. ૧૯-૮-૦ શ્રી. કેશવલાલ કરશનજી ઓઝા તરફથી સ્વ શ્રી કરશનજી પ્રાણજીવન ઓઝાના આત્મકથાણીયે શરતી ભોજન, યાજ તથા અખડ દીપમાળા આદિ માટે રૂ. ૨૬-૧૦-૦ શ્રી 'જગમોહનદાસ રમણિકલાલ કેશાણી-મુમર્ષ. ભોજન યાજના રૂ. ૪૪-૦-૦ પૂ. સ્વામી શ્રી સદાનંદજી તથા પૂ. સ્વામી ચિદાનંદજી તરફથી શાસ્ત્રી દયારામ મૂળજીના પુત્રના લક્ષપ્રસંગે ભોજનાદિ

યાજ. — રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી લક્ષ્મણ ગજ-જૂનાગઢ રૂ. ૧-૪-૦ શ્રીમતી મણિબેન અદીવા-ખીલખા. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી મોરારજી જગનલાલ-જૂનાગઢ રૂ. ૯-૦-૦ શ્રી દારફદાસ ભગવાનલાલ ડોકટર હસ્તે શરતી યાજ. રૂ. ૧-૧૪-૦ શ્રી. વિઠ્ઠલદાસ શ્યામજી-કુડલા. શરતી યાજ. રૂ. ૧-૪-૦ એક ભક્તજન-મુમર્ષ. રૂ. ૨-૮-૦ એક ભક્તજન-મુમર્ષ. રૂ. ૨-૦-૦ શ્રી. ચંદુલાલ ચક્રસાલ પાંડક-ગમભેષપુર રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી ડાહ્યાભાઈ મળજી-જાણુમર (યાજ ને દીપક) રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી માણેકલાલ નાનજી ચંદારાણી રૂ. ૧૦-૦-૦ શ્રી હરખલાલ મણિચકર પંડા-મુમર્ષ રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી પ્રભાચકર દયારામ-ખીલખા રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી પ્રાગજી દેવજી-મોરખી રૂ. ૭-૮-૦ શ્રી અરજણુ કરમણુ-મુમર્ષ (૪ યાજ). રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. લાલચંદ અમરશી-ઢાક રૂ. ૨-૮-૦ શ્રી. જટાશંકર જગજીવન (યાજ) રૂ. ૫-૦-૦ શ્રી. કરણસિંહ લાલમિહજી ઠાકોર (૪ યાજ).

અખંડદીપક. — રૂ. ૦-૧૫-૦ બેન સવિતાબેન-મુમર્ષ રૂ. ૧-૧૫-૦ શ્રી. હરખલાલ મણિચંકર-મુમર્ષ રૂ. ૦-૮-૦ અખંડદીપક શ્રી, પ્રાગજી દેવજી-મોરખી રૂ. ૧-૦-૬ શ્રી. અજિતગાય હરિદાસ પારખ-મુમર્ષ.

મુમર્ષ નિવાસી સ્વ રાજસીનાઈ જીવરામના પત્ની ગંગાસ્વરૂપ ડાહીમેન તરફથી આદીત્ય આસો તોલા ૧૩તો પૂજ્યપાદ કૃપાનાથની સેવામાં ઉપયોગાર્થે અર્પણ થયો છે, તેમજ એક ભક્તજન તરફથી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથના ત્રિરંગી ફોટાઓ બે હપ્તે પ્રતિ અર્પણ થયેલ છે.

ઔષધ માટે:—૩. ૧-૪-૦ શ્રી. હરખલાલ મણિસંકર પંચા-મુખર્ષી.

શ્રીમોહન:—આનંદાશ્રમમાં શ્રી. બીખાલાલ પ્રભુદાસ પારેખ તરફથી ચાલુ જિનાળામાં પાણીનું પરખ ચલાવવામાં આવે છે. આ માસમાં અહીં ચાલતા ઔષધાલયનો કામ ૧૧ માણસોએ લીધો છે, તથા રામનવમી નિમિત્તે મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ આનંદાશ્રમમાં સંસ્કૃત પાઠશાળા ચલાવવામાં આવે છે. અને તેમાં હાલ ૧૪ વિદ્યાર્થી લાલ લે છે.

અમદાવાદ-આનંદાશ્રમમાં રામનવમી નિમિત્તે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું મહાપૂજન કરવામાં આવ્યું હતું.

પરચુરણ મેટ

(સંવત ૨૦૦૬-શગણસુદિ ૧ થી ૩૦ સુધી)

૦-૨-૦ શ્રી. મા. ના. અંદારાણ	૦-૪-૦ શ્રી. કાનજીભાઈ દવેનાં પત્ની
૦-૨-૦ ખેન સુખજીભાઈ-ગ્રીલખા	૧-૦-૦ ખેન પ્રભાખેન
૦-૪-૦ „ અમુલાખેન-ખીલખા	૧-૦-૦ „ હરિયા લાલસિંહ
૨-૦-૦ શ્રી. પ્રાણદાસ જગજીવન	૧-૦-૦ „ ઋક્ષમણી ભાણુજી
૧-૦-૦ „ મહારાણીદાસભાઈ દેશાઈ	૧-૦-૦ „ લીલાવંતી જમનાદાસ
૧-૦-૦ „ કેશવજી ઝીણાભાઈ	૧-૦-૦ શ્રી. જમનાદાસ કેશવજી
જૂનાગઢમાં શ્રી. પોપટલાલ તારાચંદ વકીલને	૦-૨-૦ „ ઈશ્વરલાલ ચંદુલાલ
ધેર મહાશિવરાત્રિના મહાપૂજનની બેટ:—	૦-૨-૦ „ મધુ વસંતરાય
૧-૦-૦ શ્રી. કરજીસિંહજીભાઈ ઠાકોર	૦-૨-૦ ખેન વિમળા બાનુલાલ
૧-૦-૦ „ દયાળસિંહજીભાઈ ઠાકોર	૦-૪-૦ „ હંસા બાનુલાલ
૧-૦-૦ „ બાનુલાલ પોપટલાલ	૦-૪-૦ „ મણિખેન
૧-૦-૦ „ નરેન્દ્રસિંહ દ. ઠાકોર	૦-૮-૦ શ્રી. મોરારજી સી. મીરાણી
૧-૦-૦ „ પોપટલાલભાઈ વકીલ	૦-૮-૦ શ્રી. લાલજી ઝીણા
૦-૪-૦ „ જટારાંકર હીરજી	૧-૦-૦ „ દેવશંકર રામજી
૦-૮-૦ „ વિરસિંહ ઠાકોર	૦-૪-૦ „ ડાયાભાઈ જેઠાભાઈ
૦-૪-૦ „ ધરમશી જગનલાલ	૨-૧૨-૦ „ રૂગનાથસિંહ ભવાનસિંહ
૧-૦-૦ „ કેશવજી ઝીણાભાઈ	૨-૪-૦ ખેન મણિખેન-કુંતિયાણા
૧-૦-૦ „ જયચંદ જલેયર	૧-૮-૦ શ્રી. દલીચંદભાઈ ડાક્ટર
૦-૮-૦ „ કાનજીભાઈ દવે	૧-૦-૦ „ કુંદનલાલ પુંજાભાઈ
૦-૨-૦ ખેન ખેખીખેન મોરારજી	૦-૮-૦ „ મોરારજી જગનલાલ
૦-૮-૦ શ્રી. મોરારજી લાલજી	૧-૪-૦ ખેન મણિખેન અઢીયા
૦-૪-૦ „ મનસુખલાલ ગોપાળજી	૫-૦-૦ „ દવે બાગવત મૂળશંકર
૦-૧-૦ „ સસદેવ પ્રભુલાલ	૫-૪-૦ ઓક વાંકત-કરોંગી
૦-૮-૦ „ લાલજી ઝીણાભાઈ	૦-૮-૦ ખેન મણિખેન-માંડવા
૧-૦-૦ „ ઈશ્વરલાલ પોપટલાલ	૦-૫-૩ શ્રી. રતિલાલ મનોરદાસ

૧-૦-૦ એક ભક્ત-જોરાવરનગર
 ૧-૦-૦ બેન જડીબેન-જોરાવરનગર
 ૦-૮-૦ શ્રી. મગનલાલ રામજી જોશી
 ૦-૮-૦ બેન ઉમયાબેન
 ૦-૨-૦ શ્રી. જોહારામ મગનલાલ
 ૦-૨-૦ „ જગદીશ મગનલાલ
 ૧-૦-૦ „ જયચંદ બહેચર
 ૦-૪-૦ ધ દલપતરામજી
 ૦-૮-૦ શ્રી રામજી બહેચર
 ૦-૦-૦ „ હરજીસિદજી હોઝર
 ૦-૮-૦ „ મૂળચકર દાનજી વકીલ
 કાગળ્ય સુદિ ૫ પાટોતસવ નિમિત્તે મહાપૂજન
 બેઠા:—

૫-૦-૦ શ્રી. મહારાજીદાસભાઈ દેસાઈ
 ૧-૪-૦ „ દેવશંકર રૈયોમજી
 ૧-૦-૦ „ દાનજીભાઈ દવે
 ૧-૪-૦ „ અવતીલાલભાઈ-જૂનામઠ
 ૧-૦-૦ „ પૂ. સ્વામી સદાનંદજી
 ૧-૦-૦ „ નર્મદાચકરભાઈ પચોળી
 ૨-૦-૦ „ માણિકલાલ નાનજી અદારાજી
 ૨-૦-૦ „ જયચંદભાઈ વકોલ
 ૧-૦-૦ „ જટાશકર જગજીવન
 ૧-૦-૦ „ ભાગવતભાઈ-સાયલા
 ૧-૦-૦ „ અગ્નિતરાય હ. પારેખ
 ૧-૪-૦ „ મધુવનદાસ પરીખ-ગોધરા
 ૦-૨-૦ „ હરિલાલ દેવશંકર
 ૦-૮-૦ „ દયારામ શાસ્ત્રી
 ૦-૮-૦ „ માળી ગુલાબસિંહ
 ૫-૦-૦ બેન સુમજીબા-મીલખા
 ૦-૪-૦ „ અમુલબેન
 ૦-૮-૦ શ્રી. અંબાશકર નાનજી જોશી
 ૦-૨-૦ „ લલિતપ્રસાદ જોશી
 ૧-૦-૦ „ કજીસિદજી-હોઝર
 ૧-૦-૦ „ ચંચિકુમાર „
 ૧-૦-૦ બેન ગોદાવરીબેન લાલસિંહજી
 ૧-૦-૦ „ હરિના લાલસિંહ
 ૧-૦-૦ „ પ્રભાવતીબેન હોઝર

૧-૦-૦ શ્રી. નિરંજનકુમાર ઉપેંદ્રસિંહ
 ૧-૦-૦ „ રજુજીતસિંહ ખેનારસિંહ
 ૦-૮-૦ બેન વિમલાબેન બાલુલાલ
 ૦-૮-૦ „ હસાબેન બાલુલાલ
 ૦-૨-૦ ચિ નિરંજન તથા ભગવતીબેન
 ૧-૦-૦ „ પૂ. ચિદાનંદજી સ્વામી
 ૦-૮-૦ બેન સતિતાબેન
 ૦-૨-૦ „ ઉર્વશીબેન
 ૦-૨-૦ „ સુધાબેન
 ૧-૦-૦ „ પાર્વતીબેન-વથલી
 ૦-૪-૦ „ ત્રિવેણીબેન-અમદાવાદ
 ૦-૨-૦ ચિ અનંતપ્રસાદ અંબાશકર જોશી
 ૦-૪-૦ બેન ત્રિવેણીબેન
 ૦-૮-૦ „ નાનુભાઈ જીજી
 ૧-૦-૦ શ્રી લાલજી જીજીભાઈ
 ૧-૦-૦ બેન મણીબેન-અઢીયા
 ૧-૦-૦ શ્રી કેશવજી જીજીભાઈ
 ૦-૨-૩ બેન ચંદ્રમાળાબેન જોશી
 ૧-૦-૦ શ્રી યાગવલ્કય વામનરાય
 ૧-૦-૦ „ પ્રભોધચંદ્ર વામનરાય
 ૨-૦-૦ „ વામનરાય જટાશકર પાટણ
 ૧-૦-૦ બેન માયાકુવરબેન જોશી
 ૧-૦-૦ „ મધુબેન પાટણ
 ૦-૪-૦ શ્રી. હરજી કરસન
 ૧-૦-૦ „ પોપટલાલભાઈ વકીલ
 ૧-૪-૦ એક ભક્તજન
 ૧-૪-૦ શ્રી. મોરારજી ભગનલાલ
 ૧-૦-૦ „ મોરારજી ઓધવજી
 ૦-૪-૦ પૂ. ધ. ભક્તપ્રકાશજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. મોરારજી ઓધવજીનાં પત્ની
 x x x x
 ૧-૦-૦ શ્રી. જયાચકર દયાળજી
 ૨-૦-૦ „ જનક બટજી
 ૧-૦-૦ „ કેશવજી જીજી
 ૦-૮-૦ „ પ્રભોધભાઈ તથા માગવલ્કય
 ૧-૦-૦ બેન પદ્માબેન વામનરાય
 ૦-૮-૦ „ મધુબેન-પાટણ

- ૧-૦-૦ શ્રી. લાલજી જીજીભાઈ
 ૨-૦-૦ ,, પોપટલાલભાઈ વકીલ
 ૧-૦-૦ ,, મહારાણીદાસભાઈ દેશાઈ
 ૩-૦-૦ પૂ. સ્વામી ચિદાનંદજી
 ૧-૦-૦ શ્રી. મોરારજી જગનલાલ નિલદાન
 ૧-૪-૦ ,, ,, ,, બેટ
 ૦-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકરભાઈ કથાકાર
 ૨-૦-૦ ,, કેશવલાલ જોડાલાલ મજીડીયા
 ૧-૦-૦ ,, નર્મદાશંકરભાઈ-ખીલખા
 ૫-૦-૦ શ્રીમતી કરતુરબેન ગોરધનદાસ
 ૧-૪-૦ શ્રી. દીનકરરાયભાઈ-પોરબંદર

x x x x

મુખ્યમાં શ્રી આનંદાશ્રમ મુમુક્ષ મંડળમાં
 શિવરાત્રિનું મહાપૂજન થતાં બેટ:—

- ૫-૫-૩ એક ભક્તજન
 ૧-૦-૦ શ્રી. ગૌરીશંકર ઓધવજી
 ૫-૦-૦ ,, જાદવજી જીવરાજ
 ૨-૦-૦ ,, હરજીવન કેશવજી
 ૧-૦-૦ ,, ભાનુશંકર હરિશંકર
 ૧-૦-૦ ,, હરખલાલ મણિશંકર
 ૨-૦-૦ ,, ખોલાભાઈ જોડાભાઈ
 ૨-૦-૦ ,, રૂપસિંહજી હરિસિંહજી
 ૧-૦-૦ ,, શંકરસિંહ નારણસિંહ
 ૦-૮-૦ ,, પ્રભાતસિંહ રૂનાયસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, મંગલાલ લવજીભાઈ
 ૭-૦-૦ ,, મીનોચેદર મસાની
 ૨-૦-૦ ,, જમશેદજી પે. ગોળવાળા
 ૫-૦-૦ ,, ધનજીશાહ અવદેશર મિસ્ત્રી
 ૦-૪-૦ ,, મધુસૂદન ટોકરશી
 ૧-૦-૦ ,, મગનલાલ ત્રિભુવન
 ૧-૦-૦ ,, ટોકરશી ગોવિંદજી
 ૧-૦-૦ ,, ગુણવંતસિંહ જલમસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, રૂનાયજી ત્રિભુવન
 ૨-૦-૦ ,, લાલજી લધાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, જગનલાલ સવજી
 ૦-૪-૦ ,, લીલાધર વલભદાસ

- ૧-૦-૦ શ્રી. ગોકુળદાસ શિવશંકર
 ૧-૦-૦ ,, મોતીરામભાઈ હા. શેઠ
 દામોદર માધવજી

x x x x

મુખ્યમાં આનંદાશ્રમ મુમુક્ષમંડળમાં પાટો-
 ત્સવ નિમિત્તે મહાપૂજન બેટ:—

- ૫-૫-૩ એક ભક્તજન
 ૧-૦-૦ શ્રી, ટોકરશી ગોવિંદજી
 ૧-૦-૦ ,, ગૌરીશંકર ઓધવજી
 ૦-૪-૦ ,, લીલાધર વલભદાસ
 ૫-૦-૦ ,, હરજીવન કેશવજી
 ૧-૦-૦ ,, જમશેદજી પે. ગોળવાળા
 ૧-૦-૦ ,, ગુણવંતસિંહ જલમસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, દાસભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, રૂનાયજી ત્રિભુવન
 ૨-૦-૦ ,, રૂપસિંહજી રાણા
 ૨-૦-૦ ,, લાલજી લધાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, જગન સવજી
 ૧-૪-૦ ,, ચંદ્રસિંહ પ્રતાપસિંહ
 ૧-૪-૦ બેન હિષાબેન પ્રતાપસિંહ
 ૧-૦-૦ ,, અવલબેન પ્રતાપસિંહ
 ૧-૦-૦ શ્રી. જમનાદાસ સંઘવી હા. શેઠ
 દામોદરભાઈ

અમદાવાદ-આનંદાશ્રમમાં આવેલી બેટ:—

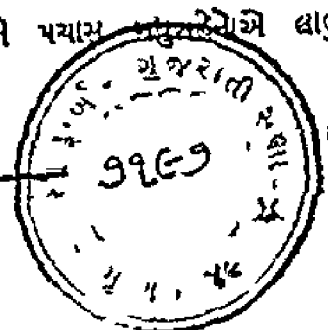
- ૮-૮-૦ સ્વ. ભાખલાલ નાનાલાલ તરફથી
 માસિક નૈવેદ્યના
 ૦-૮-૦ શ્રી. રાજેન્દ્રરાયભાઈ
 ૫-૦-૦ ,, હરિલાલ હરકીશનદાસ
 x x x x
 ૦-૧૫-૩ મોજીદમાં પરચુરણ બેટ
 ૧-૦-૦ શ્રી. કેશવલાલ માણેકલાલ ચંદારાણી
 ૦-૪-૦ સૌ. જ્યંતિબેન
 ૧-૦-૦ શ્રી. ચુનીલાલ હરકીશનદાસ-વલસાડ
 ૩-૪-૦ લીંબુડા આનંદાશ્રમમાં આવેલી બેટનો
 ૬-૪-૦ શ્રી. રણુછોડ જુહા પટેલ-અનીડા

૦-૪-૦ બેન કરતુરબેન વ્યાસ
 ૧-૦-૦ શ્રી. નાનજીભાઈ ખોળ ભગત-દામનગર
 ૨-૦-૦ „ કલ્યાણદાસ વલ્લદાસ-ધારી
 ૫-૦-૦ „ કેશવલાલ માણિકલાલ ચદારાણા
 તરફથી ભાવનગરમાં બિન બિન
 પૂજન ભેટના
 ૧-૦-૦ „ ગોપાળજી ગૌરીશકર-અમરેલી
 ૨-૦-૦ „ કેશવલાલ માણિકલાલ ચદારાણા
 ૧-૦-૦ બેન મણિબેન-ભાવનગર
 ૧-૦-૦ શ્રી. અટોળભાઈ કખીરવડવાળા
 ૧-૦-૦ „ મહીંદરભાઈ માસ્તર-વેકરી
 ૧-૮-૦ „ ડાયાભાઈ મગજી-જંજીર
 ૦-૪-૦ „ પ્રાણજીવન નરોત્તમ-જંજીર
 ૨-૦-૦ „ કેશવલાલ જીજ્ઞાસુ મળીયા
 ૧-૦-૦ „ મોરારજી એકવજી અઢીયા
 ૧-૪-૦ બેન મુક્તાબેન શામજી-શાંતાકુંડ
 ૦-૪-૦ શ્રી દેવશકરભાઈ લીડારા
 ૧-૪-૦ „ હરખલાલ મણિશકર પંચા
 ૧-૪-૦ બેન શાતાબેન મણિશકર
 ૧-૧૧-૦ પરચુરણ ભેટ મદિરેથી
 ૧-૪-૦ શ્રી પ્રભાશકર દયારામ-ખીલખા
 ૧-૪-૦ બેન પુષ્પાબેન અર્જુનલાલ-ખીલખા
 ૧-૦-૦ શ્રી. અરજણ કરમણ મુંમઈ
 ૨-૦-૦ „ ભાનુશકર જટાશકર-મોજદ
 ૧-૦-૦ „ અરજણ કરમણ-મુંમઈ
 ૧-૦-૦ „ વિહલદામ ગોરધનદાસ-પોરબંદર
 ૧-૧૫-૬ મદિરેથી ભેટ
 ૧-૪-૦ બેન જયતિબેન ચદારાણા-ભાવનગર

૧-૦-૦ „ ત્રિવેણીબેન-અમદાવાદ
 ૦-૪-૦ „ ઉર્વશીબેન-જગજીવનદાસ
 ૧-૦-૦ મેંદરડાના એક ભક્ત
 ૦-૫-૦ શ્રી. પ્રેમશકર પીતાબર-મોટા કોટડા
 ૭-૦-૦ પૂ. સ્વામી સદાનંદજી તથા પૂ. સ્વામી
 ચિદાનંદજી તરફથી મંન્યસ્ત લેવા
 નિમિત્તે ભેટ
 ૧૦-૦-૦ પૂ. સદાનંદજી તથા પૂ. ચિદાનંદજીએ
 સન્યસ્ત લેવા નિમિત્તે ગોદાનના
 ૦-૮-૦ શ્રી. ઠાકર જટાશકર જગજીવન
 ૧-૦-૦ „ હરિલાલ જીવનલાલ-ખીડીયા
 ૧-૦-૦ „ મોદી ગોવિંદદાસ દામજી-ખીલખા
 ૭-૦-૦ બેન જનબાઈ ડોસાભાઈ-રાણાવાવ
 ૦-૫-૩ શ્રી દામોદર માધવજી જોશી-ભાકુષ
 ૧-૦-૩ „ ભાનુશકર કનૈયાલાલ
 ૦-૭-૦ પરચુરણ ભેટ મદિરેથી
 ૧-૦-૦ પૂ. જી. શ્રીઆત્મપ્રકાશજી
 ૨-૦-૦ શ્રી ચપકલાલ કામેશ્વર-જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ „ હરિશકર ઊટાલાલ „
 ૦-૬-૦ „ વલ્લભજી જીવા-ખલાળિયા
 ૦-૮-૦ પૂ. જી. દલપતરામજી
 ૧-૪-૦ શ્રી. શુકવ કાંતિલાલ પ્રભાશકર
 ૫-૪-૦ „ ઠાકરશી હીરજી ચદારાણા
 રાજકોટ
 ૦-૮-૦ શ્રી ટાકરશી ગોવિંદજી ચદારાણા
 જૂનાગઢ
 ૧-૦-૦ „ ટાકરશી ગોવિંદજી હા મુક્તાબેન

— [*] —

લીંધુડા આનંદાશ્રમ—શ્રીરામનવમીના દિવસે મહાપૂજન થયું હતું તથા “ વીરામ
 જન્મ પ્રસંગ ” રામાયણમાથી વાચનામાં આચ્યો હતો, અને પચાસ મહાપૂજારીઓએ લાલ
 લીંધો હતો

૧૦ તા. ૨૫ એપ્રિલ

મહાપૂજન-સમાચાર

જેઠ સુદિ ૧૧ રવિવાર તા.

૨૮-૫-૧૯૫૦ના દિવસે સવારે રુ.

તા. ૧૦ થી ૧૧ વાગે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું

મહાપૂજન માવરલુવન કાંઠાએ

થશે.

સિ. આનંદાશ્રમ સુમુક્તિમંડળ-મુંબઈ

શ્રીઆનંદાશ્રમ, શા. બીલખા-(સોરાષ્ટ્ર)

તરફથી

પ્રગટ થતું ધાર્મિક માસિક પત્ર

P. O. Bilkha

(Saurashtra-India)

આનંદાશ્રમ

૫૦૧ શ્રી. કાર્વસ ગુજરાતી સભા

ને ૩૬૫, વિઠ્ઠલભાઈ રોડ, દ્રાક્ષિસલેન

મુંબઈ ૪

જ્ઞાન-પ્રચાર

શ્રીઆનંદાશ્રમ-બીલખાથી પૂ. સ્વામીશ્રી ચિદાનંદજી અહીં જૂનાગઢ આવેલા. પાછળથી પૂ. સ્વામીશ્રી સદાનંદજી પણ આવેલા. અહીંના શ્રીઔદીચ્ય બ્રાહ્મણ વિદ્યાર્થી ભવનના છાત્રોને સંખ્યા, ગાયત્રી, વૈષ્ણવ આદિ બ્રાહ્મણધર્મનું પ્રમોધન પૂ. સ્વામીજીઓ તરફથી થયેલું.

ઉપરાંત શ્રીઆનંદેશ્વર-બ્યાયામ શાળાના કુમારોને તથા કિશોરોને પૂ. સ્વામીશ્રી ચિદાનંદજીએ “માનવ-સંસ્કૃતિ”નું ઉદ્દેશ્ય કયું હતું.

અહીંના શ્રીસ્વામીનારાયણનું મંદિર, શ્રીકાશીવિશ્વનાથનું મંદિર, શ્રીભૂતનાથનું મંદિર, શ્રીભીડભંજનનું મંદિર, શ્રીકાદેશ્વરનું મંદિર, શ્રીકાદેશ્વરનો અખાડો, શ્રીશીતલાકુંડ, શ્રીવૈશ્ણવ હવેલી, શ્રીકબીરજીની જગ્યા, શ્રીઆનંદાશ્રમ મંડળ તથા ભારતિક સન્નજનોને સાં પણ દર્શન-સત્સંગ અર્થે જતું થયું હતું. અને એ રીતે પણ કૃપાનાથના દિવ્ય સંદેશનો પ્રચાર થયેલો. પૂ. સ્વામીશ્રી સદાનંદજી તથા પૂ. સ્વામીશ્રી ચિદાનંદજી જૂનાગઢ, શાહપુર, ધણકુલિયા, મેંદરડા, ખોરાસા તથા જેતપુર આદિ સ્થળોએ ગયા હતા; અને કૃપાનાથનો દિવ્યસંદેશ પ્રસરાવવા પ્રયત્ન કર્યો હતો.

સિ. નરેન્દ્રસિંહ દ. ડાકોર

વર્ષ ૧૮ મું

વૈશાખ

મે ૧૯૫૦

અંક ૧૨

સંવત ૨૦૦૬

॥ ૐ ॥

॥ યતો ધર્મસ્તતો જયઃ ॥

આનંદાશ્રમ

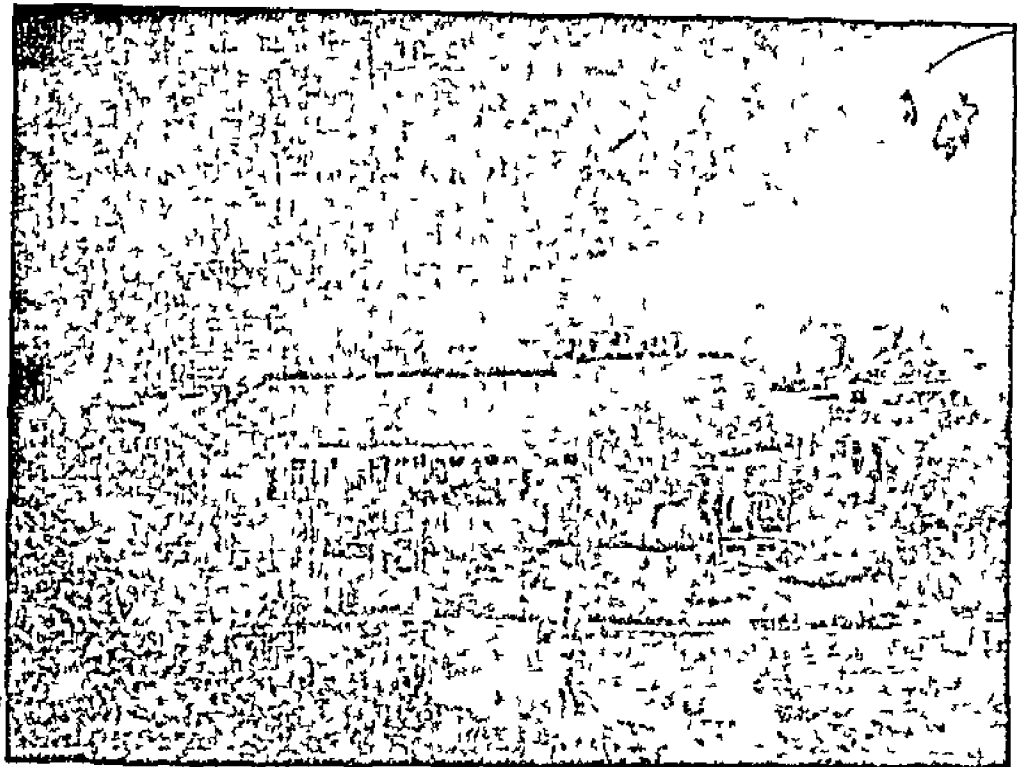
પ્રાચીન લવાજમ

પેરટેન્સિયો

નં. ૧-૧-૦૦૦

મહેસાણા

શિલિંગ

શ્રીઆનંદાશ્રમ-ખીલખા

સંસારસાગરાદ્યોરાત્સમુદ્ધરતિ માનવાન્ ।

નિકેતો નાથપાદાનાં આનંદાશ્રમ ઉચ્ચલઃ ॥

ભાવાર્થ.—શ્રીનાથલગ્નવાન્ના નિવાસધામભૂત ઉચ્ચલ આનંદાશ્રમ મનુષ્યોના ધોર સંસારસમુદ્રમાંથી સારી પેઠે ઉદ્ધાર કરે છે.

અનુક્રમણિકા

અનુક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧	મનનાં બંધનો દૂર કરવાનો બોધ.	૧૬૧
૨	શ્રીનાથવચનામૃત.	૧૬૨
૩	યોગસૂત્રો.	૧૬૩
૪	પત્ર અને પ્રત્યુત્તર.	૧૬૭
૫	સેવાધર્મ.	૧૭૦
૬	પ્રેમ-સંગાધ.	૧૭૦
૭	પંચદશી.	૧૭૧
૮	સદ્બોધ.	૧૭૨
૯	જ્ઞાન-પ્રચાર.	૧૭૨
૧૦	ખેડજનક અવસાન.	૧૭૩
૧૧	શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર.	૧૭૪
૧૨	પરચુરણ બેટ.	૧૭૫

આ માસમાં શ્રીખીજીના આનંદાશ્રમના ઔપચારિક લાભ ૧૮ બંધુમહેનોએ લીધો હતો. તેમ જ શ્રીસિદ્ધિશામૂર્તિ પુસ્તકાલયનો ૨૦ બંધુમહેનોએ લાભ લીધો છે.

જરૂરી

સૂચના.—લેખમંડળી અને માસિકસંબંધી સર્વ પત્રવ્યવહાર શ્રી. વ્યવસ્થાપક આનંદાશ્રમ, ખીજી (સૌરાષ્ટ્ર) એ શિરનામે કરવો.

તંત્રી અને પ્રકાશક: શ્રી મહારાણીનાથ ગોકુળનાથ દેશાઈ, વેદાંતશૂરાયુ કે. કરણપરા, શેરી નં ૨૯, ચંદ્રસવન-રાજકોટ (સૌરાષ્ટ્ર)

મુદ્રણસ્થાન: શ્રીભગવતસિદ્ધિ હેલ્થટ્રક લિથો એન્ડ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

માલિક: પારેખ કેન્દ્રશંકર જ્ઞાનજીભાઈ-ગોંડલ [ને. નં. ૨૪૦]

શ્રીવક્ષિણામૂર્તિનાથસદ્ગુરવે નમઃ॥

આનંદં બ્રહ્મણો વિદ્વાન્ ન વિભેતિ કુતશ્ચન ।

અર્થઃ—આનંદસ્વરૂપ બ્રહ્મને જાણનાર કોઈથી પણ ભય પામતો નથી.
તૈત્તિરીય—ઉપનિષત્

વર્ષ ૧૮ મું]

સંવત ૨૦૦૬ વૈશાખ

[અંક ૧૨ મા

મનના બંધનો દૂર કરવાનો યોધ

૫૬

(લેખક—પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન)

મનને છૂટું મેલો, બંધન સૌ તેનાં કંડો.^૧ મનને ૦ ૧૬૦
કરો વાણીને વશ દંડતાથી, તજો સ્વભાવ પડેલો.
મનને શોધો નિત્ય પ્રીતથી, કરો સ્વભાવ હરેલો. મનને ૧
આજ્ઞાને ક્ષણ ક્ષણ સંભારી, સુવેગ વધારી વેલો,
ચીલે ચાલવાની વૃત્તિને, દેખે સઘ ધડેલો. મનને ૨
કુસ્વભાવ તજવાનો મારગ, નથી કહ્યો કંઈ સેલો.
મરણ આગમે તે ચાલે છે, તે મારગમાં પેલો. મનને ૩
વિચાર છવન સફળ કર્યાનો, જેના મનમાં ઊડેલો;
ગુરુ વચનમાં પ્રીતિ રાખી, તણ કુદેવ, શકેલો. મનને ૪
તમે તેમ વરતી પ્રીતિથી, અનુભવો આનંદ-રેલો,^૨
ભવસાગરનો પાર પામશો, ઘરો જન્મ આ છેલો. મનને ૫

—[*]—

૧ દૂર કરો—સંસારમાં બાધી રાખનારી કુદ વાચનાઓને સજી દો. ૨ પ્રવાહ,

શ્રીનાથવચનામૃત

[પૂજ્યપાદ શ્રીમન્નાથભગવાન]

વિવેક, વિરાગ, શમ, દમ ને સમાધાનાદિવિના જિજ્ઞાસુને અંતર્મુખવૃત્તિ પ્રાપ્ત થઈ શકતી નથી. ને અંતર્મુખવૃત્તિ થયા વિના જિજ્ઞાસુને અવિધાની નિવૃત્તિનો ને અખંડાનંદનો અનુભવ થતો નથી.

સર્વદૃષ્યનું મિથ્યાપણું ને માત્ર દેશનું સત્યપણું અંતઃકરણમાં ઉત્તરોત્તર વધારે સ્થિર કરતાં રહેશે.

તમારે મૈત્રી, ગાર્હી અને સુલભાના જેવી સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવા ઘણામાં ઘણી શ્રદ્ધા, પ્રીતિ, ધૈર્ય, સાવધાનતા ને દૃઢતા રાખી સતત પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

સ્વસ્તિકાસન, સિદ્ધાસન કે પદ્માસન એ ત્રણમાંના કોઈ એક આસને ત્રણ કલાક બેસવાનું બળ મેળવવું જોઈએ.

મનુષ્યજન્મનું આહાર્ય્ય રામણ તથા જીવનનું ક્ષણભંગુરપણું જાણી આત્માથી અલિપ્ત બ્રહ્મનો સાક્ષાત્કાર કરવા ઘણામાં ઘણો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. આસન્યપ્રમાદાદિને વશ નજ થવું જોઈએ.

આકાશમાં જે અનેક ગોળો પ્રતીત થાય છે તે પણ પૃથ્વીના જેવાં ગ્રાહ્ય ગ્રાણીઓનાં નિવાસસ્થાનો છે. વાયુ આકાશના લગભગ ઠશમા ભાગમાં રહેલો છે. પૃથ્વી આદિની આસપાસ અમુક સીમા સુધી સ્થૂલસૂક્ષ્મ વાયુ હોય છે.

પવિત્ર પર્વતોના, પવિત્ર વનોના અને પવિત્ર નદીઓનાં તટોના કોઈ કોઈ ભાગો સ્થૂલ એકાંતપ્રદેશ ગણાય છે. તે અનુભવીઓને પૂછી પ્રયોજન હોય ત્યારે જાણી શકાય.

બ્રહ્મા પણ પોતાનું આયુષ્ય પૂર્વે થયે—મહાપ્રલયકાળે પોતાના શરીરનો પરિત્યાગ કરે છે પછી સૃષ્ટિના આરંભમાં બીજા બ્રહ્મા તેમના પદપર આવે છે.

તમે શ્રવણ ઘણો સમય કર્યું છે. હવે મનનમાં ને નિદિધ્યાસનમાં શ્રદ્ધા, પ્રીતિ ને જાગૃતિથી જોડેલો વધારે સમય લઈ શકાય તેટલો લેવા તમારે સદાશરૂપે પ્રયત્ન કરવાનો છે.

બ્રહ્મા સ્થૂલશરીરરૂપ નથી, તે ત્રણ શરીરથી પર, આકાશ ને માયાથી પણ સૂક્ષ્મ, અસંગ ને સચ્ચિદાનંદરૂપ છે, તેમાં મનને સુસ્થિર કરવા મુમુક્ષુએ આશરૂપે પ્રયત્ન કરવાનો છે.

(આહુ)

યોગસૂત્રો

[અનુવાક:-શ્રી. મહારાષ્ટ્રીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

(અનુસંધાન અક ૯-૧૦ના પૃષ્ઠ ૧૩૬ થી)

વિરામપ્રત્યયાભ્યાસપૂર્વઃ સંસ્કારશેષોઽન્યઃ ॥ ૧૮ ॥

ગુર્જરી—જે (સમાધિ) માં પ્રથમ વિરામ પ્રત્યયનો અભ્યાસ (કરવાનો હોય છે) તથા જે (સમાધિ) સંસ્કારરૂપે શેષ રહે છે તે બીજો (સમાધિ) છે.

પદ્મોદિની—વિરામઃ વિકારાદિચિન્તાત્યાગ સર્વવૃત્તીનામભાવશતિયાવત્ । વિરામ એટલે વિકાર આદિના ચિંતનનો ત્યાગ. એટલે સર્વ વૃત્તિઓનો અભાવ થાય એટલી હદ પર્યંત વિકાર આદિ સર્વના ચિંતનનો ત્યાગ.

તસ્ય પ્રત્યય કારણં પરવૈરાગ્યમ્ । તેનું પ્રત્યય એટલે કારણ પરવૈરાગ્ય.

તસ્ય અભ્યાસ. પૌતઃ પુન્યેનાનુષ્ઠાનં પૂર્વે यस્ય ન તથોક્તઃ । તે (પર વૈરાગ્ય) નો અભ્યાસ એટલે વારે વારે અનુષ્ઠાન જેના આરંભમાં કરવાનું હોય છે તે આ સૂત્રમાં કહેલો અસંપ્રજાતસમાધિ છે.

સંસ્કારશેષ' નિર્વૃત્તિફલ્યાત્સત્તામાત્ર પ્રતિષ્ઠિત' નિરવલય इति યાવત્ । સંસ્કાર-રૂપે શેષ રહેતો સમાધિ એટલે વૃત્તિ વિનાનો હોવાથી માત્ર દેખાવારૂપ રહેતો એટલે વિષયના આશ્રયવિનાનો સમાધિ એમ કહેવાનો ભાવ છે.

અન્યઃ સંપ્રજાતાદિન્ન' અસંપ્રજાત इत्यर्थઃ । બીજો એટલે સંપ્રજાતથી જિન અસંપ્રજાત એમ એનો અર્થ છે.

પરવૈરાગ્યાભ્યાસાત્ પૂર્વપૂર્વસંસ્કારનાશકમેણ સર્વવૃત્ત્યભાવરૂપો નિરવલયલંબનો-મધેયોઽસંપ્રજાતઃ સમાધિર્ભવતીત્યર્થઃ ॥ ૧૮ ॥ પરવૈરાગ્યના અભ્યાસથી પૂર્વ પૂર્વ સંસ્કારના નાશને ક્રમે સર્વે વૃત્તિઓના અભાવરૂપ નિરવલય (કોઈ પણ વિષયના અવલગન વિનાનો) એવા નામવાળો અસંપ્રજાત સમાધિ થાય છે એમ કહેવાનો ભાવ છે.

ભાષ્યઃ—અયાસંપ્રજાત સમાધિ કિમુપાય કિંસ્વભાવોવેતિ વિરામપ્રત્યયાભ્યાસ-પૂર્વઃ સંસ્કારશેષોઽન્યઃ । હવે અસંપ્રજાત સમાધિ ક્યા ઉપાયવાળો છે અથવા કેવા સ્વભાવવાળો છે તે કહેતાં કહે છે કે જે સમાધિમાં પ્રથમ વિરામપ્રત્યયનો અભ્યાસ કરવાનો હોય છે અને જે સંસ્કાર-રૂપે શેષ રહે છે તે (સંપ્રજાત સમાધિથી જિન) બીજો (અસંપ્રજાત સમાધિ) છે.

સર્વવૃત્તિપ્રત્યસ્તત્સમયે સંસ્કારશેષો નિરોધશ્ચિત્તસ્ય સમાધિરસંપ્રજાતઃ । બધી વૃત્તિઓના આશ્રયી જ્યાં સમયે સંસ્કારરૂપે રહેતો ચિત્તનો નિરોધ અસંપ્રજાત સમાધિ છે.

તસ્ય પરવૈરાગ્યમુપાય' । પરવૈરાગ્ય એનો ઉપાય છે.

સાલંબનોદ્યાભ્યાસઃ તત્સાધનાય ન કલ્પત इति વિરામપ્રત્યયો નિર્વસ્તુક આલંબનોક્તિયતે । કેમકે કોઈ પણ વસ્તુના અલગનવાળો અભ્યાસ તે (અસંપ્રજાત સમાધિ) નું સાધન થઈ શકે નહિ તેથી વસ્તુ વિનાના વિરામનેજ વૃત્તિના અલગનરૂપે કોઈ વિષય કરવામાં આવે છે.

સ ચાર્થશૂન્યઃ । અને તેથી તે 'અસંપ્રજાત સમાધિમાં વૃત્તિના આલમનરૂપે કોઈ પદાર્થ હોતો નથી.

તદભ્યાસપૂર્વકં હિ ચિત્તં નિરાલંબનમભાવ પ્રાપ્તમિવભવતીત્યેષ નિર્બીજઃ
સમાચિરસંપ્રજ્ઞાતઃ ॥ ૧૮ ॥ કેમકે તે (વિરામ)ના અભ્યાસવાળું મયેલું ચિત્ત આલંબન
વિનાનું અને તેથી અલાવને પામ્યા જેવું થાય છે તેથી એ સમાધિ નિર્બીજ (આલંબનરૂપ
બીજ વિનાનો) અને અસંપ્રજ્ઞાત કહેવાય છે.

અનુવાદઃ—૧૭મા સૂત્રમાં કહેલા સંપ્રજ્ઞાત સમાધિથી લિન્ન બીજા પ્રકારનો એટલે
અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિ આ સૂત્રમાં કહ્યો છે.

૧૭માં સૂત્રમાં સંપ્રજ્ઞાત સમાધિ સંપ્રજ્ઞાત સમાધિ કેમ કહેવાય છે તેનું માત્ર કારણ
કહ્યું છે.

સંપ્રજ્ઞાત સમાધિનું સ્વરૂપ તથા તે સમાધિ સિદ્ધ કરવાનું સાધન આદિ કાંઈ ૧૭મા
સૂત્રમાં કહ્યું નથી તે આગળ યોગ્ય સ્થાને કહેવાશે.

આ પરિચ્છેદમાં મુખ્યપણે અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિને કહેવો છે તેથી ૧૭મા સૂત્રમાં
સંપ્રજ્ઞાત સમાધિને સંપ્રજ્ઞાત કહેવાનું કારણ જે કહ્યું છે તે પણ મુખ્યપણે સંપ્રજ્ઞાત
સમાધિને સંપ્રજ્ઞાત કહેવાનું કારણ કહેવા કહ્યું નથી પણ સંપ્રજ્ઞાત સમાધિને સંપ્રજ્ઞાત
કહેવાનું જે કારણ છે તે કારણ અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિમાં રહેલું નથી હોતું એમ જણાવી
મુખ્યપણે અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિના સ્વરૂપનો નિર્ધાર કહેવાના હેતુથી જ ૧૭માં સૂત્રમાં સંપ્રજ્ઞાત
સમાધિને સંપ્રજ્ઞાત કહેવાનું કારણ કહેલું છે.

સંપ્રજ્ઞાત સમાધિના સર્વ સમયમાં પુરુષનું દેહીરૂપ જેવું ને તેવું રહેતું હોવાથી
પુરુષ સમાધિને તથા સમાધિના વિષયને જાણે છે અને સમાધિ તથા સમાધિનો વિષય
પુરુષવડે જાણેલાં થાય છે તેથી સંપ્રજ્ઞાત સમાધિને સંપ્રજ્ઞાત સમાધિ કહેવામાં આવે છે
એ અર્થનું ૧૭મા સૂત્રમાં કહ્યું છે.

એથી અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિમાં પુરુષનું દેહીરૂપ રહેતું ન હોવાથી અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિના
સમયમાં પુરુષ સમાધિને તથા સમાધિના વિષયને જાણતો હોતો નથી અથવા સમાધિ
તથા તેનો વિષય પુરુષવડે જાણેલાં હોતા નથી એટલે કે પુરુષ તે સમયે તેના ચૈતન્ય
માત્ર સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરી રહેલો હોય છે એમજ ૧૭મા સૂત્રવડે કહેવાનો મુખ્યભાવ
છે એમ જણાઈ આવે છે.

એમ ૧૭મા સૂત્રમાં સંપ્રજ્ઞાત સમાધિને સંપ્રજ્ઞાત કહેવાનું કારણ જે કહેલું છે તે
અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિને અસંપ્રજ્ઞાત કહેવાનું કારણ જણાવવા માટે જ કહેલું છે.

હવે આ સૂત્રમાં પ્રથમ અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિ શી રીતે સિદ્ધ થાય એ કહેતાં કહ્યું
છે કે વિરામપ્રલયનો અભ્યાસ કરવાથી અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિ સિદ્ધ થાય છે.

ચાલુ અવસ્થાની ક્ષાઈ પણ ગતિ વા પ્રવૃત્તિ બંધ પડે એ અવસ્થાને વિરામ
કહેવામાં આવે છે.

આ પ્રકરણે ચિત્તની જ ગતિ વા પ્રવૃત્તિની ચર્ચા હોવાથી ચિત્તની ગતિ વા પ્રવૃત્તિ
બંધ પડે એ અવસ્થાને આ સૂત્રમાં વિરામ કહ્યો છે.

ચિત્ત વૃત્તિરૂપે ઇન્દ્રિયોદ્વારા વિષયો સાથે સંબંધ કરે તે ચિત્તની જાગ્રત્ સમયની
ગતિ વા પ્રવૃત્તિ છે.

ઇન્દ્રિયોની અને વિષયોની અપેક્ષાવિના પણ ચિત્ત વૃત્તિરૂપે સ્વપ્ન દર્શન કરે તે
ચિત્તની સ્વપ્ન અવસ્થાના સમયની ગતિ વા પ્રવૃત્તિ છે.

અને ચિત્ત નિદ્રાવૃત્તિનો અવલબ્ધ કરી રહે એ ચિત્તની સુષુપ્તિ અવસ્થાના સમયની ગતિ વા પ્રવૃત્તિ છે.

ચિત્તની આ ત્રણે અવસ્થાના સમયની સર્વ ગતિ-વા પ્રવૃત્તિ બધ પડે એટલે કે ચિત્ત અવૃત્તિક થાય તે ચિત્તનો વિરામ છે.

ચિત્ત વૃત્તિરૂપે જ સર્વ ગતિ વા પ્રવૃત્તિ કરતું હોવાથી ચિત્તનો વિરામ વૃત્તિનો વિરામ પણ કહેવાય છે.

ચિત્ત વૃત્તિરૂપે જે કાષ્ઠ પદાર્થનો સંબંધ કરે તે પદાર્થ ચિત્તનો વા વૃત્તિનો વિષય કહેવાય.

અન્ય સર્વ પદાર્થોથી વિમુખ થઈને ચિત્ત વૃત્તિરૂપે કાષ્ઠ એક જ પદાર્થમાં ચોટી રહે તે ચિત્તે વા વૃત્તિએ તે પદાર્થનું આલંબન કર્યું કહેવાય.

એ રીતે ચિત્ત વૃત્તિરૂપે જે પદાર્થનું આલંબન કરે તે પદાર્થ ચિત્તના વા વૃત્તિના આલંબનનો વિષય કહેવાય.

ચિત્તના વા વૃત્તિના આલંબનના વિષયને ચિત્તનો વા વૃત્તિનો પ્રત્યય પણ કહેવામાં આવે છે.

ચિત્તના વા વૃત્તિના વિરામને ચિત્તનો વા વૃત્તિનો પ્રત્યય એટલે આલંબનનો વિષય કરવાથી અસંપ્રગાત સમાધિ સિદ્ધ થાય છે.

એટલે કે ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થાનું આલંબન કરી રહેવાથી અસંપ્રગાત સમાધિ સિદ્ધ થાય છે.

દશ્યના સદ્ભાવનું આલંબન કરી રહેવાથી જેમ ચિત્તની જાગ્રત અવસ્થા થાય છે, નિદ્રાસમયે પરાવશપણે સંચિત સંસ્કારોમાંના કાષ્ઠ સંસ્કારનું આલંબન કરી રહેવાથી જેમ ચિત્તની સ્વપ્નઅવસ્થા થાય છે, દશ્યના અભાવનું આલંબન કરી રહેવાથી ચિત્તની જેમ સુષુપ્તિ અવસ્થા થાય છે, તથા કાષ્ઠ પણ દશ્ય ઈષ્ટ વિષયનું આલંબન કરી રહેવાથી ચિત્તની જેમ સંપ્રગાત સમાધિની અવસ્થા થાય છે તેમ ચિત્તના વા વૃત્તિના વિરામનું એટલે ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થાનું આલંબન કરી રહેવાથી ચિત્તની અસંપ્રગાત સમાધિની અવસ્થા થાય છે.

પણ દશ્યના સદ્ભાવનું તથા અભાવનું આલંબન કરવાની તેમ જ સચિત્ત સંસ્કારોમાંના કાષ્ઠ સંસ્કારનું પરાવશપણે આલંબન કરવાની ચિત્તને અનાયાસ આવડે આવી જાય છે અને ઈષ્ટ વિષયનું આલંબન કરવાની આવડે પણ ચિત્તને ઈષ્ટ વિષયના આકર્ષણને યોગે અત્ય આગ્રાસે આવી જાય છે પણ ચિત્તના વા વૃત્તિના વિરામનું એટલે ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થાનું આલંબન કરવામાં પ્રયત્નની અપેક્ષા રહે છે માટે ચિત્તના વા વૃત્તિના વિરામનું એટલે ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થાનું આલંબન અભ્યાસવડે સિદ્ધ કરવાનું આ સૂત્રમાં કહ્યું છે.

એકનું એક કાર્ય વારેવારે કર્યા કરવાના યત્નને અભ્યાસ કહેવામાં આવે છે. પ્રથમ ચિત્તનો વા વૃત્તિનો વિરામ એટલે ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થા સિદ્ધ કરવામાં પણ એવા અભ્યાસની અપેક્ષા થાય તથા પછી તેનું આલંબન કરી રહેવાના કાર્યમાં પણ અભ્યાસની અપેક્ષા થાય.

એ રીતના અભ્યાસથી આલંબનના વિષયમાં એટલે ચિત્તના વા વૃત્તિના વિરામમાં એટલે ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થામાં ચિત્તનું વા વૃત્તિનું સંપૂર્ણપણે વા સમ્યક્ એટલે જોઈએ

તેવું સ્થાપન થવા પામે ત્યારે આ સૂત્રમાં કહેલો અસંપ્રજાત સમાધિ સિદ્ધ થાય છે.

અસંપ્રજાત સમાધિ સિદ્ધ થતાં પુરુષ તેના ચૈતન્યસ્વરૂપમાં અભેદભાવે સ્થિત થાય છે અને ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થાનું આલંબન કરી રહેલા ચિત્તની વૃત્તિ પુરુષથી વિખુટી પડેલી પુરુષના આશ્રય વિનાની થયેલી વૃત્તિના સંસ્કારરૂપે શેષ રહે છે.

સોદરી બળી ગયા પછી સોદરીની સંજ્ઞા આપનારું સોદરીનું જે નિઃસત્વરૂપ શેષ રહે છે તે નિઃસત્વરૂપ સોદરી નહિ પણ સોદરીનો સંસ્કાર કહેવાય છે એવી રીતે પુરુષના આશ્રય વિનાની ચિત્તની નિઃસત્વવૃત્તિનું જે રૂપ શેષ રહે છે તે વૃત્તિનું નહિ પણ વૃત્તિના સંસ્કારનું છે.

એ રીતે ચિત્તના વા વૃત્તિના વિરામનું એટલે ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થાનું અવલંબન દૃઢ થતાં અસંપ્રજાત સમાધિ સિદ્ધ થાય છે અને અસંપ્રજાત સમાધિ સિદ્ધ થતાં પુરુષ તેના ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં સ્થિત થાય છે અને ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થાનું આલંબન કરી રહેનારી ચિત્તની વૃત્તિ પુરુષના આશ્રય વિનાની થતાં નિઃસત્વ થઈને સંસ્કારરૂપે શેષ રહે છે.

આ અસંપ્રજાત સમાધિની અવસ્થાના સમયમાં પુરુષ તેના ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં સ્થિત થયેલો હોવાથી સમાધિની અવસ્થાને જાણુનો હોતો નથી અને સમાધિની અવસ્થા પુરુષવડે જાણાયેલી થતી નથી તેથી અસંપ્રજાત સમાધિની આ અવસ્થાને અસંપ્રજાત સમાધિની અવસ્થા કહેવામાં આવે છે.

અને એ કારણે અસંપ્રજાત સમાધિને પણ અસંપ્રજાત સમાધિ નહિ પણ અસંપ્રજાત સમાધિ તેના સંસ્કારરૂપે શેષ રહે છે એમ આ સૂત્રમાં કહ્યું છે.

ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થામાં અથવા ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થાના આલંબનવાળા અસંપ્રજાત સમાધિની અવસ્થામાં દૃશ્યના કોઈ વિષયને સંબંધ કરનારી વૃત્તિ રહેલી હોતી નથી પણ દૃશ્યના વિષયોને સંબંધ કરનારા સંચિત સંસ્કારોનો તે સમયે ચિત્તમાં સદ્ભાવ રહેલો હોય છે એ હેતુને જાણી આ સૂત્રમાં કહેલા સંસ્કાર શેષનો અર્થ માત્ર સંસ્કારો શેષ રહેલા હોય છે એવો પણ અર્થ થાય છે.

પ્રથમથી કરેલા સંકલ્પના પ્રમાણમાં અથવા પ્રયત્નના બળના પ્રમાણમાં થોડો વા ઘણો સમય સમાધિ ટકીને જે ક્રમે પુરુષની ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં સ્થિતિ થયેલ હોય તેના વિપરીત ક્રમે પાછી ચિત્તમાં સ્થિતિ કરી સંસ્કારને અનુરૂપ જાગ્રત અવસ્થામાં પુરુષ પાછો પ્રવેશ કરે છે.

એ રીતે આયુષ્યના અવધિપૂર્વક અસંપ્રજાત સમાધિનું સેવન કરતો પુરુષ આયુષ્ પૂર્ણ થતાં સદાને માટે ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં અવસ્થાન કરી રહે છે. અને પરવૈરાગ્યનું બળ જેને અતિ પ્રમાણમાં હોય તે અન્ય અવસ્થાઓની અપેક્ષાએ અસંપ્રજાત સમાધિની અવસ્થાનું જ આગ્રહથી અધિક સેવન રાખી સ્વવશપણે સ્વરૂપમાં વહેંચું પણ અવસ્થાન કરી રહે છે.

આ અસંપ્રજાત સમાધિની સાધનામાં આલંબનનો વિષય દૃશ્ય પદાર્થોમાંનો કોઈ હોતો નથી પણ ચિત્તની અવૃત્તિક અવસ્થા હોય છે તેથી એક રીતે આલંબનવાળો કહેવા છતાં અસંપ્રજાત સમાધિ વાસ્તવિક રીતે કહેતા નિરાલંબ સમાધિ હોય છે.

૧૩માં સૂત્રમાં કહેલા વિચાર પ્રધાન વિવેકવડે અને ૧૫માં તથા ૧૬માં સૂત્રમાં કહેલા અપર તથા પરવૈરાગ્યવડે ચિત્તની સર્વ વૃત્તિઓના નિરોધપૂર્વક ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરવાનું જેને અનુકૂળ ન હોય તેણે આ વચનાં કહેલા ક્રિયાપ્રધાન અસંપ્રજાત સમાધિવડે ચિત્તની સર્વ વૃત્તિઓના નિરોધપૂર્વક સ્વરૂપમાં અવસ્થાન કરવાનું કહ્યું છે અને આ સૂત્રમાં

કહેલો ક્રિયાપ્રધાન અસપ્રગાત સમાધિ સાધવાનું જોને અનુકૂળ ન હોય વા સામર્થ્ય ન હોય-તેણે પ્રથમ સપ્રગાત સમાધિવડે સ્વરૂપની પ્રગા મેળવી પછી અસપ્રગાત સમાધિવડે સ્વરૂપમાં અવસ્થાન કરવાનું ૧૭મા સત્રવડે સૂચવેલું છે.

વિચારપ્રધાન ઉપાયથી કે ક્રિયાપ્રધાન ઉપાયથી પણ જે ક્ષણે પુરુષ તેના ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં સ્થિત થવા બાઅચાળી થાય તેજ ક્ષણ તે કૈવલ્યને પામે છે અને તેનું દેહીરૂપ નિર્વાણ પામે છે.

એકલાપણાને કૈવલ્ય કહેવામા આવે છે. ચૈતન્ય એકજ ને અદ્વિતીય હોવાથી અને પુરુષનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ ચૈતન્ય હોવાથી પુરુષ મૂળથી તો એકલોજ હોય છે એટલે કે તેને સ્વતઃસિદ્ધ કૈવલ્ય હોય છે પણ પછી ચિત્તાના (અંતઃકરણના) યોગે તે એકલો થાય છે. એ સ્થિતિમાં પણ પુરુષ પોતે જુદો ને ચિત્ત જુદુ એ રીતનું તેનું એકલા-પણું હોતું નથી. એ સ્થિતિમાં પણ ચિત્ત માથે એકતા કરીને તે પોતાને કેવળ એટલે એકલોજ જાણે છે. પણ એ અવિવેકને લીધે એમ જાણે છે ખરી સ્થિતિ જોતા ચિત્તાના યોગે તે એકનો થયેલો હોય છે. પછી પાછો યોગનો આશ્રય કરીને ચિત્તથી છૂટો પડીને તે એકલો એટલે કેવલ થાય છે તેથી તે કૈવલ્યને પામ્યો કહેવાય છે.

એ રીતે પુરુષનું જે દેહીપણાવાળું પુરુષરૂપ છે તે અવિવેકને લીધે ઉત્તું થયેલું હોવાથી વિચારપ્રધાન કે ક્રિયાપ્રધાન યોગનો આશ્રય કરીને પુરુષ તેના મૂળ ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં સ્થિત થાય સારે નિર્વાણ પામે

ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં સ્થિતિ કરી રહેવાના પ્રયત્નના તથા આગ્રહના પ્રમાણમાં તેનું વહેલું કે મોડું નિર્વાણ થાય પણ જે ક્ષણે પુરુષ તેના ચૈતન્ય સ્વરૂપમાં સ્થિતિ પામે તે ક્ષણથી તેનું ચિત્ત (અંતઃકરણ) તેના ઉપાદાન (ઉત્પત્તિ) કારણ પ્રકૃતિમાં લય પામવાના ક્રમપર ચડે તે પૂરેપૂરું લય પામે સારે પુરપના દેહીપણાવાળા પુરુષરૂપનું સદાને માટેનું નિર્વાણ થાય

—[*]—

પત્ર અને પ્રત્યુત્તર

[લેખક-શ્રી. મહારાણીદાસ ગોકુળદાસ દેશાઈ-વેદાંતભૂષણ]

પત્ર.—ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિનો લેખ આપે પ્રજાપ્રસાદ અનુસાર લખ્યો તે જનસમૂહ વધારે વાંચે વિચારે સુમને તેમ થવા જરૂર છે વિશ્વમંગલ, મત્સદેશ, અખણર્નદ આદિ જે માસિક જાહેરાતો ફેલાવો પામેલા છે તેમાં પણ આપના લેખો મોક્ષતા રહો તો વધારે સેવા થાય આપને મારે લખવું ન ધટે પણ અંતઃકરણનો વેગ વધતાં લખ્યું છે.

સ્પર્શસ્પર્શ, બાહ્યધર્મ, જ્ઞાનધર્મ, વૈશ્યધર્મ, શૂદ્રધર્મ અને સામાન્યધર્મ, પ્રાણાચાર્યા-ત્રિવૃત્તિ. પરચનહરજેસંયમ । ઇલાદિ ઉપર આપ અજવાળ પાડી શકો

વિદ્વાન્ સાક્ષર ધર્મગ્રંથો ખુબીએ પ્રમાદ લજી પ્રગટે જગાડવાની જરૂર છે જે કે સમય આળે પ્રભુશ્રી પ્રકટશે સારે તો સકલ વિશ્વનું વાતાવરણ ફરી જશે પરંતુ પ્રભુ આપને ધન્યવાદ આપ્યા કરે એટલું આપે કરવું રહ્યું.

આ વર્ષે પાટોત્સવમાં આપની સાથે જેસી પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું પૂજન કરવાનો મને લાભ મળ્યો એ મારું અહોભાગ્ય.

આપ સુહૃદ મારા જેવા ઉપર આટલી દયા રાખો તે મારે મન આનંદ.

હું તો આપના...જેટલી યોગ્યતાવાળો રહ્યો એટલે નમ્રભાવે આટલી વિનંતિ પાઠવું છું.

પ્રત્યુત્તર:—વિશેષમાં આપના પત્રના ઉત્તરે વિનંતિ કે ભારતવર્ષની સંસ્કૃતિનો લેખ આપને ગમ્યો જાણી સંતોષ થયો છે.

જનસમૂહ એ લેખ વધારે વાંચે તો સારું થાય એમ આપ ઇચ્છો છો અને તે માટે વિશ્વમંગલ, સત્સંદેશ અને અખંડાનંદ જેવા બહોળા ફેલાવો પામેલાં માસિકામાં એ અને એવા લેખો મોકલતા રહેવાય તો સારું એમ આપ ઇચ્છો છો એ લોકકલ્યાણની ભાવનાવાળા આપને ધટે છે.

પણ હું તો માત્ર આનંદાશ્રમને વરેલો છું. આનંદાશ્રમમાં જેમને વાંચવું હોય તે વાંચે અને જેને આનંદાશ્રમ ન વાંચવું હોય તે ન વાંચે.

હું તો માત્ર મારું કર્મ કરી ચૂકું એટલે હું કૃતકૃલ છું.

લોકે પોતે પણ પોતાના કલ્યાણની ખેવના રાખવી જોઈએ અને જે પત્ર વાંચવાથી પોતાનું કલ્યાણ થાય એમ હોય તેનાજ પત્રો મેળવી વાંચવાની કાળજી રાખવી જોઈએ.

મારા લેખોની પણ ખરી કિંમત આનંદાશ્રમમાં તે લખાય તો જ છે. ખીજાં પત્રોમાં લખાયેલા મારા લેખોની કિંમત પૂરી એક કાઠીની પણ ન થાય.

આનંદાશ્રમમાં લખાયેલા મારા લેખોમાં પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું સત્ત્વ વા તેજ સમાયેલું હોય છે. અને ખરી કિંમતવાળી વસ્તુ એજ છે.

ખીજાં પત્રોમાં લખાયેલા મારા લેખોમાં એ સત્ત્વ વા એ તેજ નજ લગે તેથી ખીજાં પત્રોમાં મારા લખેલા લેખો મારા લખેલા હોય છતાં તેમની કાંઈ કિંમત ન અંકાય.

એટલું જ નહિ પણ આનંદાશ્રમમાં લખાતા લેખો આનંદાશ્રમને અનુરૂપ કોટિના લખાય અને અન્ય પત્રોમાં લખવાના લેખો તે તે પત્રને અનુરૂપ કોટિના લખાય. તેથી આનંદાશ્રમમાં લખાય એવા લેખો ખીજાં પત્રોમાં લખી પણ ન શકાય.

જેના પુણ્યપ્રારબ્ધનો ઉદય હોય તે આનંદાશ્રમ વાંચે. જેના પુણ્યપ્રારબ્ધનો ઉદય ન હોય તે આનંદાશ્રમ ન વાંચે. બંને પ્રસંગમાં મારા ચિત્તની પૂરી સમતા છે.

કારણ કે મા ફલેષુ કદાચન। એ વ્યતનવડે પરિણામમાં આસક્તિ ન રાખવાનો સમ્માજનો તથા સદ્ગુરુદેવનો ઉપદેશ છે.

અન્ય અનેક વિષયોપર લેખો લખવા આપ ગ્રેરણા આપો છો તેનો હું અંગીકાર કરું છું. જોકે મધ્યે મધ્યે એવા વિષયોપર લેખો લખાતા રહે છે. તો પણ લખતાં રહેવાનું હું મનપર રાખીશ.

ખરી વાત એ છે કે હજી આજ આનંદાશ્રમનું જે કંઈ છે તેમાં ઝાઝા લેખો

ધર્મ શકતા નથી. નવા વર્ષથી એટલે જેઠ માસથી એક કારમ વધારવાની ધારણા છે તે પાર પડશે તો ધણા લેખો ધર્મ શકશે.

પ્રભને જગાડવાની આપ જરૂર લુઓ છો તે પણ આપના પવિત્ર હૃદયને અનુસરતું છે. પણ પ્રભ આજ રાજકારણ આદિ વિરોધી પ્રવાહોમાં વધુ પડતી ભગતી ધર્મ છે સાંધી તેનું ધ્યાન ખેંચી ખરું દૃષ્ટાણ કરનારા પ્રવાહપ્રતિ ભ્રમત્ કરવી એ જરા કુણુ કામ થયું છે.

અને આપણું પ્રત્યેક કર્મ કેવળ સાત્વિક ભાવનાવાળું રહ્યું.

यस्य सर्वे समारंभाः कामसंकल्पवर्जिताः। એ વચનને અનુસરીને આપણા કાર્મ કર્મ પાછળ કાર્મ કામના કે કાર્મ ધારણા ન હોય.

कर्मण्येवाधिकारस्ते। એ વચન પ્રમાણે આપણે આપણું કામ કરી ચૂક્યા એટલે આપણને સતોષ વળી રહે.

પ્રભ તેનો લાભ ધર્મને તેનું પ્રારબ્ધ અનુકૂળ હોય તો ભગે ને નહિ તો સ્પર્ધ રહે. પરિણામ સાથે આપણને લેવા દેવા કે મમતા ન હોય.

કારણ કે પ્રભને પ્રભનાં પ્રારબ્ધ પણ ભોગવવાં હોય.

માટે આપ પરિણામ અનુકૂળ આવવાનો આગ્રહ ન રાખશો.

પરિણામ અનુકૂળ આવે તો અવશ્ય પ્રસન્નતા ધણી યાય પણ આજ જનતાનાં ચરિત જેતાં એવી આશા ઓછી રહે

પાટોત્સવના પૂજનમાં સાથે બેસવાનું બન્યું તેને આપ અહોભાગ્ય માનો છો એ આપના નિરંભિમાન હૃદયને રોલાવનારુ છે.

ખીજી રીતે કૃપાનાયની સમીપમાં કાંઈ નાનું મોટું નથી. લાં સહુ સરખાં છે.

અને આપ આપને ઓછી યોગ્યતાવાળા માનો તે પણ આપની નિરાભિમાનતા છે. સહુની ખરી યોગ્યતા એક કૃપાનાય પોતે જ ભણે છે.

સહુ ઉપર એમની કસ્ટુરદષ્ટિ સ્થિર રહે એ જ પ્રમુખવાયોગ્ય છે.

પ્રભુશ્રીના પ્રાશ્નની આપ આશ્રા એવો છો એ પણ આપની સંજ્ઞાનતાને અને આપની લોકદયાને અનુસરતું છે.

પણ પ્રભુશ્રી પ્રકટ હતા સારે પણ લાભ લેનારાઓની સંખ્યા પ્રમાણમાં ન્યૂન હતી. તો પછી પ્રભુશ્રી કાને માટે ને શા માટે વારે વારે પ્રકટ થયા કરે એ પણ વિચારવા જેવું છે.

જ્યારે જ્યારે કાંઈ લખવા જેવું લાગે ત્યારે ત્યારે લખતા રહેવામાં સંકોચ ન કરવો, કૃપાનાયના સંબંધે દેરીને સર્વ બધુઓનો તથા બહેનોનો હું તો કાર્મ આવડત વિનાનો તથા કાર્મપણુ કરવાની યક્તિ વિનાનો એક દાસ છું. માટે મન ઉપર મારે માટે વધારે પડતો માનનો બોલો રાખી રહેવાની કાર્મ અગત્ય નથી.

સેવાધર્મ

[લેખક:-શ્રી. અજિતરાય હરિદાસ પારેખ]

પ્રાણિમાત્રને પ્રાપ્ત વ્યાવહારિક દુઃખમાંથી વિહિત રસ્તે વિહિત ઉપાય અને પ્રવૃત્તિથી મુક્ત કરાવવામાં યથાશક્તિ સાહાયરૂપ થવું તે સેવાધર્મ ગણાય છે, અને આવા પ્રકારની સેવા પ્રશંસાપાત્ર છે; પણ આ સાહાય્યથી તે દુઃખ કાયમ માટે નિવૃત્ત થશે અને ભાવિમાં તે વાળીજી દુઃખ નહિ પ્રાપ્ત થાય એમ કહી શકાય નહિ. ઝંકટરે દરદીને આપેલી મૂચનાથી ઉપરવટ થઈ વર્તવામાં જેમ તેને માટે ભય અને જોખમ રહેલા છે તેમ શાઓની મર્યાદાની ઉપરવટ થઈ વર્તવામાં મનુષ્યોને માટે ભય અને જોખમ રહેલા છે. મનુષ્યને વર્તમાન સ્થિતિથી નીચે નહિ જવા દેતાં તેને ઉત્તરોત્તર ઉન્નતિના ક્રમમાં ઘઈ જનારા એવા શાસ્ત્ર ઉપદિષ્ટ શુભકર્મ અને શુભ વિચારના ઉપદેશરૂપની સેવા એ પરમ સેવાધર્મ કહી શકાય. જે ઉપદેશના પાલન અને વર્તનથી મનુષ્યોના જન્મ જન્મોત્તરોના સંસ્કારોનો તેઓના પ્રયત્નના પ્રમાણમાં ઉચ્છેદ થવા પામે અને અંતે જેથી દુઃખ હમેશને માટે નિવૃત્ત થવા પામે એવા અતિ હિતકર ઉપદેશનો ઉપદેશ કરનારાઓ સમાજની પરમ સેવા કરી રહ્યા છે અને આવી સેવા વધારે સ્તુતિપાત્ર છે. આવા ઉપદેશનો અધિકાર જોઓએ ધર્મના રહસ્ય સમજીને વર્તનમાં મૂકેલ છે તેઓનો છે અને તેવા મનુષ્યોએ પોતાથી બીજા શકે તે રીતે અને તેટલા પ્રમાણમાં સમાજને સાહાયરૂપ થવું ઘટે છે, અને વિવેકી મનુષ્યોએ તેમના કાર્યમાં અનુકૂળતા કરી આપવાની રહે છે. શાસ્ત્રોક્ત શુભ કર્તવ્ય અને શુભ વિચાર મનુષ્યોની દુઃખની નિવૃત્તિમાં મદદરૂપ થાય છે એટલું જ નહિ પણ સુખની પ્રાપ્તિમાં હેતુરૂપ બને છે.

જોઓ ધર્મના સાચા રહસ્યને સમજ્યા વગર માત્ર પોતે પંડિતરૂપે પ્રસિદ્ધ થવા ઉપદેશ કરી રહ્યા છે તેઓ સમાજને લાભદાયક થવાને બદલે ધર્મના આચારવિચારના સંબંધમાં ખોટી સમજ ઉત્પન્ન કરનારા બને છે, માટે લોકમાં પ્રસિદ્ધ થવાના ઉપદેશો શ્રુતિસ્મૃતિના આધારો સાથે પ્રેકટ થતા રહે એજ ઈચ્છવાયોગ્ય છે.

પ્રેમ-સગાઈ

[લેખક:-શ્રી. રઘુનાથ ત્રિભુવનદાસ-મુંબઈ]

ઓ પ્રેમપથગામી ! પાર્જડને ન પૂજતા;
નકલી કદી ન નલતા, લવનીર પ્રેમી તરતા.
રમતા રસિક રંગો, દુનિયા તણી પીછીમાં;
સહુ કેા મળે રંગાયા, પાગલ^૧ કદી ન ભળતા.
ધન માલ સહુ જગતના, એ તુચ્છ નજર જોતા;
દુઃખ એજ પ્રેમ આશિષ, છૂપી પ્રભુની ગણતા.
હું ભાવથી ન હરખે, જોવા થકી ન રીઝે;
શબરીનાં બોર ખાતાં, પ્રભુ પ્રેમ-ઝરણુ દ્રવતા.

પંચદશી (બાળકો માટે)

[લેખક:-સ્વામીશ્રી ચિદાનંદજી]

પંચદશી-એ એક પુસ્તક છે.

એ પુસ્તકનાં પંચદશ એટલે પંદર પ્રકરણો છે.

તેથી એ પુસ્તકનું નામ પંચદશી રાખવામાં આવ્યું છે.

પંચદશી પુસ્તક સંસ્કૃત ભાષામાં છે અને પદ્યમાં એટલે શ્લોકમાં લખવામાં આવ્યું છે.

મહાત્માશ્રી નયુરામચર્માજીએ પંચદશીનું ગુજરાતી ભાષાતર કર્યું છે.

એ ગુજરાતી ભાષાતરનું નામ-ભાવાર્થદીપિકાટીકા છે-અને

તે આનંદશ્રમ, બીતખા (સૌરાષ્ટ્ર)-એ સ્પષ્ટથી-મળી શકે છે.

પ્રત્યેક જીવનું સાચું સ્વરૂપ આત્મા છે અને જગતનું સાચું દેસ્વરૂપ પરમાત્મા છે-આત્મા ને પરમાત્મા એકસ્વરૂપ છે અને આનંદસ્વરૂપ છે-આનંદસ્વરૂપ થઈ જવું એમાં મનુષ્યજીવનની સફળતા છે-માટે, માણસ માત્રે પરમાત્માનું સ્મરણુપ્યાન કરીને પરમાત્માને પામી જવું જોઈએ:-

આવો બોધ પંચદશી પુસ્તકમાં છે

આ પંચદશી પુસ્તકના કર્તા વિદ્યારણ્યસ્વામી છે.

વિદ્યારણ્યસ્વામી શૃંગેરીમઠના શંકરાચાર્ય હતા.

શ્રીઆલ્લશંકરાચાર્ય ભગવાને ભારતવર્ષમાં ચાર મઠો સ્થાપ્યા છે-પૂર્વદિશામાં જગન્નાથપુરીમાં ગોવર્ધનમઠ, પશ્ચિમદિશામાં દ્વારકામાં શારદામઠ, ઉત્તરદિશામાં જ્યોતિર્મઠ ને દક્ષિણદિશામાં શૃંગેરીમઠ.

સનાતન વૈદિકધર્મ (હિંદુધર્મ)ના સંરક્ષણ ને સંવર્ધનમાટે આ ચારેય મઠોની સ્થાપના થયેલી છે.

વિદ્યારણ્યસ્વામી એ સંન્યાસી તરીકેનું નામ હતું-પરંતુ, તેમનું પૂર્વાશ્રમમાં નામ માધ્વચાર્ય હતું.

માધ્વચાર્ય વિજયનગર રાજ્યના પ્રધાન હતા.

વિજયનગરનું રાજ્ય તે સમયે એક મોટું હિંદુ રાજ્ય હતું-અને-તે દક્ષિણભારતમાં આવેલું હતું.

વિદ્યારણ્યસ્વામી મોટા પણિત હતા-અને તેઓથીએ આ " પંચદશી " ઉપરાંત બીજાં પણ ઘણાં સારાં સારાં વાંચવા જેવાં પુસ્તકો લખ્યાં છે. રૂં ચાલિ. ! ! !

સદ્બોધ

[લેખક:—શ્રી. ચંદુભા રતનસિંહ-મેરાઉ]

(રાગ-ધનાત્રી)

ન કરવાં પાપ કરમનાં કામ, (૨) ઘટોઘટ એકજ આતમ રામ—ટેક ૧
 હાથ પાંચ મુખ માંસ એક છે, એકજ અસ્થિ ચામ. ૨
 પાન પાન ને જન્મ જરામાં, એકજ રીત તમામ. ૩
 સુખ સંપત ક્ષાધન મેળવવાં, સઉની સરખી હામ. ૪
 કુંદન એજ કુંડ ને કંકણ, કુંડળ જુદાં નામ. ૫
 આતમ જ્ઞાન વિના શું ભટકે, ચંદુ ચારે ધામ. ૬

જ્ઞાન-પ્રચાર

[સંપાદક:—શ્રી. નરેન્દ્રસિંહ દયાળસિંહ ઠાકોર]

[નોંધ:—જ્ઞાન અને સદાચારના સંબંધમાં જિજ્ઞાસુબંધુઓને જાગૃતિ રહે એ હેતુથી પોતાના ખર્ચે વિવિધ સ્થળે ફરતા રહી જે તે સ્થાનના બંધુઓમાં જે પ્રવૃત્તિ તેઓ કરે છે તેની આ મથાળાના લેખમાં નોંધ આવે છે]

શહાપુર:—શહાપુરમાં ભાગનાથના શિવાલયમાં તથા શ્રી હરિલાલ ભાસ્તર સાહેબના મકાનમાં પૂ. સ્વામીશ્રી ચિદાનંદજીએ જિજ્ઞાસુઓને સત્સંગતી મહત્તા સમજાવી હતી, તથા ત્યાંના સ્વામીનારાયણના મંદિરમાં અને વૈષ્ણવની હવેલીમાં તથા ખીજે પણ આનંદાશ્રમનો પરિચય આપતી પત્રિકાઓ ને કૃપાનાથનો પરિચય આપતી પુસ્તિકાઓ વહેંચીને કૃપાનાથનો સર્વતોભદ્ર સદુપદેશ પ્રસારાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. ઉપરાંત સંખ્યા ને વૈશ્વદેવ કરવા સંબંધી પણ આગ્રહપૂર્વક કહેવામાં આવ્યું હતું.

ધણકુલિયા:—ધણકુલિયાના કામદાર ગુરુબંધુ શ્રી. ત્રિભુવનભાઈ (મેંદરડાવાળા)ના અતિથિ થયા હતા; અને ત્યાં સોમનાથનું લિંગ, સતી નાગબાઈનું સ્થાનક, ઝોઝત નદી, તથા ગામના ચોરામાં ગામના અધિષ્ઠાતા દેવ શ્રી રામચંદ્રજી ભગવાનનું મંદિર આદિના દર્શન કર્યા તથા તે તે સ્થાનોમાં વાનોદ્વારા ને પત્રિકાદ્વારા કૃપાનાથનો સદુપદેશ આપ્યો હતો.

મેંદરડા:—મેંદરડામાં ગુરુબંધુ શ્રી. કરશનદાસભાઈ તથા શ્રી. ચંપકલાલભાઈના અતિથિ થયા હતા. અહીં ગુજરાતી શાળાના મકાનમાં પૂ. સ્વામીશ્રી ચિદાનંદજીએ ‘માનવ ધર્મ’ વિષે જાહેર પ્રવચન કર્યું હતું; અને તેનો લાભ લેવા માટે ગામના સુશિક્ષિત સંજ્ઞીનો, રાજ્યના અધિકારીઓ, બાપારીઓ તથા ખેડૂતભાઈઓ આદિ સારી સંખ્યામાં એકત્ર થયા હતા. આ શ્રોતૃવર્ગમાં વૈષ્ણવો, જૈનો, સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયવાળાઓ તથા અન્ય મતાનુયાયીઓ હતા; અને પ્રવચન સાંભળીને સૌ એકસરખા પ્રસન્ન થયા હતા;

મેંદરડામાં મધુવન્તીને નદી કાંઠે આવેલ બીરભંજન મહાદેવ, માતાજી રાધાબાઈનો આશ્રમ, ભયેશ્વર, ને ભલ્લચારીનો આશ્રમ, મહાલક્ષ્મીનું મંદિર ને ઉપાશ્રય, વૈષ્ણવ હવેલી તથા અન્ય ધર્મ સ્થાનોના દર્શન કર્યા. ઉતારે એકત્ર થતા જિજ્ઞાસુઓ આગળ તથા જ્યાં જ્યાં

જનું થતું લાં લાં વાર્તાલાપદ્ધારા અને પુસ્તિકા-પત્રિકાદ્વારા કૃપાનાથનો સદુપદેશ આપવા પ્રયત્ન કર્યો હતો.

જોરાસા (ધુશાળાપાસે):—જોરાસામાં શ્રીરામાનુજનાર્યાના વિશિષ્ટાદૈત સંપ્રદાયનું બ્યકટેશ બગવાનનું મંદિર છે. આ મંદિરની શિષ્યકળા બહુ સુંદર છે. હાલ આ મંદિરના આચાર્ય શ્રી. ભાગવતાચાર્ય છે. તેમના ગુરુ શ્રી રઘુનાથાચાર્ય બહુ સમર્થ ને સિદ્ધિવાળા હતા. આ મંદિરમાં ઉતારો રાખ્યો હતો, અને આચાર્યશ્રી તરફથી સારું સ્વાગત થયું હતું આ સમયે ચૈત્ર વદિ ૧૧) અહીં શ્રી બ્યકટેશ બગવાનનો અઘોતસવ હતો, એટલે ગામેગાંમથી બગવત-ભક્તો ભેળા થયા હતા. તે સૌની સમક્ષ રાત્રીએ પૂ. સ્વામીશ્રી ચિદાનંદજીએ ધાર્મિક પ્રવચન કર્યું હતું. આ પ્રવચન માંભળીને સૌ બગવત-ભક્તો બહુ પ્રસન્ન થયા હતા.

ગામના જોરામાં શ્રીરામ મંદિરના તથા ગામની બહાર શિવાલયમાં શ્રી અમરેશ્વર મહાદેવનાં દર્શન કર્યાં; તથા ગામથી થોડે દૂર નાના એવા બોઝળાને કાંઠે આવેલા બાગમાં પુષ્કરણી તળાવ તથા સ્વામીજી આચાર્યોનાં સમાધિ સ્થાનો પણ નિહાળ્યાં હતાં.

જેતપુર:—અહીં શ્રીસ્વામીનારાયણ મંદિરમાં ઉતારો કર્યો હતો. શ્રીસ્વામીનારાયણ બગવાનનો આચાર્ય તરીકે પટ્ટાભિષેક અહીં થયેલો. હાલ અહીં સુંદર ને સમૃદ્ધ મંદિર છે. તેની શિષ્યકળા ને ચિત્રકળા દર્શનીય છે, આ મંદિરના કોઠારી સદ્ગુરુસ્વામી હરિકૃષ્ણદાસજીએ સુંદર સ્વાગત કર્યું હતું.

શ્રીસ્વામી મંદિર, ટેવદાસનું રામાનુજ સંપ્રદાયનું મંદિર, જૈન મંદિર, દેરાસર, શ્રીવૈષ્ણવ હવેલી, ભીમનાથ ને બદ્રેશ્વર, બદ્રા નદી, નૃસિંહજીનું મંદિર આદિ ધાર્મિક સ્થાનોમા તથા જિજ્ઞાસુજનોમાં કૃપાનાથનો દિવ્યસંદેશ વાર્તાલાપદ્ધારા તથા પુસ્તિકા-પત્રિકાદ્વારા પ્રસરાવવા પ્રયત્ન થયો હતો.

આ જ્ઞાન-પ્રચાર યાત્રામાં પૂ. સ્વામીશ્રી ચિદાનંદજી સાથે પૂ. સ્વામીશ્રી સદાનંદજી પણ હતા. તેમના તરફથી પણ અધિકારીજનોને પ્રાણાયામ સનધી બોધ થયા કરતો હતો.

આ જ્ઞાન-પ્રચાર પ્રવાસ સં. ૨૦૦૬ના ચૈત્રમાસની કૃષ્ણપક્ષની ત્રીજથી અગિયારસ સુધી થયો હતો.

લેદજનક અવસાન

ધ્રાંગધ્રાવાળા ગુરુબંધુ શ્રીયુત્તમજીરાંકર સોમનાથ રાયજી સવત્ ૨૦૦૬ના ચૈત્ર વદિ ૨ ને મગગવારે તા. ૪-૪-૫૦ના રોજ પરલોકવાસી થયા છે. તેઓ દીક્ષિત ટોર્ષ પૂજ્ય સદ્ગુરુદેવના ચરણારવિદમાં પ્રેમ-ભક્તિ ધરાવનારા હતા, અને તેઓ વિદ્વાન હતા. મુંબઈના શ્રીઆનંદાશ્રમ-મુમુક્ષુમંડળમાં તેઓ અચારનવાર આપ્પ્યાનો આપતા મુંબઈના શ્રીઆનંદાશ્રમ-મુમુક્ષુમંડળમાં તા, ૬-૪-૫૦ રવિવારના દિવસે સર્વે બધુઓએ મળી તેમના દેહાલ્પમાટે પ્રાર્થના કરી હતી.

પૂજ્યપાદ કૃપાસિંધુ શ્રીસદ્ગુરુદેવ તેમને અખંડ શાંતિ આપવા કૃપા કરે!

બીલખાનિવાસી ગુરુભગિની શ્રી બહેન કસ્તુરબેન જયરાંકર વ્યાસ દીર્ઘાયુષ્ય ભોગીને પરલોકવાસી થયાં છે. તેઓ પૂજ્યપાદ કૃપાસિંધુ સદ્ગુરુપરમાત્માના ચરણારવિદમાં બહુ

અક્ષાલક્ષિતાવાળાં હતાં, તેમજ શ્રીઆનંદાશ્રમની સેવા લાંબા સમયથી પ્રેમપૂર્વક તેઓ કરતાં, સંસારમાંથી તેમનું મન વિરક્ત થયેલું હતું. તેમણે શ્રીપ્રભુલક્ષિતપરાયણ પવિત્ર જીવન ગાળ્યું છે. તેઓ શાંત સ્વભાવનાં એક પવિત્ર બહેન હતાં. પોતાની ગરીબ સ્થિતિ છતાં અગિયારશ અમાસ આદિ પુણ્યતિથિઓએ અને પર્વોના પૂજન સમયે તેઓ ઝોઘીવધતી બેઠ શ્રીગુરુદેવના ચરણારવિંદમાં અર્પણ કર્યા વિના રહેતાં નહિ.

તેમના આત્માને પરમકૃપાળુ સદ્ગુરુપરમાત્મા ચિરશાંતિ આપવા કૃપા કરે !

—[*]—

શ્રીઆનંદાશ્રમ-સમાચાર

(ચૈત્રમાસ)

શ્રીસદ્ગુરુમહાપૂજન:—ચૈત્ર સદિ ૧૫ અહણનિમિત્તે પૂજ્યપાદ કૃપાનાથનું મહાપૂજન સૌ આનંદાશ્રમવાસીઓએ મળીને કર્યું હતું.

મુખ્યભેટ:—શ્રી. ૧૦-૦-૦ શ્રી. પુરુષોત્તમ હીરજી કરાચીવાળા. શ્રી. ૬૫-૦-૦ શ્રી. ધનજીશાહ અરદેશર મિસ્ત્રી-મુંબઈ. શ્રી. ૧૦૧-૦-૦ શ્રી. જમનાદાસ વી. ઠક્કર-જામ. શ્રી. ૧૧-૦-૦ શ્રી. ઉપેન્દ્રસિંહજી ઠાકોર-મુંબઈ. શ્રી. ૧૦-૮-૦ શ્રી. લાલજી જોડાભાઈ-કરદેજ. શ્રી. ૨૫-૦-૦ શ્રી. પ્રતાપભાઈ-અમલનેર.

રુદ્રાભિષેક:—એક ભક્તજન (૩ રુદ્રાભિષેક). શ્રીમતી ઉમિયાબહેન (૨ રુદ્રાભિષેક). શ્રી. ગિરધરલાલ વિકુલદાસ-કુંડલા (લઘુરુદ્ર).

ભોજન:—શ્રી. ૧૫-૦-૦ શ્રી. ચંદ્રશંકર ભટ્ટ-આમોદ. શ્રી. ૬૦-૦-૦ શ્રી. ડાહ્યાભાઈ નારણદાસ-સનાવદ રામનવમીના કરાળ તથા પારણાનું ભોજન. બે દિવસના. શ્રી. ૧૮-૭-૦ શ્રી. ગિરધરલાલ વિકુલદાસ-કુંડલા. શ્રી. ૩૦-૬-૦ ગં. સ્વ. ડાહીબેન-વાંકાનેર. શ્રી. ૩૦-૭-૩ શ્રી. પ્રાગજી દેવજી-મોરખી.

થાળ:—શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. મોહનલાલ મોરારજી અઢીયા-ખીલખા. શ્રી. ૧-૮-૦ ગં. સ્વ. કુંદનગૌરીબેન-મુંબઈ (શરતીથાળ ૧). શ્રી. ૨-૮-૦ શ્રી. માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણા-બીલખા-આનંદાશ્રમ. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. ગોરધનદાસ વાલજી-વડાલ. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. દુર્લભજી હરિશંકર-અમરેલી. શ્રી. ૩-૦-૦ બેન અનસૂયાબેન-અમરેલી (૨ થાળ). શ્રી. ૫-૦-૦ બેન કાશીબેન રૂપસિંહ-મુંબઈ. શ્રી. ૨-૮-૦ શ્રી. પ્રેમજી જીવનભાઈ-ખીલખા. શ્રી. ૧-૪-૦ બેન રમાગૌરી મન્યંતરાય-અમલનેર. શ્રી. ૫-૦-૦ શ્રી. કૌશીકરાય મણિશંકર-વડોદરા. શ્રી. ૫-૦-૦ શ્રી. લક્ષ્મીદાસ હંસરાજ-ગરેજવાળા (૪ થાળ) શ્રી. ૩-૦-૦ શ્રી. આણંદલાલ ગોવિંદજી વડોલ-પોરબંદર (શરતી થાળ). શ્રી. ૨-૦-૦ સ્વ. પયુલા દોલત-શિકજી-ખીલખા હા. સુખજીયા. શ્રી. ૨-૮-૦ શ્રી. મનસુખલાલ દામોદર (૨ થાળ). શ્રી. ૫-૦-૦ શ્રી. ઉપેન્દ્રસિંહજી ઠાકોર-મુંબઈ (૪ થાળ). શ્રી. ૨-૮-૦ શ્રી. લાલજીભાઈ-કરદેજ. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. જયંતીલાલભાઈ-લીંબુડા. શ્રી. ૪-૮-૦ એક ભક્તજન. શ્રી. ૨-૦-૦ શ્રી. ચંદુલાલ મોરારજી-મુંબઈ. શ્રી. ૧-૮-૦ બેન સાકરબેન વિશ્રામ (શરતી થાળ). શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રીમતી ડાહીબેન-વાંકાનેર. શ્રી. ૫-૦-૦ ગં. સ્વ. ડાહીબેન કેરી ધરાવના માટે. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકરભાઈ પડીયા મુંબઈ. શ્રી. ૧-૪-૦ શ્રી. હરજીવન

છગનલાલ-મુખર્મી. રૂ. ૧-૪-૦ શ્રી. જટારાંકરભાઈ જગજીવન. રૂ. ૧-૪-૦ બેન મયાકુવર
અંબારામ જોશી. રૂ. ૩-૦-૦ શ્રી. લક્ષ્મણ હમીર-કોડીનાર.

અખંડદીપક.—રૂ. ૦-૪-૬ એક ભક્તજન રૂ. ૦-૪-૦ શ્રી. હરજીવન છગનલાલ.

આનંદાશ્રમ-બીલખાનાં દરવાજે પાણીનું પરબ શ્રી. હરખચંદ લક્ષ્મીચંદ શાહના
સદગત પત્ની બાઈ હરકુવરમાઈના રૂ. ૭૦૦ના વ્યાજમાંથી ચલાવાય છે. તે મુજબ
દાગણ સુદ પાચમથી શરૂઆત કરવામાં આવી છે.

સંસ્કૃત વર્ગી:—અમદાવાદમાં રાજનગર સોસાયટી પાસે આવેલા "પૂન્યપાદ મહાત્મા
શ્રીમત્રયુરામશર્મા આનંદાશ્રમ"માં શ્રીભાવદાશની રજાઓમાં ફ્રી સંસ્કૃત શીખવવામાં આવે
છે. લામ લેરા પ્રમુખ ધરાવનાર ભાઈઓ તથા બહેનોએ સવારના ૭ા થી ૮ા અને સાંજના
૬ા થી ૭ા સુધીમાં શ્રી જ્યોત્સકર મયારામ ભટ્ટને મળવું જોઈએ.

પરચુરણ મેટ

(સંવત ૨૦૦૬-ચૈત્રસુદિ ૧ થી ૩૦ સુધી)

૨-૦-૦ શ્રી. મૂળચક્ર માવજી-જુનાગઢ	૦-૪-૦ પૂ. ધ્વારામ શાસ્ત્રીજી
૯૦-૦-૦ ,, હર્ષદરાય મહારાણીદાસ દેશાઈ	૦-૪-૦ શ્રી. નર્મદાશંકરભાઈ-પયોળી
જનન્યુઆરી, ફેબ્રુઆરી, માર્ચના	૦-૨-૦ ,, હરિલાલભાઈ
માસિક જપ, થાળ દીપકના	૦-૨-૦ ,, રતિલાલ જીજ્ઞારામ
૦-૪-૦ શ્રી. માણેકલાલભાઈ	૦-૪-૦ ,, અં. ના. જોશી વ્યવસ્થાપક
૫-૦-૦ ,, નર્મદાશંકરભાઈ-બીલખા	આનંદાશ્રમ-બીલખા
૩-૦-૦ પૂ. ધ. શ્રી. આત્મપ્રકાશજી-અખરલા	૦-૨-૦ ચિ. નિરંજન તથા અનંતપ્રસાદ
૧-૦-૦ તારાગૌરી હીરાલાલ-વેજલપુર	૦-૪-૦ ત્રિવેણીબેન
૧-૪-૦ શ્રી. પૂ. સ્વામી ચિદાનંદજી	૦-૪-૦ સૌ. જયાબહેન
૫-૦-૦ ,, દુર્લભજી હરિચક્ર-અમરેલી	૦-૨-૬ ચંદ્રબાળા તથા ભગવતીબેન
૦-૪-૩ ,, માણેકલાલ મોરારજી	૧-૦-૦ મણીબેન અદીયા
૨-૦-૦ અનસુયાબેન-અમરેલી	૧-૦-૦ શ્રી. નરમેરામભાઈ અદીયા
૨-૦-૦ ડૉ. અદ્યકર ભટ્ટ	૦-૪-૦ ,, હરજી કરશન
૩-૦-૦ ચિ. મધુવદન ચિ. સુરેખાબેન-અમલનેર	૦-૨-૦ ,, મગજીભાઈ
૦-૧૨-૦ શ્રી. મન્વતરાય ઝોઝા-અમલનેર	૧-૦-૦ મણીબેન-જોરાવરનગર
શ્રી મીલખા-આનંદાશ્રમમાં રામનવમીના	૦-૧૦-૯ આરતીમા
પૂજનની મેટ:—	૦-૧૦-૦ મદિરેથી પરચુરણ
૧-૦-૦ શ્રી. અજિતરાયભાઈ	૦-૪-૦ શ્રી. મ. રા. જોશી
૧-૦-૦ પૂ. સ્વામી સદાનંદજી	૦-૮-૦ ,, નયુભાઈ-જૂનાગઢ.
૧-૪-૦ શ્રી. માણેકલાલ નાનજી અંદારાણી	અમદાવાદ-આનંદાશ્રમમાં મેટ:—
૦-૮-૦ ,, જટારાંકરભાઈ	૦-૪-૦ દેવીયાની બેન
૦-૪-૦ પૂ. ધ. વલ્લભપ્રકાશજી	૦-૪-૦ ચિ. નિરંજનકુમાર
૦-૫-૩ શ્રી. રતિલાલભાઈ	૦-૧-૬ પરચુરણ

- ૦-૫-૦ શ્રી. નટવરલાલભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, જયશંકર મયારામ
 ૮-૮-૦ ,, સ્વ. ભાર્ગલાલ નાનાલાલ
 યાત્રિક માસિક થાળ
 ૦-૪-૦ ,, જટાશંકરભાઈ
 ૦-૧૫-૩ મોહનદાસ આશ્રમની બેટ
 ૨-૦-૦ ગં. સ્વ. ડાહીબેન-વાંકાનેર
 ૨-૦-૦ ,, રંભાબેન-રાજકોટ
 ૦-૪-૦ બીલખા ફેજદાર સાહેબ
 ૩-૦-૦ શ્રી. જયંતીલાલ તથા જયાલક્ષ્મીબેન-
 લીંબુડા
 ૧-૪-૦ શ્રી. મનજી સવજી-પોરબંદર
 ૦-૪-૩ ચિ. લલિતકુમાર અંબાશંકર જોશી
 ૧-૬-૬ શ્રી. જયંતીલાલભાઈ-લીંબુડા
 શ્રીમુંબઈ આનંદાશ્રમ-મુમુક્ષુમંડળમાં રામ-
 નવમીના પૂજન બેટના:—
 ૫-૫-૩ એક ભક્ત
 ૧-૦-૦ શ્રી. ગૌરીશંકર ઓધવજી
 ૨-૦-૦ ,, લાલજી લધાભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, બાનુશંકરભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, શુશુવંનસિંહજી
 ૦-૪-૦ ,, લીલાધરભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, ટોકરશીભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, રૂમનાથભાઈ
 ૧-૪-૦ એક ભક્ત
 ૨-૦-૦ શ્રી. બોધાભાઈ
 ૨-૦-૦ ,, કેશવલાલ જે. મજીડિયા
 શ્રીબીલખા આનંદાશ્રમમાં, ગ્રહણ નિમિત્તે
 મહાપૂજન બેટ
 ૧-૦-૦ શ્રી. અજિતરાયભાઈ
 ૧-૪-૦ ,, માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણા
 ૦-૪-૦ ,, મ. રા. જોશી

- ૦-૨-૦ શ્રી. નર્મદાશંકર પંચોળી
 ૦-૫-૩ ,, રતિલાલભાઈ કાઠારી
 ૦-૪-૦ પૂ. ધ. ભક્તપ્રકાશજી
 ૦-૪-૦ શાસ્ત્રી દયારામજી
 ૦-૪-૦ શ્રી. હરજી કરશન
 ૦-૨-૦ ,, હરિલાલભાઈ
 ૦-૨-૦ ચંદ્રબાળાબેન જોશી
 ૧-૦-૦ ડાહીબેન-વાંકાનેર
 ૧-૦-૦ રંભાબેન-વાંકાનેર
 ૦-૨-૦ ત્રિવેણીબેન
 ૧-૦-૦ મણિબેન-જોરાવરનગર
 ૦-૪-૦ શ્રી. અ. ના. જોશી વ્યવસ્થાપક
 ૦-૩-૬ પરચુરણ
 ૫-૦-૦ નર્મદાબેન શિક્ષિકા-બીલખા
 ૦-૮-૦ સુખંજીબા-બીલખા
 ૩-૦-૦ ઉમયાબેન-ભાયાવદર
 ૨-૦-૦ રંભાબેન-રાજકોટ
 ૩-૦-૦ ગં. સ્વ. ડાહીબેન
 ૧-૪-૦ શ્રી. મૂળશંકર નરભેરામ-મુંબઈ
 ૦-૪-૦ ,, હરિલાલભાઈ
 ૧૭-૬-૦ શ્રી પોરબંદર આશ્રમમાં પોષથી
 ચૈત્ર સુધીની બેટના હા. શાસ્ત્રીજી
 વિશ્વનાથભાઈ
 ૧-૦-૦ શ્રી. દેવશંકરભાઈ રાવળ
 ૦-૮-૦ ,, દયાશંકરભાઈ
 ૧-૦-૦ ,, હરિલાલભાઈ વ્યાસ હા. પૂ.
 સદાનંદજી સ્વામી
 ૦-૮-૦ શ્રી. માણિકલાલ નાનજી ચંદારાણા
 ૨-૦-૦ ,, હરિપ્રસાદભાઈ-અમદાવાદ
 ૫-૦-૦ ,, ઠાકર નરભેશંકર-વઢવાણ
 ૫-૪-૦ ,, સ્વ. મૂળજી પ્રાગજી

શુભ સમાચાર

—:વેદાંતદર્શન:—

પૂજ્યપાદ કૃપાનાથપ્રણીત તત્ત્વજ્ઞાનનો આ અતિ ઉત્તમ ગ્રંથ વારંવાર
છપાયા કરે એવા શુભ હેતુથી પૂ કૃપાનાથના એક અનન્યભક્ત દ્વરદીગંધુ
તરફથી રૂ. ૨૫૦૦-૦-૦ અંકે રૂપિયા પચીસ સો શ્રીઆનંદાશ્રમને સમર્પણ
થયા છે. .

શ્રી ઉપનિષદો તથા યોગદર્શન

૩

પૂ કૃપાનાથનાં આ બંને ઉંચા પ્રકારનાં ગ્રંથો પણ છપાવવાનાં છે તેથી
જે ભક્તજનોને આ ગ્રંથો છપાવવાની સેવાનો અમૂલ્ય લાભ લેવાની શુભેચ્છા
હોય તેમજ શ્રીઆનંદાશ્રમમાં નીચેના શિરનામે પત્રવ્યવહાર કરવા વિનંતિ છે.

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ, બીલખા (સૌરાષ્ટ્ર)

શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા રહસ્યદીપિકા ટીકાની નવી આવૃત્તિ છપાવે તૈયાર
થઈ ગયેલ છે, પાકું પુંકું, સુંદર કાગળ, મૂલ્ય રૂ. ૫ ૨-૦ પોસ્ટેજ અલગ.

—[*]—

શ્રીનાથકાવ્ય ભાગ ૧ લો નવી આવૃત્તિ મૂલ્ય રૂ. ૦-૧૬-૬ પોસ્ટેજ
અર્થ અલગ થશે

મળવાતું સ્થળ —

વ્યવસ્થાપક, આનંદાશ્રમ-બીલખા (સૌરાષ્ટ્ર)

—[*]—